Crna Gora
Ministarstvo prosvjete

CENTAR ZA STRUČNO OBRAZOVANJE

OBRAZOVNI PROGRAM

MUZIČKI IZVOĐAČ

Ovaj dokument je usvojen na X sjednici Nacionalnog savjeta za obrazovanje, održanoj 16. jula 2019. godine

SADRŽAJ

I OPŠTI DIO OBRAZOVNOG PROGRAMA 4
1. OPŠTE INFORMACIJE O OBRAZOVNOM PROGRAMU 4
2. NASTAVNI PLAN 9
II POSEBNI DIO OBRAZOVNOG PROGRAMA 12
3. MODULI 12
3.1. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL 12
3.2. STRUČNI MODULI 13
3.2.1. TEORIJA MUZIKE 13
3.2.2. ISTORIJA MUZIKE I 23
3.2.3. SOLFEĐO I 33
3.2.4. FAGOT I 43
3.2.5. FLAUTA I 55
3.2.6. GITARA I 67
3.2.7. HARFA I 79
3.2.8. HARMONIKA I 91
3.2.9. HORNA I 104
3.2.10. KLARINET I 116
3.2.11. KLAVIR I 128
3.2.12. KONTRABAS I 140
3.2.13. OBOA I 151
3.2.14. PERKUSIJE-UDARALJKE 163
3.2.15. SAKSOFON I 172
3.2.16. SOLO PJEVANJE I 183
3.2.17. TROMBON I 196
3.2.18. TRUBA I 208
3.2.19. VIOLA I 220
3.2.20. VIOLINA I 234
3.2.21. VIOLONČELO I 246
3.2.22. KAMERNA MUZIKA I / HARMONIKA, GITARA, HARFA, KLARINET, OBOA, FAGOT, TRUBA, TROMBON, HORNA, SAKSOFON 257
3.2.23. KAMERNA MUZIKA I / KLAVIR 265
3.2.24. KAMERNA MUZIKA I / VIOLINA, VIOLA, VIOLONČELO, KONTRABAS, FLAUTA 273
3.2.25. KAMERNA MUZIKA I / PERKUSIJE 282
3.2.26. KAMERNA MUZIKA I / SOLO PJEVAČ 289
3.2.27. ISTORIJA MUZIKE II 298
3.2.28. SOLFEĐO II 306
3.2.29. FAGOT II 316
3.2.30. FLAUTA II 326
3.2.31. GITARA II 336
3.2.32. HARFA II 348
3.2.33. HARMONIKA II 360
3.2.34. HORNA II 374
3.2.35. KLARINET II 385
3.2.36. KLAVIR II 394
3.2.37. KONTRABAS II 406
3.2.38. OBOA II 419
3.2.39. PERKUSIJE-UDARALJKE II 429
3.2.40. SAKSOFON II 438
3.2.41. SOLO PJEVANJE II 447
3.2.42. TROMBON II 459

3.2.43. TRUBA II 470
3.2.44. VIOLA II 481
3.2.45. VIOLINA II 494
3.2.46. VIOLONČELO II 506
3.2.47. KAMERNA MUZIKA II / HARMONIKA, GITARA, HARFA, KLARINET, OBOA, FAGOT, TRUBA, TROMBON, HORNA, SAKSOFON 519
3.2.48. KAMERNA MUZIKA II / KLAVIR 527
3.2.49. KAMERNA MUZIKA II / VIOLINA, VIOLA, VIOLONČELO, KONTRABAS, FLAUTA 534
3.2.50. KAMERNA MUZIKA II / PERKUSIJE 543
3.2.51. KAMERNA MUZIKA II / SOLO PJEVAČ 550
3.2.52. MUZIČKI INSTRUMENTI 558
3.2.53. HARMONIJA SA HARMONSKOM ANALIZOM I 570
3.2.54. ISTORIJA MUZIKE III 581
3.2.55. SOLFEĐO III 590
3.2.56. FAGOT III 600
3.2.57. FLAUTA III 610
3.2.58. GITARA III 620
3.2.59. HARFA III 631
3.2.60. HARMONIKA III 643
3.2.61. HORNA III 658
3.2.62. KLARINET III 669
3.2.63. KLAVIR III 680
3.2.64. KONTRABAS III 692
3.2.65. OBOA III 703
3.2.66. PERKUSIJE-UDARALJKE III 713
3.2.67. SAKSOFON III 722
3.2.68. SOLO PJEVANJE III 732
3.2.69. TROMBON III 745
3.2.70. TRUBA III 756
3.2.71. VIOLA III 767
3.2.72. VIOLINA III 779
3.2.73. VIOLONČELO III 791
3.2.74. KAMERNA MUZIKA III/ HARMONIKA, GITARA, HARFA, KLARINET, OBOA, FAGOT, TRUBA, TROMBON, HORNA, SAKSOFON 803
3.2.75. KAMERNA MUZIKA III/ KLAVIR 811
3.2.76. KAMERNA MUZIKA III/ VIOLINA, VIOLA, VIOLONČELO, KONTRABAS I FLAUTA 818
3.2.77. KAMERNA MUZIKA III/ PERKUSIJE 826
3.2.78. KAMERNA MUZIKA III / SOLO PJEVAČ 833
3.2.79. HARMONIJA SA HARMONSKOM ANALIZOM II 843
3.2.80. POLIFONIJA 851
3.2.81. ANALIZA MUZIČKIH OBLIKA I 858
3.2.82. ISTORIJA MUZIKE IV 865
3.2.83. SOLFEĐO IV 875
3.2.84. FAGOT IV 885
3.2.85. FLAUTA IV 895
3.2.86. GITARA IV 907
3.2.87. HARFA IV 919
3.2.88. HARMONIKA IV 931
3.2.89. HORNA IV 945
3.2.90. KLARINET IV 956
3.2.91. KLAVIR IV 967
3.2.92. KONTRABAS IV 980
3.2.93. OBOA IV 991
3.2.94. PERKUSIJE-UDARALJKE IV 1001
3.2.95. SAKSOFON IV 1010

3.2.96. SOLO PJEVANJE IV 1020
3.2.97. TROMBON IV 1035
3.2.98. TRUBA IV 1046
3.2.99. VIOLA IV 1058
3.2.100. VIOLINA IV 1070
3.2.101. VIOLONČELO IV 1082
3.2.102. KAMERNA MUZIKA IV/ HARMONIKA, GITARA, HARFA, KLARINET, OBOA, FAGOT, TRUBA, TROMBON, HORNA, SAKSOFON 1095
3.2.103. KAMERNA MUZIKA IV / KLAVIR 1103
3.2.104. KAMERNA MUZIKA IV / VIOLINA, VIOLA, VIOLONČELO, KONTRABAS I FLAUTA 1111
3.2.105. KAMERNA MUZIKA IV/ PERKUSIJE 1120
3.2.106. KAMERNA MUZIKA IV / SOLO PJEVAČ 1127
3.2.107. ANALIZA MUZIČKIH OBLIKA II 1139
3.2.108. MENADŽMENT U MUZIČKOJ UMJETNOSTI 1147
3.2.109. MUZIČKA TEHNOLOGIJA 1154
3.2.110. PREDUZETNIŠTVO 1163
3.2.111. ORKESTAR I 1173
3.2.112. ORKESTAR II 1181
3.2.113. ORKESTAR III 1189
3.2.114. ORKESTAR IV 1197
3.2.115. HORSKO PJEVANJE I 1205
3.2.116. HORSKO PJEVANJE II 1213
3.2.117. HORSKO PJEVANJE III 1221
3.2.118. HORSKO PJEVANJE IV 1229
3.3. IZBORNI MODULI 1239
3.3.1. KOREPETICIJA I 1239
3.3.2. KOREPETICIJA II 1246
3.3.3. KOREPETICIJA III 1254
3.3.4. KOREPETICIJA IV 1262
3.3.5. KOMPLEMENTARNI KLAVIR I 1270
3.3.6. KOMPLEMENTARNI KLAVIR II 1280
3.3.7. KOMPLEMENTARNI KLAVIR III 1290
3.3.8. KOMPLEMENTARNI KLAVIR IV 1300
3.3.9. SAVREMENO ODRASTANJE 1309
3.3.10. DŽEZ I 1319
3.3.11. POPULARNA MUZIKA I 1327
3.3.12. TRADICIONALNA I 1335
3.3.13. SOCIJALNE MREŽE I GLOBALIZACIJA 1343
3.3.14. DŽEZ II 1353
3.3.15. POPULARNA MUZIKA II 1361
3.2.16. TRADICIONALNA II 1369
3.3.17. POSLOVNA KULTURA 1377
4. STRUČNI ISPIT 1388
5. NAČIN IZVOĐENJA OBRAZOVNOG PROGRAMA 1433
6. NAČIN PRILAGOĐAVANJA OBRAZOVNOG PROGRAMA 1440
7. REFERENTNI PODACI 1443

Napomena:
Svi izrazi koji se u ovom dokumentu koriste u muškom rodu, obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

I OPŠTI DIO OBRAZOVNOG PROGRAMA

1. OPŠTE INFORMACIJE O OBRAZOVNOM PROGRAMU

NAZIV OBRAZOVNOG PROGRAMA: MUZIČKI IZVOĐAČ

SEKTOR/ PODSEKTOR PREMA NOK – u: Humanistika i umjetnost/ Umjetnost

STANDARDI ZANIMANJA NA KOJIMA SE PROGRAM ZASNIVA / NIVO:

- Fagotista/ Fagotistkinja, nivo IV1
- Flautista/ Flautistkinja, nivo IV1
- Gitarista/ Gitaristkinja, nivo IV1
- Harfista/ Harfistkinja, nivo IV1
- Harmonikaš/Harmonikašica, nivo IV1
- Hornista/ Hornistkinja, nivo IV1
- Klarinetista/ Klarinetistkinja, nivo IV1
- Kontrabasista/ Kontrabastkinja, nivo IV1
- Oboista/ Oboistkinja, nivo IV1
- Perkusionista/ Perkusionistkinja, nivo IV1
- Saksofonista/ Saksofonistkinja, nivo IV1
- Trombonista/ Trombonistkinja, nivo IV1
- Trubač/ Trubačica, nivo IV1
- Violinista/ Violinistkinja, nivo IV1
- Violista/ Violistkinja, nivo IV1
- Violončelista/ Violončelistkinja, nivo IV1
- Solo pjevač/ Solo pjevačica, nivo IV1
- Klavirista/ Klaviristkinja, nivo IV1

NIVO OBRAZOVANJA: IV1

TRAJANJE OBRAZOVANJA: Četiri godine

KREDITNA VRIJEDNOST OBRAZOVNOG PROGRAMA: 240 CSPK-a

USLOVI ZA UPIS, ODNOSNO UKLJUČIVANJE U PROGRAM:

- U skladu sa zakonom – opšti uslovi
- Uslov za upis stiču kandidati koji polože prijemni ispit. Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sljedećih elemenata:

Klavirista

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentu:
- jedna etida;
- polifona kompozicija;
- sonatini oblik;

- kompozicija po izboru.
- **Napomena:** Kompozicije za prijemni ispit po nivou složenosti moraju odgovarati nivou završnog razreda osnovne muzičke škole, koji je definisan nastavnim programom.

Kontrabasista

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentu:
- Instrument – kontrabas
- Kamerna muzika
- Čitanje sa lista
- Solfeđo

Violinista, Violista, Violončelista

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentu:
- jedna skala;
- jedna etida;
- koncert (I stav ili II i III stav);
- kompozicija po izboru.

Fagotista, Flautista, Hornista, Klarinetista, Saksofonista, Trombonista, Trubač

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentu:
- jedna skala;
- jedna etida;
- kompozicija po izboru.

Gitarista

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentu:
- jedna skala;
- jedna etida;
- Sonata ili Sonatina (I stav) ili Tema s varijacijama;
- kompozicija po izboru.

Harmonikaš

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentu:
- jedna skala;
- jedna etida;
- polifona kompozicija;
- sonatni oblik;
- kompozicija po izboru.

Solo pjevač

- Prijemni ispit obuhvata:
- Provjeru znanja iz solfeđa
- **Napomena:** Zahtjevi iz ove oblasti treba da budu na nivou završnog razreda trogodišnjeg obrazovanja osnovne muzičke škole.

- jednu vokalizu;
- dvije solo pjesme različitog karaktera.

Oboista

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentu:
- Dvije skale (durska skala sa paralelnom molskom skalom)
- Jedna etida
- Ciklično djelo (izbor stavova) i
- Jedna ili dvije kompozicije različitog karaktera

Perkusionista

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentima: doboš, timpani i ksilofon
- Zahtjevi na prijemnom ispitu:
- etida za doboš solo
- etide za doboš uz pratnju klavira
- etida za timpane solo
- etida za timpane uz pratnju klavira
- etida za ksilofon solo ili uz pratnju klavira

Harfista

- Prijemni ispit obuhvata provjeru znanja iz sviranja na instrumentu:
- jedna etida;
- Sonata ili Sonatina (I stav) ili Tema s varijacijama;
- kompozicija po izboru.

USLOVI ZA NAPREDOVANJE I ZAVRŠETAK OBRAZOVANJA:

- U sljedeći razred napreduju učenici koji su na kraju školske godine pozitivno ocijenjeni iz svih modula/predmeta tog razreda i položili godišnji ispit, kako je predviđeno nastavnim planom
- Obrazovanje se završava polaganjem stručnog ispita, u skladu sa zakonom

NIVO OBRAZOVANJA ODNOSNO STRUČNE KVALIFIKACIJE KOJE SE STIČU:

Nivo obrazovanja:

- Završetkom obrazovnog programa Muzički izvođač, stiče se srednje stručno obrazovanje u četvorogodišnjem trajanju i kvalifikacija nivoa obrazovanja Muzički izvođač/ Muzička izvođačica, nivo IV1

Stručne kvalifikacije:

- Fagotista/ Fagotistkinja, nivo IV1
- Flautista/ Flautistkinja, nivo IV1
- Gitarista/ Gitaristkinja, nivo IV1
- Harfista/ Harfistkinja, nivo IV1
- Harmonikaš/Harmonikašica, nivo IV1
- Hornista/ Hornistkinja, nivo IV1
- Klarinetista/ Klarinetistkinja, nivo IV1

- Kontrabasista/ Kontrabastkinja, nivo IV1
- Oboista/ Oboistkinja, nivo IV1
- Perkusionista/ Perkusionistkinja, nivo IV1
- Saksofonista/ Saksofonistkinja, nivo IV1
- Trombonista/ Trombonistkinja, nivo IV1
- Trubač/ Trubačica, nivo IV1
- Violinista/ Violinistkinja, nivo IV1
- Violista/ Violistkinja, nivo IV1
- Violončelista/ Violončelistkinja, nivo IV1
- Solo pjevač/ Solo pjevačica, nivo IV1
- Klavirista/ Klaviristkinja, nivo IV1

CILJEVI OBRAZOVNOG PROGRAMA:

- Osposobljavanje učenika za dostizanje stručnih i ključnih kompetencija koje su predviđene odgovarajućim Standardima zanimanja i Standardima kvalifikacija na kojima se zasniva obrazovni program

ISHODI UČENJA

Po završetku obrazovnog programa, učenik će biti sposoban da:

- Analizira, planira i organizuje svoj rad i rad manjeg muzičkog ansabla za realizaciju javnog nastupa
- Obezbijedi potrebna sredstva i podršku za realizaciju javnog nastupa u skladu sa analizom
- Pripremi mjesto za javni nastup, vršeći ispunjenost zahtjeva za realizaciju u skladu sa listom zahtjeva
- Naštimuje instrument, raspjeva se, usvira se i izvodi pripremne vježbe pred javni nastup
- Izvede tonsku/ akustičku probu uz usklađivanje dinamike i načina izvođenja sa akustičnošću prostora i podešavanjem balansa među članovima ansambla
- Izvede muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavi završne poslove nakon javnog nastupa, pravilnim odlaganjem instrumenta, opreme ili kostima i notnog materijala
- Ugovori javni nastup, pregovarajući o uslovima i cijeni javnog nastupa
- Vodi poslovnu dokumentaciju o javnim nastupima na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Izvrši nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
- Sprovede lične i aktvinosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup, u skladu sa uputstvima proizvođača
- Obavi komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijma, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primijeni postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja, radne i životne sredine, u skladu sa propisima

ISHODI ZA DOSTIZANJE KLJUČNIH KOMPETENCIJA

Po završetku obrazovnog programa, učenik će biti sposoban da:

- Komunicira na maternjem jeziku, primjenom pravilnog i stvaralačkog usmenog i pisanog izražavanja, tumačenjem koncepata, stavova i činjenica, kao i upotrebom jezika u obrazovanju, radu, slobodnom vremenu i svakodnevnom životu
- Komunicira na stranom jeziku, primjenom pravilnog i stvaralačkog usmenog i pisanog izražavanja, kao i upotrebom jezika u obrazovanju, radu, slobodnom vremenu i svakodnevnom životu
- Koristi matematičku kompetenciju i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji, primjenjujući matematički način razmišljanja u rješavanju problema u različitim svakodnevnim situacijama, kao i znanja i metodologije kojima se objašnjava svijet prirode radi postavljanja pitanja i zaključivanja na temelju činjenica
- Koristi informaciono-komunikacione tehnologije za rad u ličnom i društvenom životu, za pronalaženje, procjenu, čuvanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija, kao i za razvijanje saradničkih mreža putem Interneta
- Organizuje cjeloživotno vlastito učenje uključujući efikasno upravljanje vremenom i informacijama kako u samostalnom učenju tako i pri učenju u grupi
- Učestvuje u društvenom životu i radu, posebno u društvima koja se sve više mijenjaju, u cilju rješavanja konflikata ukoliko je to potrebno, na efikasan i konstruktivan način, na osnovu razvijenih međuljudskih i međukulturalnih sposobnosti
- Pretvori ideje u djelo, uključujući stvaralaštvo, inovativnost, spremnost na preuzimanje rizika, iskorišćavanje prilika, promovisanje dobrog upravljanja, sposobnost planiranja i vođenja projekata radi ostvarivanja ciljeva, kao i vođenje svakodnevnog, profesionalnog i društvenog života sa razvijenom sviješću o etičkim vrijednostima
- Uoči važnost stvaralačkog izražavanja ideja, iskustava i emocija u nizu umjetnosti i medija uključujući muzičku, scensku, književnu i vizuelnu umjetnost, kao i značaj o lokalnoj, nacionalnoj i evropskoj baštini i njihovom mjestu u svijetu

2. NASTAVNI PLAN

R. BROJ	PREDMET / MODUL	BROJ ČASOVA PO OBLICIMA NASTAVE I KREDITNA VRIJEDNOST																					
		I RAZRED					II RAZRED					III RAZRED					IV RAZRED					UKUPNO	
		∑	T	V	P	KV	∑	T	V	P	KV	∑	T	V	P	KV	∑	T	V	P	KV	∑	KV
A. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL																							
1.	Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost	108				6	108				6	108				6	99				6	423	24
2.	Matematika	72				4	72				4	72				4	66				4	282	16
3.	Engleski jezik	108				5	108				5	108				5	99				5	423	20
4.	Fizičko vaspitanje	72				2	72				2	72				2	66				2	282	8
5.	Informatika	72				4	72				4											144	8
6.	Italijanski jezik	72				4	72				4											144	8
7.	Fizika	72				4																72	4
8.	Filozofija											72				4						72	4
UKUPNO: A. OPŠTEOBRAZ. MODUL		**576**				**29**	**504**				**25**	**432**				**21**	**330**				**17**	**1842**	**92**
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		**50,0**				**48,3**	**43,7**				**41,6**	**37,5**				**35,0**	**31.2**				**28.3**	**40,8**	**38,3**
B. STRUČNI MODULI																							
1.	Teorija muzike	72	36	36		4																72	4
2.	Istorija muzike I	72	36	36		4																72	4
3.	Solfeđo I	72	4	68		4																72	4
4.	Instrument I	144	18	18	108	8																144	8
5.	Kamerna muzika I	72	9	54	9	4																72	4
6.	Istorja muzike II						72	36	36		4											72	4
7.	Solfeđo II						72	4	68		4											72	4
8.	Instrument II						144	18	18	108	8											144	8
9.	Kamerna muzika II						72	9	54	9	4											72	4
10.	Muzički instrumenti						72	36	27	9	4											72	4
11.	Harmonija sa harmonskom analizom I						72	27	45		4											72	4
12.	Istorija muzike III											72	36	36		4						72	4
13.	Solfeđo III											72	4	68		4						72	4
14.	Instrument III											144	18	18	108	8						144	8
15.	Kamerna muzika III											72	9	54	9	4						72	4
16.	Harmonija sa harmonskom analizom II											72	27	45		4						72	4
17.	Polifonija											72	27	45		4						72	4
18.	Analiza muzičkih oblika I											72	36	36		4						72	4
19.	Istorija muzike IV																66	36	30		4	66	4
20.	Solfeđo IV																66	4	62		4	66	4
21.	Instrument - IV																132	18	18	96	8	132	8
22.	Kamerna muzika IV																66	9	48	9	4	66	4
23.	Analiza muzičkih oblika II																66	36	30		4	66	4
24.	Menadžment u muzičkoj umjetnosti																66	39	18	9	4	66	4
25.	Muzička tehnologija																66	42		24	4	66	4
26.	Preduzetništvo																66	33	33		4	66	4
Obavezni stručni moduli za muzičke izvođače: fagotista, flautista, gitarista, harfista, harmonikaš, hornista, klarinetista, kontrabasista, oboista, perkusionista, saksofonista, trombonista, trubač, violinista, violista, violončelista																							
27.	Orkestar I	72	9	45	18	4																72	4
28.	Orkestar II						72	9	36	27	4											72	4
29.	Orkestar III											72	9	36	27	4						72	4
30.	Orkestar IV																66	8	31	27	4	66	4
Obavezni stručni moduli za muzičke izvođače: klavirista i solo pjevač																							
31.	Horsko pjevanje I	72	9	45	18	4																72	4
32.	Horsko pjevanje II						72	9	36	27	4											72	4
33.	Horsko pjevanje III											72	9	36	27	4						72	4

R. BROJ	PREDMET / MODUL	BROJ ČASOVA PO OBLICIMA NASTAVE I KREDITNA VRIJEDNOST																					
		I RAZRED					II RAZRED					III RAZRED					IV RAZRED					UKUPNO	
		∑	T	V	P	KV	∑	T	V	P	KV	∑	T	V	P	KV	∑	T	V	P	KV	∑	KV
34.	Horsko pjevanje IV																66	8	31	27	4	66	4
UKUPNO: B. STRUČNI MODULI		**504**	**112**	**257**	**135**	**28**	**576**	**139**	**284**	**153**	**32**	**648**	**166**	**338**	**144**	**36**	**660**	**226**	**269**	**165**	**40**	**2388**	**136**
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		**43,7**	**22,3**	**50,9**	**26,8**	**46,7**	**50**	**24,2**	**49,3**	**26,5**	**53,4**	**56,2**	**25,5**	**52,1**	**22,4**	**60,0**	**62,5**	**34,2**	**40,8**	**25,0**	**66,7**	**52,9**	**56,7**
C. IZBORNI MODULI																							
Izborni moduli za muzičkog izvođača - klavir																							
1.	Korepeticija I	72	9	54	9	3																72	3
2.	Korepeticija II						72	9	54	9	3											72	3
3.	Korepeticija III											72	9	54	9	3						72	3
4.	Korepeticija IV																66	9	48	9	3	66	3
Izborni modul za muzičkog izvođača: fagotista, flautista, gitarista, harfista, harmonikaš, hornista, klarinetista, kontrabasista, oboista, perkusionista, saksofonista, trombonista, trubač, violinista, violista, violončelista, solo pjevač																							
5.	Komplementarni klavir I	72	9	9	54	3																72	3
6.	Komplementarni klavir II						72	9	9	54	3											72	3
7.	Komplementarni klavir III											72	9	9	54	3						72	3
8.	Komplementarni klavir IV																66	9	9	47	3	66	3
Izborni moduli za sve izvođače																							
9.	Savremeno odrastanje						72	54	18		3											72	3
10.	Džez I											72	9	36	27	3						72	3
11.	Popularna muzika I											72	9	36	27	3						72	3
12.	Tradicionalna muzika I											72	9	27	30	3						72	3
13.	Socijalne mreže i globalizacija											72	50	22		3						72	3
14.	Izabrana poglavlja iz matematike I											72	72			3						72	3
15.	Italijanski jezik III											72	72			3						72	3
16.	Džez II																66	7	34	25	3	66	3
17.	Popularna muzika II																66	7	34	25	3	66	3
18.	Tradicionalna muzika II																66	9	27	36	3	66	3
19.	Poslovna kultura																66	52	14		3	66	3
20.	Izabrana poglavlja iz matematike II																66	66				66	3
21.	Italijanski jezik IV																66	66				66	3
UKUPNO: C. IZBORNI MODULI		**72**				**3**	**72**				**3**	**72**				**3**	**66**				**3**	**282**	**12**
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		**6,3**				**5,0**	**6,3**				**5,0**	**6,3**				**5,0**	**6,2**				**5,0**	**6,3**	**5,0**
D. STRUČNI ISPIT																							
D. STRUČNI. ISPIT																					**4**		**4**
E. SLOBODNE AKTIVNOSTI																							
E. SLOBODNE AKTIVNOSTI		MIN. 36 ČASOVA					MIN. 36 ČASOVA					MIN. 36 ČASOVA					MIN. 33 ČASA						
F: PROFESIONALNA PRAKSA																							
F: PROFESIONALNA PRAKSA		MIN. 2 JAVNA NASTUPA					MIN. 2 JAVNA NASTUPA					MIN. 2 JAVNA NASTUPA										**MIN.6**	
UKUPNO (A+B+C+D)		**1152**			**135**	**60**	**1152**			**153**	**60**	**1152**			**144**	**60**	**1056**			**165**	**60**	**4512**	**240**
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		**100**			**26,8**	**100**	**100**			**23,1**	**100**	**100**			**22,4**	**100**	**100**			**25,0**	**100**	**100**	**100**

T – Teorijska nastava
V – Vježbe
P – Praktično obrazovanje (Praktična nastava)
KV – Kreditna vrijednost
∑ – Suma (Godišnji fond časova)

Napomene:

- Nastavni plan sadrži ukupni godišnji fond časova, godišnji fond časova za svaki modul/predmet, kao i godišnji fond časova prema oblicima nastave (teorijska nastava, vježbe i praktična nastava). Škola sama raspoređuje sedmični broj časova u odnosu na godišnji. Preporučeni sedmični fond časova se dobija podjelom ukupnog broja časova modula sa brojem radnih nedjelja u toku školske godine.

- Praktično obrazovanje (praktična nastava) se realizuje u okviru stručnih modula, u školi i kod poslodavca. Škola treba da omogući angažovanje učenika u manifestacijama muzičkog karaktera radi sticanja znanja, vještina i kompetencija u realnim uslovima planiranja, organizacije i realizacije javnih nastupa.
- U školama u kojima se nastava izvodi na jeziku pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, učenici imaju 34 časa nastave. Crnogorski jezik kao nematernji se u tom slučaju izučava sa po dva časa sedmično.

II POSEBNI DIO OBRAZOVNOG PROGRAMA

3. MODULI

3.1. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL

OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI:

1. **CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST**
2. **MATEMATIKA**
3. **ENGLESKI JEZIK**
4. **FIZIČKO VASPITANJE**
5. **INFORMATIKA**
6. **ITALIJANSKI JEZIK**
7. **FIZIKA**
8. **FILOZOFIJA**

IZBORNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI:

1. **IZABRANA POGLAVLJA IZ MATEMATIKE I**
2. **IZABRANA POGLAVLJA IZ MATEMATIKE II**
3. **ITALIJANSKI JEZIK III**
4. **ITALIJANSKI JEZIK IV**

Napomena:

Programe obaveznih i izbornih opšteobrazovnih predmeta priprema Zavod za školstvo u skladu sa odgovarajućom metodologijom, donešenom od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje.

3.2. STRUČNI MODULI

3.2.1. TEORIJA MUZIKE

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	36	36		**72**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa elementima muzičke pismenosti i osposobljavanje za njihovo čitanje, zapisivanje, analizu i primjenu. Razvijanje sposobnosti zapažanja, logičkog razmišljanja, tačnosti i preciznostu u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Sagleda povezanost ritma i metra u muzičkom toku
2. Prepozna intervale različite po veličini, vrsti i zvučnosti u notnom tekstu
3. Prepozna ljestvičnu/ tonalnu osnovu muzičkog toka u notnom tekstu
4. Razlikuje akorde različitog gradivnog intervala
5. Protumači oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju u notnom tekstu
6. Protumači skraćenice, razne izraze i oznake za ornamente u notnom tekstu
7. Razlikuje pojmove tonalitet, tonalnost i atonalnost

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Sagleda povezanost ritma i metra u muzičkom toku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove ritam, metar i takt	
2. Navede različite **vrste ritma** i **muzičkog metra**	**Vrste ritma**: ravnomjerni (koralni, motorični, ostinatni) i neravnomjerni **Vrste muzičkog metra**: prosti (dvodjelni i trodjelni) i složeni (četvorodjelni do dvanaestodjelni)
3. Objasni različite vrste ritma i muzičkog metra	
4. Prepozna različite vrste ritma u zadatom notnom primjeru	
5. Prepozna **pomjeranje metričkog naglaska** u zadatom notnom primjeru	**Pomjeranje metričkog naglaska:** sinkopa, hemiola i kontrtan
6. Poveže ritam i muzički metar sa vrstom takta, u zadatom notnom primjeru	
7. Prepozna polimetriju i ametriju u zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vrste ritma i muzičkog metra
- Ritmički odnosi između dionica u homofonom/ polifonom stavu
- Pomjeranje metričkog naglaska
- Ametrija i polimetrija

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna intervale različite po veličini, vrsti i zvučnosti u notnom tekstu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam *interval*	
2. Nabroji **intervale po veličini**, **vrsti** i **zvučnosti**	**Intervali po veličini:** osnovni (prima do oktava) i složeni (nona do kvintdecima) **Intervali po vrsti:** čisti, veliki, mali, umanjeni i prekomjerni **Intervali po zvučnosti:** konsonantni i disonantni
3. Pročita intervale različite veličine i vrste u zadatom notnom primjeru	
4. Izgradi intervale različite veličine i vrste	
5. Objasni princip rješavanja disonantnih intervala u konsonantne	
6. Objasni obrtaj intervala (u skladu sa veličinom i vrstom) i inverziju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 5 i 6. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intervali po veličini
- Intervali po vrsti
- Intervali po zvučnosti
- Obrtaj intervala; inverzija

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna ljestvičnu/ tonalnu osnovu muzičkog toka u notnom tekstu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam *tetrahord*	
2. Objasni građu raznih **vrsta tetrahorda**	**Vrste tetrahorda:** durski, molski, frigijski, lidijski i harmonski (orijentalni)
3. Definiše pojam *ljestvica*	
4. Objasni karakteristike različitih **ljestvica**	**Ljestvice:** durske i molske, modusi, folklornog izvorišta, posebne građe (pentatonska, cjelostepena, umanjena) i hromatske
5. Nevede nazive ljestvičnih stupnjeva	
6. Objasni hijerarhiju ljestvičnih stupnjeva u duru i molu	
7. Izgradi različite ljestvice	
8. Uporedi različite ljestvice	
9. Odredi ljestvičnu/tonalnu osnovu u zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tetrahordi
- Durske i molske ljestvice
- Modalne ljestvice
- Ljestvice folklornog izvorišta
- Ljestvice posebne građe (pentatonske, cjelostepene i umanjene)
- Hromatske ljestvice (durske/molske, dvanaestotonska hromatska ljestvica)
- Posebna imena i hijerarhija ljestvičnih stupnjeva

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje akorde različitog gradivnog intervala**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam *akord*	
2. Nabroji **akorde po gradivnom intervalu**	**Akordi po gradivnom intervalu:** akordi tercne, sekundne i kvartne građe
3. Objasni intervalski sastav **osnovnog oblika (i obrtaja)** akorda tercne građe	**Osnovni oblik (i obrtaj):** kvintakord (sekstakord, kvartsekstakord), septakord (kvintsekstakord, terckvartakord, sekundakord) i dominantni nonakord
4. Objasni intervalski sastav akorda sekundne i kvartne građe	
5. Izgradi akorde različitog gradivnog intervala	
6. Odredi mnogostranost kvintakorda u zadatom notnom primjeru	
7. Odredi vrstu i oblik akorda u zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Akordi tercne građe
- Akordi sekundne i kvartne građe
- Mnogostranost kvintakorda

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Protumači oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju u notnom tekstu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove tempo, dinamika i artikulacija	
2. Navede oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju	
3. Objasni oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju	
4. Prepozna oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju u zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Tempo
- Dinamika
- Artikulacija

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Protumači skraćenice, razne izraze i oznake za ornamente u notnom tekstu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značenje i upotrebu **skraćenica** i **raznih izraza**	**Skraćenice:** div. (divisi), con sord. (con sordino), u.c. (una corda), m.d. (mano destra), m.s. (mano sinistra) i dr. **Razni izrazi:** appassionato, cantabile, con brio, dolce, con anima, furioso, giocoso, maestoso, doloroso i dr.
2. Definiše pojam *ornament*	
3. Nabroji **vrste ornamenata**	**Vrste ornamenata:** kratki i dugi predudar, praltriler, mordent, šlajfer, grupeto i triler
4. Objasni način izvođenja ornamenata u zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Skraćenice
- Razni izrazi
- Ornamenti

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje pojmove tonalitet, tonalnost i atonalnost**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove *tonalnost* i *atonalnost*	
2. Definiše pojam *tonalitet, funkcija, harmonska funkcija, harmonski obrt* i *kadenca*	
3. Imenuje **harmonske funkcije**	**Harmonske funkcije:** tončka, subdominantna i dominantna (akordi na glavnim stupnjevima i njihovi zamjenici)
4. Navede vrste harmonskih obrta i kadenci	**Vrste kadenci:** autentična, plagalna, varljiva i polukadenca

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Tonalnost
- Atonalnost
- Tonalitet (harmonske funkcije i kadenca)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Teorija muzike je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. Preporučuju se one didaktičke metode koje omogućavaju da svi učenici budu aktivni u najvećoj mjeri u cilju postizanja značajnog stepena samostalnosti i inicijativnosti u učenju i radu. Preporučene didaktičke metode su metode aktivnog učenja: smisleno verbalno receptivno učenje, praktično smisaono učenje, konvergentno (logičko) učenje, divergentno (stvaralačko) učenje, kooperativno učenje učenik-učenik, kooperativno učenje učenik-nastavnik, učenja putem otkrića, analiza udžbeničkog teksta, analiza notnih primjera. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije.
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Analitički dio nastave podrazumijeva primjere kreirane od strane nastavnika, kao i vokalne, instrumentalne i vokalno-instrumentalne primjere iz literature, ali jednostavnijeg sadržaja. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Despić, D, Teorija muzike, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1997.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Školska tabla sa linijskim sistemom	1
2.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
3.	Instrument - klavir	1
4.	Notni i zvučni primjeri autora različitih muzičkih stilova	po potrebi
5.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III, IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III, IV
- Polifonija
- Instrument

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (dostiže se putem komuniciranja u pisanom i usmenom obliku, što podrazumijeva i upotrebu stručne terminologije vezane za elemente muzičke pismenosti u govornom i pisanom obliku, sposobnost čitanja i razumijevanja različitih notnih tekstova, kao i izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (dostiže se putem upotrebe stručne terminologije u pisanom i usmenom obliku na stranom jeziku, što prvenstveno podrazumijeva sposobnost tumačenja različitih oznaka u notnom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (dostiže se kroz razvijanje logičkog mišljenja u rješavanju praktičnih problema, (razvijanje matematičkog načina razmišljanja i izražavanje kroz određene modele u rješavanju praktičnih zadataka prvenstveno vezane za ritmičke obrasce u okviru određenog muzičkog metra, kao i prepoznavanje i izgrađivanje intervala i akorda i dr.)
- Digitalna kompetencija (podrazumijeva upotrebu informacione tehnike i tehnologije prilikom svakodnevne komunikacije, kao i istraživanja e-literature, što upućuje na korišćenje IT kao dopunske potpore za inovativnost i kritičko razmišljanje u raznim segmentima života (kod kuće, u slobodno vrijeme i u školi i dr.)
- Učiti kako učiti (podrazumijeva osposobljavanje učenika za proces učenja, podsticanje na samostalan rad i istrajnost u učenju, organizovanje vlastitog učenja uključujući efikasno upravljanje vremenom i informacijama kako u samostalnom učenju tako i pri učenju u grupi, kao i primjenu novog znanja i vještina u raznim segmentima i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (dostiže se kroz razvoj ličnih i međuljudskih odnosa (podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanje različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka) što omogućava pojedincu da učestvuje u građanskom životu društva i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (dostiže kompetenciju kroz razvoj svijesti o važnosti kreativnog izražavanja ideja, iskustava i osjećaja, uključujući umjetnost i medije i dr.)

3.2.2. ISTORIJA MUZIKE I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	36	36		**72**	**4**

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa nastankom, razvojem i karakteristikama muzike prvobitne društvene zajednice, muzike starog i srednjeg vijeka, razvoja muzike u Crnoj Gori od prvobitne društvene zajednice do XII vijeka i muzikom renesanse, kao i društveno-istorijskim prilikama u kojima su nastala muzička djela. Razvijanje vještine prezentovanja, analitičnosti, motivacije, marljivosti, preciznosti, kreativnosti i razumijevanja uzajamnih odnosa društva, umjetnosti i muzike.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Utvrdi karakteristike muzike prvobitne društvene zajednice
2. Ukaže na karakteristike razvoja muzike starog vijeka
3. Analizira karakteristike muzike srednjeg vijeka
4. Ukaže na karakteristike razvoja muzike u Crnoj Gori od prvobitne društvene zajednice do XII vijeka
5. Odredi karakteristike muzike renesanse

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Utvrdi karakteristike muzike prvobitne društvene zajednice**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše izvore i teorije nastanka muzike, kao i najznačajnije **naučnike** koji su ih postavili	**Naučnici:** Herbert Spenser, Karl Bihner, Karl Štumpf, Čarls Darvin, Žil Kombarije i dr.
2. Navede karakteristike ritma i melodije u muzici prvobitne društvene zajednice	
3. Objasni **primitivne oblike višeglasja**	**Primitivni oblici višeglasja:** paralelne kvinte i oktave, heterofonija i bordun
4. Obrazloži sinkretički karakter muzike u prvobitnoj društvenoj zajednici	
5. Prepozna **muzičke instrumente** prvobitne društvene zajednice slušajući primjere iz literature	**Muzički instrumenti:** kosti, kamenje, školjke, grane, luk i strijela, primitivne lire i harfe i Panove frule

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvori i teorije naučnika o nastanku muzike
- Ritam, muzika i primitivni oblici višeglasja prvobitne društvene zajednice
- Muzički instrumenti prvobitne društvene zajednice

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na karakteristike razvoja muzike starog vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše stare **vanevropske civilizacije**	**Vanevropske civilizacije**: Egipat, Kina, Indija, Japan, Mesopotamija i Palestina
2. Objasni karakteristike muzike vanevropskih civilizacija	
3. Uporedi muziku vanevropskih civilizacija i njihove **muzičke instrumente**	**Muzički instrumenti:** Egipat (hidraulične orgulje), Kina (gong, kin, pip, šeng) i Indija (vina)
4. Definiše filozofska tumačenja nastanka muzike antičke Grčke	
5. Opiše **muzičke instrumente** antičke Grčke	**Muzički instrumenti:** lira, kitara i aulos
6. Objasni **izvođačke forme** i muzičku teoriju antičke Grčke	**Izvođačke forme:** ditiramb i starogrčka tragedija
7. Definiše karakteristike muzike antičkog Rima	
8. Uporedi karakteristike muzike antičkog Rima i antičke Grčke slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijum 8 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzika vanevropskih civilizacija
- Muzika antičke Grčke
- Muzika antičkog Rima

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Analizira karakteristike muzike srednjeg vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše društveno-istorijske prilike i karakteristike **umjetnosti** srednjeg vijeka	**Umjetnost:** likovna, muzička i književnost
2. Opiše načine vršenja obreda, korišćenje jezika u službenom repertoaru ranohrišćanske muzike i značaj himni	
3. Prepozna proces nastanka i karakteristike gregorijanskog korala, kao i njegove **načine izvođenja** slušajući primjere iz literature	**Načini izvođenja:** psalmodijski solo, responzorijalno i antifono izvođenje
4. Uporedi **oblike** nastale deformacijom gregorijanskog korala	**Oblici**: sekvence, trope i liturgijske drame
5. Obrazloži karakteristike vizantijske muzike, njene predstavnike, osmoglasnik (Oktoih) i **izvođačke oblike**	**Izvođački oblici**: psalmi, tropar, himna, kondak, liturgija i kanon
6. Objasni starocrkvene moduse, razvoj **notacije** i zasluge Gvida od Areca	**Notacija:** ekfonetska, neumatska, modalna i menzuralna
7. Navede karakteristike svjetovne muzike jednoglasnog tipa, **karakteristične forme** i **stvaraoce**.	**Karakteristične forme:** kanso, tenso, aube, pastorela, estampida i virlea **Stvaraoci:** trubaduri, truveri i minezengeri
8. Prepozna **prve oblike višeglasja** slušajući primjere iz literature	**Prvi oblici višeglasja:** organum, diskant, gimel, foburdon i klauzula
9. Opiše razvoj instrumentalne muzike u srednjem vijeku i najznačajnije **instrumente**	**Instrumenti:** žičani (gudački i trzački) i duvački

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4, 5, 6, 7 i 9. Za kriterijume 3 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ranohrišćanka muzika
- Gregorijanski koral
- Muzika u Vizantiji
- Razvoj srednjevjekovne notacije i teorije
- Svjetovna muzika jednoglasnog tipa

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Analizira karakteristike muzike srednjeg vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- Prvi višeglasni oblici - Instrumentalna muzika u srednjem vijeku - Zvučni primjeri	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na karakteristike razvoja muzike u Crnoj Gori od prvobitne društvene zajednice do XII vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše izvore izučavanja muzičke kulture u Crnoj Gori od praistorije do pojave hrišćanstva	
2. Opiše **primitivne muzičke instrumente** u Crnoj Gori od praistorije do pojave hrišćanstva	**Primitivni muzički instrumenti:** koštana svirala, kosti, školjke i zubi životinja
3. Objasni upotrebu muzičkih instrumenata i njihovu vezu sa obredima	
4. Navede značajne **lokalitete za razvoj muzičke kulture Crne Gore** od praistorije do pojave hrišćanstva	**Lokaliteti za razvoj muzičke kulture Crne Gore:** Crvena Stijena, pećina Odmut, Carine, Beran krš, pećina Spila i dr.
5. Objasni značaj skriptorijuma za razvoj muzičke kulture Crne Gore u ranom srednjem vijeku	
6. Prezentuje zaključke o tragovima muzičke kulture u Crnoj Gori na osnovu istraživanja i analize spomenika materijalne kulture i književnih djela	
7. Opiše primjere neumatske notacije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4, 5 i 7. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzička kultura Crne Gore od praistorije do pojave hrišćanstva
- Muzička kultura u Crnoj Gori u ranom srednjem vijeku

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odredi karakteristike muzike renesanse**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Obrazloži društveno-istorijske prilike i stilske karakteristike muzike renesanse	
2. Uporedi **predrenesansna razdoblja**, karakteristične **oblike** i najznačajnije **predstavnike** slušajući primjere iz literature	**Predrenesansna razdoblja**: Notrdamska skola; Ars antiqua i Ars nova u Italiji i Francuskoj **Oblici:** organum; motet, kantilena, rondelus, hoketus, rota, konduktus; madrigal, kaća, balada; misa i šanson **Predstavnici:** Leonin i Perotin; Filip de Vitri i Gijom de Mašo
3. Opiše **oblike** flanko-flamanske škole i karakteristike stvaralaštva njenih **predstavnika**	**Oblici:** misa, motet i šanson **Predstavnici**: Gijom Difaj, Žan Okegem, Jakob Obreht i Žosken de Pre
4. Prepozna **nove vokalne oblike** u Italiji i karakteristike stvaralaštva **predstavnika** venecijanske škole slušajući primjere iz literature	**Novi vokalni oblici:** frotola, vilota i vilanela **Predstavnici:** Luka Marencio, Karlo Đezualdo da Venoza, Andrea i Đovani Gabrijeli
5. Prepozna značaj i karakteristike stvaralaštva najznačajnijeg **predstavnika rimske škole** slušajući primjere iz literature	**Predstavnik rimske škole:** Đovani Pjerluiđi da Palestrina
6. Protumači značaj pokreta reformacije i karakteristike stvaralaštva najznačajnijeg **predstavnika renesanse u Njemačkoj** slušajući primjere iz literature	**Predstavnik renesanse u Njemačkoj:** Orlando di Laso
7. Opiše razvoj instrumentalne muzike u renesansi i najznačajnije **instrumente**	**Instrumenti:** lutnja, instrumenti sa tipkama, gudački i duvački instrumenti

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni i pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3 i 7. Za kriterijume 2, 4, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike renesanse
- Predrenesansna razdoblja
- Franko-flamanska škola
- Venecijanska i rimska škola
- Reformacija u Njemačkoj
- Instrumentalna muzika renesanse
- Zvučni primjeri

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Istorija muzike I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (dijaloška, istaživačka, razvijanje kritičkog mišljenja, radionice, rad u grupama, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, izrada ppt prezentacija i panoa, hronoloških tabela, gledanje dokumentarnih filmova). Nastava treba da bude aktivna sa uključivanjem svih učenika. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava razvijanje kritičkog stava i mišljenja. Jednom ili dva puta godišnje treba dozvoliti učenicima da sami kreiraju čas (sa određenim ciljem).
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obratiti pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte umjetničke muzike, slušaju primjere iz muzičke literature i povezuju stečena znanja sa predmetom koji sviraju.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Marinković S., Istorija muzike za II i III razred srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2003.
- Marinković S., Istorija muzike za III i IV razred srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2003.
- Andreis J., Povijest glazbe 1, 2, 3, 4, Mladost, Zagreb, 1976.
- Despić D., Muzički stilovi, Zavod za izadavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Srpsko Sarajevo, 2004.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 1, Clio, Beograd, 2001.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 2, Clio, Beograd, 2002.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 3, Clio, Beograd, 2004.
- Burkholder J.P., Norton Antology of Western Music, 1980. (svi karakteristični primjeri od najranijeg doba do XX vijeka
- Radulović-Vulić M., Drevne muzičke kulture Crne Gore 1 i 2, Muzička akademija, Cetinje, 2002.
- Marinković S., Istorija srpske muzike, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2000.
- Kamien R., Music an appreciation, McGaw-Hill Companiies, 1998.
- Hauzer A., Socijalna istorija umetnosti i književnosti I i II, Kultura, Beograd, 1962.
- Đurić M., Istorija Helenske književosti (važno za grčku muziku), Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 1988.
- Višić M., Plutarh o muzici, Unireks, Podgorica 2008.
- Piskel Đ., Opšta istorija umjetnosti 1, 2, 3, Vuk Karadžić, Beograd, 1974.
- Muzička enciklopedija 1, 2, 3, Jugoslovenski leksikografski zavod, 1971.
- Leksikon jugoslovenske muzike 1, 2, Jugoslovenski leksikografski zavod, 1984.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
2.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1
3.	Projektor	1
4.	Projekciono platno	1
5.	CD-player	1
6.	Stručna literatura	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda **učenja** posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Instrument I, II, III i IV
- Istorija muzike II, III i IV
- Teorija muzike
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti istorije muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti istorije muzike u usmenom i pisanom obliku, istraživanje na Internetu i korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanjem logičkog načina razmišljanja i donošenjem zaključaka prilikom različitih analiza i korišćenje računara i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz istorije muzike, prepoznavanja relevantnih stručnih tekstova i video zapisa, upotreba softverskih alata za izradu PowerPoint prezentacija i prezentovanje radova na zadatu temu, korišćenje foruma

i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjena, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.3. SOLFEĐO I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	4	68		**72**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za: čitanje muzičkih tekstova u violinskom ključu u obimu od f do g2, u bas ključu od G do c1, u alt i tenor ključu od f do c1, intoniranje notnih zapisa i zapisivanje muzičkog diktata na osnovi tonalne dijatonike, čitanje i zapisivanje pravilnih i nepravlnih ritmičkih podjela i karakterističnih figura u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, prepoznavanje osnovnih intervala, dijatonskih trozvuka, malog durskog septakorda i zapisivanje harmonskih obrta sa trozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi. Razvijanje analitičnog razmišljanja, tačnosti i preciznosti.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pročita muzičke tekstove u violinskom ključu u obimu od f do g2, u bas ključu od G do c1, u alt i tenor ključu, od f do c1
2. Intonira notne zapise na osnovi tonalne dijatonike, alterovane tonove i promjene tonaliteta u jednoglasnom toku, i tonalne dijatonike u dvoglasnom toku
3. Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne dijatonike, alterovane tonove i promjene tonaliteta u jednoglasnom toku, i tonalne dijatonike u dvoglasnom toku
4. Pročita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti
5. Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti
6. Razlikuje po zvuku osnovne intervale, dijatonske trozvuke, i mali durski septakord
7. Razlikuje harmonske obrte sa trozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi – T, S, D i VI u duru i harmonskom molu

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Pročita muzičke tekstove u violinskom ključu u obimu od f do g2, u bas ključu od G do c1, u alt i tenor ključu, od f do c1**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Imenuje note u violinskom ključu u obimu od f do g2	
2. Imenuje note u bas ključu u obimu od G do c1	
3. Imenuje note u violinskom i bas ključu naizmjenično	
4. Navede položaj note c1 u alt ključu	
5. Imenuje note u alt ključu u obimu od f do c1	
6. Navede položaj note c1 u tenor ključu	
7. Imenuje note u tenor ključu u obimu od f do c1	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 4 i 6. Za kriterijume 1, 2, 3, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ključevi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Intonira muzičke zapise na osnovi tonalne dijatonike, alterovane tonove i promjene tonaliteta u jednoglasnom toku, i tonalne dijatonike u dvoglasnom toku.**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede vokalno tonalnu melodiku u **tonalitetima** do 3 predznaka	**Tonaliteti:** C-dur, c-mol, Es-dur, G-dur, g-mol, B-dur, D-dur, d-mol, F-dur, a-mol, A-dur i fis-mol
2. Izvede vokalno tonalnu melodiku sa **alterovanim tonovima**	**Alterovani tonovi**: hromatske prolaznice i dijatonske skretnice
3. Izvede vokalno tonalnu melodiku sa **promjenom tonaliteta**	**Promjene tonaliteta:** modulacija u paralelni i dominantni tonalitet i mutacija
4. Izvede vokalno tonalnu melodiku u **dvoglasnom stavu**	**Dvoglasni stav**: homofoni bez promjene tonaliteta

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Tonalna melodika
- Vidovi promjene tonaliteta
- Alterovani tonovi
- Dvoglasni stav

Ishod 3 -Učenik će biti sposoban da **Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne dijatonike, alterovane tonove i promjene tonaliteta u jednoglasnom toku, i tonalne dijatonike u dvoglasnom toku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tonske visine pojedinačno u **tonalitetu**	**Tonaliteti:** C-dur, c-mol, Es-dur, G-dur, g-mol, B-dur, D-dur, d-mol, F-dur, a-mol, A-dur i fis-mol
2. Prepozna tonske visine i njihova trajanja u tonalitetu u jednoglasnom melodijskom kretanju	
3. Prepozna **alterovane tonove** u hromatskom i dijatonskom polustepenskom kretanju u jednoglasnom melodijskom kretanju	**Alterovani tonovi:** hromatske prolaznice i dijatonske skretnice
4. Prepozna melodijska kretanja s **promjenom tonaliteta**	**Promjena tonaliteta:** modulacija u paralelni i dominantni tonalitet i mutacija
5. Prepozna melodijska kretanja u **dvoglasnom stavu**	**Dvoglasni stav**: homofoni bez promjene tonaliteta

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Tonalna melodika
- Alterovani tonovi
- Vidovi promjene tonaliteta
- Jednoglasni diktat
- Dvoglasni diktat

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pročita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede **osnovna** i **punktirana notna trajanja i trajanja pauza** određenih **metričkom vrstom**	**Osnovna notna trajanja i trajanja pauza**: osmina, četvrtina, polovina i cijela **Punktirana notna trajanja i trajanja pauza**: četvrtina i polovina **Metričke vrste:** 2/4, ¾ i 4/4
2. Izvede **pravilne ritmičke podjele** i **karakteristične ritmičke figure** u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti	**Pravilne ritmičke podjele:** dvodjelna i četvorodjelna **Karakteristične ritmičke figure**: punktirana, obrnuto punktirana, sinkopa, produžena trajanja lukom i dr.
3. Izvede nepravilnu ritmičku figuru triolu	
4. Izvede **pravilne ritmičke podjele** i **karakterističnie ritmičke figure** u metričkoj vrsti 6/8	**Pravilne ritmičke podjele**: trodjelna i šestodjelna **Karakteristične ritmičke figure**: sičilijana i tirana i dr.
5. Izvede nepravilnu ritmičku figuru duolu	
6. Uporedi **suprotne ritmičke vrste sa istom metričkom podjelom**	**Suprotne ritmičke vrste sa istom metričkom podjelom**: 2/4 i 6/8
7. Izvede zadati muzički tekst u **metričkim vrstama**	**Metričke vrste:** 2/4,3/4, 4/4

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 6. Za kriterijume 1, 2, 3, 4, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ritmičke vrste
- Metričke vrste
- Pravilne ritmičke podjele i karakteristične figure
- Nepravilne ritmičke podjele i karakteristične figure

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **metričku vrstu** u melodiji	**Metričke vrste**: 2/4, 3/4, 4/4, 6/8
2. Prepozna tonska trajanja, pravilne ritmičke podjele i karakteristične figure u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti	
3. Prepozna nepravilnu ritmčku figuru triolu	
4. Prepozna tonska trajanja, pravilne ritmičke podjele i karakteristične figure u trodjelnoj ritmičkoj vrsti	
5. Prepozna, nepravilnu ritmičku figuru duolu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Ritmičke vrste
- Metričke vrste
- Pravilne ritmičke podjele i karakteristične figure
- Nepravilne ritmičke podjele i karakteristične figure

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje po zvuku osnovne intervale, dijatonske trozvuke i mali durski septakord**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zvučnost **intervala** u melodijskom i harmonskom vidu	**Intervali**: M2, V2, M3, V3, Č4, Č5, M6, V6, M7, V7, tritonus
2. Imenuje abecedom odslušane intervale od zadatog tona	
3. Reprodukuje **intervale** solmizacijom od zadatog tona	**Intervali**: M2, V2, M3, V3, Č4, Č5 i tritonus
4. Prepozna po zvuku **dijatonske trozvuke**	**Dijatonski trozvuci**: durski, molski, umanjeni, prekomjerni
5. Prepozna po zvuku **oblike** dijatonskih trozvuka	**Oblici**: kvintakord, sekstakord, i kvartsekstakord durskog, molskog i umanjenog trozvuka i prekomjerni trozvuk
6. Reprodukuje solmizacijom dijatonske trozvuke u svim oblicima od zadatog tona	
7. Prepozna po zvuku mali durski septakord	
8. Reprodukuje solmizacijom mali durski septakord od zadatog tona	
9. Imenuje abecedom odslušane trozvuke i četvorozvuke	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 9.

Predložene teme

- Osnovni intervali
- Vrste i oblici dijatonskih trozvuka
- Mali durski septakord

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje harmonske obrte sa trozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi - T, S, D, VI u duru i harmonskom molu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede mnogostranost akorda	
2. Prepozna po zvuku harmonske funkcije u **harmonskim obrtima/kadencama**	**Harmonski obrti/kadence:** autentični, plagalni, potpuni, varljivi, prošireni, polukadenca, T D T, T S T, T S D T, T D VI, T VI S D i T S D
3. Reprodukuje harmonske funkcije naviše i naizmjenično	
4. Izvrši zapisivanje odslušanih harmonskih veza	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vrste harmonskih obrta/kadenci

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Solfeđo I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja iz ove oblasti. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Vježbe treba realizovati sa manjim grupama. Preporučuje se upotreba udžbenika i primjera iz vokalne i instrumentalne muzičke literature. Osim osnovnih sredstava (udžbenika, primjera iz literature i klavira) neophodno je koristiti i zvučne zapise za slušno opažanje i zapisivanje. Vježbe treba izvoditi grupno i pojedinačno, odnosno u paru kada je riječ o intoniranju dvoglasnog primjera. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Vasiljević, Z., Drobni, I., Karan, G., Solfedjo, sa teorijom muzike, Zavod za udžbenike, Beograd, 2007.
- Vasiljević, Z, Melodika, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1986.
- Jollet, J. C., Melimelodies, volume 2, Gerard Billaudot, Paris
- Jollet, J. C., Dictees musicales, Volume I, II, Gerard Billaudot, Paris
- Vergnault, M., Cours de formation musicale, pour l`enseignement du solfege, Elementaire 2, Gerard Billaudot
- Radičeva, D., Jednoglasni diktati, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Akademija umetnosti u Novom Sadu, Beograd, 1987.
- Radičeva-Divjaković, D., Dvoglasni diktati, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1975.
- Popović, B., Dvoglasni solfedjo, Udruženje muzičkih pedagoga Srbije, Beograd, 1981.
- Olujić, A., Razvoj harmonskog sluha, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1990.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	1
2.	Tabla sa linijskim sistemom	1
3.	Audio uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Anliza muzičkih oblika I i II
- Polifonija
- Instrumenti I, II, III i IV
- Korepeticija I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Solfeđo II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne- muzičke terminologije u govornom i pisanom obliku koja se odnosi na muzičke parametre i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom jeziku u muzičkom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom prepoznavanja metričkih podjela, tonskih trajanja, visine tona, intervala i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktične vježbe i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije vježbi dvoglasnog pjevanja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti, razumijevanjem i izvođenjem muzike različitih stilova i dr.)

3.2.4. FAGOT I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala i etida do tri predznaka, sviranje muzičkog djela slobodne forme uz klavirsku pratnju i/ili solo, izvođenje tehničkih i tonskih vježbi, pravilno disanje tokom izvođenja, čitanje sa lista jednostavnih kompozicija i korišćenje pravilne impostacije i držanja tijela tokom izvođenja. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Koristi pravilnu impostaciju
2. Koristi pravilno držanje tijela i instrumenta tokom izvođenja
3. Koristi pravilno disanje tokom izvođenja
4. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe
5. Odsvira durske i molske skale do tri predznaka
6. Odsvra etide do tri predznaka
7. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
8. Pročita s lista notni zapis jednostavnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilnu impostaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **osnove pravilne impostacije**	**Osnove pravilne impostacije:** položaj usana, zuba i jezika
2. Prepozna probleme u impostaciji koji se mogu javiti u toku izvođenja	
3. Objasni ulogu impostacije u proizvodnji tona	
4. Izvede pravilno vježbe za muskulaturu usta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Impostacija

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilno držanje tijela i instrumenta tokom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **pravilno držanje tijela** tokom izvođenja	**Pravilno držanje tijela**: pravilan stav, identifikacija mišićnog grča i rizičnih položaja
2. Demonstrira pravilno držanje tijela tokom izvođenja	
3. Objasni **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** pravilan položaj ruku, prstiju i njihova pravilna motorika
4. Demonstrira pravilno držanje instrumenta	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Položaj tijela i instrumenta	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilno disanje tokom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše funkcionisanje **respiratornog sistema**	**Respiratorni sistem**: nos, usta, jednjak, grkljan, pluća i dijafragma
2. Objasni načine disanja	
3. Objasni ulogu dijafragme u pravilnom disanju	
4. Demonstrira upotrebu dijafragme	
5. Izvede vježbe disanja	
6. Primijeni pravilno disanje na proizvodnju zvuka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vježbe disanja

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi vježbe za artikulaciju	
3. Uradi vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Tonske vježbe
- Tehničke vježbe

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrsta skala**	**Vrste skala:** durske, molske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira zadete skale kroz različite **artikulacije**	**Arikulacije:** legato, stakato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trozvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Durske skale
- Molske sakle

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zadate **vrste etida**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske etide
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Etide do tri predznaka

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Muzička djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Svira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Čitanje s lista

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Fagot I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja fagota.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi posljednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide, skale i tehničke vježbe:
- Weissenborn, Julius - Bassoon Studies, Op.8 Vol.1
- Milde, Ludwig – Book 1

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Boismortier - Suite
- Bourdeau. Premiere Solo
- Jacob. Four Sketches
- Weissenborn. Capriccio

Koncerti:

- Kozeluch. Concerto
- B. Phillips. Concertpiece (Carl Fischer)
- Vivaldi. Concerti, a minor, F major (Recordi and John Miller)

Sonate:

- Boismortier. Sonatas and Suite
- Galliard. Six Sonatas (Bassoon Heritage Society)
- Marcello. Sonata in e minor (originally for Cello)
- L. Merci. Sonatas
- Telemann. Sonata in f minor (International and Amadeus)

Čitanje s lista:

- L. Beethoven - Orchestral difficulties for bassoon
- Fragments from symphonic works. 90 pages.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Fagot	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale do tri predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida do tri predznaka i 2 djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedno slobodno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnj ispit: skale kao na kolokvijumu, dvije etide, muzičkog djela male i/ ili slobodne forme (uz obavezu izvođenje napamet) i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV

- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.5. FLAUTA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala, trozvuke, dominantnih i umanjenih četvorozvuka u šesnaestinama MM-100-112, sviranje etida, cikličnog i muzičkog djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva, izvođenje jednostavnih tehničkih i tonskih vježbi, izvršavanje kontrole impostancije uz klavrsku pratnju i/ili samostalno, pravilno disanje tokom izvođenja i čitanje sa lista notnog zapisa jednostavnih kompozicija. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale, trozvuke, dominantne i umanjene četvorozvuke u šesnaestinama MM=100 -112
2. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
5. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe
6. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno
7. Koristi pravilno disanje tokom izvođenja
8. Pročita s lista notni zapis jednostavnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale, trozvuke, dominantne i umanjene četvorozvuke u šesnaestinama MM=100-112**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** durske, molske, hromatske i dr.
2. Navede načine interpretiranja durskih i molskih skala	
3. Interpretira zadate skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, dupli jezik i dr.
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i dr.
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuci:** durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skale

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste zadatih **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike cikličnih djela	
2. Izvrši **analizu zadatog cikličnog djela**	**Analiza zadatog cikličnog djela:** kompozitor, epoha, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, uz klavirsku pratnju i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklična djela

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, uz klavirsku pratnju i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva na času i/ ili javnom nastupu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela manje forme

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi vježbe za artikulaciju	
3. Uradi vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Tehničke i tonske vježbe	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni načine kontrole intonacije	
2. Demonstrira štimanje instrumenta uz temperovani instrument	
3. Demonstrira štimanje instrumenta uz netemperovani instrument	
4. Demonstrira štimanje instrumenta samostalno sa i bez štimalice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilno disanje tokom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše funkcionisanje respiratornog sistema	
2. Objasni načine disanja	
3. Objasni ulogu dijafragme u pravilnom disanju	
4. Demonstrira upotrebu dijafragme	
5. Izvede vježbe disanja	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dijafragma

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	
5. Interpretira zadate **barokne sonate**	**Barokne sonate:** A.Vivaldi, G.Ph.Telemann,G.F. Handel i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokne sonate

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Flauta I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koji će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, od sporijeg ka bržem tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučljivo je da se prvi dio časa posvijeti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa trebalo bi posvetiti etidama dok bi posljednji i zaključni dio časa trebalo da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik treba makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale :

- Sve razložene durske i molske skale, sa razloženim trozvucima, dominantnim i umanjenim četvorozvucima, kroz tri oktave u svim artikulacijama, u šesnaestinama, MM = 100 – 112 napamet.

Etide i tehničke/tonske vježbe :

- T.Wye : Tehničke i tonske vježbe
- Taffanel& Gaubert: Tehničke i tonske vježbe
- Marcel Moyse: Tehničke i tonske vježbe
- J. Andersen: op.33, 24 progresivne etide
- N. Platonov: 20 etida
- E. Köhler: op.33 I sveska
- I druge etide slične težine i sadržaja.

Djela manje forme :

- W.Popp : Mađarska rapsodija op.385
- W.Popp : Staccato fantasie
- E.Kohler: La perla du nord
- C.W.Gluk: Danse des ames saintes de Orphee & Euridice
- W.A.Mozart : Andante C-dur
- G.F.Telemann : 12 fantazija za solo flautu (po izboru)
- I druga djela slične težine i sadržaja.

Djela krupne forme :

- G.F.Handel : Sonate (G-dur, a-mol i dr.)
- M. Blavet: Sonate (po izboru)
- A.Vivaldi : Sonate po izboru
- G.B.Pergolesi : Koncert G- dur
- A.Vivaldi : Koncert G-dur
- Ch.W. Gluck : Koncert G-dur
- I druga djela slične težine i sadržaja.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom sa štimalicom	1
4.	Instrument	1
5.	Notna literatura	po potrebi
6.	Klavir	1
7.	Manja tabla	1
8.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 10 melodijskih etida, 10 tehničkih etida, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, 1 sonata i 1 koncert.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnj ispit: etida, djelo manje forme, koncert, (obavezno izvođenje jednog dijela napamet po izboru) i kompozicija a prima vista
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV

- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.6. GITARA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala uz metronom, polifonih kompozicija, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva, izvođenje tehničkih i tonskih vježbi u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija i čitanje notnog zapisa kompozicija kroz različite transpozicije. Razvijanje tehničkih sposobnosti, razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira jednostavne durske i molske skale uz metronom MM = 100 -110
2. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira jednostavne polifone kompozicije
6. Izvede jednostavne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira jednostavne durske i molske skale uz metronom MM = 100 - 110**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prezentuje jednostavnu skalu koju svira	
2. Definiše **tehnike izvođenja artikulacije i ornamenata**	**Tehnike izvođenja artikulacije i ornamenata**: vibrato i legato, non legato,tenuto, stakato, portato, markato portamento i glisando
3. Izvede **tehnike izvođenja** i **efekte**	**Tehnike izvođenja:** tremolo, ornamente i flažolete **Efekti**: tamburin, picikato i razgvado
4. Prezentuje **postavku prstiju** lijeve i desne ruke na gitari	**Postavka prstiju**: položaj i potiskivanje prstiju lijeve ruke pri promjeni akorda i pozicije na vratu gitare. Položaj prstiju i šake desne ruke.
5. Definiše vrste **trozvuka i četvorozvuka** i ornamentika	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski, molski, obrtaji trozvuka, dominantni i umanjeni septakord
6. Izvede trozvuke i četvorozvuke povezano	
7. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka**: terce, sekste i oktave
8. Izvede dvozvuke legato	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2, 5 i 7. Za kriterijume 1 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3, 6 i 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Učvršćivanje barehvata
- Promjena pozicije kroz različite tonalitete
- Sviranje dvozvuka: terci, seksti, oktava, decima
- Razvijanje tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe (etide)	
2. Odredi **vrstu tehničkog problema** koji zadata etida obrađuje	**Vrsta tehničkog problema**: skale, razloženi akordi, tehnika palca desne ruke i tremolo
3. Odredi **vrstu takta**, **tonalitet**, **tempo**, **dinamiku** zadate jednostavne etide	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tonaliteta:** dur (C, G, F, D, B), mol (a, e, d, h i g) i dr. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede jednostavnu etidu u **odgovarajućem tempu** i sa odgovarajućom dinamikom	**Odgovarajući tempo**: postepeno od sporijeg ka bržem
5. Izvede jednostavni **tehnički problem** zadate etide na odgovarajući način	**Tehnički problem**: prstored i prelazi lijeve ruke, položaj prstiju i šake desne ruke

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje barehvata
- Promjena pozicije kroz različite tonalitete
- Sviranje arpođia
- Razvijanje tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Prepozna **oblik stava** zadate sonate koji izvodi	**Oblik stava**: sonatni oblik, rondo, menuet i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) sonate na gitari koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
5. Izvrši javnu interpretaciju kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva ili dijela kompozicije	
6. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
7. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke
- Stilske karakteristike

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije	**Muzički oblik**: menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
3. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
4. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	
5. Izvede zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva, poštujući **stilske karakteristike**	**Stilske karakteristike:** predudare, akcentovanje, agogika i dinamika
6. Izvede muzičkog djelo male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu, koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
7. Izvrši zadatu **javnu interpretaciju** muzičkog djela male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Javna interpretacija:** unapređenje koncentracije, memorije i sigurnosti na sceni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija
- Stilske karakteristike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira jednostavne polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše stavove barokne svite	
2. Odredi **vrstu stave,** svakog pojedinačno	**Vrste stava**: alemanda, kuranta, sarabanda, žiga i dr.
3. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: preludij, alemanda, žiga i dr.
4. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate jednostavne polifone kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, ¾, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	
7. Izvede zadate stavove jednostavne polifone kompozicije u odgovarajućem tempu i karakteru	
8. Izvrši zadatu javnu interpretaciju jednostavne polifone kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u baroknim djelima

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede jednostavne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
2. Definiše **tehniku** lijeve ruke	**Tehnika**: položaj prstiju naspram vrata i polja na gitari
3. Definiše **tehnike** desne ruke	**Tehnike**: tirando i apojando i pravilan položaj desne ruke
4. Prepozna **tehničke nedostatke** u kompozicijama koje svira	**Tehnički nedostaci:** artikulacija skokova lijeve ruke iz pozicije u poziciju
5. Interpretira zadatu jednostavnu tehničku ili tonsku vježbu u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
6. Interpretira **tehnike izvođenja** i **efekte**	**Tehnike izvođenja:** tremolo, ornamente i flažolete **Efekti**: tamburin, picikato i razgvado
7. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
8. Definiše **tehniku** lijeve ruke	**Tehnika**: položaj prstiju naspram vrata i polja na gitari

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2, 3 i 8. Za kriterijume 1, 4 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Tehničkih sposobnosti, primjena tehnika lijeve i desne ruke
- Stilske karakteristike

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije koju svira	**Muzički oblik**: sonata, minijatura, svita, sonatni oblik i dr.
2. Prepozna vrstu takta, tempo, dinamičke oznake, tonalitet zadate jednostavne kompozicije	
3. Izvede zadatu jednostavnu kompoziciju parlato	
4. Izvede zadatu jednostavnu kompoziciju prima vista na gitari u sporijem tempu poštujući muzičke oznake	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Notni zapisi kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Gitara I omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovitog učenika na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ga interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenika na razvoj njegovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Nadarenost se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetnočkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- Abel Carlevaro: Seris didactica (Zbirka 1),
- Julio Sagreras: Le quarte lezioni di chitarra,
- Emilio Pujol: Escuela razonoda de la guitarra,
- Hector Quine: Guitar scales and arpeggios

Etide:

- Matteo Carcassi: Etide op. 60,
- Fernando Sor: Etide op. 60,31,35,
- Matteo Carcassi: Capricci op.26,
- L. Legnani: Capricci op. 36,
- H.V.Lobos:12 etida,
- N.Coste: Etide op. 38,
- M. Giulliani: Etide op. 1a I op 48,
- D. Bogdanovic: Polimetrijske etide,
- F. Tarrega: Etide, H. Albert: Etide (sveska 2,3),
- L. Brouwer: Estudios sencillos od 1 do 10,
- D. Regondi: Etide

Sonate i sonatine:

- M. Giulianni: Sonatina op 71,
- A. Diabelli: 3 Sonate (C dur, A dur, F dur),
- F. Mollino: 3 Sonate op. 6,
- F. Carulli: Sonatina op. 81,
- F. Sor: Sonata op. 15

Svite:

- R. de Visee: Svite (a mol, c mol, g mol, h mol, e mol, G dur, D dur),
- J. A. Logy: Partite (a mol, C dur),

- J. S. Bach: Čelo svite od 1-6, F. Campion: Svite (d mol, e mol, c mol, D dur),
- L. Roncalli: Svite (e mol, h mol, a mol, d mol, g mol, C dur, D dur, F dur),
- J. S. Bach: Svite za lautu od 1-4

Napomena:

Nastavnik ima mogućnost izbora jednog ili više stavova Svite. Preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova.

Varijacije:

- F. Sor: Variacije op. 9, F. Sor: Variacije op. 28,
- F. Sor: Fantazije,
- M. Giuliani: Variacije op. 4,
- L. Legnani: Skerco i varijacije op.10

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- H. V. Lobos: Preludiumi,
- M. Ponce: Preludiumi,
- A. M. Barrios: Valcer br. 3 i 4,
- A. M. Barrios: Katedrala,
- J. Turina: Garotin, Soleares, Rafaga,
- M. Ponce: Valcer,
- R. Diens: Tango od skaja,
- L. Brower: Elogio de la danca

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Gitara	2
2.	Pult	1
3.	Note	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Stopica	2
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.

- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: Skala i etida
  - II klasifikacioni period: Skala i 2 stava barokne svite
  - III klasifikacioni period: 1 kompozicija male forme
  - Godišnji ispit: 1 skala sa odgovarajućom kadencom, 1 etida, sonata, sonatina ili dva stava svite, 1 kompozicija po slobodnom izboru (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)

- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanjea vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.7. HARFA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje jednostavnih kompozicija (skala, etida, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme, sonata, sonatina i svita) iz nota i napamet, izvođenje javnih nastupa i priprema za dalje školovanje. Razvijanje tehničkih sposobnosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM=100 -110
2. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira jednostavne polifone kompozicije
6. Izvede jednostavne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 100-110**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pedalni dijagram za zadatu skalu koju svira	
2. Prezentuje postavku prstiju	
3. Izvede različite **tehnike izvođenja**	**Tehnike izvođenja**: legato, non legato, stakato i tenuto
4. Definiše vrste **trozvuka i četvorozvuka**	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski, molski, obrtaji trozvuka, dominantni i umanjeni septakord
5. Izvede zadate trozvuke i četvorozvuke kao **arpeđo**	**Arpeđo**: razloženi i seko (secco)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2, 3 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pedalna tehnika
- Razvijanje prsne tehnike
- Sviranje arpeđa (razloženo i seko)

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe (etide)	
2. Odredi **vrstu tehničkog problema** koji zadata etida obrađuje	**Vrsta tehničkog problema**: skale, razloženi akordi i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tonalitet**, **tempo**, **dinamiku** zadate etide	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tonaliteta:** dur (C, G, F, D, B), mol (a, e, d, h i g) i dr. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadatu etidu u odgovarajućem tempu	
5. Izvede **tehnički problem** zadate etide na odgovarajući način	**Tehnički problem**: položaj prstiju i šake; prstored, skokovi i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pedalna tehnika
- Prsna tehnika
- Prstored
- Sviranje arpeđa

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Prepozna **oblik stava** zadate sonate koji izvodi	**Oblik stava**: sonatni oblik, rondo, menuet i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) sonate na harfi koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Ovladavanje i primjena tehnike (prsne i pedalne)
- Stilske karakteristike

Ishod 4 – Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik**: menuet, sicilijana i dr.
2. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
3. Izvede zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dinamika i agogika.
4. Izvede zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme poštujući **stilske karakteristike**	**Stilske karakteristike**: predudare, akcentovanje, agogiku i dinamiku
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija
- Stilske karakteristike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira jednostavne polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **stavove barokne svite**	**Stavovi barokne svite**: preludijum, sarabanda, žiga i dr.
2. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: preludijum, sarabanda, žiga i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate jednostavne polifone kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadate stavove jednostavne polifone kompozicije u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate jednostavne polifone kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u baroknim djelima

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede jednostavne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
2. Pokaže vježbu za pedalnu tehniku	
3. Pokaže vježbu za prsnu tehniku	
4. Prepozna sopstvene tehničke nedostatke u zadatim kompozicijama koje svira	
5. Interpretira zadatu jednostavnu tehničku ili tonsku vježbu u odgovarajućem tempu	
6. Interpretira ornamente, flažolete i **efekte**	**Efekti**: p.d.l.t. (Près de la table), b.d.l.c. (Bas dans le cordes), plektrični zvuci (Plectric sounds) i timpaneto

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja pomenutog dostignutosti ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2, 3, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Razvijanje tehničkih sposobnosti, primjena pedalne i prsne tehnike
- Stilske karakteristike

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije koju svira	**Muzički oblik**: sonata, minijatura, svita, sonatni oblik i dr.
2. Prepozna **vrstu takta, tempo, dinamičke oznake, tonalitet** zadate kompozicije	**Vrste takta**: 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 2/2. **Vrste tempa**: grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Dinamičke oznake**: ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff. **Tonalitet:** durski (C, G, D i dr.), molski (c, e, a i dr.)
3. Izvede zadatu kompoziciju parlato	
4. Izvede zadatu kompoziciju prima vista na harfi u sporijem tempu poštujući muzičke oznake	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harfa I omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini, kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja - muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi praktične vježbe i kompozicije. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećavanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Ipak, učestalost nastupa ne treba da ide na štetu pređenog gradiva, kao ni na kvaliteta izvođenja.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovitog učenika na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ga interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenika na razvoj njegovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Nadarenost se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetničkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- R. N. Ch. Bochsa, 110 Exercises journaliers
- Ed. Larivière, Exercises et études
- B. Bagatti, Esercizi tecnici
- H. Renié, Method for the harp: I i II
- L. Lawrence, C. Salzedo, Method for the harp
- C. Salzedo, Conditioning exercices

Etide:

- E. Schüker, Sammlung von Etüden für harfen op.18; I, II, III
- F. J. Nadermann, Etude et Préludes
- R. N . CH. Bochsa, 25 etude Op. 62
- R. N. CH. Boshsa, 1. del etud Op. 34
- J. Thomas, Etude po izboru
- E. Schüker, 2. i 3. del etud Op. 18
- J. Campoliete, 10 etud - prelude
- J. M. Damase, Etude, 1. zbirka
- A. Zingel, 12 Klasičnih studija
- E. Pozzoli, Studi di media difficolta
- I druge etide slične težine i sadržaja.

Ciklična djela:

- G. F. Haendel, Tema con Variazioni
- J. B. Cardon, Sonate no.1, no.2, f-moll, Es-dur
- F. J. Naderman, Sept sonates progressives
- F. L. Dussek, Sonata 1, Sonata 2
- Anon. Variacije na temu Mocarta
- F. J. Naderma, Sonatine Op. 92

- F. J. Naderman, Variations on the air "L'oiseau Chantant"
- A. Hovhaness, Sonata.
- I druga djela slične težine i sadržaja

Djela starih majstora (polifone kompozicije):

- The baroque harp – 18 Favorite Pieces (Floraleda Sacchi)
- J. S. Bach - M. Grandjany, Etudes
- G. Pescett, Allegretto
- G. F. Händl, Passacaglia, Chacone in G
- J. S. Bach - H. Renie, Dix pieces, Fuga
- J. Ph. Rameau, Tambourin, Rigaudon
- A. de Cabezon, Italian pavane; Pavana s variacijama
- A. Corelli, Giga, Gavotte, Sarabande.
- I druga djela slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik ima mogućnost izbora jednog ili više stavova svite. Preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova.

Muzička djela male i/ ili slobodne forme (19., 20. i 21.vijek):

- A. Hasselmanns, La source, Petit valse op.25
- J. Ibert, Scherzetto; M. Glinka, Nocturne
- F. Godefroid, "Quand tu me vois souffrir" iz ciklusa: Ecole Melodique op.201
- J. M. Damase, Courtepieces
- J. Thomas, Ministrel's adieu to the native land
- A. Hasselmans, Priére
- A. Zingel, 12 klasičnih studija
- E. Gatayes, Romance
- M. Tournier, 4 preludija
- C. Salzedo, Short stories in music

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pedalna harfa	2
2.	Pult	2
3.	Note	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Podesiva stolica	2
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: Skala i etida
  - II klasifikacioni period: Skala i 1 stav cikličnog djela
  - III klasifikacioni period: 1 kompozicija male forme
  - Godišnji ispit: 1 etida, sonata, sonatina ili dva stava svite, 1 kompozicija po slobodnom izboru (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva uspješna javna nastupa (po jedan u svakom polugodištu)

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u

praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)

- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.8. HARMONIKA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe, praktična nastava: Nastava se izvodi individulano.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje tehničkih vježbi (ljestvica i Etida), polifonih kompozicija, kompozicija pisanih za čembalo do 1800. godine, sviranje jednostavnih cikličnih kompozicija, kompozicija po slobodnom izboru i sviranje a prima vista kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva. Razvijanje kritičkog odnosa prema osnovnim elementima muzičkog izvođenja, vještina rješavanja problema, tačnosti, preciznosti i odgovornosti u radu, kao i kritičkog mišljenja kroz procjenjivanje vlastitog rada/postignuća i postignuća drugih.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira tehničke vježbe (durske ljestvice i Etide)
2. Odsvira polifonu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira kompoziciju pisanu za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine
4. Odsvira cikličnu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru
6. Odsvira a prima vista jednostavne kompozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira tehničke vježbe (durske ljestvice i Etide)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Defniše durske ljestvice, četvorozvuka i D7	
2. Izvede durske ljestvice po kvintnom i kvartnom krugu na različite **načine**	**Načini**: paralelno i suprotno, u tercama i sekstama (paralelno i suprotno) kroz dvije oktave, u šesnaestinama i tempo MM = 100 i više
3. Izvede hromatske ljestvice paralelno i suprotno	
4. Izvede ljestvice u različitim **ritmičkim figurama**	**Ritmičke figure**: u četvrtinama (kroz jednu oktavu), osminama (kroz dvije oktave), triolama (tri puta kroz dvije oktave), šesnaestinama (dva puta kroz dvije oktave), sekstolama (tri puta kroz dvije oktave), tridesetdvojkama (četiri puta kroz dvije oktave); svira ljestvicu sa zadatom ritmičkom figurom u desnoj ruci i četvtrinama u lijevoj, i obratno i u tempu MM= 60
5. Izvede oktave, na različite **načine**	**Načini**: razloženo i simultano, paralelno i suprotno, u tercama i sekstama-paralelno i suprotno
6. Izvede durski četvorozvuk, na različite **načine**	**Načini**: razloženo i simultano, paralelno i suprotno i kroz dvije oktave
7. Izvede dominantni septakord na različite načine	
8. Odredi zadati tehnički problem vježbe/etide	
9. Primijeni različite **načine vježbanja**	**Način vježbanja:** aktivnim prstima, različitom artikulacijom u različitim tempima, sa akcentima mijehom, prstom, i mijehom i prstom istovremeno
10. Izvede tehničku vježbu/etidu u zadatom tempu primjenjujući tačan ritmičko-melodijski sadržaj, artikulaciju, dinamiku i tačne promjene mijeha	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 10 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Durske ljestvice po kvintnom i kvartnom krugu
- Etide (po izboru)-A. Dorenski
- Etide (po izboru)-K.Černi
- Etida-P.Makonnen:
- Etide (po izboru)-N.Čajkin

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifonu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **polifone elemente** u kompoziciji jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Polifoni elementi:** glas, tema, imitacija i sekvenca
2. Izvede zadatu polifonu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz istovremeno slušanje i izvođenje više glasova	
3. Izdvoji glasove zadate polifone kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva dinamički i artikulacijski	
4. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate polifone kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu	
5. Izvede memorijski stabilno, poštujući ulogu i značaj svih glasova u zadatoj polifonoj kompoziciji jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
6. Izvede ornamentiku, stilski tačno i precizno u zadatoj polifonoj kompoziciji jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
7. Primjeni različite registre (uključujući transponovanje za oktavu više ili niže) u zadatoj polifonoj kompoziciji jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
8. Izvede zadatu polifonu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva, demonstrirajući manuelnu spretnost kroz koordinaciju pokreta desne i lijeve ruke	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dvoglasne i troglasne invencije-J.S.Bah
- Mali orguljski preludijumi i fuge
- Djela za orgulje (po izboru)-J.Pahelbel
- Fuga-R.Ščerdin
- Fuga a – mol (Moskva, Sovjetski Kompozitor 1981)-N. Anajev

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifonu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- Preludijumi i fuge (po izboru)-J. Šišakov	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju pisanu za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **oblik kompozicije** pisane za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Oblik kompozicije:** Skarlatijev sonatni oblik, rondo i dr.
2. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate kompozicije pisane za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu	
3. Izvede različite vrste artikulacije, dinamike, agogike, poštujući stilske karakteristike epohe u zadatoj kompoziciji pisanoj za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
4. Izvede ornamentiku stilski precizno i tačno u zadatoj kompoziciji pisanoj za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
5. Izvede zadatu kompoziciju pisanu za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva aktivno vodeći mijeh, sa tačnim promjenama, primjenjujući dinamička nijansiranja	
6. Izvede stilski i karakterno tačno zadatu kompoziciju pisanu za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate (po izboru)-D.Skarlati
- Sonate (po izboru)-A.Skarlati
- Kompozicije po izboru-F.Kupren
- Kompozicije po izboru-K.Daken

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira cikličnu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše elemente **ciklične kompozicije** jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Ciklične kompozicije**: sonate, svite i teme sa varijacijama
2. Izvrši odabir najudobnijeg prstoreda i unosi ga u notni tekst	
3. Izvede svaki stav zadate ciklične kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva stilski i karakterno, uz primjenu različite artikulacije, dinamike, mikrodinamike, agogike i fraziranja	
4. Izvede više karakterno različitih stavova zadate ciklične kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva, koje objedinjuje u jednu cjelinu	
5. Izvede precizno ritmičko-melodijski sadžaj zadate ciklične kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva, primjenjujući elemente sitne i krupne tehnike, koristeći različite **tehnike vođenja mijeha**	**Tehnike vođenja mijeha*:*** tremolo, rikošet i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ruska svita-A.Šendjerjov
- Zoološki vrt-J.Šišin
- Dječija svita-A.Merkušin
- Sonate i svite (po izboru)-E.Derbenko
- Dječije svite (po izboru)-V. Zolotarjov
- Bugarska sveska-V.Zubicki
- Sonata br. 1 i br.2, Sonatina-A. Pribilov
- Dječije svite br.1 i br.2; Bugarska svita; V.Semjonov:
- Svita „Brel Bach“-F. Angelis
- Španska svita br. 5, Džez partita br.3-A. Belošicki
- Skice prirode-V.Emeljanov
- A.Kusjakov-Skice prirode

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira cikličnu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- „Dječija svita „br.5-G.Hermosa - Sonata-A.Pešeti	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše karakter i oblik kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru	
2. Izvede precizno ritmičko-melodijski sadžaj zadate kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru, primjenjujući elemente sitne i krupne tehnike, različitim tehnikama vođenja mijeha	
3. Izvede različite vrste artikulacija u desnoj i lijevoj ruci primjenjujući različita tempa u zadatoj kompoziciji jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru	
4. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru sa dinamikom vođenja mijeha nečujno, mijenjajući pravac kretanja mijeha	
5. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru uz metronom	
6. Objasni pojam, značaj i suštinu javnog nastupa	
7. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru na javnom nastupu	
8. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike:** analiza kritike javnog nastupa, formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 6 i 8. Za kriterijume 2, 3, 4, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pčelica-F.Šubert
- A.Macanov-Pčelica
- N.R.Korsakov-Bumbarov let
- B.Maslov-Tačan ritam
- A.Gripov-Intermezo
- M.Moškovski-Tarantela
- F.Anđelis-Valcer klovnova
- A.Repnikov-Kapričo

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- V.Vlasov-Bossa nova	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira a prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** notnog teksta zadate kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Analiza notnog teksta**: tonatitet, vrsta takta, tempo, dinamika, artikulacija, prstored, ritam i promjene kretanja mijeha
2. Izvede zadate jednostavne kompozicije, trudeći se da unaprijed prati notni tekst	
3. Izvede zadate jednostavne kompozicije prima vista, homofone fakture na standard basu	
4. Izvede zadate jednostavne kompozicije prima vista na bariton basu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Škola za klavirsku harmoniku, sveske I i II - V. Vuković Terzić
- Škola za harmoniku I - Z. Rakić
- Harmonika I i II - P. Serotjuk

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harmonika I omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Nastava harmonike planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Predmet po svojoj prirodi omogućava afektivni, psiho-motorički, spoznajni, estetski i psiho-socijalni razvoj. Zbog toga treba kombinovati sve muzičke aktivnosti (izvođenje, stvaranje i slušanje) u skladu sa razvojnim mogućnostima učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Tokom realizacije nastave treba podsticati kritički razvoj i odnos učenika prema osnovnim elementima muzičkog izvođenja, a kroz samostalno bavljenje instrumentom formiranje radnih navika. Nastavnik treba posebno da obrati pažnju na pravilan položaj tijela učenika tokom sviranja. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara njegovim mogućnostima i da li doprinosi njegovom napredovanju i usavršavanju. Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J.S.Bach: Dvoglasne invencije; Troglasne invencije; Mali orguljski preludijumi i fuge
- D.Scarlatti. Sonate
- A.Dorenski: Pet stepenica virtuoznosti
- A.Skljarov: Zbornik (KNP, 2001)
- F.Lips: Antologija I (Moskva, „Muzika”, 1984)
- F.Lips: Antologija II (Moskva, „Muzika”, 1985)
- F.Lips: Antologija III (Moskva, „Muzika”, 1986)
- F.Lips: Antologija IV (Moskva, „Muzika”, 1987)
- F.Lips: Antologija V (Moskva, „Muzika”, 1988)
- F.Lips: Antologija VI (Moskva, „Muzika”, 1989)
- F.Lips: Antologija VII (Moskva, „Muzika”, 1990)
- F.Lips: Antologija VIII (Moskva, „Muzika”, 1991)
- F.Lips: Antologija IX (Moskva, „Muzika”)
- F.Lips: Antologija X (Moskva, „Muzika”, 2004).
- F.Angelis: Pieces for accordeon de concert (Saint-Petersburg, „Compositor”, 2003)
- V.Zolotaryov: Izabrane kompozicije(Moskva, „Sovjetski kompozitori”, 1973)
- Repertoar A.Romanova (Moskva, 2001)
- V.Vuković Terzić : Škola za klavirsku harmoniku, sveske I i II
- Z.Rakić : Škola za harmoniku I i II
- P.Serotjuk: Harmonika I i II
- www.goldaccordion.com
- www.gorkahermosa.com

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Harmonika	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	2
4.	Metronom	1
5.	Uređaj za reprodukciju audio i video zapisa	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: durska ljestvica i kompozicija pisana za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine godišnji
  - II klasifikacioni period: durska ljestvica i jedan-dva stava ciklične kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva;
  - III klasifikacioni period: durska ljestvica i kompozicija poslobodnom izboru jednostavnih interpretativnih zahtjeva
  - Godišnj ispit: polifona kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva; kompozicija pisana za čembalo jednostavnih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine, ciklična kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva, kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva po slobodnom izboru (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda i komisijske ocjene sa kolokvijuma
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine;
- Dva javna nastupa u toku školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV

- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.9. HORNA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje osnovnih tehničkih i tonskih vježbi, pravilno disanje tokom izvođenja, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=60-80, sviranje etida, cikličnog i muzičkog djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva, čitanje sa lista notnog zapisa jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve, kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno osnovne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede jednostavne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 60 - 80
4. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve
8. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno osnovne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vrste disanja**	**Vrste disanja:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Demonstrira **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah, dahtajuće disanje i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Disanje	

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede jednostavne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno i uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** kroz različite registre uz metronom
5. Uradi **dnevne studije**	**Dnevne studije:** vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 60 - 80**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih i molskih skala**	**Durske i molske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato i portato
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skale

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste zadatih **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, **jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	**Jednostavna muzička građa:** djelo jednostavnijih tehničkih i tonskih zahtjeva
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** zadatog cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni transpoziciju	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe zadatih djela	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kompozicije kroz **različite štimove**	**Različiti štimovi:** in C, in B, in A i dr.
5. Izvrši analizu zadatog primjera kompozicije kroz **različite ključeve**	**Različiti ključevi:** violinski i bas
6. Izvede zadati primjer jednostavne kompozicije kroz različite štimove	
7. Izvede zadati primjer jednostavne kompozicije kroz različite ključeve	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **načine kontrole intonacije**	**Načini kontrole intonacije:** vazduhom, usnama, rukom i cugom
2. Demonstrira štimanje instrumenta uz temperovani instrument	
3. Demonstrira štimanje instrumenta uz netemperovani instument	
4. Demonstrira štimanje instrumenta samostalno sa i bez štimalice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Horna I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Teorijski dio nastave treba usmjeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasniti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom dijelu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi,koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspešno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke i tonske vježbe:

- J.B. Arban: 1. sveska
- Thompson: Daily warm up and workout for horn

Etide:

- G.Kopprasch: 1. sveska
- M. Alphonse: 3. sveska

Djela manje forme:

- Camille Saint - Saëns: Romance op. 36
- A.Scriabin: Romanse
- Eugène Bozza: En Irlande
- Jean Francaix: Canon in octave

Djela krupne forme:

- Milan Vlajin: 6 bagatela
- Camille Saint - Saëns: Morceau de concert (Prvi stav)
- L. Cherubini: Sonata 1
- W.A.Mozart: Horn Concerto No1 in D major
- B.Marchello: Sonata br 3 in A minor

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom	1
4.	F/B horna	1
5.	Notna literatura (književna i zvučna).	po potrebi
6.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD);	1
7.	Pianino ili klavinova	1
8.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr..	1
9.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida:
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit: jedna etida, djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV

- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.10. KLARINET I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do tri predznaka, etida do tri predznaka, sviranje muzičkog djela slobodne forme uz klavirsku pratnju i/ili solo, izvođenje tehničkih i tonskih vježbi, pravilno disanje tokom izvođenja, čitanje sa lista jednostavnih kompozicija i korišćenje pravilne impostacije i držanja tijela tokom izvođenja. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Koristi pravilnu impostaciju
2. Koristi pravilno držanje tijela i instrumenta tokom izvođenja
3. Koristi pravilno disanje tokom izvođenja
4. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe
5. Odsvira durske i molske skale do tri predznaka
6. Odsvitra etide do tri predznaka
7. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
8. Pročita s lista notni zapis jednostavnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilnu impostaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **osnove pravilne impostacije**	**Osnove pravilne impostacije:** položaj usana, zuba i jezika
2. Prepozna probleme u impostaciji koji se mogu javiti u toku izvođenja	
3. Objasni ulogu impostacije u proizvodnji tona	
4. Izvede pravilno vježbe za muskulaturu usta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Impostacija

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilno držanje tijela i instrumenta tokom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **pravilno držanje tijela** tokom izvođenja	**Pravilno držanje tijela**: pravilan stav, identifikacija mišićnog grča i rizičnih položaja
2. Demonstrira pravilno držanje tijela tokom izvođenja	
3. Objasni **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** pravilan položaj ruku, prstiju i njihova pravilna motorika
4. Demonstrira pravilno držanje instrumenta	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Držanje tijela i instrumenta	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilno disanje tokom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše funkcionisanje **respiratornog sistema**	**Respiratorni sistem**: nos, usta, jednjak, grkljan, pluća i dijafragma
2. Objasni načine disanja	
3. Objasni ulogu dijafragme u pravilnom disanju	
4. Demonstrira upotrebu dijafragme	
5. Izvede vježbe disanja	
6. Primijeni pravilno disanje na proizvodnju zvuka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vježbe disanja

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi vježbe za artikulaciju	
3. Uradi vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Tehničke i tonske vježbe	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** durske, molske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** U različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira zadete skale kroz različite **artikulacije**	**Arikulacije:** legato, stakato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trozvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale do tri predznaka

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zadate **vrste etida**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske etide
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Etide do tri predznaka

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzička djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući vrstu takta, tonalitet, dinamičke oznake, artikulaciju, stil i tehničke probleme zadatog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Čitanje s lista

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klarinet I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja klarineta. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi posljednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide, skale i tehničke vježbe:

- Johann Muller - 22 Clarinet Etudes
- Fritz Kropsch - 416 etudes for clarinet vol. 1, 2, 3, 4
- Daniel Bonade - Phrasing Studies for Clarinet
- B.Brun 3. i 4. sveska
- H. Klose – Methode complete de clarinette
- Opperman – Modern daily studies
- Paul Jeanjean – Vade mecum du Clarinettiste
- G. Pares – Scales for clarinet,
- L. Blatt – Etide
- A. Grgin – etide
- Cavalini etudes and caprices
- C. Rosse – 40 i 32 etudes for clarinet
- Wideman, Clarinet Fundametals
- Reiner Wehle 1. i 2. sveska
- J. S. Bach/Giampieri 21 pezzi per clarinetto
- Pilafian/Sheridan – The breathing gym,

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Mozart menuet
- Rossini tema i varijacije
- A. Grgin – kapriča
- A. Grgin - varijacije za klarinet i klavir 1 i 2
- L. Excoffier – Rapsodie provencale for clarinet and piano
- H. Rabaud – Solo de concours
- A. Messager – Solo de concours
- J. Mouquet – Solo de concours
- B.Kovacs - Hommages
- B.Brun – 4 minijature za klarinet i klavir
- G. Finzi – Five bagatelles
- D. Despic – devet igara za klarinet solo

Čitanje s lista:

- Izbor iz etida
- Robert Mcginnis – Orchestral excerpts

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klarinet	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale do tri predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida do tri predznaka i 2 djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedno slobodno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnji ispit: skale kao na kolokvijumu, dvije etide, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme (uz obavezu izvođenje napamet) i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.11. KLAVIR I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorisjka nastava, vježbe i praktična nasatva: Nastava se izvodi undividulano.

2. Cilj modula:

- Usvajanje teoretskog znanja i njegovo povezivanje sa izvođačkom praksom. Osposobljavanje za interpretaciju djela različitih epoha i stilova uz postizanje efikasnosti izvođačkog aparata, radom na tehničkim vježbama i kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva, razvijanje muzičke fantazije i formiranje kriterijuma u oblasti muzičke estetike i izvođenje javnih nastupa. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, muzičke fantazije i formiranje kriterijuma u oblasti muzičke estetike..

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 100-110
2. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira jednostavne polifone kompozicije
6. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 100-110**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove: **skala, trozvuk** i **septakord**	**Skala**: durska, molska i hromatska **Trozvuk:** durski i molski tonični kvintakord **Septakord:** dominantni i umanjeni
2. Objasni princip promjene pozicije u izvođenju skale, trozvuka, dominantnog i umanjenog septakorda	
3. Izvede sve durske i molske skale sa elementima, tokom **tri klasifikaciona perioda**	**Tri klasifikaciona perioda:** 1. G-dur, e-mol, D-dur, h-mol, F-dur, d-mol, B-dur, g-mol; 2. A-dur, fis-mol, E-dur, cis-mol, Es-dur, c-mol, As-dur, f-mol; 3. H-dur, gis-mol, Fis-dur, dis-mol, C-dur, a-mol, Des-dur i b-mol
4. Izvede **durske** i **molske skale** uz primjenu pravilnog prstoreda, **dinamičkog nijansiranja,** u artikulaciji legato	**Durske i molske skale**: u razmaku octave kroz četiri oktave, paralelno i suprotno; u razmaku terce, sekste i decime kroz četiri oktave iparalelno **Dinamičko nijansiranje**: uzlazno kretanje – krešendo i silazno - dekrešendo
5. Izvede **hromatske skale** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Hromatske skale:** u razmaku octave kroz četiri oktave i paralelno
6. Izvede **durske i molske trozvuke sa obrtajima** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Durski i molski trozvuk sa obrtajima:** veliko razlaganje kroz četiri oktave i paralelno
7. Izvede **dominantne i umanjene septakorde** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Dominantni i umanjeni septakord**: veliko razlaganje kroz četiri oktave i paralelno
8. Izvede **duple oktave** uz primjenu pravilnog prstoreda	**Duple oktave**: u razmaku oktave kroz dvije oktave u osminama i paralelno
9. Demonstrira slobodu pokreta i koordinaciju između **djelova sviračkog aparata**	**Djelovi sviračkog aparata**: prst, šaka, zglob, podlaktica, lakat, nadlaktica i rameni pojas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tonalitet
- Ljestvica

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam etida	
2. Navede **vrste etida** za usavršavanje pijanističke tehnike	**Vrste etida:** za sitnu tehniku – sviranje u poziciji, rotacioni pokreti, izvođenje pasaža, trilera, repeticija, arpeđa, smena ruku; za krupnu tehniku – sviranje akorada, oktava i duplih nota i kombinacije različitih tehničkih zadataka
3. Primijeni vježbe promjene artikulacije	
4. Primijeni vježbe promjene akcenata	
5. Primijeni vježbe promjene brzine tonova (ritmičke promjene)	
6. Primijeni vježbe rotacije i polurotacije (sa i bez fiksiranja palca)	
7. Primijeni vježbanje po pozicijama, kao i zaustavljanja na prvom tonu sljedeće pozicije	
8. Primijeni dinamičko nijansiranje u vježbanju	
9. Izvede etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva sa različitom tehničkom problematikom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Istorija klavirske literature
- Pijanistička tehnika

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke forme** koji formiraju sonatni ciklus	**Muzičke forme:** sonatni oblik, varijacija, složena pjesma, menuet, skerco, rondo i fuga
2. Navede **djelove** i **elemente građe sonatnog oblika**	**Djelovi sonatnog oblika:** uvod, ekspozicija, razvojni dio, repriza i koda **Elementi građe sonatnog oblika:** prva tema, most, druga tema i završna grupa
3. Izloži **strukturu Ronda** i **građu oblika Tema sa varijacijama**	**Struktura Ronda**: tema (refren) i prelazi (kupleti, međustavovi, epizode) **Građa oblika Tema sa varijacijama:** tema ili varijacioni motiv i varijacije
4. Odredi **karakter tema** i **sredstva muzičkog izraza** u zadam djelu jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Karakter tema:** odlučan, muževan, heroičan, nježan, lirski i graciozan **Sredstva muzičkog izraza:** ritam, melodija, harmonija**,** tempo**,** dinamika, agogika i artikulacija
5. Primjeni **tehničke vježbe** u cilju savlađivanja složenih elemenata klavirske fakture	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene, ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova i vježbanje desnom i lijevom rukom pojedinačno
6. Realizuje izražajnost fraziranja u skladu sa autorskim tekstom i karakteristikama **muzičke epohe** i stila	**Muzičke epohe**: klasicizam, romantizam i XX vijek
7. Interpretira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni ciklus
- Sonatni oblik
- Analiza muzičkih oblika

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **karakteristike muzičke epohe** i **stila** muzičkog djela slobodne forme jednostavne građe	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam**,** romantizam, impresionizam, XX vijek i savremena muzika **Karakteristike stila**: tempo, nacin artikulacije, dinamicki aspekt i karakteristicno fraziranje
2. Prepozna **karakter** muzičkog djela slobodne forme jednostavne građe	**Karakter:** heroičan, tragičan, svečani, nježan, lirski, graciozan, humorističan, groteskni i dr.
3. Izvrši analizu forme i harmonske strukture muzičkog djela slobodne forme jednostavne građe	
4. Primijeni **tehničke vježbe** u cilju savladavanja tehnickih problema u muzičkim djelima slobodne forme jednostavne građe	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene, ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova, vježbanje desnom i lijevom rukom pojedinačno
5. Dostigne kvalitetni ton i kontrolu zvuka u muzičkim djelima slobodne forme jednostavne građe	
6. Primijeni izražajno fraziranje u skladu sa stilom muzickog djela slobodne forme jednostavne građe	
7. Primijeni desnu i lijevu pedalu u skladu sa karakterom kompozicije, autorskim tekstom i karakteristikama muzičke epohe i stila	
8. Izvede muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičke epohe
- Harmonski plan
- Analiza muzičkih oblika
- Pijanistička tehnika

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifono djelo jednostavne građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **glavne karakteristike** baroknog stila	**Glavne karakteristike**: polifona struktura, motoričnost, dinamičke specifičnosti, karakteristično fraziranje
2. Izvrši analiziru forme i harmonske strukture polifonog djela jednostavne građe	
3. Izvrši parcijalno izvođenje svakog glasa ponaosob, kao i u međusobnim kombinacijama	
4. Izvede desnu i lijevu ruku pojedinačno	
5. Primijeni **tehničke vježbe** u cilju savladavanja tehničkih zahtjeva u polifonim djelima jednostavne građe	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene i ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova
6. Oblikuje frazu u skladu sa osnovnim principima baroknog stila	
7. Izvede **ukrase** u skladu sa karakteristikom stila	**Ukrasi**: dugi predudar, kratki predudar, višestruki predudar, grupeto, praltriler, mordent, triler
8. Izvede polifono djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Polifonija
- Imitacija
- Kontrapunkt
- Ukrasi (ornamenti)

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni važnost svakodnevnog sviranja tehničkih vježbi	
2. Nabroji nekoliko **autora tehničkih vježbi**	**Autori tehničkih vježbi**: Hanon, Šmit, Pišna, Herz, Vik, Timakin i dr.
3. Primijeni tehničke vježbe sa problematikom pozicionih i vanpozicionih figuracija	
4. Primijeni tehničke vježbe sa problematikom arpeđa	
5. Primijeni tehničke vježbe sa problematikom akorada	
6. Primijeni tehničke vježbe sa problematikom duplih tonova	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pijanistička tehnika
- Svirački aparat

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu **elemenata notnog teksta** bitnih za čitanje s lista	**Elementi notnog teksta**: predznaci, tonalitet, vrsta takta i tehnički zadaci
2. Definiše optimalni tempo izvođenja	
3. Izvrši vizuelno sagledavanje jednostavnog notnog teksta po **organizovanim cjelinama**	**Organizovane cjeline:** grupe nota, motivi, fraze i dr.
4. Izvrši neprekidno izvođenje jedostavne kompozicije putem čitanja notnog teksta unaprijed	
5. Koristi klavijaturu bez vizuelne kontrole u sporom tempu	
6. Izvede kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Notni tekst
- Aplikatura
- Umstvena koncentracija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klavir I omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira program koji će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru programa treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, prema mogućnostima učenika. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Čas treba podijeliti na tri dijela: usviravanje sa skalama i tehničkim vježbama (ne duže od 10 minuta), rad na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih znanja u toku časa). Obavezan je jedan čas nedjeljno čitanja s lista. Takođe, kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Poseban dio u nastavi su pripreme učenika za takmičenja koja mogu biti veoma korisna kao podsticaj u radu. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- Hanon Š. (izbor)
- Pišna J. (izbor)

Etide:

- K. Černi: op. 299, 3. i 4. sveska, op. 740 (izbor)
- Kramer – Bilov: Etide 1. i 2. sveska (izbor)
- M. Klementi: Gradus ad Parnassum (izbor)
- F. List: op.1 (izbor)
- M. Moškovski: op. 72 (izbor)
- E. Nojpert: Etide (izbor)
- I. Mošeles: op. 70, 1. i 2. sveska (izbor)
- I druge etide slične težine i sadržaja

Polifone kompozicije:

- J. S. Bah: Troglasne invencije, Dobro temperovani klavir, I i II (izbor), Francuske svite (izbor stavova), Engleske svite (izbor stavova), Partita c - mol, 1. stav; Fantazija c - mol, BWV 906
- G. F. Hendl: Svite: br. 9 u g – molu, br. 12 u G – duru, br. 16 u g – molu
- I druga djela slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- L Betoven: Sonate: op. 2 br. 1 f – mol, op. 10 br. 1 c – mol, op. 14 br. 1 E-dur i br. 2 G – dur, op.79 G – dur
- J. Hajdn: Sonate (izbor)
- E. Grig: Sonata e – mol, 1. stav
- V. Mocart: Sonate (izbor), Dvanaest varijacija C – dur K. 179, Dvanaest varijacija C – dur K. 265
- J. Bah: Koncerti: A – dur, f – mol

- L. Betoven: Koncert br. C – dur, op. 15
- V. Mocart: Koncerti: br. 6 B – dur K. 238, br. 8 C – dur K. 2468, br. 11 F – dur K. 413, br. 12 A – dur K. 414,
- br. 13 C – dur K. 415, br. 15 B – dur K. 450
- I druga djela slične težine i sadržaja

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- L. Betoven: Rondo C – dur, op. 51
- E. Grieg: Četiri komada op. 1, Humoreske op. 6, Tri komada op. 19, Improvizacija op. 29, Lirski komadi op. 54, 57, 65 (izbor)
- K. Debisi: Dvije arabeske
- F. List: „Utjehe“ (Consolations), Nokturna i dr.
- F. Mendelson: Pjesme bez riječi (izbor), Rondo kapričiozo
- F. Šopen: Nokturna op. 9 (izbor), Poloneze: gis – mol op. posth., cis – mol, Preludijumi 28 (izbor), Fantazija Imprompti op. 66
- F. Šubert:Imprompti op.90 i op. 142, Mizički momenti op. 94
- R. Šuman: Dječije scene, Fantastični komadi op. 12 br. 1 – 3
- M. Glinka – Balakirjev: „Ševa“
- P. Čajkovski: Godišnja doba, Komadi za klavir op. 2, 5, 7, 9, 10, 40, 72
- A. Skrjabin: Mazurke op. 3, Prelidi op. 11, Imprompti H – dur op. 14
- S. Rahmanjinov: Salonski komadi op. 10, Komadi – fantazije op. 34
- S. Prokofjev: Gavota i menuet
- I. Albeniz: Espana
- J. Turina: Minijature
- I druga djela slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Klavir	2
3.	Stolica za klavir	2
4.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
5.	Wi-Fi zvučnik	1
6.	Sto	1
7.	Stolica	2
8.	Ormar za note	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4 etide, od kojih je dvije napamet, 2 polifone kompozicije, 2 ciklična djela – jedno u cjelini, drugo djelimično (stavovi sonata, koncerta, varijacije) i 3 muzička djela slobodne forme (kantilenog i virtuoznog karaktera).
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva i
  - jedna etida (zadata mjesec dana prije provjere znanja)
  - II klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva i polifona kompozicija (obavezan minimum – Troglasna invencija J.S. Baha)
  - III klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva i jedna kompozicija iz obaveznog minimuma programa (po izboru), koja se ne izvodi na ispitu
  - Godišnji ispit: jedna etida, jedna polifona kompozicija, jedna sonata u cjelini i jedno muzičko djelo male i/ili slobodne forme
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)

- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.12. KONTRABAS I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do tri predznaka, etida, tehničkih vježbi, barkonog djela ciklične forme, djela male forme, prima vista kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva, uspostavljanje kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno pozicioniranje na sceni. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske ili molske skale do tri predznaka kroz dvije oktave
2. Odsvira etide i tehničke vježbe jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira barokno djelo ciklične forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva solo i uz klavirsku pratnju
4. Odsvira djela male forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
5. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno se pozicionira na sceni
6. Odsvira prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do tri predznaka kroz dvije oktave**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **durske ili molske skale** do tri predznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h, B, g, A, fis, Es, c
2. Definiše **trozvuke** u zadatim skalama	**Trozvuci:** durski sa obrtajima, molski sa obrtajima
3. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala:** detaše,spikato, stakato, markato
4. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala	
5. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala	
6. Izvede skalu koristeći različite poteze gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do tri predznaka
- Trozvuci u skalama do tri predznaka

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide	
2. Izvrši analizu vrstu tehničkog problema lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	
3. Odredi vrstu takta, tonalitet ,tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida jednostavnih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za kontrabas
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira barokno djelo ciklične forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva solo i uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Prepozna vrste zadatih **baroknih sonata**	**Barokna sonata:** kamerna i crkvena
3. Odredi vrstu i muzički oblik svakog stava odabranog djela ciklične forme sa klavirskom pratnjom	
4. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo i karakter zadate ciklične kompozicije sa klavirskom pratnjom	
5. Izvede zadatu cikličnu kompoziciju sa klavirskom pratnjom poštujući elemente muzičke pismenosti i baroknog stila	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna sonata
- Artikulacija u baroknim djelima
- Muzička djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik:** menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike **epohe**	**Epohe:** barok, klasika i romantizam
4. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
5. Izvede javno zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Manje muzičke forme
- Muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno se pozicionira na sceni**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam Intonacija	
2. Definiše pojam Štimovanje	
3. Izvede korigovanje zadate intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno u realnim uslovima	
4. Pokaže pravilno pozicioniranje na sceni	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Štimovanje
- Pozicioniranje na sceni

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam prima vista	
2. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
3. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
4. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaci, tonalitet, vrsta takta i tehnički zahtjevna mjesta
5. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
6. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede osnovne muzičke škole
- Orkestarske dionice jednostavnih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kontrabas I je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedjeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sledeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala, jedna etida i djelo male i/ili slobodne forme; Kolokvijum III: jedna skala i najmanje jedan stav sonate. Zahtjevi za godišnji ispit dvije etide,sonata starih majstora (najmanje 2 stava) kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se u dogovoru sa profesorom moze izvesti napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- L.Streicher: My way of playing the double bass- I dio
- L.Streicher: My way of playing the doublebass- IV i V dio
- Skole za kontrabas:
- Simandl
- Findeisen
- Nanny
- Streicher: My way of playing the double bass- II i III dio
- Gadzdinsky
- Rakov

Etide:

- E. Nanny : 5 Etida
- Simandl: 30 Etida
- Beleti: 12 Etida
- Lee:12 Etida
- Novosel : 12 Etida
- Kreutzer :18 Etida
- Montanari: 14 Etida
- Simandl
- Warnecke
- Storch
- Zdanov
- Bottesini
- Hrabe:86 Etida

- Findeisen

Sonate:

- Marčelo
- Vivaldi
- Koreli
- Skarlati
- Gaillard
- Hendl
- Bah
- Eccles
- DeFresch
- Farkas

Djela slobodne forme:

- Cajkovski: Stara francuska pjesma
- Sen Sans: The elephant
- Bah: Gavota
- Paradowski: Romansa
- Bah: Aria
- Novosel: 13 studija za kontrabas
- Kuhla: Improm pti
- Novosel: 6 Kaprica Dimistrsku: Seljacki ples
- Sopen : Nokturno
- Stirz: Andante religioso
- Rahmanjinov: Vokaliza
- Aksamit: Koncertino
- Gevikssman: Liricne Etide
- Schvabe: Romansa
- Simandl: Scherzo capriccioso; Sarabanda in Gavota; Tarantella; Nokturno
- Raff: Tarantella
- Tausch: Moment de Valse

Koncerti:

- Pichl
- Hoffmeister
- Dragonetti
- Dittersdorf
- Vivaldi
- Nany
- Vanhal
- Sperger
- Capuzzi
- Geissel: Koncertno djelo
- Simandl: Divertimento; Koncertno djelo
- Aksamit: Koncertino

- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult	2
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine:
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 2 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme i najmanje 1 stav sonate.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period: jedna skala ,jedna etida , djelo male i/ili slobodne forme
  - III klasifikacioni period: jedna skala i sonata (najmanje jedan stav)
  - Godišnji ispit: dvije etide, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju, sonata (najmanje dva stava). Ispitni program se u dogovoru sa profesorom moze izvesti napamet.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.13. OBOA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do dva predznaka, etida, cikličnog i djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva, korišćenje pravilne impostacije, pravilnog disanja i izvođenja osnovnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa jednostavnih kompozicija. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Koristi pravilnu impostaciju
2. Koristi pravilno disanje tokom izvođenja
3. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe
4. Odsvira durske i molske skale do dva predznaka
5. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
6. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Odsvira djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
8. Pročita s lista notni zapis jednostavnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilnu impostaciju prilikom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni osnove pravilne impostacije	
2. Prepozna probleme u impostaciji koji se mogu javiti u toku izvođenja	
3. Objasni ulogu impostacije u proizvodnji tona	
4. Izvede pravilno vježbe za muskulaturu usta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pravilna impostacija prilikom izvođenja

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilno disanje tokom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše funkcionisanje respiratornog sistema	
2. Objasni načine disanja	
3. Objasni ulogu dijafragme u pravilnom disanju	
4. Demonstrira upotrebu dijafragme	
5. Izvede vježbe disanja	
6. Primijeni pravilno disanje na proizvodnju zvuka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Upotreba pravilnog disanja pri sviranju

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi vježbe za artikulaciju	
3. Uradi vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Tehničke i tonske vježbe	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do dva predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste** skala	**Vrste**: molske i durske
2. Navede načine interpretiranja durskih i molskih skala	
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, kombinovano i dr.
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trozvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni (D7) i umanjeni (Um7)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale do dva predznaka

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste** zadatih etida	**Vrste**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve **dinamičke** i **agogičke** oznake etide	**Dinamičke:** forte, piano, crescendo, mezzo piano i dr **Agogičke**: Accelerando, ritardando i dr.
3. Prepozna tehničke **probleme** u etidi	**Problemi**: skokovi, pasaži i dr.
4. Interpretira zadate etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Jenostavne melodijske i tehničke etide

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **oblike** cikličnih djela	**Oblici:** sonata, koncert, svita i dr.
2. Prepozna **epohu** zadatog cikličnog djela	**Epohe**: barok, klasicizam, romantizam i dr.
3. Izvrši **analizu** zadatog cikličnog djela	**Analiza**: tonalitet, tempo, karakter i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadatog djela mnale i/ ili slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Analiza:** tonalitet, tempa, karakter, promjene i dr.
2. Prepozna **epohu** zadatog djela male i/ ili slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Epoha:** barok, klasicizam, romantizam i dr.
3. Odredi način vježbanja zadato djela male i/ili slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Djelo male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući vrstu takta, tonalitet, dinamičke oznake, artikulaciju i stil	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Jednostavne kompozicije

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Oboa I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, od sporijeg ka bržem tempu, prema mogućnostima učenika. Preporučuje se da započne rad na poznatijim kompozicijama pa nastavi dalji rad ka manje poznatom.
- Prilikom realizacije vježbi i praktnične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa trebalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji, zaključni dio časa trebalo da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik treba makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještine, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Zbirke etida:

- Wiedemann.L., 45 Etuden for oboe
- Pietzch,G., HofmeisterSchule fur die oboe
- Barret,A.M., Complete method for the oboe
- Giameri., Metodo progresivo per oboe
- Hinke., Praktische Elementar schule Oboe
- Bas,L., Methode nouvelle de hautbois
- I druge etide slične težine i sadržaja

Ciklična djel

- Corelli.A., Koncert za obou u F dur
- Handel,G,F., Koncert za obou c molu
- Albinoni,T., Koncert za obou g mol
- Loeillet,J.B., Sonata za obou u C duru
- Donizzetti,G., Sonata
- Ponchielli,A., Mali koncert
- I druga ciklična djela slične težine i sadržaja

Muzička djela slobodne forme:

- Jenko,D., Mala rapsodija
- Dring,M., Italian dance
- Colin,C., Konkursni solo br 1
- Pierne,G., Piece
- Pierne,P., Fantasie
- Colin,C., Les Echos de Marnes
- Vlajin,M.,Rondino
- I druga muzička djela slobodne forme slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Instrument	1
2.	Pisak	1
3.	Kutija za piskove	1
4.	Štimer	1
5.	Metronom	1
6.	Sto	1
7.	Stolica	2
8.	Ogledalo	1
9.	Notni materijal	1
10.	CD player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjera postignnuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja ua ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojednih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: sve skale do 2 predznaka, 10 melodijskih i 10 tehničkih etida, 1 ciklično djelo i 2 djela slobodne muzičke forme.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I kasifikacioni period: Dvije skale (durska skala sa paralelom) i jedna etida
  - II klasifikacioni period: Dvije skale (durska skala sa paralelom) i jedna etida
  - III klasifikacioni period: Dvije skale (durska skala sa paralelom) i djelo male i/ili slobodne forme
  - Godišnji ispit: Jedna etida, jedno djelo slobodne muzičke forme i ciklično djelo (prvi ili drugi i treći stav trostavačnog djela ili dva stava četvorostavačnog djela), uz obavezu izvođenja jednog djela napamet i jedna kompozicija za čitanje s lista .
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.14. PERKUSIJE-UDARALJKE

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorisjka nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za pravilno izvođenje udaraca u cilju pripreme za interpretaciju, osnovnih tehničkih vježbi u skladu sa zahtjevima kompozicija, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=60-80, etida jednostavnih interpretativnih zahtjeva, i uspostavljanje kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, anlitičnosti, samokritičnosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno osnovne vježbe udaraca u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 60-80
4. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno osnovne vježbe udaraca u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste udaraca**	**Vrste udaraca:** up stroke, down stroke i tap stroke
2. Objasni vrste udaraca	
3. Primijeni tehničke vježbe	
4. Demonstrira pravilno držanje **položaja tijela**	**Položaji tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira vježbe **pravilno držanje ruku i palica**	**Pravilno držanje ruku i palica:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju na palici

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvođenje udaraca

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe zagrevanja prstiju, zglobova i podlaktica
2. Demonstrira **vježbe zagrijavanja**	**Vježbe zagrijavanja:** izvođenje vježbi za prste, zglobove i podlakticu ponaosob na membranofonim i melodijskim instrumentima
3. Demonstrira izvođenje tehničkih vježbi za izdržljivost ruku	
4. Demonstrira izvođenje **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** vježbe izdržljivosti, tehničke vježbe i vježbe artikulacije

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 60-80**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** durske, molske, i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih i molskih skala**	**Durske i molske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato i legato
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste zadatih **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Izvrši **analizu** zadate etide	**Analiza:** tonskog roda, metrike, agogike i dinamike
3. Izvede etidu prima vista jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
4. Interpretira zadatu etidu jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni načine kontrole intonacije	
2. Demonstrira štimanje instrumenta uz temperovani instrument	
3. Demonstrira štimanje instrumenta uz netemperovani instument	
4. Demonstrira štimanje instrumenta samostalno sa i bez štimalice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Perkusije-Udaraljke I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Teorijski deo nastave treba usmjeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje udaračkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona.
- U praktičnom djelu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi i sa raznovrsnim programom različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira programa treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomjernog napora i stezanja prilikom izvođenja. Učenika treba podsticati da dio programa odabere sam, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr.), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukazuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J. Šprunk - etide za doboš
- Č. Memfis - studije za doboš
- E. Kojne - etide za doboš, timpane i melodijske udaraljke
- M. Goldenberg – škola za melodijske udaraljke
- Druga literatura po slobodnom izboru uz odobrenje profesora

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	5
3.	Metronom	2
4.	Doboš	2
5.	Timpani	5
6.	Ksilofon	1
7.	Vibrafon	1
8.	Marimba 5-oktavna (in C)	1
9.	Sitni udarački instrumenti (triangl, tamburina, šejker, woodblock, činela, klave i dr.)	po jedan

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
10.	Tabla za palice	3
11.	Notna literatura (književna i zvučna)	po potrebi
12.	Av-sredstva (cd, uređaji za snimanje, tv, dvd)	1
13.	Pianino ili klavinova	1
14.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr.	1
15.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)

- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.15. SAKSOFON I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala i etida do tri predznaka, muzičkog djela slobodne forme uz klavirsku pratnju i/ili solo, izvođenje pravilne impostacije, disanja i držanja tijela i instrumenta tokom izvođenja kao i osnovnih tehničkih i tonskih vježbi. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Koristi pravilnu impostaciju
2. Koristi pravilno držanje tijela i instrumenta tokom izvođenja
3. Koristi pravilno disanje tokom izvođenja
4. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe
5. Odsvira durske i molske skale do tri predznaka
6. Odsvira etide do tri predznaka
7. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilnu impostaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **osnove pravilne impostacije**	**Osnove pravilne impostacije:** položaj usana, zuba i jezika
2. Prepozna probleme u impostaciji koji se mogu javiti u toku izvođenja	
3. Objasni ulogu impostacije u proizvodnji tona	
4. Izvede pravilno vježbe za muskulaturu usta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Impostacija

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilno držanje tijela i instrumenta tokom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **pravilno držanje tijela** tokom izvođenja	**Pravilno držanje tijela**: Pravilan stav, identifikacija mišićnog grča i rizičnih položaja
2. Demonstrira pravilno držanje tijela tokom izvođenja	
3. Objasni **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** Pravilan položaj ruku, prstiju i njihova pravilna motorika
4. Demonstrira pravilno držanje instrumenta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pravilno držanje tijela

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Koristi pravilno disanje tokom izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše funkcionisanje **respiratornog sistema**	**Respiratorni sistem**: Nos, usta, jednjak, grkljan, pluća i dijafragma
2. Objasni načine disanja	
3. Objasni ulogu dijafragme u pravilnom disanju	
4. Demonstrira upotrebu dijafragme	
5. Izvede vježbe disanja	
6. Primijeni pravilno disanje na proizvodnju zvuka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vježbe disanja

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi vježbe za artikulaciju	
3. Uradi vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Tehničke i tonske vježbe	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrsta skala**	**Vrste skala:** durske, molske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira zadate skale kroz različite **artikulacije**	**Arikulacije:** legato, stakato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trozvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skale do tri predznaka

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zadate **vrste etida**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske etide
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Etide do tri predznaka

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izabrana muzička djela

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klarinet I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja klarineta. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide:

- M. Mule : Exercices Journaliers
- G. Lacour : 50 Etudes Faciles rt Progressives
- Klose Etudes 1. sveska
- Decouais: 35 Etudes

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Chalilleux: Andante et Allegro
- Rueff: Chandon et Passepied
- J. B. Singelee: Solo de Concert
- A. Grovlez: Sarabande et Allegro

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klarinet	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale do tri predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida do tri predznaka i 2 djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedno slobodno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnji ispit: skale kao na kolokvijumu, dvije etide, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme (uz obavezu izvođenje napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.16. SOLO PJEVANJE I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva različitih muzičkih epoha prima vista, iz partitura i napamet, kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva različitih muzičkih epoha uz poštovanje stilskih karakteristika i elemenata notnog teksta i izvođenje javnih nastupa. Razvijanje tačnosti, preciznosti, odgovornosti u radu i ovladavanja elementima vokalne tehnike.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Procijeni mogućnosti svog pjevačkog instrumenta u kontekstu izvođenja repertoara
2. Uoči značaj vođenja zdravih zdravih stilova života i redovne ljekarske preglede sa ciljem očuvanja funkcionalnosti pjevačkog instrumenta
3. Upotrijebi elemente vokalne tehnike u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva
4. Pročita notni zapis sa partiture jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva
6. Upotrijebi stilske karakteristike epoha baroka, klasicizma i romantizma u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva
7. Otpjeva kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora od XVII do XIX vijeka na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu, iz nota i napamet, *a cappella* i/ili uz klavirsku pratnju
8. Interpretira muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva dajući mu poseban doprinos kroz lično shvatanje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Procijeni mogućnosti svog pjevačkog instrumenta u kontekstu izvođenja repertoara**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **organe** koji učestvuju u stvaranju tona	**Organi:** glasne žice, usta i usna duplja (vilica, meko i tvrdo nepce, nepčani lukovi, jezik), nos i nosna šupljina (sinusi), grkljan (larinks), ždrijelo (farinks), krajnici, epiglotis, pluća, grudna kost, rebra, dijafragma, abdominalni mišići i dr.
2. Objasni funkcionisanje svake **grupe organa** koji učestvuju u stvaranju tona	**Grupe organa:** respiracija, fonacija i rezonancija
3. Prepozna organe na **grafičkom prikazu** koji učestvuju u stvaranju tona	**Grafički prikaz:** slika, fotografija, reprodukcija, plakat i dr.
4. Demonstrira koordinaciju između respiracije, fonacije i rezonancije ukazujući na greške zbog neispravnosti nekog koordinacionog dijela	
5. Definiše **podjelu glasova**	**Podjela glasova:** ženski (sopran, mezzosopran, alt, kontraalt) i muški (tenor, kontratenor, bariton, bass)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Organi pjevačkog instrumenta
- Procjena mogućnosti pjevačkog instrumenta

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Uoči značaj vođenja zdravih zdravih stilova života i redovne ljekarske preglede sa ciljem očuvanja funkcionalnosti pjevačkog instrumenta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede najčešće **uzroke** koji utiču na otežano funkcionisanje pjevačkog instrumenta	**Uzroci:** prehlada, upotreba hladnih i gaziranih napitaka, alkoholnih pića, konzumiranje cigareta i dr.
2. Objasni potrebu kontinuiranog održavanja fizičke i psihičke kondicije u funkciji održavanja pjevačkog instrumenta i sposobnosti izvođenja repertoara prema zahtjevnosti i dužini trajanja	
3. Objasni načine sprovođenja **zdravih stilova života** sa ciljem održavanja pjevačkog instrumenta	**Zdravi stilovi života:** fizička aktivnost, zdrava ishrana, bezalkoholna pića i dr.
4. Navede **vrste pregleda** koji su u funkciji očuvanja pjevačkog instrumenta	**Vrste pregleda:** opšti i specijalistički (ORL)
5. Prezentuje svoj pristup poštovanja zdravih stilova života i redovnih pregleda	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zdravi stilovi života
- Održavanje organa pjevačkog instrumenta

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi elemente vokalne tehnike u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede elemente **vokalne tehnike**	**Vokalna tehnika:** disanje, artikulacija, rezonanca, fonacija
2. Objasni razlike u **vrstama disanja**	**Vrste disanja:** grudno, trbušno, trbušno-rebarno
3. Primijeni **pravilno** disanje u pjevanju zadatih kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Pravilno:** trbušno-rebarno
4. Primijeni **vježbe disanja** uz postepeno osvješćivanje organa uključenih u stvaranje tona	**Vježbe disanja:** u stajaćem, sjedećem i ležećem položaju, *Köfler*-ove vježbe, *Farinelli*-jeve vježbe i dr.
5. Primijeni **osnovne tipove artikulacije**	**Osnovni tipovi artikulacije:** *legato, staccato i portato*
6. Primijeni elemente vokalne tehnike u **tehničkim i melodijskim vježbama** i zadatim kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Tehničke vježbe:** vježbe raspjevavanja na jednom tonu, na intervalu sekunde, terce, kvinte, ljestvičnim nizom, akordskim tonovima, na konsonantima i vokalima i dr. **Melodijske vježbe:** vokalize
7. Izvede **pripremne vježbe** pred javni nastup	**Pripremne vježbe:** vježbe disanja, vježbe raspjevavanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
8. Usaglasi **intonaciju** pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	**Intonacija:** početni ton tehničkih/melodijskih vježbi i zadatih kompozicija

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Elementi vokalne tehnike

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis sa partiture jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam **partitura**	**Partitura:** solistička i horska
2. Prepozna kretanje melodijske linije u notnom zapisu jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
3. Objasni način izvođenja različitih **ritmičkih figura** u notnom zapisu jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Ritmičke figure:** sinkope, punktirani ritam, triole i dr.
4. Demonstrira taktiranje zadatog notnog zapisa	
5. Interpretira zadati notni zapis solmizacijom	
6. Interpretira zadati lirski tekst na **originalnom jeziku**	**Originalni jezik:** maternji, italijanski, njemački, ruski, engleski i dr.
7. Prepozna **vrste vokala** u zadatom lirskom tekstu jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Vrste vokala:** otvoreni i zatvoreni, umlauti
8. Interpretira **otvorene i zatvorene vokale, poluvokal i umlaute** u zadatom lirskom tekstu jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Otvoreni vokali:** A, E, I **Zatvoreni vokali:** O, U **Poluvokal:** Æ **Umlauti:** Ä Ë Ö Ü
9. Kombinuje **elemente notnog zapisa** pri čitanju i pjevanju kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Elementi notnog zapisa:** notni sistem, metar, ritam, melodija, tempo, dinamika, tekst, fraziranje, artikulacija i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2, 4 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5, 6, 8 i 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Čitanje muzičkog teksta
- Čitanje lirskog teksta
- Elementi notnog zapisa

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši čitanje, prevod i memorisanje lirskih tekstova kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pročita lirski tekst na originalnom jeziku u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma i romantizma	
2. Prevede zadati lirski tekst na **maternji jezik**	**Maternji jezik:** crnogorski, srpski, hrvatski, bosanski
3. Memoriše lirski tekst u **originalu**	**Original:** maternji i strani jezik
4. Memoriše prijevod zadatog lirskog teksta	
5. Označi mjesta za udisanje vazduha u zadatom lirskom tekstu prilikom interpretacije kompozicije	
6. Interpretira zadati lirski tekst u originalu	
7. Kreira **interpretaciju** na osnovu razumijevanja zadatog lirskog teksta	**Interpretacija:** način na koji se izlaže/izvodi muzičko djelo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Analiza lirskog teksta	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi stilske karakteristike epoha baroka, klasicizma i romantizma u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke epohe**	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam, romantizam
2. Navede **stilske karakteristike** muzičkih epoha	**Stilske karakteristike:** motorični ritam, ornamentacija, kontrasti *f* i *p*, uzdržanost, artikulacija, osjećajnost, elementi muzičkog folklora, zvučni kolorit, rad sa motivom i dr.
3. Primijeni stilske karakteristike u zadatim kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
4. Primijeni osnovne tipove artikulacije koji se pojavljuju kao najčešće korišćene stilske karakteristike u zadatim kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
5. Navede **okolnosti** u kojima je stvarano zadato muzičko djelo	**Okolnosti:** društvene prilike, životne prilike kompozitora u momentu stvaranja, njegove umjetničke preokupacije i dr.
6. Prepozna **atmosferu** i **karakter** zadate kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva	**Atmosfera:** vedra, tužna i dr. **Karakter:** lirski, dramski, šaljiv, miran i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičke epohe
- Stilske karakteristike muzičkih epoha baroka, klasicizma i romantizma

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora od XVII do XIX vijeka na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu, iz nota i napamet, a cappella i/ili uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Primijeni **elemente muzičke interpretacije** u izvođenju zadatih kompozicija	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
2. Izvede zadate kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka	
3. Izvede zadate **kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka**	**Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka:** Da Capo Arie, solo pjesme
4. Izvede zadate **kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka**	**Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka:** solo pjesme i romanse
5. Izvede zadate **kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva slovenskih autora**	**Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva slovenskih autora:** solo pjesme i romanse

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Elementi muzičke interpretacije
- Izvođenje kompozicija na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva dajući mu poseban doprinos kroz lično shvatanje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste interpretacija**	**Vrste interpretacija:** muzička, govorna
2. Navede **elemente muzičke interpretacije**	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, agogika, artikulacija, karakter, ornamenti, stilske karakteristike i dr.
3. Kombinuje elemente muzičke interpretacije pri pjevanju zadate kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
4. Pročita tačno muzički i lirski tekst zadate kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
5. Objasni pojam **muzikalnost**	**Muzikalnost:** urođena sposobnost/obdarenost za interpretaciju i muziciranje (osjećaj za boju u muzici, frazu, ritam, dinamiku, agogiku, harmoniju), muzičku memoriju, pjevanje po sluhu, improvizovanje, kreativnost, stvaralačku fantaziju, proživljavanje muzičkog sadržaja
6. Prepozna neke od karakteristika muzikalnosti kod sebe	
7. Objasni **lične osobine** na kojima gradi shvatanje i interpretaciju muzičkog djela	**Lične osobine:** lični resursi (intelektualni, emocionalni i socijalni), temperament, karakter, iskustvo, znanje, motorika i dr.
8. Razvije osjećaj za **zajedničko muziciranje** prilikom izvođenja zadate kompozicije	**Zajedničko muziciranje:** kamerna muzika, hor, vokalni i vokalno-instrumentalni ansambli

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 5 i 7. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3, 4 i 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Solo pjevanje I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika. Preporučuje se da se započne rad na poznatijim kompozicijama pa nastavi kretanje ka manje poznatim. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Teorijsko-praktični dio časa, gdje nastavnik upoznaje učenika sa organima govornog/pjevačkog aparata, treba planirati sa dva časa u toku mjeseca. Ukoliko učenik nema dovoljno znanja iz poznavanja potrebnih stranih jezika, obaveza nastavnika je da mu pomogne u savladavanju čitanja i prevođenja teksta.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavnik treba posebno da obrati pažnju na pravilan položaj tijela učenika tokom pjevanja. Da akcentuje na slušno prepoznavanje i komentarisanje razlika između otvorenih i zatvorenih vokala, zatim na obavezno slušanje muzičkih primjera i vježbanje bez i uz klavirsku pratnju. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert vokalnog ili vokalno-instrumentalnog djela, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela (opere, baleti i dr.), u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa. Čas pjevanja treba podijeliti na tri dijela: raspjevavanje (ne duže od 10 minuta, od prostijih ka složenijim tehničkim vježbama, uzlazno i silazno), rad na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Za dio časa, u kom se planira prima vista, preporučuje se korišćenje lakših vokaliza i kompozicija (po izboru). Obavezan je jedan čas korepeticije nedjeljno gdje nastavnik kontroliše i upućuje učenika kod primjene obrađenog gradiva, uz klavirsku pratnju. Ovdje nastavnik donekle pruža mogućnost učeniku da osmisli interpretaciju kroz lično shvatanje zadate kompozicije.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici (afektivni domen) koja bi uz stečena i nova znanja (kognitivni domen) i vještinu/zanat (psiho-motorni domen) dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom. Ukoliko nastavnik kod učenika prepozna želju i, prije svega, mogućnosti njegovog pjevačkog instrumenta, poželjno je postepeno povećavati broj navedenih kompozicija.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Špiler, B., Umjetnost solo pjevanja, NVO „Bruna“, Herceg Novi, 2012
- Cvejić, N., Savremeni belcanto, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1980
- Lhotka-Kalinski, I., Umjetnost pjevanja, Školska knjiga, Zagreb, 1975
- Markezi, M., Bel Canto: teorijski i praktični metod pjevanja, Studio Lirica, Beograd, 2008
- Ziherl, D., Pevani stihovi italijanskih majstora, Akademija lepih umetnosti, Beograd, 2003

Melodijske vježbe:

- Vaccai, J., Metodo pratico di canto, Casa Ricordi, Milano
- Concone, G., Fitfhy lessons op.9, Hal&Leonard, Minnesota
- Marchesi, M., 12 vocalises éléementaires op.13, Bessel&Cie, Berlin
- Marchesi, M., 20 elementary and progressive exercises op.15, Hal&Leonard, Minnesota
- Bordèse, L., Méthode éléementaire de chant, Choudens, Paris
- Panofka, H., 24 vocalises op.81, Hal&Leonard, Minnesota
- Panofka, H., 24 progressive vocalises op.85, Hal&Leonard, Minnesota
- Panseron, A., ABC vocalises, Hal&Leonard, Minnesota
- Sieber, F., 10 easy vocalises and solfeggios, Hal&Leonard, Minnesota
- Spiecker, M., Masterpieces of vocalisation, Hal&Leonard, Minnesota
- Lütgen, B., 20 tägliche übungen, Edition Peters, Leipzig

Kompozicije autora XVII i XVIII vijeka:

- Parisotti, A., Arie Antiche I-III, Casa Ricordi, Milano
- Purcell, H., Izabranie vokalnie sočinenija, Muzgiz, Moskva
- Landshoff, L., Alte meister des Bel canto, C.F.Peters, Leipzig
- Losse, P., Heitere lieder für Frauenstimme, Edition peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Lieder, Edition Peters, Leipzig
- Beethoven, L.v., Lieder, Edition Peters, Leipzig

Kompozicije autora XIX vijeka:

- Schubert, F., Lieder Band I-VII, Edition Peters, Leipzig
- Schumann, R., Liederkreis op.25, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., Liederkreis op.39, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 5 lieder op.40, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 50 songs, Ditson, Boston
- Schumann, R., Lieder für eine Singstimme mit Klavierbegleitung Band I-III, Edition Peters, Leipzig
- Hahn, R., Mélodies (deux volumes), Ménestrel, Paris
- Jensen, A., Lieder und Gefänge, Edition Peters, Leipzig
- Bellini, V., 15 composizioni da camera per canto e pianoforte, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., 20 songs, Hal&Leonard, Minnesota
- Chopin, F., Polnische Lieder op.74, Edition Peters, Leipzig
- Mendelssohn, F.B., Ausgewählte Lieder, C.F.Peters, Leipzig
- Mendelssohn, F.B., Sämtliche Lieder und Gesänge, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Grieg, E., Sämtliche Lieder Band I op.2-49, C.F.Peters, Leipzig
- Grieg, E., Sämtliche Lieder Band II op.58-70, C.F.Peters, Leipzig
- Brahms, J., 8 Lieder and Romances op.14, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 9 Lieder and Songs op.32, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 9 Lieder and Songs op.63, C.F.Peters, Leipzig
- Brahms, J., 5 Lieder op.105, Edition Peters, Leipzig
- Mahler, G., 14 Lieder und Gesänge „Aus der Jugendzeit“, Schott Sohne, Mainz
- Wolf, H., Ausgewählte Lieder, Edition Peters, Leipzig
- Donaudy, S., 36 Arie di stile antico (Volume I-III), Casa Ricordi, Milano
- Tosti, F.P., Melodie Volume II, Casa Ricordi, Milano

Kompozicije slovenskih autora:

- Konjović, P., Lirika (24 pesme za jedan glas i klavir), Prosveta, Beograd
- Konjović, P., Moja zemlja (100 jugoslovenskih narodnih pesama za jedan glas i klavir u 5 tomova), Prosveta, Beograd
- Milojević, M., Pred veličanstvom prirode (10 pesama za jedan glas i klavir), Društvo za zaštitu jugoslovenske dece, Beograd
- Radić, D., Pesme za glas i klavir, Beograd
- Marinković, J., Pesme za jedan glas i klavir, Državna štamparija kraljevine Jugoslavije, Beograd
- Marinković, J., Narodne pesme za jedan glas i klavir, Beograd
- Rajičić, S., Četiri pesme na glas i klavir, Izdanje autora, Beograd
- Vilhar, F.V., 5 pjesama za glas i klavir, Edition Kugli, Zagreb
- Jugoslovenska solo-pesma, Tom I i II, Savez kompozitora Jugoslavije, Beograd
- Rahmanjinov, S., Romanse I-III, Muzika, Moskva
- Tanjejev, S., Romanse, Gosudarstvenoe muzikaljnoe izdateljstvo, Lenjingrad
- Prozorovsky-Slonimsky, Three ages of the Russian Romance in four volumes, Izdavač „Kompozitor“, Sankt-Petersburg
- Nikolajevskij, M., Jej, dovoljno, Izdanje autora, Moskva
- Izbor kompozicija ostalih slovenskih autora: Babić, Bajić, Binički, Despić, Golemović, Gotovac, Hatze, Krstić, Prebanda, Tajčević, Zajc, Dargomižski, Dvoržak, Čajkovski, Glinka, Korsakov, Musorgski i dr.

Drugi izvori:

https://www.edition-peters.de
- https://www.ricordi.com
- https://www.baerenreiter.com
- https://www.boosey.com
- https://www.breitkopf.com
- https://www.halleonard.com
- https://en.schott-music.com
- https://imslp.org
- http://tarakanov.net
- https://musescore.com

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Partitura	2
3.	Klavir	1
4.	Stolica za klavir	1
5.	Stalak za note	1
6.	Ogledalo	1
7.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
8.	WiFi zvučnik	1
9.	Sto	1
10.	Stolica	3

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen je obavezan minimum kompozicija u toku školske godine - kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva: 3 melodijske vježbe različitih karaktera, 3 kompozicije autora XVII/ XVIII vijeka, 2 kompozicije autora XIX vijeka i 2 kompozicije slovenskih autora.
- Predviđena je provjera na kraju školske godine, pred tročlanom komisijom:
- Godišnji ispit: 1 melodijska vježba, 1 kompozicija autora XVII/XVIII vijeka jednostavnih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija autora XIX vijeka jednostavnih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija slovenskog autora jednostavnih interpretativnih zahtjeva (uz obavezu izvođenja zadatih kompozicija napamet uz klavirsku pratnju).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi predmetni nastavnik iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Menadžment u muzičkoj umjetnosti
- Polifonija
- Preduzetništvo
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II
- Strani jezici

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, upotreba stranih riječi u lirskim tekstovima zadatih kompozicija, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođenja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem notnog materijala i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka, razvijanje svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda; razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj, evropskoj i svjetskoj baštini i dr.)

3.2.17. TROMBON I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=60-80, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva, izvođenje osnovnih tehničkih i tonskih vježbi i kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno, pravilno disanje tokom izvođenja i čitanje sa lista notnog zapisa jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno osnovne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 60 - 80
4. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve
8. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno osnovne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vrste disanja**	**Vrste disanja:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća.
3. Demonstrira **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah, dahtajuće disanje i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Disanje	

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno i uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala i sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** kroz različite register i dinamike uz metronom
5. Demonstrira izvođenje **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 60 - 80**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih i molskih skala**	**Durske i molske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira zadate skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte, oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuci:** durski, molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste zadatih **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Izvede etidu prima vista	
4. Interpretira zadate etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađena praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne-forme **jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	**Jednostavna muzička građa:** djelo jednostavnijih tehničkih i tonskih zahtjeva
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela male i/ ili slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** Koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** cikličnog djela	**Analiza:** epohe, kompozitora, oblika, stila i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni **transpoziciju**	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe zadatih djela	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kompozicije kroz **različite ključeve**	**Različiti ključevi:** violinski, bas, tenor i alt
5. Izvede zadati primjer jednostavne kompozicije kroz različite ključeve	
6. Izvede zadati primjer kompozicije na **instrumentima različitih štimova**	**Instrumenti različitih štimova:** alt, tenor i bas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **načine kontrole intonacije**	**Načine kontrole intonacije:** vazduhom, usnama, rukom i cugom
2. Demonstrira štimanje instrumenta uz temperovani instrument	
3. Demonstrira štimanje instrumenta uz netemperovani instument	
4. Demonstrira štimanje instrumenta samostalno sa i bez štimalice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Trombon I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Teorijski dio nastave treba usmjeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasniti ti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom djelu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodiskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, raličitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomjernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi,koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve durske i molske skale, sa razloženim dominantnim i umanjenim četvorozvucima, MM= 60-80

Tehničke vježbe:

- C.Colins: Flexibilitis
- M.Scclossberg: Tehničke vježbe
- Remington: Dnevne studije

Etide:

- R.Muller: Tehničke vježbe, I dio
- C.Blume: 12 etida
- A.Strnad: od 55 – 70
- Koprasch: Škola za trombon I dio, 1 – 20

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

- O.Nikolaj: Balada
- L.Kerubini: Pjesma
- F.Šubert: Jutarnji pozdrav
- G.F.Teleman: Con moto
- G.B.Pergolezi: Aria
- V.Blažević: Izbor kompozicija za pozaunu sa klavirskom pratnjom

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	2
3.	Metronom	1
4.	Alt trombon	1
5.	Tenor trombon	1
6.	Bas trombon	1
7.	Notna literatura (književna i zvučna).	po potrebi
8.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD)	1
9.	Pianino ili klavinova	1
10.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr.	1
11.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida:
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit: jedna etida, djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV

- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.18. TRUBA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za pravilno izvođenje osnovnih vježbi disanja, osnovnih tehničkih i tonskih vježbi i kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=60-80, sviranje etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva i čitanje sa lista notnog zapisa jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno osnovne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM= 60-80
4. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno
5. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
6. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
7. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
8. Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno osnovne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vježbe za pravilno disanje**	**Vježbe za pravilno disanje:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Primijeni **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah, dahtajuće disanje i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Disanje

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno, uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** kroz različite registre uz metronom
5. Demonstrira izvođenje **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe, vježbe za artikulaciju, pedalni tonovi i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 60 - 80**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih i molskih skala**	**Durske i molske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato
4. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuci:** durski i molski razloženo
5. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skale

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste zadatih **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
4. Interpretira zadatu etidu jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne-forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i slobodne formea	
3. Odredi **način vježbanja**	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, grifovanje, intoniranje, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme uz klavirsku pratnju i/ili solo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela male i/ili slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** zadatog cikličnog djela	**Analiza:** epohe, kompozitora, oblika, stila i dr.
3. Odredi **način vježbanja**	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni transpoziciju	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kroz **različite štimove**	**Različiti štimovi:** in C, in B, in F i dr.
5. Izvede zadati primjer kroz različite štimove	
6. Izvede zadati primjer na **instrumentima različitih štimova**	**Instrumenti različitih štimova:** B, C, Es

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebna su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **načine kontrole intonacije**	**Načini kontrole intonacije:** vazduhom, usnama i cugom
2. Demonstrira štimanje instrumenta uz temperovani instrument	
3. Demonstrira štimanje instrumenta uz netemperovani instument	
4. Demonstrira štimanje instrumenta samostalno sa i bez štimalice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Truba I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Teorijski dio nastave treba usmjeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasni ti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom dijelu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomjernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi,koncerti, javni ispiti i dr.), što bi bio jedan od pokazatelja uspešno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve durske i molske skale, sa razloženim trozvucima, dominantnim i umanjenim četvorozvucima, u svim artikulacijama, MM = 60-80.

Dnevne Studije:

- H. L. Clarke: Technical studies for the cornet (Carl Fischer, New Jork)
- J. B. Arban: Complete method for trumpet (Hofmeister, Leipzig)
- M.Schlossberg: Daily drills + technical studies for trumpet (M. Baron Company, INC)
- R. Quinque: ASA Methode
- I druge škole slićne težine i sadržaja

Etide:

- W. Wurm: Selected Etudes
- A. Strnad: Etide iz zbirke za srednju školu
- G. Concone: Lyrical studies for trumpet
- I druge etide slične težine i sadržaja

Djela slobodne forme:

- G. Balay: Andante Et Allegro
- J. Porret: Concertina No.20 - 22
- I. Ivanov: Romanza
- J. Ed. Barat: Orientale
- I druga djela slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- P. Baldassari: Sonata za trubu i klavir
- J. B. Loeillet: Sonate en Bb
- A. Corelli: Sonata in F

- T. Albinoni: Koncert za trubu in F
- I druga djela slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom	1
4.	Truba in B	1
5.	Truba in C	1
6.	Truba in Es	1
7.	Notna literatura (književna i zvučna).	po potrebi
8.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD);	1
9.	Pianino ili klavinova	1
10.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr..	1
11.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 3 etide, 1 djelo male i/ili slobodne forme i 1 ciklično djelo.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida;
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit: djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.19. VIOLA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva (durskih i molskih skala, etida i tehničkih vježbi, muzičkih djela male i/ ili slobodne forme, koncerta, baroknih sonata, prima vista), iz partiture i napamet kao i sviranje u ansamblu i izvođenje javnih nastupa. Razvijanje sposobnosti razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu, sposobnosti slušanja i pažljivog odnosa prema instrumentu, kvalitetu zvuka, dinamici.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Primijeni tehniku držanja instrumenta i gudala
2. Proizvede tačnu visinu tona u alt ključu
3. Odsvira durske i molske skale do tri predznaka
4. Odsvira etide i tehničke vježbe jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira barokno djelo ciklične forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
6. Odsvira djela male forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva
8. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno se pozicionira na sceni
9. Odsvira prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni tehniku držanja instrumenta i gudala**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uoči razliku između pravilnog i nepravilnog držanja instrumenta	
2. Upozna težinu gudala i radi na opuštenosti kako lijeve tako i desne ruke	
3. Stekne opuštenost ruke ne dozvoljavajući pritisak palca na vratu	
4. Zauzme opušten stav i pravilno drži tijelo	
5. Drži pravilno instrument i gudalo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Opuštenost
- Ukočenost
- Oslonac
- Ravnoteža

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Proizvede tačnu visinu tona u alt ključu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Imenuje tonove u alt ključu	
2. Prilagodi šaku i razmak između prstiju u odnosu na veličinu instrumenta	
3. Koristi gudalo u svim njegovim **djelovima**	**Djelovi**: gornja i donja polovina, sredina gudala, vrh i žabica
4. Koriguje intonaciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Alt ključ
- Raspodjela gudala
- Intonacija
- Artikulacija

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **durske i molske skale** do tri predznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h, B, g, A, fis, Es i c
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u zadatim skalama	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski, molski,obrtaji trozvuka,dominantni i umanjeni septakord
3. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala**: stakato, detase i sotije
4. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala	
5. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala, a četvorozvuke vezano po četiri na jedan potez gudala	
6. Izvede zadatu skalu koristeći različite poteze gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skale
- Potezi gudala
- Sviranje trozvuka i četvorozvuka
- Tehnika desne ruke

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide	
2. Izvrši analizu vrste **tehničkog problema lijeve ili desne ruke** koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problem lijeve ruke**: motorika prstiju, triler, vibrato, intonacija, arpeđa i dr. **Tehničkim problem desne ruke**: detaše, stakato, promjene gudala na vrhu i žabici
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida jednostavnih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje pozicija
- Primjena pozicija u raznim tonalitetima
- Razvijanje tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira barokno djelo ciklične forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi cikličnu formu barokne sonate	
2. Prepozna **vrste baroknih sonata**	**Vrste baroknih sonata**: kamerna i crkvena
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije	
4. Odabere poziciju na sceni u odnosu na korepetitora	
5. Provjeri naštimovanost instrumenta u odnosu klavir	
6. Izvede zadatu sonatu jednostavnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru	
7. Interpretira javno dva (ili više) stava zadate sonatu jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u baroknim djelima

Ishod 6 -Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik:** menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi vrstu takta, tempa i dinamičke oznake	
3. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
5. Izvede javno zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija
- Stilske karakteristike

Ishod 7- Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna cikličnu formu koncerta	
2. Prepozna muzički **oblik** zadatog stava koncerta	**Oblik**: sonatni oblik, rondo i dr.
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadatog stava koncerta	
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dimamika i agogika
5. Interpretira javno zadati stav/ove koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke
- Stilske karakteristike

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno se pozicionira na sceni**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam Intonacija	
2. Definiše pojam Štimovanje	
3. Izvede korigovanje zadate intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno u realnim uslovima	
4. Pokaže pravilno pozicioniranje na sceni	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Štimovanje
- Pozicioniranje na sceni

Ishod 9 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam prima vista	
2. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
3. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
4. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaci, tonalitet, vrsta takta i tehnički zahtjevna mjesta
5. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
6. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede osnovne muzičke škole
- Orkestarske dionice jednostavnih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Viola I koncipiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Učenik prije upisa u srednju muzičku školu može a i ne mora imati iskustva sa sviranjem viole. Neki učenici prije srednje škole pohađaju trogodišnju nastavu na predemetu Viola dok se drugi sa instrumentom upoznaju na početku srednje škole. U zavisnosti od toga zavisi i realizacija ishoda br.1 i 2 (ishodi br.1 i 2 ne odnose se na učenike koji su u nižoj školi svirali violu).
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedjeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju svakog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sljedeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala i dva stava barokne sonate po izboru; Kolokvijum III: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru. Zahtjevi za godišnji ispit jedna etida, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se izvodi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala

- O. Ševčik: op. 1. sveska I i II O. Ševčik: op. 8 i 9
- Šradik: Škola violske tehnike, sveska I (Pageles, New York Citi. International music company)
- A. Neinski: Vježbe u dvojnim notama za violu, sveska I (Sofija, Nauka i iskustvo, 1956)
- A. Neinski: Vježbe u dvojnim notama za violu, sveska II (Sofija, Nauka i iskustvo, 1960)
- A. Vaksman: Vježbe i skale u dvojnim notama za violu (Moskva, „Muzika", 1957)
- K. Fleš: Sistem skala

Etide

- Hrestomatija za violu (Moskva, „Muzika", 1990)
- Izabrane etide za violu (M. Rejtih, izdavač Moskva, „Muzika", 1962)
- T. Orsag: Škola za violu (saradnici: Temešvari i P. Lukač, Budimpešta)
- E. Kajzer: op. 55. F. Mazas: op. 36. Sveska I R. Krojcer: Sveska I
- K. Moravec: Izabrane etide i studije (Prag)
- Etide za osnovno učenje viole (Moskva, „Muzika", 1965)
- Bruni: Škola za violu
- R. Krojcer: Etide (transkripcija M. Rejtiha po Jampoljskom), Moskva, 1963.
- M. Rejtih: Osnovna škola za violu (redakcija Sibora), Baku, 1940.

Sonate

- G. F. Teleman: Sonata a-mol
- H. Ekle: Sonata G-mol (obrada P. Klengel, „Peters", Lajpcig)

Muzička djela male i/ ili slobodne forme

- Klasični komadi I, II i III sveska (Peters, Lajpcig)
- Komadi za violu (D. Buzduganov, Sofija, „Nauka i iskustvo", 1963)
- Komadi kompozitora XIX veka (E. Strahov, Moskva, „Muzika", 1967)
- Zbirka pedagoškog repertoara za violu i klavir za više razrede, sveska II (M. Rejtih, Moskva,
- „Muzika", 1967)
- Komadi (Borisovski, Moskva, „Muzika", 1965)
- Minijature za violu (T. Gonet, PVM, Krakov)
- H. Persl: Arije i plesovi (PVM, Krakov)
- J. Vitols: Komadi za violu i klavir (Riga, 1964)
- E. L. Urai: Arija antika (Grac)
- Ž. F. Ramo: Tamburin (M. Rejtih – F. Krajsler) A.
- Koreli: Alegro (M. Rejtih – F. Krajsler)
- P. Lokateli: Arija (M. Rejtih – F. Krajsler)
- O. Zih:Elegija za violu i klavir.
- Miletić: Monolog (S. Grgić, Beograd, Album jugoslovenskih kompozitora, 1970)
- R. Košić: Andante (S. Grgić, Beograd, Album jugoslovenskih kompozitora, 1970)
- R. Kambasković: Bagatela (S. Grgić, Beograd, Album jugoslovenskih kompozitora, 1970)
- V. Baronijan: Prelid (S. Grgić, Beograd, Album jugoslovenskih kompozitora, 1970)

Koncerti

- A. Vivaldi: Koncert c-dur (transkripcija J. Mihaljevića); Koncert c-dur (transkripcija M. Rejtiha); Koncert c-dur, I stav
- G. F. Teleman: Koncert Ge-dur (PVM, Krakov)
- Handoškin: Koncert (Moskva, „Muzika")
- Vanhal: Koncert (S. Sigarev, Sofija, „Nauka i iskustvo", 1957)

Napomena:

Nastavnik ima mogućnost izbora između I ili II i III stava Koncerta. Preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Viola	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Klavir	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4 etide, 2 kompozicije slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju, 2 stava barokne sonate, 1 ili 2 i 3 stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period:jedna skala i dva stava barokne sonate po izboru
  - III klasifikacioni period:jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru.
  - Godišnji ispit: jedna etida, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju (uz obavezu izvođenja ispitnog programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)

- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.20. VIOLINA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje dirskih i molskih skala do tri predznaka, etida, tehničkih vježbi, barkoknog djela ciklične forme, djela male forme, prvog, drugog ili trećeg stava koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva, podešavanje kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i pravilno pozicioniranje na sceni, izvođenje koncertne djelatnosti i dalje profesionalno školovanje. Razvijanje motorike, koordinacije, strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja i sposobnosti ovladavanja različitim tehnikama sviranja na violini kroz djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do tri predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira barokno djelo ciklične forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira djela male forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
5. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva
6. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno pozicioniranje na sceni
7. Odsvira prima vista notni zapis kompozicija jednostavne strukture i zahtjeva

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prezentuje **trooktavne skale** do tri predznaka	**Trooktavne skale:** G, g, A, a, C, c, B i b kroz tri oktave
2. Definiše jednostavne **poteze gudala**	**Potezi gudala**: legato, detashe i stakato
3. Definiše **vrste trozvuka i četvorozvuka**	**Vrste trozvuka:** durski, molski, obrtaji durskog i molskog **Vrste četvorozvuka:** umanjeni i dominantni
4. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka**: terce, sekste i oktave
5. Izvede zadatu skalu povezano od 2 do 21 na jedan potez gudala	
6. Izvede zadatu skalu koristeći jednostavne poteze	
7. Izvede trozvuke po tri, šest i devet na jedan potez gudala, a četvorozvuke povezano po dva, četiri i osam na jedan potez gudala	
8. Izvede dvozvuke simultano kroz dvije oktave u trajanju polovina note	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 2 do 4. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Učvršćivanje pozicija i promjena pozicija
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u skalama

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide	
2. Izvrši analizu **tehničkog problema** lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problemi**: zahtjevi u lijevoj ruci i potezi gudala
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo i dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida jednostavnih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za violinu
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira barokno djelo ciklične forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu barokne sonate	
2. Prepozna vrste zadatih **baroknih sonata**	**Barokna sonata**: kamerna i crkvena
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije	
4. Izvede zadatu sonatu jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Interpretira javno dva (ili više) stava zadate sonate jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna sonata
- Artikulacija u baroknim djelima
- Muzička djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 4 – Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik:** menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dinamika, agogika i artikulacija
5. Izvede javno zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Manje muzičke forme
- Muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna cikličnu formu zadatog koncerta	
2. Prepozna **muzički oblik** zadatog stava koncerta	**Muzički oblik**: sonatni oblik, rondo i dr.
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadatog stava koncerta	
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) zadatog koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dimamika, agogika i artikulacija
5. Interpretira javno zadati stav/ove koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncert kao ciklična forma
- Muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno pozicioniranje na sceni**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam Intonacija	
2. Definiše pojam Štimovanje	
3. Izvede korigovanje intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno u realnim uslovima	
4. Pokaže pravilno pozicioniranje na sceni	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 i 2. Za kriterijum 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Štimovanje
- Pozicioniranje na sceni

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis kompozicija jednostavne strukture i zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam prima vista	
2. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
3. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
4. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaka, tonaliteta, vrste takta i tehničkih zahtjevnosti mjesta
5. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
6. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede osnovne muzičke škole
- Orkestarske dionice jednostavnih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Violina I je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini, kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja - muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Potrebnoje razgovarati sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene, tj. korigovanja stečenog znanja. Treba podsticati učenika na razvoj kritičkog i estetskog mišljenja kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja.
- U nastavi violine, nastavnik naročitu pažnju treba da obrati na posebno nadarene učenike. Njihov talenat se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na njihov uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetnočkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:
- A.Gregorijan. A: Ljestvice i razloženi akordi
- K. Fleš: Sistem skala
- H.Šradik:Vježbe za lijevu ruku
- O. Ševčik: Vježbe op.1, 2 ,3, 7, 8 i 9

Etide:

- R. Krojcer: 42 etide
- F. Fiorilo: 36 etida
- F.Mazas: Etide op.36
- J. Dont: Etide op.37
- A.Lavov:Etide za violinu

Sonate:

- A.Koreli: 12 sonata
- G.F. Hendl: 6 sonata
- A.Vivaldi : 12 sonata
- F.Veračini: 12 sonata
- B.Martinu: Sonatina
- H. Persl: I i II svita
- F.Đeminiani: Sonata d-moll

Male forme:

- Raf: Kavatina
- Fioko: Allegro
- Bah: Sarabanda i Gavota
- J.S.Bah: Andante, Sicilijana
- L.van Betoven: Menuet G-dur
- Veračini: Largo
- K.V.Gluk: Melodija
- Paradiz: Sicilijana

- F.Šubert: Pčelica,
- D. Daken : Kukavica
- D. Šostakovič: Romansa , Elegija

Koncerti:

- A.Vivaldi A-dur, B-dur, d-moll
- J.S.Bach: a-moll, E- dur
- J. Hajdn G-dur,D-dur
- G.Viotti: br.23,22,24
- P. Krojcer: br.13 i 14
- L.Špor: br.2
- P. Rode br.6,7,8
- Mocart B-dur, D-dur
- T.Albinoni: Koncerti D-dur, B-dur
- G.F. Teleman: Koncert G-dur
- F.Mendelson: Koncert d-moll
- G.Toreli: Koncert e-moll

Čitanje s lista:

- Upoznavanje sa literaturom kamerne, solističke i orkestarske muzike(A. Koreli: 12 koncerta grosa, A. Vivaldi: Godišnja doba, A.Vivaldi: 12 koncerata Op.3 „Lestro armonico“, G. F. Teleman: svite , uvertire, H. Persl: Uvertire, plesovi, J.S. Bach: Brandenburški koncerti)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Violina	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	1
4.	Metronom	1
5.	Klavir	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4-6 trooktavnih durskih i istoimenih molskih skala sa arpeđima i dvozvucima (terce, sekste, oktave), 4-6 etida različite problematike, Barokna sonata, Koncert (I ili II i III st.) i 2 do 3 muzička djela male i/ ili slobodne forme različitog karaktera.

- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I provjera: durska skala sa arpeđima i durskim dvozvucima i 2 etide različitog tehničkog problema
  - II provjera: molska skala sa arpeđima i molskim dvozvucima i 2 stava barokne sonate
  - III provjera: 2 kompozicije male forme različitog karaktera
  - Napomena: Program na provjerama znanja se izvodi napamet.
- Godišnji ispit: jedna etida, koncert I ili II i III stav (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet)
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula - korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)

- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.21. VIOLONČELO I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do tri predznaka, etida, tehničkih vježbi, barkonog djela ciklične forme, djela male forme, prima vista kompozicija, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva i jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve, uspostavljanje kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno pozicioniranje na sceni. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do tri predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira barokno djelo ciklične forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva solo i uz klavirsku pratnju
4. Odsvira djela male forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
5. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva
6. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno se pozicionira na sceni
7. Odsvira prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do tri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **durske i molske skale** do tri predznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h, B, g, A, fis, Es i c
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u zadatim skalama	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski sa obrtajima, molski sa obrtajima, dominantni i umanjeni septakord
3. Definiše **dvozvuke** u skalama	**Dvozvuci:** terce, sekste i oktave
4. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala:** detaše, spikato, stakato i markato
5. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala	
6. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala, a četvorozvuke vezano po četiri na jedan potez gudala	
7. Izvede dvozvuke simultano kroz jednu oktavu u trajanju polovine note	
8. Izvede zadatu skalu koristeći različite poteze gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do tri predznaka
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u skalama do tri predznaka

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvrši analizu vrste tehničkog problema lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo i dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida jednostavnih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za violončelo
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira barokno djelo ciklične forme, jednostavnih interpretativnih zahtjeva solo i uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Nabroji **svite za solo violončelo J. S. Baha**	**Svite za solo violončelo** J. S. Baha: br. 1 G – dur BWV 1007, br. 2 d – mol BWV 1008, br. 3 C – dur BWV 1009, br. 4 Es – dur BWV 1010, br. 5 c – mol BWV 1011 i br. 6 d – mol BWV 1012
3. Prepozna vrste zadatih **baroknih sonata**	**Barokna sonata:** kamerna i crkvena
4. Izvrši analizu odabranog stava svite br. 1 J. S. Baha	
5. Odredi vrstu i **muzički oblik** svakog stava odabranog djela ciklične forme sa klavirskom pratnjom	**Muzički oblik**: preludij, alemanda, žiga i dr.
6. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo i karakter zadate ciklične kompozicije sa klavirskom pratnjom	
7. Odredi vrstu takta, tempo i karakter odabranog stava iz Bahove svite	
8. Izvede zadatu cikličnu kompoziciju sa klavirskom pratnjom poštujući elemente muzičke pismenosti i baroknog stila	
9. Izvede dva stava svite za solo čelo u odgovarajućem tempu poštujući elemente muzičke pismenosti i baroknog stila	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 8 i 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna sonata
- Svite za solo čelo J. S. Baha
- Artikulacija u baroknim djelima
- Muzička djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik:** menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike **epohe**	**Epohe:** barok, klasika i romantizam
4. Izvede zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
5. Izvede javno zadatu kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Manje muzičke forme
- Muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna cikličnu formu zadatog koncerta	
2. Prepozna **muzički oblik** zadatog stava koncerta	**Muzički oblik:** sonatni oblik, rondo i dr.
3. Odredi vrstu takta, tempo i karakter zadatog stava koncerta	
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) zadatog koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Interpretira javno zadati stav/ove koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncert kao ciklična forma
- Muzičko djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno i pravilno pozicioniranje na sceni**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam Intonacija	
2. Definiše pojam Štimovanje	
3. Izvede korigovanje zadate intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno u realnim uslovima	
4. Pokaže pravilno pozicioniranje na sceni	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Štimovanje
- Pozicioniranje na sceni

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da**:**	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam prima vista	
2. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
3. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
4. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaka, tonaliteta, vrste takta i tehničkih zahtjevnosti mjesta
5. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
6. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede osnovne muzičke škole
- Orkestarske dionice jednostavnih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Violončelo I je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sljedeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala i dva stava barokne sonate po izboru; Kolokvijum III: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru. Zahtjevi za godišnji ispit jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se izvodi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- O. Ševčik: Škola tehnike gudala op.2
- J. Štarker: Metodika sviranja - vježbe za lijevu ruku
- B. Kozman: Vježbe za razvijanje prstiju lijeve ruke

Etide:

- D. Poper: Visoka škola sviranja na violončelu op.43
- F. Docer: 113 etida - I, II, III
- J. Merk: Dvadeset studija op.11
- J. Dipor: 21 etida , I i II
- F. Gricmaher : Zbirka etida
- S. Li: 40 melodija i naprednih etida
- R. Mac: Zbirka 12 etida
- R. Mac: Zbirka 24 etide

Sonate:

- B. Marčelo: 6 sonata
- A.Vivaldi: 6 sonata
- A. Koreli: Sonata br.8 op. 5,
- G.F. Teleman: Sonata – D-dur
- J.S.Bah: 3 Sonate za viola da gamba
- G. Hendl: 3 sonate

Djela slobodne forme:

- A.Koreli: Preludijum
- K. Sen-Sans: Allegro Appasionato
- G. Fore: Elegija
- M.Bruh: Kol Nidrei
- S. Rahmanjnov: Vokaliza
- V. H. Skvajr: Tarantela

Koncerti:

A.Vivaldi: Koncert D-dur,a-moll
- K.Sen-Sans: a-mol
- J. Klengel: Koncert C-dur
- J. Breval: Koncert C-dur
- S. Romberg: Koncert d-mol
- E. Elgar: Koncert e-mol
- D. Golterman: Koncert h – mol
- J. Hajdn: Koncert D – dur (mali)
- J. Hajdn: Koncert C-dur
- J. Hajdn: Koncert C-dur (D. Poper)
- L. Bokerini: Koncert B-dur
- K. Davidoff: Koncert a-mol
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult	2
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period: jedna skala i dva stava barokne sonate po izboru
  - III klasifikacioni period: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru.

  - Godišnji ispit: jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju (uz obevezu izvođenja ispitnog programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.22. KAMERNA MUZIKA I / HARMONIKA, GITARA, HARFA, KLARINET, OBOA, FAGOT, TRUBA, TROMBON, HORNA, SAKSOFON

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa odlikama kamerne muzike i principima zajedničkog muziciranja s posebnim osvrtom na manje vrste kamernih ansambala. Osposobljavanje za samostalno štimovanje i zajedničko izvođenje kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje osnovnih elemenata muzičke posmenosti i kamernog muziciranja. Razvijanje sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši komparaciju između solističkog, orkestarskog i kamernog muziciranja
2. Uskladi postupak štimovanja u odnosu na druge instrumente u manjem kamernom ansamblu
3. Razlikuje vrste, sastav i osnovne karakteristike majih kamernih ansambala
4. Izvede kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva poštujući osnovne elemente muzičke pismenosti i kamernog muziciranja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši komparaciju između solističkog, orkestarskog i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **osnovne odlike** solističke muzike	**Osnovne odlike:** broj izvođača, kompleksnost dionice i zvučna slika
2. Navede osnovne odlike orkestarske muzike	
3. Navede osnovne odlike kamerne muzike	
4. Objasni razlike između solističke, orkestarske i kamerne muzike	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Solistička muzika
- Orkestarska muzika
- Kamerna muzika

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Uskladi postupak štimovanja u odnosu na druge instrumente u manjem kamernom ansamblu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam Intonacija	
2. Objasni pojam Štimovanje	
3. Objasni pojam Kamerni ansambl	
4. Navede postupak štimovanja u kamernom ansamblu u zavisnosti od njegove **strukture**	**Struktura:** istorodni instrumenti, sa gudačima i sa klavirom
5. Demonstrira postupak štimovanja u realnim uslovima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija
- Štimovanje
- Kamerni ansambli

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje vrste, sastav i osnovne karakteristike manjih kamernih ansambala**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **karakteristike** svog instrumenta	**Karakteristike:** vrijeme nastanka, način proizvodnje tona, ulogu registara i dr.
2. Objasni mjesto i ulogu svog instrumenta u kamernoj muzici	
3. Nabroji standardne **vrste** manjih kamernih ansambala (kombinacije sa njegovim matičnim instrumentom)	**Vrste:** dua i trija (istorodni i mješoviti)
4. Objasni **specifičnosti** istorodnog i mješovitog ansambla i objasni njihovo pozicioniranje na sceni	**Specifičnosti:** usklađivanje intonacije, artikulacije i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Vrste i sastav manjih kamernih ansambala (kombinacije sa matičnim instrumentom)
- Pozicioniranje članova ansambla na sceni

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva poštujući osnovne elemente muzičke pismenosti i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **elemente muzičke pismenosti**	**Elementi muzičke pismenosti:** notni tekst, ritam, artikulacija, dinamičke oznake i dr.
2. Navede **osnovne principe** zajedničkog sviranja	**Osnovni principi:** slušanje druge dionice, ritmička preciznost, usklađivanje artikulacije, dinamike, agogike, dahova i dr.
3. Izvrši **analizu** zadatih kompozicija, sa obrazloženjem	**Analiza:** vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
4. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
5. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
5. Odsvira zadate kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe.	
Predložene teme	
- Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva (originalno pisane za ansambl ili transkripcija) po izboru nastavnika	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika I/ Harmonika, gitara, harfa, klarinet, oboa, fagot, truba, trombon, horna i saksofon, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 ili 3 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Harmonika:

- M.G.Fišer: Fugato; E. Derbenko: Preludijum, Tačan ritam, Večernja samba, Neotarantela, Polka Pikolo, Pingvini, Tango, Harmonikaš svira džez (trio); J.S.Bah: Orguljska djela (duo i trio); J.S. Bah: Svita h-moll; Pahelbel: Canon in D i orguljska djela; A. Pjacola: Libertango, Adios Nonino; Y. Doga: Parisian Cascade; T. Mergel: Preludijum za dvije harmonike

Gitara:

- Vjekoslav Andre: Gitara u kamernoj muzici; Uroš Dojčonović: Antologija muzike za gitaru u Srbiji (Ed. Prometej); Jovan Jovičić: 24 dueta; Ferdinando Karulji: Dueti za dvije gitare op. 333/II; F. Kupren: Les folies françaises za dvije gitare (izbor); J. S. Bah: Dvoglasne invencije (arr. Matušić); F. Sor: Duo in A dur Op. 55, br. 1; Anton Dijabeli: Laki dueti za gitaru i klavir; S. Molinaro: Saltarelo za tri gitare; A. Ginastera: Milonga (arr. Čagalj) za tri gitare; D. Šostakovič: Lirski valcer iz "Plesova lutaka" (arr. Čagalj) za tri gitare;W. Bird: Wolsey's Wilde (arr. Čagalj) za četiri gitare; F. Kupren: Les baricades mistérieuses (arr. Čagalj) za četiri gitare; A. Pjacola: Libertango (arr. Čagalj) za četiri gitare; C. Makado: Caterete Xote za četiri gitare; Trad. sefardske: Ocho candellicas; Los gaios empezan a cantar (arr. Čagalj) za četiri gitare ; F. M. Torroba: Estampas (Camino del molino; Juegos infantiles) za četiri gitare

Harfa:

- M. Ravel: Habanera - flauta i harfa ; Garela: Sveta Igra - harfa i flauta ;K. Debisi: Devojka sa lanenom kosom - flauta i harfa ; F. Subert: Ave Marija - violina i harfa; G. Kacini: Ave Marija - violina i harfa; B. Andre: Dajades - dve harfe; Blango: Koncerto za harfu i klavir

Klarinet:

- F. Devine: 6 dueta za dva klarineta; K. Laslo: Mađarske melodije za dva klarineta; Eliezer: Mala svita za klarinet, flautu i klavir; J. Han: Trio flauta ili klarineta; Gabuči: 50 dueta za dva klarineta; F. Mendelson: Koncertantni duo op. 114; C.P.E. Bah, - Dueti za dva klarineta, H. 636; Bah, J.S. – 6 klavirskih komada ; Betoven - Dueti; E. Bettens - Galipette Gouléenne; Đ. Rosini: Duet mačaka za dva klarineta i klavir; Čajkovski: Ples vile; Sen – Sans: Jezivi ples

Oboa:

- K. M. Veber: Sonata za dvije oboe i klavir; K. Hofer: Tema sa varijacijama za obou, klarinet i fagot

Fagot:

- L. van Beethoven Duo za klarinet i fagot br.1, 2, i 3

Truba:

- Đ.Tošić: Dueti za dvije trube; P.Sikeira: Dueti za limene duvačke instrumente; Arban: Škola za trubu, II sveska-dueti; Hendl: Sarabanda iz Svite d-mol (transkripcija);J.S.B.: Arija na G žici, truba i trombon; Robredo: Kontradanca; P.I.Čajkovski: Ples malih labudova, tri trube; V.A.Mocart: Confutatis maledictis, tri trube

Trombon:

- B.Slokar: Škola za tenor trombon – izbor dua; R.Miler: Škola za trombon II dio – izbor dua; O. Respiđi: Sičilijana; V.A. Mocart: Menuet KV. 94, dva trombona; Đ. Rosini: Marš, dva trombona; L. van Betoven: Oda radosti, dva trombona

Horna:

- W.A.Mocart: Dueti – po izboru; X.Voksman -D.M.Gover: Škola za hornu, I i II sveska, dueti; F.Šolar: I sveska, dueti: L. Delib: Duet cvijeća (transkripcija), dvije horne i klavir; Đ. Rosini: Duet mačaka (transkripcija); Đ. Rosini: Marš (transkripcija); P. Maskanji: Intermeco (transkripcija);

Saksofon:

- Staroklasične duo i trio sonate: J.S.Bah, G.F.Hendl, V.A.Mocart, G.F.Teleman, K.V.Gluk i slične kompozicije i transkripcije odgovarajuće težine; J.S.Bah: Arija na g žici; Vanhal: Progresivna dua; L.van Betoven: Allegro; E. Elgar: Serenada
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- clarinet institute (https://www.clarinetinstitute.com)
- 8notes (https://www.8notes./sheet_music)
- IMSLP (https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	4
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 1 djelo cikličnog oblika jednostavnih interpretativnih zahtjeva ili 2 do 3 kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva (originalno pisane za ansambl ili transkripcija).
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 15 min. po izboru predmetnog nastavnika.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva I dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.23. KAMERNA MUZIKA I / KLAVIR

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa odlikama kamerne muzike i principima zajedničkog muziciranja, sa davanjem predviđenog štima drugim instrumentima u ansamblu. Osposobljavanje za izvođenje izvođenje kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje osnovnih elemenata muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila. Razvijanje sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši komparaciju između solističkog, orkestarskog i kamernog muziciranja
2. Odredi pravilan način davanja intonacije drugim instrumentima u manjem kamernom ansamblu
3. Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na baroknu epohu
4. Ukaže na specifičnosti u interpretaciji baroknih kamernih djela
5. Izvede kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva poštujući osnovne elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši komparaciju između solističkog, orkestarskog i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **osnovne odlike** solističke muzike	**Osnovne odlike:** broj izvođača, kompleksnost dionice i zvučna slika
2. Navede osnovne odlike orkestarske muzike	
3. Navede osnovne odlike kamerne muzike	
4. Objasni razlike između solističke, orkestarske i kamerne muzike	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Solistička muzika
- Orkestarska muzika
- Kamerna muzika

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odredi pravilan način davanja intonacije drugim instrumentima u manjem kamernom ansamblu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam Intonacija	
2. Definiše pojam Štimovanje	
3. Definiše pojam Kamerni ansambl	
4. Objasni **vrste i sastav kamernih ansambala** i njihovo pozicioniranje na sceni	**Vrste kamernih ansambala:** prema broju izvođača **Sastav kamernih ansambala:** prema zastupljenosti instrumenata
5. Opiše postupak štimovanja kamernog ansambla sa klavirom u zavisnosti od njegove **strukture**	**Struktura:** istorodni instrumenti, sa gudačikim /duvačkim/ žičanim instrumentima i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Intonacija i štimovanje instrumenata
- Vrste i sastav kamernih ansambala
- Pozicioniranje članova kamernog ansambla

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na baroknu epohu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede stilska obilježja barokne muzike	
2. Objasni položaj kamerne muzike u baroku	
3. Navede **najznačajnije kompozitore** baroka i istraži njihov kamerni opus	**Najznačajniji kompozitori:** Bah, Hendl, Vivaldi,Teleman, Lili, Kupren, Albinoni i dr.
4. Navede **osnovne kamerne forme** u baroku	**Osnovne kamerne forme:** kamerna – trio sonata i crkvena sonata
5. Opiše instrumentarij u baroku	
6. Uporedi zvuk starih instrumenata sa modernim instrumentima na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske odlike muzike baroka
- Kamerna muzika u baroku i najznačajniji kompozitori
- Barokni sastavi
- Instrumentarij baroka

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u interpretaciji baroknih kamernih djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam interpretacija	
2. Objasni pojam muzička fraza	
3. Navede **sredstva** koja pomažu u kreiranju muzičke fraze	**Sredstva**: artikulacija, dinamika i agogika
4. Izloži **specifičnosti** prilikom interpretacije baroknih kamernih djela	**Specifičnosti:** tuše, pedal, dinamika, artikulacija i agogika
5. Uporedi navedenena sredstva i specifičnosti na audio-vizuelnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija, dinamika i agogika u baroknim djelima

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva poštujući osnovne elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **elemente muzičke pismenosti**	**Elementi muzičke pismenosti:** notni tekst, ritam, artikulacija, dinamičke oznake i dr.
2. Navede **osnovne principe** zajedničkog sviranja	**Osnovni principi:** slušanje druge dionice, ritmička preciznost, usklađivanje artikulacije, dinamike, agogike, dahova i dr.
3. Izvrši **analizu** zadatog baroknog muzičkog djela	**Analiza:** vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
4. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
5. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
6. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
7. Odsvira zadato muzičko djelo / zadata muzička djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo / muzička djela (originalno pisano za odabrani ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika I/ Klavir omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 4 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- G. F.Teleman: Sonate za violinu i klavir; G. F. Hendl : Sonate za violinu i klavir; A.Vivaldi Sonate za violinu i klavir; A. Koreli: Sonata za 2 flaute i klavir; G.F.Hendl: Trio sonate (za flautu, violinu i klavir);Đ. B. Pergolezi: Trio sonata(za dvije viopline i klavir); Ž. B. Lili: Trio sonata (za dvije violine i klavir);J. B. De Bomartije: Trio sonata (za violinu, čelo i klavir);F. M. Veračini: Trio sonate (za dvije violine i kontinuo); Anonimus: Svita d- mol (flauta, violina i basso continuo); G. B. Pergolezi: Stabat mater (transkripcija za violu, čelo, klavir)
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- Izvori: IMSLP ((https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)
- 8notes (https://www.8notes.com/piano_trio/classical/sheet_music/)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine:
  - jedno djelo cikličnog oblika jednostavnih interpretativnih zahtjeva iz baroknog perioda ili
  - tri kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva, različitog karaktera (originalno pisane za odabrani ansambl ili transkripcija) od kojih jedna mora biti iz baroknog perioda.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 15 min. po izboru predmetnog nastavnika sa akcentom na barokni period.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva I dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.24. KAMERNA MUZIKA I / VIOLINA, VIOLA, VIOLONČELO, KONTRABAS, FLAUTA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa odlikama kamerne muzike i principima zajedničkog muziciranja, značajem intonacije, ritmičke preciznosti u zajedničkom sviranju, vrstama i strukturom ansambala sa akcentom na baroknu epohu. Osposobljavanje za samostalno štimovanje i izvođenje kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje scih elemenata muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranih stilova. Razvijanje sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja kao važnim kategorijama u profilu muzičkog izvođača.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši komparaciju solističkog, orkestarskog i kamernog muziciranja
2. Uskladi postupak štimovanja u odnosu na druge instrumente u manjem kamernom ansamblu
3. Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na baroknu epohu
4. Ukaže na specifičnosti u interpretaciji baroknih kamernih djela
5. Izvede kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva poštujući osnovne elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranih stilova

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši komparaciju između solističkog, orkestarskog i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **osnovne odlike** solističke muzike	**Osnovne odlike:** broj izvođača, kompleksnost dionice, zvučna slika
2. Navede **osnovne odlike** orkestarske muzike	**Osnovne odlike:** broj izvođača, kompleksnost dionice, zvučna slika
3. Navede **osnovne odlike** kamerne muzike	**Osnovne odlike:** broj izvođača, kompleksnost dionice, zvučna slika
4. Objasni razlike između solističke, orkestarske i kamerne muzike	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Solistička muzika
- Orkestarska muzika
- Kamerna muzika

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Uskladi postupak štimovanja u odnosu na druge instrumente u manjem kamernom ansamblu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam Intonacija	
2. Definiše pojam Štimovanje	
3. Definiše pojam kamerni ansambl	
4. Navede **vrste i sastav kamernih ansambala** i objasni njihovo pozicioniranje na sceni	**Vrste kamernih ansambala:** prema broju izvođača **Sastav kamernih ansambala:** prema zastupljenosti instrumenata
5. Demonstrira postupak štimovanja u kamernom ansamblu u zavisnosti od **strukture ansmbla**	**Struktura ansambla:** istorodni instrumenti, sa gudačikim /duvačkim instrumentima i sa klavirom

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija i štimovanje instrumenata
- Vrste i sastav kamernih ansambala
- Pozicioniranje članova kamernog ansambla

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na baroknu epohu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede stilska obilježja barokne muzike	
2. Objasni položaj kamerne muzike u baroku	
3. Navede **najznačajnije kompozitore** baroka i njihov kamerni opus	**Najznačajniji kompozitori :** Bah, Hendl, Vivaldi,Teleman, Lili, Kupren, Albinoni i dr.
4. Navede **osnovne kamerne forme** u baroku	**Osnovne kamerne forme:** kamerna – trio sonata i crkvena sonata
5. Opiše instrumentarij u baroku	
6. Uporedi zvuk starih instrumenata sa modernim instrumentima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske odlike muzike baroka
- Kamerna muzika u baroku i najznačajniji kompozitori
- Barokni sastavi
- Instrumentarij baroka

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u interpretaciji baroknih kamernih djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam interpretacija	
2. Objasni pojam muzička fraza	
7. Navede **sredstva** koja pomažu u kreiranju muzičke fraze	**Sredstva**: artikulacija, dinamika i agogika
3. Izloži **specifičnosti** prilikom interpretacije baroknih kamernih djela	**Specifičnosti:** vibrato, potezi gudala / uzimanje vazduha i artikulacija
8. Uporedi sredstva i specifičnosti na audio -vizuelnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija, dinamika i agogika u baroknim djelima

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva poštujući osnovne elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **elemente muzičke pismenosti**	**Elementi muzičke pismenosti:** notni tekst, ritam, artikulacija, dinamičke oznake i dr.
2. Navede **osnovne principe** zajedničkog sviranja	**Osnovni principi:** slušanje druge dionice, ritmička preciznost, usklađivanje artikulacije, dinamike, agogike, dahova i dr.
3. Izvrši **analizu** zadatog baroknog muzičkog djela	**Analiza**:vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
4. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
5. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
6. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
7. Odsvira zadato muzičko djelo / zadata muzička djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo / muzička djela (originalno pisano za odabrani ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika I/ Violina, viola, violončelo, kontrabas, flauta, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 4 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Gudači:

- DUETI: G. F. Teleman: Mali komadi za dvije violine; T. Albinoni: Sonata za violinu i klavir u a molu; A. Koreli: Šest sonata za violinu i klavir Op. 5; G. F.Teleman: Šest sonatina za violinu i klavir, Sonate za violinu i klavir u D- duru, g- molu, C- duru i Sonata za violu i basso continuo a-mol; G. F. Hendl: Sonate za violinu i basso continuo, Sonate za violu i čembalo i Sonata za kontrabas i klavir u C duru; B. Marčelo: Sonata za violinu i klavir u a-molu i Šest sonata za violončelo i klavir; F. M. Veračini: Dvanaest sonata za violinu i basso continuo; G. Tartini : Sonate za violinu i klavir; A. Vivaldi: Sonate za violončelo i klavir i Šest Sonata za violončelo i klavir; J. S. Bah: Sonate za violinu i čembalo, Tri sonate za violu i basso continuo i Tri sonate za violu da gamba i čembalo; Bah: 15 dvoglasnih invencija za violončelo, kontrabas ili violu i kontrabas; B.Marčelo: Sonata D-dur i F-dur za violu i basso continuo; F.Džeminiani: Sonata d-mol za violu i basso continuo; Koreli: Preludij za dva kontrabasa; Teleman: 6 Canonic sonata za dva kontrabasa; G. F. Teleman: Aria za dva kontrabasa; TRIJA: J. S. Bah: Koncert za dvije violine i orkestar (klavir) u d molu; A. Koreli: XII Concerti grossi za dvije violine i klavir Op. 6; P. A. Locateli: Trio sonata; G. Tartini: Trio sonata; G. F. Hendl: Sonata za dvije violine i klavir u g- molu; F. Kupren: Mala suita za dvije violine i violončelo; F. M. Veračini: Sonata za dvije violine i basso continuo; A. Vivaldi: Sonata za dvije violine i klavir i „Pastorala“ za klavirski trio; G. F. Teleman: Sonata „Polonaise“ za violinu, violu i basso continuo; G. B. Samartini: Sonata za dvije violine i basso continuo; J. Bomartije: Trio ; KVARTETI: G. F. Teleman: Koncert za četiri violine, Sonata za četiri violine; P. Nardini Gudački kvarteti i drugi;

Flauta:

- J. J. Quantz 6 Flute Sonatas; J. S. Bach 6 Flute Trios; G. F. Teleman 6 Sonatas; G. F. Hendl: Sonata e- mol; J. J. Quantz 3 Dueta; J. S. Bach 6 Dueta; J.S.Bah: Dvoglasne invencije; J.S.Bah: Sonata C-dur BWV 1033 za flautu , violončelo i klavir; G.F.Hendl:Sonate h-mol op. 1 br. 9, G-dur op. 1 br. 5, e-mol, h-mol br.3, a-mol br.1, C-dur op.1 br. 7 za flautu, violončelo i klavir; Teleman: 9 canons melodien za flautu i gitaru; Boismartier: Prelude et pieces en duo, Tri svite za dvije flaute; J.S.Bah: Trio sonata a-mol; G.F.Hendl:Kvartet e-mol za flautu, violinu, violončelo, gitaru;M. Blavet: 8 pieces (8 komada); Blavet: 6 sonata bez basa (2 albuma) za dvije flaute; J. Boismartier: Prelude et pieces en duo i Tri svite za dvije flaute
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- Izvori: IMSLP ((https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)
- 8notes (https://www.8notes.com/ /sheet_music/)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine:
  - jedno djelo cikličnog oblika jednostavnih interpretativnih zahtjeva iz baroknog perioda ili
  - tri kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva, različitog karaktera (originalno pisane za odabrani ansambl ili transkripcija) od kojih jedna mora biti iz baroknog perioda.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 15 min. po izboru predmetnog nastavnika sa akcentom na barokni period.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost, učenje u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti, podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.25. KAMERNA MUZIKA I / PERKUSIJE

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa odlikama kamerne muzike, principima zajedničkog muziciranja i značaja preciznosti u zajedničkom sviranju, vrstama i strukturama ansambala sa akcentom na ritmičke instrumente. Ospobljavanje za izvođenje odabrane kompozicije uz poštovanje osnovnih elemenata muzičkog teksta i kamernog muziciranja. Razvijanje sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Uoči razliku između solističkog, orkestarskog i kamernog muziciranja
2. Izloži osnovne karakteristike ritmičkih instrumenata i njihovu ulogu u kamernom ansamblu
3. Ukaže na specifičnosti u izvođenju kamernih djela baziranim na upotrebu ritmičke grupe instrumenata
4. Izvede odabranu kompoziciju poštujući osnovne elemente muzičkog teksta i kamernog muziciranja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Uoči razliku između solističkog, orkestarskog i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **osnovne odlike** solističke muzike	**Osnovne odlike:** broj izvođača, kompleksnost dionice i zvučna slika
2. Navede osnovne odlike orkestarske muzike	
3. Navede osnovne odlike kamerne muzike	
4. Izvrši komparaciju solističke, orkestarske i kamerne muzike	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Klasifikacija Solistička muzika
- Orkestarska muzika
- Kamerna muzika

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike ritmičkih instrumenata i njihovu ulogu u kamernom ansamblu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji udaraljke koje pripadaju ritmičkoj grupi instrumenata	
2. Definiše pojam kamerni ansambl	
3. Objasni **vrste i sastav kamernih ansambala** sa udaraljkama i njihovo pozicioniranje na sceni	**Vrste kamernih ansambala:** prema broju izvođača **Sastav kamernih ansambala:** prema zastupljenosti instrumenata
4. Objasni ulogu ritmičkih instrumenata u kamernom ansamblu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Ritmička grupa udaraljki
- Vrste i sastav kamernih ansambala sa udaraljkama
- Pozicioniranje članova kamernog ansambla sa udaraljkama

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u izvođenju kamernih djela baziranim na ritmičkoj grupi instrumenata**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike svakog ritmičkog instrumenta ponaosob	
2. Objasni ulogu ritmičkog instrumenta u odnosu na druge u kamernom ansamblu	
3. Navede specifičnosti u kreiranju zvučne slike	
4. Navede **načine** korigovanja zvuka	**Načini:** dinamika, upotreba različitih palica i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Način stvaranja zvuka kod ritmičke grupe udaraljki	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede odabranu kompoziciju poštujući osnovne elemente muzičkog teksta i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu ritmičkog obrasca u zadatoj kompoziciji	
2. Prepozna odlike kamerne muzike zadatoj kompoziciji	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
4. Interpretira zadatu kompoziciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika I/ Perkusije omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 ili 3 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- V.Skovera: Vežbe za udaračke anamble; A.S.Skarmolin:12 dueta za melodijske instrumente; D.Paliev:Ansambli za različite udaračke instrumente
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine:
  - dvije kompozicije za ansambl po izboru.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju do 15 min. po izboru predmetnog nastavnika.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost, učenje u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti, podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.26. KAMERNA MUZIKA I / SOLO PJEVAČ

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa kamernim djelima jednostavnih interpretativnih zahtjeva i principima zajedničkog muziciranja, vrstama vokalnih ansambala sa akcentom na muziku epoha baroka, klasicizma i romantizma. Osposobljavanje za ovladavanje specifičnim zahtjevima zajedničkog muziciranja u domenu ritmičke, agogičke i tonske problematike, izvođenje javnog nastupa i dalje školovanje. Razvijanje kolektivne odgovornosti, sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Razlikuje kamerno od solističkog i horskog muziciranja
2. Upotrijebi stilske karakteristike u kamernim djelima jednostavnih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma i romantizma
3. Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva
4. Otpjeva kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva za jedan i/ili dva glasa iz epoha baroka, klasicizma i romantizma, napamet ili iz nota, *a cappella* i/ili uz pratnju klavira ili nekog drugog instrumenta
5. Interpretira na javnom nastupu kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva za jedan i/ili dva glasa autora XVII, XVIII i XIX vijeka dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje kamerno od solističkog i horskog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **osnovne odlike solističkog muziciranja**	**Osnovne odlike solističkog muziciranja:** jedan pjevač uz pratnju instrumenta ili *a cappella*
2. Navede **osnovne odlike horskog muziciranja**	**Osnovne odlike horskog muziciranja:** više pjevača, uz instrumentalnu pratnju ili *a cappella*, višeglasje, podjela vokalnih dionica na najmanje tri glasa, zvučna slika
3. Navede **osnovne odlike kamernog muziciranja**	**Osnovne odlike kamernog muziciranja:** broj izvođača (pjevača i/ili instrumentalista), *a cappella* ili uz instrumentalnu pratnju, podjela dionica na najmanje jedan glas i instrument ili dva glasa, zvučna slika
4. Navede razlike u uvježbavanju odabranog muzičkog repertoara samostalno i u grupi	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Klasifikacija muzike prema broju izvođača (solistička, horska, kamerna,)	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi stilske karakteristike u kamernim djelima jednostavnih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma i romantizma**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **stilske karakteristike muzike baroka** i **najznačajnije kompozitore**	**Stilske karakteristike muzike baroka:** motorični ritam, artikulacija, ornamentacija, kontrasti f i p (blokovska dinamika i subito efekat), varirana repeticija, „ravan ton“ i dr. **Najznačajniji kompozitori baroka:** Monteverdi, Pergolezi, Bah, Hendl, Vivaldi, Persl i dr.
2. Navede **stilske karakteristike muzike klasicizma** i **najznačajnije kompozitore**	**Stilske karakteristike muzike klasicizma:** lirske melodije sa virtuoznim elementima, artikulacija, agogika, jasna dinamička nijansiranja, zastupljenost vibrata i dr. **Najznačajniji kompozitori klasicizma:** Betoven, Mocart, Hajdn i dr.
3. Navede **stilske karakteristike muzike romantizma** i **najznačajnije kompozitore**	**Stilske karakteristike muzike romantizma:** sloboda izražavanja u kontekstu ritma i melodije - rubato, prisutnost vibrata, dugačke muzičke fraze, elementi muzičkog folklora, kombinacija dinamičkih nijansiranja i dr. **Najznačajniji kompozitori romantizma:** Mendelson, Šuman, Brams, Dvoržak, Tosti i dr.
4. Navede **okolnosti** u kojima je stvarano muzičko djelo	**Okolnosti:** društvene prilike, životne prilike kompozitora u momentu stvaranja, njegove umjetničke preokupacije i dr.
5. Demonstrira stilske karakteristike **muzičkih epoha** u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva za jedan ili dva glasa	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam i romantizam

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike baroka, klasicizma i romantizma

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pročita lirski tekst na originalnom jeziku u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma i romantizma	
2. Prevede lirski tekst na **maternji jezik**	**Maternji jezik:** crnogorski, srpski, hrvatski i bosanski
3. Memoriše lirski tekst u **originalu**	**Original:** maternji i strani jezik
4. Memoriše prijevod lirskog teksta	
5. Označi mjesta za udisanje vazduha u lirskom tekstu vodeći računa o slaganju svih zastupljenih vokalnih dionica	
6. Interpretira zadatu kompoziciju na osnovu razumijevanja lirskog teksta i zajedničkog shvatanja kompozicije od strane svih učesnika ansambla	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Analiza lirskog teksta	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva za jedan i/ili dva glasa iz epoha baroka, klasicizma i romantizma, napamet ili iz nota, a cappella i/ili uz pratnju klavira ili nekog drugog instrumenta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **elemente muzičke interpretacije** u izvođenju zadatih kompozicija	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
2. Izvede **kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka**	**Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka:** Da Capo Arie, jednostavni dueti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Monteverdija, Pegrolezija, Baha, Hendla, Vivaldija, Persla i dr.
3. Izvede **kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka**	**Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka:** Da Capo Arie, jednostavni dueti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Betovena, Mocarta, Hajdna i dr.
4. Izvede **kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka**	**Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka:** romanse, jednostavni dueti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Mendelsona, Šumana, Bramsa, Dvoržaka, Tostija i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Elementi muzičke interpretacije

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira na javnom nastupu kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva za jedan i/ili dva glasa autora XVII, XVIII i XIX vijeka dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odrabranog muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede **pripremne vježbe** pred nastup	**Pripremne vježbe:** vježbe disanja, vježbe raspjevavanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
2. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
3. Usaglasi intonaciju pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	
4. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije**	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, agogika, artikulacija, karakter, ornamenti, stilske karakteristike, fraziranje i dr.
5. Odloži notni materijal i garderobu na odgovarajući način	
6. Iskaže osjećaj za **zajedničko muziciranje**	**Zajedničko muziciranje:** kamerna muzika, hor, vokalni i vokalno-instrumentalni ansambli
7. Izvede zadate kompozicije na javnom nastupu, dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 2 do 6. Za kriterijume 1 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela
- Javni nastup

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika I/ Solo pjevač je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja kroz zajedničko muziciranje. Mogućnosti vježbanja i interpretacije učenika su individualna stvar. Stoga kamernu muziku treba posmatrati u tom kontekstu i prilagoditi program nivou, spretnosti, znanju i brzini savladavanja zadataka članovima vokalnog/vokalno-instrumentalnog sastava. Ukoliko nema dovoljan broj učenika instrumentalista odgovarajućeg godišta za formiranje željenog ansambla, član kamernog ansambla može biti profesionalni korepetitor ili nastavnik nekog drugog instrumenta. U skladu sa tim, treba odabrati adekvatan program. Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- Vježbe su dio nastave koje treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Ukoliko nema dovoljno učenika iz I razreda za formiranje kamernog ansambla, preporučuje se kombinacija učenika I i II razreda srednje muzičke škole. U cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata dio vježbi se može realizovati i individualno sa članovima ansambla. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje znanja sa praktičnom primjenom. Kod učenika treba razvijati svijest o njihovim potencijalima i pružiti im priliku da predlože kompozicije koje bi željeli da nauče, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara njihovim mogućnostima. Ukoliko učenik nema dovoljno znanja iz poznavanja potrebnih stranih jezika, obaveza nastavnika je da mu pomogne u savladavanju čitanja i prevođenja teksta.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici (afektivni domen) koja bi uz stečena i nova znanja (kognitivni domen) i vještinu/zanat (psiho-motorni domen) dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom. Kod učenika treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Landshoff, L., Alte meister des bel canto, C.F.Peters, Leipzig
- Purcell, H., 6 Vocal Duets, Augener, London
- Mendelssohn-Batholdy, F., Duette für zwei singstimmen, Edition Peters, Leipzig
- Martinssen, F., Duettenkranz, Edition Peters, Leipzig
- Brahms, J., 3 duets op.20, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 duets op.28, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 duets op.61, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 5 duets op.66, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 ballades and romances op.75, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 4 duets op.34, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 4 duets op.78, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Dvořak, A., Cigánske melodie op.55, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Dvořak, A., Biblické písně op.99, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Giuliani, M., Trois romances op.13
- Giuliani, M., Trois romances op.22
- Giuliani, M., Sei Cavatine op.39
- Giuliani, M., Cavatina „Di tanti palpiti“ op.79
- Giuliani, M., Sechs Lieder op.89
- Giuliani, M., Sei Ariette op.95
- Rodrigo, J., 12 canciónes españolas
- Rodrigo, J., Folias canarias
- Rodrigo, J., Aranjuez, ma pensée
- Rodrigo, J., Romance de Durante

Ostalo:

- Romanse i dueti slovenskih kompozitora
- Originalno pisane kompozicije i/ili transkripcije za vokalno-instrumentalne sastave (do 3 člana)

Drugi izvori:

- https://www.edition-peters.de
- https://www.ricordi.com
- https://www.baerenreiter.com
- https://www.boosey.com
- https://www.breitkopf.com
- https://www.halleonard.com
- https://en.schott-music.com
- https://imslp.org
- http://tarakanov.net
- https://musescore.com

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Partiture	od 2 do 3
3.	Klavir / drugi instrument	1
4.	Stolica za klavir / drugi instrument	od 1 do 2
5.	Stalak za note	3
6.	Ogledalo dimenzija 150x200 cm	1
7.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
8.	WiFi zvučnik	1
9.	Sto	1
10.	Stolica	3

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen je obavezan minimum kompozicija u toku školske godine:
  - kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva: 2 kompozicije autora XVII vijeka, 2 kompozicije autora XVIII vijeka, 2 kompozicije autora XIX vijeka
- Predviđena je provjera na kraju školske godine, pred komisijom:
  - Godišnji ispit: 1 kompozicija autora XVII vijeka jednostavnih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija (po izboru) autora XVIII ili XIX vijeka jednostavnih interpretativnih zahtjeva

- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda, izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju nastavne godine, izvodi se na osnovu svih datih ocjena iz klasifikacionih perioda i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Menadžment u muzičkoj umjetnosti
- Komplementarni klavir I, II, III i IV
- Džez I i II
- Popularna I i II
- Tradicionalna muzika I i II
- Strani jezici

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, upotreba stranih riječi u lirskim tekstovima zadatih kompozicija, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođenja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem notnog materijala i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka, razvijanje svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda; razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj, evropskoj i svjetskoj baštini i dr.)

3.2.27. ISTORIJA MUZIKE II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	36	36		**72**	**4**

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa nastankom, razvojem i karakteristikama muzike baroka, pretklasicizma i klasicizma, kao i društveno-istorijskim prilikama u kojima su nastala muzička djela. Razvijanje vještine prezentovanja, analitičnosti, motivacije, marljivosti, preciznosti, kreativnosti i razumijevanje uzajamnih odnosa društva, umjetnosti i muzike.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Utvrdi karakteristike muzike baroka i ranobarokne opere
2. Razlikuje karakteristike vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike baroka
3. Odredi karakteristike pretklasicizma
4. Analizira karakteristike klasicizma

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Utvrdi karakteristike muzike baroka i ranobarokne opere**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni društveno-istorijske prilike, stilske karakteristike muzike baroka i njegovu **podjelu**	**Podjela:** rani, srednji i kasni
2. Definiše karakteristike ranog baroka	
3. Objasni **oblike** koji su prethodili razvoju opere	**Oblici:** pastorala, dramatski madrigal
4. Objasni djelatnost Firentinske kamerate, nastanak i karakteristike monodijske opere.	
5. Prepozna karakteristike i najznačajnije predstavnike ozbiljne **opere u Italiji** slušajući primjere iz literature	**Opera u Italiji:** Venecija (Klaudio Monteverdi, Frančesko Kavali), Rim (Stefano Landi), Napulj (Alesandro Skarlati)
6. Prepozna karakteristike i najznačajnije predstavnike ozbiljne **opere u Francuskoj, Njemačkoj i Engleskoj** slušajući primjere iz literature	**Opera u Francuskoj:** Žan Batist Lili **Opera u Njemačkoj:** Hamburška opera (Rajnhard Kajzer) **Opera u Engleskoj:** Henri Persl
7. Uporedi karakteristike operske umjetnosti Italije, Francuske, Njemačke i Engleske	
8. Prepozna reformu opere Kristofa Vilibalda Gluka i karakteristike njegovog operskog stvaralaštva slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4, i 7. Za kriterijume 5, 6 i 8 potrebne su iispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike barokne muzike
- Nastanak i razvoj opere
- Opera u Italiji (Firentinska kamerata, opera u Veneciji, Rimu i Napulju)
- Opera u Francuskoj
- Opera u Njemačkoj
- Opera u Engleskoj
- Glukova reforma opere
- Zvučni primjeri

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje karakteristike vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike baroka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Obrazloži karakteristike **vokalno-instrumentalnih oblika** baroka i njihove **predstavnike** u Italiji i Njemačkoj	**Vokalno-instrumentalni oblici:** oratorijum (crkveni i narodni), kantata, misa i pasija **Predstavnici:** Italija (Đakomo Karisimi), Njemačka (Hajnrih Šic)
2. Objasni stilske karakteristike srednjeg baroka i **instrumentalne oblike** tog razdoblja	**Instrumentalni oblici:** svita, sonata (crkvena, kamerna, trio sonata), končerto groso, solistički koncert; orkestarska muzika; fuga
3. Prepozna karakteristike stvaralaštva **predstavnika** instrumentalne muzike u Italiji slušajući primjere iz literature	**Predstavnici:** Đuzepe Toreli, Arkanđelo Koreli; Violinisti: Antonio Vivaldi, Đuzepe Tartini
4. Opiše karakteristike stvaralaštva **predstavnika** muzike za čembalo u Italiji i muzike za klavsen u Francuskoj	**Predstavnici:** Italija (Domeniko Skarlati), Francuska (Fransoa Kupren)
5. Definiše stilske karakteristike kasnog baroka i njene **predstavnike**	**Predstavnici:** Georg Filip Teleman**,** Georg Fridrih Hendl, Johan Sebastijan Bah
6. Prepozna karakteristike **stvaralaštva** Georga Fridriha Hendla slušajući primjere iz literature	**Stvaralaštvo:** vokalno-instrumentalno i instrumentalno
7. Prepozna karakteristike **stvaralaštva** Johana Sebastijana Baha slušajući primjere iz literature	**Stvaralaštvo:** vokalno-instrumentalno i instrumentalno
8. Uporedi karakteristike stvaralaštva J.S.Baha i G.F.Hendla slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4 i 5. Za kriterijume 3, 6, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vokalno-instrumentalni oblici baroka u Italiji i Njemačkoj
- Instrumentalna muzika i oblici baroka
- Instrumentalna muzika u Italiji za violinu i čembalo
- Instrumentalna muzika u Francuskoj za klavsen
- Georg Fridrih Hendl
- Johan Sebastijan Bah
- Zvučni primjeri

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odredi karakteristike pretklasicizma**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše stilske karakteristike muzike pretklasicizma	
2. Protumači pojavu komične opere (bufo) i njenih **predstavnika** u Italiji slušajući primjere iz literature	**Predstavnici:** Đovani Batista Pergolezi, Nikola Pičini i Domeniko Čimaroza
3. Opiše razvoj komične opere u Francuskoj, uz osvrt na dalji razvoj ozbiljne opere i njihove **predstavnike**	**Predstavnici:** Žan Filip Ramo (ozbiljna opera), Andre Modest Gretri (komična opera)
4. Objasni izgrađivanje pretklasične sonate, simfonije i **kamernih oblika**	**Kamerni oblici:** gudački kvartet i klavirski trio
5. Prepozna karakteristike stvaralaštva predstavnika **manhajmske** i **berlinske škole** i značaj manhajmskog orkestra slušajući primjere iz literature	**Manhajmska škola:** Jan Vaclav Štamic **Berlinska škola:** Karl Filip Emanuel Bah i Johan Kristijan Bah
6. Obrazloži karakteristike stvaralaštva **predstavnika** klasicizma u Italiji	**Predstavnici:** Luiđi Bokerini, Muzio Klementi

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3, 4 i 6. Za kriterijume 2 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike pretklasicizma
- Komična opera u Italiji
- Komična i ozbiljna opera u Francuskoj
- Predstavnici pretklasicizma u Njemačkoj
- Predstavnici pretklasicizma u Italiji
- Zvučni primjeri

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Analizira karakteristike klasicizma**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše društveno-istorijske prilike i stilske karakteristike muzike klasicizma	
2. Objasni razvoj **muzičkih oblika** klasicizma	**Analiza muzičkih oblika:** klasična sonata, simfonija, koncert, kamerni oblici (sonatni ciklus)
3. Navede predstavnike **bečkog klasicizma**	**Bečki klasičari:** Franc Jozef Hajdn, Volfgang Amadeus Mocart i Ludvig van Betoven
4. Prepozna karakteristike **stvaralaštva** i život Franca Jozefa Hajdna slušajući primjere iz literature	**Stvaralaštvo:** instrumentalno i vokalno-instrumentalno
5. Prepozna karakteristike **svaralaštva** i život Volfganga Amadeusa Mocarta slušajući primjere iz literature	**Stvaralaštvo:** instrumentalno i vokalno-instrumentalno
6. Prepozna karakteristike **stvaralaštva** i život Ludviga van Betovena slušajući primjere iz literature	**Stvaralaštvo:** instrumentalno i vokalno-instrumentalno
7. Uporedi stvaralaštvo predstavnika bečkog klasicizma u muzici slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike klasicizma
- Muzički obici klasicizma
- Franc Jozef Hajdn
- Volfgang Amadeus Mocart
- Ludvig van Betoven
- Zvučni primjeri

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Istorija muzike II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (dijaloška, istaživačka, razvijanje kritičkog mišljenja, radionice, rad u grupama, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, izrada ppt prezentacija i panoa, hronoloških tabela, gledanje dokumentarnih filmova, operskih i koncertnih izvođenja). Nastava treba da bude aktivna sa uključivanjem svih učenika. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava razvijanje kritičkog stava i mišljenja. Jednom ili dva puta godišnje treba dozvoliti učenicima da sami kreiraju čas (sa određenim ciljem).
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obratiti pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte umjetničke muzike, slušaju primjere iz muzičke literature i povezuju stečena znanja sa predmetom koji sviraju.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Marinković S., Istorija muzike za II i III razred srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2003.
- Marinković S., Istorija muzike za III i IV razred srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2003.
- Andreis J., Povijest glazbe 1, 2, 3, 4, Mladost, Zagreb, 1976.
- Despić D., Muzički stilovi, Zavod za izadavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Srpsko Sarajevo, 2004.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 1, Clio, Beograd, 2001.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 2, Clio, Beograd, 2002.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 3, Clio, Beograd, 2004.
- Burkholder J.P., Norton Antology of Western Music, 1980. (svi karakteristični primjeri od najranijeg doba do XX vijeka
- Radulović-Vulić M., Drevne muzičke kulture Crne Gore 1 i 2, Muzička akademija, Cetinje, 2002.
- Marinković S., Istorija srpske muzike, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2000.
- Kamien R., Music an appreciation, McGaw-Hill Companiies, 1998.
- Hauzer A., Socijalna istorija umetnosti i književnosti I i II, Kultura, Beograd, 1962.
- Đurić M., Istorija Helenske književosti (važno za grčku muziku), Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 1988.
- Višić M., Plutarh o muzici, Unireks, Podgorica 2008.
- Piskel Đ., Opšta istorija umjetnosti 1, 2, 3, Vuk Karadžić, Beograd, 1974.
- Muzička enciklopedija 1, 2, 3, Jugoslovenski leksikografski zavod, 1971.
- Leksikon jugoslovenske muzike 1, 2, Jugoslovenski leksikografski zavod, 1984.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
2.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1
3.	Projektor	1
4.	Projekciono platno	1
5.	CD-player	1
6.	Stručna literatura	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Instrument I, II, III i IV
- Istorija muzike I, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti istorije muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti istorije muzike u usmenom i pisanom obliku, istraživanje na Internetu i korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanjem logičkog načina razmišljanja i donošenjem zaključaka prilikom različitih analiza i korišćenje računara i dr.)
- Digitalna kompetencija korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija (radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz istorije muzike, prepoznavanja relevantnih stručnih tekstova i video zapisa, upotreba softverskih alata za izradu PowerPoint prezentacija i prezentovanje radova na zadatu temu, korišćenje foruma

i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjena, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.28. SOLFEĐO II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	4	68		**72**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za: čitanje muzičkih tekstova u violinskom ključu u obimu od f do c3, bas ključu od C do e1, alt i tenor ključevima od c do f1, intoniranje muzičkih zapisa i zapisivanje muzičkog diktata na osnovi tonalne i modalne dijatonike u jednoglasnom i dvoglasnom muzičkom toku, čitanje i zapisivanje pravilnih i nepravilnih ritmičkih podjela i karakterističnih figura u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti i mješovitom ritmu, prepoznavanje intervala, trozvuka, četvorozvuka i zapisivanje harmonskih obrta sa trozvucima i četvorozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi. Razvijanje analitičkog razmišljanja, tačnosti i preciznosti.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pročita muzičke tekstove u violinskom ključu u obimu od f do c3, u bas ključu od C do e1, u alt i tenor ključu od c do f1
2. Intonira muzičke zapise na osnovi tonalne i modalne dijatonike u jednoglasnom i dvoglasnom muzičkom toku, alterovane tonove i promjene tonaliteta u jednoglasnom muzičkom toku
3. Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne i modalne dijatonike, alterovane tonove, promjene tonaliteta u jednoglasnom toku, i tonalne dijatonike u dvoglasnom toku
4. Pročita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, i mješoviti ritam
5. Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, i mješoviti ritam
6. Razlikuje po zvuku osnovne intervale, trozvuke, mali durski četvorozvuk u svim oblicima, i umanjeni septakord
7. Razlikuje harmonske obrte sa trozvucima i četvorozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi –T, S, D, VI i II i septakordi na D i VII stupnju u harmonskom molu

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Pročita muzičke tekstove u violinskom ključu u obimu od f do c3, u bas ključu od C do e1, u alt i tenor ključu od c do f1.**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Imenuje note u violinskom ključu u obimu od f do c3	
2. Imenuje note u bas ključu u obimu od C do e1	
3. Imenuje note u violinskom i bas ključu naizmjenično	
4. Imenuje note u alt ključu u obimu od c do f1	
5. Imenuje note u tenor ključu u obimu od c do f1	
6. Imenuje note u alt i tenor ključu naizmjenično	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Ključevi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Intonira muzičke zapise na osnovi tonalne i modalne dijatonike u jednoglasnom i dvoglasnom toku, alterovane tonove i promjene tonaliteta u jednoglasnom toku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede vokalno tonalne melodike u **tonalitetima** do 5 predznaka	**Tonaliteti:** C-dur, c-mol, Es-dur, G-dur, g-mol, B-dur, D-dur, d-mol, F-dur, a-mol, A-dur, fis-mol, e-mol, E-dur, cis-mol, f-mol, As-dur, h-mol, H-dur, gis-mol, b-mol i Des-dur
2. Izvede vokalno **tonalno stabilne alteracije** u postupnom kretanju	**Tonalno stabilne alteracije**: povišen IV stupanj u duru i molu, povišen II stupanj u duru, snižen VI stupanj u duru i snižen II stupanj u duru i molu
3. Izvede vokalno tonalnu melodiku sa **promjenom tonaliteta**	**Promjene tonaliteta:** modulacija u tonalitete prve kvintne srodnosti i mutacija
4. Izvede vokalno modalnu melodiku	
5. Izvede vokalno tonalnu melodiku u homofonom dvoglasnom stavu	
6. Izvede vokalno modalnu melodike u homofonom dvoglasnom stavu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Tonalna melodika
- Tonalno stabilne alteracije
- Promjena tonaliteta
- Modalna melodika
- Dvoglasni stav

Ishod 3 -Učenik će biti sposoban da **Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne i modalne dijatonike, alterovane tonove, promjene tonaliteta u jednoglasnom toku, i tonalne dijatonike u dvoglasnom toku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tonske visine pojedinačno u **tonalitetu**	**Tonaliteti:** C-dur, c-mol, Es-dur, G-dur, g-mol, B-dur, D-dur, d-mol, F-dur, a-mol, A-dur, fis-mol, e-mol, E-dur, cis-mol, f-mol, As-dur, h-mol, H-dur, gis-mol, b-mol i Des-dur
2. Prepozna tonske visine i njihova trajanja u tonalitetu u jednoglasnom melodijskom kretanju	
3. Prepozna **tonalno stabilne alteracije** u postupnom jednoglasnom melodijskom kretanju	**Tonalno stabilne alteracije**: povišen IV stupanj u duru i molu, povišen II stupanj u duru, snižen VI stupanj u duru i snižen II stupanj u duru i molu.
4. Prepozna **promjenu tonaliteta** u jednoglasnom melodijskom kretanju	**Promjena tonaliteta:** modulacija u tonalitete prve kvintne srodnosti i mutacija.
5. Prepozna jednoglasna melodijska kretanja u modalnoj melodici	
6. Prepozna melodijska kretanja u **dvoglasnom stavu**	**Dvoglasni stav:** homofoni bez promjene tonaliteta.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa sumenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Tonalna melodika
- Tonalno stabilne alteracije
- Promjena tonaliteta
- Modalna melodika
- Jednoglasni diktat
- Dvoglasni diktat

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pročita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti i mješoviti ritam**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede **nepravilne ritmičke figure** u **metričkim vrstama**	**Nepravilne ritmičke figure**: triola i ritmizovane triole bez pauza i sekstola **Metričke vrste**: 2/4, 3/4, 4/4 i 2/2
2. Izvede **nepravilne ritmičke figure** u **metričkim vrstama**	**Nepravilne ritmičke figure**: duola i kvartola **Metričke vrste**: 6/8, 9/8 i 12/8
3. Izvede **promjene metričke vrste**	**Promjene metričke vrste**: iz 2/4 u 6/8 i obrnuto
4. Izvede mješoviti ritam u metričkoj vrsti 5/8	
5. Objasni način izvođenja muzičkog teksta u uslovima sporog tempa	
6. Izvede muzički tekst u uslovima sporog tempa	
7. Objasni način izvođenja muzičkog teksta u uslovima brzog tempa	
8. Izvede muzički tekst u uslovima brzog tempa	
9. Izvede osmodjelnu podjelu jedinice brojanja, i krakteristične ritmičke figure	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 5 i 7. Za kriterijume 1, 2, 3, 4, 6, 8 i 9 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Metričke vrst
- Nepravilne ritmičke podjele
- Promjena ritmičke vrste
- Zamjena jedinice brojanja

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti i mješoviti ritam**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **metričku vrstu** u melodiji	**Metričke vrste**: 2/4,3/4, 4/4, 6/8 i 5/8
2. Prepozna tonska trajanja, **pravilne** i **nepravilne ritmičke podjele** i **nepravilne ritmičke figure** u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti	**Pravilne ritmičke podjele**: dvodjelna, četvorodjelna i osmodjelna **Nepravilne ritmičke podjele**: trodjelna i šestodjelna. **Nepravilne ritmičke figure**: triola sa ritmizacijama i sekstola
3. Prepozna tonska trajanja,**pravilne i nepravilne ritmičke podjele i nepravilne ritmičke figure** u trodjelnoj ritmičkoj vrsti	**Pravilne ritmičke podjele:** trodjelna, šestodjelna **Nepravilne ritmičke podjele**: dvodjelna i četvorodjelna **Nepravilne ritmičke figure**: duola i kvartola
4. Prepozna **promjenu metričke vrste** u melodiji	**Promjena metričke vrste**: iz 2/4 u 6/8 i obrnuto
5. Prepozna mješoviti ritam u metričkoj vrsti 5/8	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Metričke vrste
- Pravilne ritmičke podjele i karakteristične ritmičke figure
- Nepravilne ritmičke podjele i karakteristične ritmičke figure
- Promjena metra
- Mješoviti ritam

Ishod 6 -Učenik će biti sposoban da **Razlikuje po zvuku osnovne intervale, trozvuke, mali durski četvorozvuk u svim oblicima, i umanjeni septakord**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zvučnost **intervala** u melodijskom i harmonskom vidu	**Intervali**: M2, V2, M3, V3, Č4, Č5, M6, V6, M7, V7 i tritonus
2. Imenuje abecedom odslušane intervale od zadatog tona	
3. Reprodukuje **intervale** solmizacijom od zadatog tona	**Intervali**: M2,V2, M3, V3, Č4, Č5, M6, V6, M7, V7 i tritonus
4. Prepozna po zvuku **dijatonske trozvuke**	**Dijatonski trozvuci**: durski, molski, umanjeni i prekomjerni
5. Prepozna po zvuku **oblike** dijatonskih trozvuka	**Oblici**: kvintakord, sekstakord, kvartsekstakord (durskog, molskog i umanjenog trozvuka) i prekomjerni kvintakord
6. Reprodukuje solmizacijom dijatonske trozvuke u svim oblicima	
7. Prepozna po zvuku mali durski septakorda sa svim **obrtajima**	**Obrtaji**: kvintsekstakord, terckvartakord i sekundakord
8. Prepozna umanjeni septakord	
9. Reprodukuje solmizacijom mali durski septakord sa svim obrtajima, i umanjeni septakord	
10. Imenuje abecedom odslušane trozvuke i četvorozvuke od zadatog tona	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 10.

Predložene teme

- Osnovni intervali
- Vrste i oblici dijatonskih trozvuka
- Mali durski i umanjeni septakord

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje harmonske obrte sa trozvucima i četvorozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi –T, S, D, VI i II i septakordi na D i VII stupnju u harmonskom molu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede mnogostranost dijatonskih akorda	
2. Prepozna po zvuku harmonske funkcije u **harmonskim obrtima/kadencama**	**Harmonski obrti/kadence:** autentični, plagalni, potpuni, varljivi, prošireni, polukadenca (navedeni harmonski obrti/kadence dopunjuju se sa D^7 sa obrtajima, VII^7 u harmonskom molu, i II)
3. Reprodukuje harmonske funkcije naviše i naizmjenično	
4. Zapiše odslušane harmonske veze	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vrste harmonskih obrta/kadenci

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Solfeđo II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja iz ove oblasti. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Vježbe treba realizovati sa manjim grupama. Preporučuje se upotreba udžbenika i primjera iz vokalne i instrumentalne muzičke literature. Osim osnovnih sredstava (udžbenika, primjera iz literature i klavira) neophodno je koristiti i zvučne zapise za slušno opažanje i zapisivanje. Vježbe treba izvoditi grupno i pojedinačno, odnosno u paru kada je riječ o intoniranju dvoglasnog primjera. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Vasiljević, Z., Drobni, I., Karan, G., Solfedjo, za II razred srednje muzičke škole, Zavod za udžbenike, Beograd, 2003.
- Vasiljević, Z, Melodika, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1986.
- Jollet, J. C., Melimelodies, volume 3, Gerard Billaudot, Paris
- Jollet, J. C., Dictees musicales, Volume II i III, Gerard Billaudot, Paris
- Vergnault, M., Cours de formation musicale, pour l`enseignement du solfege, Moyen, Gerard Billaudot
- Radičeva, D., Jednoglasni diktati, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Akademija umetnosti u Novom Sadu, Beograd, 1987.
- Radičeva-Divjaković, D., Dvoglasni diktati, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1975.
- Popović, B., Dvoglasni solfedjo, Udruženje muzičkih pedagoga Srbije, Beograd, 1981.
- Olujić, A., Razvoj harmonskog sluha, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1990.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	1
2.	Tabla sa linijskim sistemom	1
3.	Audio uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, izvodi se iz ocjena svih ishoda, datih u klasifikacionom periodu
- Zaključna ocjena na kraju nastavne godine, izvodi se na osnovu svih datih ocjena iz klasifikacionih perioda

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Anliza muzičkih oblika I i II
- Polifonija
- Instrumenti I, II, III i IV
- Korepeticija I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Solfeđo I, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne- muzičke terminologije u govornom i pisanom obliku koja se odnosi na muzičke parametre i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom jeziku u muzičkom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom prepoznavanja metričkih podjela, tonskih trajanja, visine tona, intervala i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktične vježbe i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije vježbi dvoglasnog pjevanja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti, razumijevanjem i izvođenjem muzike različitih stilova i dr.)

3.2.29. FAGOT II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala od tri do pet predznaka, etida do pet predznaka, cikličnog djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva i djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva, izvođenje složenih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede složene tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira durske i molske skale od tri do pet predznaka
3. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi složene vježbe za artikulaciju	
3. Uradi složene vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Složene tehničke i tonske vježbe

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale od tri do pet predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala** i njihova srodstva	**Vrste skala:** durske i molske
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira skale od tri do pet predznaka kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale od tri do pet predznaka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zadate **vrste etida**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake složene etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj složenoj etidi	
4. Interpretira zadate složene etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Složene melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši analizu zadatog cikličnog djela	
3. Prepozna stil i karakteristike zadatog cikličnog djela	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Složene kompozicije i jednostavna orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Fagot II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja fagota. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide, skale i tehničke vježbe:

- Weissenborn, Julius - Bassoon Studies, Op.8 Vol.2
- Milde, Ludwig – Book 2

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Bozza. Recitive, Sicilienne et Rondo (Alphonse Leduc)
- L.Milde: Tarantella, Op. 20
- Miroshnikov. Scherzo in g minor

Koncerti:

- Vivaldi. Concerti, a minor, F major (Recordi and John Miller)
- Vivaldi. Concerto, e minor, Bb major
- Weber Concerto (Cundy-Bettoney and Universal)
- David. Cocnertino

Sonate:

- Devienne. Six Sonatas (Musica Rara)
- Fasch. Sonata
- Hindemith. Sonate (B. Schott's Shone)

Čitanje s lista:

- L. Beethoven - Orchestral difficulties for bassoon
- Fragments from symphonic works. 90 pages.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Fagot	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale do tri predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida do tri predznaka i 2 djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedno slobodno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnji ispit: skale kao na kolokvijumu, dvije etide, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme (uz obavezu izvođenje napamet) i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV

- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.30. FLAUTA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala, trozvuke, dominantnih i umanjenih četvorozvuka u šesnaestinama MM-110-120, sviranje etida, cikličnog i muzičkog djela složenih interpretativnih zahtjeva, izvođenje složenih tehničkih i tonskih vježbi, izvršavanje kontrole impostancije uz klaviorsku pratnju i/ili samostalno, pravilno disanje tokom izvođenja i čitanje sa lista notnog zapisa složenih kompozicija. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale, trozvuke, dominantne i umanjene četvorozvuke u šesnaestinama MM=110-120
2. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
5. Izvede složene tehničke i tonske vježbe
6. Pročita s lista notni zapis složenih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale, trozvuke, dominantne i umanjene četvorozvuke u šesnaestinama MM =110-120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrsta skala**	**Vrste skala**: durske, molske, hromatske i dr.
2. Navede načine interpretiranja durskih i molskih skala	
3. Interpretira zadate skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, dupli jezik i dr.
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali**: terce, kvarte, kvinte i dr.
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuci**: durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skale

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste etida**	**Vrste etida:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike cikličnih djela	
2. Izvrši **analizu zadatog cikličnog djela**	**Analiza zadatog cikličnog djela :** kompozitor, epoha, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja :** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, uz klavirsku pratnju i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva na času i/ili javnom nastupu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklična djela

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, **složenih interpretativnih zahtjeva**	**Složena muzička građa:** djelo složenih tehničkih i tonskih zahtjeva
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, uz klavirsku pratnju i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva na času i/ili javnom nastupu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela manje forme

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi vježbe za artikulaciju	
3. Uradi vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Tehničke i tonske vježbe	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis složenih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	
5. Interpretira zadate koncertne etide/studije ili **barokne svite**	**Barokne svite:** A.Vivaldi, G.Ph.Telemann, G.F. Handel i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncertne etide/studije
- Barokne svite

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Flauta II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koji će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, od sporijeg ka bržem tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa trebalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa trebalo da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik treba makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve razložene durske i molske skale, sa razloženim trozvucima, dominantnim i umanjenim četvorozvucima, kroz tri oktave u svim artikulacijama, u šesnaestinama, MM = 110 – 120 napamet.

Etide i tehničke/tonske vježbe :

- Taffanel&Gaubert: Tehničke i tonske vježbe
- Marcel Moyse: Tehničke i tonske vježbe
- G.Gariboldi :“Grandes Etude de style“ Op.134 (po izboru)
- L.Hugues: Op.101 40 Etide
- J. Andersen: Op.33, 24 progresivne etude
- A.B.Furstenau Op.15 6 Velikih studija
- I druge etide slične težine i sadržaja.

Djela manje forme:

- A.Prilhou : Ballade
- W.A.Mozart : Rondo D-dur
- C.Reinecke : Ballade
- W.Popp : Staccato fantaisia
- F.Kuhlau : Introduction et rondo
- I druga djela slične težine i sadržaja.

Djela krupne forme:

- G.F.Händel Sonate (po izboru)
- G.Ph.Telemann: Sonate (po izboru)
- W.A.Mozart Sonate (po izboru)
- P.Locatelli:Sonate (po izboru)
- J.J.Quantz: Sonate (po izboru)
- J.S.Bach : Svita h-moll
- L.Vinci: Sonata D-dur
- A.Vivaldi: Sonate po izboru
- G.F.Handel: Sonate po izboru

- G.P.Telemann: Sonate po izboru
- A.Vivaldi: Koncerti po izboru
- M.Blavet: Koncert po izboru
- J.Haydn: Koncert D-dur
- I druga djela slične težine i sadržaja.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom sa štimalicom	1
4.	Instrument	1
5.	Notna literatura	po potrebi
6.	Klavir	1
7.	Manja tabla	1
8.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 10 melodijskih etida, 10 tehničkih etida, 2 djela slobodne forme, 1 sonata i 1 koncert.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnj ispit: etida, djelo manje forme, koncert, (obavezno izvođenje jednog dijela napamet po izboru), kompozicija a prima vista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.31. GITARA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala uz metronom, polifonih kompozicija, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva, izvođenje tehničkih i tonskih vježbi u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija i čitanje notnog zapisa kompozicija kroz različite transpozicije. Razvijanje tehničkih sposobnosti, razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira složene durske i molske skale uz metronom MM=110-120
2. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira složene polifone kompozicije
6. Izvede složene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis složenih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira složene durske i molske skale uz metronom MM =110-120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prezentuje složenu skalu koju svira	
2. Definiše **tehnike izvođenja** artikulacije i ornamenata	**Tehnike izvođenja**: vibrato, legato, non legato, tenuto, stakato, portato, markato portamento i glisando
3. Izvede **tehnike izvođenja** i **efekte**	**Tehnike izvođenja:** tremolo, ornamente i flažolete **Efekte**: tamburin, picikato i razgvado
4. Prezentuje **postavku prstiju** lijeve i desne ruke	**Postavka prstiju**: položaj i potiskivanje prstiju lijeve ruke pri promjeni akorda i pozicije na vratu gitare, položaj prstiju i šake desne ruke
5. Definiše vrste **trozvuka i četvorozvuka**	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski, molski, obrtaji trozvuka, dominantni i umanjeni septakord
6. Izvede sa barehvatom trozvuke i četvorozvuke povezano	
7. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka**: terce, sekste i oktave
8. Izvede dvozvuke legato	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2, 5 i 7. Za kriterijume 1 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3, 6 i 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje barehvata
- Promjena pozicije kroz različite tonalitete
- Sviranje dvozvuka: terci, seksti, oktava, decima
- Razvoj tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe (etide)	
2. Odredi **vrstu tehničkog problema** koji zadata etida obrađuje	**Vrsta tehničkog problema:** skale, razloženi akordi,tehnika palca desne ruke i tremolo
3. Odredi **vrstu takta**, **tonalitet**, **tempo** i **dinamiku** zadate složene etide	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tonaliteta:** dur (C, G, F, D, B), mol (a, e, d, h i g) i dr. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadatu etidu u **odgovarajućem tempu** i sa odgovarajućom dinamikom	**Odgovarajući tempo**: postepeno od sporijeg ka bržem
5. Izvede složeni **tehnički problem** zadate etide na odgovarajući način	**Tehnički problem**: prstored i prelazi lijeve ruke, položaj prstiju i šake desne ruke

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje barehvata
- Promjena pozicije kroz različite tonalitete
- Sviranje arpođia
- Razvijanje tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Prepozna **oblik stava** zadate sonate koju izvodi	**Oblik stava:** sonatni oblik, rondo i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** složene kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) sonate koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dimamika i agogika
5. Izvrši javnu interpretaciju zadate kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	
6. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
7. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Razvijanje kreativnosti
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke
- Stilske karakteristike

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije	**Muzički oblik:** sicilijana, mazurka, rondo i dr.
2. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadatog složenog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
3. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
4. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	
5. Izvede složeno muzičko djelo male i/ ili slobodne forme poštujući **stilske karakteristike**	**Stilske karakteristike**: predudare, akcentovanje, agogika i dinamika
6. Izvede složeno muzičko djelo male i/ ili slobodne forme u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
7. Izvrši **javnu interpretaciju** zadatog složenog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Javna interpretacija:** unapređenje koncentracije, memorije i sigurnosti na sceni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija
- Stilske karakteristike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira složene polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše stavove barokne svite	
2. Odredi **vrstu** svakog stava pojedinačno	**Vrsta**: alemanda, kuranta, sarabanda, žiga i dr.
3. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: preludij, alemanda, žiga i dr.
4. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate složene polifone kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, ¾, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	
7. Izvede stavove svite u odgovarajućem tempu i karakteru	
8. Izvrši javno intrepretiranje jedan ili više stavova barokne svite	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u baroknim kompozicijama

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
2. Definiše **tehniku** lijeve ruke	**Tehnika:** položaj prstiju naspram vrata i polja na gitari
3. Definiše **tehnike** desne ruke	**Tehnika:** tirando, apojan i dopravilan položaj desne ruke
4. Prepozna **tehničke nedostatke** u kompozicijama koje svira	**Tehnički nedostaci:** artikulacija skokova lijeve ruke iz pozicije u poziciju
5. Interpretira zadatu tehničku ili tonsku vježbu u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
6. Interpretira **tehnike izvođenja** i **efekte**	**Tehnike izvođenja:** tremolo, ornamente i flažolete **Efekti**: tamburin, picikato i razgvado

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2 i 3. Za kriterijume 1 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke
- Stilske karakteristike

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **muzički oblik** kompozicije koju svira	**Muzički oblik:** sonata, minijatura, svita, sonatni oblik i dr.
2. Prepozna vrstu takta, tempo, dinamičke oznake, tonalitet zadate složene kompozicije	
3. Izvede zadatu složenu kompoziciju parlato	
4. Izvede zadatu složenu kompoziciju prima vista u sporijem tempu poštujući muzičke oznake	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Notni zapisi kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Gitara II omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovitog učenika na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ga interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenika na razvoj njegovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Nadarenost se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetnočkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- Abel Carlevaro: Serie didactica para Guitara (1, 2),
- F. Tarega: Tehničke studije,
- J. Sagreras: Le quatre lezioni di chitarra,
- H. Quine: Guitar scales and arpegios,
- E. Pujol: Escuela resonada de la guitarra

Etide:

- H. V. LOBOS:12 etida,
- N. Koste: Etide op. 38,
- Đ. Regondi: Etide,
- H. Albert: Etide (zbirke 2, 3),
- M. Giuliani: Etide op. 48,
- F. Sor: Etide op. 31, 35, 60 i op. 6,
- F. Tarrega: Etide,
- M. Carcassi: Etide op. 60,
- L. Legnani: Caprica op. 20,
- D. Aguado: Estudios

Sonate i sonatine:

- F. Sor: Grande Sonata op. 25,
- F. Sor: Grand Solo,
- M. Giuliani: Sonata op.15,
- M. Giuliani: Velika Uvertira op. 61,
- A. Diabelli: Sonata (A dur i F dur),
- F. Carulli: Sonata op. 81,
- F. Molino: Sonata op. 6

Svite:

- J. S. Bach: Chello Suita 1-6,
- J. S. Bach: Laut Suite 1-4,
- S. L. Weiss: Partita A dur, br.15,
- S. L. Weiss: Sonata –Svita e- mol,
- R. De Vise: Suite,
- G. Sanz: Suita espanola,
- Dž. V. Duarte: Suita op. 6

Napomena: Nastavnik ima mogućnost izbora jednog ili više stavova Svite. Preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova.

Varijacije:

- F. Molino: Fantazija,
- F. Sor: Fantazije,
- M. Giuliani: 3 teme favoriti con variazioni di M. Catalon,
- F. Sor: Introdction et variation op. 30,
- F. Sor: Variacije op. 16,
- M. Giuliani: Variacije op. 4,
- L. Legnani: Fantazija

Muzičkog djela male i/ ili slobodne forme:

- J. Malats: Serenada espanola,
- A. Mudara: Fantazija,
- A. Lauro: Valses Venezolanos,
- F. Tarrega: Capricio arabe,
- J. K. Mertz: Tarantela,
- A. M. Barrios: San u sumi,
- L. Brower: Elogio de la danza,
- R. Dyens: Saudade 1,2,3,
- F. Sor: Andante Largo

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Gitara	2
2.	Pult	1
3.	Note	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Stopica	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine
  - I klasifikacioni period: Skala i etida
  - II klasifikacioni period: : Skala i 2 stava barokne svite
  - III klasifikacioni period: Kompozicija male forme
  - Program na kolokvijumima se izvodi napamet
  - Godišnji ispit: 1 skala sa odgovarajućom kadencom, 1 sonata, sonatina ili dva stava svite, kompozicija po slobodnom izboru (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

Napomena:

Program na godišnjem ispitu se izvodi napamet**.**

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu.

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)

- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.32. HARFA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje složenih kompozicija (skala, etida, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme, sonata, sonatina, svita) iz nota i napamet, izvođenje javnih nastupa i dalje školovanje. Razvijanje tehničkih sposobnosti, razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM=110-120
2. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira složene polifone kompozicije
6. Izvede složene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis složenih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =110-120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pedalni dijagram za skalu koju svira	
2. Prezentuje postavku prstiju	
3. Izvede različite **tehnike izvođenja**	**Tehnike izvođenja** : legato, non legato, stakato, i tenuto
4. Definiše vrste **trozvuka i četvorozvuka**	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski, molski, obrtaji trozvuka, dominantni i umanjeni septakord
5. Izvede trozvuke i četvorozvuke kao **arpeđo**	**Arpeđo**: razloženi i seko (secco)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2, 3 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pedalna tehnika
- Razvijanje prsne tehnike
- Sviranje arpeđa (razloženo i seko)

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe (etide)	
2. Odredi **vrstu tehničkog problema** koji zadata etida obrađuje	**Vrsta tehničkog problema**: skale, razloženi akordi i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tonalitet**, **tempo**, **dinamiku** zadate etide	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2. **Vrste tonaliteta:** durski (C, G, F, D, B), molski (a, e, d, h i g) i dr. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff.
4. Izvede zadatu etidu u odgovarajućem tempu	
5. Izvede **tehnički problem** zadate etide na odgovarajući način	**Tehnički problem**: položaj prstiju i šake, prstored, skokovi i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pedalna tehnika
- Razvijanje prsne tehnike
- Prstored
- Sviranje arpeđa

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Prepozna **oblik stava** zadate sonate koji izvodi	**Oblik stava**: sonatni oblik, rondo, menuet i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff.
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) sonate na harfi koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Ovladavanje i primjena tehnike (prsne i pedalne)
- Stilske karakteristike

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije	**Muzički oblik**: menuet, sicilijana i dr.
2. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
3. Izvede zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dinamika i agogika.
4. Izvede zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme poštujući **stilske karakteristike**	**Stilske karakteristike**: predudare, akcentovanje, agogiku i dinamiku.
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija
- Stilske karakteristike

5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira složene polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **stavove barokne svite**	**Stavovi barokne svite**: preludijum, sarabanda, žiga i dr.
2. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: preludijum, sarabanda, žiga i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate polifone kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 2/2. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff.
4. Izvede zadate stavove polifone kompozicije u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate polifone kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u baroknim kompozicijama

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
2. Pokaže vježbu za pedalnu tehniku	
3. Pokaže vježbu za prsnu tehniku	
4. Prepozna sopstvene tehničke nedostatke u kompozicijama koje svira	
5. Interpretira zadatu jednostavnu tehničku ili tonsku vježbu u odgovarajućem tempu	
6. Interpretira ornamente, flažolete i **efekte**	**Efekti:** Eolian flux (eolski glisando),Oboic flux (isto kao prethodno ali p.d.l.t.), dvostruki i trostruki glisando izviden prstima i izveden notkima (falling-hail efekat), gitarski zvuk i ksilofluks (glisando noktima p.d.l.t.)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2, 3, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Razvijanje tehničkih sposobnosti, primjena pedalne i prsne tehnike
- Stilske karakteristike

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije koju svira	**Muzički oblik**: sonata, minijatura, svita, sonatni oblik i dr.
2. Prepozna **vrstu takta, tempo, dinamičke oznake, tonalitet** zadate kompozicije	**Vrste takta**: 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 2/2. **Vrste tempa**: grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Dinamičke oznake**: ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff **Tonalitet:** durski (C, D, G i dr..) i molski (c, e, d i dr.)
3. Izvede zadatu kompoziciju parlato	
4. Izvede zadatu kompoziciju prima vista na harfi u sporijem tempu poštujući muzičke oznake	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harfa II omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja - muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi praktične vježbe i kompozicije. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećavanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Ipak, učestalost nastupa ne treba da ide na štetu pređenog gradiva, kao ni na kvaliteta izvođenja.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovitog učenika na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ga interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenika na razvoj njegovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Nadarenost se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetničkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- R. N. Ch. Bochsa, 110 Exercices journaliers
- B. Bagatti, Esercizi tecnici
- A. Zamara, Harp method
- R. N. Ch. Bochsa, Etude (lakši opus za čitanje prima vista)
- Ed. Larivière, Exercices et études op.9
- H. Renie, Method for Harp I i II
- C. Salzedo, Conditioning Exercises
- C. Salzedo, Modern study of the Harp.

Etide:

- C. Salzedo, La desirade
- R. N. Ch. Bochsa, Etudes
- F. J. Naderman - Schüker, Etude et preludes
- J. M. Damase, Etudes
- E. Schüker, Etudes
- F. J. Dizi, 48 etud
- R. N. Ch. Bochsa, Op. 34.
- F. J. Naderman, Grande étude
- J. Thomas, Etide po izboru
- E. Schüker, 12 etida
- J. M. Damase, Etude.

Djela starih majstora (polifone kompozicije):

- G. F.Händl, Sarabande (Suita st. 4 –Kondonasis)
- J. S. Bach - M. Grandjany, Etude
- J. P. Rameau, L' egyptiène
- J. S. Bach, Prelude (Svita E-duru BWV 1006a)

- C. Ph. E. Bach, Solfeggietto
- The baroque harp (F. Sacchi)
- S. Mayer, Suite
- A. de Cabezon, Italian pavane
- A. Corelli, Giga, Gavotte, Sarabande
- J. S. Bach - H. Renie, Dix piéces
- F. F. Palero, Romance
- L. R. de Ribayaz, Hachas.

Ciklična djela, sonate:

- J. B. Krumpholz, Sonate
- J. B. Cardon, Sonate
- G. Rossini, Sonata
- P. J. Mayer, Sonata
- J. Perry, Sonate 1, 2; Variacije
- A. Suriani, Partita
- J. Watkins, Petite suite
- J. L. Dusek, Sonata c mol
- S. Natra, Sonatina.

Koncerti:

- C. Saint-Sëns, Morceau de concert
- G. Ch. Wagenseil, Koncert za harfu i orkestar.

Napomena:

Nastavnik ima mogućnost izbora jednog ili više stavova Svite. Preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova.

Muzička djela male i/ ili slobodne forme i (19., 20. i 21. vijek):

- J. Thomas, Watching the Wheat
- B. Andres, Epices
- G. Gershwin, The man I love
- D. Ellington, Satin doll
- M. Tournier, Berceuse
- W. Posse, Valcer u Es-duru
- A. Hasselmanns, Barcarolle
- A. de Cabezon, Italian pavane
- A. Corelli,Giga, Gavotte, Sarabande
- J. S. Bach - H. Renie, Dix pièces
- A. Hasselmans, Trois petites pièces faciles
- M. Tournier, Pièces Nègres
- A. Suriani, Partita
- C. Salzedo, Short Stories in Music
- Ch. W. Choung, Two Chinese Folk Songs
- C. Salzedo, Chanson dans la Nuit.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pedalna harfa	2
2.	Pult	2
3.	Note	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Podesiva stolica	2
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I kolokvijum: Skala i etida
  - II kolokvijum: Skala i 1 stav cikličnog djela
  - III kolokvijum: 1 muzičko djela male i/ ili slobodne forme
  - Godišnji ispit: 1 etida, sonata, sonatina ili dva stava svite, 1 kompozicija po slobodnom izboru (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu.
- Dva uspješna javna nastupa (po jedan u svakom polugodištu).

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.33. HARMONIKA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje molskih ljestvica, polifonih kompozicija, kompozicija pisanih za čembalo do 1800. godine, cikličnih kompozicija, kompozicija virtuoznog karaktera, kompozicija lirskog karaktera, sviranje a prima vista složenih kompozicija polifone građe. Razvijanje tačnosti, preciznosti, odgovornosti u radu, kritičkog odnosa prema osnovnim elementima muzičkog izvođenja, kompetencija za rješavanje problema.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira molske ljestvice uz metronom MM=120
2. Odsvira polifonu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira kompoziciju pisanu za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine
4. Odsvira cikličnu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva
6. Odsvira kompoziciju lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva
7. Odsvira a prima vista jednostavne kompozicije polifone građe

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira molske ljestvice uz metronom MM=120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Defniše pojam molske ljestvice, četvorozvuka i U7	
2. Izvede molske ljestvice po kvintnom i kvartnom krugu na različite **načine**	**Načini**: paralelno i suprotno, u tercama i sekstama (paralelno i suprotno) kroz dvije oktave, u šesnaestinama
3. Izvede hromatske ljestvice paralelno i suprotno	
4. Izvede ljestvice u različitim **ritmičkim figurama**	**Ritmičke figure**: u četvrtinama (kroz jednu oktavu), osminama (kroz dvije oktave), triolama (tri puta kroz dvije oktave), šesnaestinama (dva puta kroz dvije oktave), sekstolama (tri puta kroz dvije oktave), tridesetdvojkama (četiri puta kroz dvije oktave); svira ljestvicu sa zadatom ritmičkom figurom u desnoj ruci i četvtrinama u lijevoj, obratno i u tempu 80
5. Izvede oktave, na različite **načine**	**Načini**: razloženo i simultano, paralelno i suprotno, u tercama i sekstama-paralelno i suprotno
6. Izvede molski četvorozvuk, na različite **načine**	**Načini**: razloženo i simultano, paralelno, suprotno i kroz dvije oktave
7. Izvede umanjeni septakord na različite načine	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske ljestvice po kvintnom i kvartnom krugu

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifonu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **polifone elemente** u kompoziciji složenih interpretativnih zahtjeva	**Polifoni elementi**: glas, tema, imitacija i sekvenca
2. Izvede zadatu polifonu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz istovremeno slušanje i izvođenje više glasova	
3. Izdvoji glasove zadate polifone kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva dinamički i artikulacijski	
4. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate polifone kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu	
5. Izvede memorijski stabilno, poštujući ulogu i značaj svih glasova u zadatoj polifonoj kompoziciji složenih interpretativnih zahtjeva	
6. Izvede ornamentiku, stilski tačno i precizno u zadatoj polifonoj kompoziciji složenih interpretativnih zahtjeva	
7. Primjeni različite registre (uključujući transponovanje za oktavu više ili niže) u zadatoj polifonoj kompoziciji složenih interpretativnih zahtjeva	
8. Izvede zadatu polifonu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva, demonstrirajući manuelnu spretnost kroz koordinaciju pokreta desne i lijeve ruke	
9. Izvede zadatu polifonu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva sa ravnim, zategnutim mijehom i nečujnim promjenama mijeha	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- J.S.Bah: Dobro temperovani klavir, I, II sveska; Mali orguljski preludijumi i fuge;

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifonu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- J.Pahelbel: Djela za orgulje (po izboru); - K.Šutenko Fuge (1-7)	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju pisanu za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **oblik** kompozicije pisane za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva	**Oblik:** Skarlatijev sonatni oblik i rondo
2. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate kompozicije pisane za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu	
3. Izvede različite vrste artikulacije, dinamike, agogike, poštujući stilske karakteristike epohe u zadatoj kompoziciji pisanoj za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva	
4. Izvede ornamentiku stilski precizno i tačno u zadatoj kompoziciji pisanoj za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva	
5. Izvede zadatu kompoziciju pisanu za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva aktivno vodeći mijeh, sa tačnim i nečujnim promjenama, primjenjujući dinamička nijansiranja	
6. Izvede stilski i karakterno tačno zadatu kompoziciju pisanu za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- D.Skarlati : Sonate (po izboru);
- A.Skarlati: Sonate (po izboru);
- F.Kupren:Kompozicije po izboru;
- K.Daken: Kompozicije po izboru,
- Ž.F.Ramo: Kokoška, Egipćanka, Kiklopi i druge kompozicije po izboru

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira cikličnu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši odabir najudobnijeg prstoreda i unošenje u notni tekst	
2. Izvede svaki stav zadate ciklične kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva stilski i karakterno, uz primjenu različite artikulacije, dinamike, mikrodinamike, agogike i fraziranja	
3. Izvede više karakterno različitih stavova zadate ciklične kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva , koje objedinjuje u jednu cjelinu, poštujući oznake za tempo	
4. Izvede precizno ritmičko-melodijski sadžaj zadate ciklične kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva primjenjujući elemente sitne i krupne tehnike, koristeći različite **tehnike vođenja mijeha**	**Tehnike vođenja mijeha*:*** tremolo, rikošet i dr.
5. Interpretira **savremene notne zapise** orginalnih cikličnih kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva	**Savremeni notni zapisi*:*** glisando prstom, glisando šakom, netemperovani glisando (glisando na jednom tonu), vibrato desnom i lijevom rukom, klasteri, udar rukom u mijeh, u dek, udarac nogom o pod i primjena dugmeta za vazduh
6. Izvede zadatu cikličnu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva primjenjujući **izvođačke pokrete**	**izvođački pokreti**: pravilno držanje instrumenta i tijela, pravilno disanje tokom sviranja, kontakt sa instrumentom, kontrola pritiska dirke, kontrola vođenja mijeha i kontrola zaustavljanja mijeha
7. Prezentuje zadatu cikličnu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva na javnom nastupu	
8. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike*:*** analiza kritike javnog nastupa i formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 8. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 2 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- E.Derbenko: Sonate i svite (po izboru)
- V. Zolotarjov: Dječije svite (po izboru)

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira cikličnu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- V.Zubicki: Džez rok partita - A. Pribilov: Sonata br. .2, Sonatina br.3 - V.Semjonov: IV Renesansna komada - A.Holminov: Svita - G.Breme: Divertimento - D. Bobić: Liturgijska sonata, Dječije svite za koncertnu harmoniku br. 1-4 - F. Angelis: Svita „Brel Bach“ - A. Belošicki: Koncertni triptih , Džez partita br.3 - A.Kusjakov: Skice prirode - E.Mehul: Sonata	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik i fakturu kompozicije virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvede precizno ritmičko-melodijski sadžaj zadate kompozicije virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva primjenjujući elemente sitne i krupne tehnike, koristeći različite **tehnike vođenja mijeha**	**Tehnike vođenja mijeha:** tremolo, triolni i kvartolni rikošet
3. Izvede različite vrste artikulacija u desnoj i lijevoj ruci u zadatoj kompoziciji virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva	
4. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva primjenjujući tri različita tempa	
5. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva sa dinamikom vođenja mijeha nečujno mijenjajući pravac kretanja mijeha	
6. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva, uz primjenu različite artikulacije, dinamike, mikrodinamike, agogike, fraziranja	
7. Interpretira zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva na javnom nastupu	
8. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike:** analiza kritike javnog nastupa i formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 8. Za kriterijume od 2 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- A.Macanov: Pčelica
- A.Gripov: Intermezo
- M.Moškovski: Tarantela

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- A.Repnikov:Skerco, Introdukcija i Tokata - B.Preč: 3 3 2 - I.Albenis: Asturias - G.Hermosa: Gernika - F.Angelis: Amalgame - V.Semjonov: Kapris br.1 - V.Malih: Tokata - V. Černikov: Kauboj - F.Mendelson: Preslica - A.Hačaturijan: Tokata	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik i fakturu kompozicije lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate kompozicije lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz primjenu različite artikulacije, agogike, dinamike, mikrodinamike	
3. Izvede zadatu kompoziciju lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva sa dinamikom vođenja mijeha nečujno mijenjajući pravac kretanja mijeha	
4. Izvede izražajno melodijsku liniju u zadatoj kompoziciji lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva primjenjujući legato	
5. Izvede elemente krupne tehnike (akorde) u zadatoj kompoziciji lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva primjenjujući legato	
6. Mijenja nečujno registre u toku izvođenja zadate kompozicije lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- V.Zolotarjov: Ferapontov manastir;
- E.Derbenko Lirski komadi po izboru;
- M.Musorgski: Suza;
- P.I.Čajkovski:Oktobar;
- V.Vlasov. Nokturno;
- F.Mendelson: Pjesma bez riječi, Proljećna pjesma;
- F.Anđelis: Nokturno

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira a prima vista kompozicije jednostavne polifone građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu notnog teksta** zadatih jednostavnih kompozicija polifone građe	**Analiza notnog teksta**: tonatitet, tempo, dinamika, artikulacija, prstored, ritam i promjene kretanja mijeha
2. Izvede zadatu jednostavnu kompoziciju polifone građe trudeći se da unaprijed prati notni tekst	
3. Izvede zadatu jednostavnu kompoziciju polifone građe trudeći se da održi zadati tempo	
4. Izvede zadatu jednostavnu kompoziciju polifone građe poštujući oznake za artikulaciju, dinamiku i mijeh	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- V.Vuković Terzić: Škola za klavirsku harmoniku, sveske III i IV
- Z.Rakić: Škola za harmoniku II i III
- P.Serotjuk: Harmonika, II i III
- Manje polifone kompozicije po izboru

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harmonika II omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Nastava harmonike planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Predmet po svojoj prirodi omogućava afektivni, psiho-motorički, spoznajni, estetski i psiho-socijalni razvoj. Zbog toga treba kombinovati sve muzičke aktivnosti (izvođenje, stvaranje i slušanje) u skladu sa razvojnim mogućnostima učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Tokom realizacije nastave treba podsticati kritički razvoj i odnos učenika prema osnovnim elementima muzičkog izvođenja, a kroz samostalno bavljenje instrumentom formiranje radnih navika. Nastavnik treba posebno da obrati pažnju na pravilan položaj tijela učenika tokom sviranja. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara njegovim mogućnostima i da li doprinosi njegovom napredovanju i usavršavanju. Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J.S.Bach: Mali orguljski preludijumi i fuge; Dobro temperovani klavir I, II
- D.Scarlatti: Sonate
- A.Skljarov: Zbornik (KNP, 2001)
- F.Lips: Antologija I (Moskva, „Muzika”, 1984)
- F.Lips: Antologija II (Moskva, „Muzika”, 1985)
- F.Lips: Antologija III (Moskva, „Muzika”, 1986)
- F.Lips: Antologija IV (Moskva, „Muzika”, 1987)
- F.Lips: Antologija V (Moskva, „Muzika”, 1988)
- F.Lips: Antologija VI (Moskva, „Muzika”, 1989)
- F.Lips: Antologija VII (Moskva, „Muzika”, 1990)
- F.Lips: Antologija VIII (Moskva, „Muzika”, 1991)
- F.Lips: Antologija IX (Moskva, „Muzika”)
- F.Lips: Antologija X (Moskva, „Muzika”, 2004)
- F.Angelis: Pieces for accordeon de concert (Saint-Petersburg, „Compositor”, 2003)
- V.Zolotaryov: Izabrane kompozicije (Moskva, „Sovjetski kompozitori”, 1973)
- Repertoar A. Romanova (Moskva, 2001)
- V.Vuković Terzić: Škola za klavirsku harmoniku, sveske III i IV
- Z.Rakić: Škola za harmoniku II i III
- P.Serotjuk: Harmonika II i III
- www.goldaccordion.com
- www.gorkahermosa.com

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Harmonika	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	2
4.	Metronom	1
5.	Uređaj za reprodukciju audio i video zapisa	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđene su komisijske provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: molska ljestvica i kompozicija pisana za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine godišnji
  - II klasifikacioni period: molska ljestvica i jedan-dva stava ciklične kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva
  - III klasifikacioni period: molska ljestvica i kompozicija virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva
  - Program na komisijskim provjerama na kraju svakog klasifikacionog perioda se izvodi napamet. U skladu sa procjenom profesora, učenik može izvoditi drugačiji odabir kompozicija.
  - Godišnji ispit: polifona kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva; kompozicija pisana za čembalo složenih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine, ciklična kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva; kompozicija virtuoznog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva, kompozicija lirskog karaktera jednostavnih interpretativnih zahtjeva (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu se izvodi napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda i komisijske ocjene sa kolokvijuma
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine;
- Dva javna nastupa u toku školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV

- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.34. HORNA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje složenih tehničkih i tonskih vježbi, pravilno disanje tokom izvođenja, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=80-100, sviranje etida, cikličnog i muzičkog djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva, čitanje sa lista notnog zapisa složenih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno složene vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede složene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80 - 100
4. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis složenih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno složene vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vrste disanja**	**Vrste disanja:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Demonstrira **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah, dahtajuće disanje i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Disanje	

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno, uz kontrolu usne postavke ispred ogledala.
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala.
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronome, bending, vježbe za intonaciju.
5. Uradi složenije **dnevne studije**	**Dnevne studije:** složenije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe, dupli i tripli jezik,frulato, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe.

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80 – 100**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske,molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski, molski i razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni i razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste zadatih **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, **složenih interpretativnih zahtjeva**	**Složena muzička građa:** djelo složenijih tehničkih i tonskih zahtjeva
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Djela male i/ ili slobodne forme, različitih epoha	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** Koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** zadatog cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni transpoziciju	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe zadatih djela	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kompozicije kroz **različite štimove**	**Različiti štimovi:** in C, in B, in F i dr.
5. Izvrši analizu zadatog primjera kompozicije kroz različite ključeve	
6. Izvede zadati primjer jednostavne kompozicije kroz različite štimove	
7. Izvede zadati primjer jednostavne kompozicije kroz različite ključeve	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Horna II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Teoriski dio nastave treba usmjeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasniti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom dijelu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomjernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procjeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbjediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi,koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke i tonske vježbe:

- J.B. Arban: 2. sveska
- Thompson: Daily warm up and workout for horn

Etide:

- G.Kopprasch: 1. sveska do kraja
- M. Alphonse: 2. sveska
- F. Schollar: 2. sveska
- M. Zimolag: 1. sveska

Djela manje forme:

- A.Glazunov: Reverie op.24
- R. Gliere - Intermezzo
- R. Strauss - Andante

Djela krupne forme:

- A. Chorelli: Sonata in F
- K. Matys: Concert for horn No.2

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
2.	Pult	1
3.	Metronom	1
4.	F/B horna	1
5.	Notna literatura (književna i zvučna)	po potrebi
6.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD)	1
7.	Pianino ili klavinova	1
8.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr.	1
9.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida:
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit: jedna etida, djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepataiz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.35. KLARINET II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	144	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala od tri do pet predznaka, etida do pet predznaka, cikličnog djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva i djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva, izvođenje složenih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede složene tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira durske i molske skale od tri do pet predznaka
3. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
5. Pročita notni zapis složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi složene vježbe za artikulaciju	
3. Uradi složene vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Složene tehničke i tonske vježbe

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale od tri do pet predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** durske, molske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira skale od tri do pet predznaka kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale od tri do pet predznaka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zadete **vrste etida**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske etide
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate složene etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj složenoj etidi	
4. Interpretira zadate složene etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Složene melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući vrstu takta, tonalitet, dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Složene kompozicije i jednostavna orkestarska sola	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klarinet II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja klarineta. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide, skale i tehničke vježbe:

- Johann Muller - 22 Clarinet Etudes
- A. Uhl – 48 etida
- Fritz Kropsch - 416 etudes for clarinet vol. 1, 2, 3, 4
- Daniel Bonade - Phrasing Studies for Clarinet
- B.Brun 3. i 4. sveska
- H. Klose – Methode complete de clarinette
- Opperman – Modern daily studies
- Paul Jeanjean – Vade mecum du Clarinettiste
- G. Pares – Scales for clarinet,
- L. Blatt – Etide
- A. Grgin – etide
- Cavalini etudes and caprices
- C. Rosse – 40 i 32 etudes for clarinet
- Wideman, Clarinet Fundametals
- Reiner Wehle 1. i 2. sveska
- J. S. Bach/Giampieri 21 pezzi per clarinetto
- Pilafian/Sheridan – The breathing gym,

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Mozart menuet
- Rossini tema i varijacije
- A. Grgin – kapriča
- A. Grgin - varijacije za klarinet i klavir 1 i 2
- L. Excoffier – Rapsodie provencale for clarinet and piano
- H. Rabaud – Solo de concours
- A. Messager – Solo de concours
- J. Ed. Barat - komad u g mollu
- J. Mouquet – Solo de concours

Čitanje s lista:

- Izbor iz etida

- Robert Mcginnis – Orchestral excerpts

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klarinet	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale od tri do pet predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida od tri do pet predznaka i 2 djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od tri do pet predznaka, (trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk) i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od tri do pet predznaka i jedno slobodno djelo manje forme
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od tri do pet predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnji ispit: skale, dvije etide, jedno djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva (uz obavezu izvođenje muzičkog djela male i/ ili slobodne forme napamet) i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.36. KLAVIR II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorisjka nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Usvajanje teoretskog znanja i njegovo povezivanje sa izvođačkom praksom. Osposobljavanje za interpretaciju djela razlicitih epoha i stilova uz postizanje efikasnosti izvođačkog aparata, radom na tehničkim vježbama, kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva i izvođenje javnih nastupa. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, muzičke fantazije i formiranje kriterijuma u oblasti muzičke estetike.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 110-120
2. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira složene polifone kompozicije
6. Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 110-120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove skala, trozvuk i septakord	
2. Objasni princip promjene pozicije u izvođenju skale, trozvuka, dominantnog i umanjenog septakorda	
3. Izvede sve durske i molske skale sa elementima, tokom **tri klasifikaciona perioda**	**Tri klasifikaciona perioda:** 1. G-dur, e-mol, D-dur, h-mol, F-dur, d-mol, B-dur, g-mol; 2. A-dur, fis-mol, E-dur, cis-mol, Es-dur, c-mol, As-dur, f-mol; 3. H-dur, gis-mol, Fis-dur, dis-mol, C-dur, a-mol, Des-dur i b-mol
4. Izvede **durske** i **molske skale** uz primjenu pravilnog prstoreda i **dinamičkog nijansiranja**	**Durske i molske skale**: u razmaku octave kroz četiri oktave, paralelno i suprotno; u razmaku terce, sekste i decime kroz četiri oktave i paralelno **Dinamičko nijansiranje**: uzlazno kretanje – krešendo, silazno - dekrešendo
5. Izvede **hromatske skale** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Hromatske skale:** u razmaku octave, terce, sekste i decime kroz četiri oktave i paralelno
6. Izvede **durske i molske trozvuke sa obrtajima** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Durski i molski trozvuk sa obrtajima:** veliko razlaganje kroz četiri oktave i paralelno
7. Izvede **dominantne i umanjene septakorde sa obrtajima** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Dominantni** i **umanjeni septakord sa obrtajima**: veliko razlaganje kroz četiri oktave i paralelno
8. Izvede **duple oktave** uz primjenu pravilnog prstoreda	**Duple oktave**: u razmaku oktave, terce, sekste i decime i paralelno
9. Demonstrira slobodu pokreta i koordinaciju između **djelova sviračkog aparata**	**Djelovi sviračkog aparata**: prst, šaka, zglob, podlaktica, lakat, nadlaktica i rameni pojas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tonalitet
- Ljestvica
- Kvintakord
- Septakord

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji najpoznatija klavirska djela didaktičkog i instruktivnog karaktera i njihove autore	
2. Navede **vrste etida** za usavršavanje pijanističke tehnike	**Vrste etida:** za sitnu tehniku – sviranje u poziciji, rotacioni pokreti, izvođenje pasaža, trilera, repeticija, arpeđa, smena ruku, za krupnu tehniku – sviranje akorada, oktava, i duplih nota i kombinacije različitih tehničkih zadataka
3. Primijeni vježbe promjene artikulacije	
4. Primijeni vježbe promjene akcenata	
5. Primijeni vježbe promjene brzine tonova (ritmičke promjene)	
6. Primijeni vježbe rotacije i polurotacije (sa i bez fiksiranja palca)	
7. Primijeni vježbanje po pozicijama, kao i zaustavljanja na prvom tonu sledeće pozicije	
8. Primijeni dinamičko nijansiranje u vježbanju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Istorija klavirske literature
- Tonalitet
- Lestvica
- Prstored

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke forme** koji formiraju sonatni ciklus	**Muzičke forme:** sonatni oblik, varijacija, složena pjesma, menuet, skerco, rondo i fuga
2. Navede **djelove** i **elemente građe sonatnog oblika**	**Djelovi sonatnog oblika:** uvod, ekspozicija, razvojni dio, repriza i koda **Elementi građe sonatnog oblika:** prva tema, most, druga tema i završna grupa
3. Navede stavove klavirskog koncerta	
4. Izloži **strukturu Ronda** i **građu oblika Tema sa varijacijama**	**Struktura Ronda**: tema (refren) i prelazi (kupleti, međustavovi i epizode) **Građa oblika Tema sa varijacijama:** tema ili varijacioni motiv i varijacije
5. Odredi **karakter tema** i **sredstva muzičkog izraza** u zadam djelu složenih interpretativnih zahtjeva	**Karakter tema:** odlučan, muževan, heroičan, nježan, lirski i graciozan **Sredstva muzičkog izraza:** ritam, melodija, harmonija**,** tempo**,** dinamika, agogika i artikulacija
6. Primjeni **tehničke vježbe** u cilju savlađivanja složenih elemenata klavirske fakture	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene, ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova, vježbanje desnom i lijevom rukom pojedinačno
7. Realizuje izražajnost fraziranja u skladu sa autorskim tekstom i karakteristikama **muzičke epohe** i stila	**Muzičke epohe**: klasicizam, romantizam i XX vijek
8. Interpretira **ciklično djelo** složenih interpretativnih zahtjeva	**Ciklično djelo**: sonata, koncert i tema sa varijacijama, rondo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 6 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni ciklus
- Sonatni oblik
- Klavirski koncert

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uoči **karakteristike muzičke epohe** i **stila** muzičkog djela slobodne forme složene građe	**Muzičke epohe:** romantizam, impresionizam, XX vijek i savremena muzika **Karakteristike stila**: tempo, nacin artikulacije, dinamicki aspekt i karakteristicno fraziranje
2. Prepozna **karakter** muzičkog djela slobodne forme složene građe	**Karakter:** heroičan, tragičan, svečani, nježan, lirski, graciozan, humorističan, groteskni i dr.
3. Izvrši analizu forme i harmonske strukture muzickog djela slobodne forme složene gradje	
4. Primijeni **tehničke vježbe** u cilju savladavanja tehnickih problema u muzickim djelima slobodne forme složene gradje	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene, ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova, vježbanje desnom i lijevom rukom pojedinačno
5. Dostigne kvalitetni ton i kontrolu zvuka u zadatim muzičkim djelima slobodne forme jednostavne građe	
6. Primijeni izražajno fraziranje u skladu sa stilom muzickog djela slobodne forme složene gradje	
7. Primijeni desnu i lijevu pedalu u skladu sa karakterom kompozicije, autorskim tekstom i karakteristikama muzičke epohe i stila	
8. Izvede zadato muzicko djelo male i/ili slobodne forme složene gradje u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Muzičke epohe
- Harmonski plan
- Analiza muzičkih oblika
- Pijanistička tehnika
- Pedalizacija

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira složene polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uoči **glavne karakteristike** baroknog stila u polifonim djelima složene građe	**Glavne karakteristike**: polifona struktura, motoričnost, dinamičke specifičnosti i karakteristično fraziranje
2. Prepozna karakter zadatog polifonog djela složene građe	
3. Analizira formu i harmonsku strukturu zadatog polifonog djela složene građe	
4. Primijeni **tehnicke vježbe** u cilju savladavanja tehničkih zahtjeva u zadatim polifonim djelima složene gradje	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene i ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova
5. Primjeni odgovarajuči tip artikulacije u skladu sa zadatim polifonim djelom složene građe	
6. Oblikuje frazu u skladu sa osnovnim principima baroknog stila	
7. Savlada izvođenje **ukrasa**	**Ukrasi**: dugi predudar, kratki predudar, višestruki predudar, grupeto, praltriler, mordent i triler
8. Izvede polifono djelo složene građe u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za krioterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Polifonija
- Imitacija
- Kontrapunkt
- Ukrasi (ornamenti)

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni važnost svakodnevnog sviranja tehničkih vježbi	
2. Nabroji nekoliko **autora tehničkih vježbi**	**Autori tehničkih vježbi**: Hanon, Šmit, Pišna, Herz, Vik, Timakin i dr.
3. Primjijeni tehničke vježbe sa problematikom pozicionih i vanpozicionih figuracija	
4. Primijeni tehničke vježbe sa problematikom arpeđa	
5. Primijeni tehničke vježbe sa problematikom akorda	
6. Primijeni tehničke vježbe sa problematikom duplih tonova	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pijanistička tehnika
- Svirački aparat

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita prima vista notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Sprovede analizu **elemenata notnog teksta** bitnih za čitanje s lista	**Elementi notnog teksta**: predznaci, tonalitet, vrsta takta i tehnički zadaci
2. Definiše optimalni tempo izvođenja	
3. Izvrši vizuelno sagledavanje jednostavnog notnog teksta po **organizovanim cjelinama**	**Organizovane cjeline:** grupe nota, motivi, fraze i dr.
4. Izvrši neprekidno izvođenje jedostavne kompozicije putem čitanja notnog teksta unaprijed	
5. Koristi klavijaturu bez vizuelne kontrole u sporom tempu	
6. Izvede jedostavnu kompoziciju prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Notni tekst
- Aplikatura
- Umstvena koncentracija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klavir II omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira program koji će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru programa treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, prema mogućnostima učenika. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Čas treba podijeliti na tri dijela: usviravanje sa skalama i tehničkim vježbama (ne duže od 10 minuta), rad na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih znanja u toku časa). Obavezan je jedan čas nedeljno čitanja s lista. Takođe kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Poseban deo u nastavi su pripreme učenika za takmičenja koja mogu biti veoma korisna kao podsticaj u radu. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- Hanon Š. (izbor)
- Pišna J. (izbor)
- Kulak T. (izbor)

Etide:

- K. Černi: op. 740 (izbor)
- Kramer – Bilov: Etide 3. i 4. sveska (izbor)
- M. Klementi: Gradus ad Parnassum (izbor)
- F. List: op.1 (izbor)
- M. Moškovski: op. 72 (izbor)
- E. Nojpert: Etide (izbor)
- I. Mošeles: op. 70 (izbor)
- T. Kulak: Okavne etide 2. sveska
- I druge etide slične težine i sadržaja

Polifone kompozicije:

- J. S. Bah: Francuske svite, Engleske svite (izbor), Partite (izbor), Dobro temperovani klavir, I i II (izbor), Fantazija c – mol BWV 956
- G. Hendl: Svite br. 5 E – dur, br. 7
- I druga djela slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- L. Betoven: Sonate: op. 10 br. 2 F – dur, op. 13 c – mol, op. 14 br. 2 G – dur, op. 22 B – dur i dr.
- J. Hajdn: Sonate (izbor)
- V. Mocart: Sonate (izbor)

- M. Klementi: Conata Fis – mol
- L. Betoven: Trinaest varijacija na temu Ditersdorfa, Šest varijacija D- dur, op. 76
- J. Hajdn: Arieta sa varijacijama Es – dur
- V. Mocart: Šest varijacija A – dur K. 137, Šest varijacija G – dur na temu Salijeri K. 180, Šest varijacija F– dur na temu Paisiella K. 398
- L. Betoven: Koncert br. 2 B – dur
- V. Mocart: Koncerti: br. 9 E – dur K. 271, br. 12 A – dur K. 414, br. 13 C – dur K. 415, br. 15 b – dur K. 450, br. 17 G – dur K. 453, br. 20 d – mol K. 466, br. 21 C – dur K. 467
- K. Sen-Sans: Koncert br. 2 g – mol
- I druga djela slične težine i sadržaja

Muzička djela slobodne forme:

- L. Betoven: Bagatele op. 33
- J. Brams: Balade op. 10
- K.Veber: Briljantni rondo Es - dur, op. 62, „Poziv na ples“ Des – dur op. 65
- K. Debisi: Bergamaska svita, Dječji kutak (izbor stavova)
- F. List: Godine hodočašća (izbor), Emprompti Fis – dur, Rapsodije br. 5, 11, 12, Consolations
- F. Mendelson: Scherzo u e – molu
- S. Rahmanjinov: Muzički momenti op. 16 (izbor)
- A. Skrjabin: Prelidi op. 13, 15 i op.16, Nokturna op. 2, Dvije poeme op. 32
- F. Šopen: Mazurke, Valceri, Nokturni (lakši), Poloneze op.posth.
- F. Šubert: Impromptus op.90 i op. 142 (teže)
- K. Šuman: Dječije scene, Romanse op. 38 br. 1, 3; Klavirski komadi op. 32: romansa, skerco, žiga; ABEG varijacije op. 1
- D. Šostakovič: Tri fantastična plesa, Prelidi op. 34 (izbor)
- I druga djela slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Klavir	2
3.	Stolica za klavir	2
4.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
5.	Wi-Fi zvučnik	1
6.	Sto	1
7.	Stolica	2
8.	Ormar za note	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.

- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4 etide, od kojih dvije napamet, 2 polifone kompozicije, 2 ciklična djela – jedno u cjelini, drugo djelimično (stavovi sonata, koncerta, varijacije) i 3 muzička djela slobodne forme (kantilenog i virtuoznog karaktera).
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, interni časovi, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva i jedna etida (zadata mjesec dana prije provjere znanja)
  - II klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva
  - i polifona kompozicija (obavezan minimum – tri stava iz Francuske svite J.S. Baha)
  - III klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva i jedna kompozicija iz obaveznog minimuma programa (po izboru), koja se ne izvodi na ispitu
  - Godišnji ispit: jedna etida, jedna polifona kompozicija, jedna sonata ili koncert u cjelini i jedno muzičko djelo male i/ili slobodne forme.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)

- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.37. KONTRABAS II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	144	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do četiri predznaka, etida, tehničkih vježbi, barkonog djela ciklične forme, prima vista kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva kroz različite ključeve, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta složenih interpretativnih zahtjeva i pravilno izvođenje pripremnih vježbi za javni nastup. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske ili molske skale do četiri predznaka kroz dvije oktave
2. Odsvira etide i tehničke vježbe složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira barokno djelo ciklične forme, složenih interpretativnih zahtjeva ili klasicizma jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira djela male forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
6. Izvrši pravilno pripremne vježbe za javni nastup
7. Odsvira prima vista notni zapis složenih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka kroz dvije oktave**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **durske ili molske skale** do četiri predznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h, B, g, A, fis, Es, c, E, cis, As i f
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u skalama	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski sa obrtajima i molski sa obrtajima
3. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala:** detaše, spikato, stakato i markato
4. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala	
5. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala	
6. Izvede skalu koristeći različite **poteze gudala**	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do četiri predznaka
- Trozvuci

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvrši analizu vrste tehničkog problema lijeve ili desne ruke koji zadete etide obrađuju	
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide složenih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu, dinamici	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida složenih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za kontrabas
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira barokno djelo ciklične forme, složenih interpretativnih zahtjeva ili klasicizma jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Izvrši analizu stilske epohe zadatog djela	
3. Odredi **muzički oblik** zadatog svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik:** sonatni oblik, oblik pjesme, rondo i dr.
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike kompozicije koju svira	
5. Izvede sonatu složenih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru uz klavirsku pratnju	
6. Interpretira javno dva stava sonate složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna sonata
- Klasična sonata
- Artikulacija u baroknim i klasičnim djelima
- Muzička djela složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna cikličnu formu zadatog koncerta	
2. Prepozna muzički oblik zadatog stava koncerta	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadatog stava koncerta	
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) koncerta složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Interpretira javno zadati stav/ove koncerta složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncert kao ciklična forma
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa i dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male forme složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno pripremne vježbe za javni nastup**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **pripremne vježbe** pred javni nastup	**Pripremne vježbe**: vježbe disanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
2. Objasni pojam i značaj pripremnih vježbi pred nastup	
3. Opiše redosljed izvođenja pripremnih vježbi pred javni nastup	
4. Izvede pripremne vježbe pred javni nastup	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Priprema za javni nastup

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis složenijih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaci, tonalitet, vrsta takta, tehnički zahtjevna mjesta i dr.
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za starije razrede osnovne muzičke škole
- Orkestarske dionice složenijih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kontrabas II je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene, tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sledeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala, etida , djelo male i/ili slobodne forme; Kolokvijum III: jedna skala, sonata (dva stava). Zahtjevi za godišnji ispit dvije etide, barokna sonata ili konertno djelo ili tema s varijacijma, i kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se u dogovoru s profesorom moze izvesti napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- L.Streicher: My way of playing the double bass- I dio
- L.Streicher: My way of playing the doublebass- IV i V dio
- Skole za kontrabas:
- Simandl
- Findeisen
- Nanny
- Streicher: My way of playing the double bass- II i III dio
- Gadzdinsky
- Rakov

Etide:

- E. Nanny : 5 Etida
- Simandl: 30 Etida
- Beleti: 12 Etida
- Lee:12 Etida
- Novosel : 12 Etida
- Kreutzer :18 Etida
- Montanari: 14 Etida
- Simandl
- Warnecke
- Storch
- Zdanov
- Bottesini
- Hrabe:86 Etida

- Findeisen

Sonate:

- Marčelo
- Vivaldi
- Koreli
- Skarlati
- Gaillard
- Hendl
- Bah
- Eccles
- DeFresch
- Farkas

Djela slobodne forme:

- Cajkovski: Stara francuska pjesma
- Sen Sans: The elephant
- Bah: Gavota
- Paradowski: Romansa
- Bah: Aria
- Novosel: 13 studija za kontrabas
- Kuhla: Improm pti
- Novosel: 6 Kaprica Dimistrsku: Seljacki ples
- Sopen : Nokturno
- Stirz: Andante religioso
- Rahmanjinov: Vokaliza
- Aksamit: Koncertino
- Gevikssman: Liricne Etide
- Schvabe: Romansa
- Simandl: Scherzo capriccioso; Sarabanda in Gavota; Tarantella; Nokturno
- Raff: Tarantella
- Tausch: Moment de Valse

Koncerti:

- Pichl
- Hoffmeister
- Dragonetti
- Dittersdorf
- Vivaldi
- Nany
- Vanhal
- Sperger
- Capuzzi
- Geissel: Koncertno djelo
- Simandl: Divertimento; Koncertno djelo
- Aksamit: Koncertino
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult	2
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 2 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme i sonata minimum 2 stava.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju
  - III klasifikacioni period: skala i sonata (minimum 2 stava)
  - Godišnj ispit: dvije etide, barokna sonata ili koncertno djelo ili tema s varijacijama, kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju. Ispitni program se u dogovoru s profesorom moze izvesti napamet.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.38. OBOA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do četiri predznaka, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva, izvođenje složenih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede složene tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka
3. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi složene vježbe za artikulaciju	
3. Uradi složene vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Složene tehničke i tonske vježbe

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste** skala	**Vrste**: molske i durske
2. Navede načine interpretiranja durskih i molskih skala	
3. Interpretira skale do četiri predznaka kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz skale do četiri predznaka	
5. Interpretira trouzvuke kroz skale do četiri predznaka	
6. Interpretira **septakorde** kroz skale do četiri predznaka	**Septakordi**: dominantni (D7) i umanjeni (Um7)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale do četiri predznaka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste** zadatih etida	**Vrste**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve **dinamičke** i **agogičke** oznake zadate složene etide	**Dinamičke:** forte, piano, crescendo, mezzo piano i dr **Agogičke**: accelerando, ritardando i dr.
3. Prepozna tehničke **probleme** u složenoj etidi	**Problem**: skokovi, pasaži i dr.
4. Interpretira zadate složene etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Složene melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši **analizu** zadatog složenog cikličnog djela	**Analiza**: tonalitet, oblik, tempo, karakter i dr.
3. Prepozna stil i karakteristike zadatog cikličnog djela	
4. Interpretira zadato složeno ciklično djelo uz pratnju klavira	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	**Analiza:** tonalitet, oblik, tempo i dr.
2. Prepozna **epohu** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Epoha:** barok, klasicizam, romantizam i dr.
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući vrstu takta, tonalitet, dinamičke oznake, artikulaciju i stil	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Složene kompozicije i jednostavna orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Oboa II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, od sporijeg ka bržem tempu, prema mogućnostima učenika. Preporučuje se da započne rad na poznatijim kompozicijama pa nastavi dalji rad ka manje poznatom.
- Prilikom realizacije vježbi i praktnične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa trebalo bi posvetiti etidama dok bi posljednji, zaključni dio časa trebalo da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik treba makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještine, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Zbirke etida:

- Koing,A., Etuden for oboe
- Blatt,F.T., 15 etuden for oboe
- Wiedemann,L., 45 etuden for oboe
- Verroust,S., 24 melodijske etide za obou
- Luft,J.H., 24 etide za obou ili saksofon
- Brod,H., Etide, prva sveska
- I druge etide slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- Telemann,G.P.,: Sonata a mol
- Loeillet,J.B., Sonata za obou u C duru
- Handel,G.F., Koncert za obou B dur
- Vivaldi,A., Koncerti za obou (po izboru)
- Albinoni,T., Koncert za obou B dur
- Handel,G.F., Koncert za obou g mol
- Foret,F., Grave i Allegro giocoso;
- Cimarosa,D., Koncert za obou
- Petrović,R., Sonatina za obou i klavir
- I druga ciklična djela slične težine i sadržaja

Muzička djela slobodne forme:

- Schumann,R., Romansa br 1
- Pierne,G., Fantasie e Pastorale
- Colin,C., Konkursni solo (po izboru)
- Bertain,J., Serenade
- Krdžić,D., Rondo
- Vlajin,M., Rondino
- Dring,M., Italian dance
- Lebate,B., Carnation

- I druga djela slobodne forme slične težine i sadržaja

Za čitanje s lista:

- Petruševski,Lj., Orkestarska sola za obou (prva sveska)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Instrument	1
2.	Pisak	1
3.	Kutija za piskove	1
4.	Štimer	1
5.	Metronom	1
6.	Sto	1
7.	Stolica	2
8.	Ogledalo	1
9.	Notni materijal	1
10.	CD player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjera postignnuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja ua ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojednih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: sve skale do 4 predznaka, 10 melodijskih i 10 tehničkih etida, 1 ciklično djelo i 2 djela slobodne muzičke forme.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I kasifikacioni period: Dvije skale (durska skala sa paralelom) i jedna etida
  - II klasifikacioni period: Dvije skale(durska skala sa paralelom) i jedna etida
  - III klasifikacioni period: Dvije skale (durska skala sa paralelom) i djelo male i/ili slobodne forme
  - Godisnji ispit: Jedna etida, jedno djelo slobodne muzičke forme i ciklično djelo (prvi ili drugi i treći stav trostavačnog cikličnog djela ili dva stava četvorostavačnog) uz obavezu izvođenja jednog djela napamet i jedna kompozicija za čitanje s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.39. PERKUSIJE-UDARALJKE II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za pravilno izvođenje udaraca u cilju pripreme za interpretaciju, osnovnih tehničkih vježbi u skladu sa zahtjevima kompozicija, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=80-100, etida složenih interpretativnih zahtjeva, i uspostavljanje kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, anlitičnosti, samokritičnosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno osnovne vježbe udaraca u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80-100
4. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
5. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno osnovne vježbe udaraca u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste udaraca**	**Vrste udaraca:** up stroke, down stroke i tap stroke
2. Objasni vrste udaraca	
3. Primijeni pravilno tehničke vježbe	
4. Demonstrira pravilno držanje **položaja tijela**	**Položaji tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira vježbe **pravilnog držanja ruku i palica**	**Pravilno držanje ruku i palica:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju na palici

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvođenje udaraca

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe zagrevanja prstiju, zglobova i podlaktica
2. Demonstrira **vježbe zagrijavanja**	**Vježbe zagrijavanja:** izvođenje vježbi za prste, zglobove i podlakticu ponaosob na membranofonim i melodijskim instrumentima
3. Demonstrira izvođenje tehničkih vježbi za izdržljivost ruku	
4. Demonstrira izvođenje **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** vježbe izdržljivosti, tehničke vježbe i vježbe artikulacije

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80-100**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** durske, molske i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih i molskih skala**	**Durske i molske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato i legato
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Izvrši **analizu** zadate etide	**Analiza:** tonskog roda, metrike, agogike i dinamike
3. Izvede zadatu etidu prima vista složenih interpretativnih zahtjeva	
4. Interpretira zadatu etidu složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim orazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni načine kontrole intonacije	
2. Demonstrira štimanje instrumenta uz temperovani instrument	
3. Demonstrira štimanje instrumenta uz netemperovani instrument	
4. Demonstrira štimanje instrumenta samostalno sa i bez štimalice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Perkusije-Udaraljke II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Teorijski deo nastave treba usmeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje udaračkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi i sa raznovrsnim programom različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira programa treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja. Učenika treba podsticati da dio programa odabere sam, kako bi mogao i samostalno da procjeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr.), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukazuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J. Šprunk - etide za doboš
- Č. Memfis - studije za doboš
- E. Kojne - etide za doboš, timpane i melodijske udaraljke
- M. Goldenberg – škola za melodijske udaraljke
- Druga literatura po slobodnom izboru uz odobrenje profesora

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	5
3.	Metronom	2
4.	Doboš	2
5.	Timpani	5
6.	Ksilofon	1
7.	Vibrafon	1
8.	Marimba 5-oktavna (in C)	1
9.	Sitni udarački instrumenti (triangl, tamburina, šejker, woodblock, činela, klave i dr.)	po jedan

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
10.	Tabla za palice	3
11.	Notna literatura (književna i zvučna)	po potrebi
12.	Av-sredstva (cd, uređaji za snimanje, tv, dvd)	1
13.	Pianino ili klavinova	1
14.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr.	1
15.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke

i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.40. SAKSOFON II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala od tri do pet predznaka, etida i muzičkog djela složenih interpretativnih zahtjeva, izvođenje složenih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa jednostavnih kompozicija. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede složene tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira durske i molske skale od tri do pet predznaka
3. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
5. Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi složene vježbe za artikulaciju	
3. Uradi složene vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Složene tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale od tri do pet predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** durske, molske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira skale od tri do pet predznaka kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** Stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale od tri do pet predznaka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zuadate **vrste etide**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske etide
2. Objasni dinamičke i agogičke oznake zadate složene etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj složenoj etidi	
4. Interpretira zadate složene etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Složene melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući vrstu takta, tonalitet, dinamičke oznake, artikulaciju i stil	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Jednostavne kompozicije

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Saksofon II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja saksofona. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide:

- Klose: 25 Etudes de Mecanisme
- M. Mule: Etudes Variees
- W. Ferling : 18 Etudes for Saxophone

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- D. Milhaud: Scaramouche
- P. Maurice: Slike iz Provanse 1, 2, 3 stav
- P. M. Dubois: Mazurka
- E. Bozza: Aria
- J. Francaix: Cinq danses exotiques

Čitanje s lista:

- Izbor iz etida

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Saksofon	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale od tri do pet predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida od tri do pet predznaka i 2 djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od tri do pet predznaka, (trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk) i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od tri do pet predznaka i jedno slobodno djelo manje forme
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od tri do pet predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnji ispit: skale, dvije etide, jedno djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva (uz obavezu izvođenje muzičkog djela male i/ ili slobodne forme napamet) i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II

- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.41. SOLO PJEVANJE II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastave, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva različitih muzičkih epoha prima vista, iz partitura i napamet, izvođenje kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva različitih muzičkih epoha uz poštovanje stilskih karakteristika i elemenata notnog teksta i izvođenje javnih nastupa i dalje školovanje. Razvijanje tačnosti, preciznosti, odgovornosti u radu i ovladavanja elementima vokalne tehnike.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Upotrijebi elemente vokalne tehnike u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva
2. Pročita notni zapis sa partiture složenih interpretativnih zahtjeva
3. Izvrši čitanje, prevod i memorisanje lirskih tekstova kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva
4. Upotrijebi stilske karakteristike epoha baroka, klasicizma i romantizma u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva
5. Otpjeva kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora od XVII do XIX vijeka na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu, iz nota i napamet, a cappella i/ili uz klavirsku pratnju
6. Interpretira muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva dajući mu poseban doprinos kroz lično shvatanje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi elemente vokalne tehnike u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Primijeni pravilno trbušno-rebarno disanje u pjevanju zadatih kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Primijeni vježbe disanja u različitim **položajima** uz postepeno osvješćivanje organa uključenih u stvaranje tona	**Položaji:** stajaći, sjedeći i ležeći položaj, Köfler-ove vježbe, Farinelli-jeve vježbe i dr.
3. Primijeni **osnovne tipove artikulacije**	**Osnovni tipovi artikulacije:** legato, staccato, portato i tenuto
4. Primijeni elemente vokalne tehnike u **tehničkim i melodijskim vježbama** i zadatim kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva	**Tehničke vježbe:** vježbe raspjevavanja na jednom tonu, na intervalu sekunde, terce, kvinte, ljestvičnim nizom, akordskim tonovima, na konsonantima i vokalima i dr. **Melodijske vježbe:** vokalize
5. Izvede **pripremne vježbe** pred javni nastup	**Pripremne vježbe:** vježbe disanja, vježbe raspjevavanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
6. Usaglasi **intonaciju** pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	**Intonacija:** početni ton tehničkih/melodijskih vježbi i zadatih kompozicija
7. Prepozna **registre glasa** pri pjevanju zadate melodijske linije	**Registri glasa:** grudni (brustton), srednji (medijum) i registar glave (kopf/falset)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Elementi vokalne tehnike
- Registri glasa

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis sa partiture složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna kretanje melodijske linije u notnom zapisu složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Objasni način izvođenja različitih **ritmičkih figura** u notnom zapisu složenih interpretativnih zahtjeva	**Ritmičke figure:** sinkope, punktirani ritam, triole i dr.
3. Demonstrira taktiranje zadatog notnog zapisa	
4. Interpretira zadati notni zapis solmizacijom	
5. Interpretira zadati lirski tekst na **originalnom jeziku**	**Originalni jezik:** maternji, italijanski, njemački, ruski i engleski
6. Interpretira **otvorene i zatvorene vokale, poluvokal i umlaute** u zadatom lirskom tekstu složenih interpretativnih zahtjeva	**Otvoreni vokali:** A, E i I **Zatvoreni vokali:** O i U **Poluvokal:** Æ **Umlauti:** Ä Ë Ö Ü
7. Interpretira **sonorne, zvučne i bezvučne konsonante** u zadatom lirskom tekstu složenih interpretativnih zahtjeva	**Sonorni:** R, L, Lj, M, N, Nj i V **Zvučni:** B, D, G, Z, Ž, V, Dž i Đ **Bezvučni:** P, T, K, S, Š, F, C, Č, Ć i H
8. Kombinuje **elemente notnog zapisa** pri čitanju i pjevanju kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	**Elementi notnog zapisa:** notni sistem, metar, ritam, melodija, tempo, dinamika, tekst, fraziranje, artikulacija i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Čitanje muzičkog teksta
- Čitanje lirskog teksta
- Elementi notnog zapisa

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši čitanje, prevod i memorisanje lirskih tekstova kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pročita lirski tekst na originalnom jeziku u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma i romantizma	
2. Prevede lirski tekst na **maternji jezik**	**Maternji jezik:** crnogorski, srpski, hrvatski i bosanski
3. Memoriše lirski tekst u **originalu**	**Original:** maternji i strani jezik
4. Memoriše prijevod lirskog teksta	
5. Označi mjesta za udisanje vazduha u lirskom tekstu prilikom interpretacije kompozicije	
6. Interpretira lirski tekst u originalu	
7. Kreira interpretaciju na osnovu razumijevanja lirskog teksta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Analiza lirskog teksta

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi stilske karakteristike epoha baroka, klasicizma i romantizma u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke epohe**	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam i romantizam
2. Navede **stilske karakteristike** muzičkih epoha	**Stilske karakteristike:** motorični ritam, ornamentacija, kontrasti f i p, uzdržanost, artikulacija, osjećajnost, elementi muzičkog folklora, zvučni kolorit, rad sa motivom, hromatika, disonantna sazvučja i dr.
3. Primijeni stilske karakteristike u zadatim kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva	
4. Primijeni osnovne tipove artikulacije koji se pojavljuju kao najčešće korišćene stilske karakteristike u zadatim kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva	
5. Navede **okolnosti** u kojima je stvarano muzičko djelo	**Okolnosti:** društvene prilike, životne prilike kompozitora u momentu stvaranja, njegove umjetničke preokupacije i dr.
6. Prepozna **atmosferu** i **karakter** zadate kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	**Atmosfera:** vedra, tužna, prijatna, bajkovita i dr. **Karakter:** lirski, dramski, šaljiv, miran, vatren, nježan i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijum 6 potrebno je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičke epohe
- Stilske karakteristike muzičkih epoha baroka, klasicizma i romantizma

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora od XVII do XIX vijeka na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu, iz nota i napamet, a cappella i/ili uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Primijeni **elemente muzičke interpretacije** u izvođenju zadatih kompozicija	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
2. Izvede zadate **kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka**	**Kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka:** Da Capo Arie
3. Izvede zadate **kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka**	**Kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka:** Da Capo Arie i solo pjesme
4. Izvede zadate **kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka**	**Kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka:** solo pjesme i romanse
5. Izvede zadate **kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva slovenskih autora**	**Kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva slovenskih autora:** solo pjesme i romanse
6. Izvede zadate jednostavne operske arije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Elementi muzičke interpretacije
- Izvođenje kompozicija na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva dajući mu poseban doprinos kroz lično shvatanje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije** pri pjevanju zadate kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, agogika, artikulacija, karakter, ornamenti, stilske karakteristike, fraziranje, atmosfera i dr.
2. Pročita tačno muzički i lirski tekst zadate kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	
3. Prepozna neke od karakteristika **muzikalnosti** kod sebe	**Muzikalnost:** urođena sposobnost/obdarenost za interpretaciju i muziciranje (osjećaj za boju u muzici, frazu, ritam, dinamiku, agogiku, harmoniju), muzičku memoriju, pjevanje po sluhu, improvizovanje, kreativnost, stvaralačku fantaziju i proživljavanje muzičkog sadržaja
4. Objasni **lične osobine** na kojima gradi shvatanje i interpretaciju muzičkog djela	**Lične osobine:** lični resursi (intelektualni, emocionalni i socijalni), temperament, karakter, iskustvo, znanje, motorika i dr.
5. Razvije osjećaj za **zajedničko muziciranje** prilikom izvođenja zadate kompozicije	**Zajedničko muziciranje:** kamerna muzika, hor, vokalni i vokalno-instrumentalni ansambli

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 4. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 1, 2 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Solo pjevanje II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika. Preporučuje se da se započne rad na poznatijim kompozicijama pa nastavi kretanje ka manje poznatim. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Teorijsko-praktični dio časa, gdje nastavnik upoznaje učenika sa organima govornog/pjevačkog aparata, treba planirati sa dva časa u toku mjeseca. Ukoliko učenik nema dovoljno znanja iz poznavanja potrebnih stranih jezika, obaveza nastavnika je da mu pomogne u savladavanju čitanja i prevođenja teksta.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavnik treba posebno da obrati pažnju na pravilan položaj tijela učenika tokom pjevanja. Da akcentuje na slušno prepoznavanje i komentarisanje razlika između otvorenih i zatvorenih vokala, zatim na obavezno slušanje muzičkih primjera i vježbanje bez i uz klavirsku pratnju. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert vokalnog ili vokalno-instrumentalnog djela, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela (opere, baleti i dr.), u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa. Čas pjevanja treba podijeliti na tri dijela: raspjevavanje (ne duže od 10 minuta, od prostijih ka složenijim tehničkim vježbama, uzlazno i silazno), rad na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Za dio časa, u kom se planira *prima vista,* preporučuje se korišćenje lakših vokaliza i kompozicija (po izboru). Obavezan je jedan čas korepeticije nedjeljno gdje nastavnik kontroliše i upućuje učenika kod primjene obrađenog gradiva, uz klavirsku pratnju. Ovdje nastavnik donekle pruža mogućnost učeniku da osmisli interpretaciju kroz lično shvatanje zadate kompozicije.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici (afektivni domen) koja bi uz stečena i nova znanja (kognitivni domen) i vještinu/zanat (psiho-motorni domen) dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom. Ukoliko nastavnik kod učenika prepozna želju i, prije svega, mogućnosti njegovog pjevačkog instrumenta, poželjno je postepeno povećavati broj navedenih kompozicija.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Špiler, B., Umjetnost solo pjevanja, NVO „Bruna“, Herceg Novi, 2012
- Cvejić, N., Savremeni belcanto, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1980
- Lhotka-Kalinski, I., Umjetnost pjevanja, Školska knjiga, Zagreb, 1975
- Markezi, M., Bel Canto: teorijski i praktični metod pjevanja, Studio Lirica, Beograd, 2008
- Ziherl, D., Pevani stihovi italijanskih majstora, Akademija lepih umetnosti, Beograd, 2003

Melodijske vježbe:

- Vaccai, J., Metodo pratico di canto, Casa Ricordi, Milano
- Concone, G., Fitfhy lessons op.9, Hal&Leonard, Minnesota
- Marchesi, M., 12 vocalises éléementaires op.13, Bessel&Cie, Berlin
- Marchesi, M., 20 elementary and progressive exercises op.15, Hal&Leonard, Minnesota
- Bordèse, L., Méthode éléementaire de chant, Choudens, Paris
- Panofka, H., 24 vocalises op.81, Hal&Leonard, Minnesota
- Panofka, H., 24 progressive vocalises op.85, Hal&Leonard, Minnesota
- Panseron, A., ABC vocalises, Hal&Leonard, Minnesota
- Sieber, F., 10 easy vocalises and solfeggios, Hal&Leonard, Minnesota
- Spiecker, M., Masterpieces of vocalisation, Hal&Leonard, Minnesota
- Lütgen, B., 20 tägliche übungen Band II, Edition Peters, Leipzig

Kompozicije autora XVII i XVIII vijeka:

- Parisotti, A., Arie Antiche I-III, Casa Ricordi, Milano
- Purcell, H., Izabranie vokalnie sočinenija, Muzgiz, Moskva
- Landshoff, L., Alte meister des Bel canto, C.F.Peters, Leipzig
- Losse, P., Heitere lieder für Frauenstimme, Edition peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Lieder, Edition Peters, Leipzig
- Beethoven, L.v., Lieder, Edition Peters, Leipzig

Kompozicije autora XIX vijeka:

- Schubert, F., Lieder Band I-VII, Edition Peters, Leipzig
- Schumann, R., Liederkreis op.25, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., Liederkreis op.39, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 5 lieder op.40, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 50 songs, Ditson, Boston
- Schumann, R., Lieder für eine Singstimme mit Klavierbegleitung Band I-III, Edition Peters, Leipzig
- Hahn, R., Mélodies (deux volumes), Ménestrel, Paris
- Jensen, A., Lieder und Gefänge, Edition Peters, Leipzig
- Bellini, V., 15 composizioni da camera per canto e pianoforte, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., 20 songs, Hal&Leonard, Minnesota
- Chopin, F., Polnische Lieder op.74, Edition Peters, Leipzig
- Mendelssohn, F.B., Ausgewählte Lieder, C.F.Peters, Leipzig
- Mendelssohn, F.B., Sämtliche Lieder und Gesänge, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Grieg, E., Sämtliche Lieder Band I op.2-49, C.F.Peters, Leipzig
- Grieg, E., Sämtliche Lieder Band II op.58-70, C.F.Peters, Leipzig
- Brahms, J., 8 Lieder and Romances op.14, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 9 Lieder and Songs op.32, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 9 Lieder and Songs op.63, C.F.Peters, Leipzig
- Brahms, J., 5 Lieder op.105, Edition Peters, Leipzig
- Mahler, G., 14 Lieder und Gesänge „Aus der Jugendzeit“, Schott Sohne, Mainz
- Wolf, H., Ausgewählte Lieder, Edition Peters, Leipzig
- Donaudy, S., 36 Arie di stile antico (Volume I-III), Casa Ricordi, Milano
- Tosti, F.P., Melodie Volume II, Casa Ricordi, Milano

Kompozicije slovenskih autora:

- Konjović, P., Lirika (24 pesme za jedan glas i klavir), Prosveta, Beograd
- Konjović, P., Moja zemlja (100 jugoslovenskih narodnih pesama za jedan glas i klavir u 5 tomova), Prosveta, Beograd
- Milojević, M., Pred veličanstvom prirode (10 pesama za jedan glas i klavir), Društvo za zaštitu jugoslovenske dece, Beograd
- Radić, D., Pesme za glas i klavir, Beograd
- Marinković, J., Pesme za jedan glas i klavir, Državna štamparija kraljevine Jugoslavije, Beograd
- Marinković, J., Narodne pesme za jedan glas i klavir, Beograd
- Rajičić, S., Četiri pesme na glas i klavir, Izdanje autora, Beograd
- Vilhar, F.V., 5 pjesama za glas i klavir, Edition Kugli, Zagreb
- Jugoslovenska solo-pesma, Tom I i II, Savez kompozitora Jugoslavije, Beograd
- Rahmanjinov, S., Romanse I-III, Muzika, Moskva
- Tanjejev, S., Romanse, Gosudarstvenoe muzikaljnoe izdateljstvo, Lenjingrad
- Prozorovsky-Slonimsky, Three ages of the Russian Romance in four volumes, Izdavač „Kompozitor“, Sankt-Petersburg
- Nikolajevskij, M., Jej, dovoljno, Izdanje autora, Moskva
- Izbor kompozicija ostalih slovenskih autora: Babić, Bajić, Binički, Despić, Golemović, Gotovac, Hatze, Krstić, Prebanda, Tajčević, Zajc, Dargomižski, Dvoržak, Čajkovski, Glinka, Korsakov, Musorgski i dr.

Jednostavne operske arije:

- Ravazzi, G., Grandi operisti per giovani cantanti, Casa Ricordi, Milano
- Mozart, W.A., Bastien und Bastiene K.50, Universal Edition, Wien-Leipzig
- Mozart, W.A., Le Nozze di Figaro K.492, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Der Schauspieldirektor K.486, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Puccini, G., Gianni Schicchi SC 88, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., La fille du regiment, Casa Ricordi, Milano

Drugi izvori:

- https://www.edition-peters.de
- https://www.ricordi.com
- https://www.baerenreiter.com
- https://www.boosey.com
- https://www.breitkopf.com
- https://www.halleonard.com
- https://en.schott-music.com
- https://imslp.org
- http://tarakanov.net
- https://musescore.com

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Partitura	2
3.	Klavir	1
4.	Stolica za klavir	1
5.	Stalak za note	1
6.	Ogledalo	1
7.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
8.	WiFi zvučnik	1
9.	Sto	1
10.	Stolica	3

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene od nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou Aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.

- Predviđen je obavezan minimum kompozicija u toku školske godine-kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva: 3 melodijske vježbe različitih karaktera, 3 kompozicije autora XVII/ XVIII vijeka, 3 kompozicije autora XIX vijeka, 3 kompozicije slovenskih autora i 1 jednostavnija operska arija.
- Predviđene su tri praktične provjere znanja na kraju svakog klasifikacionog perioda:
  - I klasifikacioni period: 1 melodijska vježba, 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka složenih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija autora XIX vijeka složenih interpretativnih zahtjeva
  - II klasifikacioni period: 1 melodijska vježba za čitanje s lista, 1 kompozicija autora XVII/XVIII vijeka složenih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija slovenskog autora složenih interpretativnih zahtjeva
  - III klasifikacioni period: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka složenih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija autora XIX vijeka složenih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija slovenskog autora složenih interpretativnih zahtjeva
  - Godišnji ispit: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka složenih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija autora XIX vijeka složenih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija slovenskog autora složenih interpretativnih zahtjeva, 1 jednostavnija operska arija (uz obavezu izvođenja zadatih kompozicija napamet uz klavirsku pratnju).
- Zaključna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, izvodi se iz ocjena svih ishoda, datih u klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Menadžment u muzičkoj umjetnosti
- Polifonija
- Preduzetništvo
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II
- Strani jezici

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, upotreba stranih riječi u lirskim tekstovima zadatih kompozicija, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođenja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u

praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)

- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem notnog materijala i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka, razvijanje svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda; razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj, evropskoj i svjetskoj baštini i dr.)

3.2.42. TROMBON II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe, praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=80-100, sviranje etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva, izvođenje složenih tehničkih i tonskih vježbi, izvođenje složenih vježbi disanja u cilju pripreme za interpretaciju i čitanje sa lista notnog zapisa složenih kompozicija kroz različite ključeve. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno složene vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede složene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =80 -100
4. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis složenih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno složene vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vrste disanja**	**Vrste disanja:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća.
3. Demonstrira **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah, dahtajuće disanje i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Disanje	

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno i uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala i sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronom, bending i vježbe za intonaciju
5. Demonstrira izvođenje složenijih **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** složenije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe, dupli i tripli jezik, frulato, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80 – 100**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske, molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvint i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski, molski i razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni i razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni **dinamičke i agogičke oznake** zadate etide	**Dinamičke i agogičke oznake:** tonski rod, metrika, agogika i dinamika
3. Izvede zadatu etidu prima vista	
4. Interpretira zadatu etidu složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne-forme, **složenih interpretativnih zahtjeva**	**Složena muzička građa:** djelo složenijih tehničkih i tonskih zahtjeva
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičkog djelo male i/ ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebane su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela male i/ ili slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** cikličnog djela	**Analiza:** epohe, kompozitora, oblika, stila i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni **transpoziciju**	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe zadatih djela	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kompozicije kroz **različite ključeve**	**Različiti ključevi:** violinski, bas, tenor i alt
5. Izvede zadati primjer složene kompozicije kroz različite ključeve	
6. Izvede zadati primjer na **instrumentima različitih štimova**	**Instrumenti različitih štimova:** alt, tenor i bas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Trombon II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Teoriski deo nastave treba usmeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasni ti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodiskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, raličitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procjeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost dela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve durke i molske skale, sa razloženim dominantnim i umanjenim četvorozvucima, MM= 80-100

Tehničke vježbe:

- C.Colins: Flexibilitis
- M.Scclossberg: Tehničke vježbe

Etide:

- R.Muller: Tehničke vježbe
- A.Strand: Škola za trombon 70 – 90
- C.Kopraš: Škola za trombon I dio, 20 -34
- G.Blume: Etide III dio

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

- R.Clerrisse: Molitva
- Devanže: Humoreska
- Bozza: Čakona
- F.Manns: Romansa
- E.Pandert: Aria
- A.Najdert: Fantazija(koncertni komad)
- M.Logar: Menuet

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	2
3.	Metronom	1
4.	Alt trombone	1
5.	Tenor trombone	1
6.	Bas trombone	1
7.	Notna literatura (književna i zvučna).	po potrebi
8.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD);	1
9.	pianino ili klavinova	1
10.	manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr..	1
11.	Računar.	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida:
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit:jedna etida, djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II

- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.43. TRUBA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za pravilno izvođenje složenih vježbi disanja, izvođenje složenih tehničkih i tonskih vježbi, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=80-100, sviranje etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva, čitanje sa lista notnog zapisa složenih kompozicija kroz različite transpozicije. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno složene vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede složene tehničke i tonske vježbe
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM= 80-100
4. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis složenih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno složene vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vježbe za pravilno disanje**	**Vježbe za pravilno disanje:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Primijeni **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah, dahtajuće disanje i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira **pravilno držanje instrumenta**	**Pravilno držanje instrumenta:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Disanje

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede složene tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno i uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala i sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronom, bending, vježbe za intonaciju i pedalni tonovi
5. Demonstrira izvođenje složenih **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** složenije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe, dupli i tripli jezik, frulato, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80 – 100**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske, molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik
4. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski i molski razloženo
5. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi složenih interpretativnih zahtjeva	
4. Interpretira zadatu etidu složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja**	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičkoo djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebane su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** cikličnog djela	**Analiza:** epohe, kompozitora, oblika, stila i dr.
3. Odredi **način vježbanja** cikličnog djela	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni transpoziciju	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe	
4. Analizira zadati primjer kroz **različite štimove**	**Različiti štimovi:** in C, in B, in F i dr.
5. Izvede zadati primjer kroz različite štimove	
6. Izvede zadati primjer na **instrumentima različitih štimova**	**Instrumenti različitih štimova:** B, C i Es

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Truba II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Teoriski deo nastave treba usmeriti tako da se učenik upozna sa pojmom estetike tona, i osnovnim tehničkim zahtevima trube. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasni ti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodiskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, raličitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procjeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talenat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve durske i molske skale, sa razloženim trozvucima, dominantnim i umanjenim četvorozvucima, u svim artikulacijama, MM = 80-100.

Dnevne Studije:

- H. L. Clarke : Technical studies for the cornet (Carl Fischer, New Jork)
- J. B. Arban : Complete method for trumpet (Hofmeister, Leipzig)
- M.Schlossberg : Daily drills + technical studies for trumpet (M. Baron Company, INC)
- R. Quinque : ASA Methode
- J. Thompson : The buzzing
- J. Stamp : Wurm-ups + studies (Editions Bim, Jean-Pierre Mathez, CH-1630, Bulle/Suisse)
- C. Collin : Trumpet School
- I druge škole slićne težine i sadržaja

Etide:

- W. Wurm: Selected Etudes
- P-F. Clodomir : 20 Studies , op.143
- S. Hering : 30 Etudes for trumpet or cornet
- I druge etide slične težine i sadržaja

Djela slobodne forme:

- S. Rachmaninoff : Vocalize
- P. I. Tchaikovsky : Napolitanska pjesma
- J. Barrat: Fantazija
- R. Defossez: Les Gammes en Vacances
- I druga djela slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- T. Albinoni : Koncert za trubu in Es
- V. Sheolokov : Koncerti za trubu br. 3 i 6
- I druga djela slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom	1
4.	Truba in B	1
5.	Truba in C	1
6.	Truba in Es	1
7.	Notna literatura (književna i zvučna)	po potrebi
8.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD)	1
9.	Pianino ili klavinova	1
10.	manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr.	1
11.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 3 etide, 1 djelo male i/ili slobodne forme i 1 ciklično djelo.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida;
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit:djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.44. VIOLA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditnavrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktičnanastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva (durskih i molskih skala, etida i tehničkih vježbi, muzičkih djela male i/ ili slobodne forme, koncerta, baroknih sonata, prima vista), iz partiture i napamet kao i sviranje u ansamblu, izvođenje javnih nastupa i dalje školovanje. Razvijanje sposobnosti razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu, kreativnosti, kritičkog mišljenja, sposobnosti slušanja i pažljivog odnosa prema instrumentu, kvalitetu zvuka, dinamici.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira barokno djelo ciklične forme, složenih interpretativnih zahtjeva ili klasicizma jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira 1-2 stava jednostavnih interpretativnih zahtjevasvite za solo violončelo J. S. Baha
6. Odsvira djela male forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Izvrši pravilno pripremne vježbe za javni nastup
8. Odsvira prima vista notni zapis složenih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **durske i molske skale** do četiri predznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h, B, g, A, fis, Es, c, E, cis, As i f
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u skalama	**Trozvuci i četvorozvuci**:durski sa obrtajima, molski sa obrtajima,dominantni i umanjeni septakord
3. Definiše **dvozvuke** u skalama	**Dvozvuci:** terce, sekste i oktave
4. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala:** detaše, spikato, stakato i markato
5. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala	
6. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala, a četvorozvuke vezano po četiri na jedan potez gudala	
7. Izvede dvozvuke detaše i vezano po 2	
8. Izvede skalu koristeći različite **poteze gudala**	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do četiri predznaka
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u skalama do četiri predznaka

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvrši analizu vrste **tehničkog problema lijeve ili desne ruke** koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problem lijeve ruke:** motorika prstiju, triler, vibrato, intonacija, arpeđa i dvozvuci (terce, sekste oktave) **Tehničkim problem desne ruke:** detaše, stakato, promjene gudala na vrhu i žabici, potezi gudala (legato, detashe, stakato, leggiero i spiccato)
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide složenih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida složenih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje pozicija
- Primjena pozicija u raznim tonalitetima
- Sviranje dvohvata
- Razvijanje tehnike desne ruke

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira barokno djelo ciklične forme, složenih interpretativnih zahtjeva ili klasicizma jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Izvrši analizu stilske epohe zadatog djela	
3. Odredi **muzički oblik** zadatog svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik:** preludij, alemanda, žiga, sonatni oblik, oblik pjesme, rondo i dr.
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike kompozicije koju svira	
5. Izvede sonatu složenih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru uz klavirsku pratnju	
6. Interpretira javno dva stava sonate složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija
- Stilske karakteristike
- Barokna sonata
- Klasična sonata
- Artikulacija u baroknim i klasičnim djelima

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna cikličnu formu zadatog koncerta	
2. Prepozna muzički oblik zadatog stava koncerta	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadatog stava koncerta	
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) koncerta složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Interpretira javno zadati stav/ove koncerta složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncert kao ciklična forma
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Definiše pojam svita za solo instrument	
3. Nabroji **svite** za solo violončelo J. S. Baha	**Svite:** br. 1 G – dur BWV 1007, br. 2 d – mol BWV 1008; br. 3 C – dur BWV 1009; br. 4 Es – dur BWV 1010; br. 5 c – mol BWV 1011 i br. 6 d – mol BWV 1012
4. Izvrši analizu svita br. 1 - 3 J. S. Baha	
5. Izvrši analizu odabranih stavova svite	
6. Izvede dva stava svite po izboru za solo čelo u odgovarajućem tempu poštujući elemente muzičke pismenosti i odabranog stila	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna svita
- Artikulacija u baroknim djelima
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male forme složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno pripremne vježbe za javni nastup**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **pripremne vježbe** pred javni nastup	**Pripremne vježbe**: vježbe disanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
2. Objasni pojam i značaj pripremnih vježbi pred nastup	
3. Opiše redosljed izvođenja pripremnih vježbi pred javni nastup	
4. Demonstrira izvođenje pripremnih vježbi pred javni nastup	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Priprema za javni nastup

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis složenih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaka, tonaliteta, vrste takta, tehničkih zahtjevnosti i dr.
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za starije razrede osnovne muzičke škole
- Orkestarske dionice složenih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Viola II je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedjeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sledeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala i dva stava barokne sonate ilijedan stav klasične sonate po izboru; Kolokvijum III: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru. Zahtjevi za godišnji ispit jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se izvodi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala

- Šradik: Škola violske tehnike (Pageles, New York Citi. International music company)
- A. Neinski: Vježbe u dvojnim notama za violu, sveska I (Sofija, „Nauka i iskustvo”, 1958)
- A. Neinski: Vježbe u dvojnim notama za violu, sveska II (Sofija, „Nauka i iskustvo”, 1960)
- A. Vaksman: Vježbe i skale u dvojnim notama za violu (Moskva, „Muzika”, 1957)
- O. Ševčik: op. 8 i 9
- K. Fleš: Sistem skala

Etide

- Hrestomatija (Moskva, „Muzika”, 1990)
- R. Krojcer: II sveska Rode: K. Moravec: Izabrane etide (Prag)
- A. B. Bruni: Škola za violu Kompanjoli: op. 22 (Milano, Rikordi)
- F. Fiorilo: Etide (New York)

Sonate

- Treksler: Sonatine (Brajtkof №. 5815)
- G. F. Teleman: Sonata a-mol (Peters, Lajpcig)
- G. F. Teleman: Šest sonata – Kanon (transkripcija za dve viole prof. Kornelij Meres, Bukurešt, , 1967)
- H. Ekle: Sonata g-mol (Paul Klengel, Peters, Lajpcig)
- Flekton: Sonata in G (Šot, London)
- G. F. Hendl: Izabrane sonate (M. Rejtih, Moskva, „Muzika”, 1963)
- A. Gedike: Sonata br. 1 (Moskva, „Muzika», 1959)

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Klasični komadi I, II i III sveska (Peters, Lajpcig)
- Komadi za violu (D. Bozduganov, Sofija, „Nauka i iskustvo", 1963)
- Zbirka pedagoškog repertoara (M. Rejtih, Moskva, „Muzika", 1966)
- Komadi kompozitora XIX veka (E. Strahov, Moskva, „Muzika", 1962)
- Komadi kompozitora XIX veka (E. Strahov, Moskva, „Muzika", 1966)
- Grudzinski: Minijature (VPM 2523)
- I. Vitols: Komadi za violu i klavir (Riga, 1964)
- I. Lotka – Kalinski: Mala svita (S. Grgić, Beograd, Album jugoslovenskih kompozitora za violu
- i klavir, 1970)
- T. Vidošić: Emprompti (S. Grgić, Beograd, Album jugoslovenskih kompozitora za violu i
- klavir, 1970)
- Ž. Grbić: Nevestina pesma (S. Grgić, Beograd, Album jugoslovenskih kompozitora)
- D.Ljadov: Preludijum
- F.Mendelson: Pjesma bez riječi
- V.A.Mocart: Menuet
- S.Prokofjev: Skercino op.52 br.4
- H.Sitt: Tarantela
- J.Svendsen: Romansa
- D.Šestakovic: Nokturno
- F.Šubert: Pčela
- S.Vasilenko: Etida

Koncerti

- B. Antjufev: Koncert
- L. Firket: Koncert
- J.Ch. Bah: Koncert u c-molu
- G. F. Teleman: Koncert G-dur (VPM, Poljska)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Viola	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Klavir	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 2 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svita J. S. Baha br. 1-3, 2 stava barokne ili 1 stav klasične sonate po izboru, prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period:jedna skala i dva stava barokne ili I stav klasične sonate po izboru
  - III klasifikacioni period:jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru
  - Godišnji ispit: jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz prve svite J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju (uz obavezu izvođenja ispitnog programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u

praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)

- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)

3.2.45. VIOLINA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi indiviudalno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje dirskih i molskih skala do četiri predznaka, etida, tehničkih vježbi, barkoknog djela ciklične forme, djela male forme, prvog, drugog ili trećeg stava koncerta složenih interpretativnih zahtjeva, izvođenje pripremnih vježbi za javni nastup i sviranje prima vista kompozicija složene strukture i zahtjeva. Razvijanje motorike, koordinacije, strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja i sposobnosti ovladavanja različitim tehnikama sviranja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira barokno djelo ciklične forme složenih interpretativnih zahtjeva ili klasicizma jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira djelo male forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
6. Izvrši pravilno pripremne vježbe za javni nastup
7. Odsvira prima vista notni zapis kompozicija složene strukture i zahtjeva

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prezentuje trooktavne skale do 4 predznaka	
2. Definiše **složene poteze gudala**	**Složeni potezi gudala**: leggiero i spiccato
3. Definiše vrste trozvuka i četvorozvuka	
4. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka:** terce, sekste i oktave
5. Izvede skalu povezano od 2-21 na jedan potez gudala	
6. Izvede skalu koristeći i kombinujući različite **poteze**	**Potezi**: legato, detashe, stakato, leggiero i spiccato
7. Izvede trozvuke po tri, šest, devet na jedan potez gudala, a četvorozvuke povezano po dva, četiri i osam na jedan potez gudala	
8. Izvede dvozvuke simultano kroz dvije po jedan i dva tona na jedan potez gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 2 do 4. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Učvršćivanje pozicija, promjena pozicija
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u skalama

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvrši analizu vrste **tehničkog problema** lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problemi**: zahtjevi u lijevoj ruci i potezi gudala
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo i dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide složenih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida složenih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za violinu
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira barokno djelo ciklične forme složenih interpretativnih zahtjeva ili klasicizma jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Izvrši analizu **stilske epohe** zadatog djela	**Stilska epoha:** barok i klasika
3. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik:** preludij, žiga, sonatni oblik, menuet, rondo i dr.
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike kompozicije koju svira	
5. Izvede sonatu složenih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru uz klavirsku pratnju	
6. Interpretira javno dva stava sonate složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna sonata
- Klasična sonata
- Artikulacija u baroknim i klasičnim djelima
- Muzička djela složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna cikličnu formu koncerta	
2. Prepozna muzički **oblik zadatog stava** koncerta	**Oblik zadatog stava**: sonatni oblik, rondo i dr.
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadatog stava koncerta	
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) koncerta složenih interpretativnih zahtjeva koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dimamika, agogika i artikulacija
5. Interpretira javno stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncert kao ciklična forma
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djelo male forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik:** sicilijana, mazurka, rondo i dr.
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dinamika, agogika i artikulacija
5. Izvede javno zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno pripremne vježbe za javni nastup**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **pripremne vježbe** pred javni nastup	**Pripremne vježbe**: vježbe disanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
2. Objasni pojam i značaj pripremnih vježbi pred nastup	
3. Opiše redosljed izvođenja pripremnih vježbi pred javni nastup	
4. Izvede osnovne pripremne vježbe pred javni nastup	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Priprema za javni nastup

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis kompozicija složene strukture i zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni postupak i pravila čitanja složenog notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaka, tonaliteta, vrste takta i tehničkih zahtjevnosti mjesta
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za starije razrede osnovne muzičke škole
- Orkestarske dionice složenih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Violina II je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja - muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Potrebnoje razgovarati sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Treba podsticati učenika na razvoj kritičkog i estetskog mišljenja kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja.
- U nastavi violine, nastavnik naročitu pažnju treba da obrati na posebno nadarene učenike. Njihov talenat se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na njihov uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetnočkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- Gregorijan: Ljestvice i razloženi akordi
- K. Fleš: Sistem skala
- H.Šradik:Vježbe za lijevu ruku
- O. Ševčik: Vježbe op.1, 2 ,3, 7, 8 i 9

Etide:

- R. Krojcer: 42 etide
- F. Fiorilo: 36 etida
- F. Mazas: op.36 (IIsv.)
- P.Rode: 24 capricen
- B.Kampanjoli: 30 preludija
- J. Dont: Etide op.37

Sonate:

- G.F. Hendl: 6 sonata
- A.Vivaldi : 12 Sonate
- J.S.Bah: Sonate za violinu i klavir
- F.Veračini: 12 sonata, F.J.Hajdn: Sonate
- Đ.Tartini: Sonate za violinu (lakše)
- A. Koreli: La Folia
- A.Vivaldi: La Folia
- A. Dvoržak: Sonatina op.100
- V.A. Mocart: Sonate

Male forme:

- K.V.Gluk: Melodija
- Vienjavski: Mazurka , Legenda, i slicni komadi
- A. Dvoržak: Humoreska
- F.Krajsler: Sicilijana i rigodon

- F.Mendelson: Pjesma bez riječi
- N: Rubinštajn: Melodija
- G. Tartini: Ariozo
- P.Čajkovski: Pjesma bez riječi

Koncerti :

- P.Rode: Koncerti br.6, 7 i 8
- V.A. Mocart : Koncerti po izboru
- Kabalevski: Omladinski koncert
- Berio: Koncert br.9
- T. Albinoni: Koncert E-dur
- J.S.Bah: Koncert a-moll i E-dur
- O.Špor: Koncert br.2
- G.B.Viotti: Koncert br.22,23,24
- Đ. Tartini : Koncert d-moll
- F.J.Hajdn: Koncerti G-dur i D-dur
- F.Mendelson : Koncert d-moll
- M.Bruh: Koncert g-moll

Čitanje s lista:

- J.Hajdn: Simfonije , Uvertire
- W.A.Mocart: Simfonije, uvertire,koncerti

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Violina	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	1
4.	Metronom	1
5.	Klavir	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4-6 trooktavnih durskih i istoimenih molskih skala sa arpeđima i dvozvucima (terce, sekste, oktave), 4-6 etida različite problematike, Barokna sonata, koncert (I ili II i III st.) i 2 do 3 muzička djela male i/ ili slobodne forme različitog karaktera.

- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: durska skala sa arpeđima i durskim dvozvucima i 2 etide različitog tehničkog problema (preporuka je da jedna bude dvozvučna)
  - II klasifikacioni period: molska skala sa arpeđima i molskim dvozvucima i 2 stava barokne sonate
  - III klasifikacioni period: 2 kompozicije male forme različitog karaktera
  - Napomena: Program na provjerama znanja se izvodi napamet.
  - Godišnji ispit: jedna etida, koncert I ili II i III stav (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet)
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja

tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.46. VIOLONČELO II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do četiri predznaka, etida, tehničkih vježbi, barkonog djela ciklične forme, pdjela male forme, prima vista kompozicija, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta i 1-2 stava svite J: S: Baha složenih interpretativnih zahtjeva i složenih kompozicija kroz različite ključeve i pravilno izvođenje pripremnih vježbi za javni nastup. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira barokno djelo ciklične forme, složenih interpretativnih zahtjeva ili klasicizma jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira 1-2 stava svite složenih interpretativnih zahtjeva za solo violončelo J. S. Baha
6. Odsvira djela male forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Izvrši pravilno pripremne vježbe za javni nastup
8. Odsvira prima vista notni zapis složenih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do četiri predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **durske i molske skale** do četiri predznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h, B, g, A, fis, Es, c, E, cis, As i f
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u skalama	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski sa obrtajima, molski sa obrtajima, dominantni i umanjeni septakord
3. Definiše **dvozvuke** u skalama	**Dvozvuci:** terce, sekste i oktave
4. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala :** detaše,spikato, stakato i markato
5. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala	
6. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala, a četvorozvuke vezano po četiri na jedan potez gudala	
7. Izvede dvozvuke simultano kroz jednu oktavu u trajanju polovine note	
8. Izvede zadatu skalu koristeći različite poteze gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do tri predznaka
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u skalama do tri predznaka

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvrši analizu vrste tehničkog problema lijeve ili desne ruke koji zadete etide obrađuju	
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo i dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide složenih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida složenih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebnan je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za violončelo
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira barokno djelo ciklične forme, složenih interpretativnih zahtjeva ili klasicizma jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Izvrši analizu stilske epohe zadatog djela	
3. Odredi **muzički oblik** zadatog svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik:** preludij, alemanda, žiga, sonatni oblik, oblik pjesme, rondo i dr.
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike kompozicije koju svira	
5. Izvede sonatu složenih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru uz klavirsku pratnju	
6. Interpretira javno dva stava sonate složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna sonata
- Klasična sonata
- Artikulacija u baroknim i klasičnim djelima
- Muzička djela složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna cikličnu formu zadatog koncerta	
2. Prepozna muzički oblik zadatog stava koncerta	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadatog stava koncerta	
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) koncerta složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Interpretira javno zadati stav/ove koncerta složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncert kao ciklična forma
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira 1-2 stava svite složenih interpretativnih zahtjeva za solo violončelo J. S. Baha**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklične forme	
2. Definiše pojam svite za solo instrument	
3. Nabroji **svite** za solo violončelo J. S. Baha	**Svite:** br. 1 G – dur BWV 1007, br. 2 d – mol BWV 1008; br. 3 C – dur BWV 1009; br. 4 Es – dur BWV 1010; br. 5 c – mol BWV 1011 i br. 6 d – mol BWV 1012
4. Izvrši **analizu** svita br. 1 - 3 J. S. Baha	**Analiza:** vrsta takta, tempo, oblik i karakter
5. Izvrši analizu odabranih stavova svite	
6. Izvede dva stava svite po izboru za solo čelo u odgovarajućem tempu poštujući elemente muzičke pismenosti i odabranog stila	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna svita
- Artikulacija u baroknim djelima
- Muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male forme složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno pripremne vježbe za javni nastup**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **pripremne vježbe** pred javni nastup	**Pripremne vježbe**: vježbe disanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
2. Objasni pojam i značaj pripremnih vježbi pred nastup	
3. Opiše redosljed izvođenja pripremnih vježbi pred javni nastup	
4. Izvede pripremne vježbe pred javni nastup	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Priprema za javni nastup

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis složenih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaka, tonaliteta, vrste takta i tehničkih zahtjevnosti mjesta
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za starije razrede osnovne muzičke škole
- Orkestarske dionice složenih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Violončelo II je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedjeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sledeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala i dva stava barokne sonate po izboru; Kolokvijum III: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru. Zahtjevi za godišnji ispit jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se izvodi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- O. Ševčik: Škola tehnike gudala op.2
- J. Štarker: Metodika sviranja - vježbe za lijevu ruku
- B. Kozman: Vježbe za razvijanje prstiju lijeve ruke

Etide:

- D. Poper: Visoka škola sviranja na violončelu op.43
- F. Docer: 113 etida - I, II, III
- J. Merk: Dvadeset studija op.11
- J. Dipor: 21 etida , I i II
- F. Gricmaher : Zbirka etida
- S. Li: 40 melodija i naprednih etida
- R. Mac: Zbirka 12 etida
- R. Mac: Zbirka 24 etide

Sonate:

- B. Marčelo: 6 sonata
- A.Vivaldi: 6 sonata
- A. Koreli: Sonata br.8 op. 5,
- G.F. Teleman: Sonata – D-dur
- J.S.Bah: 3 Sonate za viola da gamba
- G. Hendl: 3 sonate
- L. Bokerini: 6 sonata za violončelo i klavir

- Ž. Breval: Sonata G-dur
- L. van Betoven: 7 varijacija na temu "Bei Mannern“
- L. van Betoven: 12 varijacija na temu "Ein Madchen oder Weibchen"
- L, van Betoven: 12 varijacija na temu "Judas Maccabius"

Djela slobodne forme:

- A.Koreli: Preludijum
- K. Sen-Sans: Allegro Appasionato
- G. Fore: Elegija
- M.Bruh: Kol Nidrei
- S. Rahmanjnov: Vokaliza
- V. H. Skvajr: Tarantela
- P. Čajkovski: Sentimentalni valcer
- K. Sen-Sans: Labud
- G. Fore: Elegija
- K. Debisi: Romansa,
- G.Fore: Apres un reve
- Bah-Guno: Ave Maria
- E. Bloh: Jevrejski život

Koncerti:

- A.Vivaldi: Koncert D-dur, a-mol
- K.Sen-Sans: a-mol
- J. Klengel: Koncert C-dur
- J. Breval: Koncert C-dur
- S. Romberg: Koncert d-mol
- E. Elgar: Koncert e-mol
- D. Golterman: Koncert h – mol
- J. Hajdn: Koncert C-dur
- L. Bokerini: Koncert B-dur
- K. Davidov: Koncert a-mol
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult	2
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.

- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 2 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svita J. S. Baha br. 1-3, 2 stava barokne ili 1 stav klasične sonate po izboru, prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period: jedna skala i dva stava barokne ili I stav klasične sonate po izboru
  - III klasifikacioni period: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru
  - Godišnji ispit: jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz druge svite J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta , kompozicija slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju (uz obevezu izvođenja ispitnog programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)

- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.47. KAMERNA MUZIKA II / HARMONIKA, GITARA, HARFA, KLARINET, OBOA, FAGOT, TRUBA, TROMBON, HORNA, SAKSOFON

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa principima zajedničkog muziciranja, većim vrstama i strukturom kamernih ansambala. Osposobljavanje za izvođenje kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje elemenata muzičke pismenosti i kamernog muziciranja, njegovanje i međusobno usklađivanje intonacije, poznavanje i slušanje drugih glasova u ansamblu. Razvijanje koncentracije, komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Razlikuje vrste i sastav većih kamernih ansambala sa akcentom na matični instrument
2. Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela
3. Prepozna osnovne karakteristike kamerne muzike u muzičkom djelu i njen uticaj na interpretaciju
4. Izvede kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti i kamernog muziciranja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje vrste i sastav većih kamernih ansambala sa akcenatom na matični instrument**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **vrste** većih kamernih ansambala (akcenat na matični instrument)	**Vrste:** trija, kvarteti i kvinteti
2. Nabroji **sastave** većih kamernih ansambala (akcenat na matični instrument)	**Sastavi**: istorodni i mješoviti, kombinacije instrumenata i dr.
3. Objasni **specifičnosti** u radu istorodnog i mješovitog kamernog ansambla	**Specifičnosti:** usklađivanje intonacije, artikulacije i dr.
4. Objasni pozicioniranje na sceni	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Vrste i sastav većih kamernih ansambala (akcenat na matični instrument)
- Pozicioniranje članova ansambla na sceni

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede zvučne karakteristike svoga instrumenta	
2. Objasni pojam tematski materijal	
3. Prepozna tematski materijal u svojoj dionici i njegovu ulogu u toku kompozicije	
4. Navede muzičko sredstvo kojim se niveliše zvuk	
5. Demonstrira na zadatom primjeru nivelisanje zvuka, uz obrazloženje	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 4. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Osnove kamerne muzike i kamernog muziciranja

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna osnovne karakteristike kamerne muzike u muzičkom djelu i njen uticaj na interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove tema i pratnja	
2. Definiše pojam muzička fraza	
3. Navede **mogućnosti** izlaganja teme i muzičke fraze u kamernom djelu	**Mogućnosti:** kroz dionicu samo jednog ili više instrumenata
4. Navede **načine** usklađivanja balansa u ansamblu	**Načini:** pomoću dinamike, artikulacije, ritmičke preciznosti, poštovanja tačnog trajanja notnih vrijednosti i dr.
5. Prepozna na zadatim audio – vizuelnim primjerima osnovne karakteristike kamerne muzike	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Tema, pratnja i muzička fraza u kamernom djelu
- Principi u kamernom muziciranju

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadatog muzičkog djela	**Analiza:** vrste takta, tempa, dinamike, agogike, karaktera stavova i dr.
2. Odredi pojavljivanje tema u zadatom muzičkom djelu uz obrazloženje	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
4. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
5. Izvede zadate kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva (originalno pisana za ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika II/ Harmonika, gitara, harfa, klarinet, oboa, fagot, truba, trombon, horna, saksofon, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 4 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Harmonika:

- J.S.Bah: Orguljska djela, po izboru; T. Albinoni: Adagio; F. Angelis: Haiti (ciklus); Comastor (ciklus); M.Musorgski: Slike sa izložbe; G. Hermosa: Anantango; Joplin: Zabavljač; G. Sviridov: Snježna oluja
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika
- IMSLP (https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Gitara:

- J. S. Bach: Dvoglasne invencije (arr. Matušić); F. Sor :Divertissement op. 38, op. 34, op. 38, op. 39, op. 61, op. 62; I. Padovec: Poloneza 1 i 2; M. D. Pujol: Tango, Milonga y Final; J. W. Duarte: Engleska suita br. 2; D. Granados: Danzas españolas br. 2; F. Karulji: op.333/III; M.Guljiani: op. 16a; op. 55; op. 75; op. 80; op. 92; op. 94; J.Kofner: op. 80; op. 87; op.40; L.Von Kal: op. 24; op. 39 – za dvije gitare; A.Dijabeli: op. 62; F.Granjani: op. 12; J.Kofner: op. 168; M. Praetorius–W. Brade: 10 Renaissance-Tänze; J. S. Bach: Troglasna invencija br. 6 (arr. Čagalj); S. Rak: Four Moods; J. W. Duarte: Little suite nr. 2 Op. 79 – za tri gitare; S. Rossi: Sonata detta La Modern; J. S. Bach: Dodatak kantati BWV 208 (arr. Čagalj); D. Kupren: Le Petit-Rien (arr. Čagalj); R. Šuman: Kinderszenen Op. 15 (arr. Čagalj) (Vom fremden Ländern und Menschen; Träumerei); O. Peterson: The Laurentide Waltz (arr. Marcelić); A Pjacola: Lo que vendra; C. Makado: Danças populares brasileiras; J. W. Duarte: English suite nr. 3 Op. 78; M.Guiljini: op. 25; op. 52; op. 74; op. 74; op. 75; op. 77; op. 81; F.Granjani: op. 8; F.Korulji: op. 109 - gitara i flauta ili violina; L.Bokerini, M. Guiljanija, L.Von Kala, F. Karulja, F.Molinoa - tria, kvarteti i kvinteti

Harfa:

- Ž. Bize: Menuet za flautu i harfu; E. Morikone: Gabrijelova Oboa za obou i harfu; Garela: Misticno svetlo- harfa i sopran, harfa i flauta; F. Šopen: Varijacije na Rosinijevu temu - flauta i harfa; Boksa: Nokturno br I - harfa i klarinet; S. Guno: Ave Marija - flauta, celo i harfa; S. Kanga: Folklorne pesme sa Britanskih ostrva, knjiga I i II (po izboru) - harfa i flauta/ violina ili oboa

Klarinet:

- Ž.Lefevr: 12 sonata za dva klarineta; J. Videman: 30 lakih dueta za dva klarineta; M. Krojcer: Trio za klarinet, fagot i klavir; V.Emanuel: Sonata za klarinet, flautu i klavir; L.van Betoven: Duo br. 1, 2, 3 – klarinet, fagot i klavir; Trio B-dur op. 11 – klarinet, violončelo, klavir

Oboa:

- J. D. Zelenka 6 Sonata za dvije oboe i fagot; G. F. Handel 6 Sonata op. 2 za dvije oboe; F. Berkas: Dueti za dve oboe; A. Besozzi: Duetto (za dvije oboe)

Fagot:

- J. S. Bach; G. F. Händel; N. Fedorov; S. Kritička I knjiga; M. Šoponikova; P. Sikeira: Dueti za dva fagota

Truba:

- Đ.Tošič: Pet kvarteta za četiri trube; Dueti za dvije trube; Četiri trija za tri trube**;** N.Veikler: Dueti za dvije trube

Trombon:

- O.di Laso: Dva moteta za dva trombona; A.Bertaloti: Canone alla quinta za dva trombona; D.Uber: Karneval za tri trombona; P.M.Diboa: A Petits Pas - 12 tria za tri trombona

Horna:

- P.Konjović: Svita San letnje noći, kvintet;Ž.Iber: Trois pieces brevis, kvintet; R.Šuman: Wilcler Reiter, sekstet limenih duvača; Vojnički marš, sekstet limenih duvača; W.A.Mocart: 12 komada za dvije horne; Kvarteti za dvije trube, hornu, trombon; kvarteti za dvije trube i dvije horne; V.Divernoa: Četiri trija za 3 horne

Saksofon:

- Originalna djela i transkripcije J.S.Bah, G.F.Hendl, N.Fedotovsa, S.Kritička (I knjiga); H.Kloze; M.Šoponikova
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- clarinet institute (https://www.clarinetinstitute.com)
- 8notes (https://www.8notes./sheet_music)
  IMSLP (https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.

- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 1 djelo cikličnog oblika složenih interpretativnih zahtjeva ili 2 do 3 kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva (originalno pisane za ansambl ili transkripcija).
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 15 min. po izboru predmetnog nastavnika.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva I dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.48. KAMERNA MUZIKA II / KLAVIR

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa principima zajedničkog muziciranja, vrstama i strukturom ansambala sa akcentom na muziku klasicizma, njegovanje i međusobno usklađivanje intonacije, poznavanje i slušanje drugih glasova u ansamblu. Osposobljavanje za izvođenje izvođenje kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje elemenata muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila. Razvijanje koncentracije, komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela
2. Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na klasicizam
3. Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u klasicizmu
4. Izvede kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam *tematski materijal*	
2. Prepozna tematski materijal u svojoj dionici	
3. Navede način kojim se niveliše zvuk	
4. Demonstrira na zadatom primjeru nivelisanje zvuka, uz obrazloženje	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume za 1 i 3. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Odlike kamerne muzike i kamernog muziciranja

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala s akcentom na klasicizam**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede stilska obilježja muzike klasicizma	
2. Objasni položaj kamerne muzike u klasicizmu	
3. Navede **najznačajnije kompozitore** klasicizma i njihov kamerni opus	**Najznačajniji kompozitori:** Hajdn, Mocart, Betoven i dr.
4. Navede **osnovne kamerne forme** u klasicizmu	**Osnovne kamerne forme:** klavirski trio, gudački kvartet i klavirski duo
5. Opiše instrumentarij u klasicizmu	
6. Uporedi zvuk starih instrumenata sa modernim instrumentima na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske odlike muzike klasicizma
- Kamerna muzika u klasicizmu i najznačajniji kompozitori
- Kamerni sastavi u klasicizmu
- Instrumentarij klasicizma

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u klasicizmu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam muzička fraza	
2. Navede **sredstva** koja pomažu u kreiranju muzičke fraze	**Sredstva**: artikulacija, dinamika i agogika
3. Izloži **specifičnosti** prilikom interpretacije kamernih djela u klasicizmu	**Specifičnosti:** tuše, pedal, dinamika, agogika i artikulacija
4. Uporedi srestva i specifičnosti na audio –vizuelnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija, dinamika i agogika u djelima klasicizma

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analiz**u zadatog muzičkog djela iz epohe klasicizma	**Analiza:** vrste takta, tempa, dinamike, agogike, karaktera stavova i dr.
2. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova u realnim uslovima	
4. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
5. Izvede zadato muzičko/ zadata muzička djela, u realnim uslovima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija/ kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva (originalno pisana za odabrani ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika II/ Klavir omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 4 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J. Hajdn: Klavirska tria (G – dur, fis – mol); A. Diabeli:Sonate za gitaru i klavir; F.Bah:Trio br.2 C- dur (flauta, violina i klavir; K.F.E.Bah:Sonata br.2 (flauta, violina, klavir); J. V. Štamic:Trio (flauta, violina i basso continuo); L. Van Betoven: Klavirska trija op. 1, Klavirska trija br. 7 i 8 Klavirski duo: J. Hajdn: Varijacije "Il Maestro e Lo Scolare"; V.A. Mozart: Sonata KV 19d C - dur, Sonata KV 381 D - dur, Sonata KV 358 B- dur, Sonata KV 357 G- dur; M. Clementi: Originalne sonate; A. Diabeli: Op.37, 38, 73, 15, Rondo Op. 152; L.van Betoven: Deutsche Tanze, Contretanz, Menuet, 3 Marša Op. 45, Sonata Op.6, D dur; V.F. Bach: Sonata F- dur –d uet za 2 klavira; J. K. F. Sonate u A – duru i C – duru; Ž. Hasinte: Duo za četiri ruke; M. Klementi: Sonate za dva klavira
- Druga literatura po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- IMSLP (https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.

- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: jedno djelo cikličnog oblika složenih interpretativnih zahtjeva ili dvije do tri kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva (originalno pisane za ansambl ili transkripcija) od kojih jedna mora biti iz klasičnog perioda.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 15 min. po izboru predmetnog nastavnika sa akcentom na klasični period.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III i IV
- Korepeticija I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva I dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.49. KAMERNA MUZIKA II / VIOLINA, VIOLA, VIOLONČELO, KONTRABAS, FLAUTA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 5 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa odlikama kamerne muzike i principima zajedničkog muziciranja, značajem intonacije, ritmičke preciznosti u zajedničkom sviranju, vrstama i strukturom ansambala sa akcentom na klasicizam. Osposobljavanje za izvođenje kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje svih elemenata muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranih stilova. Razvijanje sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja kao važnim kategorijama u profilu muzičkog izvođača.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela
2. Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na klasicizam
3. Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u klasicizmu
4. Izvede kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam tematski materijal	
2. Prepozna tematski materijal u svojoj dionici	
3. Navede način kojim se niveliše zvuk	
4. Demonstrira na zadatom primjeru nivelisanje zvuka, uz obrazloženje	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijum 2, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Odlike kamerne muzike i kamernog muziciranja

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala s akcentom na klasicizam**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede stilska obilježja muzike klasicizma	
2. Objasni položaj kamerne muzike u klasicizmu	
3. Navede **najznačajnije kompozitore** klasicizma i istraži njihov kamerni opus	**Najznačajniji kompozitori:** Hajdn, Mocart, Betoven i dr.
4. Navede **osnovne kamerne forme** u klasicizmu	**Osnovne kamerne forme:** klavirski trio, gudački kvartet i klavirski duo
5. Opiše instrumentarij u klasicizmu	
6. Uporedi zvuk starih instrumenata sa modernim instrumentima na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske odlike muzike klasicizma
- Kamerna muzika u klasicizmu i najznačajniji kompozitori
- Kamerni sastavi u klasicizmu
- Instrumentarij klasicizma

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u klasicizmu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam muzička fraza	
2. Navede **sredstva** koja pomažu u kreiranju muzičke fraze	**Sredstva**: artikulacija, dinamika i agogika
3. Izloži **specifičnosti** prilikom interpretacije kamernih djela u klasicizmu	**Specifičnosti:** vibrato, potezi gudala i artikulacija
4. Uporedi specifičnosti interpretacije zadatih kamernih djela na audio -vizuelnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija, dinamika i agogika u djelima klasicizma

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analiz**u zadatog muzičkog djela iz epohe klasicizma	**Analiza:** vrste takta, tempa, dinamike, agogike, karaktera stavova i dr.
2. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova u realnim uslovima	
4. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
5. Izvede zadato muzičko/ zadata muzička djela, u realnim uslovima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne se ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija/ kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva (originalno pisana za odabrani ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika II/ Violina, viola, violončelo, kontrabas, flauta, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 5 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Gudači:

- Dueti: L. Bokerini: Tri dueta Op. 5 za dvije violine; Š. Dankla: Dueti Op. 23 za dvije violine; I. Plejel: Šest malih dueta Op. 8 za dvije violine; J. Haydn Sonate za dvije violine; C. F. Štamic: Dueti za violinu i violu; ; Š. Dankla:Etide Op. 68 za dvije viole; V. A. Mocart: Dueti za violinu i violu KV 423; L. van Betoven: Tri dueta za violinu i violončelo; K. E. Bah: Sonata za violinu i klavir u g- molu; B. Romberg: Sonate za violončelo i klavir; V. A. Mocart: Sonate za violinu i klavir; L. Bokerini: Sonata za violončelo i klavir u A duru; A. Rola: Dueti za dvije viole; V.F.Bah: 3 dueta za dvije viole; K. Štamic: tri dua za dvije viole; I. Plejel: Dua za violu i violončelo; L.A. Lili: 3 koncertatna dua za violinu i violu; Bokerini: Rondo za dva kontrabasa;Skarlati: Sonata;TRIJA: F. E. Bach Sonata za klavirski trio; Haydn-Kalmar: Divertimenta za dvije violine i violončelo; J. Haydn Divertimenta za klavirska tria; V. A. Mocart: Adagio, Menuet i Rondo KV 356 za tri violine, Divertimento za violinu violu i violončelo KV 563 u Es-duru, Trio za violinu, violu i klavir, Klavirska tria, Divertimento u B-duru; L. van Betoven Klavirska tria; V.A.Mocart: Kvarteti za flautu i gudački trio; J.Hajdn: Kvartet u G-duru op.5/4 (flauta, violina, viola, gitara); L. van Betoven: Trio br. 1, 2, 3 (E, D, i C-dur) za violinu, violu i kontrabas; J. Hajdn: Tri tria za violinu, violu i kontrabas; KVARTETI: J. Haydn Gudački kvarteti (raniji opusi); V. A. Mocart: Gudački kvarteti, Kvarteti za četiri violončela; L. van Betoven: Gudački kvarteti(raniji opusi); P. Nardini Gudački kvarteti i drugi; KVINTETI: F. E. Bach Kvintet za dvije violine, violu, klavir i kontrabas; W. A. Mozart Kvintet u B duru KV 46

Flauta:

- K. F. E. Bah: Duets; J. Hajdn: 3 Trios; W. A. Mozart; 6 Dueta; V. A. Mocart: Kvartet D dur, F. Kulau: 3 Duets for two flutes op. 10, op. 80, op. 81, Op. 87, Kvartet e - mol op.103; V.A.Mocart: Kvarteti za flautu i gudački trio- J.Hajdn: Kvartet u G-duru op.5/4 (flauta, violina, viola, gitara); V.A.Mocart: transkripcije tema iz opera i komada za klavir za dvije flaute; L.van Betoven: Allegro i menuet G-dur za dvije flaute; F. Devienne 12 Easy Flute Duos op.57; A. Reiha: Varijacije za 2 flaute i Kvartet D dur op. 12; Fleury:Oeuvres originales du 17. et 18. siecle (Originalna djela iz XVII i XVIII vijeka); F. A. Hoffmeister: Terzetto; L.van Betoven: Trio G-dur za tri flaute; W.A.Mocart: Varijacije na teme: Don Đovani - La ci darem la mano; L. van Betoven: Trio concertante G-dur (za flautu, fagot ili violončelo i klavir); W.A.Mocart: Tri trija K 439 C-dur, D – dur, F - dur za flautu, violinu i violončelo; J.K.Bah: Sonata za violinu, flautu i klavir C-dur za flautu, violinu i violončelo; F.A. Hoffmeister: Kvartet A-dur za flautu, violinu, violu i violončelo (prema sonati alla turca KV 331)F.Kuhlau: Kvinteti br.1 D-dur, br. 2 E-dur, br. 3 A-dur za flautu, violinu, dvije viole i violončelo
- Druga literatura po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- IMSLP (https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: jedno djelo cikličnog oblika složenih interpretativnih zahtjeva ili dvije do tri kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva (originalno pisane za ansambl ili transkripcija) od kojih jedna mora biti iz klasičnog perioda.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 15 min. po izboru predmetnog nastavnika sa akcentom na klasični period.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Orkestar I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost, učenje u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti, podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.50. KAMERNA MUZIKA II / PERKUSIJE

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditnavrijednost
	Teorijskanastava	Vježbe	Praktičnanastava		
II	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vrstama i strukturom kamernih ansambala sa akcentom na membranofone instrumente Ospobljavanje za izvođenje odabrane kompozicije uz poštovanje elemenata muzičkog teksta, njegovanje i međusobno usklađivanje intonacije, poznavanje i slušanje drugih glasova u ansamblu i usavršavanje sposobnosti za zajedničko muziciranje. Razvijanje koncentracije, komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela
2. Izloži osnovne karakteristike membranofonih instrumenata i njihovu ulogu u kamernom ansamblu
3. Ukaže na specifičnosti u izvođenju kamernih djela baziranim na membranofonoj grupi instrumenata
4. Izvede odabrane kompozicije poštujući osnovne elemente muzičkog teksta

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tematski materijal u svojoj dionici	
2. Prepozna tematski materijal u dionicama ostalih instrumenata	
3. Navede sredstvo kojim se niveliše zvuk	
4. Demonstrira na zadatom primjeru nivelaciju zvuka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 3. Za kriterijume 1 i 2 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Odlike kamernog muziciranja

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike membranofonih instrumenata i njihovu ulogu u kamernom ansamblu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji udaraljke koje pripadaju membranofonoj grupi instrumenata	
2. Definiše pojam kamerni ansambl sa membranofonim instrumentima	
3. Objsani **vrste i sastav kamernih ansambala** sa membranofonim udaraljkama i njihovo pozicioniranje na sceni	**Vrste kamernih ansambala:** prema broju izvođača **Sastav kamernih ansambala:** prema zastupljenosti instrumenata
4. Objasni ulogu membranofonih instrumenata u kamernom ansamblu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Membranofona grupa udaraljki
- Vrste i sastav kamernih ansambala sa udaraljkama
- Pozicioniranje članova kamernog ansambla sa udaraljkama

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u izvođenju kamernih djela baziranim na membranofonoj grupi instrumenata**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike svakog membranofonog instrumenta ponaosob	
2. Objasni ulogu membranofonog instrumenta u odnosu na druge u kamernom ansamblu	
3. Navede specifičnosti u kreiranju zvučne slike	
4. Navede **načine** korigovanja zvuka	**Načini:** dinamikom, upotrebom različitih palica i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Način stvaranja zvuka kod membranofone grupe udaraljki

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede odabrane kompozicije poštujući osnovne elemente muzičkog teksta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu tematskog materijala i ritmičkog obrasca u zadatim kompozicijama	
2. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatim kompozicijama	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
4. Izvede zadate kompozicije, u realnim uslovima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije sa membranofonom grupom udaraljki

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika II/ Perkusije, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 4 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Č.Memfis: Dueti za doboš; O.Balaž: Tri tria za doboš,timpane i tom-tomove; M.I.Pekarski: Muzika za udaračke instrumente.
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: dvije kompozicije za ansambl po izboru.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju do15 min. po izboru predmetnog nastavnika.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Instrument I, II, III I IV
- Istorija muzike I, II, III I IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Orkestar I, II, III I IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost, učenje u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti, podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.51. KAMERNA MUZIKA II / SOLO PJEVAČ

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa kamernim djelima složenih interpretativnih zahtjeva i principima zajedničkog muziciranja, vrstama vokalnih ansambala sa akcentom na muziku epoha baroka, klasicizma i romantizma. Osposobljavanje za ovladavanje specifičnim zahtjevima zajedničkog muziciranja u domenu ritmičke, agogičke i tonske problematike. Razvijanje sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Upotrijebi stilske karakteristike u kamernim djelima složenih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma i romantizma
2. Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva
3. Otpjeva kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva za jedan i/ili dva glasa iz epoha baroka, klasicizma i romantizma, napamet ili iz nota, a cappella i/ili uz pratnju klavira ili nekog drugog instrumenta
4. Interpretira na javnom nastupu kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva za jedan i/ili dva glasa autora XVII, XVIII i XIX vijeka dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi stilske karakteristike u kamernim djelima složenih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma i romantizma**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **stilske karakteristike muzike baroka** i **najznačajnije kompozitore**	**Stilske karakteristike muzike baroka:** motorični ritam, artikulacija, ornamentacija, kontrasti f i p, varirana repeticija, „ravan ton“ i dr. **Najznačajniji kompozitori:** Monteverdi, Pergolezi, Bah, Hendl, Vivaldi, Persl i dr.
2. Navede **stilske karakteristike muzike klasicizma** i **najznačajnije kompozitore**	**Stilske karakteristike muzike klasicizma:** lirske melodije sa virtuoznim elementima, artikulacija, agogika, jasna dinamička nijansiranja, zastupljenost vibrata i dr. **Najznačajniji kompozitori:** Betoven, Mocart, Hajdn i dr.
3. Navede **stilske karakteristike muzike romantizma** i **najznačajnije kompozitore**	**Stilske karakteristike muzike romantizma:** sloboda izražavanja u kontekstu ritma i melodije - rubato, prisutnost vibrata, dugačke muzičke fraze, elementi muzičkog folklora, kombinacija dinamičkih nijansiranja i dr. **Najznačajniji kompozitori:** Mendelson, Šuman, Brams, Dvoržak, Tosti i dr.
4. Navede **okolnosti** u kojima je stvarano muzičko djelo	**Okolnosti:** društvene prilike, životne prilike kompozitora u momentu stvaranja, njegove umjetničke preokupacije i dr.
5. Demonstrira stilske karakteristike **muzičkih epoha** u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva za jedan ili dva glasa	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam i romantizam

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike baroka, klasicizma i romantizma

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pročita lirski tekst na originalnom jeziku u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma i romantizma	
2. Prevede lirski tekst na **maternji jezik**	**Maternji jezik:** crnogorski, srpski, hrvatski i bosanski
3. Memoriše lirski tekst u **originalu**	**Original:** maternji i strani jezik
4. Memoriše prijevod lirskog teksta	
5. Označi mjesta za udisanje vazduha u lirskom tekstu vodeći računa o slaganju svih zastupljenih vokalnih dionica	
6. Interpretira zadatu kompoziciju na osnovu razumijevanja lirskog teksta i zajedničkog shvatanja kompozicije od strane svih učesnika ansambla	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Analiza lirskog teksta

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva za jedan i/ili dva glasa iz epoha baroka, klasicizma i romantizma, napamet ili iz nota, a cappella i/ili uz pratnju klavira ili nekog drugog instrumenta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije** u izvođenju zadatih kompozicija	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
2. Izvede **kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka**	**Kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka:** složeni dueti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Monteverdija, Pegrolezija, Baha, Hendla, Vivaldija, Persla i dr.
3. Izvede **kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka**	**Kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka:** složeni dueti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Betovena, Mocarta, Hajdna i dr.
4. Izvede **kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka**	**Kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka:** romanse, složeni dueti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Mendelsona, Šumana, Bramsa, Dvoržaka, Tostija i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježa sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Elementi muzičke interpretacije

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira na javnom nastupu kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva za jedan i/ili dva glasa autora XVII, XVIII i XIX vijeka dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede **pripremne vježbe** pred nastup	**Pripremne vježbe:** vježbe disanja, vježbe raspjevavanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
2. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
3. Usaglasi intonaciju pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	
4. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije**	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, agogika, artikulacija, karakter, ornamenti, stilske karakteristike, fraziranje i dr.
5. Odloži notni materijal i garderobu na odgovarajući način	
6. Iskaže osjećaj za **zajedničko muziciranje**	**Zajedničko muziciranje:** kamerna muzika, hor, vokalni i vokalno-instrumentalni ansambli
7. Izvede zadate kompozicije na javnom nastupu, dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 3, 4 i 6. Za kriterijume 1, 2, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela
- Javni nastup

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika II/ Solo pjevanje, je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja kroz zajedničko muziciranje. Mogućnosti vježbanja i interpretacije učenika su individualna stvar. Stoga kamernu muziku treba posmatrati u tom kontekstu i prilagoditi program nivou, spretnosti, znanju i brzini savladavanja zadataka članovima vokalnog/vokalno-instrumentalnog sastava. Ukoliko nema dovoljan broj učenika instrumentalista odgovarajućeg godišta za formiranje željenog ansambla, član kamernog ansambla može biti profesionalni korepetitor ili nastavnik nekog drugog instrumenta. U skladu sa tim, treba odabrati adekvatan program. Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- Vježbe su dio nastave koje treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Ukoliko nema dovoljno učenika iz II razreda za formiranje kamernog ansambla, preporučuje se kombinacija učenika I i II ili II i III razreda srednje muzičke škole. U cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata dio vježbi se može realizovati i individualno sa članovima ansambla. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje znanja sa praktičnom primjenom. Kod učenika treba razvijati svijest o njihovim potencijalima i pružiti im priliku da predlože kompozicije koje bi željeli da nauče, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara njihovim mogućnostima. Ukoliko učenik nema dovoljno znanja iz poznavanja potrebnih stranih jezika, obaveza nastavnika je da mu pomogne u savladavanju čitanja i prevođenja teksta.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici (afektivni domen) koja bi uz stečena i nova znanja (kognitivni domen) i vještinu/zanat (psiho-motorni domen) dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom. Kod učenika treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Landshoff, L., Alte meister des bel canto, C.F.Peters, Leipzig
- Purcell, H., 6 Vocal Duets, Augener, London
- Mendelssohn-Batholdy, F., Duette für zwei singstimmen, Edition Peters, Leipzig
- Martinssen, F., Duettenkranz, Edition Peters, Leipzig
- Brahms, J., 3 duets op.20, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 duets op.28, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 duets op.61, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 5 duets op.66, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 ballades and romances op.75, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 4 duets op.34, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 4 duets op.78, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Dvořak, A., Cigánske melodie op.55, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Dvořak, A., Biblické písně op.99, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Giuliani, M., Trois romances op.13
- Giuliani, M., Trois romances op.22
- Giuliani, M., Sei Cavatine op.39
- Giuliani, M., Cavatina „Di tanti palpiti“ op.79
- Giuliani, M., Sechs Lieder op.89
- Giuliani, M., Sei Ariette op.95
- Rodrigo, J., 12 canciónes españolas
- Rodrigo, J., Folias canarias
- Rodrigo, J., Aranjuez, ma pensée
- Rodrigo, J., Romance de Durante

Ostalo:

- Romanse i dueti slovenskih kompozitora
- Originalno pisane kompozicije i/ili transkripcije za vokalno-instrumentalne sastave (do 3 člana)

Drugi izvori:

- https://www.edition-peters.de
- https://www.ricordi.com
- https://www.baerenreiter.com
- https://www.boosey.com
- https://www.breitkopf.com
- https://www.halleonard.com
- https://en.schott-music.com
- https://imslp.org
- http://tarakanov.net
- https://musescore.com

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Partiture	2 do 3
3.	Klavir / drugi instrument	1
4.	Stolica za klavir / drugi instrument	1 do 2
5.	Stalak za note	3
6.	Ogledalo dimenzija 150x200 cm	1
7.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
8.	WiFi zvučnik	1
9.	Sto	1
10.	Stolica	3

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen je obavezan minimum kompozicija u toku školske godine kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva: 2 kompozicije autora XVII vijeka, 2 kompozicije autora XVIII vijeka, 2 kompozicije autora XIX vijeka
- Predviđena je provjera na kraju školske godine, pred komisijom:
- Godišnji ispit: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka složenih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija autora XIX vijeka složenih interpretativnih zahtjeva
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Menadžment u muzičkoj umjetnosti
- Komplementarni klavir I, II, III i IV
- Džez I i II
- Popularna I i II
- Tradicionalna muzika I i II
- Strani jezici

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, upotreba stranih riječi u lirskim tekstovima zadatih kompozicija, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođenja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem notnog materijala i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka, razvijanje svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda; razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj, evropskoj i svjetskoj baštini i dr.)

3.2.52. MUZIČKI INSTRUMENTI

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	36	27	9	**72**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim muzičkim principima stvaranja tona na različitim muzičkim instrumentima i mogućnosti prepoznavanja istih. Osposobljavanje za čitanje i pisanje štimova različitih muzičkih instrumenata i partitura za manje instrumentalne ansamble. Razvijanje sposobnosti zapažanja, logičnog i analitičkog razmišljanja i slušanja, preciznosti i marljivosti, pouzdanosti, sposobnosti upoređivanja, snalaženja u složenim situacijama i pozitivnog odnosa prema drugima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Razlikuje osnovne pojmove o zvuku i muzičke instrumente po vrsti
2. Razlikuje gudačke instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji
3. Razlikuje trzane i udarne žičane instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji
4. Razlikuje drvene duvačke instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji
5. Razlikuje limene duvačke instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji
6. Razlikuje duvačke instrumente sa mijehom i vokalne instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji
7. Razlikuje udaraljke po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji
8. Razlikuje elektronske instrumente po tehničko-tehnološkim principima dobijanja zvuka i notaciji
9. Razlikuje kamerne ansamble i orkestre

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje osnovne pojmove o zvuku i muzičke instrumente po vrsti**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **osnovne pojmove o zvuku**	**Osnovni pojmovi o zvuku**: činioci i definicija zvuka, osobine zvuka i prenošenje zvuka
2. Objasni **osobine zvuka** i razliku između zvuka i tona.	**Osobine zvuka**: visina, jačina, trajanje i boja
3. Navede tonove alikvotnog niza	
4. Navede **vrste muzičkih instrumenata**	**Vrste muzičkih instrumenata:** žičani, duvački, udaraljke i električni instrumenti

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Osobine zvuka
- Zvuk
- Ton
- Alikvotni niz
- Vrste muzičkih instrumenata

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Razlikuje gudačke instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše podjelu **žičanih instrumenata**	**Žičani instrumenti:** gudački, trzani i udarni
2. Navede **gudačke instrumente**	**Gudački instrumenti:** violina ,viola, violončelo i kontrabas
3. Objasni građu i izvođačku tehniku gudačkih instrumenata	
4. Analizira notaciju gudačkih instrumenata slušajući zadate zvučne primjere	
5. Uradi notaciju gudačkih instrumenata na zadatim primjerima	
6. Prepozna gudačke instrumente po boji	
7. Opiše porijeklo, razvoj i primjenu gudačkih instrumenata	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4 i 7. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađene vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Gudački instrumenti

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje trzane i udarne žičane instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **trzane žičane instrumente**	**Trzani žičani instrumenti:** harfa, gitara, lauta, mandolina, tambura, cembalo i dr.
2. Objasni građu trzanih žičanih instrumenata	
3. Objasni izvođačku tehniku trzanih žičanih instrumenta	
4. Analizira notaciju trzanih žičanih instrumenata	
5. Objasni građu klavira	
6. Objasni izvođačku tehniku klavira	
7. Analizira notaciju klavirske muzike	
8. Prepozna boju tona svakog trzanog žičanog instrumenta i klavira	
9. Opiše porijeklo, razvoj i primjenu trzanih žičanih instrumenata i klavira	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1, 2, 3 , 5, 6 i 9 . Za kriterijume 4 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 8 potrebna je ispravno urađena praktična vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Trzani žičani instrumenti
- Udarni žičani instrument-klavir

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje drvene duvačke instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **podjelu duvačkih instrumenata**	**Podjela duvačkih instrumenata:** drveni duvački, limeni duvački instrumenti i duvački instrumenti sa mijehom
2. Navede **drvene duvačke instrumente**	**Drveni duvački instrumenti:** flauta, pikolo, oboa, engleski rog, klarinet, basklarinet, saksofon, fagot i kontrafagot
3. Objasni građu svakog drvenog duvačkog instrumenta	
4. Objasni razlike u izvođačkoj tehnici drvenih duvačkih instrumenata	
5. Prepozna boju svakog drvenog duvačkog instrumenta	
6. Analizira notaciju svakog drvenog duvačkog instrumenta slušajući zvučne primjere	
7. Uradi notaciju drvenih duvačkih instrumenata u zavisnosti od **transpozicije** na zadatim primjerima	**Transpozicije:** in a, b, d, es i f
8. Opiše porijeklo, razvoj i primjenu drvenih duvačkih instrumenata	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4 i 8 . Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Drveni duvački instrumenti
- Transpozicija

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje limene duvačke instrumente po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **limene duvačke instrumente**	**Limeni duvački instrumenti:** horna, truba, trombon, tuba, krilnica, kornet, suzafon, helikon i eufonijum
2. Objasni razike u izvođačkoj tehnici limenih duvačkih instrumenata	
3. Objasni građu svakog limenog duvačkog instrumenta	
4. Analizira notaciju svakog limenog duvačkog instrumenta i partituru duvačkog orkestra slušajući zvučne primjere	
5. Prepozna boju svakog limenog duvačkog instrumenta	
6. Uradi notaciju limenih duvačkih instrumenata u zavisnosti od **transpozicije** na zadatim primjerima	**Transpozicija**: in f i in b
7. Opiše porijeklo, razvoj i primjenu limenih duvačkih instumenata	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 7 . Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktična vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Limeni duvački instrumenti
- Transpozicija

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje duvačke instrumente sa mijehom po boji, građi,izvođačkoj tehnici, notaciji, porijeklu, razvoju i primjeni**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede duvačke **instrumente sa mijehom**	**Instrumenti sa mijehom**: orgulje, harmonika, harmonijum
2. Objasni razilke u izvođačkoj tehnici orgulja i harmonike	
3. Objasni **građu duvačkih instrumenata sa mijehom**	**Građa duvačkih instrumenata sa mijehom:** mijeh i registri, svirale, pedale i dr.
4. Prepozna boju duvačkih instrumenata sa mijehom	
5. Opiše porijeklo, razvoj i primjenu duvačkih instrumenata s mijehom	
6. Definiše vokalni instrument -glas	
7. Navede **vrste glasova**	**Vrste glasova:** muški (tenor, bariton, bas), ženski (sopran, meco sopran, alt) i dječiji
8. Objasni građu vokalnog instrumenta izvođačku tehniku	
9. Prepozna vrste glasova	
10. Analizira notaciju za svaki pjevački glas i partiture za vokalne i vokalno-instrumentalne sastave slušajući zvučne primjere	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 i 9. Za kriterijume 4 i 9 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 10 potrebna je ispravno urađena praktična vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Duvački instrumenti sa mijehom
- Pjevački-vokalni instrument

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje udaraljke po boji, građi, izvođačkoj tehnici i notaciji**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **udaraljke sa određenom i neodređenom visinom zvuka**	**Udaraljke sa određenom visinom tona**: timpan, veliki bubanj, zvona, zvončići, vibrafon, čelesta, ksilofon, gong/tam-tam **Udaraljke sa neodređenom visinom zvuka**: drveni doboš, kastanjete, bič, latino-američke udaraljke, mali bubanj, veliki bubanj, tamburin, bongo i konga, čineli, triangl
2. Navede **klasifikaciju udaraljki prema zvučnom izvoru**	**Klasifikacija udaraljki prema zvučnom izvoru:** opnozvučne, metalozvučne, drvozvučne
3. Navede **opnozvučne, metalozvučne i drvozvučne** udaraljke	**Opnozvučne**: timpan, veliki bubanj, doboš, tamburin, bongo i konga **Metalozvučne:** triangl, čineli, gong, tam-tam, praporci, zvona, zvončići, čelesta i vibrafon **Drvozvučne:** drveni doboš, kastanjete, latinoameričke udaraljke i ksilofon
4. Objasni građu i način dobijanja tona kod udaraljki	
5. Analizira notaciju različitih udaraljki uz slušanje zvučnog primjera	
6. Prepozna boju, odnosno zvuk udaraljki	
7. Opiše porijeklo, razvoj i primjenu različitih udaraljki	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4 i 7. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Klasifikacija udaraljki

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje elektronske instrumente po tehničko-tehnološkim principima dobijanja zvuka i notaciji**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **elektronske instrumente**	**Elektronski instrumenti:** tetlaharmonijum, teremin, marteoovi talasi, trautonijum i hemond orgulje
2. Prepozna zvuk elektronskih instrumenata	
3. Imenuje **laboratorijske instrumenta**	**Laboratorijski instrumenti:** generator zvuka, instrument za vještačku reverbaciju zvuka, filter zvuka, modulator zvuka, elektronski prekidač, magnetofoni, zvučnici, režijski sto i mikrofon
4. Objasni tehničko-tehnološke principe dobijanja zvuka kod elektronskih i laboratorijskih instrumenata	
5. Izvrši analizu partiture elektronskih instrumenata	

Način proveravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4 . Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Elektronski instrumenti
- Laboratorijski instrumenti

Ishod 9 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje kamerne ansamble i orkestre**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji instrumentalne ansamble	
2. Objasni razliku između **kamernog ansambla** i orkestra	**Kamerni ansambli**: klavirski trio, gudački kvartet, duvački kvintet i dr.
3. Navede instrumente u sastavu kamernih ansambala	
4. Definiše sastav i **vrste orkestara**	**Vrste orkestara:** gudački, duvački, simfoniski a due, a tre i a quarto, džez i narodni
5. Izvrši analizu partiture kamernih ansambala i orkestarske partiture	
6. Prati notne zapise partitura kamernih ansambala i orkestra uz slušanje audio zapisa	
7. Prepozna po zvučnosti vrste kamernih ansambala i orkestra	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kamerni ansambl
- Orkestar

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Muzički instrumenti je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (dijaloška, istaživačka, rad u grupama, gost na času- instrumentalista , izrada ppt prezentacija i panoa, gledanje dokumentarnih filmova o instrumentima, analiza notnih primjera, slušanje zvučnih primjera uz analizu partiture. U toku nastavne godine treba omogućiti svakom učeniku da sam kreira čas (usmeni seminarski rad), prezentujući određeni instrument.
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obrati pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Despić D., Muzički instrumenti, za I razred srednje škole, Beograd 1993.
- Despić D., Muzički instrumenti, F.M.U. Beograd 1986.
- Obradović A., Elektronska muzika i električni instrumenti.
- Kuinam W. K., Orkestracija.
- Babić K., Orkestracija.
- Rakov P. N., Praktični kurs instrumentacije.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
2.	Računar sa internet konekcijom	1
3.	Projektor	1
4.	Platno za projektor	1
5.	Slike, zbornici, stručna literatura	po potrebi
6.	Tabla sa notnim sistemom	1
7.	Muzički instrument (koji se obrađuje na času)	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Izrada usmenih seminarskih radova u svakom klasifikacionom periodu
- Domaći zadaci (pisanje štimova za odgovarajući instrument) za ishode 2, 3, 4 i 5.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike sa osnovama harmonije
- Harmonija I, II i III
- Vokalna polifonija
- Instrumentalna polifonija
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III i IV
- Muzički oblici
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Solfeđo I, II, III i IV
- Arhiviranje muzičke građe
- Organizacija muzičkih programa

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem osnovnih muzičkih principaima stvaranja tona na različitim muzičkim instrumentima, razvijanjem kritičkog mišljenja, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način kroz analizu partiturai dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku(upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Muzički instrumenti)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu ipreduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu tokom realizacije vježbi i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem eventualnog otpada i dr.)

3.2.53. HARMONIJA SA HARMONSKOM ANALIZOM I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	27	45		**72**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa homofonom fakturom muzičkog stava, postavkom i vezivanjem akorada u strogom stavu, po načelima standardnog, klasičnog harmonskog jezika. Osposobljavanje za ovladavanje proširenim tonalitetom i praktično korišćenje stečenih znanja kroz harmonizaciju zadate melodije i harmonsku analizu klasičnog muzičkog djela. Razvijanje analitičkog pristupa, preciznosti u radu i logičkog zaključivanja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Protumači pojam harmonija, homofonu i polifonu fakturu, strogi i slobodni harmonski stav
2. Identifikuje harmonske funkcije, vrste, oblike i način postavljanja akorada
3. Primijeni različite oblike trozvuka u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnog primjera
4. Uporedi vrste kadenci i njihovu ulogu u muzičkom djelu
5. Identifikuje vrste vanakordskih tonova
6. Primijeni različite vrste četvorozvuka u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnog primjera
7. Prepozna primjenu petozvuka u zadatom primjeru
8. Primijeni alterovane akorde dijatonskog i hromatskog tipa u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnog primjera

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Protumači pojam harmonija, homofonu i polifonu fakturu, strogi i slobodni harmonski stav**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam *harmonija*	
2. Objasni ulogu harmonije u muzičkom djelu	
3. Definiše pojmove *homofonija* i *polifonija*	
4. Uporedi homofonu i polifonu fakturu	
5. Objasni razliku između strogog i slobodnog harmonskog stava	
6. Prepozna razliku između homofone i polifone fakture u zadatim primjerima, uz obrazloženje	
7. Prepozna razliku između strogog i slobodnog harmonskog stava na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, i 6. Za kriterijume 4, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pojam i uloga harmonije
- Homofona i polifona faktura
- Strogi i slobodni harmonski stav

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Prepozna harmonske funkcije, vrste, oblike i način postavljanja akorada**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam *tonalitet* i **harmonske funkcije**	**Harmonske funkcije**: tonika, subdominanta i dominanta
2. Definiše harmonski ritam	
3. Obrazloži pojam akorda, **vrste i oblike akorada**	**Vrste akorada**: trozvuci, četvorozvuci i petozvuci **Oblici akorada**: osnovni i obrtaji
4. Objasni postavljanje kvintakorda u četvoroglasnom harmonskom stavu, u **određenom položaju** i **slogu**	**Određeni položaj**: tercni, kvintni i oktavni **Određeni slog**: uski, široki i mješoviti
5. Objasni sažimanje akorda, nepotpuni akord i latentnu harmonsku funkciju	
6. Izvrši sažimanje akorada i odredi funkciju nepotpunog akorda u zadatim notnim primjerima	
7. Prepozna latentne harmonske funkcije u zadatoj melodiji	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predloženeteme

- Tonalitet i harmonske funkcije
- Harmonski ritam
- Vrste i oblik akorada
- Postavka i identifikacija akorda

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni različite oblike trozvuka u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnog primjera**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Imenuje sve **oblike trozvuka**	**Oblici trozvuka**: osnovni oblik - kvintakord, obrtaji: sekstakord i kvartsekstakord
2. Objasni razlike u trozvucima prema **harmonskoj funkciji** koju predstavljaju u tonalitetu	**Harmonske funkcije**: podjela na glavne (T, S, D) i sporedne (II, III, VI, VII) trozvuke u tonalitetu
3. Objasni redoslijed kretanja harmonskih funkcija	
4. Objasni različite **načine vezivanja** kvintakorada glavnih stupnjeva	**Načini vezivanja**: strogo, slobodno i poluslobodno
5. Navede ulogu sporednih kvintakorada – zamjenika glavnih funkcija	
6. Objasni razlike među sekstakordima glavnih i sporednih stupnjeva	
7. Objasni klasifikaciju **kvartsekstakorada** prema vrsti	**Kvartsekstakordi**: zadržični (kadencirajući), prolazni, skretnični i obrtajni
8. Izradi strogi homofoni stav sa trozvucima, na zadatoj melodiji u basu i/ili sopranu	
9. Prepozna različite oblike trozvuka u notnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijume 8 i 9 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Trozvuci
- Harmonske funkcije
- Harmonske veze sa trozvucima

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Uporedi vrste kadenci i njihovu ulogu u muzičkom djelu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam *kadenca*	
2. Imenuje **vrste kadence**	**Vrste kadence**: autentična, plagalna, varljiva i polukadenca
3. Objasni vezu između pojmova kadenca i kadencirajući kvartsekstakord	
4. Napiše različite vrste kadenci	
5. Prepozna vrstu kadence u zadatom notnom primjeru	
6. Demonstrira sviranje kadence na svom instrumentu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Kadenca

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje vrste vanakordskih tonova**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam *vanakordski tonovi*	
2. Navede **tipove vanakordskih tonova**	**Tipovi vanakordskih tonova**: prolaznica, skretnica, zadržica, anticipacija
3. Objasni pojavu jednostrukih i višestrukih vanakordskih tonova	
4. Primijeni vanakordske tonove u izradi strogog četvoroglasnog stava	
5. Izvrši analizu vanakordskih tonova u zadatim primjerima iz literature	
6. Prepozna tipove vanakordskih tonova, kroz adekvatno označavanje, u okviru analize zadatih primjera iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Vanakordski tonovi

Ishod 6 -Učenik će biti sposoban da **Primijeni različite vrste četvorozvuka u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnog primjera**	
Kriterijumi za dostizanjeishodaučenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede sve **oblike četvorozvuka** i razlike među njima	**Oblici četvorozvuka**: osnovni oblik- septakord, obrtaji: kvintsekstakord, terckvartakord i sekundakord
2. Objasni klasifikaciju četvorozvuka prema **harmonskoj funkciji** koju predstavljaju u tonalitetu	**Harmonska funkcija**: podjela na glavne (V, II, VII), i sporedne (I, III, IV, VI) četvorozvuke u tonalitetu
3. Opiše primjenu dominantnog septakorda i njegovih obrtaja	
4. Objasni primjenu septakorada II i VII stupnja i njihovih obrtaja	
5. Navede ulogu sporednih četvorozvuka u klasičnoj harmoniji	
6. Izradi strogi homofoni stav sa četvorozvucima	
7. Prepozna različite oblike četvorozvuka u zadatim notnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Četvorozvuci
- Harmonske funkcije
- Harmonske veze sa trozvucima i četvorozvucima

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna primjenu petozvuka u zadatom primjeru**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojmove petozvuk i *nonakord*	
2. Navede **tipove nonakorda**	**Tipovi nonakorda:** mali (sa malom nonom) i veliki (sa velikom nonom)
3. Navede funkciju nonakorda u tonalitetu (dominantna)	
4. Označi pojavu nonakorda u zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Petozvuk (nonakord)
- Harmonske funkcije

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni alterovane akorde dijatonskog i hromatskog tipa u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnog primjera**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove prošireni tonalitet i alteracije	
2. Objasni razliku između tonalno stabilnih i tonalno labilnih alteracija	
3. Definiše alterovane akorde *dijatonskog* i *hromatskog* tipa	
4. Objasni razlike po funkciji i građi između **alterovanih akorada dijatonskog tipa**	**Alterovani akordi dijatonskog tipa**: mali durski septakord u ulozi vantonalnih dominanti, i umanjeni, odnosno poluumanjeni, u ulozi zamjenika; napolitanski sekstakord, prekomjerna dominanta i umanjeni akordi nedominantne funkcije (II, VI).
5. Navede razlike po funkciji i građi između **alterovanih akorada hromatskog tipa**	**Alterovani akordi hromatskog tipa**: tvrdo umanjeni četvorozvuk u ulozi DD i dvostruko umanjeni četvorozvuk u ulozi $VII_{D.}$
6. Izradi strogi homofoni stav sa alterovanim akordima	
7. Identifikuje pojavu i vrstu alteracije u zadatoj melodiji	
8. Prepozna alterovane akorde i njihovu funkciju u zadatim notnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume od 6 do 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Alteracije
- Alterovani akordi
- Vantonalni akordi

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harmonija sa harmonskom analizom I planiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. Nastava je tako planirana da svojim sadržajima i aktivnostima doprinosi opštem i muzičkom obrazovanju učenika/učenica. Korišćenje aktivnih tehnika i metoda rada omogućava uključivanje svih učenika ne samo u uspješno savladanje teorijskog dijela modula, nego i pružanje mogućnosti učenicima da kroz praktični dio osjete slobodu izražavanja svog mišljenja i znanja, da sarađuju, da doprinose pozitivnoj atmosferi u grupi, uvažavaju druge i sebe, dijele ideje jedni sa drugima i, koristeći ta znanja, doprinesu što boljoj realizaciji zadatka (ishoda učenja). Preporučuju se sljedeće didaktičke metode i aktivnosti: metoda komunikacije, metode aktivne nastave, rad u grupama, rad u paru, smisleno verbalno receptivno učenje, praktično smisaono učenje, konvergentno (logičko) učenje, divergentno (stvaralačko) učenje, kooperativno učenje učenik-učenik i učenik-nastavnik, učenje putem otkrića, analiza udžbeničkog teksta, analiza notnih primjera. Modul Harmonija sa harmonskom analizom I se svojim sadržajima nadovezuje na modul Teorija muzike. Teorijski dio modula obuhvata znanja o: tonalitetu, harmonskim funkcijama, načinu postavljanja i vezivanja (pretežno) trozvuka i četvorozvuka u strogom četvoroglasnom stavu, uz primjenu vanakordskih tonova, kao i znanja o alterovanim akordima. Vježbe podrazumijevaju praktičnu primjenu stečenih znanja kroz izradu kraćih, jednostavnih harmonskih zadataka i analizu kraćih primjera iz muzičke literature. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem, uz uključivanje svih učenika. Preporučuje se upotreba pokaznih sredstava za demostriranje u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije.
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obratiti pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. U cilju postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.Treba učenike/učenice ohrabrivati za samostalni stvaralački rad, uz korišćenje različitih izvora znanja - dostupne stručne literature, Interneta, ali i upotrebu postojećeg instrumentarija i savremenih audio/ audio- vizuelnih sredstava.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući takve učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Peričić V., Harmonija I i II (skripta), Fakultet muzičke umetnosti, Beograd, 1971.
- Despić D., Harmonska analiza, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1987.
- Živković M., Harmonija za II, III i IV razred srednje muzičke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Školska tabla sa linijskim sistemom	1
2.	Instrument - klavir	1
3.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
4.	Notni i zvučni primjeri kompozitora iz različitih perioda	25-30
5.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom II
- Analiza muzičkih oblika I
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije iz oblasti harmonije i harmonske analize u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz navedenih stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba strane stručne terminologije koja se odnosi na primjenu odgovarajuće literature u okviru harmonije i analize i dr.)
- Matematička kompetencija (razvijanje logičkog načina razmišljanja u rješavanju harmonskih zadataka i u analizi harmonskih primjera, donošenje zaključaka na utemeljenim dokazima i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i iskustava; razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz izradu harmonskih zadataka i analizu muzičkih djela i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada na času prilikom harmonizovanja melodije i analiziranja u cilju konstruktivne komunikacije, saradnja u timskom radu, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka, izražavanje i uvažavanje različitih stavova, vjerovanje da novostečena znanja ili vještine mogu pomoći u daljem radu i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti planiranja, procjene i evidentiranja logičnog slijeda funkcija u harmonskim zadacima i analizi muzičkih djela i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanje upoređivanja sopstvenog mišljenja sa mišljenjem drugih, unapređivanje znanja iz muzičke umjetnosti, sticanje razvijenijeg osjećaja za harmonske stilove, prepoznavanje harmonske komponente u kvalitetnim muzičkim djelima i dr.).

3.2.54. ISTORIJA MUZIKE III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	36	36		**72**	**4**

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa nastankom, razvojem i karakteristikama muzike romantizma i razvojem muzičke kulture na južnoslovenskom prostoru do i svjetskog rata, kao i društveno-istorijskim prilikama u kojima su nastala muzička djela. Razvijanje vještine prezentovanja, analitičnosti, motivacije, marljivosti, preciznosti, kreativnosti i razumijevanje uzajamnih odnosa društva, umjetnosti i muzike.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Utvrdi karakteristike muzike ranog romantizma
2. Ukaže na karakteristike razvoja opere u romantizmu
3. Analizira karakteristike muzike zrelog i kasnog romantizma
4. Analizira karakteristike nacionalnih škola romantizma
5. Uoči karakteristike razvoja muzičke kulture na južnoslovenskom prostoru do I svjetskog rata: Slovenija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Utvrdi karakteristike muzike ranog romantizma**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni društveno-istorijske prilike, stilske karakteristike muzike ranog romantizma i njegovu **podjelu**	**Podjela:** rani, srednji i kasni
2. Definiše karakteristike ranog romantizma	
3. Opiše karakteristike **muzičkih oblika** ranog romantizma	**Muzički oblici:** klavirska minijatura, solo pjesma (lid) i kamerni oblici
4. Objasni upotrebu novih instrumenata u orkestru	
5. Prepozna karakteristike stvaralaštva **predstavnika** ranog romantizma slušajući primjere iz literature	**Predstavnici**: Franc Šubert, Robert Šuman, Feliks Mendelson i Frederik Šopen
6. Uporedi **stvaralaštvo** predstavnika ranog romantizma slušajući primjere iz literature	**Stvaralaštvo:** simfonijsko, klavirsko, kamerno i vokalno-scensko

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike ranog romantizma
- Razvoj muzičkih oblika u ranom romantizmu
- Franc Šubert
- Robert Šuman
- Feliks Mendelson
- Frederik Šopen
- Zvučni primjeri

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na karakteristike razvoja opere u romanizmu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše karakteristike razvoja opere u romantizmu	
2. Prepozna pojavu njemačke nacionalne opere, ulogu i stvaralaštvo njenog najznačajnijeg **predstavnika** slušajući primjere iz literature	**Predstavnik:** Karl Marija fon Veber
3. Opiše pojavu ruske nacionalne opere, ulogu i stvaralaštvo njenog najznačajnijeg **predstavnika**	**Predstavnik:** Mihailo Glinka
4. Prepozna karakteristike italijanske opere i njenih **predstavnika** slušajući primjere iz literature	**Predstavnici:** Đoakino Rosini, Gaetano Doniceti, Vinćenco Belini i Đuzepe Verdi
5. Prepozna karakteristike **francuske opere** i stvaralaštva njenih **predstavnika** slušajući primjere iz literature	**Francuska opera:** opera spasa i velika opera **Predstavnici:** Đakomo Majerber i Žorž Bize
6. Prepozna pojavu verizma u italijanskoj operi i karakteristike stvaralaštva njenih **predstavnika** slušajući primjere iz literature	**Predstavnici:** Pjetro Maskanji, Ruđero Leonkavalo i Đakomo Pučini
7. Objasni razvoj operete u romantizmu i njenog najznačajnijeg **predstavnika**	**Predstavnik:** Žak Ofenbah
8. Prepozna **reformu opere** Riharda Vagnera i karakteristike njegovog operskog stvaralaštva slušajući primjere iz literature	**Reforma opere:** prizori, lajtmotiv i orkestar

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3 i 7. Za kriterijume 2, 4, 5, 6 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Razvoj njemačke nacionalne opere
- Italijanska opera u romantizmu
- Francuskoj opera u romantizmu
- Veristička opera u romantizmu
- Opereta u romantizmu
- Rihard Vagner i reforma opere
- Zvučni primjeri

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Analizira karakteristike muzike zrelog i kasnog romantizma**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše karakteristike razvoja muzike, **muzičke oblike** zrelog romantizma i **predstavnike** programske muzike	**Muzički oblici:** programska simfonija i simfonijska poema **Predstavnici:** Hektor Berlioz i Franc List
2. Prepozna nastanak i razvoj programske simfonije, kao i karakteristike stvaralaštva Hektora Berlioza slušajući primjere iz literature	
3. Prepozna pojavu simfonijske poeme i karakteristike stvaralaštva Franca Lista slušajući primjere iz literature	
4. Prepozna simptome povratka na klasični model i karakteristike stvaralaštva **predstavnika** apsolutne muzike slušajući primjere iz literature	**Predstavnici:** Johanes Brams, Anton Brukner, Cezar Frank, Maks Reger i Hugo Volf
5. Definiše karakteristike razvoja muzike kasnog romantizma i njene **predstavnike**	**Predstavnici:** Gustav Maler i Rihard Štraus
6. Prepozna karakteristike stvaralaštva Gustava Malera slušajući primjere iz literature	
7. Prepozna karakteristike stvaralaštva Riharda Štrausa slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 5. Za kriterijume 2, 3, 4, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Karakteristike razvoja muzike zrelog romantizma
- Programska muzika i Hektor Berlioz
- Franc List
- Povratak na klasični model i predstavnici apsolutne muzike
- Kasni romantizam
- Gustav Maler
- Rihard Štraus
- Zvučni primjeri

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Analizira karakteristike nacionalnih škola romantizma**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam **nacionalne škole** i vodeće zemlje u kojima su se javile	**Nacionalne škole:** ruska, češka, skandinavska i španska
2. Prepozna karakteristike stvaralaštva predstavnika **ruske petorke** slušajući primjere iz literature	**Ruska petorka:** Milij Balakirjev, Cezar Kjui, Aleksandar Borodin, Nikolaj Rimski-Korsakov i Modest Musorgski
3. Prepozna karakteristike stvaralaštva Petra Iljiča Čajkovskog slušajući primjere iz literature	
4. Uporedi stvaralaštvo predstavnika ruske petorke i Petra Iljiča Čajkovskog slušajući primjere iz literature	
5. Prepozna karakteristike stvaralaštva predstavnika **češke nacionalne škole** slušajući primjere iz literature	**Češka nacionalna škola:** Bežih Smetana i Antonjin Dvoržak
6. Prepozna karakteristike stvaralaštva predstavnika **skandinavske nacionalne škole** slušajući primjere iz literature	**Skandinavska nacionalna škole**: Norveška (Edvard Grig) i Finska (Jan Sibelius)
7. Objasni karakteristike stvaralaštva predstavnika **španske nacionalne škole**	**Španska nacionalna škola:** Manuel de Falja i Isak Albeniz

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 7. Za kriterijume od 2 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Nacionalne škole
- Ruska petorka
- Petar Iljič Čajkovski
- Češka nacionalna škola
- Skandinavske nacionalne škole: Finska i Norveška
- Španska nacionalna škola
- Zvučni primjeri

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Uoči karakteristike razvoja muzičke kulture na južnoslovenskom prostoru do I svjetskog rata: Slovenija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše karakteristike **razvoja** muzičke kulture sa južnoslovenskim prostorima	**Razvoji:** razvoj težnje za slobodom nakon austro-ugarske i turske vlasti i razvoj nacionalnih pravaca
2. Navede stremljenja razvoja muzike u Sloveniji, Hrvatskoj, Srbiji i Crnoj Gori	
3. Navede karakteristike razvoja muzike u Sloveniji	
4. Objasni karakteristike razvoja muzike u Hrvatskoj i njene **predstavnike**	**Predstavnici :** Vatroslav Lisinski i Ivan Zajc
5. Obrazloži karakteristike razvoja muzike u Srbiji i njene **predstavnike**	**Predstavnici:** Kornelije Stanković, Davorin Jenko, Josif Marinković, Stevan Mokranjac i Stanislav Binički
6. Obrazloži karakteristike razvoja muzike u Crnoj Gori i najznačajnije **predstavnike**	**Predstavnici:** Špiro Ognjenović, Jelisaveta Popović, Jovan Ivanišević, Mirko Petrović Njegoš, Dionisio de Sarno i Robert Tolinger
7. Prepozna nastanak i značaj muzičke drame „Balkanska carica“ slušajući primjere iz literature	
8. Obrazloži značaj osnivanja **muzičkih društava** u Crnoj Gori	**Muzičko društvo:** Jedinstvo (Kotor)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 8. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzička kultura na južnoslovenskih prostora u periodu romantizma do I svjetskog rata
- Slovenija
- Hrvatska
- Srbija
- Crna Gora
- Zvučni primjeri

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Istorija muzike III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (dijaloška, istaživačka, razvijanje kritičkog mišljenja, radionice, rad u grupama, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, izrada ppt prezentacija i panoa, hronoloških tabela, gledanje dokumentarnih filmova, operskih i koncertnih izvođenja). Nastava treba da bude aktivna sa uključivanjem svih učenika. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava razvijanje kritičkog stava i mišljenja. Jednom ili dva puta godišnje treba dozvoliti učenicima da sami kreiraju čas (sa određenim ciljem).
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obratiti pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte umjetničke muzike, slušaju primjere iz muzičke literature i povezuju stečena znanja sa predmetom koji sviraju.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Marinković S., Istorija muzike za II i III razred srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2003.
- Marinković S., Istorija muzike za III i IV razred srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2003.
- Andreis J., Povijest glazbe 1, 2, 3, 4, Mladost, Zagreb, 1976.
- Despić D., Muzički stilovi, Zavod za izadavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Srpsko Sarajevo, 2004.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 1, Clio, Beograd, 2001.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 2, Clio, Beograd, 2002.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 3, Clio, Beograd, 2004.
- Burkholder J.P., Norton Antology of Western Music, 1980. (svi karakteristični primjeri od najranijeg doba do XX vijeka
- Radulović-Vulić M., Drevne muzičke kulture Crne Gore 1 i 2, Muzička akademija, Cetinje, 2002.
- Marinković S., Istorija srpske muzike, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2000.
- Kamien R., Music an appreciation, McGaw-Hill Companiies, 1998.
- Hauzer A., Socijalna istorija umetnosti i književnosti I i II, Kultura, Beograd, 1962.
- Đurić M., Istorija Helenske književosti (važno za grčku muziku), Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 1988.
- Višić M., Plutarh o muzici, Unireks, Podgorica 2008.
- Piskel Đ., Opšta istorija umjetnosti 1, 2, 3, Vuk Karadžić, Beograd, 1974.
- Muzička enciklopedija 1, 2, 3, Jugoslovenski leksikografski zavod, 1971.
- Leksikon jugoslovenske muzike 1, 2, Jugoslovenski leksikografski zavod, 1984.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
2.	Računa/laptop sa internet konekcijom	1
3.	Projektor	1
4.	Projekciono platno	1
5.	CD-player	1
6.	Stručna literatura	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Istorija muzike I, II i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Muzički oblici I i II
- Horsko pjevanje I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti istorije muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti istorije muzike u usmenom i pisanom obliku, istraživanje na Internetu i korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanjem logičkog načina razmišljanja i donošenjem zaključaka prilikom različitih analiza i korišćenje računara i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz istorije muzike, prepoznavanja relevantnih stručnih tekstova i video zapisa, upotreba

softverskih alata za izradu PowerPoint prezentacija i prezentovanje radova na zadatu temu, korišćenje foruma i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)

- Učiti kako učiti (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjena, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.55. SOLFEĐO III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	4	68		**72**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za: čitanje muzičkih tekstova u violinskom ključu u obimu od f do e3, bas ključu od 1A do g1, u alt i i tenor ključevima od c do c2, intoniranje muzičkih zapisa i zapisivanje muzičkog diktata na osnovi tonalne i modalne dijatonike u jednoglasnom i dvoglasnom muzičkom toku, čitanje i zapisivanje pravilnih i nepravilnih ritmičkih podjela i karakterističnih figura u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti,mješovitog ritma, polimetrije i poliritmije, prepoznavanje složenih intervala, trozvuka, četvorozvuka, i zapisivanje harmonskih obrta sa trozvucima i četvorozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi. Razvijanje analitičnog razmišljanja, tačnosti i preciznosti.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pročita muzičke tekstove u violinskom ključu u obimu od f do e3, u bas ključu od $_1$A do g1, u alt i teonor ključu od c do c2
2. Intonira muzičke zapise na osnovi tonalne i modalne dijatonike, alterovane tonove, promjene tonaliteta u jednoglasnom i dvoglasnom muzičkom toku
3. Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne i modalne dijatonike, alterovane tonove, promjene tonalita u jednoglasnom i dvoglasnom toku
4. Pročita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju
5. Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju
6. Razlikuje po zvuku osnovne i složene intervale, trozvuke, mali durski četvorozvuk u svim oblicima i dijatonske septakorde sa malom i velikom septimom
7. Razlikuje harmonske obrte sa trozvucima i četvorozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi – T,S,D, VI, II, VII, III i VII^7 u duru i II^6_5 u duru i harmonskom molu.

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Pročita muzičke tekstove u violinskom ključu u obimu od f do e3, u bas ključu od $_1$A do g1, u alt i teonor ključu od c do c2**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Imenuje note u violinskom ključu od f do e3	
2. Imenuje note u bas ključu u obimu od $_1$A do g1	
3. Imenuje note u violinskom i bas ključu naizmjenično	
4. Imenuje note u alt ključu u obimu od c do c2	
5. Imenuje note u tenor ključu u obimu od c do c2	
6. Imenuje note u alt i tenor ključu naizmjenično	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Ključevi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Intonira muzičke zapise na osnovi tonalne i modalne dijatonike, alterovane tonove, promjene tonaliteta u jednoglasnom i dvoglasnom muzičkom toku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede vokalno tonalnu melodiku u **tonalitetima** do 7 predznaka	**Tonaliteti:** C-dur, c-mol, Es-dur, G-dur, g-mol, B-dur, D-dur, d-mol, F-dur, a-mol, A-dur, fis-mol, e-mol, E-dur, cis-mol, f-mol, As-dur, h-mol, H-dur, gis-mol, b-mol, Des-dur, Fis-dur, dis-mol, es-mol, Ges-dur, Cis-dur, ais-mol, as-mol i Ces-dur
2. Izvede vokalno **tonalno stabilne alteracije** u **melodijskom kretanju**	**Tonalno stabilne alteracije**: povišen IV stupanj u duru i molu, povišen II stupanj u duru, snižen VI stupanj u duru, IV stupanj snižen u molu i snižen II stupanj u duru i molu **Melodijsko kretanje**: postupno i skokom
3. Izvede vokalno tonalnu melodiku sa **promjenom tonaliteta**	**Promjena tonaliteta**: modulacije u tonalitete prve i druge kvintne srodnosti i mutacija.
4. Izvede vokalno modalnu melodiku	
5. Izvede vokalno tonalnu melodiku u homofonom i polifonom dvoglasnom stavu	
6. Izvede vokalno modalnu melodiku u homofonom i polifonom dvoglasnom stavu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa umenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Tonalna melodika
- Tonalno stabilne alteracije
- Promjena tonaliteta
- Modalna melodika
- Dvoglasni stav

Ishod 3 -Učenik će biti sposoban da **Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne i modalne dijatonike, alterovane tonove, promjene tonaliteta u jednoglasnom i dvoglasnom toku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tonske visine pojedinačno u **tonalitetu**	**Tonaliteti:** C-dur, c-mol, Es-dur, G-dur, g-mol, B-dur, D-dur, d-mol, F-dur, a-mol, A-dur, fis-mol, e-mol, E-dur, cis-mol, f-mol, As-dur, h-mol, H-dur, gis-mol, b-mol, Des-dur, Fis-dur, dis-mol, es-mol, Ges-dur, Cis-dur, ais-mol, as-mol, Ces-dur
2. Prepozna tonske visine i njihova trajanja u tonalitetu u jednoglasnom melodijskom kretanju	
3. Prepozna **tonalno stabilne alteracije u** jednoglasnom melodijskom kretanju	**Tonalno stabilne alteracije**: povišen IV stupanj u duru i molu, povišen II stupanj u duru, snižen VI stupanj u duru, IV stupanj snižen u molu i snižen II stupanj u duru i molu
4. Prepozna **promjenu tonaliteta** u jednoglasnom melodijskom kretanju	**Promjena tonaliteta:** modulacija i istupanje u tonalitete prvog i drugog kvintnog srodstva i mutacija**.**
5. Prepozna tonske visine i njihova trajanja u jednoglasnoj modalnoj melodici	
6. Prepozna melodijska kretanja u **dvoglasnom stavu**	**Dvoglasni stav**: homofoni i polifoni
7. Prepozna **promjenu tonaliteta** u homofonom dvoglasnom stavu	**Promjena tonaliteta**: modulacija u dominantni i paralelni tonalitet.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Tonalna melodika
- Tonalno stabilne alteracije
- Promjena tonaliteta
- Modalna melodika
- Jednoglasni diktat
- Dvoglasni diktat

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pročita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede **nepravilne ritmičke figure** u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti izraženoj odgovarajućim **metričkim vrstama**	**Nepravilne ritmičke figure:** triola, sekstola i kvintola **Metričke vrste**: 2/4, 3/4 4/4, 2/2 i 3/2
2. Izvede **nepravilne ritmičke figure** u trodjelnoj ritmičkoj vrsti izraženoj odgovarajućim **metričkim vrstama**	**Nepravline ritmičke figure:** duola i kvartola **Metričke vrste**: 6/8,9/8,12/8 i 6/16
3. Izvede muzički tekst sa **promjenom metričke vrste** i tempa	**Promjena metričke vrste:** 2/4 u 6/8 i obrnuto, sa izjednačavanjem jedinica brojanja, ili/i djelova jedinica brojanja
4. Izvede **poliritmijske odnose**	**Poliritmijski odnosi:** triola na dvije jedinice, duola na tri jedinice brojanja
5. Izvede mješoviti ritam izražen odgovarajućim **metričkim vrstama**	**Metričke vrste:** 5/8 i 7/8

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa umenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Metričke vrste
- Promjena metra i tempa
- Nepravilne ritmičke podjele
- Poliritmija

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **metričku vrstu** u melodiji	**Metričke vrste:** 2/4, 3/4 4/4, 2/2, 3/2, 5/8, 7/8, 6/8,9/8,12/8 i 6/16
2. Prepozna tonska trajanja **nepravilne ritmičke figure** u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti	**Nepravilne ritmičke figure**: triola na jedinici i na pola jedinice brojanja, sekstola i kvintola
3. Prepozna tonska trajanja **nepravilne ritmičke figure** u trodjelnoj ritmičkoj vrsti	**Nepravilne ritmičke figure**: duola i kvartola
4. Prepozna **promjenu metričke vrste** u melodiji	**Promjena metričke vrste**: 2/4 u 6/8 i obrnuto, sa izjednačavanjem jedinica brojanja, ili/i djelova jedinica brojanja
5. Prepozna **polirtmijske odnose**	**Poliritmijski odnosi**: triola na dvije jedinice i duola na tri jedinice brojanja
6. Prepozna mješoviti ritam izražen **metričkim vrstama.**	**Metričke vrste:** 5/8 i 7/8

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Metričke vrste
- Pravilne ritmičke podjele i karakteristične figure
- Nepravilne ritmičke podjele i karakteristične ritmičke figure
- Polimetrija
- Poliritmija

Ishod 6 -Učenik će biti sposoban da **Razlikuje po zvuku osnovne i složene intervale, trozvuke, mali durski četvorozvuk u svim oblicima i dijatonske septakorde sa malom i velikom septimom**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zvučnost intervala u melodijskom i harmonskom vidu	
2. Reprodukuje solmizaciono intervale od zadatog tona	
3. Prepozna zvučnost **složenih intervala** u melodijskom vidu	**Složeni intervali**: velika i mala nona, velika i mala decima
4. Reprodukuje solmizacijom složene intervale od zadatog tona	
5. Prepozna po zvuku dijatonske trozvuke u svim oblicima	
6. Reprodukuje solmizacijom dijatonske trozvuke u svim oblicima	
7. Prepozna po zvuku mali durski septakord sa svim obrtajima, i umanjeni septakord	
8. Reprodukuje solmizacijom mali durski septakord sa obrtajima, i umanjeni septakord	
9. Prepozna dijatonske **septakorde sa malom septimom**	**Septakordi sa malom septimom:** poluumanjeni i mali molski
10. Prepozna dijatonske **septakorde sa velikom septimom**	**Septakordi sa velikom septimom:** veliki durski, veliki molski i prekomjerni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 10.

Predložene teme

- Osnovni i složeni intervali
- Vrste i oblici dijatonskih trozvuka
- Vrste dijatonskih četvorozvuka

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje harmonske obrte sa trozvucima i četvorozvucima na dijatonskoj tonalnoj osnovi –T,S,D; VI, II, VII, III i VII^7 u duru i II$^6_5$ u duru i harmonskom molu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede mnogostranost dijatonskih akorda	
2. Prepozna po zvuku harmonske funkcije u **harmonskim obrtima/kadencama**	**Harmonski obrti/kadence:** dopunjavanje sa VII, i VII^7 u duru, II$^6_5$ u duru, i harmonskom molu, i III
3. Reprodukuje harmonske funkcije naviše i naizmjenično	
4. Zapiše odslušane harmonske veze	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Harmonski obrti/kadence

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Solfeđo III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja iz ove oblasti. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Vježbe treba realizovati sa manjim grupama. Preporučuje se upotreba udžbenika i primjera iz vokalne i instrumentalne muzičke literature. Osim osnovnih sredstava (udžbenika, primjera iz literature i klavira) neophodno je koristiti i zvučne zapise za slušno opažanje i zapisivanje. Vježbe treba izvoditi grupno i pojedinačno, odnosno u paru kada je riječ o intoniranju dvoglasnog primjera. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Vasiljević, Z., Drobni, I., Karan, G., Solfedjo, za III razred srednje muzičke škole Zavod za udžbenike, Beograd, 2007.
- Vasiljević, Z, Melodika, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1986.
- Jollet, J. C., Melimelodies, volume 4, Gerard Billaudot, Paris
- Jollet, J. C., Dictees musicales, Volume III i IV, Gerard Billaudot, Paris
- Vergnault, M., Cours de formation musicale, pour l`enseignement du solfege, Moyen, Gerard Billaudot
- Radičeva, D., Jednoglasni diktati, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Akademija umetnosti u Novom Sadu, Beograd, 1987.
- Radičeva-Divjaković, D., Dvoglasni diktati, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1975.
- Popović, B., Dvoglasni solfedjo, Udruženje muzičkih pedagoga Srbije, Beograd, 1981.
- Olujić, A., Razvoj harmonskog sluha, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1990.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1. .	Klavir	1
2.	Tabla sa linijskim sistemom	1
3.	Audio uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, izvodi se iz ocjena svih ishoda, datih u klasifikacionom periodu
- Zaključna ocjena na kraju nastavne godine, izvodi se na osnovu svih datih ocjena iz klasifikacionih perioda.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Anliza muzičkih oblika I i II
- Polifonija
- Instrumenti I, II, III i IV
- Korepeticija I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Solfeđo I, II i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne- muzičke terminologije u govornom i pisanom obliku koja se odnosi na muzičke parametre i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom jeziku u muzičkom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom prepoznavanja metričkih podjela, tonskih trajanja, visine tona, intervala i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktične vježbe i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije vježbi dvoglasnog pjevanja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti, razumijevanjem i izvođenjem muzike različitih stilova i dr.)

3.2.56. FAGOT III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala od pet do sedam predznaka, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme zahjtevne muzičke građe, izvođenje zahtjevnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa zahtjevnih kompozicija i složenih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira durske i molske skale do šest predznaka
3. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija i složenih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi zahtjevne vježbe za artikulaciju	
3. Uradi zahtjevne vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Zahtjevne tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale od šest predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala**: molske, durske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** U različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira zadate skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale od pet do sedam predznaka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zadate **vrste etida**	**Vrste etida:** tehničke i melodijske etide
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zahtjevne etide	
3. Prepozna tehničke **probleme** u zahtjevnoj etidi	**Problem:** skokovi, pasaži i dr.
4. Interpretira zadate zahtjevne etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zahtjevne melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši analizu zahtjevnog cikličnog djela	
3. Prepozna stil i karakteristike epohe kojoj zadato djelo pripada	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u pravom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zahtjevne kompozicije i složena orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Fagot III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja fagota. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide, skale i tehničke vježbe:

- Weissenborn 50 Advances Bassoon Studies, Op. 8
- Pivonka Little Etudes
- Milde 50 Concert Studies, Opus 26
- Milde 25 Exercises in Scales and Chords, Opus 24

Muzičkoa djela male i/ ili slobodne forme:

- Arnold. Fantasy
- G. Jacob. Partita
- E.Bozza: Shiva
- Tansman. Suite
- Weber. Andante and Hungarian Rondo (International)

Koncerti:

- K. Bond. Concerto
- Hummel Concerto (International)
- G. Jacob. Concerto (Galaxy Music)
- Mozart. Concerto (International)

Sonate:

- Cascarino. Sonata
- E.Denisov: Sonata for Bassoon Solo
- Etler. Sonata (Schirmer)
- Hurlstone. Sonata
- Saint-Saens. Sonata (Durand et Cie)
- Tansman. Sonatine.

Čitanje s lista:

- L. Beethoven - Orchestral difficulties for bassoon Fragments from symphonic works. 90 pages.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Fagot	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale do tri predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida do tri predznaka i 2 djela slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedno slobodno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale do tri predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnj ispit: skale kao na kolokvijumu, dvije etide, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme (uz obavezu izvođenje napamet) i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.57. FLAUTA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala, trozvuke, dominantnih i umanjenih četvorozvuka u šesnaestinama MM-120-132, sviranje etida, cikličnog i muzičkog djela zahtjevnih interpretativnih zadataka, izvođenje zahtjevnih tehničkih i tonskih vježbi, izvršavanje kontrole impostancije uz klaviorsku pratnju i/ili samostalno, pravilno disanje tokom izvođenja i čitanje sa lista notnog zapisa zahtjevnih kompozicija. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale, trozvuke, dominantne i umanjene četvorozvuke u šesnaestinama MM=120-132
2. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo
5. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe
6. Pročita s lista notni zapis zahtjevnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale, trozvuke, dominantne i umanjene četvorozvuke u šesnaestinama** **MM=120-132**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrsta skala**	**Vrste skala**: durske, molske, hromatske i dr.
2. Navede načine interpretiranja durskih i molskih skala	
3. Interpretira zadate skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, dupli jezik i dr.
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali**: terce, kvarte, kvinte i dr.
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuci**: durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste etida**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u etidi	
4. Interpretira zadate etide	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Tehničke i melodijske etide	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike cikličnih djela	
2. Izvrši **analizu** zadatog cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, uz klavirsku pratnju i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklična djela

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Zahtjevna muzička građa:** djelo zahtjevnih tehničkih i tonskih zahtjeva
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, uz klavirsku pratnju i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebane su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela manje forme

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi vježbe za artikulaciju	
3. Uradi vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Tehničke i tonske vježbe	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis zahtjevnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	
5. Interpretira zadata **orkestarska sola jednostavnije građe**	**Orkestarska sola jednostavnije građe:** uvertire, simfonije klasičarskog perioda (J.Haydn, W.A.Mozart) i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Flauta III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koji će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, od sporijeg ka bržem tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa trebalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa trebalo da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik treba makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale :

- Sve razložene durske i molske skale, sa razloženim trozvucima, dominantnim i umanjenim četvorozvucima, kroz tri oktave u svim artikulacijama, u šesnaestinama, MM = 120 – 132.

Etide i tehničke/tonske vježbe :

- Taffanel- Gaubert: Tehničke i tonske vježbe
- Marcel Moyse: Tehničke i tonske vježbe
- L.Hugues 40 Studija Op.101
- J.Andersen Op.63 , 24
- A.B.Fustenau op.15, 6 Velikih studija
- J.S.Bach : Studije za solo flautu
- I druge etide slične težine i sadržaja.

Djela manje forme :

- B.Godard : Svita
- G.F.Telemann : Fantasie za solo flautu
- J.Rutter : Antička svita
- C.Chaminade:Concertino Op.107
- L.Ganne : Andante et Scherzo
- I druga djela slične težine i sadržaja.

Djela krupne forme :

- G.F.Handel : Sonate po izboru
- M. Blavet : Sonate po izboru
- J.J.Quantz : Sonate po izboru
- W.A.Mozart : Sonate po izboru
- G.Ph.Telemann: Sonate po izboru
- J.S.Bach : Svita h-moll
- J.S.Bach: Sonata C-dur; g-moll
- M.Blavet : Koncert po izboru
- J.Haydn: Koncert D-dur

- J.J.Quantz : Koncert G-dur
- F.Hoffmeister : Koncert D-dur
- C.Stamitz Koncert G-dur
- F.Devienne Koncert (po izboru)
- I druga djela slične težine i sadržaja.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom sa štimalicom	1
4.	Instrument	1
5.	Notna literatura	po potrebi
6.	Klavir	1
7.	Manja tabla	1
8.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 10 melodijskih etida, 10 tehničkih etida, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, 1 sonata i 1 koncert.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit: etida, djelo manje forme, koncert, (obavezno izvođenje jednog dijela napamet po izboru) i kompozicija a prima vista
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.58. GITARA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala uz metronom, polifonih kompozicija, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka, izvođenje tehničkih i tonskih vježbi u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija, čitanje notnog zapisa kompozicija kroz različite transpozicije, izvođenje javnih nastupa i dalje školovanja. Razvijanje tehničkih sposobnosti, razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira zahtjevne durske i molske skale uz metronom MM =110-120
2. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka
5. Odsvira zahtjevne polifone kompozicije
6. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =110-120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prezentuje zahtjevnu skalu koji svira	
2. Definiše **tehnike izvođenja** artikulacije i ornamenata	**Tehnike izvođenja**: vibrato, legato, non legato, tenuto, stakato, portato, markato portamento, glisando i dr.
3. Izvede **tehnike izvođenja** i **efekte**	**Tehnike izvođenja:** tremolo, ornamente i flažolete **Efekti**: tamburin, picikato i razgvado
4. Definiše vrste **trozvuka i četvorozvuka**	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski, molski,obrtaji trozvuka,dominantni i umanjeni septakord
5. Izvede zadatu skalu koristeći različite **tehnike sviranja**	**Tehnike sviranja**: legato, stakato, punktirano i tremolo
6. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka**: terce, sekste, oktave i decime
7. Izvede sa barehvatom trozvuke i četvorozvuke povezano	
8. Izvede dvozvuke legato	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2, 4 i 6. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3, 5, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje barehvata
- Promjena pozicije kroz različite tonalitete
- Sviranje dvozvuka: terci, seksti, oktava, decima
- Razvoj tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe (etide)	
2. Odredi **vrstu tehničkog problema** koji zadate etida obrađuje	**Vrsta tehničkog problema**: skale, razloženi akordi, tehnika palca desne ruke i tremolo
3. Odredi **vrstu takta**, **tonaliteta**, **tempa** i **dinamike** zadate zahtjevne etide	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tonaliteta:** dur (C, G, F, D, B), mol (a, e, d, h i g) i dr. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadatu etidu u **odgovarajućem tempu** i sa odgovarajućom dinamikom	**Odgovarajući tempo**: postepeno od sporijeg ka bržem
5. Izvede zahtjevni **tehnički problem** zadate etide na odgovarajući način	**Tehnički problem:** prstored i prelazi lijeve ruke i položaj prstiju i šake desne ruke

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje barehvata
- Promjena pozicije kroz različite tonalitete
- Sviranje arpođia
- Razvijanje tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate ili pratite	
2. Prepozna **oblik stava** sonate koji izvodi	**Oblik stava:** rondo, sonatni oblik, menuet, trio i tema sa varijacijama
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zahtjevne kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Prepozna temu u akordima uz poštovanje fraziranja i ornamentike u zadatom muzičkom djelu	
5. Izvede dva stava zadate sonate koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dimamika i agogika
6. Interpretira **javnu interpretaciju** zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Javna interpretacija:** unapređenje koncentracije, memorije i sigurnosti na sceni
7. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni	
8. Provjeri naštimovanost instrumenta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Upoznavanje različitih stilskih karakteristika
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije	**Muzički oblik:** menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadatog zahtjevnog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme koji svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
3. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
4. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući **stilske karakteristike**	**Stilske karakteristike**: predudare, akcentovanje, agogika i dinamika
6. Izvede kompoziciju u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
7. Izvrši **javnu interpretaciju** zadatog zahtjevnog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Javna interpretacija:** unapređenje koncentracije, memorije i sigurnosti na sceni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija,
- Stilske karakteristike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira zahtjevne polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše stavove barokne svite	
2. Odredi **vrstu** svakog stava pojedinačno	**Vrsta**: alemanda, kuranta, sarabanda, žiga i dr.
3. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: alemanda, kuranta, sarabanda, žiga i dr.
4. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate zahtjevne polifone kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, ¾, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	
7. Izvede zadatu kompoziciju u odgovarajućem tempu i karakteru	
8. Izvrši **javnu interpretaciju** zadate kompozicije ili dijela kompozicije	**Javna interpretacija:** unapređenje koncentracije, memorije i sigurnosti na sceni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje tehničkim postupcima sviranja polifonije
- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u polifonim kompozicijama

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
2. Definiše **tehniku** lijeve ruke	**Tehnike:** položaj prstiju naspram vrata i polja na gitari
3. Definiše **tehnike** desne ruke	**Tehnike**: tirando i apojando, pravilan položaj desne ruke
4. Prepozna **tehničke nedostatke** u zadatim kompozicijama koje svira	**Tehnički nedostaci:** artikulacija skokova lijeve ruke iz pozicije u poziciju
5. Interpretira zadatu tehničku ili tonsku vježbu u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
6. Interpretira zadate **tehnike izvođenja** i **efekte**	**Tehnike izvođenja:** tremolo, ornamente i flažolete **Efekti:** tamburin, picikato i razgvado

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2 i 3. Za kriterijume 1 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Upoznavanje različitih stilskih karakteristika
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **muzički oblik** kompozicije koju svira	**Muzički oblik:** sonata, minijatura, koncert, sonatni oblik i dr.
2. Prepozna vrstu takta, tempo, dinamičke oznake, tonalitet zadate zahtjevne kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju parlato	
4. Izvede zadatu kompoziciju prima vista u sporijem tempu poštujući muzičke oznake	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Notni zapisi kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Gitara III omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovitog učenika na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ga interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenika na razvoj njegovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Nadarenost se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetnočkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala

- J. Sagreras: Le quarte lezioni di chitarra
- A. Carlevaro: Serie didactica (zbirke 1, 2, 3)
- H. Quine: Guitar scales and arpeggios
- E. Pujol: Escuela Resonada De la Guitara

Etide

- H. V. Lobos: 12 Etida
- N. Coste: Etide op. 38
- F. Sor: Etide op. 6
- H. Albert: Etide
- M. Giuliani: Etide op. 48
- F. Tarrega: Etide
- E. Pujol: Etide
- Đ. Regondi: Etide
- D. Bogdanovic: Polimetrijske etide
- S. Dodgson- H. Quine: Studies for guitar

Polifone kompozicije

- L. S. Weis: Partita A dur br 15
- L. S. Weis: Svita e mol
- L. S. Weis: Svita in la
- E. G. Baron: Svita A dur
- G. Sanz: Svita e mol
- J. S. Bach: Chello suite (1-6)
- J. S. Bach: Laut suite (1-4)
- J. S. Bach: Preludiumi i fuge (BWV različita izdanja)

Napomena: Nastavnik ima mogućnost izbora dva ili više stava polifonih kompozicija. U sličaju svite, partite ili sonate preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova.

Varijacije

- F. Sor: Fantazije
- M. Giuliani: Varijacije na Hendlovu temu op. 107, Varijacije na Mocartovu temu op. 9
- S. Rak: Varijacije,
- C. Domenikoni: Varijacije na Anadolijsku temu
- Dž. Duarte: Varijacije na italijansku pjesmu
- M. Giuliani: Varijacije op. 4

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- M. Barrios: Choro de saudade
- I. Albeniz: Komadi iz spanskih svita
- E. Pujol: Segedilja
- F. M. Torroba: Komadi za gitaru
- M. Ljobet: Komadi za gitaru
- M. de Falja: Komadi
- J. Turina: Fandangiljo

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Gitara	2
2.	Pult	1
3.	Note	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Stopica	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine
  - I klasifikacioni period: Skala i etida.
  - II klasifikacioni period: Skala i 2 stava barokne svite
  - III klasifikacioni period: Kompozicija male forme
  - Program na kolokvijumima se izvodi napamet

- U skladu sa procjenom profesora učenik može izvoditi drugačiji odabir kompozicija na kolokvijumima
  - Godišnji ispit: 1 skala sa odgovarajućom kadencom, 1 etida, sonata, sonatina ili dva stava svite, kompozicija po slobodnom izboru (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu,
- Dva uspješna javna nastupa (po jedan u svakom polugodištu)

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.59. HARFA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje zahtjevnih kompozicija (skala, etida, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme, sonata, sonatina, svita) iz nota i napamet, izvođenje javnih nastupa i dalje školovanje. Razvijanje tehničkih sposobnosti, razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM=110-120
2. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka
5. Odsvira zahtjevne polifone kompozicije
6. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =110-120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pedalni dijagram za skalu koju svira	
2. Prezentuje postavku prstiju	
3. Izvede različite **tehnike izvođenja**	**Tehnike izvođenja**: legato, non legato, stakato i tenuto
4. Definiše vrste **trozvuka i četvorozvuka**	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski, molski, obrtaji trozvuka, dominantni i umanjeni septakord
5. Izvede trozvuke i četvorozvuke kao **arpeđo.**	**Arpeđo**: razloženi i seko (secco)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2, 3 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pedalna tehnika
- Razvijanje prsne tehnike
- Sviranje arpeđa (razloženo i seko)

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe (etide)	
2. Odredi **vrstu tehničkog problema** koji zadata etida obrađuje	**Vrsta tehničkog problema**: skale, razloženi akordi i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tonaliteta**, **tempa**, **dinamike** zadate etide	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tonaliteta:** dur (C, G, F, D, B), mol (a, e, d, h i g) i dr. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadatu etidu u odgovarajućem tempu	
5. Izvede **tehnički problem** zadate etide na odgovarajući način	**Tehnički problem**: položaj prstiju i šake; prstored, skokovi i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pedalna tehnika
- Razvijanje prsne tehnike
- Prstored
- Sviranje arpeđa

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Prepozna **oblik stava** zadate sonate koji izvodi	**Oblik stava**: sonatni oblik, rondo, menuet i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) sonate na harfi koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Ovladavanje i primjena tehnike (prsne i pedalne)
- Stilske karakteristike

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije	**Muzički oblik**: menuet, sicilijana i dr.
2. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
3. Izvede zadato muzičkoo djelo male i/ ili slobodne forme u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dinamika i agogika
4. Izvede zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme poštujući **stilske karakteristike**	**Stilske karakteristike**: predudare, akcentovanje, agogika i dinamika
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interepretaciju zadate kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje minijatura i virtuoznih kompozicija
- Stilske karakteristike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira zahtjevne polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **stavove barokne svite**	**Stavovi barokne svite**: preludijum, sarabanda, žiga i dr.
2. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: preludijum, sarabanda, žiga i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate polifone kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadate stavove polifone kompozicije u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate polifone kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Upoznavanje sa baroknim načinom sviranja
- Ovladavanje tehničkim postupcima sviranja polifonije
- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u baroknim djelima

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
2. Pokaže vježbu za pedalnu tehniku	
3. Pokaže vježbe za prsnu tehniku	
4. Prepozna sopstvene tehničke nedostatke u kompozicijama koje svira	
5. Interpretira zadatu jednostavnu tehničku ili tonsku vježbu u odgovarajućem tempu	
6. Interpretira ornamente, flažolete, **efekte**	**Efekti:** Bruissments éoliens (glisando šakom), eolski akordi, pedalni glisando

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Razvijanje tehničkih sposobnosti, primjena pedalne i prsne tehnike
- Upoznavanje različitih stilskih karakteristika

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije koju svira	**Muzički oblik**: sonata, minijatura, svita, sonatni oblik i dr.
2. Prepozna **vrstu takta, tempo, dinamičke oznake, tonalitet** zadate kompozicije	**Vrste takta**: 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 2/2 **Vrste tempa**: grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Dinamičke oznake**: ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff **Tonalitet:** durski (C, G, D i dr.), molski (c, d, a i dr.)
3. Izvede zadatu kompoziciju parlato	
4. Izvede zadatu kompoziciju prima vista na harfi u sporijem tempu poštujući muzičke oznake	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harfa III omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja - muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi praktične vježbe i kompozicije. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećavanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Ipak, učestalost nastupa ne treba da ide na štetu pređenog gradiva, kao ni na kvaliteta izvođenja.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovitog učenika na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ga interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenika na razvoj njegovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Nadarenost se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetničkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- R. N. Ch.Bochsa, 110 Exercises journaliers
- B. Bagatti, Esercisi tecnici
- A. Zamara, Harp method
- L. Magistretti, 51 Esercizi giornalieri
- Ed. Larivière, Exercises et études
- H. Renie, Method for Harp
- C. Salzedo, Conditioning exercises
- C. Salzedo, Modern study of Harp

Etide:

- F. J. Dizi, 48 Etudes
- L. Concone, Etudes
- F. J. Nadermann - Bochsa, Op. 34 (II dio)
- R. N. Ch. Bochsa, Vingt études, I dio
- A. Zingel, 12 études; J. M. Damase, etud (III dio)
- F. J. Nadermann - Schüker, 20 Etida

Djela starih majstora (polifone kompozicije):

- G. F. Händl, Sarabande (iz Svite br.4 – Kondonasis)
- J. S. Bach - M. Grandjany, Etude
- The baroque harp - 18 favorite pieces (F. Sacchi)
- P. D. Paradisi, Toccata
- G. B. Pescetti, Sonata
- J. S. Bach, Siciliano.

Ciklična djela, sonate:

- J. B. Pescetti, Sonata u C-duru

- V. Mortari, Sonatina prodigio
- J. Perry, Sonata br. 2
- F. Delaplank, Karakterna sonata
- G. Rossini, Sonata
- M. Tournier, 2. Sonatina
- B. Giurana, Sonatina
- E. Křenek, Sonata
- D. Watkins, Petite suite
- F. Benda, Sonata za harfu
- J. B. Krumholtz, Sonate
- J. B. Cardon, Sonate

Koncerti:

- C. Saint-Sans, Morceau de concert
- G. F. Händl, Koncert u B-duru, 1. st.
- M. S. Rousseau, Pastoralne variacije
- A.Vivaldi, Concerto u D-duru
- J. K. Krumpholz, Koncert u B-duru
- J. G. Albrechtsberger, Koncert u C-duru

Napomena: Nastavnik ima mogućnost izbora dva ili više stava polifonih kompozicija. U sličaju svite, partite ili sonate preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova**.**

Muzička djela male i/ ili slobodne forme (19., 20. i 21. vijek):

- F. Godefroid, Etude de concert
- A. Hasselmanns, Ballade, Barcarolle
- M. Tournier, Vers la source dans le bois
- C. Debussy, Claire de lune
- J.Ibert, Reflets dans l'eau
- J. Thomas, Spring
- M. Tournier, Trois Images
- M. Grandjany, Arabesque
- C. Salzedo, Svita
- E. Bozza, Evocations
- I. Lang, Toccatina
- J. Alfano, Rumunski ples

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pedalna harfa	2
2.	Pult	2
3.	Note	po potrebi
4.	Metronom	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
5.	Podesiva stolica	2
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: Skala i etida
  - II klasifikacioni period: Skala i 1 stav cikličnog djela
  - III klasifikacioni period: 1 kompozicija male forme
  - Godišnji ispit: 1 etida, sonata, sonatina ili dva stava svite, 1 kompozicija po slobodnom izboru (uz obavezu izvođenja godišnjeg ispita napamet)
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu.
- Dva uspješna javna nastupa (po jedan u svakom polugodištu).

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)

- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.60. HARMONIKA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individulano.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih/molskih ljestvica, polifonih kompozicija, kompozicija pisanih za čembalo do 1800. godine, cikličnih kompozicija, kompozicija virtuoznog karaktera, kompozicija lirskog karaktera, sviranje a prima vista kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka. Razvijanje kritičkog odnosa prema osnovnim elementima muzičkog izvođenja, kompetencija za rješavanje problema, vještina kritičkog mišljenja, tačnosti, preciznosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske ljestvice uz metronom MM=144
2. Odsvira polifonu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira kompoziciju pisanu za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka do 1800. godine
4. Odsvira cikličnu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka
5. Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka
6. Odsvira kompoziciju lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva
7. Odsvira a prima vista kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske ljestvice uz metronom MM=144**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede durske/ molske ljestvice po kvintnom i kvartnom krugu na različite **načine**	**Načini**: paralelno i suprotno, u tercama i sekstama (paralelno i suprotno) kroz dvije oktave, u šesnaestinama
2. Izvede hromatske ljestvice paralelno i suprotno	
3. Izvede ljestvice u različitim **ritmičkim figurama**	**Ritmičke figure**: u četvrtinama (kroz jednu oktavu), osminama (kroz dvije oktave), triolama (tri puta kroz dvije oktave), šesnaestinama (dva puta kroz dvije oktave), sekstolama (tri puta kroz dvije oktave), tridesetdvojkama (četiri puta kroz dvije oktave); svira ljestvicu sa zadatom ritmičkom figurom u desnoj ruci i četvtrinama u lijevoj, i obratno, u tempu 80
4. Izvede oktave, na različite **načine**	**Načini**: razloženo i simultano, paralelno i suprotno, u tercama i sekstama-paralelno i suprotno
5. Izvede durski/ molski četvorozvuk, na različite **načine**	**Načini**: razloženo i simultano, paralelno i suprotno, kroz dvije oktave
6. Izvede dominantni/ umanjeni septakord na različite **načine**	**Načini**: razloženo i simultano, paralelno i suprotno, kroz dvije oktave
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe za kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Durske i molske ljestvice po kvintnom i kvartnom krugu	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifonu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede zadatu polifonu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz istovremeno slušanje i izvođenje više glasova	
2. Izdvoji glasove zadate polifone kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka dinamički i artikulacijski	
3. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate polifone kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka u zadatom tempu	
4. Izvede memorijski stabilno, poštujući ulogu i značaj svih glasova u zadatoj polifonoj kompoziciji zahtjevnih interpretativnih zadataka	
5. Izvede ornamentiku, stilski tačno i precizno u zadatoj polifonoj kompoziciji zahtjevnih interpretativnih zadataka	
6. Primjeni različite registre (uključujući transponovanje za oktavu više ili niže) u zadatoj polifonoj kompoziciji zahtjevnih interpretativnih zadataka	
7. Izvede zadatu polifonu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka, demonstrirajući manuelnu spretnost kroz koordinaciju pokreta desne i lijeve ruke	
8. Izvede zadatu polifonu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka sa ravnim, zategnutim mijehom i nečujnim promjenama mijeha	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 8.

Predložene teme

- J.S.Bah: Dobro temperovani klavir, I, II sveska (po izboru), Orguljski preludijumi i fuge (po izboru)
- J.Pahelbel: Djela za orgulje (po izboru)
- D.Bukstehude: Djela za orgulje (po izboru)
- D.Šostakovič: 24 Preludijuma i fuge (po izboru)

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifonu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- C.Frank: Djela za orgulje (po izboru)	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju pisanu za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka do 1800. godine**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate kompozicije pisane za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka u zadatom tempu	
2. Izvede različite vrste artikulacije, dinamike, agogike, poštujući stilske karakteristike epohe u zadatoj kompoziciji pisanoj za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka	
3. Izvede ornamentiku stilski precizno i tačno u zadatoj kompoziciji pisanoj za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka	
4. Izvede zadatu kompoziciju pisanu za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka aktivno vodeći mijeh, sa tačnim i nečujnim promjenama, primjenjujući dinamička nijansiranja	
5. Izvede stilski i karakterno tačno zadatu kompoziciju pisanu za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka	
6. Prezentuje zadatu kompoziciju pisanu za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka na javnom nastupu	
7. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike*:*** analiza kritike javnog nastupa, formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kreterijum 7. Za kriterijume od 1 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- D.Skarlati : Sonate (po izboru)
- A.Skarlati: Sonate (po izboru)
- F.Kupren:Kompozicije po izboru
- K.Daken: Kompozicije po izboru
- Ž.F.Ramo: Kokoška, Egipćanka, Kiklopi i druge kompozicije po izboru

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira cikličnu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši odabir najudobnijeg prstoreda i unošenje u notni tekst kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka	
2. Izvede svaki stav zadate ciklične kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka stilski i karakterno, uz primjenu različite artikulacije, dinamike, mikrodinamike, agogike, fraziranja	
3. Izvede više karakterno različitih stavova zadate ciklične kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka, koje objedinjuje u jednu cjelinu,poštujući oznake za tempo	
4. Izvede precizno ritmičko-melodijski sadžaj zadate ciklične kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka primjenjujući elemente sitne i krupne tehnike, koristeći različite **tehnike vođenja mijeha**	**Tehnike vođenja mijeha:** tremolo, rikošet i dr.
5. Interpretira **savremene notne zapise** orginalnih cikličnih kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Savremeni notni zapisi:** glisando prstom, glisando šakom, netemperovani glisando (glisando na jednom tonu), vibrato desnom i lijevom rukom, klasteri, udar rukom u mijeh, u dekl, udarac nogom o pod, primjena dugmeta za vazduh i dr.
6. Izvede zadatu cikličnu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka primjenjujući **izvođačke pokrete**	**Izvođački pokreti**: pravilno držanje instrumenta i tijela, pravilno disanje tokom sviranja, kontakt sa instrumentom, kontrola pritiska dirke, kontrola vođenja mijeha i kontrola zaustavljanja mijeha
7. Izvede tehničke i muzičke elemente zadate ciklične kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka kao nerazdvojne cjeline	
8. Prezentuje zadatu cikličnu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka na javnom nastupu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1 i 8. Za kriterijume od 2 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Juri Šamo: Sonata

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira cikličnu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- Igor Šamo: Svita - V. Runčak: Portreti kompozitora - A. Nagaev: Dječija svita - V. Vlasov: Arhipelag Gulag - D. Bobić: Posthumna sonata - L. Belman: Gotska svita - A. Beloškicki Godišnja doba - A.Kusjakov: Jesenji pejzaži , Proljećne vizije, Partita br.1,2,3, Sonate 1, 2, 4, Fuga i burleska - V.Semjonov: Sonata br. 1 i 2 - V.Zolotarjov: Partita 1-3	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede precizno ritmičko-melodijski sadžaj zadate kompozicije virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka primjenjujući elemente sitne i krupne tehnike, koristeći različite **tehnike vođenja mijeha**	**Tehnike vođenja mijeha:** tremolo, triolni i kvartolni rikošet i dr.
2. Izvede različite vrste artikulacija u zadatoj kompoziciji virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka u desnoj i lijevoj ruci	
3. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka primjenjujući tri različita tempa	
4. Izvede tehničke i muzičke elemente u zadatoj kompoziciji virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka kao nerazdvojne cjeline	
5. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka sa dinamikom vođenja mijeha nečujno mijenjajući pravac kretanja mijeha	
6. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka uz primjenu različite artikulacije, dinamike, mikrodinamike, agogike, fraziranja	
7. Interpretira zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka na javnom nastupu poštujući zadati tempo	
8. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike:** analiza kritike javnog nastupa i formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 8. Za kriterijume od 1 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- P.Makonen: Tango tokata ,Like swan, Let iznad vremena
- G.Hermosa: Fragilsimo

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- F. Angelis: Ritmička kutija - Šmit: Tokata br. 1 i 2 - J. Ganzer: Fantazija 84 - V. Vlasov: ;Telefonski razgovor - V. Semjonov: Kapris br. 1-3 - J. Zarembski: Tarantelle - N. Paganini: Kapris, Perpetum mobile; Paganini-List: La campanella - Lundkvist: Šest komada	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik i fakturu zadate kompozicije lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate kompozicije lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva uz primjenu različite artikulacije, agogike, dinamike, mikrodinamike	
3. Izvede zadatu kompoziciju lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva sa dinamikom vođenja mijeha nečujno mijenjajući pravac kretanja mijeha	
4. Izvede izražajno melodijsku liniju u zadatoj kompoziciji lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva primjenjujući legato	
5. Izvede elemente krupne tehnike (akorde) u zadatoj kompoziciji lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva primjenjujući legato	
6. Mijenja nečujno registre u toku izvođenja zadate kompozicije lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva	
7. Interpretira zadatu kompoziciju lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva na javnom nastupu poštujući zadati tempo	
8. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike:** analiza kritike javnog nastupa i formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 8. Za kriterijume od 2 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- F.Angelis: Romansa, Enterijer
- E.Granados: Orijentalni ples
- P.I.Čajkovski:Jun
- F.Mendelson: Pjesma bez riječi, Proljećna pjesma
- S. Rahmanjinov: Vokaliza, Barkarola
- S.Vojtenko: Otkrovenje

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira a prima vista kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu notnog teksta** kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	**Analiza notnog teksta**: tonatitet, tempo, dinamika, artikulacija, prstored, ritam, promjene kretanja mijeha
2. Izvede zadatu kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva, trudeći se da unaprijed prati notni tekst	
3. Izvede zadate kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva prima vista, homofone fakture na standard basu	
4. Izvede zadate kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva prima vista na bariton basu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- V.Vuković Terzić: Škola za klavirsku harmoniku, sveske IV
- Z.Rakić: Škola za harmoniku IV
- P.Serotjuk: Harmonika, IV

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harmonika III omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Nastava harmonike planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Predmet po svojoj prirodi omogućava afektivni, psiho-motorički, spoznajni, estetski i psiho-socijalni razvoj. Zbog toga treba kombinovati sve muzičke aktivnosti (izvođenje, stvaranje i slušanje) u skladu sa razvojnim mogućnostima učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Tokom realizacije nastave treba podsticati kritički razvoj i odnos učenika prema osnovnim elementima muzičkog izvođenja, a kroz samostalno bavljenje instrumentom formiranje radnih navika. Nastavnik treba posebno da obrati pažnju na pravilan položaj tijela učenika tokom sviranja. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara njegovim mogućnostima i da li doprinosi njegovom napredovanju i usavršavanju. Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J.S.Bach: Mali orguljski preludijumi i fuge; Dobro temperovani klavir I, II.
- D.Scarlatti: Sonate.
- A.Skljarov: Zbornik (KNP, 2001)
- F.Lips: Antologija I (Moskva, „Muzika”, 1984).
- F.Lips: Antologija II (Moskva, „Muzika”, 1985).
- F.Lips: Antologija III (Moskva, „Muzika”, 1986).
- F.Lips: Antologija IV (Moskva, „Muzika”, 1987).
- F.Lips: Antologija V (Moskva, „Muzika”, 1988).
- F.Lips: Antologija VI (Moskva, „Muzika”, 1989).
- F.Lips: Antologija VII (Moskva, „Muzika”, 1990).
- F.Lips: Antologija VIII (Moskva, „Muzika”, 1991).
- F.Lips: Antologija IX (Moskva, „Muzika”).
- F.Lips: Antologija X (Moskva, „Muzika”, 2004).
- F.Angelis: Pieces for accordeon de concert (Saint-Petersburg, „Compositor”, 2003).
- V.Zolotaryov: Izabrane kompozicije(Moskva, „Sovjetski kompozitori”, 1973).
- Repertoar A.Romanova (Moskva, 2001).
- -V.Vuković Terzić : Škola za klavirsku harmoniku, sveske IV.
- Z.Rakić : Škola za harmoniku IV.
- P.Serotjuk: Harmonika IV.
- www.goldaccordion.com.
- www.gorkahermosa.com.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Harmonika	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	2
4.	Metronom	1
5.	Uređaj za reprodukciju audio i video zapisa	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđene su komisijske provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: durska/molska ljestvica i kompozicija pisana za čembalo zahtjevnih interpretativnih zadataka do 1800. godine godišnji
  - II klasifikacioni period: durska/molska ljestvica i jedan-dva stava ciklične kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka
  - III klasifikacioni period: durska/molska ljestvica i kompozicija virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka
  - Godišnji ispit: polifona kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka, kompozicija pisana za čembalo zahtjevnemuzičke građe do 1800. godine, ciklična kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva, kompozicija virtuoznog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka, kompozicija lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva (uz obavezu izvođenje godišnjeg ispita napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda i komisijske ocjene sa kolokvijuma
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV

- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.61. HORNA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje zahtjevnih tehničkih i tonskih vježbi, pravilno disanje tokom izvođenja, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=100-120, sviranje etida, cikličnog i muzičkog djela slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka, čitanje sa lista notnog zapisa zahtjevnih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno zahtjevne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 100 - 120
4. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija kroz različite tranpozivije i ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno zahtjevne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vrste disanja**	**Vrste disanja:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Primjeni **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Disanje	

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno, uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronome, bending, vježbe za intonaciju i frulato
5. Uradi složenije **dnevne studije**	**Dnevne studije:** složenije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe,dupli i tripli jezik, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 100 – 120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske, molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale razloženo kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik.
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski, molski i razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni i razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Zahtjevna muzička građa:** tehnički i tonski zahtjevnija djela
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** zadatog cikličnog djela	**Analiza:** epohe, kompozitora, oblika, stila i dr.
3. Odredi **način vježbanja** zadatog cikličnog djela	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni transpoziciju	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kroz **različite štimove**	**Različiti štimovi:** in C, in B, in F i dr.
5. Izvrši analizu zadatog primjera kroz **različite ključeve**	**Različiti ključevi:** violinski i bas
6. Izvede zadati primjer kroz različite štimove	
7. Izvede zadati primjer kroz različite ključeve	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 6 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Horna III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Teoriski dio nastave treba usmjeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasniti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom dijelu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procjeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi,koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke i tonske vježbe:

- Ifor James: Warming up
- Thompson: Daily warm up and workout for horn
- J.B .Arban: 3. sveska

Etide:

- G. Kopprasch: 2. sveska
- M. Alphonse: 1. sveska
- B. E. Mueller: Volume 1
- Gale: etide op.57

Djela manje forme:

- R. Gliere - Nokturno
- Carl Nielsen: Canto serioso
- F. Strauss: Nocturno

Djela krupne forme:

- L. Cherubini: Horn Concerto
- G.F. Handel: Sonata in C major
- W.A. Mozzart: Horn Concerto No3
- L.V. Beethoven: Sonata in F, op.17

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom	1
4.	F horna	1
5.	B horna	1
6.	Notna literatura (književna i zvučna).	po potrebi
7.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD);	1
8.	Pianino ili klavinova	1
9.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr..	1
10.	Računar.	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida:
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit:jedna etida, djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija

- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, priliokom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.62. KLARINET III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala od pet do šest predznaka, etida, cikličnog i muzičkog djela slobodne forme zahjtevne muzičke građe, izvođenje zahtjevnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa zahtjevnih kompozicija i složenih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira durske i molske skale do šest predznaka
3. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija i složenih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi zahtjevne vježbe za artikulaciju	
3. Uradi zahtjevne vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Zahtjevne tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale od pet do sedam predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala**: molske, durske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira zadate skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale od pet do sedam predznaka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste etide**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske etide
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zahtjevne etide	
3. Prepozna tehničke **probleme** u zahtjevnoj etidi	**Problemi**: skokovi, pasaži i dr.
4. Interpretira zadate zahtjevne etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zahtjevne melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši analizu zahtjevnog cikličnog djela	
3. Prepozna stil i karakteristike epohe kojoj zadato djelo pripada	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija i složena orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u pravom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zahtjevne kompozicije i složena orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klarinet III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja klarineta. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide, skale i tehničke vježbe:

- Johann Muller - 22 Clarinet Etudes
- Fritz Kropsch - 416 etudes for clarinet vol. 1, 2, 3, 4
- Daniel Bonade - Phrasing Studies for Clarinet
- B.Brun 3. i 4. sveska
- H. Klose – Methode complete de clarinette
- Opperman – Modern daily studies
- Paul Jeanjean – Vade mecum du Clarinettiste
- G. Pares – Scales for clarinet,
- L. Blatt – Etide
- A. Grgin – etide
- Cavalini etudes and caprices
- C. Rosse – 40 i 32 etudes for clarinet
- Wideman, Clarinet Fundametals
- Reiner Wehle 1. i 2. sveska
- J. S. Bach/Giampieri 21 pezzi per clarinetto
- Pilafian/Sheridan – The breathing gym,

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Mozart menuet
- Rossini tema i varijacije
- A. Grgin – kapriča
- A. Grgin - varijacije za klarinet i klavir 1 i 2
- L. Excoffier – Rapsodie provencale for clarinet and piano
- H. Rabaud – Solo de concours
- A. Messager – Solo de concours
- J. Ed. Barat - komad u g mollu
- J. Mouquet – Solo de concours
- B.Kovacs - Hommages
- B.Brun – 4 minijature za klarinet i klavir
- G. Finzi – Five bagatelles
- D. Despic – devet igara za klarinet solo

Koncerti:

- V. Tuček – Concerto B dur
- C. P. Stamitz – koncert B dur / Es dur
- J. V. Knežek – Koncerti 1, 2 i 3
- F. Hoffmajster – Concerto no.1
- F. Kramar – Concerto Es dur
- C.M. Weber – Concertino.

Sonate:

- C. Saint-Saens – Sonata za klarinet i klavir
- F. Devienne – Sonata za klarinet i klavir 1 i 2
- F. Danzi – Sonata za klarinet i klavir
- F. Mendelssohn – Sonata za klarinet i klavir
- B. Vlahek – Sonata za klarinet i klavir
- N. Rota – Sonata za klarinet i klavir

Čitanje s lista:

- Izbor iz etida
- Robert Mcginnis – Orchestral excerpts

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klarinet	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale od pet do sedam predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida od pet do sedam predznaka, 2 djela slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka i ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od pet do sedam predznaka, (trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk) i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od pet do sedam predznaka i jedno slobodno djelo manje forme ili dio cikličnog djela
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od pet do sedam predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnji ispit: skala, etida, djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka (uz obavezu izvođenje napamet) ciklično djelo i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)

- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.63. KLAVIR III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Usvajanje teoretskog znanja i njegovo povezivanje sa izvođačkom praksom. Osposobljavanje za interpretaciju djela razlicitih epoha i stilova i postizanje efikasnosti izvođačkog aparata, radom na tehničkim vježbama i kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka i izvođenje javnih nastupa. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, muzičke fantazije i formiranje kriterijuma u oblasti muzičke estetike.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120-130
2. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka
5. Odsvira zahtjevne polifone kompozicije
6. Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120-130**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove: skala, trozvuk i septakord	
2. Objasni princip promjene pozicije u izvođenju skale, trozvuka, dominantnog i umanjenog septakorda	
3. Savlada sve durske i molske skale sa elementima, tokom **tri klasifikaciona perioda**	**Tri klasifikaciona perioda:** 1. G-dur, e-mol, D-dur, h-mol, F-dur, d-mol, B-dur, g-mol; 2. A-dur, fis-mol, E-dur, cis-mol, Es-dur, c-mol, As-dur, f-mol; 3. H-dur, gis-mol, Fis-dur, dis-mol, C-dur, a-mol, Des-dur i b-mol
4. Izvede **durske** i **molske skale** uz primjenu pravilnog prstoreda i **dinamičkog nijansiranja**	**Durske i molske skale**: u razmaku octave kroz četiri oktave, paralelno i suprotno; u razmaku terce, sekste i decime kroz četiri oktave i paralelno **Dinamičko nijansiranje**: uzlazno kretanje – krešendo, silazno - dekrešendo
5. Izvede **hromatske skale** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Hromatske skale:** u razmaku octave, terce, sekste i decime kroz četiri oktave i paralelno
6. Izvede **durske i molske trozvuke sa obrtajima** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Durski i molski trozvuk sa obrtajima:** veliko razlaganje kroz četiri oktave, paralelno i 11 arpeđa od bijelih dirki
7. Izvede **dominantne i umanjene septakorde sa obrtajima** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Dominantni** i **umanjeni septakord sa obrtajima**: veliko razlaganje kroz četiri oktave i paralelno
8. Izvede **duple oktave** uz primjenu pravilnog prstoreda	**Duple oktave**: u razmaku oktave, terce, sekste i decime i paralelno
9. Izvede **duple terce** uz primjenu pravilnog prstoreda	**Duple terce**: kroz dvije oktave u osminama i paralelno
10. Demonstrira slobodu pokreta i koordinaciju između **djelova sviračkog aparata**	**Djelovi sviračkog aparata**: prst, šaka, zglob, podlaktica, lakat, nadlaktica i rameni pojas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 10 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ljestvica
- Akordi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji najpoznatije klavirska djela didaktičkog i instruktivnog karaktera i njihove autore	
2. Navede **vrste etida** za usavršavanje pijanističke tehnike	**Vrste etida:** za sitnu tehniku – sviranje u poziciji, rotacioni pokreti, izvođenje pasaža, trilera, repeticija, arpeđa, smena ruku; za krupnu tehniku – sviranje akorada, oktava, duplih nota i kombinacije različitih tehničkih zadataka
3. Primijeni vježbe promjene artikulacije	
4. Primijeni vježbe promjene akcenata	
5. Primijeni vježbe promjene brzine tonova (ritmičke promjene)	
6. Primijeni vježbe rotacije i polurotacije (sa i bez fiksiranja palca)	
7. Primijeni vježbanje po pozicijama, kao i zaustavljanja na prvom tonu sledeće pozicije	
8. Primijeni dinamičko nijansiranje u vježbanju	
9. Izvede etide zahtjevnih interpretativnih zadataka sa različitom tehničkom problematikom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Istorija klavirske literature
- Pijanistička tehnika

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke forme** koji formiraju sonatni ciklus	**Muzičke forme:** sonatni oblik, varijacija, složena pjesma, menuet, skerco, rondo i fuga
2. Navede **djelove** i **elemente građe sonatnog oblika**	**Djelovi sonatnog oblika:** uvod, ekspozicija, razvojni dio, repriza i koda **Elementi građe sonatnog oblika:** prva tema, most, druga tema i završna grupa
3. Navede djelove ciklusne forme klavirskog koncerta	
4. Izloži **strukturu Ronda** i **građu oblika Tema sa varijacijama**	**Struktura Ronda**: tema (refren) i prelazi (kupleti, međustavovi i epizode) **Građa oblika Tema sa varijacijama:** tema ili varijacioni motiv i varijacije
5. Odredi **karakter tema** i **sredstva muzičkog izraza** u zadam djelu zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Karakter tema:** odlučan, muževan, heroičan, nježan, lirski i graciozan **Sredstva muzičkog izraza:** ritam, melodija, harmonija**,** tempo**,** dinamika, agogika i artikulacija
6. Primjeni **tehničke vježbe** u cilju savlađivanja složenih elemenata klavirske fakture	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene, ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova, vježbanje desnom i lijevom rukom pojedinačno
7. Realizuje izražajnost fraziranja u skladu sa autorskim tekstom i karakteristikama **muzičke epohe** i stila	**Muzičke epohe**: klasicizam, romantizam i XX vijek
8. Interpretira **ciklično djelo** zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Ciklično djelo**: sonata, koncert i tema sa varijacijama, rondo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 6 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni ciklus
- Sonatni oblik
- Muzički oblici

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Sagleda **karakteristike muzičke epohe** i **stila** muzičkog djela slobodne forme zahtjevne građe	**Muzičke epohe:** romantizam, impresionizam, XX vijek i savremena muzika **Karakteristike stila**: tempo, nacin artikulacije, dinamicki aspekt i karakteristicno fraziranje
2. Prepozna **karakter** muzičkog djela slobodne forme zahtjevne građe	**Karakter:** heroičan, tragičan, svečani, nježan, lirski, graciozan, humorističan, groteskni i dr.
3. Izvrši analizu forme i harmonske strukture muzickog djela slobodne forme zahtjevne građe	
4. Primijeni **tehničke vježbe** u cilju savladavanja tehnickih problema u muzickim djelima slobodne forme zahtjevne građe	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene, ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova, vježbanje desnom i lijevom rukom pojedinačno
5. Dostigne kvalitetan ton i kontrolu zvuka u zadatim muzičkim djelima slobodne forme zahtjevne građe	
6. Primijeni izražajno fraziranje u skladu sa stilom muzickog djela slobodne forme zahtjevne građe	
7. Primijeni desnu i lijevu pedalu u skladu sa karakterom kompozicije, autorskim tekstom i karakteristikama muzičke epohe i stila	
8. Izvede zadato muzicko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevne građe u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičke epohe
- Harmonski plan
- Muzički oblici
- Pijanistička tehnika

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira zahtjevne polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna karekter datog polifonog djela zahtjevne građe	
2. Analizira formu i harmonsku strukturu polifonog djela zahtjevne građe	
3. Primijeni **tehničke vježbe** u cilju savladavanja tehničkih zahtjeva u polifonim djelima zahtjevne gradje	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije i dimaničke promjene i ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova
4. Primjeni odgovarajuči tip artikulacije u skladu sa datim polifonim djelom zahtjevne građe	
5. Izvrši oblikovanje i kontrolu tona radi dostizanja što kvalitetnije zvučne slike	
6. Oblikuje frazu u skladu sa osnovnim principima polifonog djela zahtjevne građe	
7. Izvede **ukrase** u skladu sa karakteristikom stila	**Ukrasi**: dugi predudar, kratki predudar, višestruki predudar, grupeto, praltriler, mordent i triler
8. Izvede složeno polifono djelo u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za krioterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Polifonija
- Imitacija
- Kontrapunkt
- Ornamenti

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni važnost svakodnevnog sviranja tehničkih vježbi	
2. Nabroji nekoliko **autora tehničkih vježbi**	**Autori tehničkih vježbi**: Hanon, Šmit, Pišna, Herz, Vik, Timakin i dr.
3. Primjeni u praksi tehničke vježbe sa problematikom pozicionih i vanpozicionih figuracija	
4. Primjeni u praksi tehničke vježbe sa problematikom arpeđa	
5. Primjeni u praksi tehničke vježbe sa problematikom akorada	
6. Primjeni u praksi tehničke vježbe sa problematikom duplih tonova	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pijanistička tehnika
- Svirački aparat

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Sprovede analizu **elemenata notnog teksta** bitnih za čitanje s lista	**Elementi notnog teksta**: predznaci, tonalitet, vrsta takta i tehnički zadaci
2. Definiše optimalni tempo izvođenja	
3. Izvrši vizuelno sagledavanje jednostavnog notnog teksta po **organizovanim cjelinama**	**Organizovane cjeline:** grupe nota, motivi, fraze i dr.
4. Izvrši neprekidno izvođenje jednostavne kompozicije putem čitanja notnog teksta unaprijed	
5. Koristi klavijaturu bez vizuelne kontrole u sporom tempu	
6. Izvede jednostavnu kompoziciju prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Notni tekst
- Aplikatura
- Umstvena koncentracija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klavir III omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira program koji će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru programa treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, prema mogućnostima učenika. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Čas treba podijeliti na tri dijela: usviravanje sa skalama i tehničkim vježbama (ne duže od 10 minuta), rad na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih znanja u toku časa). Obavezan je jedan čas nedjeljno čitanja s lista. Takođe kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Poseban deo u nastavi su pripreme učenika za takmičenja koja mogu biti veoma korisna kao podsticaj u radu. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- Hanon Š. (izbor)
- Pišna J. (izbor)
- Šmit A. (izbor)

Etide:

- K. Černi: op. 740 (izbor), Tokata
- M. Klementi: Gradus ad Parnassum (izbor)
- K. Kesler: op. 20, op. 100 (izbor)
- I. Mošeles: op. 70 (izbor)
- F. Mendelson: op. 104 (izbor)
- R. Šuman: op.3 (izbor)
- F. Šopen: op. 10, op. 25– izbor, op. posth.
- M. Moškovski: op. 72 (izbor)
- A. Rubinštajn: op. 23 (izbor)
- S. Rahmanjinov: Etide-slike op. 33, op. 39 (izbor)
- I druge etide slične težine i sadržaja

Polifone kompozicije:

- J. S. Bah: Engleske svite (izbor), Partite – izbor, Dobro temperovani klavir, I i II (izbor),
- Koralne predigre f-mol, g-mol, Es-dur, G-dur (transkr. F. Buzoni), Italijanski koncert
- G. Hendl: Svita br. 3 (d-mol)
- I druga djela slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- L. Betoven: Sonate: op. 2 br. 3 C-dur, op. 10 br. 3 D-dur, op. 22 B-dur, op.26 As-dur, op.28 D-dur,

- op. 31 br. 1 G-dur
- J. Hajdn: Sonate (izbor)
- E. Grig: Sonata e-mol
- V. Mocart: Sonate – po izboru,
- F. Šubert: Sonate: A – dur op. 120, Es – dur op. 122, a – mol op. 164
- L. Betoven: Dvanaest varijacija na rusku temu A – duR
- G. Hendl: Vrijacije iz svite d – mol
- V. Mocart: Devet varijacija C-dur K. 264, Deset varijacija na temu Gluka G-dur K. 455, Devet varijacija na temu Dipora D-dur K. 573
- K. Šuman: Varijacije na temu Klare Vik iz Conate f – mol op. 14
- L. Betoven: Koncert br. 3
- E. Grig: Koncert a – mol
- V. Mocart: Koncertl: Es – dur K. 271, B-dur K. 456, d – mol K.466, C – dur K.467, Es – dur K.482, C – dur K.503, D – dur K. 537, Rondo-koncert D – dur K. 382
- I druga djela slične težine i sadržaja

Muzička djela slobodne forme:

- F. Šubert: Impromptus op.90 i op. 142 (teže), Mizički momenti op. 94
- K. Šuman: Arabeska C – dur op. 18, Novelete op. 21: br. 1, 3, 4; „Bečki karneval“ op. 26, Fantastični komadi op. 111, Romanse op. 28
- F. Šopen: Poloneze, Mazurke, Valceri, Nokturna, Emprompti (izbor)
- F. List: Godine hodočašća (izbor), Mađarske rapsodije (izbor), Valcer-emprompti As – dur
- F. Mendelson: Pesme bez reči, Rondo kapričozo
- S. Rahmanjinov: Muzički momenti (izbor), Prelidi op. 23, op. 32 (izbor), Etide – slike op. 33, op. 39 (izbor)
- K.Debisi: Dječji kutak, Prelidi (izbor)
- A. Skrjabin: Preludi op. 22, op.27, op. 33; emprompti op. 10, op. 12
- D. Šoštakovič: Prelidi op. 34
- I druga djela slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Klavir	2
3.	Stolica za klavir	2
4.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
5.	Wi-Fi zvučnik	1
6.	Sto	1
7.	Stolica	2
8.	Ormar za note	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: skale, trozvuci i akordi prema kriterijumima ishoda jedan, 4 etide, od kojih dvije napamet, 2 polifone kompozicije, 2 ciklična djela (stavovi sonata, uključujući spori stav klasične sonate, koncerta, varijacije) i 3 muzička djela slobodne forme (kantilenog i virtuoznog karaktera).
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, interni časovi, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva i
  - jedna etida (zadata mjesec dana prije provjere znanja)
  - II klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva i polifona kompozicija (obavezan minimum – dva stava iz Engleske svite J.S. Baha, obavezan Preludijum)
  - III klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva i jedna kompozicija iz obaveznog minimuma programa (po izboru), koja se ne izvodi na ispitu
  - Godišnji ispit: 1 etida, 1 polifona kompozicija, 1 sonata ili koncert u cjelini i 1 muzičko djelo male i/ili slobodne forme
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)

- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.64. KONTRABAS III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do pet predznaka, etida, tehničkih vježbi, klasične ili romantične ili barokne sonate, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka, djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske ili molske skale do pet predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira klasičnu ili romantičnu ili baroknu sonatu zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
4. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka
5. Odsvira djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
6. Odsvira prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do pet predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **durske ili molske skale** do pet predznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h, B, g, A, fis, Es, c, E, cis, As, f, H, gis, Des i b
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u skalama	**Trozvuci**: durski sa obrtajima i molski sa obrtajima
3. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala**: detaše, spikato, stakato i markato
4. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala, kroz tri oktave	
5. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala	
6. Izvede skalu koristeći različite poteze gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do četiri predznaka
- Trozvuci

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide zahtjevnih interpretativnih zadataka	
2. Izvrši analizu vrstu **tehničkog problema** lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problem:** zahtjevi u lijevoj ruci i potezi gudala u desnoj ruci
3. Odredi vrstu takta, tonalitet ,tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida zahtjevnih interpretativnih zadataka na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za kontrabas
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo **zahtjevnih interpretativnih zadataka**

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira klasičnu ili romantičnu baroknu sonatu zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Odredi muzički oblik svakog stava zadate sonate pojedinačno	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
4. Izvede zadatu sonatu zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Interpretira javno dva stava zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Klasična sonata
- Romantična sonata
- Artikulacija u djelima klasike i romantizma
- Muzička djela zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik kompozicije koju svira	
2. Definiše cikličnu formu zadatog koncerta	
3. Prepozna oblik zadatog stava koncerta koji izvodi	
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
5. Izvede javno prvi stav (ili drugi i treći stav) zadatog koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa i dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza**: predznaci, tonalitet, vrsta takta, tehnički zahtjevna mjesta i dr.
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede srednje muzičke škole
- Orkestarske dionice zahtjevne strukture

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kontrabas III je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene, tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sledeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida; Kolokvijum II: jedna skala i jedna etida , djelo male i/ili slobodne forme ; Kolokvijum III: jedna skala , sonata (minimum 2 stava), koncert jedan stav. Zahtjevi za godišnji ispit dvije etide, sonata ili koncert ili koncertno djelo i djelo male i/ili slobodne forme po izboru. Ispitni program se uu dogovoru sa profesorom moze izvoditi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- L.Streicher: My way of playing the double bass- I dio
- L.Streicher: My way of playing the doublebass- IV i V dio
- Skole za kontrabas:
- Simandl
- Findeisen
- Nanny
- Streicher: My way of playing the double bass- II i III dio
- Gadzdinsky
- Rakov

Etide:

- E. Nanny : 5 Etida
- Simandl: 30 Etida
- Beleti: 12 Etida
- Lee:12 Etida
- Novosel : 12 Etida
- Kreutzer :18 Etida
- Montanari: 14 Etida
- Simandl
- Warnecke
- Storch
- Zdanov
- Bottesini
- Hrabe:86 Etida

- Findeisen

Sonate:

- Marčelo
- Vivaldi
- Koreli
- Skarlati
- Gaillard
- Hendl
- Bah
- Eccles
- DeFresch
- Farkas

Djela slobodne forme:

- Cajkovski: Stara francuska pjesma
- Sen Sans: The elephant
- Bah: Gavota
- Paradowski: Romansa
- Bah: Aria
- Novosel: 13 studija za kontrabas
- Kuhla: Improm pti
- Novosel: 6 Kaprica Dimistrsku: Seljacki ples
- Sopen : Nokturno
- Stirz: Andante religioso
- Rahmanjinov: Vokaliza
- Aksamit: Koncertino
- Gevikssman: Liricne Etide
- Schvabe: Romansa
- Simandl: Scherzo capriccioso; Sarabanda in Gavota; Tarantella; Nokturno
- Raff: Tarantella
- Tausch: Moment de Valse

Koncerti:

- Pichl
- Hoffmeister
- Dragonetti
- Dittersdorf
- Vivaldi
- Nany
- Vanhal
- Sperger
- Capuzzi
- Geissel: Koncertno djelo
- Simandl: Divertimento; Koncertno djelo
- Aksamit: Koncertino
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult	2
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 3 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme a, 2 stava po izboru romantične, klasicne ili barokne sonate, prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida
  - II klasifikacioni period: jedna skala i etida i djelo male i/ili slobodne forme
  - III klasifikacioni period: jedna skala , sonata dva stava , koncert jedan stav
  - Godišnji ispit: dvije etide , sonata ili koncert (prvi ili drugi i treci stav) ili koncertno djelo i kompozicija slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju. Ispitni program se po dogovoru s profesorom moze izvesti napamet.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.65. OBOA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do šest predznaka, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme zahjtevne muzičke građe, izvođenje zahtjevnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa zahtjevnih kompozicija i složenih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira durske i molske skale do šest predznaka
3. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija i složenih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi zahtjevne vježbe za artikulaciju	
3. Uradi zahtjevne vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Zahtjevne tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do šest predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste** skala	**Vrste**: molske i durske
2. Navede načine interpretiranja durskih i molskih skala	
3. Interpretira skale do šest predznaka kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz skale do šest predznaka	
5. Interpretira trouzvuke kroz skale do šest predznaka	
6. Interpretira **septakorde** kroz skale do šest predznaka	**Septakordi**: dominantni (D7) i umanjeni (Um7)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2 .Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale do šest predznaka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste** zadatih etida	**Vrste**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve **dinamičke** i **agogičke** oznake zahtjevne etide	**Dinamičke:** forte, piano, crescendo, mezzo piano i dr. **Agogičke**: accelerando, ritardando i dr
3. Prepozna tehničke **probleme** u zahtjevnoj etidi	**Problem**: skokovi, pasaži i dr.
4. Interpretira zadate zahtjevne etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zahtjevne melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši **analizu** zahtjevnog cikličnog djela	**Analiza**: harmonska, analiza oblika, karaktera, tempa i dr.
3. Prepozna stil i karakteristike epohe kojoj zadato djelo pripada	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	**Analiza:** harmonska, analiza oblika, tempa, karaktera i dr.
2. Prepozna **epohu** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Epoha:** barok, klasicizam, romantizam i dr.
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija i jednostavnih orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u pravom tempu poštujući vrstu takta, tonalitet, dinamičke oznake, artikulaciju i stil	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zahtjevne kompozicije i složena orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Oboa III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, od sporijeg ka bržem tempu, prema mogućnostima učenika. Preporučuje se da započne rad na poznatijim kompozicijama pa nastavi dalji rad ka manje poznatom.
- Prilikom realizacije vježbi i praktnične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa trebalo bi posvetiti etidama dok bi posljednji, zaključni dio časa trebalo da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik treba makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještine, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Zbirke etida:

- Brod,H., Etide, prva sveska
- Paessler,C., 24 etide za obou
- Gampieri,A., 16 studija
- Ferling,W., Etide za obou
- Mille,K.,20 studija za obou
- Verroust,S., 24 melodijske etide
- Luft,J.H., 24 etide za obou ili saksofon
- I druge etide slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- Cimarosa,D., Koncert za obou
- Handel,G,F., Sonate za obou (po izboru)
- Vivaldi,A., Koncerti za obou (po izboru)
- Loeillet,J.B., Sonata za obou u C duru
- Telemann,G,P., Sonate za obou (po izboru)
- Weber,C.M., Koncert u C duru
- Albinoni,T., Koncert za obou u D duru
- Albinoni, T., Koncert za obou u d molu
- Lebrun,L.A., Koncert za obou u d molu
- Petrović,R., Sonatina za obou i klavir
- I druga ciklična djela slične težine i sadržaja

Djela slobodne muzičke forme:

- Schumann,R., Romanse
- Colin,C., Konkursna sola (po izboru)
- Dallier,H., Fantasie Caprice
- Vlajin,M.,Rondino
- Bozza,E., Conte pastorale
- Belini,V., Arija (Iz opere I puritani)

- Pierne,G., Fantasie e Pastorale
- I druga djela slobodne muzičke forne slične težine i sadržaja

Čitanje s lista:

- Petruševski,Lj., Orkestarska sola za obou (prva sveska)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Instrument	1
2.	Pisak	1
3.	Kutija za piskove	1
4.	Štimer	1
5.	Metronom	1
6.	Sto	1
7.	Stolica	2
8.	Ogledalo	1
9.	Notni materijal	1
10.	CD player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjera postignnuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja ua ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojednih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: sve skale do 6 predznaka, 10 melodijskih i 10 tehničkih etida, ciklična djela (sonata i koncert) i 2 djela slobodne muzičke forme.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I kasifikacioni period: Dvije skale (durska skala sa paralelom) i jedna etida
  - II klasifikacioni period: Dvije skale(durska skala sa paralelom) i djelo male i/ili slobodne forme
  - III klasifikacioni period: Dvije skale (durska sa paralelom) i sonata (dva stava)
  - Godisnji ispit: Jedna etida, djelo slobodne muzičke forme, koncert(prvi ili drugi i treći stav trostavačnog koncerta ili 2 stava četvorostavačnog koncerta, uz obavezu izvođenja napamet i jedna kompozicija za čitanje s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.66. PERKUSIJE-UDARALJKE III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za pravilno izvođenje udaraca u cilju pripreme za interpretaciju, osnovnih tehničkih vježbi u skladu sa zahtjevima kompozicija, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=80-100, etida složenih interpretativnih zahtjeva, i uspostavljanje kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, anlitičnosti, samokritičnosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno osnovne vježbe udaraca u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80-100
4. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
5. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno osnovne vježbe udaraca u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste udaraca**	**Vrste udaraca:** up stroke, down stroke i tap stroke
2. Objasni vrste udaraca	
3. Primijeni pravilno tehničke vježbe	
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira vježbe **pravilno držanje ruku i palica**	**Pravilno držanje ruku i palica:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju na palici

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su uspješno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvođenje udaraca

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe zagrevanja prstiju, zglobova i podlaktica
2. Demonstrira **vježbe zagrijavanja**	**Vježbe zagrijavanja:** izvođenje vježbi za prste, zglobove i podlakticu ponaosob na membranofonim i melodijskim instrumentima
3. Demonstrira izvođenje tehničkih vježbi za izdržljivost ruku	
4. Demonstrira izvođenje **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** vježbe izdržljivosti, tehničke vježbe i vježbe artikulacije

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe.

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80-100**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** durske, molske, i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih i molskih skala**	**Durske i molske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato i legato
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Izvrši **analizu** etide	**Analiza:** tonski rod, metrika, agogika i dinamika
3. Izvede zadatu etidu prima vista	
4. Interpretira zadatu etidu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim orazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni načine kontrole intonacije	
2. Demonstrira štimanje instrumenta uz temperovani instrument	
3. Demonstrira štimanje instrumenta uz netemperovani instument	
4. Demonstrira štimanje instrumenta samostalno sa i bez štimalice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Perkusije-Udaraljke III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Teorijski deo nastave treba usmeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje udaračkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi i sa raznovrsnim programom različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira programa treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja. Učenika treba podsticati da dio programa odabere sam, kako bi mogao i samostalno da procjeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr.), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukazuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J. Šprunk - etide za doboš.
- Č. Memfis - studije za doboš.
- E. Kojne - etide za doboš, timpane i melodijske udaraljke.
- M. Goldenberg – škola za melodijske udaraljke.
- Druga literatura po slobodnom izboru uz odobrenje profesora.

Napomena:
Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	5
3.	Metronom	2
4.	Doboš	2
5.	Timpani	5
6.	Ksilofon	1
7.	Vibrafon	1
8.	Marimba 5-oktavna (in C)	1
9.	Sitni udarački instrumenti (triangl, tamburina, šejker, woodblock, činela, klave i dr.)	po jedan

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
10.	Tabla za palice	3
11.	Notna literatura (književna i zvučna)	po potrebi
12.	Av-sredstva (cd, uređaji za snimanje, tv, dvd)	1
13.	Pianino ili klavinova	1
14.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr.	1
15.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke

i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.67. SAKSOFON III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala od pet šest predznaka, etida, cikličnog i muzičkog djela slobodne forme zahjtevne muzičke građe, izvođenje zahtjevnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa složenih kompozicija. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira durske i molske skale do šest predznaka
3. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis složenih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi zahtjevne vježbe za artikulaciju	
3. Uradi zahtjevne vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Zahtjevne tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale od pet do sedam predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala**: molske, durske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira zadate skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz zadate skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz zadate skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Molske i druske skale od pet do sedam predznaka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zadate **vrste etide**	**Vrste etida**: tehničke i melodijske etide
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zahtjevne etide	
3. Prepozna tehničke **probleme** u zahtjevnoj etidi	**Problemi**: skokovi, pasaži i dr.
4. Interpretira zadate zahtjevne etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zahtjevne melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši analizu zahtjevnog cikličnog djela	
3. Prepozna stil i karakteristike epohe kojoj zadato djelo pripada	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis složenih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u pravom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Složene kompozicije

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Saksofon III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja saksofona. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide:

- J. M. Londeix: Nouvelles Etudes Variees
- G. Senon: 32 Etudes melodiques et techniques
- G. Lacour : 28 Etudes pour Saxophone

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- J. Ibert: Histories
- A. Demersseman: Fantasie
- A. Jolivet: Fantasie Impromptu

Sonate:

- L. Lunde: Sonata
- A. Tcherepnine: Sonate Sportive

Čitanje s lista:

- Izbor iz etida

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Saksofon	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Durske i molske skale od pet do sedam predznaka, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida od pet do sedam predznaka, 2 djela slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka i ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od pet do sedam predznaka, (trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk) i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od pet do sedam predznaka i jedno slobodno djelo manje forme ili dio cikličnog djela
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale od pet do sedam predznaka i jedna tehnička etida;
  - Godišnji ispit: skala, etida, djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka (uz obavezu izvođenja napamet) ciklično djelo i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV

- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.68. SOLO PJEVANJE III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastave, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka različitih muzičkih epoha prima vista, iz partitura i napamet, izvođenje kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka različitih muzičkih epoha uz poštovanje stilskih karakteristika i elemenata notnog teksta, izvođenje javnih nastupa, rad u profesionalnom vokalnom/vokalno-instrumentalnom ansamblu i dalje školovanje. Razvijanje tačnosti, preciznosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Upotrijebi elemente vokalne tehnike u kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka
2. Pročita muzički i lirski tekst sa partiture zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Upotrijebi stilske karakteristike epoha baroka, klasicizma i romantizma u kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka i epoha romantizma i muzike XX vijeka u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Otpjeva kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora od XVII do XX vijeka na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu, iz nota i napamet, *a cappella* i/ili uz klavirsku pratnju
6. Interpretira muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka dajući mu poseban doprinos kroz lično shvatanje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi elemente vokalne tehnike u kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Primijeni pravilno trbušno-rebarno disanje u pjevanju kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka	
2. Primijeni **vježbe disanja** uz postepeno osvješćivanje organa uključenih u stvaranje tona	**Vježbe disanja:** u stajaćem, sjedećem i ležećem položaju, Köfler-ove vježbe, Farinelli-jeve vježbe
3. Primijeni **osnovne tipove artikulacije**	**Osnovni tipovi artikulacije:** legato, staccato, portato, tenuto i marcato
4. Primijeni elemente vokalne tehnike u **tehničkim i melodijskim vježbama** i zadatim kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Tehničke vježbe:** vježbe raspjevavanja na jednom tonu, na intervalu sekunde, terce, kvinte, ljestvičnim nizom, akordskim tonovima, na konsonantima i vokalima i dr. **Melodijske vježbe:** vokalize
5. Izvede **pripremne vježbe** pred javni nastup	**Pripremne vježbe:** vježbe disanja, vježbe raspjevavanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
6. Usaglasi **intonaciju** pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	**Intonacija:** početni ton tehničkih/melodijskih vježbi i zadatih kompozicija
7. Prepozna glasove po **fahovima**	**Fahovi:** lirski, dramski, mladodramski, koloraturni, spinto i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Elementi vokalne tehnike
- Podjela glasova po fahovima

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Pročita muzički i lirski tekst sa partiture zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna kretanje melodijske linije u notnom zapisu zahtjevnih interpretativnih zadataka	
2. Objasni način izvođenja različitih **ritmičkih figura** u notnom zapisu zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Ritmičke figure:** sinkope, punktirani ritam, duole, triole, sekstole i dr.
3. Demonstrira taktiranje zadatog notnog zapisa	
4. Interpretira zadati notni zapis solmizacijom	
5. Interpretira zadati lirski tekst na **originalnom jeziku**	**Originalni jezik:** maternji, italijanski, njemački, ruski, engleski i španski
6. Interpretira **otvorene i zatvorene vokale, poluvokal i umlaute** u zadatom lirskom tekstu zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Otvoreni vokali:** A, E, I **Zatvoreni vokali:** O, U **Poluvokal:** Æ **Umlauti:** Ä Ë Ö Ü
7. Interpretira **sonorne, zvučne i bezvučne konsonante** u zadatom lirskom tekstu zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Sonorni:** R, L, Lj, M, N, Nj i V **Zvučni:** B, D, G, Z, Ž, V, Dž i Đ **Bezvučni:** P, T, K, S, Š, F, C, Č, Ć i H
8. Kombinuje **elemente notnog zapisa** pri čitanju i pjevanju kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Elementi notnog zapisa:** notni sistem, metar, ritam, melodija, tempo, dinamika, tekst, fraziranje, artikulacija i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Čitanje muzičkog teksta
- Čitanje lirskog teksta
- Elementi notnog zapisa

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši čitanje, prevod i memorisanje lirskih tekstova kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pročita lirski tekst na originalnom jeziku u kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka iz epoha baroka, klasicizma, romantizma, impresionizma i muzike XX vijeka	
2. Prevede lirski tekst na **maternji jezik**	**Maternji jezik:** crnogorski, srpski, hrvatski i bosanski
3. Memoriše lirski tekst u **originalu**	**Original:** maternji i strani jezik
4. Memoriše prijevod lirskog teksta	
5. Označi mjesta za udisanje vazduha u lirskom tekstu prilikom interpretacije kompozicije	
6. Interpretira lirski tekst u originalu	
7. Kreira **interpretaciju** na osnovu razumijevanja lirskog teksta	**Interpretacija:** način na koji se izlaže/izvodi muzičko djelo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Analiza lirskog teksta

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi stilske karakteristike epoha baroka, klasicizma i romantizma u kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka i epoha romantizma i muzike XX vijeka u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke epohe**	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam, romantizam, impresionizam i muzika XX vijeka
2. Navede **stilske karakteristike** muzičkih epoha	**Stilske karakteristike:** ornamenti, kontrasti *f* i *p*, motorični ritam, uzdržanost, hromatika, artikulacija, disonantna sazvučja, osjećajnost, elementi muzičkog folklora, zvučni kolorit, rad sa motivom, appoggiatura, accaciatura, portamento, gruppetto, mordent, triler i dr.
3. Primijeni stilske karakteristike u zadatim kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka	
4. Primijeni osnovne tipove artikulacije koji se pojavljuju kao najčešće korišćene stilske karakteristike u zadatim kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka	
5. Navede **okolnosti** u kojima je stvarano muzičko djelo	**Okolnosti:** društvene prilike, životne prilike kompozitora u momentu stvaranja, njegove umjetničke preokupacije i dr.
6. Prepozna **atmosferu** i **karakter** zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Atmosfera:** vedra, tužna, prijatna, bajkovita i dr. **Karakter:** lirski, dramski, šaljiv, miran, vatren, nježan, ljubazan, odlučan i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičke epohe
- Stilske karakteristike muzičkih epoha baroka, klasicizma, romantizma, impresionizma i XX vijeka

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora od XVII do XX vijeka na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu, iz nota i napamet, a cappella i/ili uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Primijeni **elemente muzičke interpretacije** u izvođenju zadatih kompozicija	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
2. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XVII vijeka**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XVII vijeka:** Da Capo Arie, arije iz kantata ili oratorijuma
3. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XVIII vijeka**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XVIII vijeka:** Da Capo Arie, arije iz kantata ili oratorijuma
4. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XIX vijeka**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XIX vijeka:** solo pjesme, romanse, arije iz opera
5. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XX vijeka**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XX vijeka:** solo pjesme, romanse, arije iz opera
6. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka slovenskih autora**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka slovenskih autora:** solo pjesme, romanse, arije iz opera

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za uspješnost kriterijuma od 1 do 6.

Predložene teme

- Elementi muzičke interpretacije
- Izvođenje kompozicija na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka dajući mu poseban doprinos kroz lično shvatanje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije** pri pjevanju zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, agogika, fraziranje, artikulacija, karakter, atmosfera, ornamenti, stilske karakteristike i dr.
2. Pročita tačno muzički i lirski tekst zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka	
3. Prepozna neke od karakteristika **muzikalnosti** kod sebe	**Muzikalnost:** urođena sposobnost/obdarenost za interpretaciju i muziciranje (osjećaj za boju u muzici, frazu, ritam, dinamiku, agogiku, harmoniju), muzičku memoriju, pjevanje po sluhu, improvizovanje, kreativnost, stvaralačku fantaziju i proživljavanje muzičkog sadržaja
4. Objasni **lične osobine** na kojima gradi shvatanje i interpretaciju muzičkog djela	**Lične osobine:** lični resursi (intelektualni, emocionalni i socijalni), temperament, karakter, iskustvo, znanje, motorika i dr.
5. Razvije osjećaj za **zajedničko muziciranje** prilikom izvođenja zadate kompozicije	**Zajedničko muziciranje:** kamerna muzika, hor, vokalni i vokalno-instrumentalni ansambli

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 4. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 1, 2 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Solo pjevanje III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika. Preporučuje se da se započne rad na poznatijim kompozicijama pa nastavi kretanje ka manje poznatim. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Teorijsko-praktični dio časa, gdje nastavnik upoznaje učenika sa organima govornog/pjevačkog aparata, treba planirati sa dva časa u toku mjeseca. Ukoliko učenik nema dovoljno znanja iz poznavanja potrebnih stranih jezika, obaveza nastavnika je da mu pomogne u savladavanju čitanja i prevođenja teksta.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavnik treba posebno da obrati pažnju na pravilan položaj tijela učenika tokom pjevanja. Da akcentuje na slušno prepoznavanje i komentarisanje razlika između otvorenih i zatvorenih vokala, zatim na obavezno slušanje muzičkih primjera i vježbanje bez i uz klavirsku pratnju. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert vokalnog ili vokalno-instrumentalnog djela, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela (opere, baleti i dr.), u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa. Čas pjevanja treba podijeliti na tri dijela: raspjevavanje (ne duže od 10 minuta, od prostijih ka složenijim tehničkim vježbama, uzlazno i silazno), rad na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Za dio časa, u kom se planira *prima vista,* preporučuje se korišćenje lakših vokaliza i kompozicija (po izboru). Obavezan je jedan čas korepeticije nedjeljno gdje nastavnik kontroliše i upućuje učenika kod primjene obrađenog gradiva, uz klavirsku pratnju. Ovdje nastavnik donekle pruža mogućnost učeniku da osmisli interpretaciju kroz lično shvatanje zadate kompozicije.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici (afektivni domen) koja bi uz stečena i nova znanja (kognitivni domen) i vještinu/zanat (psiho-motorni domen) dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom. Ukoliko nastavnik kod učenika prepozna želju i, prije svega, mogućnosti njegovog pjevačkog instrumenta, poželjno je postepeno povećavati broj navedenih kompozicija.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Špiler,B., Umjetnost solo pjevanja, NVO „Bruna“, Herceg Novi, 2012
- Cvejić, N., Savremeni belcanto, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1980
- Lhotka-Kalinski,I., Umjetnost pjevanja, Školska knjiga, Zagreb, 1975
- Markezi,M., Bel Canto: teorijski i praktični metod pjevanja, Studio Lirica, Beograd, 2008
- Turkalj,N., 125 opera, Školska knjiga, Zagreb, 2008
- Ziherl, D., Pevani stihovi italijanskih majstora, Akademija lepih umetnosti, Beograd, 2003

Melodijske vježbe:

- Vaccai, J., Metoto pratico di canto, Casa Ricordi, Milano, 1990
- Concone, G., Fitfhy lessons op.9, Hal&Leonard, Minnesota
- Concone, G., 12 vocalises op.12, Edition Peters, Leipzig
- Concone, G., 25 nouvelles leçon de chant, Bote&Bock, Berlin
- Marchesi, M., 12 vocalises éléementaires op.13, Bessel&Cie, Berlin
- Marchesi, M., 20 elementary and progressive exercises op.15, Hal&Leonard, Minnesota
- Bordèse, L., Méthode éléementaire de chant, Choudens, Paris
- Panofka, H., 24 vocalises op.81, Hal&Leonard, Minnesota
- Panofka, H., 24 progressive vocalises op.85, Hal&Leonard, Minnesota
- Panseron, A., ABC vocalises, Hal&Leonard, Minnesota
- Sieber, F., 10 easy vocalises and solfeggios, Hal&Leonard, Minnesota

- Spiecker, M., Masterpieces of vocalisation, Hal&Leonard, Minnesota
- Lütgen, B., 20 tägliche übungen, Edition Peters, Leipzig
- Lütgen, B., 20 malih vokaliza, Muzika, Moskva
- Zeidler, G., 40 melodija poređanih po težini za glas i klavir Tom I-II, Muzika, Gosudarstvenoe muzikaljnoe izdateljstvo, Lenjingrad

Kompozicije autora XVII i XVIII vijeka:

- Parisotti, A., Arie Antiche I-III, Casa Ricordi, Milano
- Purcell, H., Izabranie vokalnie sočinenija, Muzgiz, Moskva
- Vivaldi, A., Arie per soprano da opere, Casa Ricordi, Milano
- Händel, G.F., Fifteen Arias for high voice, Schirmer's Library, New York
- Landshoff, L., Alte meister des Bel canto, C.F.Peters, Leipzig
- Losse, P., Heitere lieder für Frauenstimme, Edition Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Lieder, Edition Peters, Leipzig
- Beethoven, L.v., Lieder, Edition Peters, Leipzig

Kompozicije autora XIX i XX vijeka:

- Schubert, F., Lieder Band I-VII, Edition Peters, Leipzig
- Schumann, R., Liederkreis op.25, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., Liederkreis op.39, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 5 lieder op.40, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 50 songs, Ditson, Boston
- Schumann, R., Lieder für eine Singstimme mit Klavierbegleitung Band I-III, Edition Peters, Leipzig
- Hahn, R., Mélodies (deux volumes), Ménestrel, Paris
- Jensen, A., Lieder und Gefänge, Edition Peters, Leipzig
- Bellini, V., 15 composizioni da camera per canto e pianoforte, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., 20 songs, Hal&Leonard, Minnesota
- Chopin, F., Polnische Lieder op.74, Edition Peters, Leipzig
- Mendelssohn, F.B., Ausgewählte Lieder, C.F.Peters, Leipzig
- Mendelssohn, F.B., Sämtliche Lieder und Gesänge, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Grieg, E., Sämtliche Lieder Band I op.2-49, C.F.Peters, Leipzig
- Grieg, E., Sämtliche Lieder Band II op.58-70, C.F.Peters, Leipzig
- Brahms, J., 8 Lieder and Romances op.14, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 9 Lieder and Songs op.32, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 9 Lieder and Songs op.63, C.F.Peters, Leipzig
- Brahms, J., 5 Lieder op.105, Edition Peters, Leipzig
- Mahler, G., 14 Lieder und Gesänge „Aus der Jugendzeit“, Schott Sohne, Mainz
- Wolf, H., Ausgewählte Lieder Band I-III, Edition Peters, Leipzig
- Donaudy, S., 36 Arie di stile antico (Volume I-III), Casa Ricordi, Milano
- Tosti, F.P., Melodie Volume II, Casa Ricordi, Milano
- Debussy, C., Songs 1880-1904, Dover Publication Inc., New York
- Debussy, C., Trois Ballades de François Villon, Durand&C., Paris
- Satie, E., Mélodies et chansons pour chant et piano, Salabert, Paris
- Fauré, G., 50 songs, Hal&Leonard, Minnesota
- Fauré, G., Poème d’un jour op.21, Durand, Paris
- Ravel, M., 5 mélodies populaires grecques, Durand, Paris

Kompozicije slovenskih autora:

- Konjović, P., Lirika (24 pesme za jedan glas i klavir), Prosveta, Beograd
- Konjović, P., Moja zemlja (100 jugoslovenskih narodnih pesama za jedan glas i klavir u 5 tomova), Prosveta, Beograd
- Milojević, M., Pred veličanstvom prirode (10 pesama za jedan glas i klavir), Društvo za zaštitu jugoslovenske dece, Beograd
- Radić, D., Pesme za glas i klavir, Beograd

- Marinković, J., Pesme za jedan glas i klavir, Državna štamparija kraljevine Jugoslavije, Beograd
- Marinković, J., Narodne pesme za jedan glas i klavir, Beograd
- Rajičić, S., Četiri pesme na glas i klavir, Izdanje autora, Beograd
- Vilhar, F.V., 5 pjesama za glas i klavir, Edition Kugli, Zagreb
- Jugoslovenska solo-pesma, Tom I i II, Savez kompozitora Jugoslavije, Beograd
- Rahmanjinov, S., Romanse I-III, Muzika, Moskva
- Tanjejev, S., Romanse, Gosudarstvenoe muzikaljnoe izdateljstvo, Lenjingrad
- Prozorovsky-Slonimsky, Three ages of the Russian Romance in four volumes, Izdavač „Kompozitor", Sankt-Petersburg
- Nikolajevskij, M., Jej, dovoljno, Izdanje autora, Moskva
- Izbor kompozicija ostalih slovenskih autora: Babić, Bajić, Binički, Despić, Golemović, Gotovac, Hatze, Krstić, Prebanda, Tajčević, Zajc, Dargomižski, Dvoržak, Čajkovski, Glinka, Korsakov, Musorgski i dr.

Arije iz kantata, oratorijuma:

- Walters, R., The Oratorio Anthology, Hal&Leonard, Minnesota
- Vivaldi, A., Juditha Triumphans R 644, Casa Ricordi, Milano
- Vivaldi, A., Gloria RV 589, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Vivaldi, A., Laudate Pueri RV 601, Casa Ricordi, Milano
- Bach, J.S., Magnificat BWV 243, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Bach, J.S., Mathäus-Passion BWV 244, Edition Peters, Leipzig
- Bach, J.S., Johannes-Passion BWV 245, Edition Peters,Leipzig
- Händel, G.F., 45 oratorio arias from Operas and Oratorios, International Music Company, New York City
- Händel, G.F., Sopran arien aus opern und oratorien, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Händel, G.F., Neun deutche Arien, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Händel, G.F., Israel in Egypt HWV 54, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Messiah HWV 56, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Samson HWV 57, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Alexander's feast HWV 75, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Judas Maccabäus HWV 334, C.F.Peters, Leipzig
- Händel, G.F., Dixit Dominus HWV 232, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mendelssohn-Batholdy, F., Elijah op.70, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Sieben letzten Worte unseres Erlösers Kreuze Hob.XX:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Schöpfung Hob.XXI:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Jahreszeiten Hob.XXI:3, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Pergolesi, G.B., Stabat Mater P.77, Casa Ricordi, Milano
- Dvořak, A., Stabat Mater op.58, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Rossini, G., Stabat Mater, Edition Eulenburg, Zürich
- Verdi, G., Stabat Mater, Casa Ricordi, Milano

Arije iz opera, opereta:

- Ravazzi, G., Grandi operisti per giovani cantanti, Casa Ricordi, Milano
- Mozart,W.A., Soprano Mozart arias, Hal&Leonard, Minnesota
- Wolff, A.E., Operatic Arias for soprano Volume I-IV, Edition Peters, Leipzig
- Antologia di arie, Opera Italiana, Casa Ricordi, Milano
- Rossini, G., Arie per soprano, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Arien für sopran, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Arien für sopran, Casa Ricordi, Milano
- Cantolopera, Arie per soprano, Casa Ricordi, Milano
- Petzoldt, R., Opern-Arien Russischer und Sowjetischer meister, Edition Peters, Leipzig
- Gluck, C.W., Orfeo ed Euridice Wq.30, Dover Publications, Mineola
- Mozart, W.A., Bastien und Bastiene K.50, Universal Edition, Wien-Leipzig
- Mozart, W.A., Die Entführung aus dem Serail K.384, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Le Nozze di Figaro K.492, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Don Giovanni K.527, Bärenreiter-Verlag, Kassel

- Mozart, W.A., Così fan tutte K.588, C.F.Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Die Zauberflöte K.620, Edition Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., La clemenza di Tito K.621, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Der Schauspieldirektor K.486, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Puccini, G., La Bohème, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Il tabarro SC 85, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Gianni Schicchi SC 88, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Turandot SC 91, Casa Ricordi, Milano
- Puccini,G., Tosca SC 69, Casa Ricordi, Milano
- Bizet, G., Carmen, C.F.Peters, Leipzig
- Bizet, G., Les pêscheurs des perles, E.F.Kalmus, New York
- Gounod, Ch., Faust, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Rossini, G., La cenerentola, Casa Ricordi, Milano
- Rossini, G., Il baribiere di Siviglia, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., La sonambula, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., I Capuletti e i Montechi, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., Norma, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., La fille du regiment, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., Don Pasquale, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., L'elisir d'amore, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., La Traviata, Edition Peters, Leipzig
- Verdi, G., La forza del destino, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Rigoletto, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Nabucco, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Il Trovatore, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Un ballo in maschera, C.F.Peters, Leipzig
- Mascagni, P., Cavalleria rusticana, C.F.Peters, Leipzig
- Webber, A.L., The Phantom of the Opera, Hal&Leonard, Minnesota
- Lehár, F., Die lustige Witwe, Doblinger, Wien
- Strauss Jr., J., Die Fliedermaus, Edition Peters, Leipzig
- Bernstein, L., Candide, Schirmer's Library, New York

Drugi izvori:

- https://www.edition-peters.de
- https://www.ricordi.com
- https://www.baerenreiter.com
- https://www.boosey.com
- https://www.breitkopf.com
- https://www.halleonard.com
- https://en.schott-music.com
- https://imslp.org
- http://tarakanov.net
- https://musescore.com

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Partitura	2
3.	Klavir	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
4.	Stolica za klavir	1
5.	Stalak za note	1
6.	Ogledalo	1
7.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
8.	WiFi zvučnik	1
9.	Sto	1
10.	Stolica	3

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene od nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou Aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen je obavezan minimum kompozicija u toku školske godine- kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka: 3 kompozicije autora XVII/ XVIII vijeka, 1 arija iz kantate/ oratorijuma, 3 kompozicije autora XIX vijeka, 1 kompozicija autora XX vijeka, 3 kompozicije slovenskih autora, 1 operska arija.
- Predviđene su tri praktične provjere znanja na kraju svakog klasifikacionog perioda:
  - I klasifikacioni period: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka zahtjevnih interpretativnih zadataka, 1 kompozicija autora XIX vijeka zahtjevnih interpretativnih zadataka, 1 kompozicija slovenskog autora zahtjevnih interpretativnih zadataka
  - II klasifikacioni period: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka za čitanje s lista, 1 arija iz kantate ili oratorijuma, 1 kompozicija autora XIX vijeka zahtjevnih interpretativnih zadataka
  - III klasifikacioni period: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka zahtjevnih interpretativnih zadataka, 1 kompozicija slovenskog autora zahtjevnih interpretativnih zadataka, 1 kompozicija autora XX vijeka jednostavnih interpretativnih zahtjeva
  - Godišnji ispit na kraju školske godine: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka zahtjevnih interpretativnih zadataka, 1 arija iz kantate ili oratorijuma, 1 kompozicija autora XIX vijeka zahtjevnih interpretativnih zadataka, 1 kompozicija slovenskog autora zahtjevnih interpretativnih zadataka, 1 operska arija (uz obavezu izvođenja zadatih kompozicija napamet uz klavirsku pratnju).
- Zaključna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, izvodi se iz ocjena svih ishoda, datih u klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV

- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Menadžment u muzičkoj umjetnosti
- Polifonija
- Preduzetništvo
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II
- Strani jezici

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, upotreba stranih riječi u lirskim tekstovima zadatih kompozicija, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođenja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem notnog materijala i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka, razvijanje svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda; razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj, evropskoj i svjetskoj baštini i dr.)

3.2.69. TROMBON III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individulano.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=100-120, sviranje etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme zahtjene muzičke građe, izvođenje zahtjevnih tehničkih i tonskih vježbi i vježbi disanja i čitanje sa lista notnog zapisa zahtjevnih kompozicija kroz različite ključeve. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno zahtjene vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede zahtjene tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =100-120
4. Odsvira etide zahtjene muzičke građe
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, zahtjene muzičke građe uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis zahtjevenih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno zahtjevne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vrste disanja**	**Vrste disanja:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Demonstrira **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Disanje

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno i uz kontrolu usne postavke ispred ogledala.
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala.
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronome, bending, vježbe za intonaciju i frulato
5. Demonstrira izvođenje složenijih **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** složenije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe, dupli i tripli jezik, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe.

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 100 – 120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske, molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale razloženo kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik.
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski, molski i razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni i razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni **dinamičke i agogičke oznake** zadate etide	**Dinamičke i agogičke oznake:** tonski rod, metrika, agogika i dinamika
3. Izvede zadatu etidu prima vista	
4. Interpretira zadatu etidu zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne-forme, zahtjevnih interpretativnih zadataka	**Zahtjevna muzička građa:** tehnički i tonski zahtjevnija djela
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebane su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izbor iz literature djela slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** Koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonata i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni transpoziciju	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe zadatih djela	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kompozicije kroz **različite ključeve**	**Različiti ključevi:** violinski, bas, tenor i alt
5. Izvede zadati primjer zahtjevne kompozicije kroz različite ključeve	
6. Izvede zadati primjer na **instrumentima različitih štimova**	**Instrumenti različitih štimova:** alt, tenor i bas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Trombon III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Teoriski deo nastave treba usmeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasni ti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodiskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, raličitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr.Neophodno je obezbediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve durske i molske skale, sa razloženim dominantnim i umanjenim četvorozvucima, MM= 100-120

Tehničke vježbe:

- C.Colins: Flexibilitis
- M.Scclossberg: Tehničke vježbe

Etide:

- R.Muller: Tehničke vježbe
- A.Strnad: Škola za trombon, II dio
- C.Kopraš: Etide, II dio
- Grigorijev: Izabrane vježbe, I dio
- E.Gaetke: Tehničke studije, I dio

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

- A.Sache: Končertino
- W.Rex: Končertino
- J.Novakovski: Končertino
- Diboa: Povorka
- Rojter: Ostinato
- M.Poot: Koncertna etida
- A.Dewanger: Humoreska op.89.
- R.Clerisse: Theme de concurs
- J.E.Galjard: Sonate (1, 2)
- H.Jung: Bagatela
- K.Odak: Impromti
- J.S.Alschausky: Serenada
- J.Demerssmann: Kavatina 6, 7, 8

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	2
3.	Metronom	1
4.	Alt trombone	1
5.	Tenor trombone	1
6.	Bas trombone	1
7.	Notna literatura (književna i zvučna)	po potrebi
8.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD)	1
9.	Pianino ili klavinova	1
10.	Manja tabla	1
11.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida:
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit:jedna etida, djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV

- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.70. TRUBA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorisjka nastava, vježbe i praktična nastava: Nastav se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za pravilno izvođenje zahtjevnih vježbi disanja, izvođenje zahtjevnih tehničkih i tonskih vježbi, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=100-120, sviranje etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka, čitanje sa lista notnog zapisa zahtjevnih kompozicija kroz različite transpozicije. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno zahtjevne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM= 100-120
4. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno zahtjevne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vježbe za pravilno disanje:**	**Vježbe za pravilno disanje:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Primijeni **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Disanje

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno i uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronome, bending, vježbe za intonaciju, pedalni tonovi i frulato
5. Demonstrira izvođenje zahtjevnih **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** zahtjevnije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe,dupli i tripli jezik, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe.

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 100 – 120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske, molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale razloženo kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski, molski i razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni i razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste zadatih **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi zahtjevnih interpretativnih zadataka	
4. Interpretira zadatu etidu zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, zahtjevnih interpretativnih zadataka	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja**	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebane su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja**	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira ciklično djelo **zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Sonate i koncerati različitih epoha	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis zahtjevnih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni transpoziciju	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe	
4. Analizira zadati primjer kroz **različite štimove**	**Različiti štimovi:** in C, in B, in F i dr.
5. Izvede zadati primjer kroz različite štimove	
6. Izvede zadati primjer na **instrumentima različitih štimova**	**Instrumenti različitih štimova:** B, C i Es

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Truba III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Teoriski deo nastave treba usmeriti tako da se učenik upozna sa pojmom estetike tona, i osnovnim tehničkim zahtevima trube. Preslušavanje tonskih i video zapisa, kao i posećivanje koncerata priznatih umetnika, pružiće učeniku uvid u kom smeru treba razvijati sopstveno sviranje, a takođe će se upoznati is a raznovrsnom muzičkom literaturom. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasni ti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodiskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, raličitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr.Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi,koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve durske i molske skale, sa razloženim trozvucima, dominantnim i umanjenim četvorozvucima, u svim artikulacijama, MM = 100-120.

Dnevne Studije:

- J. Stamp : Wurm-ups + studies (Editions Bim, Jean-Pierre Mathez, CH-1630, Bulle/Suisse)
- H. L. Clarke : Technical studies for the cornet (Carl Fischer, New Jork)
- J. B. Arban : Complete method for trumpet (Hofmeister, Leipzig)
- R. Quinque : ASA Methode
- Bai Lin : Lip Flexibilities
- J. Thompson : The buzzing (Editions-Bim, Switzerland)
- I druge škole slićne težine i sadržaja

Etide:

- P-F. Clodomir : 20 Studies , op.143
- M. Alphonse : Deux cents Etudes Nouvelles
- E. Sachse: 100 Studies
- I druge etide slične težine i sadržaja

Djela slobodne forme:

- J. Ed. Barat : Andante et Scherzo
- T. Hansen :Konzert-Waltzer
- F. Thome : Fantaisie
- I druga djela slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- T. Hansen.: Sonata Op.18
- V. Bellini : Koncert in B
- T. Albinoni : Sonata No.11 St. Marc
- I druga djela slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom	1
4.	Truba in B	1
5.	Truba in C	1
6.	Truba in Es	1
7.	Notna literatura (književna i zvučna)	po potrebi
8.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD)	1
9.	pianino ili klavinova	1
10.	manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr.	1
11.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 3 etide, 1 djelo male i/ili slobodne forme i 1 ciklično djelo.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida;
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit:djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.71. VIOLA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do pet predznaka, etida, tehničkih vježbi, klasične ili romantične sonate, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka, djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju i prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve. Razvijanje sposobnosti razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu, kreativnosti, kritičkog mišljenja, sposobnosti slušanja i pažljivog odnosa prema instrumentu, kvalitetu zvuka, dinamici.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do pet predznaka
2. Odsvira tehničke vježbe i etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira klasičnu ili romantičnu sonate zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
4. Odsvira 1-2 stava zahtjevnih interpretativnih zadataka svite za solo violončelo J. S. Baha
5. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka
6. Odsvira djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
7. Odsvira prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do pet predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše durske i molske skale do pet preznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h,B, g, A, fis,Es, c, E, cis, As, f, H, gis, Des i b
2. Definiše trozvuke i četvorozvuke u skalama	
3. Definiše dvozvuke u skalama	
4. Definiše **zahtjevne poteze gudala**	**Zahtjevni potezi gudala** :spiccato i rikoše
5. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka**: terce, sekste i oktave
6. Izvede skalu povezano od 2-21 na jedan potez gudala	
7. Izvede skalu koristeći i kombinujući **različite poteze**	**Različiti potezi:** legato, detashe, stakato, leggiero, spiccato i nrikoše
8. Izvede trozvuke povezano po tri,šest, devet tonova na jedan potez gudala i četvorozvuke po dvije, četiri, osam tonova na jedan potez gudala	
9. Izvede dvozvuke legato 2-4	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume od 6 do 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje pozicija
- Primjena pozicija u raznim tonalitetima
- Sviranje dvohvata
- Razvijanje tehnike desne ruke

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvrši analizu vrste **tehničkog problema lijeve ili desne ruke** koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problem lijeve ruke:** motorika prstiju, triler, vibrato, intonacija, arpeđa i dvozvuci (terce, sekste oktave i decime) **tehničkim problem desne ruke**: detaše, stakato, promjene gudala na vrhu i žabici, potezi gudala (detashe,stakato, sotije, leggiero, spiccato i rikoše
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida zahtjevnih interpretativnih zadataka na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje pozicija
- Primjena pozicija u raznim tonalitetima
- Sviranje dvohvata
- Razvijanje tehnike desne ruke

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira klasičnu ili romantičnu sonatu zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Odredi muzički oblik svakog stava zadate sonate pojedinačno	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
4. Izvede zadatu sonatu zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Interpretira javno dva stava zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Klasična sonata
- Romantična sonata
- Artikulacija u djelima klasike i romantizma
- Muzička djela **zahtjevnih interpretativnih zadataka**

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira 1-2 stava zahtjevnih interpretativnih zadataka svite za solo violončelo J. S. Baha**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Definiše pojam svita za solo instrument	
3. Nabroji **svite** za solo violončelo J. S. Baha	**Svite:** br. 1 G – dur BWV 1007, br. 2 d – mol BWV 1008; br. 3 C – dur BWV 1009; br. 4 Es – dur BWV 1010; br. 5 c – mol BWV 1011 i br. 6 d – mol BWV 1012
4. Izvrši **analizu** svita br. 1 - 3 J. S. Baha	**Analiza:** vrsta takta, tempo, oblik i karakter
5. Izvrši analizu odabranih stavova svite	
6. Izvede dva stava svite po izboru za solo čelo u odgovarajućem tempu poštujući elemente muzičke pismenosti i odabranog stila	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Svita br. 1 J. S. Baha
- Svita br. 2 J. S. Baha
- Svita br. 3 J. S. Baha
- Artikulacija u baroknim djelima

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik kompoziciije koju svira	
2. Definiše cikličnu formu koncerta	
3. Prepozna **oblik stava** koncerta koji izvodi	**Oblik stava**: sonatni oblik, rondo i dr.
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
5. Izvede javno prvi stav (ili drugi i treći stav) zadatog koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dimamika i agogika

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Razvijanje kreativnosti
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke
- Stilske karakteristike

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši analizu zadate kompozicije	
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede srednje muzičke škole
- Orkestarske dionice zahtjevne strukture

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Viola III je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sledeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala i stav po izboru klasične ili stav po izboru romantične sonate; Kolokvijum III: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru. Zahtjevi za godišnji ispit jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se izvodi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala

- E.Primroz: Tehnika pamćenja (Tehnique de memorie)
- K. M. v Veber: Studije dvohvata, ljestvica i arpeđa, I i II sveska
- H.Šradik: Škola za tehniku viole
- A. Neinski: Vježbe u dvozvucima, I i II sveska
- K. Fleš: Sistem ljestvica O. Ševčik: op. 3, 40 varijacija
- O. Ševčik: op. 1, sveska III i IV
- J.Štajner: Tehnika viole, I sveska

Etide

- Hrestomatija (Moskva, „Muzika", 1990)
- B.Kampanjoli: op. 22, 41 kapris (Rikordi – Milano)
- P.Rode: 24 kapriča op. 22
- Č. Dankla: Etide op. 73
- R.Krojcer: 60 studija za violu
- F.A. Hofmajster: 12 etida br. 329 (Hamburg)

Sonate i polifone kompozicije

- K. Stamic: Sonata u B-duru
- F. Mendelson: Sonata u C-duru
- B.Marčelo: Sonate u G-duru
- F.David: Sonatina
- K.H.Graun: Sonata u C-duru

- P. Nardini: Sonata d-mol
- K. Fuks: Sonata d-mol
- A. Gedike: Sonata br. 1

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- G. F. Teleman: Svita u De-duru
- P. Hindemit: Meditacija Kalivoda: Nokturna op. 186
- F. List:Zaboravljena romansa
- M. Glinka: Mazurka
- Tanjejev: List iz albuma op. 33
- A. LJadov: Prelid op. 11 br. 1.
- I.Stravinski: Pastorala
- D. Šostakovič: Adađo
- E.Špik: 5 slika za violu i klavir
- N.Devčić: Mikromelodija
- Alberto Marković: Muzika za violu
- Čekini–M. Miletić: Madrigal za violu i gitaru
- S. Grgić: Kompozicije jugoslovenskih autora za violu i klavir, sveska I i II
- A. Lvov: 24 kaprisa (Moskva, „Muzika", 1990)

Koncerti

- F.David: Koncert za violu
- J. Hajdn: Koncert D-dur (transkripcija)
- J. Kr. Bah: Koncert C-mol
- J. S. Bah: Koncert E-dur (transkripcija)
- S.Šulek: Koncert za violu
- P.Hindemit- Koncert za violu
- J.B. Vanhal: Koncert C- dur

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Viola	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Klavir	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 2 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svita J. S. Baha br. 1-3, 1 stav po izboru klasične sonate ili stav po izboru romantične sonate i prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period:jedna skala i stav po izboru klasične sonate ili stav po izboru romantične sonate
  - III klasifikacioni period: jedna skala i kompozicija slobodne forme, virtuoznog karaktera, uz klavirsku pratnju po izboru
  - Godišnji ispit: jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz druge ili treće svite J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta , kompozicija slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju (uz obavezu izvođenja ispitnog programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)

- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)

3.2.72. VIOLINA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje dirskih i molskih skala do pet predznaka, etida, tehničkih vježbi, klasične ili romantične sonate, prvog, drugog ili trećeg stava koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka i sviranje prima vista kompozicija složene strukture i zahtjeva. Razvijanje motorike, koordinacije, strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja i sposobnosti ovladavanja različitim tehnikama sviranja na violini.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do pet predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira klasičnu ili romantičnu sonatu zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
4. Odsvira dva jednostavna stava iz djela za solo violinu Baha,Telemana i dr.
5. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka
6. Odsvira djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
7. Odsvira prima vista kompozicije zahtjevne strukture

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do pet predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše trooktavne skale do pet predznaka	
2. Definiše **zahtjevne poteze gudala**	**Zahtjevni potezi gudala**: spiccato i rikoše
3. Definiše vrste trozvuka i četvorozvuka	
4. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka**: terce, sekste, oktave, decime i prstoredne ostave
5. Izvede skalu povezano od 2-21 na jedan potez gudala	
6. Izvede skalu koristeći i kombinujući **različite poteze**	**Različiti potezi**: legato, detashe, stakato, leggiero, spiccato i rikoše
7. Izvede trozvuke povezano po tri,šest, devet tonova na jedan potez gudala i četvorozvuke po dvije, četiri, osam tonova na jedan potez gudala	
8. Izvede dvozvuke povezano po dva i četiri tona na jedan potez gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do četiri predznaka
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u skalama do četiri predznaka

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide zahtjevnih interpretativnih zadataka	
2. Izvrši analizu **tehničkog problema** koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problemi:** zahtjevi u lijevoj ruci i potezi gudala
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo i dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida zahtjevnih interpretativnih zadataka na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za violinu
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira klasičnu ili romantičnu sonate zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Odredi **muzički oblik** svakog zadatog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: sonatni oblik, menuet, rondo i dr.
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije	
4. Izvede zadatu sonatu zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Interpretira javno dva stava zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Klasična ili romantična sonata
- Artikulacija u klasičnim ili romantičnim djelima
- Muzička djela zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede dva jednostavna stava iz djela za solo violinu Baha, Telemana i dr.**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate ili pratite	
2. Prepozna **oblik stava** koncerta koji izvodi	**Oblik stava**: alemanda, kuranta, žiga, preludij i dr.
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike kompozicije koju svira	
4. Prepozna temu u akordima uz poštovanje fraziranja i ornamentike	
5. Izvede zadata dva stava partite ili sonate koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dimamika, agogika i artikulacija
6. Interpretira javno zadatu kompoziciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna sonata
- Artikulacija u baroknim djelima
- Muzička djela zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik kompoziciije koju svira	
2. Definiše cikličnu formu koncerta	
3. Prepozna **oblik stava** zadatog stava koncerta koji izvodi	**Oblik stava**: sonatni oblik, rondo i dr.
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike kompozicije koju svira	
5. Izvede javno prvi stav (ili drugi i treći stav) zadatog koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dimamika, agogika i artikulacija

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncert kao ciklična forma
- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik:** menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi vrstu takta, tempa i dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dinamika, agogika i artikulacija
5. Izvede javno zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista kompozicije zahtjevne strukture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i **pravila čitanja zahtjevnog notnog teksta prima vista**	**Pravila čitanja zahtjevnog notnog teksta prima vista:** predznaci, tonalitet, vrsta takta, tehnički zahtjevna mjesta i dr.
3. Izvrši analizu zadate kompozicije	
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede srednje muzičke škole
- Orkestarske dionice zahtjevne strukture

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Violina III je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja - muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Potrebnoje razgovarati sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedjeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Treba podsticati učenika na razvoj kritičkog i estetskog mišljenja kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja.
- U nastavi violine, nastavnik naročitu pažnju treba da obrati na posebno nadarene učenike. Njihov talenat se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na njihov uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetnočkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- A. Gregorijan: Ljestvice i razloženi akordi
- K. Fleš: Sistem skala
- H.Šradik:Vježbe za lijevu ruku
- O. Ševčik: Vježbe op.1, 2 ,3, 7, 8 i 9

Etide:

- R. Krojcer: 42 etide
- F. Fiorilo: 36 etida,
- F.Mazas: Etide op.36
- J. Dont: Etide op.37
- A.Lavov:Etide za violinu
- P.Rode: 24 kaprisa
- P.Roveli: 12 kaprisa
- C.Dankla: Etide op.73
- H. Vietan: 36 etida
- N. Paganini: 24 kaprisa
- Sonate i polifone kompozicije:
- J.S. Bah: Sonate i patite za violinu solo
- G.F. Teleman: Fantazije za solo violinu
- A.Dvoržak: Sonatina op.100
- V.A.Mocart: Sonate za violinu i klavir
- F.Šubert: Sonatine

Male forme:

- I.Albeniz: Katalonska pjesma
- Arenjski: 4 pjesme
- J.S.Bah: Aria
- H.Vienjavski: Legenda, Mazurka, Poljske pjesme
- H.Vietan: Tarantela

- V.A.Mocart: Rondo G,B,C
- M.Musorgski: Gopak
- N.Paganini: Kantabile
- S.Rahmanjinov: Romansa; Vokaliza
- F.Riz: Perpetum mobile
- F.Šopen: Nokturno cis-moll i e-moll
- R-Šuman: Romansa
- F.Krajsler: Preludij i allegro,Liebeslied, Liebesfreud
- L.van Betoven:Romanse F-dur i G-dur
- P. de Sarasate: Andaluzijska romansa, Španska igra
- J.Svendsen: Romansa

Koncerti :

- G.Viotti: br.23,22,24
- V.A. Mocart: 6 violinskih koncerata
- C.Berio: Koncerti br.7,8
- H.Vienjavski: Koncert d-moll
- J.Hajdn:Koncert C-dur
- M.Bruh: Koncert g-moll
- E.Lalo: Španska simfonija
- F.Mendelson: Koncert e-moll
- R.Krojcer: koncerti br.13 i 18
- L.Špor: Koncerti br: 2,7,8 i 9
- Čitanje s lista:
- L.van Betoven: simfonije , uvertire, koncerti
- F.Mendelson: simfonije , uvertire, koncerti,orkestarske studije raznih autora,druga djela iz perioda romantizma

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Violina	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Klavir	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.

- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4-6 trooktavnih durskih i istoimenih molskih skala sa arpeđima i dvozvucima (terce, sekste, oktave), 4-6 etida različite problematike, Barokna sonata, koncert (I ili II i III st.) i 2-3 muzička djela male i/ ili slobodne forme a različitog karaktera.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I provjera: durska skala sa arpeđima i durskim dvozvucima i 2 etide različitog tehničkog problema (preporuka je da jedna bude dvozvučna)
  - II provjera: molska skala sa arpeđima i molskim dvozvucima i 2 stava barokne sonate
  - III provjera: 2 kompozicije male forme različitog karaktera
  - Napomena: Program na provjerama znanja se izvodi napamet.
  - Godišnji ispit: jedna etida, koncert I ili II i III stav (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet)
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u

praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.73. VIOLONČELO III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	18	18	108	**144**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do pet predznaka, etida, tehničkih vježbi, djele male forme, klasične ili romantične sonate, 1-2 stava svite J.S. Baha, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka i prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do pet predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira klasičnu ili romantičnu sonate zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
4. Odsvira 1-2 stava zahtjevnih interpretativnih zadataka svite za solo violončelo J. S. Baha
5. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka
6. Odsvira djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju
7. Odsvira prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do pet predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **durske i molske skale** do pet predznaka	**Durske i molske skale:** C, a, G, e, F, d, D, h, B, g, A, fis, Es, c, E, cis, As, f, H, gis, Des i b
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u skalama	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski sa obrtajima, molski sa obrtajima, dominantni i umanjeni septakord
3. Definiše **dvozvuke** u skalama	**Dvozvuci:** terce, sekste i oktave
4. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala**: detaše, spikato, stakato i markato
5. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala, kroz tri oktave	
6. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala, a četvorozvuke vezano po četiri na jedan potez gudala, kroz tri oktave	
7. Izvede dvozvuke simultano kroz dvije oktave u trajanju polovine note	
8. Izvede zadatu skalu koristeći različite poteze gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do četiri predznaka
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u skalama do četiri predznaka

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide zahtjevnih interpretativnih zadataka	
2. Izvrši analizu vrstu **tehničkog problema** lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problem:** zahtjevi u lijevoj ruci i potezi gudala u desnoj ruci
3. Odredi vrstu takta, tonalitet ,tempo i dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida zahtjevnih interpretativnih zadataka na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za violončelo
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo **zahtjevnih interpretativnih zadataka**

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira klasičnu ili romantičnu sonate zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Odredi muzički oblik svakog stava zadate sonate pojedinačno	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
4. Izvede zadatu sonatu zahtjevnih interpretativnih zadataka u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Interpretira javno dva stava zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Klasična sonata
- Romantična sonata
- Artikulacija u djelima klasike i romantizma
- Muzička djela zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira 1-2 stava zahtjevna muzičke građe svite za solo violončelo J. S. Baha**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Definiše pojam svita za solo instrument	
3. Nabroji **svite** za solo violončelo J. S. Baha	**Svite:** br. 1 G – dur BWV 1007, br. 2 d – mol BWV 1008; br. 3 C – dur BWV 1009; br. 4 Es – dur BWV 1010; br. 5 c – mol BWV 1011 i br. 6 d – mol BWV 1012
4. Izvrši **analizu** svita br. 1 - 3 J. S. Baha	**Analiza:** vrsta takta, tempo, oblik i karakter
5. Izvrši analizu odabranih stavova svite	
6. Izvede dva stava svite po izboru za solo čelo u odgovarajućem tempu poštujući elemente muzičke pismenosti i odabranog stila	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Svita br. 1 J. S. Baha
- Svita br. 2 J. S. Baha
- Svita br. 3 J. S. Baha
- Artikulacija u baroknim djelima

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik kompoziciije koju svira	
2. Definiše cikličnu formu koncerta	
3. Prepozna oblik zadatog stava koncerta koji izvodi	
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
5. Izvede javno prvi stav (ili drugi i treći stav) zadatog koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika,agogika

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši analizu zadate kompozicije	
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede srednje muzičke škole
- Orkestarske dionice zahtjevne strukture

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Violončelo III je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedjeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sledeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala i dva stava barokne sonate po izboru; Kolokvijum III: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru. Zahtjevi za godišnji ispit jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se izvodi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- O. Ševčik: Škola tehnike gudala op.2
- J. Štarker: Metodika sviranja - vježbe za lijevu ruku
- B. Kozman: Vježbe za razvijanje prstiju lijeve ruke

Etide:

- D. Poper: Visoka škola sviranja na violončelu op.43
- F. Docer: 113 etida - I, II, III
- J. Merk: Dvadeset studija op.11
- J. Dipor: 21 etida , I i II
- F. Gricmaher : Zbirka etida
- S. Li: 40 melodija i naprednih etida
- R. Mac: Zbirka 12 etida
- R. Mac: Zbirka 24 etide

Sonate:

- B. Marčelo: 6 sonata
- A.Vivaldi: 6 sonata
- A. Koreli: Sonata br.8 op. 5,
- G.F. Teleman: Sonata – D-dur
- J.S.Bah: 3 Sonate za viola da gamba
- G. Hendl: 3 sonate
- L. Bokerini: 6 sonata za violončelo i klavir

- Ž. Breval: Sonata G-dur
- L. van Betoven: 7 varijacija na temu "Bei Mannern“
- L. van Betoven: 12 varijacija na temu "Ein Madchen oder Weibchen"
- L, van Betoven: 12 varijacija na temu "Judas Maccabius"
- J. Bramms: Sonata u e-molu
- L. van Betoven: Sonata za violončelo br. 1 i 2
- C. Frank: Sonata A-dur

Violončelo solo:

J.S. Bah – 6 Svita,
- S. Prokofijev: Mar
- G. Kasado: Svita za solo violončelo
- E. Bloh: Svita za violončelo

Djela slobodne forme:

- A.Koreli: Preludijum
- K. Sen-Sans: Allegro Appasionato
- G. Fore: Elegija
- M.Bruh: Kol Nidrei
- S. Rahmanjnov: Vokaliza
- V. H. Skvajr: Tarantela
- P. Čajkovski: Sentimentalni valcer
- K. Sen-Sans: Labud
- G. Fore: Elegija
- K. Debisi: Romansa,
- G.Fore: Apres un reve
- Bah-Guno: Ave Maria
- E. Bloh: Jevrejski život

Koncerti:

- K.Sen-Sans: a-mol
- J. Breval: Koncert C-dur
- E. Elgar: Koncert e-mol
- J. Hajdn: Koncert C-dur
- L. Bokerini: Koncert B-dur
- K. Davidov: Koncert a-mol
- E. Lalo: Koncert d-mol
- D. Kabalevski: Koncert d-mol
- J. Hajdn: Koncert D-d
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult	2
2.	Audio uređaj	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 2 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svita J. S. Baha br. 1-3, 1 stav po izboru klasične sonate ili stav po izboru romantične sonate, prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period: jedna skala i stav po izboru klasične sonate ili stav po izboru romantične sonate
  - III klasifikacioni period: jedna skala i kompozicija slobodne forme, virtuoznog karaktera, uz klavirsku pratnju po izboru
  - Godišnji ispit: jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz druge ili treće svite J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta , kompozicija slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju (uz obevezu izvođenja ispitnog programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.74. KAMERNA MUZIKA III/ HARMONIKA, GITARA, HARFA, KLARINET, OBOA, FAGOT, TRUBA, TROMBON, HORNA, SAKSOFON

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa većim vrstama i strukturom kamernih ansambala ili specifičnostima pri izvođenju kamernih djela različitih epoha. Osposobljavanje modifikaciju zvučnog balansa cjelokupnog ansambla i interpretiranje odabranog muzičkog djela zahtjevnih interpretativnih zadataka uz poštovanje elemenata muzičke pismenosti i kamernog muziciranja. Razvijanje koncentracije, komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Razlikuje vrste i sastav standardnih kamernih ansambala iz različitih epoha
2. Ukaže na specifičnost pri izvođenju kamernih djela iz različitih epoha
3. Modifikuje zvučni balans cjelokupnog ansambla
4. Interpretira odabrano muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka poštujući elemente muzičke pismenosti i kamernog muziciranja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje vrste i sastav standardnih kamernih ansambala iz različitih epoha**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke epohe**	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam, romantizam i savremena muzika
2. Definiše osnovne kamerne ansamble kroz muzičke epohe	
3. Navede standardne i nestandardne **kombinacije** instrumenata u ansamblima sa harmonikom	**Kombinacije:** sa istorodnim instrumentima, ostalim duvačkim instrumentima, sa gudačkim instrumentima i sa klavirom
4. Navede način prilagođavanja kamernih djela ranijih epoha harmonici	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Osnovni kamerni ansambli kroz muzičke epohe
- Vrste i sastav standardnih i nestandardnih kamernih ansambala sa harmonikom

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnost pri izvođenju kamernih djela iz različitih epoha**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam muzička fraza	
2. Navede **sredstva** koja pomažu u kreiranju muzičke fraze	**Sredstva**: artikulacija, dinamika i agogika
3. Izloži stilske **specifičnosti** svake epohe	**Specifičnosti:** artikulacija, agogika i dinamika
4. Objasni vezu između sredstava kreiranja muzičke fraze i stila epohe	
5. Demonstrira na kratkim zadatim primjerima specifičnosti svake epohe uz obrazloženje	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija, dinamika i agogika u djelima različitih epoha

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Modifikuje zvučni balans cjelokupnog ansambla**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi tematski materijal u svojoj dionici	
2. Odredi tematski materijal u zadatim dionicama ostalih instrumenata	
3. Osmisli dinamičko kretanje kroz tematski materijal/ muzičku frazu za svoj instrument na zadatom primjeru	
4. Osmisli dinamičko kretanje kroz tematski materijal/ muzičku frazu za druge instrumente na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Tema u muzičkom djelu i muzička fraza

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira odabrano muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka poštujući elemente muzičke pismenosti i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadatog muzičkog djela	**Analiza:** vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
2. Definiše pojam *interpretacija*	
3. Navede i objasni **elemente muzičke interpretacije**	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
4. Navede i objasni **lične osobine** na kojima gradi shvatanje i interpretaciju muzičkog djela	**Lične osobine:** lični resursi (intelektualni, emocionalni i socijalni), temperament, karakter, iskustvo, znanje, motorika i dr.
5. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom muzičkom djelu uz obrazloženje	
6. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
7. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
8. Interpretira zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 2 do 4. Za kriterijume 1 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 6 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka (originalno pisana za ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika II/ Harmonika, gitara, harfa, klarinet, oboa, fagot, truba, trombon, horna i saksofon, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 4 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Harmonika:

- J. S. Bah-Vivaldi: Koncert d-moll; C. Franck: Orguljska djela, po izboru; V. Semjonov: Donska rapsodija; F. Angelis: Impasse, Hommage a Paco; V. Trojan: Tarantela; Monti-Jaškević: Čardaš

Gitara:

- F.Sor: op. 41; op. 44bis; op. 53; op. 55; M. Guiljani: op. 35; op. 66; op. 67; op. 69; op. 116; M.K.Tedesko: op. 196; L.Brouver: Mikro komadi za dvije gitare; J. S. Bah: Dvoglasne invencije (arr. Matušić); J. W. Duarte: Engleska svita br. 2; J. Turina: Pet ciganskih plesova Op. 55 (arr. Tokos) – dvije gitare; J. S. Bah: Troglasna invencija br. 12, Sinfonija iz kantate br. 29 (arr. Čagalj); F. Granjani: Trio in D dur Op. 1; F. Mendelssohn: Scherzo (arr. Charlton); N. Koškin: Playing together Op. 15 – tri gitare;G. Farnabi: The L. Zouches: Maske (arr. Čagalj); F. Kupren: Les petitis Moulins à Vent (arr. Čagalj); D. Mijo: Saudades do Brasil Op. 67, Sorocaba, Tijuca (arr. Čagalj); L. Brouver: Cuban Landscape with Rain; R. Maldonado: Tierra arada; transkripcije djela Baha, Skarlatija, De Falje, Granadosa, Albeniza E. Pujola, M. Lobeta, F. Tarege i drugih za kamerne ansamble sa gitarom

Harfa:

- I. Albeniz: Granada - 2 harfe; L. Bokerini: Fandango - 2 harfe; M. Grandjani: Arija u klasicnom stilu - harfa i gudacki kvartet; J. Masne: Meditacija - harfa i violina; Tedeski: Elegija - harfa i violoncelo; M. Turnije: Dva romanticna prelida - violina i harfa; Damas: Sonata - harfa i klarinet; Boksa: Nokturno br 2 i 3 - harfa i klarinet; G. Doniceti: Sonata - violina i harfa; S. Kanga: Folk pesme britanska ostrva, knjiga I i II, po izboru - harfa, fl, vl ili ob.; D. Skarlati: 7 sonata za harfu, flautu i celo

Klarinet:

- Vildgan: Mali trio za klarinet, flautu i fagot; P.Krejn: Trio za klarinet, fagot i klavir; L. van Betoven: Trio op 38, klarinet, fagot i klavir; Glinka: Patetični trio, klarinet, fagot, klavir; F.Mendelson: Koncert za dva klarineta; W.A.Mocart: Divertimento br. 8, flauta, oboa, klarinet, horna, fagot

Oboa:

- J. Hofmaister: Trio za 3 oboe; K. Loilet: Trio Sonata za flautu, obou i klavir; J. D. Zelenka: 6 sonata za dvije oboe i fagot; Salviani: Studi per 2 oboe, vol. 1

Fagot:

- Ž. F. Ramo: Svita za dva fagota; J. Hajdn: Divertimento za dva fagota; L. Van Betoven: Duo za klarinet i fagot; V. A. Mocart: Sonata za fagot i violončelo (dva fagota)

Truba:

- Đ.Tošić: Pet kvarteta za četiri trube; W.A.Mocart: Kvartet limenih duvača(dvije trube, horna i trombon); J.S.Bah: Sarabande za sekstet limenih duvača; A.Farkaš: Pjesme i igre za sekstet limenih duvača

Trombon:

- J.S.Bah: Sarabande i Fuge - Sekstet limenih duvača; Mocart: Kvarteti za dvije trube, hornu i trombon; Kvarteti za dvije trube i dva trombona; S.Boris: Dvije kancone za tri trombona; G.F.Teleman: Sonata kanonika- za dva trombona

Horna:

- Z.Vauda: Pasteli, kvintet; E.Josif: Divertimento, kvintet; W.A.Mocart: Kvintet, horna i gudački kvartet; Serenada, dvije oboe,dva klarineta,dvije horne i dva fagota; L.van Betoven: Kvintet; A.Raih: Kvintet B-dur; O.Nikolaj: Dueti za dvije horne; B.Mariasi: Renesansni komadi za limene duvačke instrumente; J.Hajdn: Duvački kvintet (oboa, fagot, klarinet, flauta i horna);J.K.Bah: Septet – oboa, dva klarinete, dvije horne, dva fagota

Saksofon:

- Transkripcije : J.S.Bah, V. A. Mocart, L.van Betoven, M.Ravel, J.Sibelijus, B.Bartok, N.Rimski-Korsakov; Originalna djela: S.Krtička: II sveska; H.Kloze: II sveska; M. Šopornikova: Hrestomatija; A.Rivčuni: Škola igre za saksofon

- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- clarinet institute (https://www.clarinetinstitute.com)
- 8notes (https://www.8notes./sheet_music)
- IMSLP (https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine:
  - jedno djelo cikličnog oblika zahtjevnih interpretativnih zadataka ili
  - dvije do tri kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka (originalno pisane za ansambl ili transkripcija).
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 20 min. po izboru predmetnog nastavnika..
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Polifonija
- Muzički oblici I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva I dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.75. KAMERNA MUZIKA III/ KLAVIR

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa principima zajedničkog muziciranja, vrstama i strukturom ansambala sa akcentom na muziku romantizma, njegovanje i međusobno usklađivanje intonacije, poznavanje i slušanje drugih glasova u ansamblu. Osposobljavanje za izvođenje izvođenje kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka uz poštovanje elemenata muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila. Razvijanje koncentracije, komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Modifikuje zvučni balans cjelokupnog ansambla
2. Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala s akcentom na romantizam
3. Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u romantizmu
4. Izvede odabrano muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka poštujući elemente muzičkog teksta, kamernog muziciranja i odabranog stila

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Modifikuje zvučni balans cjelokupnog ansambla**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi tematski materijal u svojoj dionici	
2. Odredi tematski materijal u dionicama ostalih instrumenata	
3. Osmisli dinamičko kretanje kroz tematski materijal za svoj instrument na zadatom primjeru	
4. Osmisli dinamičko kretanje kroz tematski materijal / muzičku frazu za druge instrumente na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Tema i muzička fraza u muzičkom djelu

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na romantizam**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede stilska obilježja muzike romantizma	
2. Objasni položaj kamerne muzike u romantizmu	
3. Navede **najznačajnije kompozitore** romantizma i njihov kamerni opus	**Najznačajniji kompozitori :** Brams, Šubert, Šopen, Mendelson, Glinka, Rahmanjinov, Šuman, List i dr.
4. Navede **osnovne kamerne forme** u romantizmu	**Osnovne kamerne forme:** klavirski trio, gudački kvartet, klavirski duo i duvački kvintet
5. Opiše instrumentarij u romantizmu	
6. Uporedi instrumente iz perioda romantizma sa današnjim instrumentima na zadatim primjerima	
7. Poveže razvoj instrumenata sa razvojem kamerne muzike, na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske odlike muzike romantizma
- Kamerna muzika u romantizmu i njeni najznačajniji kompozitori
- Kamerni sastavi u romantizmu
- Instrumentarij romantizma

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u romantizmu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Obrazloži pojam muzička fraza	
2. Navede **sredstva** koja utiču na kreiranje muzičke fraze	**Sredstva:** artikulacija, dinamika i agogika
3. Izloži **specifičnosti** prilikom interpretacije kamernih djela u romantizmu	**Specifičnosti:** tuše, pedal, agogika i dinamika artikulacija
4. Uporedi sredstva i specifičnosti na audio -vizuelnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija, dinamika i agogika u djelima romantizma

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede odabrano muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka poštujući elemente muzičkog teksta, kamernog muziciranja i odabranog stila**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analiz**u zadatog muzičkog djela	**Analiza:** vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
2. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova u realnim uslovima	
4. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
5. Izvede zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka (originalno pisana za odabrani ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika III/ Klavir omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 5 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Klavirski duo: F. Šubert: Valcer op. 9a, 9b; Valcer i Ekoseza Op. 18a; K. M. von Veber: Romansa op. 3 br.. 2, F dur, Rondo op. 3 br. 6, C - dur, Rondo op. 10 br. 4, Es - dur, Andante con variazioni op. 60 br. 6, Rondo op. 60 br. 8, B - dur; J. Brams: Mađarske igre, Liebeslieder Walzer op. 52; Ž. Bize: Jeux d'enfants Op.22; M. Moškovski: Poljske igre op. 55, Iz stranih zemalja op.23; P. I. Čajkovski: 50 ruskih narodnih pjesama; G. Fore: Dolly svita; E. Grig: Norveški plesovi; A. Dvoržak: Slovenski plesovi; TRIJA: Mendelson: Trio op. 10 (violina, viola, klavir); F. Sic: Kvartet op. 35; K. Rajneke: Tri trija op. 159; K. Bem: Klavirski trio op.33 br. 1; F. Luzato: Svita za klavirski kvartet op. 51; Š. Dankle: Klavirska trija; B. Godar: 6 duetina za dvije violine i klavir

- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- IMSLP ((https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.

- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 1 djelo cikličnog oblika zahtjevnih interpretativnih zadataka ili 2 do 3 kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka (originalno pisane za ansambl ili transkripcija) od kojih jedna mora biti iz romantičnog perioda.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 20 min. po izboru predmetnog nastavnika sa akcentom na romantični period.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Klavir I, II, III i IV
- Korepeticija I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II
- Polifonija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva I dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.76. KAMERNA MUZIKA III/ VIOLINA, VIOLA, VIOLONČELO, KONTRABAS I FLAUTA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa odlikama kamerne muzike i principima zajedničkog muziciranja, značajem intonacije, ritmičke preciznosti u zajedničkom sviranju, vrstama i strukturom ansambala sa akcentom na romantizam. Osposobljavanje za izvođenje kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka uz poštovanje svih elemenata muzičkog teksta, kamernog muziciranja i odabranih stilova. Razvijanje sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja kao važnim kategorijama u profilu muzičkog izvođača.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Modifikuje zvučni balans cjelokupnog ansambla
2. Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala s akcentom na romantizam
3. Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u romantizmu
4. Izvede odabrano muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka poštujući elemente muzičkog teksta, kamernog muziciranja i odabranog stila

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Modifikuje zvučni balans cjelokupnog ansambla**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi tematski materijal u svojoj dionici	
2. Odredi tematski materijal u dionicama ostalih instrumenata	
3. Osmisli dinamičko kretanje kroz tematski materijal za svoj instrument na zadatom primjeru	
4. Osmisli dinamičko kretanje kroz tematski materijal / muzičku frazu za druge instrumente na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Tema i muzička fraza u muzičkom djelu

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na romantizam**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede stilska obilježja muzike romantizma	
2. Objasni položaj kamerne muzike u romantizmu	
3. Navede **najznačajnije kompozitore** romantizma i njihov kamerni opus	**Najznačajniji kompozitori:** Brams, Šubert, Šopen, Mendelson, Glinka, Rahmanjinov, Šuman, List i dr.
4. Navede **osnovne kamerne forme** u romantizmu	**Osnovne kamerne forme:** klavirski trio, gudački kvartet, klavirski duo i duvački kvintet
5. Opiše instrumentarij u romantizmu	
6. Uporedi instrumente iz perioda romantizma sa današnjim instrumentima na zadatim primjerima	
7. Poveže razvoj instrumenata sa razvojem kamerne muzike	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske odlike muzike romantizma
- Kamerna muzika u romantizmu i njeni najznačajniji kompozitori
- Kamerni sastavi u romantizmu
- Instrumentarij romantizma

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u romantizmu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Obrazloži pojam muzička fraza	
2. Navede **sredstva** koja utiču na kreiranje muzičke fraze	**Sredstva:** artikulacija, dinamika i agogika
3. Izloži **specifičnosti** prilikom interpretacije kamernih djela u romantizmu	**Specifičnosti:** vibrato, potezi gudala i artikulacija
4. Uporedi sredstva i specifičnosti interpretacije kamernih djela na zadatim audio-vizuelnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija, dinamika i agogika u djelima romantizma

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede odabano muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka poštujući elemente muzičkog teksta, kamernog muziciranja i odabranog stila**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analiz**u zadatog muzičkog djela	**Analiza:** vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
2. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova u realnim uslovima	
4. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
5. Izvede zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađena praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka (originalno pisana za odabrani ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika III/ Violina, viola, violončelo, kontrabas i flauta, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 5 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Gudači:

- DUETI: J. F. Mazas Mali dueti Op. 38 i IX elementarnih dueta Op. 85 za 2 violine; J. W. Kalivoda: Dva dueta za violinu i violu; F. Docer: Dua za violončela; D. Poper: Dueti za dva violončela; TRIA: Haydn-Kalmar Divertimenta za dvije violine i violončelo; F. Šubert: Dva tria za violinu, violu i violončelo u Es-duru i B-duru; A. Dvoržak: Tercet; K.M.Veber: Menuet s triom A-dur, za flautu, violu (violinu) i gitaru (Doblinger); Grig: Trio Kobold za violu, violončelo i kontrabas; B. Godar: 6 duetina op. 18; K. Bem: Trio op.33 br. 1 za violinu, violončeločelo i klavir; K. Rajneke: Tri trija op. 159; Š. Dankle: Klavirska trija; Mendelson: Trio op. 10 (violina, viola, klavir); A. Beker: Andante religioso op.94 za violinu, violončelo i klavir; Hofmann: Trio op. 1/1 za violu, violončelo i kontrabas; KVARTETI: F. Sic: Kvartet op. 35; A. Dvoržak – izbor gudačkih kvarteta; F.Mendelson – izbor gudačkih kvarteta; F. Luzatto: Svita za dvije violine, violončelo i klavir KVINTET: F. Koven: 4 plesa u starom stilu, dvije violine, viola, violončelo i klavir; F.Kiel: Valcer op. 73 za dvije violine, violu, violončelo i kontrabas

Flauta:

- Gariboldi: Duo grade op. 145 za dvije flaute; E. Kuler: 40 Progressive Duette op. 55; A. B. Furstenau 6 Dueta Op. 137; Faure: Piece (komad) za flautu i gitaru; A.Reicha: 18 varijacija i fantazija op. 51 za flautu, violinu i violončelo; R. Šuman: 7 pieces pour jeunesse
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika
- Izvori: IMSLP ((https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)
- 8notes (https://www.8notes.com/viola_duet/sheet_music/)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 1 djelo cikličnog oblika zahtjevnih interpretativnih zadataka ili 2 do 3 kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka (originalno pisane za ansambl ili transkripcija) od kojih jedna mora biti iz romantičnog perioda.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 20 min. po izboru predmetnog nastavnika sa akcentom na romantični period.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Istorija muzike I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Orkestar I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II
- Polifonija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost, učenje u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)

- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti, podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.77. KAMERNA MUZIKA III/ PERKUSIJE

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	59	4	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa karakteristikama melodijske grupe udaraljki i njihove uloge u kamernom ansamblu i izvođenju u kamernom ansamblu. Ospobljavanje za izvođenje odabrane kompozicije uz poštovanje elemenata muzičkog teksta, podsticanje i međusobno usklađivanje intonacije, poznavanje i slušanje drugih glasova u ansamblu i usavršavanje sposobnosti za zajedničko muziciranje. Razvijanje koncentracije, komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odredi jačinu zvuka svog instrumenta u odnosu na druge instrumente u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela
2. Izloži osnovne karakteristike melodijske grupe udaraljki i njihovu ulogu u kamernom ansamblu
3. Ukaže na specifičnosti u izvođenju kamernih djela baziranim na melodijskoj grupi udaraljki
4. Interpretira odabrano muzičko djelo poštujući osnovne elemente muzičkog teksta

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odredi jačinu zvuka svog instrumenta u odnosu na druge instrumente u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tematski materijal u svojoj dionici	
2. Prepozna tematski materijal u dionicama ostalih instrumenata	
3. Navede sredstvo kojim se niveliše zvuk	
4. Demonstrira na zadatom primjeru nivelaciju zvuka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Odlike kamernog muziciranja

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike melodijske grupe udaraljki i njihovu ulogu u kamernom ansamblu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji udaraljke koje pripadaju melodijskim instrumentima	
2. Definiše pojam kamerni ansambl sa melodijskom grupom udaraljki	
3. Objasni **vrste i sastav kamernih ansambala** sa melodijskom grupom udaraljki i njihovo pozicioniranje na sceni	**Vrste kamernih ansambala:** prema broju izvođača **Sastav kamernih ansambala:** prema zastupljenosti instrumenata
4. Objasni ulogu melodijske grupe udaraljki u kamernom ansamblu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Melodijska grupa udaraljki
- Vrste i sastav kamernih ansambala sa udaraljkama
- Pozicioniranje članova kamernog ansambla sa udaraljkama

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u izvođenju kamernih djela baziranim na melodijskoj grupi udaraljki**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike svakog melodijskog instrumenta ponaosob	
2. Objasni ulogu melodijskog instrumenta u odnosu na druge u kamernom ansamblu	
3. Navede specifičnosti u kreiranju zvučne slike	
4. Navede **načine** korigovanja zvuka	**Načini:** dinamika, upotreba različitih palica i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Način stvaranja zvuka kod melodijske grupe udaraljki	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira odabrano muzičko djelo poštujući osnovne elemente muzičkog teksta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu tematskog materijala i ritmičkog obrasca u zadatom djelu	
2. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
4. Interpretira zadato muzičko djelo, u realnim uslovima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo sa melodijskom grupom udaraljki

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika III/ Perkusije, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 4 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J.S.Bach: 15 dvoglasnih invencija, melodijske udaraljke; G.Prior: Clapping hands; J.K.Viliams: Afrički skečevi, za ritmičke udaraljke.
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 2 kompozicije za ansambl po izboru.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 15 min. po izboru predmetnog nastavnika..
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Instrument I, II, III I IV
- Istorija muzike I, II, III I IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Orkestar I, II, III I IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost, učenje u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti, podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.78. KAMERNA MUZIKA III / SOLO PJEVAČ

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	54	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vokalnim ansamblima iz oratorijuma i zahtjevnim kamernim djelima autora od XVII do XX vijeka. Osposobljavanje za ovladavanje specifičnim zahtjevima zajedničkog muziciranja u domenu ritmičke, agogičke i tonske problematike, izvođenje javnog nastupa i dalje školovanje. Razvijanje kolektivne odgovornosti, sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad u cilju razvijanja samopouzdanja i kritičkog mišljenja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Upotrijebi stilske karakteristike u kamernim djelima autora iz epoha impresionizma i XX vijeka
2. Izvrši prepoznavanje osnovnih karakteristika vokalnih sastava iz oratorijuma
3. Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka autora od XVII do XX vijeka
4. Otpjeva kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka za dva, tri i/ili četiri glasa autora od XVII do XX vijeka, napamet ili iz nota, *a cappella* i/ili uz pratnju klavira, nekog drugog instrumenta i/ili instrumentalnog sastava
5. Interpretira na javnom nastupu kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka i vokalne dionice iz oratorijuma za dva, tri i/ili četiri glasa autora od XVII do XX vijeka dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi stilske karakteristike u kamernim djelima autora iz epoha impresionizma i XX vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **stilske karakteristike impresionizma** i **najznačajnije kompozitore**	**Stilske karakteristike muzike impresionizma:** fragmentarna struktura melodije, složen ritam, novo shvatanje zvučnog kolorita, sugerisana atmosfera u naslovu kompozicije (impresija) i dr. **Najznačajniji kompozitori impresioniyma:** Debisi i Ravel
2. Navede **stilske karakteristike muzike XX vijeka** i **najznačajnije kompozitore**	**Stilske karakteristike muzike XX vijeka:** naglašena uloga ritma, slobodna i slikovita melodija, disonantna sazvučja, ekspresija, inspiracija u muzičkom folkloru i dr. **Najznačajniji kompozitori XX vijeka:** Štraus, Bartok, Pulank, Britn, Geršvin, De Falja, Obradors, Rahmanjinov i dr.
3. Navede **okolnosti** u kojima je stvarano muzičko djelo	**Okolnosti:** društvene prilike, životne prilike kompozitora u momentu stvaranja, njegove umjetničke preokupacije i dr.
4. Demonstrira stilske karakteristike **muzičkih epoha** u složenim kompozicijama za jedan ili dva glasa	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam, romantizam, impresionizam i XX vijek

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike impresionizma i XX vijeka

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši prepoznavanje osnovnih karakteristika vokalnih sastava iz oratorijuma**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam **vokalni sastav**	**Vokalni sastav:** duo, trio i kvartet
2. Navede **osnovne karakteristike oratorijuma**	**Osnovne karakteristike oratorijuma:** narativno-dramsko vokalno-instrumentalno djelo za soliste, hor i orkestar; koncertno izvođenje; u početku duhovni, a kasnije i svjetovni sadržaj; uglavnom korišćen latinski jezik; obiluje rečitativima, arijama, vokalnim ansamblima i dr.
3. Navede **najznačajnije autore** koji su komponovali oratorijume	**Najznačajniji autori:** Vivaldi, Pergolezi, Bah, Hendl, Mocart, Rosini, Dvoržak i dr.
4. Primijeni stilske karakteristike u vokalnim ansamblima iz oratorijuma	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni i/ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vokalni sastavi
- Osnovne karakteristike oratorijuma

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka autora od XVII do XX vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pročita lirski tekst na originalnom jeziku u kompozicijama zahtjevnih interpretativnih zadataka autora od XVII do XX vijeka	
2. Prevede lirski tekst na **maternji jezik**	**Maternji jezik:** crnogorski, srpski, hrvatski i bosanski
3. Memoriše lirski tekst u **originalu**	**Original:** maternji i strani jezik
4. Memoriše prijevod lirskog teksta	
5. Označi mjesta za udisanje vazduha u lirskom tekstu vodeći računa o slaganju svih zastupljenih vokalnih dionica	
6. Interpretira zadatu kompoziciju na osnovu razumijevanja lirskog teksta i zajedničkog shvatanja kompozicije od strane svih učesnika ansambla	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Analiza lirskog teksta	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka za dva, tri i/ili četiri glasa autora od XVII do XX vijeka, napamet ili iz nota, *a cappella* i/ili uz pratnju klavira, nekog drugog instrumenta i/ili instrumentalnog sastava**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije** u izvođenju zadatih kompozicija	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
2. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XVII vijeka**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XVII vijeka:** zahtjevni dueti/terceti/kvarteti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Monteverdija, Pegrolezija, Baha, Hendla, Vivaldija, Persla i dr.
3. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XVIII vijeka**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XVIII vijeka:** zahtjevni dueti/terceti/kvarteti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Betovena, Mocarta, Hajdna i dr.
4. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XIX vijeka**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XIX vijeka:** zahtjevni dueti/terceti/kvarteti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Mendelsona, Šumana, Bramsa, Dvoržaka, Tostija i dr.
5. Izvede **kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XX vijeka**	**Kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XX vijeka:** zahtjevni dueti/terceti/kvarteti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Strausa, Rahmanjinova, Britna i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Elementi muzičke interpretacije

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira na javnom nastupu kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka i vokalne dionice iz oratorijuma za dva, tri i/ili četiri glasa autora od XVII do XX vijeka dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede **pripremne vježbe** pred nastup	**Pripremne vježbe:** vježbe disanja, vježbe raspjevavanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
2. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
3. Usaglasi intonaciju pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	
4. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije**	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, agogika, artikulacija, karakter, ornamenti, stilske karakteristike, fraziranje i dr.
5. Odloži notni materijal i garderobu na odgovarajući način	
6. Iskaže osjećaj za **zajedničko muziciranje**	**Zajedničko muziciranje:** kamerna muzika, hor, vokalni i vokalno-instrumentalni ansambli
7. Izvede zadate kompozicije na javnom nastupu, dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 3, 4 i 6. Za kriterijume 1, 2, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela
- Javni nastup

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika III/ Solo pjevanje, je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja kroz zajedničko muziciranje. Mogućnosti vježbanja i interpretacije učenika su individualna stvar. Stoga kamernu muziku treba posmatrati u tom kontekstu i prilagoditi program nivou, spretnosti, znanju i brzini savladavanja zadataka članovima vokalnog/vokalno-instrumentalnog sastava. Ukoliko nema dovoljan broj učenika instrumentalista odgovarajućeg godišta za formiranje željenog ansambla, član kamernog ansambla može biti profesionalni korepetitor ili nastavnik nekog drugog instrumenta. U skladu sa tim, treba odabrati adekvatan program. Učenicima III i IV razreda se pruža mogućnost da obrađuju ciklična djela poput ciklusa solo pjesama autora raznih muzičkih epoha, zaključno sa XX vijekom. Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- Vježbe su dio nastave koje treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Ukoliko nema dovoljno učenika iz III razreda za formiranje kamernog ansambla, preporučuje se kombinacija učenika II i III ili III i IV razreda srednje muzičke škole. U cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata dio vježbi se može realizovati i individualno sa članovima ansambla. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje znanja sa praktičnom primjenom. Kod učenika treba razvijati svijest o njihovim potencijalima i pružiti im priliku da predlože kompozicije koje bi željeli da nauče, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara njihovim mogućnostima. Ukoliko učenik nema dovoljno znanja iz poznavanja potrebnih stranih jezika, obaveza nastavnika je da mu pomogne u savladavanju čitanja i prevođenja teksta.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici (afektivni domen) koja bi uz stečena i nova znanja (kognitivni domen) i vještinu/zanat (psiho-motorni domen) dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom. Kod učenika treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Dueti, terceti, kvarteti:

- Landshoff, L., Alte meister des bel canto, C.F.Peters, Leipzig
- Purcell, H., 6 Vocal Duets, Augener, London
- Purcell, H., The Beauties of Purcell Volime I-II, Rt.Birchall, London
- Mendelssohn-Batholdy, F., Duette für zwei singstimmen, Edition Peters, Leipzig
- Martinssen, F., Duettenkranz, Edition Peters, Leipzig
- Brahms, J., 3 duets op.20, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 duets op.28, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 duets op.61, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 5 duets op.66, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 ballades and romances op.75, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 3 quartets op.31, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 3 quartets op.64, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 quartets op.92, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., Zigeunerlieder op.103, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 6 quartets op.112, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., Kleine Hochzeits-Kantate WoO16, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 13 Canons op.113, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 4 duets op.34, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 4 duets op.78, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R. 3 lieder für 3 Frauenstimmen op.114, Breitkopf & Härtel, Leipzig

- Schubert, F., Das Abendrot D.236, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schubert, F., Die Advokaten D.37, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schubert, F., Der Hochzeitsbraten D.930, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Dvořak, A., Cigánske melodie op.55, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Dvořak, A., Biblické písně op.99, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Giuliani, M., Trois romances op.13
- Giuliani, M., Trois romances op.22
- Giuliani, M., Sei Cavatine op.39
- Giuliani, M., Cavatina „Di tanti palpiti“ op.79
- Giuliani, M., Sechs Lieder op.89
- Giuliani, M., Sei Ariette op.95
- Rodrigo, J., 12 canciónes españolas
- Rodrigo, J., Folias canarias
- Rodrigo, J., Aranjuez, ma pensée
- Rodrigo, J., Romance de Durante
- Faure, G., Ave Maria, Heugel, Paris
- Beethoven, L.v., 25 Schottish Songs op.108, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Beethoven, L.v., 12 Schottish Songs WoO 156, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Händel, G.F., Nein deutsche Arien, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Bach, J.S., Ave Maria
- Giuliani, M., Pastorale op.149
- Braga, G., La serenata, Schott&Co., Mainz
- Braga, G., L'esule, Schott&Co., Mainz
- Mozart, W.A., Il re pastore K.208, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Schon lacht der holde Frühling, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Reinecke, C., Waldesgruss, Schrimer, New York City
- Reinecke, C., Frühlingsblumen, Schrimer, New York City
- Copland, A., As it fell upon a day
- Rossini, G., Il giorno si bello, Pacini, Paris

Oratorijumi:

- Vivaldi, A., Juditha Triumphans R 644, Casa Ricordi, Milano
- Vivaldi, A., Gloria RV 589, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Vivaldi, A., Laudate Pueri RV 601, Casa Ricordi, Milano
- Pergolesi, G.B., Stabat Mater P.77, Casa Ricordi, Milano
- Bach, J.S., Magnificat BWV 243, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Bach, J.S., Mathäus-Passion BWV 244, Edition Peters, Leipzig
- Bach, J.S., Johannes-Passion BWV 245, Edition Peters,Leipzig
- Händel, G.F., 45 oratorio arias from Operas and Oratorios, International Music Company, New York City
- Händel, G.F., Israel in Egypt HWV 54, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Messiah HWV 56, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Samson HWV 57, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Alexander's feast HWV 75, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Judas Maccabäus HWV 334, C.F.Peters, Leipzig
- Händel, G.F., Dixit Dominus HWV 232, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mendelssohn-Batholdy, F., Elijah op.70, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Sieben letzten Worte unseres Erlösers Kreuze Hob.XX:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Schöpfung Hob.XXI:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Jahreszeiten Hob.XXI:3, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Dvořak, A., Stabat Mater op.58, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Rossini, G., Stabat Mater, Edition Eulenburg, Zürich
- Verdi, G., Stabat Mater, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Messa da Requiem, C.F.Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Requiem K.626, Edition Peters, Leipzig
- Brahms, J., Ein deutsches Requiem, C.F.Peters, Leipzig

- Fauré, G., Requiem op.48, Bärenreiter-Verlag, Kassel

Ostalo:

- Dueti, terceti i kvarteti slovenskih kompozitora
- Ciklusi solo pjesama za glasi i klavir/drugi instrument ili ansambl autora od XVII do XX vijeka
- Originalno pisane kompozicije i/ili transkripcije za vokalno-instrumentalne sastave (do 5 članova)

Drugi izvori:

- https://www.edition-peters.de
- https://www.ricordi.com
- https://www.baerenreiter.com
- https://www.boosey.com
- https://www.breitkopf.com
- https://www.halleonard.com
- https://en.schott-music.com
- https://imslp.org
- http://tarakanov.net
- https://musescore.com

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Partiture	2 do 5
3.	Klavir / drugi instrument	1 do 4
4.	Stolica za klavir	1
5.	Stalak za note	2 do 5
6.	Ogledalo dimenzija 150x200 cm	1
7.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
8.	WiFi zvučnik	1
9.	Sto	1
10.	Stolica	5

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen je obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 1 stav iz oratorijuma i 4 kompozicije autora od XVII do XX vijeka.
- Predviđena je provjera na kraju školske godine, pred komisijom:

- Godišnji ispit: 1 stav iz oratorijuma, 1 kompozicija (po izboru) autora od XVII do XX vijeka
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Muzička tehnologija
- Menadžment u muzičkoj umjetnosti
- Komplementarni klavir I, II, III i IV
- Džez I i II
- Popularna I i II
- Tradicionalna muzika I i II
- Strani jezici

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, upotreba stranih riječi u lirskim tekstovima zadatih kompozicija, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođenja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem notnog materijala i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka, razvijanje svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda; razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj, evropskoj i svjetskoj baštini i dr.)

3.2.79. HARMONIJA SA HARMONSKOM ANALIZOM II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	27	45		**72**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vidovima promjene tonaliteta, dijatonskom, hromatskom i enharmonskom modulacijom, osnovnim harmonskim sredstvima džez, popularne i tradicionalne muzike. Osposobljavanje za harmonizaciju zadate melodije, sviranje kratkih harmonskih primjera i analizu primjera iz literature. Razvijanje discipline i preciznosti u radu pri izradi praktičnih zadataka koji zahtijevaju logičko rasuđivanje i kontinuiranu praksu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Uporedi vidove promjene tonaliteta
2. Klasifikuje dijatonsku modulaciju prema udaljenosti tonaliteta
3. Uporedi različite vrste hromatske modulacije
4. Izloži mogućnosti primjene enharmonske modulacije
5. Demonstrira poznavanje svih mogućnosti proširenja i promjene tonaliteta

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Uporedi vidove promjene tonaliteta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede razloge promjene tonaliteta i **načine promjene tonaliteta**	**Načini promjene tonaliteta**: modulacija, mutacija, tonalni skok i istupanje
2. Objasni pojavu različitih načina promjene tonaliteta	
3. Opiše modulaciju, mutaciju, tonalni skok i istupanje	
4. Definiše tonalni plan muzičkog djela	
5. Prepozna tonalni plan na zadatom primjeru	
6. Prepozna pojavu modulacije, mutacije i/ili tonalnog skoka u zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Promjene tonaliteta
- Modulacija
- Mutacija
- Tonalni skok
- Istupanje

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Klasifikuje dijatonsku modulaciju prema udaljenosti tonaliteta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam i **vrste modulacija**	**Vrste modulacija**: dijatonska, hromatska i enharmonska
2. Objasni princip izvođenja dijatonske modulacije	
3. Objasni razliku između dijatonske modulacije u tonalitete I, II, III i IV grupe (preko istupanja u posredni tonalitet)	
4. Obrazloži sredstva, mjesto i način izvođenja dijatonske modulacije	
5. Primijeni dijatonsku modulaciju u harmonizaciji zadate kratke melodije u basu ili sopranu	
6. Prepozna dijatonsku modulaciju, mjesto, sredstva i način njenog izvođenja u zadatim primjerima iz literature	
7. Osmisli modulirajuću melodiju za svoj instrument	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pojam i vrste modulacija
- Dijatonska modulacija u tonalitete I grupe
- Dijatonska modulacija u tonalitete II grupe
- Dijatonska modulacija u tonalitete III grupe
- Dijatonska modulacija u tonalitete IV grupe (preko posrednog tonaliteta)

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Uporedi različite vrste hromatske modulacije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam i **vrste hromatske modulacije**	**Vrste hromatske modulacije**: pomoću preznačenja alterovanih akorada dijatonskog tipa (hromatska modulacija na principu dijatonske modulacije), pomoću promjene sklopa akorda i pomoću tercnih srodnosti
2. Objasni hromatsku modulaciju pomoću preznačenja alterovanih akorada dijatonskog tipa	
3. Objasni razliku između dijatonske modulacije i hromatske modulacije izvedene pomoću preznačenja alterovanih akorada dijatonskog tipa	
4. Objasni princip izvođenja hromatske modulacije pomoću promjene sklopa i pomoću tercne srodnosti	
5. Navede razlike između hromatske modulacije pomoću promjene sklopa akorda i pomoću tercnih srodnosti	
6. Primijeni različite vrste hromatske modulacije u harmonizaciji zadate melodije u basu i/ ili sopranu	
7. Prepozna mjesto, sredstva i način izvođenja hromatske modulacije u analizi zadatih primjera	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Hromatska modulacija pomoću preznačenja alterovanih akorada dijatonskog tipa
- Hromatska modulacija pomoću promjene sklopa akorda
- Hromatska modulacija pomoću tercnih srodnosti

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izloži mogućnosti primjene enharmonske modulacije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam enharmonije	
2. Objasni princip izvođenja enharmonske modulacije	
3. Navede **vrste enharmonske modulacije**	**Vrste enharmonske modulacije**: enharmonizam umanjenog četvorozvuka, enharmonizam prekomjernog trozvuka i enharmonizam male septime
4. Objasni harmonske funkcije primjenljive kod enharmonizma umanjenog četvorozvuka i prekomjernog trozvuka	
5. Navede **sklopove akorada** koji se mogu koristiti za enharmonizam male septime	**Sklopovi akorada**: mali durski i rijetko tvrdo umanjeni
6. Demonstrira primjenu različitih vrsta enharmonske modulacije u harmonizaciji zadate melodije u basu i/ili sopranu	
7. Prepozna mjesto, sredstva i način izvođenja enharmonske modulacije u analizi zadatih primjera	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Enharmonska zamjena i enharmonsko preznačenje (modulacija)
- Enharmonizam umanjenog četvorozvuka
- Enharmonizam prekomjernog trozvuka
- Enharmonizam male septime

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Demonstrira poznavanje svih mogućnosti proširenja i promjene tonaliteta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede sve učene alterovane akorde	
2. Pokaže poznavanje vantonalnih akorda na zadatim primjerima	
3. Navede klasifikaciju vidova promjene tonaliteta	
4. Objasni razliku između dijatonske, hromatske i enharmonske modulacije	
5. Primijeni alterovane akorde i vidove promjene tonaliteta u harmonizaciji zadate melodije u sopranu ili basu	
6. Prepozna sve naučeno uz adekvatno označavanje u zadatim primjerima za analizu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1, 3 i 4. Za kriterijume 2, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Alterovani akordi
- Vantonalni akordi da pokaže da poznaje
- Mutacija, tonalni skok, istupanje
- Modulacije: dijatonska, hromatska i enharmonska

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harmonija sa harmonskom analizom II planiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. Nastava je tako planirana da svojim sadržajima i aktivnostima doprinosi opštem i muzičkom obrazovanju učenika/učenica. Korišćenje aktivnih tehnika i metoda rada omogućava uključivanje svih učenika ne samo u uspješno savladanje teorijskog dijela modula, nego i pružanje mogućnosti učenicima da kroz praktični dio osjete slobodu izražavanja svog mišljenja i znanja, da sarađuju, da doprinose pozitivnoj atmosferi u grupi, uvažavaju druge i sebe, dijele ideje jedni sa drugima i, koristeći ta znanja, doprinesu što boljoj realizaciji zadatka (ishoda učenja). Preporučuju se sljedeće didaktičke metode i aktivnosti: metoda komunikacije, metode aktivne nastave, rad u grupama, rad u paru, smisleno verbalno receptivno učenje, praktično smisaono učenje, konvergentno (logičko) učenje, divergentno (stvaralačko) učenje, kooperativno učenje učenik-učenik i učenik-nastavnik, učenje putem otkrića, analiza udžbeničkog teksta, analiza notnih primjera. Modul Harmonija sa harmonskom analizom I se svojim sadržajima nadovezuje na modul Teorija muzike. Teorijski dio modula obuhvata znanja o: tonalitetu, harmonskim funkcijama, načinu postavljanja i vezivanja (pretežno) trozvuka i četvorozvuka u strogom četvoroglasnom stavu, uz primjenu vanakordskih tonova, kao i znanja o alterovanim akordima. Vježbe podrazumijevaju praktičnu primjenu stečenih znanja kroz izradu kraćih, jednostavnih harmonskih zadataka i analizu kraćih primjera iz muzičke literature. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem, uz uključivanje svih učenika. Preporučuje se upotreba pokaznih sredstava za demostriranje u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije.
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obratiti pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. U cilju postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.Treba učenike/učenice ohrabrivati za samostalni stvaralački rad, uz korišćenje različitih izvora znanja - dostupne stručne literature, Interneta, ali i upotrebu postojećeg instrumentarija i savremenih audio/audio-vizuelnih sredstava.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući takve učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Peričić,V., Harmonija II (skripta), Fakultet muzičke umetnosti, Beograd, 1971.
- Despić, D., Harmonska analiza, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1987.
- Živković, M., Harmonija za III i IV razred srednje muzičke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva,Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Školska tabla sa linijskim sistemom	1
2.	Instrument -klavir	1
3.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
4.	Notni i zvučni primjeri kompozitora iz različitih perioda	25 do 30
5.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I
- Solfeđo I, II, III i IV
- Analiza muzičkih oblika oblici I i II
- Instrument I, II, III i IV
- Džez muzika I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije iz oblasti harmonije i harmonske analize u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz navedenih stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba strane stručne terminologije koja se odnosi na primjenu odgovarajuće literature u okviru harmonije i harmonske analize i dr.)
- Matematička kompetencija (razvijanje logičkog načina razmišljanja u rješavanju harmonskih zadataka i u analizi harmonskih primjera, donošenje zaključaka na utemeljenim dokazima i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i iskustava; razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz izradu harmonskih zadataka i analizu muzičkih djela i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada na času prilikom harmonizovanja melodije i analiziranja muzičkog djela u cilju konstruktivne komunikacije, saradnja u timskom radu, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka, izražavanje i uvažavanje različitih stavova, vjerovanje da novostečena znanja ili vještine mogu pomoći u daljem radu i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti planiranja, procjene i evidentiranja logičnog slijeda funkcija u harmonskim zadacima i analizi muzičkih djela i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanje upoređivanja sopstvenog mišljenja sa mišljenjem drugih, unapređivanje znanja iz muzičke umjetnosti, sticanje razvijenijeg osjećaja za harmonske stilove, prepoznavanje harmonske komponente u kvalitetnim muzičkim djelima i dr.).

3.2.80. POLIFONIJA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	27	45		**72**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa tehničko-stilskim osobenostima vokalnih i instrumentalnih polifonih oblika. Osposobljavanje za analizu vokalno/ instrumentalnih polifonih oblika. Razvijanje sposobnosti zapažanja, logičkog i analitičkog razmišljanja, tačnosti, preciznosti i kreativnosti u radu, vještine prezentovanja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Sagleda uticaj tonalne osnove na komponovanje polifonog stava
2. Razlikuje kontrapunktske tehnike vokalnog/ instrumentalnog polifonog stava
3. Sagleda specifičnosti vokalnog/ instrumentalnog polifonog načina komponovanja
4. Analizira vokalne/ instrumentalne polifone oblike

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Sagleda uticaj tonalne osnove na komponovanje polifonog stava**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **moduse**	**Modusi:** jonski, dorski, frigijski, lidijski, miksolidijski i eolski
2. Objasni **specifičnosti** pojedinih modusa	**Specifičnosti**: karakteristični tonovi (tonus finalis i dominanta) i intervali
3. Objasni uticaj modalne osnove na komponovanje vokalnog polifonog stava	
4. Definiše tonalnu osnovu baroka	
5. Nabroji **harmonska sredstva** barokne muzike	**Harmonska sredstva:** kvintakordi sa obrtajima, septakordi sa obrtajima, dominantni nonakord i alterovani akordi dijatonskog tipa (alteracije II>, IV<, VII>)
6. Objasni konsonance i **disonantne pojave**u vokalnom/ instrumentalnom polifonom stavu	**Disonantne pojave:** prolaznice, skretnice, zadržice, anticipacija i orgelpunkt (pedal)
7. Prepozna modalnu osnovu u zadatom notnom primjeru vokalnog polifonog stava, uz obrazloženje	
8. Odredi tonalitet i harmonski plan u zadatom notnom primjeru instrumentalnog polifonog stava, uz obrazloženje	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Modusi
- Harmonska sredstva barokne muzike
- Tretman konsonance i disonance u vokalnom/ instrumentalnom polifonom stavu

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Razlikuje kontrapunktske tehnike vokalnog/ instrumentalnog polifonog stava**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **kontrapunktske tehnike** u vokalnom polifonom stavu	**Kontrapunktske tehnike:** tehnika komponovanja na cantus firmus i tehnika imitacije
2. Objasni zakonitosti kontrapunktskih tehnika u vokalnom polifonom stavu	
3. Definiše **kontrapunktske tehnike** injihovu ulogu u instrumentalnom polifonom stavu	**Kontrapunktske tehnike:** tehnika imitacije, tehnika sekvence i tehnika obrtajnog kontrapunkta
4. Objasni zakonitosti kontrapunktskih tehnika u instrumentalnom polifonom stavu	
5. Prepozna kontrapunktsku tehniku u zadatom notnom primjeru vokalnog/ instrumentalnog polifonog stava, uz obrazloženje	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika komponovanja na *cantus firmus*
- Tehnika imitacije
- Tehnika sekvence
- Tehnika obrtajnog kontrapunkta

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Sagleda specifičnosti vokalnog/ instrumentalnog polifonog načina komponovanja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni princip izrade **vokalne/ instrumentalne** kontrapunktske melodije na određenoj tonalnoj osnovi	**Vokalna:** koral (cantus firmus i kontrapunktirajuća melodija) i floridus **Instrumentalna:** u sopranu i basu
2. Izradi stilsku kontrapunktsku melodiju u skladu sa pravilima	
3. Izradi jednostavne primjere vokalnog polifonog **dvoglasnog stava** u skladu sa pravilima	**Dvoglasni stav:** dvoglas V vrste (koral i floridus)
4. Izradi jednostavne primjere instrumentalnog polifonog dvoglasnog stava u skladu sa pravilima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kontrapunktska melodija vokalnog polifonog stava (koral i floridus)
- Kontrapunktska melodija instrumentalnog polifonog stava (sopran, bas)
- Vokalni polifoni dvoglas V vrste
- Instrumentalni polifoni dvoglas

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Analizira vokalne/ instrumentalne polifone oblike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **vokalne polifone oblike**	**Vokalni polifoni oblici:** misa, motet, madrigal i kanon
2. Objasni vezu između **karaktera teksta** i vokalnog polifonog oblika	**Karakter teksta:** svjetovni i duhovni
3. Objasni građu vokalnih polifonih oblika	
4. Nabroji **instrumentalne polifone oblike**	**Instrumentalni polifoni oblici:** invencija, fuga i kanon
5. Objasni građu instrumentalnih polifonih oblika	
6. Objasni sličnosti i razlike među vokalnim/ instrumentalnim polifonim oblicima	
7. Poveže polifone elemente sa specifičnostima vokalnog polifonog oblika u zadatom notnom primjeru, uz obrazloženje	
8. Poveže kontrapunktske tehnike sa građom instrumentalnog polifonog oblika na zadatom notnom primjeru, uz obrazloženje	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vokalni polifoni oblici (misa, motet, madrigal, kanon)
- Instrumentalni polifoni oblici (kanon, invencija, fuga)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Polifonija planiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. Preporučuju se one didaktičke metode koje omogućavaju da svi učenici budu aktivni u najvećoj mjeri u cilju postizanja značajnog stepena samostalnosti i inicijativnosti u učenju i radu. Preporučene didaktičke metode su metode aktivnog učenja: smisleno verbalno receptivno učenje, praktično smisaono učenje,konvergentno (logičko) učenje, divergentno (stvaralačko) učenje, kooperativno učenje učenik-učenik, kooperativno učenje učenik-nastavnik, učenja putem otkrića, analiza udžbeničkog teksta, analiza notnih primjera. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Najveći broj časova ovog modula treba posvetiti analizi polifonih muzičkih oblika, a manji broj izradi primjera. Dio modula koji se bavi analizom vokalnih/ instrumentalnih polifonih oblika treba započeti kao obnovu prethodno stečenih znanjau modulima Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I i IIi Osnove muzičkih oblika, a zatim nastaviti kao dopunsko proučavanje njihove građe. Analitički dio nastave za oblast vokalne polifone muzike podrazumijeva primjere iz literature najznačajnijih kompozitora iz perioda srednjeg vijeka i renesanse, a za oblast instrumentalne polifone muzike prvenstveno najznačajnijih kompozitora iz perioda baroka (J.S. Bah i dr.), ali i kasnijih perioda po izboru.
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obratiti pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Peričić, V., Vokalni kontrapunkt, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1997.
- Peričić, V., Kontrapunkt (I deo), skripta, Fakultet muzičke umetnosti u Beogradu, 1972.
- Živković, M., Instrumentalni kontrapunkt, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd,1997.
- Peričić, V., Kontrapunkt (II deo), skripta, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd, 1972.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Školska tabla sa linijskim sistemom	1
2.	Instrument - klavir	1
3.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
4.	Notni i zvučni primjeri kompozitora iz perioda baroka, i kasnijih perioda po izboru	po potrebi
5.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Komplementarni klavir I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II
- Horsko pjevanje I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (se dostiže putem komuniciranja u pisanom i usmenom obliku, što podrazumijeva i upotrebu stručne muzičke terminologije u govornom i pisanom obliku, sposobnost čitanja i razumijevanja različitih muzičkih tekstova prilikom analize muzičkog oblika, kao i izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti, sposobnost pisanja raznih vrsta tekstova u različite svrhe. Takođe, podrazumijeva sposobnost pretraživanja, prikupljanja i korišćenja pisanih informacija, podataka i pojmova, kao i sposobnost formiranja vlastitih argumenata u govoru i pismu i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (se dostiže putem upotrebe stručne terminologije u pisanom obliku na stranom jeziku koja se odnosi na oznake u muzičkom tekstu, ali podrazumijeva i sposobnost pretraživanja, prikupljanja i korišćenja pisanih informacija, podataka i pojmova vezanih za oblast polifonije i dr.)
- Digitalna kompetencija (podrazumijeva upotrebu informacione tehnike i tehnologije prilikom svakodnevne komunikacije, istraživanja e-literature i prezentovanja svojih analitičkih radova, što upućuje na korištenja IT kao dopunske potpore za inovativnost i kritičko razmišljanje i dr.)
- Učiti kako učiti (podrazumijeva osposobljavanje učenika za proces učenja, podsticanje na samostalan rad i istrajnost u učenju, organizovanje vlastitog učenja uključujući efikasno upravljanje vremenom i informacijama kako u samostalnom učenju tako i pri učenju u grupi, kao i primjenu novog znanja i vještina u raznim segmentima života i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (dostiže se kroz razvoj ličnih i međuljudskih odnosa podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanjem različitih stavova, podsticanjem odgovornosti i podjele zadataka, kako u dijelu izrade polifonih primjera, tako i u dijelu analize polifonih muzičkih oblika i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (se dostiže kroz osposobljavanje pojedinca da ideje pretvori u djelo, kao i sposobnost planiranja, vođenja i evaluacije projekata radi ostvarivanja ciljeva, što ujedno podrazumijeva prihvatanje odgovornosti za vlastite postupke bilo pozitivne ili negativne, razvijanje strateške vizije, postavljanje ciljeva i njihovo dostizanje, te motivisanost za uspjeh i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (dostiže kompetenciju kroz razvoj svijesti o važnosti kreativnog izražavanja ideja, iskustava i osjećaja, uključujući umjetnost i medije, razvoj svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda, kao i razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj i evropskoj baštini i njihovom mjestu u svijetu i dr.)

3.2.81. ANALIZA MUZIČKIH OBLIKA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	36	36		72	**4**

Teorijaska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa muzičkim oblicima i osbosobljavanje za njihovo samostalno analiziranje. Razvijanje sposobnosti zapažanja, upravljanja zadacima, logičnog razmišljanja i tačnosti u radu. Razvijanje discipline u radu pri izradi praktičnih zadataka koji zahtijevaju visok stepen usredsređenosti i kontinuirane prakse.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Analizira elemente oblika
2. Analizira različite oblike pjesme
3. Analizira baroknu svitu upoređujući je sa novijom svitom
4. Analizira temu s varijacijama razlikujući njene vrste

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Analizira elemente oblika**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna motiv određujući njegov sadržaj, metričku strukturu i trajanje na zadatom notnom primjeru	
2. Objasni apsolutne i relativne izmjene motiva u zadatom muzičkom djelu kao i **vrste rada s motivom**	**Vrste rada s motivom**: ponavljanje (doslovno, izmijenjeno, sekventno, imitaciono), variranje, proširenje, dijeljenje i sažimanje
3. Objasni dvotakt, njegov tematski sadržaj, jednotakt i četvorotakt u ulozi osnovne metričko-formalne cjeline	
4. Prepozna rečenicu i **konstruktivne faktore** koji je oblikuju, vrste, strukturu i tematski sadržaj na zadatom notnom primjeru	**Konstruktivni faktori**: ritam, melodija, metar i harmonija
5. Izvrši analizu perioda, niza rečenica i ponovljenih rečenica, uočavajući njihove razlike na zadatom notnom primjeru	
6. Uoči odstupanja u građi rečenice i perioda u odnosu na standardne strukture na zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2 i 3. Za kriterijume 1, 4, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Elementi oblika

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Analizira različite oblike pjesme**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik pjesme	
2. Navede parametre koji učestvuju u izgradnji oblika pjesme	
3. Navede razlike u različitim **tipovima oblika pjesme**	**Tipovi oblika pjesme**: dvodjelna, prelazni oblik između dvodjelne i trodjelne pjesme, trodjelna i složena trodjelna pjesma
4. Prepozna oblik pjesme na zadatom notnom primjeru	
5. Uoči **odstupanja** u građi oblika pjesme na zadatom notnom primjeru	**Odstupanja:** AbA, aBa, ababa, abaca (razvijena pjesma), ABABA (ponovljen trio i repriza), ABACA (dva tria), ABCA (dva tria jedan za drugim) i AB (dvodjelna složena pjesma)
6. Izvrši analizu oblika pjesme slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Oblik pjesme
- Odstupanja u obliku pjesme

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Analizira baroknu svitu upoređujući je sa novijom svitom**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše svitu kao cikličan oblik	
2. Objasni razlike u **tipovima barokne svite**	**Tipovi barokne svite:** njemačka, francuska, engleska svita
3. Navede **obavezne i neobavezne** plesove u baroknoj sviti, njihove karakteristike i **oblik**	**Obavezni:** alemanda, kuranta, sarabanda i žiga **Neobavezni**: preludijum, menuet, gavota, lur i dr. **Oblik:** barokni dvodjelni oblik
4. Izvrši analizu baroknog dvodjelnog oblika u obaveznim plesovima svite na zadatom notnom primjeru	
5. Navede karakteristike novije svite	
6. Uporedi noviju svitu sa baroknom svitom na zadatom notnom primjeru	
7. Izvrši analizu barokne svite uz slušanje primjera iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 5. Za kriterijume 4, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Barokna svita
- Novija svita

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Analizira temu s varijacijama razlikujući njene vrste**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik teme s varijacijama	
2. Razmatra istorijat teme s varijacijama	
3. Objasni oblik teme za variranje, organizaciju varijacionog toka, broj i završetak varijacija	
4. Navede **načine variranja**	**Načini variranja:** ornamentalne, kontrapunktske i karakterne varijacije
5. Prepozna ornamentalne, kontrapunktske i karakterne varijacije na zadatom notnom primjeru	
6. Navede **slobodne varijacione oblike**	**Slobodni varijacioni oblici**: prelaz između varijacija i razvijene pjesme i varijacije sa dvije teme
7. Izvrši analizu oblika teme s varijacijama slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4 i 6. Za kriterijume 5 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tema s varijacijama
- Slobodni varijacioni oblici

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Analiza muzičkih oblika I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. Preporučuju se didaktičke metode koje omogućavaju da svi učenici budu aktivni u najvećoj mjeri u cilju postizanja značajnog stepena samostalnosti i inicijativnosti u učenju i radu. Preporučene didaktičke metode su metode aktivnog učenja: smisleno verbalno receptivno učenje, praktično smisaono učenje, konvergentno (logičko) učenje, divergentno (stvaralačko) učenje, kooperativno učenje učenik-učenik, kooperativno učenje učenik-nastavnik, učenja putem otkrića, analiza notnih primjera. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Analitički dio nastave podrazumijeva primjere iz literature prvenstveno kompozitora iz perioda baroka, klasicizma i romantizma. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Ishodi učenja u modulima Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature II i Muzički oblici uvode se kao obnova prethodno stečenih znanja, a zatim se detaljnije proučavaju.
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obrati pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Mihajlović M., Muzički oblici za III i IV razred Srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd,1998.
- Peričić V., Skovran D., Nauka o muzičkim oblicima, Univerzitet umetnosti, Beograd,1991.
- Popović B., Muzička forma ili smisao o muzici, Clio, Beograd, 1998.
- Kamien R., Music an appreciation, McGaw-Hill Companies, 1998.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Školska tabla sa linijskim sistemom	1
2.	Instrument - klavir	1
3.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
4.	Notni primjeri kompozitora baroka, klasicizma i romantizma	Po potrebi
5.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike sa osnovama harmonije
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Muzički oblici
- Analiza muzičkih oblika II
- Arhiviranje muzičke građe
- Organizacija muzičkih programa
- Harmonija I, II i III
- Komplmemntarni klavir I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzičkih oblika u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzičkih oblika u usmenom i pisanom obliku, istraživanje na Internetu i korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanjem logičkog načina razmišljanja i donošenjem zaključaka prilikom različitih analiza i korišćenje računara i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti muzičkih oblika, prepoznavanja relevantnih stručnih tekstova i video zapisa, prezentovanje radova na zadatu temu, korišćenje foruma i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjena, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.82. ISTORIJA MUZIKE IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	36	30		**66**	**4**

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa nastankom, razvojem i karakteristikama impresionizma i muzike XX vijeka (njenih pravaca) i muzičke kulture na južnoslavenskom prostoru, kao i društveno-istorijskim prilikama u kojima su nastala muzička djela. Razvijanje vještine prezentovanja, analitičnosti, motivacije, marljivosti, preciznosti, kreativnosti i razumijevanje uzajamnih odnosa društva, umjetnosti i muzike.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Utvrdi karakteristike impesionizma u muzici
2. Ukaže na karakteristike muzike XX vijeka: Ekspresionizam u muzici
3. Analizira karakteristike muzike XX vijeka: Neoklasicizam u muzici
4. Ukaže na karakteristike razvoja muzike poslije II svjetskog rata
5. Uoči karakteristike razvoja muzičke kulture na južnoslovenskom prostoru u XX vijeku: Slovenija, Hrvatska, Srbija i Crna Gora
6. Prepozna karakteristike popularne muzike XX vijeka

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Utvrdi karakteristike impresionizma u muzici**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše karakteristike impresionizma u umjetnosti, uticaj na razvoj impresionizma u muzici i najznačajnije **predstavnike**	**Predstavnici:** Klod Debisi i Moris Ravel
2. Objasni **stilske karakteristike** impresionizma u muzici	**Stilske karakteristike:** odnos harmonija-melodija, simbolizam, kolorit i instrumenti
3. Prepozna karakteristike stvaralaštva Kloda Debisija slušajući primjere iz literature	
4. Prepozna karakteristike stvaralaštva Morisa Ravela slušajući primjere iz literature	
5. Opiše karakteristike stvaralaštva **nasljednika impresionizma**	**Nasljednici impresionizma:** Rusija (Aleksandar Skrjabin, Sergej Rahmanjinov) i Italija (Otorino Respigi), Poljska (Karol Šimanovski)
6. Uporedi stvaralaštvo nasljednika impresionizma slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijume 3, 4 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilske karakteristike impresionizma
- Klod Debisi
- Moris Ravel
- Nasljednici impresionizma u Rusiji, Italiji i Poljskoj

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na karakteristike muzike XX vijeka: Ekspresionizam u muzici**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **pravce XX vijeka** i stilske karakteristike muzike ekspresionizma	**Pravci XX vijeka:** folklorni ekspresionizam, serijalizam, neoklasicizam i socijalistički realizam
2. Prepozna pojavu folklornog ekspresionizma i stvaralaštvo **predstavnika** ovog pravca slušajući primjere iz literature	**Predstavnici:** Bela Bartok i Leoš Janaček
3. Obrazloži pojavu dodekafonije i karakteristike stvaralaštva najznačajnijeg predstavnika „druge bečke škole“ Arnolda Šenberga	
4. Opiše karakteristike stvaralaštva **Šenbergovih učenika**	**Šenbergovi učenici:** Alban Berg i Anton Vebern
5. Navede karakteristike integralnog serijalizma i njegovih **predstavnika**	**Predstavnici:** Olivije Mesijan, Pjer Bulez i Karlhajnc Štokhauzen
6. Uporedi karakteristike stvaralaštva predstavnika folklornog ekspresionizma slušajući primjere iz literature	
7. Uporedi karakteristike stvaralaštva predstavnika druge bečke škole slušajući primjere iz literature	
8. Obrazloži karakteristike stvaralaštva predstavnika integralnog serijalizma	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3, 4, 5 i 8. Za kriterijume 2, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ekspresionizam u muzici
- Folklorni ekspresionizam
- Druga bečka škola
- Integralni serijalizam
- Zvučni primjeri

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Analizira karakteristike muzike XX vijeka: Neoklasicizam u muzici**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše stilske karakteristike muzike **neoklasicizma** i njegove predstavnike	**Neoklasicizam:** Igor Stravinski, Sergej Prokofjev i Paul Hindemit
2. Prepozna karakteristike muzike neoklasicizma u sovjetskoj muzici kroz stvaralaštvo Igora Stravinskog slušajući primjere iz literature	
3. Prepozna karakteristike muzike neoklasicizma u sovjetskoj muzici kroz stvaralaštvo Sergeja Prokofjeva slušajući primjere iz literature	
4. Objasni karakteristike muzike neoklasicizma u Njemačkoj kroz stvaralaštvo Paula Hindemita	
5. Navede članove **francuske šestorke** i karakteristike muzike neoklasicizma u njihovom stvaralaštvu	**Francuska šestorka:** Artur Honeger, Darijus Mijo, Fransis Pulank, Žorž Orik, Luj Direj i Žermen Tajfer
6. Protumači stilske karakteristike muzike socijalističkog realizma i **predstavnike** ovog pravca slušajući primjere iz literature	**Predstavnici:** Dmitrij Šostaković, Aram Hačaturijan i Dmitrij Kabalevski
7. Uporedi karakteristike stvaralaštva Dimitrija Šostakoviča i ostalih predstavnika socijalističkog realizma slušajući primjere iz literature	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 4 i 5. Za kriterijume 2, 3, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Neoklasicizam u muzici
- Neoklasicizam u sovjetskoj muzici
- Neoklasicizam u njemačkoj muzici
- Francuska šestorka
- Socijalistički realizam
- Zvučni primjeri

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na karakteristike razvoja muzike poslje II svjetskog rata**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam avangarda u muzici	
2. Opiše karakteristike aleatorike i karakteristike stvaralaštva Džona Kejdža	
3. Obrazloži karakteristike stvaralaštva predstavnika **Poljske škole**	**Poljska škola:** Vitold Lutoslavski i Kšištof Penderecki
4. Objasni elektronsku muziku i njene najznačajnije **predstavnike**	**Predstavnici:** Pjer Šefer, Herbert Almert i Đerđ Ligeti
5. Navede stilske karakteristike razvoja muzike u Americi	
6. Prepozna karakteristike stvaralaštva Džordža Geršvina uz slušanje zvučnih primjera	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Avangarda u muzici
- Aleatorika u muzici
- Poljska škola
- Elektronska muzika
- Muzika u Americi i Džordž Geršvin
- Zvučni primjeri

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Uoči karakteristike razvoja muzičke kulture na južnoslovenskom prostoru u XX vijeku: Slovenija, Hrvatska, Srbija i Crna Gora**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **karakteristike** muzičke kulture na južnoslovenskim prostorima	**Karakteristike:** obnova nacionalnoih muzičkih smjerova, moderni pravci, novi uslovi muzičke produkcije i reprodukcije
2. Navede karakteristike razvoja muzike u Sloveniji	
3. Objasni karakteristike razvoja muzike u Hrvatskoj i njene **predstavnike**	**Predstavnici:** Jakov Gotovac, Josip Slavenski i Nikola Hercigonja
4. Obrazloži karakteristike razvoja muzike u Srbiji i njene **predstavnike**	**Predstavnici:** Petar Konjović, Miloje Milojević, Stevan Hristić. Kosta Manojlović, Marko Tajčević i Ljubica Marić
5. Prepozna karakteristike razvoja muzike u Crnoj Gori i najznačajnije **predstavnike** slušajući primjere iz literature	**Predstavnici:** Jovan Milošević, Antun Homen, Aleksa Ivanović, Ilija Lakešić, Vida Matijan, Anton Pogačar, Cvjetko Ivanović i Borislav Tamindžić
6. Obrazloži značaj otvaranja muzičkih škola u Crnoj Gori	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4 i 6. Za kriterijum 5 potrebna je i ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzička kultura na južnoslovenskom prostoru u XX vijeku
- Slovenija
- Hrvatska
- Srbija
- Crna Gora
- Zvučni primjeri

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna karakteristike popularne muzike XX vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše nastanak džez muzike i njegove **korijene**	**Korijeni:** regtajm i bluz
2. Navede istorijski razvoj džeza i njegove najznačajnije **podžanrove**	**Podžanrovi**: bi-bap, kul džez, fri džez, latino džez, modalni džez i fuzioni žanrovi (ejsid džez, džez fuzija i folk džez)
3. Uporedi rad glavnih **stvaraoca i izvođača** u džez muzici slušajući primjere iz literature	**Stvaraoci i izvođači:** trubači (Luis Armstrong, Dizi Gilespi i Majls Dejvis), klarinetisti (Beni Gudmen), saksofonisti (Čarli Parker, Džon Koltrejn), pijanisti (Djuk Elington, Kaunt Bejzi, Herbi Henkok), gitaristi (Đango Rajhard, Pet Metini, Frenk Zapa), pjevači (Bili Holidej, Besi Smit, Ela Ficdžerald, Eta Džejms, Nina Simon) i vođe velikih orkestara (Glen Miler)
4. Definiše nastanak rok muzike	
5. Navede istorijski razvoj rok muzike i njegove najznačajnije **podžanrove**	**Podžanrovi:** pank, hevi metal, alternativni rok i psihodelični rok
6. Uporedi rad najznačajnijih **stvaraoca i izvođača** u rok muzici slušajući primjere iz literature	**Stvaraoci i izvođači:** Elvis Prisli, Bitlsi, Rolinstonsi, Dorsi, Dženis Džoplin, Džimi Hendriks, Bob Dilan, Pink Flojd, Led Cepelin, Ramons, Kvin, Dejvid Bouvi, Metalika, Nirvana i Red Hot Čili Pepers
7. Uporedi rad najznačajnijih **izvođača** u pop muzici slušajući primjere iz literature	**Izvođači:** Majkl Džekson, Džordž Majkl, Elton Džon, Princ, Madona, Juritmiks, Kejt Buš i Sting

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4 i 5. Za kriterijume 3, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Džez muzika
- Rok muzika
- Pop muzika

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Istorija muzike IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i vještina iz ove oblasti. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (dijaloška, istaživačka, razvijanje kritičkog mišljenja, radionice, rad u grupama, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, izrada ppt prezentacija i panoa,hronoloških tabela, gledanje dokumentarnih filmova i koncertnih izvođenja). Nastava treba da bude aktivna sa uključivanjem svih učenika. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava razvijanje kritičkog stava i mišljenja. Jednom ili dva puta godišnje treba dozvoliti učenicima da sami kreiraju čas (sa određenim ciljem).
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obratiti pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte umjetničke muzike, džez i rok muzike, slušaju primjere iz muzičke literature i povezuju stečena znanja sa predmetom koji sviraju.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Marinković S., Istorija muzike za II i III razred srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2003.
- Marinković S., Istorija muzike za III i IV razred srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2003.
- Andreis J., Povijest glazbe 1, 2, 3, 4, Mladost, Zagreb, 1976.
- Despić D., Muzički stilovi, Zavod za izadavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Srpsko Sarajevo, 2004.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 1, Clio, Beograd, 2001.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 2, Clio, Beograd, 2002.
- Abraham Dž., Oksfordska istorija muzike 3, Clio, Beograd, 2004.
- Burkholder J.P., Norton Antology of Western Music, 1980. (svi karakteristični primjeri od najranijeg doba do XX vijeka
- Radulović-Vulić M., Drevne muzičke kulture Crne Gore 1 i 2, Muzička akademija, Cetinje, 2002.
- Marinković S., Istorija srpske muzike, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 2000.
- Kamien R., Music an appreciation, McGaw-Hill Companiies, 1998.
- Hauzer A., Socijalna istorija umetnosti i književnosti I i II, Kultura, Beograd, 1962.
- Đurić M., Istorija Helenske književosti (važno za grčku muziku), Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd, 1988.
- Višić M., Plutarh o muzici, Unireks, Podgorica 2008.
- Piskel Đ., Opšta istorija umjetnosti 1, 2, 3, Vuk Karadžić, Beograd, 1974.
- Muzička enciklopedija 1, 2, 3, Jugoslovenski leksikografski zavod, 1971.
- Leksikon jugoslovenske muzike 1, 2, Jugoslovenski leksikografski zavod, 1984.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
2.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1
3.	Projektor	1
4.	Projekciono platno	1
5.	CD-player	1
6.	Stručna literatura	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Instrument I, II, III i IV
- Istorija muzike I, II i III
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti istorije muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti istorije muzike u usmenom i pisanom obliku, istraživanje na Internetu i korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanjem logičkog načina razmišljanja i donošenjem zaključaka prilikom različitih analiza i korišćenje računara i dr.)
- Digitalna kompetencija korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija (radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz istorije muzike, prepoznavanja relevantnih stručnih tekstova i video zapisa, upotreba softverskih alata za izradu PowerPoint prezentacija i prezentovanje radova na zadatu temu, korišćenje foruma

i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjena, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.83. SOLFEĐO IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	4	62		**66**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do10 učenika.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za: čitanje muzičkih tekstova u violinskom ključu u obimu od f do e3, bas ključu od 1A do g1, u alt i i tenor ključevima od c do c2, intoniranje muzičkih zapisa i zapisivanje muzičkog diktata na osnovi proširene tonalne melodike u jednoglasnom i dvoglasnom muzičkom toku, čitanje i zapisivanje pravilnih i nepravilnih ritmičkih podjela i karakterističnih figura u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješovitog ritma, polimetrije i poliritmije, prepoznavanje složenih intervala, trozvuka, četvorozvuka, i zapisivanje harmonskih obrta sa trozvucima i četvorozvucima na osnovi dijatonskog i proširenog tonaliteta. Razvijanje analitičnog razmišljanja, tačnosti i preciznosti.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pročita muzičke tekstove u violinskom ključu u obimu od f do e3, u bas ključu od $_1$A do g1 , u alt i tenor ključu od c do c2
2. Intonira muzičke zapise na osnovi tonalne dijatonike, proširenog tonaliteta i sa promjenom tonaliteta, u jednoglasnomi u dvoglasnom toku
3. Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne dijatonike, proširenog tonaliteta i sa promjenom tonaliteta u jednoglasnom i u dvoglasnom toku
4. Čita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju
5. Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju
6. Razlikuje po zvuku intervale, trozvuke, mali durski četvorozvuk sa svim obrtajima, i dijatonske septakorde sa malom i velikom septimom
7. Razlikuje harmonske obrte sa trozvucima i četvorozvucima na osnovi dijatonskog i proširenog tonaliteta- DD^7, VII_D^7, DS^7, N^6

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Pročita muzičke tekstove u violinskom, bas, alt i tenor ključu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Imenuje note u violinskom ključu u obimu od f do e3	
2. Imenuje note u bas ključu u obimu od $_1$A do g1	
3. Imenuje note u violinskom i bas ključu naizmjenično	
4. Imenuje note u alt ključu u obimu od c do c2	
5. Imenuje note u tenor ključu u obimu od c do c2	
6. Imenuje note u alt i tenor ključu naizmjenično	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Ključevi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Intonira muzičke zapise na osnovi tonalne dijatonike, proširenog tonaliteta i sa promjenom tonaliteta u jednoglasnom i u dvoglasnom toku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede vokalno **tonalno stabilne i tonalno labilne alteracije** u melodijskom kretanju	**Tonalno stabilne alteracije**: povišen IV stupanj u duru i molu, povišen II stupanj u duru, snižen VI stupanj u duru, IV stupanj snižen u molu i snižen II stupanj u duru i molu **Tonalno labilne alteracije**: povišen I stupanj u duru i molu, povišen V stupanj u duru i snižen VII stupanj u duru
2. Izvede vokalno melodiku proširene tonalnosti	
3. Izvede vokalno tonalnu melodiku sa **promjenom tonaliteta**	**Promjena tonaliteta**: modulacije i istupanje u tonalitete prve i druge kvintne srodnosti i mutacija
4. Izvede vokalno melodiku proširene tonalnosti u homofonom i polifonom dvoglasnom stavu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Tonalno stabilne i tonalno labilne alteracije
- Melodika proširene tonalnosti
- Promjena tonaliteta
- Dvoglasni stav

Ishod 3-Učenik će biti sposoban da **Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne dijatonike, proširenog tonaliteta i sa promjenom tonaliteta u jednoglasnom i u dvoglasnom toku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **tonalno stabilne i tonalno labilne alteracije u** jednoglasnom melodijskom kretanju	**Tonalno stabilne alteracije**: povišen IV stupanj u duru i molu, povišen II stupanj u duru, snižen VI stupanj u duru, IV stupanj snižen u molu i snižen II stupanj u duru i molu **Tonačno labilne alteracije**: povišen I stupanj u duru i molu, povišen V stupanj u duru i snižen VII stupanj u duru.
2. Prepozna tonske visine i njihova trajanja u melodici proširene tonalnosti u jednoglasnom melodijskom kretanju	
3. Prepozna **promjenu tonaliteta** u jednoglasnom melodijskom kretanju	**Promjena tonaliteta:** modulacija i istupnje u tonalitete prvog i drugog kvintnog srodstva i mutacija
4. Prepozna melodijska kretanja u dvoglasnom homofonom stavu u melodici proširene tonalnosti.	
5. Prepozna **promjenu tonaliteta** u homofonom dvoglasnom stavu.	**Promjena tonaliteta**: modulacija i istupanje u tonalitete prve kvintne srodnosti

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Melodika proširene tonalnosti
- Tonalno stabilne i tonalno labilne alteracije
- Promjena tonaliteta
- Jednoglasni i dvoglasni diktat

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pročita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede **nepravilne ritmičke figure** u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti izraženoj odgovarajućim **metričkim vrstama**	**Nepravilne ritmičke figure**:triola, sekstola, kvintola i septola **Metričke vrste**: 2/4, 3/4 4/4, 2/2 i 3/2
2. Izvede **nepravilne ritmičke figure** u trodjelnoj ritmičkoj vrsti izraženoj u odgovarajućim **metričkim vrstama**	**Nepravline ritmičke figure**: duola, kvartola, kvintola i septola **Metričke vrste**: 6/8, 9/8, 12/8, 6/16, 9/16 i 12/16
3. Izvede muzički tekst sa **promjenom metričke vrste** i tempa	**Promjena metričke vrste**: 2/4 u 6/8 i obrnuto, sa izjednačavanjem jedinica brojanja, ili/i djelova jedinica brojanja
4. Izvede **poliritmijske odnose**	**Poliritmijski odnosi**: triola na dvije jedinice, odnosno na četiri jedinice i duola i kvartola na tri jedinice brojanja
5. Izvede mješoviti ritam sa jednim trodjelom izražen odgovarajućim **metričkim vrstama**.	**Metričke vrste**: 5/8,7/8 i 9/8

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Promjena metra i tempa
- Nepravilne ritmičke podjele
- Polimetrija
- Poliritmija
- Mješoviti ritam

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **metričku vrstu u** melodiji	**Metričke vrste:** 2/4, 3/4 4/4, 2/2, 3/2, 5/8, 7/8, 6/8,9/8,12/8 i 6/16
2. Prepozna tonska trajanja, **nepravilne ritmičke figure** u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti	**Nepravilne ritmičke figure**: triola na jedinici i na pola jedinice brojanja, sekstola, kvintola i septola
3. Prepozna tonska trajanja**, nepravilne ritmičke figure** u trodjelnoj ritmičkoj vrsti	**Nepravilne ritmičke figure**: duola, kvartola, kvintola i septola
4. Prepozna promjenu metričke vrste u melodiji	
5. Prepozna **polirtmijske odnose**	**Poliritmijski odnosi**: triola na dvije, odnosno na četiri jedinice i duola i kvartola na tri jedinice brojanja
6. Prepozna mješoviti ritam izražen **metričkim vrstama**	**Metričke vrste:** 5/8, 7/8 i 9/8

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Pravilne ritmičke podjele i karakteristične figure
- Nepravilne ritmičke podjele i karakteristične ritmičke figure
- Polimetrija
- Poliritmija
- Mješovit ritam

Ishod 6 -Učenik će biti sposoban da **Razlikuje po zvuku intervale, trozvuke i mali durski septakord u svim oblicima, i dijatonske septakorde sa malom i velikom septimom**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zvučnost intervala u melodijskom i harmonskom vidu	
2. Reprodukuje solmizacijom intervale od zadatog tona	
3. Prepoznaje po zvuku dijatonske trozvuke u svim oblicima	
4. Reprodukuje solmizacijom dijatonske trozvuke u svim oblicima	
5. Prepoznaje po zvuku mali durski septakord sa svim obrtajima	
6. Reprodukuje mali durski septakord sa svim obrtajima	
7. Prepoznaje dijatonske septakorde sa malom i velikom septimom	
8. Reprodukuje solmizacijom dijatonske septakorde sa malom i velikom septimom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 8.

Predložene teme

- Intervali
- Trozvuci
- Četvorozvuci

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje harmonske obrte sa trozvucima i četvorozvucima na osnovi dijatonskog i proširenog tonaliteta- $DD^{7,}$ VII_D^7, DS^7, N^6**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede mnogostranost alterovanih akorada dijatonskog tipa	
2. Prepozna po zvuku harmonske funkcije u **harmonskim obrtima/kadencama proširenog tonaliteta**	**Harmonski obrti/ kadence proširenog tonaliteta**: postojećim harmonskim obrtima/kadencama dodaju se alterovani akordi dijatonskog tipa, u okviru $DD^{7,}$ VII_D^7, DS^7, N^6
3. Reprodukuje harmonske funkcije uzlazno i naizmjenično	
4. Zapiše odslušane harmonske veze	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Harmonski obrti na osnovi proširenog tonaliteta

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Solfeđo IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja iz ove oblasti. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Vježbe treba realizovati sa manjim grupama. Preporučuje se upotreba udžbenika i primjera iz vokalne i instrumentalne muzičke literature. Osim osnovnih sredstava (udžbenika, primjera iz literature i klavira) neophodno je koristiti i zvučne zapise za slušno opažanje i zapisivanje. Vježbe treba izvoditi grupno i pojedinačno, odnosno u paru kada je riječ o intoniranju dvoglasnog primjera. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Vasiljević, Z., Drobni, I., Karan, G., Nikolić, Z., Solfedjo, za IV razred srednje muzičke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999.
- Vasiljević, Z, Melodika, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1986.
- Jollet, J. C., Melimelodies, volume 5, Gerard Billaudot, Paris
- Jollet, J. C., Dictees musicales, Volume IV i V, Gerard Billaudot, Paris
- Vergnault, M., Cours de formation musicale, pour l`enseignement du solfege, Moyen, Gerard Billaudot
- Radičeva, D., Jednoglasni diktati, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Akademija umetnosti u Novom Sadu, Beograd, 1987.
- Radičeva-Divjaković, D., Dvoglasni diktati, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1975.
- Popović, B., Dvoglasni solfedjo, Udruženje muzičkih pedagoga Srbije, Beograd, 1981.
- Olujić, A., Razvoj harmonskog sluha, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd, 1990.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	1
2.	Tabla sa linijskim sistemom	1
3.	Audio uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, izvodi se iz ocjena svih ishoda, datih u klasifikacionom periodu
- Zaključna ocjena na kraju nastavne godine, izvodi se na osnovu svih datih ocjena iz klasifikacionih perioda

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Anliza muzičkih oblika I i II
- Polifonija
- Instrumenti I, II, III i IV
- Korepeticija I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Solfeđo I, II i III

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne- muzičke terminologije u govornom i pisanom obliku koja se odnosi na muzičke parametre i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom jeziku u muzičkom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom prepoznavanja metričkih podjela, tonskih trajanja, visine tona, intervala i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktične vježbe i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije vježbi dvoglasnog pjevanja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti, razumijevanjem i izvođenjem muzike različitih stilova i dr.)

3.2.84. FAGOT IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje svih durskih i molskih skala, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme komopleksne muzičke građe, izvođenje kompleksnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa kompleksnih kompozicija i zahtjevnih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira sve durske i molske skale
3. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija i zahtjevnih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi kompleksne vježbe za artikulaciju	
3. Uradi kompleksne vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Kompleksne tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira sve durske i molske skale**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala**: molske, durske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira sve skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz sve durske i molske skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz sve durske i molske skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz skale sve durske i molske skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sve durske i molske skale

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste** zadatih etida	**Vrste etida**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve **dinamičke** i **agogičke** oznake zahtjevne etide	**Dinamičke:** forte, piano, crescendo, mezzo piano i dr **Agogičke**: accelerando, ritardando i dr
3. Prepozna tehničke **probleme** u zadatoj zahtjevnoj etidi	**Problem**: skokovi, pasaži i dr
4. Interpretira zahtjevne etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompleksne melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši analizu kompleksnog cikličnog djela	
3. Prepozna stil i karakteristike epohe kojoj zadato djelo pripada	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija i zahtjevnih orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u pravom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompleksne kompozicije i zahtjevna orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Fagot IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja fagota. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi posljednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide, skale i tehničke vježbe:

- Oubradous Enseignement Complet du Basson
- Milde Scale Studies
- Weissenborn Complete Method for Bassoon
- Milde Concert Studies Vol. I and II
- Orefici Melodic Studies
- K.Pivonka: Little Etudes for Bassoon and Virtuoso Studies
- Jancourt: 26 Melodic Studies
- E.Ozi: 42 Caprices
- U. Bertoni: 12 Studies
- E. Bozza: Daily Studies
- M. Bitsh: Vinct Etudes

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Adler. Canto
- M.Allard: Paganini (24th Caprice)
- Duttileux. Sarabande et Cortege
- Francaix. Divertissement (Schott)
- Nussio. Variations
- Solomon. Etudes to Spring

Koncerti:

- S.Gubaidulina: Concerto for Bassoon and low strings
- JeanJean. Concerto (Music Masters)
- Tomasi. Concerto
- Weber Concerto (Cundy-Bettoney and Universal)
- Mozart. Concerto (International)

Sonate:

- P.Dubois: Sonatina et Tango
- Skolkottas. Sonata Concertante
- Steinmetz. Sonata

- Saint-Saens. Sonata (Durand et Cie)

Čitanje s lista:

- L. Beethoven - Orchestral difficulties for bassoon Fragments from symphonic works. 90 pages.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Fagot	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: sve durske i molske skale, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida, 2 djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva i 2 ciklična djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva (sonata i koncert).
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale i jedno slobodno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale i jedna tehnička etida;
  - Godišnji ispit: skale kao na kolokvijumu, jedna etida, slobodno djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva, koncert (uz obavezu izvođenje koncerta napamet) i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.85. FLAUTA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala, trozvuke, dominantnih i umanjenih četvorozvuka uz metronom MM-126-144, sviranje etida, cikličnog i muzičkog djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva, izvođenje kompleksnih tehničkih i tonskih vježbi, izvršavanje kontrole impostancije uz klaviorsku pratnju i/ili samostalno, pravilno disanje tokom izvođenja, čitanje sa lista notnog zapisa orkestarskih dionica za flautu i sviranje piccolo flaute. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale, trozvuke, dominantne i umanjene četvorozvuke uz metronom MM=126-144
2. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
5. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe
6. Pročita s lista notni zapis orkestarskih dionica
7. Svira piccolo flautu

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale, trozvuke, dominantne i umanjene četvorozvuke uz metronom MM=126-144**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrsta skala**	**Vrsta skala:** durske, molske, hromatske i dr.
2. Navede načine interpretiranja durskih i molskih skala	
3. Interpretira zadete skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacija:** stakato, legato, dupli jezik i dr.
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali** : terce, kvarte, kvinte i dr.
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuci**: durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skale

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike cikličnih djela	
2. Izvrši **analizu** zadatog cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, uz klavirsku pratnju i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklična djela

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, **kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	**Kompleksna muzička građa:** djelo kompleksnih tehničkih i tonskih zahtjeva
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom, uz klavirsku pratnju i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebane su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela manje forme

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi vježbe za artikulaciju	
3. Uradi vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Tehničke i tonske vježbe	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis orkestarskih dionica**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u umjerenom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	
5. Interpretira zadate orkestarske dionice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Orkestarske dionice solo flaute

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Svira piccolo flautu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prilagodi svoju ambažuru piccolo flauti	
2. Izvede različite oktave	
3. Primjeni stečeno znanje o kontroli intonacije i zvuka	
4. Odsvira djela jednostavnih interpretativnih zahtjeva za piccolo flautu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 3. Za kriterijume 1, 2 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Piccolo flauta

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Flauta IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koji će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, od sporijeg ka bržem tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa trebalo bi posvetiti etidama dok bi posljednji i zaključni dio časa trebalo da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik treba makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale :
- Sve razložene durske i molske skale, sa razloženim trozvucima, dominantnim i umanjenim četvorozvucima kroz tri oktave, dvostruki i trostrukim udarcem jezika sa različitim artikulacijama, u bržim tempima.

Etide:

- Taffanel & Gaubert : Methode compele de Flaute
- J.Andersen op.63
- M. Moyse : Dnevne vježbe
- E.Kohler op.33
- Soussmann: 24 etudes journalieres op. 53
- Reichert: 6 etudes
- I ostale etide slične težine i sadržaja.

Djela manje forme :

- L.Ganne : Andante et Scherzo
- C.Chaminade : Concertino op.107
- G.Enesco : Cantabile et Presto
- G.Faure : Fantasie op.79
- Ph. Gaubert : Fantaisie
- Ph. Gaubert : Nocturno et Allegro Scherzando
- C.Debussy : Syrinx za solo flautu
- A.Honeger: Danse de la chavre za solo flautu
- A.Russel: Svirači flaute Op.27
- A.Grgin : Capricio za solo flautu
- E.Bozza : Image za solo flautu
- A.Grgin : Mala priča
- P. Taffanel : Andante Pastoral et Scherzettino
- G.Hue : Fantaisie
- W.A.Mozart : Rondo D-dur
- I ostala djela slične težine i sadržaja.

Djela krupne forme :

- J.S.Bach : Sonate po izboru
- W.A.Mozart : Sonate po izboru
- C.Stamitz : Koncert G-dur
- J.Haydn : Koncert D-dur
- J.J.Quantz : Koncert G-dur
- W.A.Mozart : Koncerti u G-duru i D-duru
- F.Hoffmeister : Koncert D-dur
- F.Devienne Koncert (po izboru)
- M.Blavet : Koncert po izboru
- J. Rutter : Suite Antique
- J.S.Bach : Svita h-moll
- I ostala djela slične težine i sadržaja.

Djela za piccolo flautu :

- Nicola Mazzanti : „The Mazzanti Method“
- E.Kohler : „Practical Directions for Learning Piccolo“
- Jean-Louis Beaumadier : „Exercises for Piccolo“
- W.A.Mozart: Rondo D-dur (u izvedbi piccolo flaute)
- W.A.Mozart : Andante C-dur (u izvedbi flaute)
- B.Bartok : Rumunske igre (u izvedbi flaute)
- G.Rabboni : Sonata po izboru
- I ostala djela slične težine i sadržaja.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom sa štimalicom	1
4.	Instrument	1
5.	Notna literatura	po potrebi
6.	Klavir	1
7.	Manja tabla	1
8.	Računar	1
9.	Piccolo flauta	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.

- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 10 melodijskih etida, 10 tehničkih etida, 2 djela slobodne forme, sonata i 1 koncert.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnj ispit: etida, djelo manje forme, koncert, (obavezno izvođenje jednog dijela napamet po izboru), kompozicija a prima vista
  - U okviru nastavnog programa obuhvaćena je osnova sviranja na piccolo flauti. Provjera znanja na piccolo flauti :
  - I klasifikacioni period: jedna skala kroz dvije oktave ; jedna etida
  - II klasifikacioni period: jedna skala kroz dvije oktave : jedna etida
  - III klasifikacioni period: jedna skala kroz dvije oktave : jedna etida
  - Godišnji ispit: djelo manje forme u pratnji klavira i djelo cikličnе forme u pratnji klavira (uz obavezu izvođenja programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)

- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilokom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.86. GITARA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala uz metronom, polifonih kompozicija, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva, izvođenje tehničkih i tonskih vježbi u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija, čitanje notnog zapisa kompozicija kroz različite transpozicije, izvođenje javnih nastupa i dalje školovanja. Razvijanje tehničkih sposobnosti, razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =110-120
2. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira kompleksne polifone kompozicije
6. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =110-120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prezentuje skalu koju svira	
2. Definiše **tehnike izvođenja** artikulacije i ornamenata	**Tehnike izvođenja**: vibrato, legato, non legato, tenuto, stakato, portato, markato portamento, glisando i dr.
3. Izvede zadate **tehnike izvođenja** i **efekte**	**Tehnike izvođenja:** tremolo, ornamente i flažolete **Efekte**: tamburin, picikato i razgvado
4. Izvede zadatu skalu koristeći različite **tehnike sviranja**	**Tehnike sviranja**: legato, stakato, punktirano i tremolo
5. Definiše vrste **trozvuka i četvorozvuka**	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski, molski, obrtaji trozvuka, dominantni i umanjeni septakord
6. Izvede povezano zadate trozvuke i četvorozvuke koristeći barehvat	
7. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka**: terce, sekste, oktave i decime
8. Izvede dvozvuke legato	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2, 5 i 7. Za kriterijum 1, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3, 4, 6 i 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje barehvata
- Promjena pozicije kroz različite tonalitete
- Sviranje dvozvuka: terci, seksti, oktava, decima
- Razvoj tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehnička vježba (etida)	
2. Odredi **vrstu tehničkog problema** koji zadata etida obrađuje	**Vrsta tehničkog problema**: skale, razloženi akordi, tehnika palca desne ruke i tremolo
3. Odredi **vrstu takta**, **tonalitet**, **tempo** i **dinamiku** zadate kompleksne etide	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tonaliteta:** dur (C, G, F, D, B), mol (a, e, d, h i g) i dr. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadatu etidu u **odgovarajućem tempu** i sa odgovarajućom dinamikom	**Odgovarajućim tempom**: postepeno od sporijeg ka bržem
5. Izvede **tehnički problem** zadate etide na odgovarajući način	**Tehnički problem:** prstored i prelazi lijeve ruke, položaj prstiju i šake desne ruke

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Razvijanje tehnike lijeve i desne ruke
- Promjena pozicije kroz različite tonalitete
- Sviranje arpeđia

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno u zadatom cikličnom djelu	**Muzički oblik:** sonatni oblik, menuet, rondo i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** kompleksne kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni	
5. Provjeri naštimovanost instrumenta	
6. Izvede zadatu sonatu u odgovarajućem tempu i karakteru	
7. Interpretira javno zadatu kompoziciju ili dijela kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u cikličnim djelima

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik:** menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadatog kompleksnog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
3. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
4. Izvede zadatu kompoziciju poštujući stilske karakteristike	
5. Izvede zadatu kompoziciju u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
6. Izvrši **javnu interpretaciju** zadate kompozicije	**Javna interpretacija:** unapređenje koncentracije, memorije i sigurnosti na sceni
7. Provjeri naštimovanost instrumenta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Razvijanje kreativnosti
- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija
- Upoznavanje različitih stilskih karakteristika

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompleksne polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše stavove polifonih kompozicija	
2. Odredi **vrstu** svakog stava pojedinačno	**Vrsta:** alemanda, kuranta, sarabanda, žiga i dr.
3. Prepozna **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: alemanda, kuranta, sarabanda, žiga i dr.
4. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate kompleksne polifone kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, ¾, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
5. Prepozna temu u akordima uz poštovanje fraziranja i ornamentike	
6. Izvede dva stava polifone kompozicije koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dimamika i agogika
7. Izvrši **javnu interpretaciju** zadate kompozicije ili dijela kompozicije	**Javna interpretacija:** unapređenje koncentracije, memorije i sigurnosti na sceni
8. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Upoznavanje sa baroknim načinom sviranja
- Ovladavanje tehničkim postupcima sviranja polifonije
- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u baroknim djelima

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
2. Definiše **tehniku** lijeve ruke	**Tehnike**: položaj prstiju naspram vrata i polja na gitari
3. Definiše **tehniku** desne ruke	**Tehnike:** tirando i apojando, pravilan položaj desne ruke u kome će sa lakoćom izvesti navedene tehnike
4. Prepozna **tehničke nedostatke** u kompozicijama koje svira	**Tehnički nedostaci**: artikulacija skokova lijeve ruke iz pozicije u poziciju
5. Interpretira tehničku ili tonsku vježbu u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
6. Interpretira **tehnike izvođenja** i **efekte**	**Tehnike izvođenja:** tremolo, ornamente i flažolete i efekte **Efekti**: tamburin, picikato i razgvado

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2 i 3. Za kriterijume 1 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija lijeve i desne ruke
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **muzički oblik** kompozicije koju svira	**Muzički oblik**: sonata, minijatura, koncert, sonatni oblik i dr.
2. Prepozna vrstu takta, tempo, dinamičke oznake, tonalitet zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju parlato	
4. Izvede zadatu kompoziciju prima vista u sporijem tempu poštujući muzičke oznake	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Razvijanje spretnosti i sposobnosti snalaženja u složenim situacijama
- Osposobljavanje za samostalni rad

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Gitara IV omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovitog učenika na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ga interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenika na razvoj njegovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Nadarenost se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetnočkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala

- A. Karlevaro:Serie didactica 2-4
- S. Tennant: Pumping Nylon
- H. Quine: Guitar scales and arpegios,
- E. Pujol:Escuela resonada de la Guitara 2-4
- J.Sagreras:Le quinte lezioni di chitara
- H. Kappel: The Bible of Classical Guitar Technique

Etide

- H. V. Lobos: 12 etida
- Đ. Regondi: 10 etida za gitaru
- E. Pujol: Etide za gitaru
- N. Coste : Etide op. 38
- D. Bogdanovic: Sedam etida
- F. Sor: Etide op. 29, op. 6
- M. Djulijani: Etide op. 48
- Sor- Segovija: 20 etida
- L. Legnani: Capricci op.20
- F. Tarega: Etide

Polifone kompozicije

- J. S. Bach: Laut suite 1, 2, 3, 4
- J. S. Bach:Celo suite 1-6
- S. L. Weiss: Suite
- Dž. Duarte: Engleska svita
- G. Sans: Suita espanola
- L. Brauer: Crni Decameron
- A. Tansman: Suite in mondo Polonico

- D. Bogdanovic: Levantinska svita

Napomena: Nastavnik ima mogućnost izbora dva ili više stava polifonih kompozicija. U sličaju svite, partite ili sonate preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova.

Varijacije

- L. Legnani: Introdukcija, tema sa varijacijama op. 64
- F. Sor: Fantazije
- M. Đulijani: Varijacije za gitaru
- L. Brouer: Varijacije na Djangovu temu
- S. Rak: Varijacije
- D. Bogdanovic: Bluz i sedam varijacija
- D. Aguado: Variaciones brillantes
- M. Ponce: Tema varie et finale

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- M. C. Tedesco: Tarantella
- J. Turina: Seviljana
- N. Koskin: Pad ptica
- J. Rodrigo: Tri spanska komada
- L. Brauer: Elogio de la danza
- E. Pujol: Guajira
- A. M. Barrios: Katedrala

Koncerti

- A. Vivaldi: Koncerti za gitaru i orkestar
- M. Giuliani: Koncert za gitaru i orkestar u A-duru
- L. Bokerini: Koncert za gitaru i orkestar u E – duru
- M. K. Tedesco: Koncert za gitaru i orkestar
- J. Rodrigo: Fantazija za džentlmena
- J. Rodrigo: Concerto de Aranjuez

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Violina	2
2.	Pult	1
3.	Note	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Stopica	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine
  - I klasifikacioni period: Skala i etida
  - II klasifikacioni period: Skala i 2 stava barokne svite
  - III kolokvijum: Kompozicije male forme
  - Napomena: Program na kolokvijumima se izvodi napamet
  - U skladu sa procjenom profesora učenik može izvoditi drugačiji odabir kompozicija na kolokvijumima
  - Godišnji ispit: 1 skala sa odgovarajućom kadencom, 1 etida, sonata, 3 igračka stava svite ili fuga, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme (uz obavezu izvođenje programa na godišnjem napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu
- Dva uspješna javna nastupa (po jedan u svakom polugodištu)

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilokom obrade zadatih kompozicija i dr.)

- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.87. HARFA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individulano.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje kompleksnih kompozicija (skala, etida, muzičko djelo male i/ ili slobodne forme, sonata, sonatina, svita) iz nota i napamet, izvođenje javnih nastupa i dalje školovanje. Razvijanje tehničkih sposobnosti, razmišljanja, kreativnosti, kritičkog mišljenja, strpljivosti i marljivosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =110-120
2. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira kompleksne polifone kompozicije
6. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 110-120**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pedalni dijagram za skalu koju svira	
2. Prezentuje postavku prstiju	
3. Izvede različite **tehnike izvođenja**	**Tehnike izvođenja:** legato, non legato, stakato i tenuto
4. Definiše vrste **trozvuka i četvorozvuka**	**Trozvuci i četvorozvuci:** durski, molski, obrtaji trozvuka, dominantni i umanjeni septakord
5. Izvede trozvuke i četvorozvuke kao **arpeđo**	**Arpeđo:** razloženi i seko (secco)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2, 3 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pedalna tehnika
- Razvijanje prsne tehnike
- Sviranje arpeđa (razloženo i seko)

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe (etide)	
2. Odredi **vrstu tehničkog problema** koji zadata etida obrađuje	**Vrsta tehničkog problema:** skale, razloženi akordi i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tonalitet**, **tempo**, **dinamiku** zadate etide	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tonaliteta:** durski (C, G, F, D, B), molski (a, e, d, h i g) i dr. **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadatu etidu u odgovarajućem tempu	
5. Izvede **tehnički problem** zadate etide na odgovarajući način	**Tehnički problem**: položaj prstiju i šake; prstored, skokovi i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pedalna tehnika
- Razvijanje prsne tehnike
- Prstored
- Sviranje arpeđa

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Prepozna **oblik stava** zadate sonate koji izvodi	**Oblik stava**: sonatni oblik, rondo, menuet i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede prvi stav (ili drugi i treći stav) sonate na harfi koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadatog djela	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Razvijanje kreativnosti
- Ovladavanje i primjena tehnike (prsne i pedalne)
- Upoznavanje različitih stilskih karakteristika

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije	**Muzički oblik**: menuet, sicilijana i dr.
2. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8, 7/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
3. Izvede zao muzičko djel male i/ ili slobodne forme u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dinamika i agogika
4. Izvede zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme poštujući **stilske karakteristike**	**Stilske karakteristike**: predudare, akcentovanje, agogiku i dinamiku
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja zadate kompozicije	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ovladavanje i primjena tehnike za izvođenje laganih minijatura i virtuoznih kompozicija
- Stilske karakteristike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompleksne polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **stavove barokne svite**	**Stavovi barokne svite**: preludijum, sarabanda, žiga i dr.
2. Odredi **muzički oblik** svakog stava pojedinačno	**Muzički oblik**: preludijum, sarabanda, žiga i dr.
3. Odredi **vrstu takta**, **tempa** i **dinamike** zadate polifone kompozicije koju svira	**Vrste takta:** 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 2/2 **Vrste tempa:** grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Vrste dinamike:** ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff
4. Izvede zadate stavove zadate polifone kompozicije u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Odabere odgovarajuću poziciju na sceni u cilju dobijanja kvalitetnog tona	
6. Provjeri naštimovanost instrumenta prije izvođenja	
7. Izvrši javnu interpretaciju zadate polifone kompozicije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Upoznavanje sa baroknim načinom sviranja
- Ovladavanje tehničkim postupcima sviranja polifonije
- Fraziranje i interpretacija
- Artikulacija u baroknim djelima

6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi vježbe u cilju rješenja tehničkog problema	
2. Pokaže vježbe za pedalnu tehniku	
3. Pokaže vježbe za prsnu tehniku	
4. Prepozna sopstvene tehničke nedostatke u kompozicijama koje svira	
5. Interpretira zadatu jednostavnu tehničku ili tonsku vježbu u odgovarajućem tempu	
6. Interpretira ornamente, flažolete, **efekte**	**Efekti:** "metalni zvuk", ksilofonični zvuk, ksiloharmonični zvuk i flažoleti na trećini žice

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Razvijanje tehničkih sposobnosti, primjena pedalne i prsne tehnike
- Upoznavanje različitih stilskih karakteristika

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** kompozicije koju svira	**Muzički oblik**: sonata, minijatura, svita, sonatni oblik i dr.
2. Prepozna **vrstu takta, tempo, dinamičke oznake, tonalitet** zadate kompozicije	**Vrste takta**: 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 2/2 **Vrste tempa**: grave, lento, largo, adagio, adante, moderato, allegro, vivace, presto i dr. **Dinamičke oznake**: ppp, pp, p, mp, mf, f, ff i fff **Tonalitet:** durski (C, D, G i dr.), molski (a, h, e i dr.) i dr.
3. Izvede zadatu kompoziciju parlato	
4. Izvede zadatu kompoziciju prima vista na harfi u sporijem tempu poštujući muzičke oznake	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harfa IV omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja - muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi praktične vježbe i kompozicije. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećavanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Ipak, učestalost nastupa ne treba da ide na štetu pređenog gradiva, kao ni na kvaliteta izvođenja.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovitog učenika na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ga interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenika na razvoj njegovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Nadarenost se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetničkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- E. Larivière, Exercices et études
- L. Magistretti, 51 exercises
- H. Renie, Method for Harp
- C. Salzedo, Conditiong exercises
- C. Salzedo, Modern study
- R. N. Ch. Bochsa,110 Exercices journaliers
- B. Bagatti, Esercizi tecnici
- L. M. Magistretti, 51 Esercizi giornalieri
- A. Zamara, Harp method
- R. N. Ch. Bochsa, Etude (lakši opus za čitanje prima vista)

Etide:

- F. J. Dizi, 48 Etudes
- L. Concone, Etudes
- J. M. Damase, Etudes
- R. N. Ch. Bochsa, Etudes
- E. Schüker, Etudes
- R. N. Ch. Bochsa, Op. 34 (II dio
- R .N. Ch. Bochsa, Vingt études (II dio)
- A. Zabel, Koncertna etida
- J. M. Damase, Etude (II dio)
- E. Schmidt, Etude (1-6)
- W. Posse, 8 Grosse etuden (br. 2, 7)

Djela starih majstora (polifone kompozicije):

- D. Scarlatti, Sonata, Sonata in A (Kondonasis)
- I. Albeniz, Sonate

- G. F. Händl, Variacije, Passacaglia
- G. F. Händl, Preludijum i Toccata
- J. S. Bach - Grandjany, 12 Etudes
- J. S. Bach, Svita BWV 1009
- The baroque harp - 18 favorite pieces (F. Sacchi)
- J. G. Albrechtsberger, Partita u F-duru
- Bach, Piece en sol
- A. H. Lapine, Sonata No.1
- D. Scarlatti, Sonate - e mol, f mol i E dur
- G. F. Haendel, Giga
- J. S. Bach, Bouree, Dix piéces

Ciklične kompozicije:

- M. Tournier, Quatre préludes
- J. L. Dussek, Sonata br.2 za harfu op.34
- J. Perry, Sonate
- J. B. Cardon, Sonate op.7, br.2. u F- duru; op.7 br. 3 u B-duru
- J. B. Krumpholz, Sonate
- V. Mortari, Sonatina prodigio
- C. Franck, Svita; G. Hicks, Sonata
- M. Tournier, Tema con variazioni
- G. B. Pesceti, Sonata
- A. H. Le Pen, Sonata No.1
- D. Scarlatti, Sonate u e-molu, f-molu i u E-duru

Koncerti:

- G. Ch. Wagenseil, Koncert
- Z. Ciglič, Concertino
- W. A. Mozart, Koncert za flautu i harfu
- W. A. Mozart (ar.Srebotnjak), Concerto in C-major
- K. D. von Dittersdorf, Koncert u A-duru
- J. G. Albrechtsberger, Koncert u C-duru
- J. K. Krumpholz, Koncert u B-duru
- N. Rota, Koncert za harfu
- J. L. Dussek, Koncert za harfu u E-duru

Napomena: Nastavnik ima mogućnost izbora dva ili više stava polifonih kompozicija. U sličaju svite, partite ili sonate preporučuje se da se učenik upozna sa sadržajem ostalih stavova.

Muzička djela male i/ ili slobodne forme (19.,20. i 21. vijek):

- G. Pièrne, Impromptu caprice
- A. Zabel, Koncertna etida
- A. Hasselmanns, Koncertna etida
- M. Tournier, Koncertna etida
- F. Godefroid, Koncertna etida
- M. Grandjany, Fantazija na temu Hajdna
- H. Renie, Scherzetto
- C. Debussy, En bateau, Arabesque
- N. Rota, Sarabanda i Toccata
- M. Glinka, Variacije na temu Mocarta
- J. S. Bach, Bourrée, Dix piéces
- G. F. Händel, Giga
- O. Respighi, Siciliana
- C. Saint-Sëns, Fantasie op. 95

- M. Tournier, Vers la source dans le bois
- H. Renie, Contemplation
- A. Hasselmans, Gitane

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pedalna harfa	2
2.	Pult	2
3.	Note	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Podesiva stolica	2
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I kolokvijum: Skala i etida
  - II kolokvijum: Skala i 1 stav cikličnog djela
  - III kolokvijum: 1 kompozicija male forme
  - Godišnji ispit: 1 etida, sonata, sonatina ili dva stava svite i 1 kompozicija po slobodnom izboru (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu se izvodi napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu.
- Dva uspješna javna nastupa (po jedan u svakom polugodištu).

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II

- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.88. HARMONIKA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individulano.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje polifonih kompozicija, kompozicija pisanih za čembalo do 1800. godine, cikličnih kompozicija, kompozicija virtuoznog karaktera, kompozicija lirskog karaktera, sviranje a prima vista kompozicija za grupno muziciranje. Razvijanje kritičkog odnosa prema osnovnim elementima muzičkog izvođenja, kompetencija za rješavanje problema, vještina kritičkog mišljenja, tačnosti, preciznosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira polifonu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva
2. Odsvira kompoziciju pisanu za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine
3. Odsvira cikličnu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira kompoziciju lirskog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka
6. Odsvira a prima vista kompozicije za grupno muziciranje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifonu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede zadatu polifonu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz istovremeno slušanje i izvođenje više glasova	
2. Izdvoji glasove zadate polifone kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva dinamički i artikulacijski	
3. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate polifone kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu	
4. Izvede memorijski stabilno, poštujući ulogu i značaj svih glasova u zadatoj polifonoj kompoziciji kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
5. Izvede ornamentiku, stilski tačno i precizno u zadatoj polifonoj kompoziciji kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
6. Primjeni različite registre (uključujući transponovanje za oktavu više ili niže) u zadatoj polifonoj kompoziciji kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
7. Izvede zadatu polifonu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva, demonstrirajući manuelnu spretnost kroz koordinaciju pokreta desne i lijeve ruke	
8. Izvede zadatu polifonu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva sa ravnim, zategnutim mijehom i nečujnim promjenama mijeha	
9. Izvede zadatu polifonu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva na visokom umjetničkom nivou	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 9.

Predložene teme

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifonu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- J.S.Bah: Dobro temperovani klavir, I, II sveska (po izboru), Orguljski preludijumi i fuge (po izboru) Engleske i Francuske svite (po izboru) - J.Pahelbel: Djela za orgulje (po izboru) - D.Bukstehude: Djela za orgulje (po izboru) - D.Šostakovič: 24 Preludijuma i fuge (po izboru) - C.Frank: Djela za orgulje (po izboru)	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju pisanu za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate kompozicije pisane za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu	
2. Izvede različite vrste artikulacije, dinamike, agogike, poštujući stilske karakteristike epohe u zadatoj kompoziciji pisanoj za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
3. Izvede ornamentiku stilski precizno i tačno u zadatoj kompoziciji pisanoj za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
4. Izvede zadatu kompoziciju pisanu za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva aktivno vodeći mijeh, sa tačnim i nečujnim promjenama, primjenjujući dinamička nijansiranja	
5. Izvede stilski i karakterno tačno zadatu kompoziciju pisanu za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
6. Izvede zadatu kompoziciju pisanu za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva na visokom umjetničkom nivou	
7. Prezentuje zadatu kompoziciju pisanu za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva na javnom nastupu	
8. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike:** analiza kritike javnog nastupa i formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 8. Za kriterijume od 1 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- D.Skarlati : Sonate (po izboru)
- A.Skarlati: Sonate (po izboru)
- F.Kupren:Kompozicije po izboru
- K.Daken: Kompozicije po izboru
- Ž.F.Ramo: Kokoška, Egipćanka, Kiklopi

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira cikličnu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši odabir najudobnijeg prstoreda i unošenje u notni tekst kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvede svaki stav zadate ciklične kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva stilski i karakterno primjenom različitih artikulacija, dinamike, mikrodinamike, agogike i fraziranja	
3. Izvede više karakterno različitih stavova zadate ciklične kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva, koje objedinjuje u jednu cjelinu,poštujući oznake za tempo	
4. Izvede precizno ritmičko-melodijski sadžaj zadate ciklične kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva primjenjujući elemente sitne i krupne tehnike, koristeći različite **tehnike vođenja mijeha**	**Tehnike vođenja mijeha:** tremolo, triolni i kvartolni rikošet
5. Interpretira **savremene notne zapise** orginalnih cikličnih kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Savremeni notni zapisi:** glisando prstom, glisando šakom, netemperovani glisando (glisando na jednom tonu), vibrato desnom i lijevom rukom, klasteri, udar rukom u mijeh, u dekl, udarac nogom o pod i primjena dugmeta za vazduh
6. Izvede zadatu cikličnu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva primjenjujući **izvođačke pokrete**	**Izvođački pokreti**: pravilno držanje instrumenta i tijela, pravilno disanje tokom sviranja, kontakt sa instrumentom, kontrola pritiska dirke, kontrola vođenja mijeha i kontrola zaustavljanja mijeha
7. Izvede tehničke i muzičke elemente zadate ciklične kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva kao nerazdvojne cjeline	
8. Prezentuje zadatu cikličnu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva na javnom nastupu	
9. Izvede zadatu cikličnu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva na visokom umjetničkom nivou	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira cikličnu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 8. Za kriterijume 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- J. Feld: Četiri intermeca
- A.Šnitke: Bajka o revizoru
- A. Bonakov: Simfonija br. 1 i br. 2 , Sonata na temu Paganini, Sonata Balada
- A.Nagaev: Sonata
- A.Vivaldi: Ljeto, Zima
- F. Angelis: Svita Impas; Svita: Peking
- A. Kusjakov: Sonate 1-7, Likovi odlazećeg vremena, Partita
- V. Zubicki: Karpatska svita
- V.Semjonov: Donska rapsodija
- A. Pribilov: Sonata br. 5
- V. Zolorajov Sonata br. 3, Partita br. 1-3

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede precizno ritmičko-melodijski sadžaj zadate kompozicije virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva primjenjujući elemente sitne i krupne tehnike, koristeći različite **tehnike vođenja mijeha**	**Tehnike vođenja mijeha:** tremolo, triolni i kvartolni rikošet
2. Izvede različite vrste artikulacija u zadatoj kompoziciji virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva u desnoj i lijevoj ruci	
3. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva primjenjujući tri različita tempa	
4. Izvede tehničke i muzičke elemente u zadatoj kompoziciji virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva kao nerazdvojne cjeline	
5. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva sa dinamikom vođenja mijeha nečujno mijenjajući pravac kretanja mijeha	
6. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz primjenu različite artikulacije, dinamike, mikrodinamike, agogike, fraziranja	
7. Interpretira zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva na javnom nastupu poštujući zadati tempo	
8. Izvede zadatu kompoziciju virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva na visokom umjetničkom nivou	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 8.

Predložene teme

- P.Londonov: Skerco-tokata
- K.Bom: Perpetum mobile

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- A. Bacini: Igra patuljaka - E.Derenko: Tokata - F.Mendelson: Skerzo - P.Makonen: Tango tokata , Like swan, Let iznad vremena - G.Hermosa: Fragilsimo - F. Angelis: Ritmička kutija; Omaž Paku - Šmit: Tokata br. 1 i 2 - J. Ganzer: Fantazija 84 - V. Vlasov: ;Telefonski razgovor - V. Semjonov: Kapris br. 1-3 - J. Zarembski: Tarantelle - N. Paganini: Kapris, Perpetum mobile; Paganini-List: La campanella - Lundkvist: Šest komada - V.Lobos: Ples bijelog indijanca	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju lirskog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik i fakturu zadate kompozicije lirskog karaktera **zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
2. Izvede tačan ritmičko-melodijski sadržaj zadate kompozicije lirskog karaktera **zahtjevnih interpretativnih zadataka** uz primjenu različite artikulacije, agogike, dinamike, mikrodinamike	
3. Izvede zadatu kompoziciju lirskog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka sa dinamikom vođenja mijeha nečujno mijenjajući pravac kretanja mijeha	
4. Izvede izražajno melodijsku liniju u zadatoj kompoziciji lirskog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka primjenjujući legato	
5. Izvede elemente krupne tehnike (akorde) u zadatoj kompoziciji lirskog karaktera složene zahtjevnih interpretativnih zadataka primjenjujući legato	
6. Mijenja nečujno registre u toku izvođenja zadate kompozicije lirskog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka	
7. Interpretira zadatu kompoziciju lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva na visokom umjetničkom nivou	
8. Interpretira zadatu kompoziciju lirskog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva na javnom nastupu poštujući zadati tempo	
9. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike:** analiza kritike javnog nastupa i formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 9. Za kriterijume od 2 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- V.Trojan: Razrušena katedrala
- V.Semionov: Kalina krasnaja

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju lirskog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- L.A.Desjatnikov: Nokturno - F.Angelis: Romansa, Enterijer - E.Granados: Orijentalni ples - P.I.Čajkovski:Jun - F.Mendelson: Pjesma bez riječi, Proljećna pjesma - S. Rahmanjinov: Vokaliza, Barkarola - S.Vojtenko: Otkrovenje - I druge kompozicije slične težine po izboru nastavnika	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira a prima vista kompozicije za grupno muziciranje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu notnog teksta** zadate kompozicije za grupno muziciranje	**Analiza notnog teksta**: tonatitet, tempo, dinamika, artikulacija, prstored, ritam i promjene kretanja mijeha
2. Izvede dionicu zadate kompozicije za grupno muziciranje, trudeći se da unaprijed prati notni tekst	
3. Izvede dionicu zadate kompozicije za grupno muziciranje, trudeći se prati i ostale dionice u partituri	
4. Prepozna zvučni zapis zadate kompozicije za grupno muziciranje na osnovu čitanja s lista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Jednostavne kompozicije za kamerne ansamble i orkestar po izboru

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Harmonika IV omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Nastava harmonike planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Predmet po svojoj prirodi omogućava afektivni, psiho-motorički, spoznajni, estetski i psiho-socijalni razvoj. Zbog toga treba kombinovati sve muzičke aktivnosti (izvođenje, stvaranje i slušanje) u skladu sa razvojnim mogućnostima učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Tokom realizacije nastave treba podsticati kritički razvoj i odnos učenika prema osnovnim elementima muzičkog izvođenja, a kroz samostalno bavljenje instrumentom formiranje radnih navika. Nastavnik treba posebno da obrati pažnju na pravilan položaj tijela učenika tokom sviranja. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara njegovim mogućnostima i da li doprinosi njegovom napredovanju i usavršavanju. Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J.S.Bach: Mali orguljski preludijumi i fuge; Dobro temperovani klavir I, II.
- D.Scarlatti: Sonate.
- A.Skljarov: Zbornik (KNP, 2001).
- F.Lips: Antologija I (Moskva, „Muzika”, 1984).
- F.Lips: Antologija II (Moskva, „Muzika”, 1985).
- F.Lips: Antologija III (Moskva, „Muzika”, 1986).
- F.Lips: Antologija IV (Moskva, „Muzika”, 1987).
- F.Lips: Antologija V (Moskva, „Muzika”, 1988).
- F.Lips: Antologija VI (Moskva, „Muzika”, 1989).
- F.Lips: Antologija VII (Moskva, „Muzika”, 1990).
- F.Lips: Antologija VIII (Moskva, „Muzika”, 1991).
- F.Lips: Antologija IX (Moskva, „Muzika”).
- F.Lips: Antologija X (Moskva, „Muzika”, 2004).
- F.Angelis: Pieces for accordeon de concert (Saint-Petersburg, „Compositor”, 2003).
- V.Zolotaryov: Izabrane kompozicije(Moskva, „Sovjetski kompozitori”, 1973).
- Repertoar A.Romanova (Moskva, 2001).

Drugi izvori:

- www.goldaccordion.com
- www.gorkahermosa.com

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Harmonika	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	2
4.	Metronom	1
5.	Uređaj za reprodukciju audio i video zapisa	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđene su komisijske provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: kompozicija pisana za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine
  - II klasifikacioni period: jedan-dva stava ciklične kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva
  - III klasifikacioni period: kompozicija virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva
  - Napomena: Program na komisijskim provjerama na kraju svakog klasifikacionog perioda se izvodi napamet. U skladu sa procjenom profesora, učenik može izvoditi drugačiji odabir kompozicija.
  - Godišnj ispit: polifona kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva, kompozicija pisana za čembalo kompleksnih interpretativnih zahtjeva do 1800. godine, ciklična kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva, kompozicija virtuoznog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva, kompozicija lirskog karaktera zahtjevnih interpretativnih zadataka (uz obavezu izvođenje godišnjeg ispita napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda i komisijske ocjene sa kolokvijuma
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine;
- Dva javna nastupa u toku školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II

- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.89. HORNA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje kopleksnih tehničkih i tonskih vježbi, pravilno disanje tokom izvođenja, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=120-160, sviranje etida, cikličnog i muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva, čitanje sa lista notnog zapisa kompleksnih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno kompleksne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120 - 160
4. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno kompleksne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vrste disanja**	**Vrste disanja:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Primijeni **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Disanje

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno, uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronome, bending, vježbe za intonaciju i frulato
5. Uradi složenije **dnevne studije**	**Dnevne studije:** složenije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe,dupli i tripli jezik, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120 – 160**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske, molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale razloženo kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski, molski i razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni i razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi	
4. Interpretira zadate etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, **kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	**Kompleksna muzička građa:** tehnički i tonski kompleksnija djela
2. Izvrši analizu epohe zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** zadatog cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** zadatog cikličnog djela	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija kroz različite transpozicije i ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni transpoziciju	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kroz **različite štimove**	**Različiti štimovi:** in C, in B, in F i dr.
5. Izvrši analizu zadatog primjera kroz **različite ključeve**	**Različiti ključevi:** violinski i bas
6. Izvede zadati primjer kroz različite štimove	
7. Izvede zadati primjer kroz različite ključeve	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 6 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Horna IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Teoriski dio nastave treba usmjeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasniti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom dijelu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke i tonske vježbe:

- Ifor James: Warming up
- Thompson: Daily warm up and workout for horn
- J.B. Arban: 4. sveska

Etide:

- Gale: etide op.13
- B. E. Mueller: Volume 2
- M. Alphonse: 3. sveska
- H. Neuling: Etuden fur tiefes Horn, Heft 1

Djela krupne forme:

- J. Rheinberger: Horn Sonata op 178
- F.Strauss: Theme and Variations op 13
- W.A. Mozzart: Horn Concerto No 4

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
3.	Metronom	1
4.	F horna	1
5.	B horna	1
6.	Notna literatura (književna i zvučna).	po potrebi
7.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD);	1
8.	pianino ili klavinova	1
9.	manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr..	1
10.	Računar.	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida:
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit: jedna etida, djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepataiz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.90. KLARINET IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje svih durskih i molskih skala, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva, izvođenje kompleksnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa kompleksnih kompozicija i složenih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira sve durske i molske skale
3. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija i zahtjevnih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi kompleksne vježbe za artikulaciju	
3. Uradi kompleksne vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Kompleksne tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira sve durske i molske skale**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala**: Molske, durske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** U različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira sve skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** Stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz sve durske i molske skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz sve durske i molske skale	
6. Interpretira septakorde kroz skale sve durske i molske skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2 .Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sve durske i molske skale

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste** etide	**Vrste etida**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve **dinamičke** i **agogičke** oznake zahtjevne etide	**Dinamičke:** forte, piano, crescendo, mezzo piano i dr **Agogičke**: accelerando, ritardando i dr
3. Prepozna tehničke probleme u zahtjevnoj etidi	**Problem**: skokovi, pasaži i dr
4. Interpretira zadate zahtjevne etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2 .Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompleksne melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši analizu kompleksnog cikličnog djela	
3. Prepozna stil i karakteristike epohe kojoj zadato djelo pripada	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja za kriterijume od 1 do 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita s lista notni zapis kompleksnih kompozicija i zahtjevnih orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u pravom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompleksne kompozicije i zahtjevna orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klarinet IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja klarineta. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide, skale i tehničke vježbe:

- Johann Muller - 22 Clarinet Etudes
- Fritz Kropsch - 416 etudes for clarinet vol. 1, 2, 3, 4
- Daniel Bonade - Phrasing Studies for Clarinet
- B.Brun 3. i 4. sveska
- H. Klose – Methode complete de clarinette
- Opperman – Modern daily studies
- Paul Jeanjean – Vade mecum du Clarinettiste
- G. Pares – Scales for clarinet,
- L. Blatt – Etide
- A. Grgin – etide
- Cavalini etudes and caprices
- C. Rosse – 40 i 32 etudes for clarinet
- Wideman, Clarinet Fundametals
- Reiner Wehle 1. i 2. sveska
- J. S. Bach/Giampieri 21 pezzi per clarinetto
- Pilafian/Sheridan – The breathing gym,

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- Mozart menuet
- Rossini tema i varijacije
- A. Grgin – kapriča
- A. Grgin - varijacije za klarinet i klavir 1 i 2
- L. Excoffier – Rapsodie provencale for clarinet and piano
- H. Rabaud – Solo de concours
- A. Messager – Solo de concours
- J. Ed. Barat - komad u g mollu
- J. Mouquet – Solo de concours
- B.Kovacs - Hommages
- B.Brun – 4 minijature za klarinet i klavir
- G. Finzi – Five bagatelles
- D. Despic – devet igara za klarinet solo

Koncerti:

- V. Tuček – Concerto B dur
- C. P. Stamitz – koncert B dur / Es dur
- J. V. Knežek – Koncerti 1, 2 i 3
- F. Hoffmajster – Concerto no.1
- F. Kramar – Concerto Es dur
- C.M. Weber – Concertino

Sonate:

- C. Saint-Saens – Sonata za klarinet i klavir
- F. Devienne – Sonata za klarinet i klavir 1 i 2
- F. Danzi – Sonata za klarinet i klavir
- F. Mendelssohn – Sonata za klarinet i klavir
- B. Vlahek – Sonata za klarinet i klavir
- N. Rota – Sonata za klarinet i klavir

Čitanje s lista:

- Izbor iz etida
- Robert Mcginnis – Orchestral excerpts

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klarinet	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	100

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: sve durske i molske skale, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida, 2 djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva i 2 ciklična djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva (sonata i koncert).
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale i jedno slobodno djelo ili dio cikličnog djela
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale i jedna tehnička etida;
  - Godišnj ispit: skala, jedna etida, slobodno djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva, koncert (uz obavezu izvođenje koncerta napamet) i jedan primjer čitanja s lista.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilokom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u

praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.91. KLAVIR IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorisjka nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individulano.

2. Cilj modula:

- Usvajanje teoretskog znanja i njegovo povezivanje sa izvođačkom praksom. Osposobljavanje za interpretaciju djela razlicitih epoha i stilova i postizanje efikasnosti izvođačkog aparata, radom na tehničkim vježbama i kompozicijama kompleksnih interpretativnih zahtjeva. Razvijanje muzičke fantazije i formiranje kriterijuma u oblasti muzičke estetike i osposobljavanje ucenika za javne nastupe.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120-130
2. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira kompleksne polifone kompozicije
6. Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
7. Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120-130**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove: skala, trozvuk i septakord	
2. Objasni princip promjene pozicije u izvođenju skale, trozvuka, dominantnog i umanjenog septakorda	
3. Savlada sve durske i molske skale sa elementima, tokom **tri klasifikaciona perioda**	**Tri klasifikaciona perioda:** 1. G-dur, e-mol, D-dur, h-mol, F-dur, d-mol, B-dur, g-mol; 2. A-dur, fis-mol, E-dur, cis-mol, Es-dur, c-mol, As-dur, f-mol; 3. H-dur, gis-mol, Fis-dur, dis-mol, C-dur, a-mol, Des-dur i b-mol
4. Izvede **durske** i **molske skale** uz primjenu pravilnog prstoreda i **dinamičkog nijansiranja**	**Durske i molske skale**: u razmaku octave kroz četiri oktave, paralelno i suprotno, u razmaku terce, sekste i decime kroz četiri oktave i paralelno **Dinamičko nijansiranje**: uzlazno kretanje – krešendo i silazno - dekrešendo
5. Izvede **hromatske skale** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Hromatske skale:** u razmaku octave, terce, sekste i decime kroz četiri oktave i paralelno
6. Izvede **durske i molske trozvuke sa obrtajima** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Durski i molski trozvuk sa obrtajima:** veliko razlaganje kroz četiri oktave, paralelno i 11 arpeđa od bijelih dirki
7. Izvede **dominantne i umanjene septakorde sa obrtajima** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Dominantni** i **umanjeni septakord sa obrtajima**: veliko razlaganje kroz četiri oktave i paralelno
8. Izvede **duple oktave** uz primjenu pravilnog prstoreda	**Duple oktave**: u razmaku oktave, terce, sekste i decime i paralelno
9. Izvede **duple terce** uz primjenu pravilnog prstoreda	**Duple terce**: kroz dvije oktave u osminama i paralelno
10. Demonstrira slobodu pokreta i koordinaciju između **djelova sviračkog aparata**	**Djelovi sviračkog aparata**: prst, šaka, zglob, podlaktica, lakat, nadlaktica i rameni pojas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 10 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ljestvica
- Akordi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji najpoznatije klavirska djela didaktičkog i instruktivnog karaktera i njihove autore	
2. Navede **vrste etida** za usavršavanje pijanističke tehnike	**Vrste etida:** za sitnu tehniku – sviranje u poziciji, rotacioni pokreti, izvođenje pasaža, trilera, repeticija, arpeđa, smena ruku; za krupnu tehniku – sviranje akorada, oktava, duplih nota i kombinacije različitih tehničkih zadataka
3. Primijeni vježbe promjene artikulacije	
4. Primijeni vježbe promjene akcenata	
5. Primijeni vježbe promjene brzine tonova (ritmičke promjene)	
6. Primijeni vježbe rotacije i polurotacije (sa i bez fiksiranja palca)	
7. Primijeni vježbanje po pozicijama, kao i zaustavljanja na prvom tonu sledeće pozicije	
8. Primijeni dinamičko nijansiranje u vježbanju	
9. Izvede etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva sa različitom tehničkom problematikom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Istorija klavirske literature
- Pijanistička tehnika

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke forme** koji formiraju sonatni ciklus	**Muzičke forme:** sonatni oblik, varijacija, složena pjesma, menuet, skerco, rondo i fuga
2. Navede **djelove** i **elemente građe sonatnog oblika**	**Djelovi sonatnog oblika:** uvod, ekspozicija, razvojni dio, repriza i koda **Elementi građe sonatnog oblika:** prva tema, most, druga tema i završna grupa
3. Navede stavove klavirskog koncerta	
4. Izloži **strukturu Ronda** i **građu oblika Tema sa varijacijama**	**Struktura ronda**: tema (refren) i prelazi (kupleti, međustavovi, epizode) **Građa oblika Tema sa varijacijama:** tema, varijacioni motiv i varijacije
5. Odredi **karakter tema** i **sredstva muzičkog izraza** na zadatim primjerima	**Karakter tema:** odlučan, muževan, heroičan, nježan, lirski i graciozan **Sredstva muzičkog izraza:** ritam, melodija, harmonija**,** tempo**,** dinamika, agogika i artikulacija
6. Primjeni **tehničke vježbe** u cilju savlađivanja složenih elemenata klavirske fakture	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene, ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova, vježbanje desnom i lijevom rukom pojedinačno
7. Realizuje izražajnost fraziranja u skladu sa autorskim tekstom i karakteristikama **muzičke epohe** i stila	**Muzičke epohe**: klasicizam, romantizam i XX vijek
8. Interpretira **ciklično djelo** kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Ciklično djelo**: sonata, koncert, tema sa varijacijama i rondo

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 6 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni ciklus
- Sonatni oblik
- Muzički oblici

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Sagleda **karakteristike muzičke epohe** i **stila** muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Muzičke epohe:** romantizam, impresionizam, XX vijek i savremena muzika **Karakteristike stila**: tempo, način artikulacije, dinamički aspekt i karakteristično fraziranje
2. Prepozna **karakter** muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Karakter:** heroičan, tragičan, svečani, nježan, lirski, graciozan, humorističan, groteskni i dr.
3. Izvrši analizu forme i harmonske strukture muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
4. Primijeni **tehničke vježbe** u cilju savladavanja tehničkih problema u muzičkim djelima slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene, ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova, vježbanje desnom i lijevom rukom pojedinačno
5. Dostigne kvalitetan ton i kontrolu zvuka u muzičkim djelima slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
6. Primijeni izražajno fraziranje u skladu sa stilom muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
7. Primijeni desnu i lijevu pedalu u skladu sa karakterom kompozicije, autorskim tekstom i karakteristikama muzičke epohe i stila	
8. Izvede muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 8 potrebe su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičke epohe
- Harmonski plan
- Muzički oblici

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- Pijanistička tehnika	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompleksne polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna karekter datog polifonog djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
2. Analizira formu i harmonsku strukturu polifonog djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
3. Primijeni **tehnicke vježbe** u cilju savladavanja tehničkih zahtjeva u polifonim djelima kompleksne gradje	**Tehničke vježbe:** ritmičke promjene, promjena metričke pulsacije u cjelinama, promjene artikulacije, dimaničke promjene i ponavljanje tonske grupe sa zadržavanjem tonova
4. Primjeni odgovarajuči tip artikulacije u skladu sa datim polifonim djelom kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
5. Izvrši oblikovanja i kontrolu tona radi dostizanja što kvalitetnije zvučne slike	
6. Oblikuje frazu u skladu sa osnovnim principima polifonig djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
7. Izvede **ukrase** u skladu sa karakteristikom stila	**Ukrasi**: dugi predudar, kratki predudar, višestruki predudar, grupeto, praltriler, mordent i triler
8. Izvede kompleksne polifono djelo u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za krioterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Polifonija
- Imitacija
- Kontrapunkt
- Ukrasi (ornamenti)

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni važnost svakodnevnog sviranja tehničkih vježbi	
2. Nabroji nekoliko **autora tehničkih vježbi**	**Autori tehničkih vježbi**: Hanon, Šmit, Pišna, Herz, Vik, Timakin i dr.
3. Primjeni u praksi tehničke vježbe sa problematikom pozicionih i vanpozicionih figuracija	
4. Primjeni u praksi tehničke vježbe sa problematikom arpeđa	
5. Primjeni u praksi tehničke vježbe sa problematikom akorada	
6. Primjeni u praksi tehničke vježbe sa problematikom duplih tonova	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Pijanistička tehnika
- Svirački aparat

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis jednostavnih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Sprovede analizu **elemenata notnog teksta** bitnih za čitanje s lista	**Elementi notnog teksta**: predznaci, tonalitet, vrsta takta i tehnički zadaci
2. Definiše optimalni tempo izvođenja	
3. Izvrši vizuelno sagledavanje jednostavnog notnog teksta po **organizovanim cjelinama**	**Organizovane cjeline:** grupe nota, motivi, fraze i dr.
4. Izvrši neprekidno izvođenje jedostavne kompozicije putem čitanja notnog teksta unaprijed	
5. Koristi klavijaturu bez vizuelne kontrole u sporom tempu	
6. Izvede jedostavnu kompoziciju prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Notni tekst
- Aplikatura
- Umstvena koncentracija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Klavir IV omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira program koji će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru programa treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, prema mogućnostima učenika. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako da učenik samostalno uradi vježbe i praktične vježbe. Čas treba podijeliti na tri dijela: usviravanje sa skalama i tehničkim vježbama (ne duže od 10 minuta), rad na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih znanja u toku časa). Obavezan je jedan čas nedeljno čitanja s lista. Takođe kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Poseban deo u nastavi su pripreme učenika za takmičenja koja mogu biti veoma korisna kao podsticaj u radu. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještinu, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- Hanon Š. (izbor)
- Pišna J. (izbor)
- Šmit A. (izbor)

Etide:

- M. Klementi: Gradus ad Parnassum (najteže)
- K. Kesler: op. 20, op. 100 (najteže)
- F. Mendelson: op. 104 (izbor)
- M. Moškovski: op. 72 (izbor)
- R. Šuman: op.3 (izbor)
- F. Šopen: op. 10, op. 25 (izbor), op. posth.
- A. Skrjabin: op. 8 (izbor)
- A. Rubinštajn: op. 23 (izbor)
- S. Rahmanjinov: Etide-slike op. 33, op. 39 (izbor)
- I druge etide slične težine i sadržaja

Polifone kompozicije:

- J. S. Bah: Dobro temperovani klavir, I i II (izbor), Engleske svite, Partite, Tokate, Koralne predigre, Italijanski koncert, Kapričo B – dur
- I druga djela slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- L. Betoven: Sonate: op.2 br 2 i 3, op.10 br.3, op.13, op.22, op.26, op.27 br.1 i 2, op. 28, op.31 br.1, 2 i 3, op.78 i op.90
- J. Hajdn: Sonate (izbor)

- E. Grig Sonata e-mol
- V. Mocart Sonate (izbor)
- R. Šuman Sonata g - mol
- F. Šubert Sonate: a – mol op. 42, B – dur op. 53, A – dur op. 120, a – mol op. 143, a – mol op. 164
- S. Prokofjev Sonata br. 1 Des – dur, br. 2 d – mol
- L. Betoven Šest varijacija F – dur op. 34,
- J. Hajdn Andante sa varijacijama f – mol
- F. Mendelson Ozbilje varijacije d – mol op. 54
- I druga djela slične težine i sadržaja

Muzička djela slobodne forme (romantizam, XX vijek):

- J. Brams: Rapsodije, Balade, izbor iz op. 117, 118, 119
- F. Šubert: Imprompti B –dur op.14
- K. Šuman: Arabeska C – dur op. 18, Novelete op. 21, „Bečki karneval“ op. 26, Fantastični komadi op. 111
- F. Šopen: Poloneze, Mazurke, Valceri, Nokturna, Emprompti, Skerca (izbor), Berceuse, Barkarola
- F. List: Godine hodočašća (izbor), Mađarske rapsodije (izbor), Valcer-emprompti As – dur, Dolina Obermana
- F. Mendelson: Rondo kapričiozo op. 14
- P. Čajkovski: Dumka op. 59
- S. Rahmanjinov: Polišinel, Elegija, Muzički momenti (izbor), Prelidi op. 23, op. 32 (izbor), Etide – slike op. 33, op. 39 (izbor)
- M. Ravel: Sonatina, Jeux d'caux, Miroirs (izbor)
- K. Debisi: Prelidi (izbor), Svita za klavir, Bergamaska svita, Balade, La plus que lente, Estampes
- G. Faure: Nocturnes, Barcarolles, Impromtus, Valse et caprices, Preludes
- A. Skrjabin: Prelidi op. 11, op. 16, Poeme op. 32 br. 1 i 2
- S. Prokofjev: Suita iz baleta Romeo i Julija, Preludij u C duru, Visions fugitives op. 22
- B. Bartok: Alegro barabaro
- E. Granados: Španski plesovi
- D. Šostaković: 24 Prelida op. 34; Preludijumi i fuge
- D. Kabalevski: Preludijumi op. 38
- B. Bartok: Allegro barbaro, Svita op. 14, Rumunske igre, Mikrokosmos (V i VI sv.), 14 Bagatela op. 16
- F. Poulenc: Perpetum mobile, Tri komada
- I druga djela slične težine i sadržaja

Muzička djela slobodne forme (balkanski autori):

- B. Bjelinski: Tokata, Bagatela, Svite, Proljećne vode
- B. Papandopulo: Sa sela, 8 studija, Kontradanca
- B. Kunc: Valceri, Bagatela, Mlado lišće
- M. Lipovšek: Dvije minijature
- M. Logar: Pasorale i burleske
- L. M. Škerjanc: Preludijum, Nokturna I Šest improvizacija
- S. Gačević: Balada o maslini, Varijacije na crnogorske teme
- P. Milošević: Sonatina, Mala klavirska svita
- D. Despić: Nokturno, Humorističke etide, Vinjete, Minijature
- S. Rajčić: Etide, Igre, Humoreske
- K. Babić: Tokata i Figura, Preludij
- V. Milanković: Ljubavne poeme, Peludijumi
- V. Mokranjac: Etide, Sonatine, Fragmenti, Igre
- M. Tajčević: Sedam balkanskih igara, Pet preludijuma
- D. Radić: Rondino, Tri preludijuma, Sonata lesta, Sonatina u D-duru

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Klavir	2
3.	Stolica za klavir	2
4.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
5.	Wi-Fi zvučnik	1
6.	Sto	1
7.	Stolica	2
8.	Ormar za note	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: skale, trozvuci i akordi prema kriterijumima ishoda jedan, 3 virtuozne etide, 2 polifone kompozicije od kojih jedna preludijum i fuga J. S. Baha, 1 sonata i 3 muzička djela slobodne forme različitih stilova.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, interni časovi, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva
  - II klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva
  - III klasifikacioni period: jedna durska i paralelna molska skala sa elementima, koje se biraju na nivou Aktiva
  - Godišnji ispit: 1 virtuozna etida, 1 preludijum i fuga J. S. Baha, 1 klasična sonata u cjelini, 1 muzičko djelo male i/ili slobodne forme iz perioda romantizma i 1 muzičko djelo male i/ili slobodne forme XX vijeka ili balkanskog autora. Na godišnjem ispitu moraju biti zastupljeni svi stilovi; ukoliko se ne svira klasična sonata, već sonata iz perioda romantizma ili XX vieka, klasični period mora biti zastupljen nekim drugim djelom (npr. varijacije, fantazija, rondo i sl).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV

- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.92. KONTRABAS IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do sedam predznaka, etida, tehničkih vježbi, sonate, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva, djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i prima vista kompozicija kompleksne strukture kroz različite ključeve. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske ili molske skale do sedam predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira sonatu kompleksne muzicke gradje uz klavirsku pratnju
4. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
6. Odsvira prima vista kompozicije kompleksne strukture kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske ili molske skale do sedam predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše durske i molske skale do sedam predznaka	
2. Definiše **trozvuke** u skalama	**Trozvuci**: durski sa obrtajima i molski sa obrtajima
3. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala**: detaše, stakato i sotije
4. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala	
5. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala	
6. Izvede skalu koristeći različite poteze gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Sve durske i molske skale
- Trozvuci

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvrši analizu vrste tehničkog problema lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida kompleksnih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za kontrabas
- Etida kao muzička forma
- Zadato muzičko djelo **zahtjevnih interpretativnih zadataka**

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Definiše cikličnu formu sonate	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
5. Izvede zadatu sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru	
Interpretira javno dva stava zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Sonatni oblik - Muzička djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik kompoziciije koju svira	
2. Definiše cikličnu formu koncerta	
3. Prepozna oblik zadatog stava koncerta koji izvodi	
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
5. Izvede javno prvi stav (ili drugi i treći stav) zadatog koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista kompozicija kompleksne strukture kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši analizu zadate kompozicije	
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede srednje muzičke škole
- Orkestarske dionice zahtjevne strukture

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kontrabas IV je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sljedeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida; Kolokvijum II: jedna skala i etida, kompozicija slobodne forme sa klavirskom pratnjom; Kolokvijum III: jedna skala i sonata (minimum 2 stava) etida. Zahtjevi za godišnji ispit su dvije etide razlicitog karaktera ili kapris, sonata (minimum 2 stava), koncert ili koncertno djelo, kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju. Ispitni program se u dogovoru s profesorom moze izvesti napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- L.Streicher: My way of playing the double bass- I dio
- L.Streicher: My way of playing the doublebass- IV i V dio
- Skole za kontrabas:
- Simandl
- Findeisen
- Nanny
- Streicher: My way of playing the double bass- II i III dio
- Gadzdinsky
- Rakov

Etide:

- E. Nanny : 5 Etida
- Simandl: 30 Etida
- Beleti: 12 Etida
- Lee:12 Etida
- Novosel : 12 Etida
- Kreutzer :18 Etida
- Montanari: 14 Etida
- Simandl
- Warnecke
- Storch
- Zdanov
- Bottesini
- Hrabe:86 Etida

- Findeisen

Sonate:

- Marčelo
- Vivaldi
- Koreli
- Skarlati
- Gaillard
- Hendl
- Bah
- Eccles
- DeFresch
- Farkas

Djela slobodne forme:

- Cajkovski: Stara francuska pjesma
- Sen Sans: The elephant
- Bah: Gavota
- Paradowski: Romansa
- Bah: Aria
- Novosel: 13 studija za kontrabas
- Kuhla: Improm pti
- Novosel: 6 Kaprica Dimistrsku: Seljacki ples
- Sopen : Nokturno
- Stirz: Andante religioso
- Rahmanjinov: Vokaliza
- Aksamit: Koncertino
- Gevikssman: Liricne Etide
- Schvabe: Romansa
- Simandl: Scherzo capriccioso; Sarabanda in Gavota; Tarantella; Nokturno
- Raff: Tarantella
- Tausch: Moment de Valse

Koncerti:

- Pichl
- Hoffmeister
- Dragonetti
- Dittersdorf
- Vivaldi
- Nany
- Vanhal
- Sperger
- Capuzzi
- Geissel: Koncertno djelo
- Simandl: Divertimento; Koncertno djelo
- Aksamit: Koncertino
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult	2
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 3 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, stav po izboru klasične sonate ili stav po izboru romantične sonate i prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida ,kompozicija slobodne forme sa klavirskom pratnjom
  - III klasifikacioni period: jedna skala i sonata (minimum 2 stava)
  - Godišnji ispit: Zahtjevi za godišnji ispit su dvije etide razlicitog karaktera ili kapris, sonata (minimum 2 stava), koncert (prvi ili drugi i treci stav) ili koncertno djelo, kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju. Ispitni program se u dogovoru s profesorom moze izvesti napamet.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.93. OBOA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje svih durskih i molskih skala, etida, cikličnog i muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva, izvođenje kompleksnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa kompleksnih kompozicija i kompleksnih orkestarskih sola. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira sve durske i molske skale
3. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija i zahtjevnih orkestarskih sola

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede zahtjevne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi kompleksne vježbe za artikulaciju	
3. Uradi kompleksne vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Kompleksne tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira sve durske i molske skale**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste** skala	**Vrste**: molske i durske
2. Navede načine interpretiranja durskih i molskih skala	
3. Interpretira sve skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz sve durske i molske skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz sve durske i molske skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz skale sve durske i molske skale	**Septakordi**: dominantni (D7) i umanjeni (Um7)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Durske i molske skale

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna **vrste** zadatih etida	**Vrste**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve **dinamičke** i **agogičke** oznake kompleksne etide	**Dinamičke:** forte, piano, crescendo, mezzo piano i dr. **Agogičke**: accelerando, ritardando i dr.
3. Prepozna tehničke **probleme** u zahtjevnoj etidi	**Problem**: skokovi, pasaži i dr.
4. Interpretira zadate kompleksne etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompleksne melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši **analizu** kompleksnog cikličnog djela	**Analiza:** oblik, tonalitet, karakter, promjene i dr.
3. Prepozna stil i karakteristike epohe kojoj zadato djelo pripada	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadatog djela slobodne forme, složenih interpretativnih zahtjeva	**Analiza**: tonalitet, oblik, karakter, promjene i dr.
2. Prepozna **epohu** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Epoha:** barok, klasicizam, romantizam i dr.
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija i zahtjevnih orkestarskih sola**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u pravom tempu poštujući poštujući vrstu takta, tonalitet, dinamičke oznake, artikulaciju i stil	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompleksne kompozicije i zahtjevna orkestarska sola

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Oboa IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Neophodna je povezanost izvođenja i slušanja muzike i zahtjeva kontinuitet. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnih ka zahtjevnijim kompozicijama, od sporijeg ka bržem tempu, prema mogućnostima učenika. Preporučuje se da započne rad na poznatijim kompozicijama pa nastavi dalji rad ka manje poznatom.
- Prilikom realizacije vježbi i praktnične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa trebalo bi posvetiti etidama dok bi poslednji, zaključni dio časa trebalo da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik treba makar jednom nedeljno da ima probu sa korepetitorom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici, koja bi uz stečena i nova znanja i vještine, dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Zbirke etida:

- Brod,H., Etide, druga sveska
- Paessler,C., 24 etide za obou
- Gampieri,A., 16 studija
- Ferling,W., Etide za obou
- Mille,K.,20 studija za obou
- Verroust,S., 24 melodijske etide
- Luft,J.H., 24 etide za obou ili saksofon
- Besozzi,C., 28 etida za obou
- Mille,K., 15 etida za obou
- I druge etide slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- Haydn,J., Koncert za obou u C duru
- Telemann,G.P., Sonate (po izboru)
- Vivaldi,A., Koncerti (po izboru)
- Lebrun,L.A., Koncert za obou u d molu
- Handel, G.F., sonate i koncerti (po izboru)
- Albinoni, T., Koncert za obou u d molu
- I druga ciklična djela slične težine i sadržaja

Djela slobodne muzičke forme

- Colin,C., Konkursna sola za obou (po izboru)
- Bozza,E., Conte pastoral
- Dallier,H., Fantasie Caprice
- Bozza,E., Fantaisie Pastorale
- R.Schumann: Romanse, op.94
- I druga djela slobodne muzičke forme slične težine i sadržaja

Čitanje s lista:

- Petruševski, Lj., Orkestarska sola za obou (Prva i druga sveska)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Instrument	1
2.	Pisak	1
3.	Kutija za piskove	1
4.	Štimer	1
5.	Metronom	1
6.	Sto	1
7.	Stolica	2
8.	Ogledalo	1
9.	Notni materijal	1
10.	CD player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjera postignnuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja ua ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojednih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: sve durske i molske skale, 10 melodijskih i 10 tehničkih etida, 2 ciklična djela (sonata i koncert) i 2 djela slobodne muzičke forme.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I kasifikacioni period: Dvije skale (durska skala sa paralelom) i jedna etida
  - II klasifikacioni period: Dvije skale(durska skala sa paralelom) i jedno djelo slobodne muzičke forme
  - III klasifikacioni period: Dvije skale i sonata (dva stava)
  - Godišnji ispit: Jedna etida, jedno djelo slobodne muzičke forme, koncert (svi stavovi)
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.94. PERKUSIJE-UDARALJKE IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individulano.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za pravilno izvođenje udaraca u cilju pripreme za interpretaciju, osnovnih tehničkih vježbi u skladu sa zahtjevima kompozicija, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=80-100, etida i djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva, i uspostavljanje kontrole intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, anlitičnosti, samokritičnosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno osnovne vježbe udaraca u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80-100
4. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno osnovne vježbe udaraca u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste udaraca**	**Vrste udaraca:** up stroke, down stroke i tap stroke
2. Objasni način izvođenja vrsta udaraca	
3. Primijeni **pravilno** tehničke vježbe	**Pravilna primjena tehničkih vježbi:** primjena svih vrsta udaraca pojedinačno ili u kombinaciji
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.
5. Demonstrira **pravilno držanje ruku i palica**	**Pravilno držanje ruku i palica:** vježbe ispred ogledala, pozicija ruku i prstiju na palici

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvođenje udaraca

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede osnovne tehničke vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe zagrijevanja prstiju, zglobova i podlaktica
2. Demonstrira **vježbe zagrijevanja**	**Vježbe zagrijavanja:** izvođenje vježbi za prste, zglobove i podlakticu ponaosob na membranofonim i melodijskim instrumentima
3. Demonstrira **postupak izvođenja** tehničkih vježbi za izdržljivost ruku	**Postupak izvođenja:** izvođenje tehničkih vježbi svakog dijela ruke ponaosob u određenom trajanju
4. Demonstrira izvođenje **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** vježbe izdržljivosti, tehničke vježbe i vježbe artikulacije

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 80-100**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** durske, molske, i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih i molskih skala**	**Durske i molske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato i legato
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski i molski razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Izvrši **analizu** etide	**Analiza:** tonski rod, metrika, agogika i dinamika
3. Izvede zadatu etidu prima vista	
4. Interpretira zadatu etidu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim orazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši kontrolu intonacije uz klavirsku pratnju i/ili samostalno**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **načine kontrole intonacije**	
2. Demonstrira štimanje instrumenta uz temperovani instrument	
3. Demonstrira štimanje instrumenta uz netemperovani instument	
4. Demonstrira štimanje instrumenta samostalno sa i bez štimalice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Intonacija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Perkusije-Udaraljke IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Teorijski deo nastave treba usmeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje udaračkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodijskih vježbi i sa raznovrsnim programom različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira programa treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja. Učenika treba podsticati da dio programa odabere sam, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost dela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr.), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukazuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- J. Šprunk - etide za doboš.
- Č. Memfis - studije za doboš.
- E. Kojne - etide za doboš, timpane i melodijske udaraljke.
- M. Goldenberg – škola za melodijske udaraljke.
- Druga literatura po slobodnom izboru uz odobrenje profesora.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	5
3.	Metronom	2
4.	Doboš	2
5.	Timpani	5
6.	Ksilofon	1
7.	Vibrafon	1
8.	Marimba 5-oktavna (in C)	1
9.	Sitni udarački instrumenti (triangl, tamburina, šejker, woodblock, činela, klave i dr.)	po jedan

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
10.	Tabla za palice	3
11.	Notna literatura (književna i zvučna).	po potrebi
12.	Av-sredstva (cd, uređaji za snimanje, tv, dvd);	1
13.	Pianino ili klavinova	1
14.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr..	1
15.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke

i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.95. SAKSOFON IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje svih durskih i molskih skala, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva, izvođenje kompleksnih tehničkih i tonskih vježbi i čitanje sa lista notnog zapisa kompleksnih kompozicija. Razvijanje tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe
2. Odsvira sve durske i molske skale
3. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uradi vježbe izdržavanja tonova	
2. Uradi kompleksne vježbe za artikulaciju	
3. Uradi kompleksne vježbe za kontrolu dinamike	
4. Uradi vježbe za intonaciju	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Kompleksne tehničke i tonske vježbe	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira sve durske i molske skale**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala**: molske, durske i njihova srodstva
2. Navede **načine interpretiranja durskih i molskih skala**	**Načini interpretiranja durskih i molskih skala:** u različitim tempima, ritmovima, dinamici i artikulaciji
3. Interpretira sve skale kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato i kombinovano
4. Interpretira intervale kroz sve durske i molske skale	
5. Interpretira trouzvuke kroz sve durske i molske skale	
6. Interpretira **septakorde** kroz skale sve durske i molske skale	**Septakordi:** dominantni i umanjeni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sve durske i molske skale

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna zadate **vrste** etide	**Vrste etida**: tehničke i melodijske
2. Objasni sve **dinamičke** i **agogičke** oznake kompleksna etide	**Dinamičke:** forte, piano, crescendo, mezzo piano i dr. **Agogičke**: accelerando, ritardando i dr.
3. Prepozna tehničke **probleme** u kompleksnoj etidi	**Problemi**: skokovi, pasaži i dr.
4. Interpretira zadate kompleksne etide	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompleksne melodijske i tehničke etide

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna oblik svih stavova zadatog cikličnog djela	
2. Izvrši analizu kompleksnog cikličnog djela	
3. Prepozna stil i karakteristike epohe kojoj zadato djelo pripada	
4. Interpretira zadato ciklično djelo uz pratnju klavira	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi način vježbanja zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira klavira i/ili solo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrstu takta, tonalitet i epohu zadatog djela	
2. Prepozna dinamičke oznake, artikulaciju i stil zadatog djela	
3. Prepozna tehničke probleme zadatog djela	
4. Odsvira zadati notni tekst u pravom tempu poštujući prethodno savladane kriterijume	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompleksne kompozicije

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Saksofon IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Nastava se najčešće planira prema individualnim mogućnostima učenika, uzimajući u obzir njegove psiho-fizičke sposobnosti i motivaciju. Nastava je koncipirana tako da podstiče konstantan razvoj učenika, njegovu ljubav prema muzici i slobodu izražavanja. Nastavnik, u toku rada na razvoju učenika, ne smije da zanemari održavanje osnovnih postulata sviranja saksofona. Nastavnik neće zanemariti interes učenika i njegovo dalje školovanje zarad takmičenja, nagrada i lične sujete.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, preporučeno je prvi dio časa posvetiti usviravanju kroz sviranje skala. Drugi dio časa valjalo bi posvetiti etidama dok bi posljednji i zaključni dio časa mogao da bude posvećen radu na programu (djela slobodne forme i ciklična djela). Obavezno je jedan čas posvetiti čitanju sa lista. Kada je program djelimično savladan, učenik mora makar jednom nedjeljno da ima probu sa korepetitorom. Po kriterijumu osnovnih vrsta didaktičkih sadržaja nastavnik bira kompozicije koje će učenik uvježbavati i na kraju javno izvesti. Pri izboru kompozicija treba posebno uzeti u obzir načelo individualizacije s obzirom na tehničke i razvojne izvođačke sposobnosti učenika.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Etide:

- W. Ferling 48 Etudes

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- P. Maurice: slike iz Provanse 4,5 stav
- D. Joly: Cantilene et Danse

Koncerti:

- P. Bonneau: Concert
- A. Glazunov: Concert

Sonate:

- P. Creston: Sonata

Čitanje s lista:

- Izbor iz etida

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Saksofon	1
2.	Notna literatura	20
3.	Pult	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
4.	Metronom	1
5.	Štimer	1
6.	Ogledalo	1
7.	Klavir	1
8.	Sredstva za snimanje i reprodukciju audio i video materijala	3
9.	Alat za održavanje instrumenta i obradu trski	5
10.	Repromaterijal	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: sve durske i molske skale, 10 tehničkih i 10 melodijskih etida, 2 djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva i 2 ciklična djela zahtjevnih interpretativnih zadataka (sonata i koncert).
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna tehnička etida;
  - II klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale i jedno slobodno djelo ili dio cikličnog djela
  - III klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale i jedna tehnička etida i primjer čitanja s lista;
  - Godišnji ispit: etida, slobodno djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva, ciklično djelo (uz obavezu izvođenja koncerta napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV

- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.96. SOLO PJEVANJE IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastave, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva različitih muzičkih epoha prima vista, iz partitura i napamet, izvođenje kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva različitih muzičkih epoha uz poštovanje stilskih karakteristika i elemenata notnog teksta, ovladavanje elementime vokalne tehnike, izvođenje javnih nastupa, rad u profesionalnom vokalnom/vokalno-instrumentalnom ansamblu, formiranje i vođenje ansambla. Razvijanje tačnosti, preciznosti, i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Upotrijebi elemente vokalne tehnike u kompozicijama kompleksnih interpretativnih zahtjeva
2. Pročita muzički i lirski tekst sa partiture kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Upotrijebi stilske karakteristike epoha baroka, klasicizma i romantizma u kompozicijama kompleksnih interpretativnih zahtjeva, epoha romantizma i muzike XX vijeka u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva i epohe XXI vijeka u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva
5. Otpjeva kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora od XVII do XXI vijeka na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu, iz nota i napamet, a cappella i/ili uz klavirsku pratnju
6. Interpretira muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva dajući mu poseban doprinos kroz lično shvatanje, uz osnovne elemente glume
7. Izvrši obaveze u skladu sa etičkim kodeksom
8. Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unaprjeđenja kvaliteta izvođenja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi elemente vokalne tehnike u kompozicijama kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Primijeni pravilno trbušno-rebarno disanje u pjevanju kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka	
2. Primijeni **vježbe disanja** u različitim položajima uz postepeno osvješćivanje organa uključenih u stvaranje tona	**Vježbe disanja:** u stajaćem, sjedećem i ležećem položaju, Köfler-ove vježbe, Farinelli-jeve vježbe i dr.
3. Primijeni **osnovne tipove artikulacije**	**Osnovni tipovi artikulacije:** legato, staccato, portato, tenuto, marcato, spezzato i glissando
4. Primijeni elemente vokalne tehnike u **tehničkim i melodijskim vježbama** i zadatim kompozicijama kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Tehničke vježbe:** vježbe raspjevavanja na jednom tonu, na intervalu sekunde, terce, kvinte, ljestvičnim nizom, akordskim tonovima, na konsonantima i vokalima i dr. **Melodijske vježbe:** vokalize
5. Izvede **pripremne vježbe** pred javni nastup	**Pripremne vježbe:** vježbe disanja, vježbe raspjevavanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
6. Usaglasi intonaciju pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	**Intonacija:** početni ton tehničkih/melodijskih vježbi i zadatih kompozicija

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Elementi vokalne tehnike

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Pročita muzički i lirski tekst sa partiture kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna kretanje melodijske linije u notnom zapisu kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
2. Objasni način izvođenja različitih **ritmičkih figura** u notnom zapisu kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Ritmičke figure:** sinkope, punktirani ritam, duole, triole, sekstole, septole i dr.
3. Demonstrira taktiranje zadatog notnog zapisa	
4. Interpretira zadati notni zapis solmizacijom	
5. Interpretira lirski tekst na **originalnom jeziku**	**Originalni jezik:** maternji, italijanski, njemački, ruski, engleski, španski i francuski
6. Interpretira **otvorene i zatvorene vokale, poluvokal i umlaute** u zadatom lirskom tekstu kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Otvoreni vokali:** A, E i I **Zatvoreni vokali:** O i U **Poluvokal:** Æ **Umlauti:** Ä Ë Ö i Ü
7. Interpretira **sonorne, zvučne i bezvučne** konsonante u zadatom lirskom tekstu kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Sonorni:** R, L, Lj, M, N, Nj, i V **Zvučni:** B, D, G, Z, Ž, V, Dž i Đ **Bezvučni:** P, T, K, S, Š, F, C, Č, Ć i H
8. Kombinuje **mente notnog zapisa** pri čitanju i pjevanju kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Elementi notnog zapisa:** notni sistem, metar, ritam, melodija, tempo, dinamika, tekst, fraziranje, artikulacija i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Čitanje muzičkog teksta
- Čitanje lirskog teksta
- Elementi notnog zapisa

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši čitanje, prevođenje i memorisanje lirskih tekstova kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pročita lirski tekst na originalnom jeziku u kompozicijama kompleksnih interpretativnih zahtjeva iz epoha baroka, klasicizma, romantizma, impresionizma i muzike XX i XXI vijeka	
2. Prevede lirski tekst na **maternji jezik**	**Maternji jezik:** crnogorski, srpski, hrvatski i bosanski
3. Memoriše lirski tekst u **originalu**	**Original:** maternji i strani jezik
4. Memoriše prijevod lirskog teksta	
5. Označi mjesta za udisanje vazduha u lirskom tekstu prilikom interpretacije kompozicije	
6. Interpretira lirski tekst u originalu	
7. Kreira interpretaciju na osnovu razumijevanja lirskog teksta	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Analiza lirskog teksta	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Upotrijebi stilske karakteristike epoha baroka, klasicizma i romantizma u kompozicijama kompleksnih interpretativnih zahtjeva, epoha romantizma i muzike XX vijeka u kompozicijama složenih interpretativnih zahtjeva i epohe XXI vijeka u kompozicijama jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke epohe**	**Muzičke epohe:** barok, klasicizam, romantizam, impresionizam, muzika XX i XXI vijeka
2. Navede **stilske karakteristike** muzičkih epoha	**Stilske karakteristike:** ornamenti, kontrasti *f* i *p*, motorični ritam, uzdržanost, hromatika, artikulacija, disonantna sazvučja, osjećajnost, elementi muzičkog folklora, zvučni kolorit, rad sa motivom, *appoggiatura*, *accaciatura,* portamento, *gruppetto*, mordent, triler, *arpeggio*, *messa di voce* i dr.
3. Primijeni stilske karakteristike u zadatim kompozicijama jednostavne, složene i kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
4. Primijeni osnovne tipove artikulacije koji se pojavljuju kao najčešće korišćene stilske karakteristike u zadatim kompozicijama jednostavne, složene i kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
5. Navede **okolnosti** u kojima je stvarano muzičko djelo	**Okolnosti:** društvene prilike, životne prilike kompozitora u momentu stvaranja, njegove umjetničke preokupacije i dr.
6. Prepozna **atmosferu** i **karakter** zadate kompozicije jednostavne, složene i kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Atmosfera:** vedra, tužna, prijatna, bajkovita i dr. **Karakter:** lirski, dramski, šaljiv, miran, vatren, nježan, ljubazan, odlučan, uzvišen, junački i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičke epohe
- Stilske karakteristike muzičkih epoha baroka, klasicizma, romantizma, impresionizma, XX i XXI vijeka

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora od XVII do XXI vijeka na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu, iz nota i napamet, a cappella i/ili uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Primijeni **elemente muzičke interpretacije** u izvođenju zadatih kompozicija	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
2. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka**	**Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka:** Da Capo Arie, arije iz kantata ili oratorijuma, misa i rekvijema
3. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka**	**Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka:** Da Capo Arie, arije iz kantata ili oratorijuma, misa, rekvijema i koncertne arije
4. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka**	**Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka:** solo pjesme, romanse, arije iz opera, opereta i koncertne arije
5. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XX vijeka**	**Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XX vijeka:** solo pjesme, romanse, arije iz opera, opereta, mjuzikla i koncertne arije
6. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva slovenskih autora**	**Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva slovenskih autora:** solo pjesme, romanse, arije iz opera

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Elementi muzičke interpretacije
- Izvođenje kompozicija na originalnom jeziku ili adekvatnom prijevodu

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva dajući mu poseban doprinos kroz lično shvatanje, uz osnovne elemente glume**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije** pri pjevanju zadate kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, agogika, fraziranje, artikulacija, karakter, atmosfera, ornamenti, stilske karakteristike i dr.
2. Pročita tačno muzički i lirski tekst zadate kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
3. Prepozna neke od karakteristika **muzikalnosti** kod sebe	**Muzikalnost:** urođena sposobnost/obdarenost za interpretaciju i muziciranje (osjećaj za boju u muzici, frazu, ritam, dinamiku, agogiku, harmoniju), muzičku memoriju, pjevanje po sluhu, improvizovanje, kreativnost, stvaralačku fantaziju, proživljavanje muzičkog sadržaja i dr.
4. Objasni **lične osobine** na kojima gradi shvatanje i interpretaciju muzičkog djela	**Lične osobine:** lični resursi (intelektualni, emocionalni i socijalni), temperament, karakter, iskustvo, znanje, motorika i dr.
5. Razvije osjećaj za **zajedničko muziciranje** prilikom izvođenja zadate kompozicije	**Zajedničko muziciranje:** kamerna muzika, hor, vokalni i vokalno-instrumentalni ansambli
6. Primijeni **osnovne elemente glume** u interpretaciji	**Osnovni elementi glume:** dikcija, scenski pokret, igra, glas i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 4. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 1, 2, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela
- Osnovni elementi glume

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši obaveze u skladu sa etičkim kodeksom**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **elemente etičkog kodeksa**	**Elementi etičkog kodeksa:** radna disciplina, standardi odijevanja, poslovna komunikacija, zaštita privatnosti, poslovna tajna, ophođenje sa saradnicima i publikom i dr.
2. Predloži elemente etičkog kodeksa koji su od posebnog značaja za muzičkog izvođača	
3. Objasni značaj pridržavanja etičkog kodeksa u poslovanju i stvaranju poslovnog imidža	
4. Objasni značaj odlaganja notnog materijala, garderobe i kostima na odgovarajući način	
5. Demonstrira pravilno odlaganje notnog materijala, garderobe i kostima	
6. Objasni način održavanja opreme za javni nastup prema preporukama prozvođača	
7. Demonstrira postupak pravilnog održavanja funkcionalnosti opreme za javni nastup	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3, 4 i 6. Za kriterijume 2, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Etički kodeks
- Održavanje opreme za javni nastup

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unaprjeđenja kvaliteta izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam kritika i i njen značaj	
2. Objasni uticaj analize kritika u definisanju elemenata za poboljšanje javnog nastupa	
3. Izvrši analizu kritike javnog nastupa na zadatim primjerima	
4. Iznese stav u odnosu na dobijene kritike	
5. Predloži promjene u radu na osnovu date kritike	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Analiza kritike

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Solo pjevanje IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika. Preporučuje se da se započne rad na poznatijim kompozicijama pa nastavi kretanje ka manje poznatim. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Teorijsko-praktični dio časa, gdje nastavnik upoznaje učenika sa organima govornog/pjevačkog aparata, treba planirati sa dva časa u toku mjeseca. Ukoliko učenik nema dovoljno znanja iz poznavanja potrebnih stranih jezika, obaveza nastavnika je da mu pomogne u savladavanju čitanja i prevođenja teksta.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavnik treba posebno da obrati pažnju na pravilan položaj tijela učenika tokom pjevanja. Da akcentuje na slušno prepoznavanje i komentarisanje razlika između otvorenih i zatvorenih vokala, zatim na obavezno slušanje muzičkih primjera i vježbanje bez i uz klavirsku pratnju. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert vokalnog ili vokalno-instrumentalnog djela, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela (opere, baleti i dr.), u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa. Čas pjevanja treba podijeliti na tri dijela: raspjevavanje (ne duže od 10 minuta, od prostijih ka složenijim tehničkim vježbama, uzlazno i silazno), rad na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Za dio časa, u kom se planira *prima vista,* preporučuje se korišćenje lakših vokaliza i kompozicija (po izboru). Obavezan je jedan čas korepeticije nedjeljno gdje nastavnik kontroliše i upućuje učenika kod primjene obrađenog gradiva, uz klavirsku pratnju. Ovdje nastavnik donekle pruža mogućnost učeniku da osmisli interpretaciju kroz lično shvatanje zadate kompozicije.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici (afektivni domen) koja bi uz stečena i nova znanja (kognitivni domen) i vještinu/zanat (psiho-motorni domen) dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom. Ukoliko nastavnik kod učenika prepozna želju i, prije svega, mogućnosti njegovog pjevačkog instrumenta, poželjno je postepeno povećavati broj navedenih kompozicija.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Špiler,B., Umjetnost solo pjevanja, NVO „Bruna“, Herceg Novi, 2012
- Cvejić, N., Savremeni belcanto, Univerzitet umetnosti, Beograd, 1980
- Lhotka-Kalinski,I., Umjetnost pjevanja, Školska knjiga, Zagreb, 1975
- Markezi,M., Bel Canto: teorijski i praktični metod pjevanja, Studio Lirica, Beograd, 2008
- Turkalj,N., 125 opera, Školska knjiga, Zagreb, 2008
- Ziherl, D., Pevani stihovi italijanskih majstora, Akademija lepih umetnosti, Beograd, 2003

Melodijske vježbe:

- Vaccai, J., Metoto pratico di canto, Casa Ricordi, Milano, 1990
- Concone, G., Fitfhy lessons op.9, Hal&Leonard, Minnesota
- Concone, G., 12 vocalises op.12, Edition Peters, Leipzig
- Concone, G., 25 nouvelles leçon de chant, Bote&Bock, Berlin
- Marchesi, M., 12 vocalises éléementaires op.13, Bessel&Cie, Berlin
- Marchesi, M., 20 elementary and progressive exercises op.15, Hal&Leonard, Minnesota
- Bordèse, L., Méthode éléementaire de chant, Choudens, Paris
- Panofka, H., 24 vocalises op.81, Hal&Leonard, Minnesota
- Panofka, H., 24 progressive vocalises op.85, Hal&Leonard, Minnesota
- Panseron, A., ABC vocalises, Hal&Leonard, Minnesota
- Sieber, F., 10 easy vocalises and solfeggios, Hal&Leonard, Minnesota

- Spiecker, M., Masterpieces of vocalisation, Hal&Leonard, Minnesota
- Lütgen, B., 20 tägliche übungen, Edition Peters, Leipzig
- Lütgen, B., 20 malih vokaliza, Muzika, Moskva
- Zeidler, G., 40 melodija poređanih po težini za glas i klavir Tom I-II, Muzika, Gosudarstvenoe muzikaljnoe izdateljstvo, Lenjingrad

Kompozicije autora XVII i XVIII vijeka:

- Parisotti, A., Arie Antiche I-III, Casa Ricordi, Milano
- Purcell, H., Izabranie vokalnie sočinenija, Muzgiz, Moskva
- Vivaldi, A., Arie per soprano da opere, Casa Ricordi, Milano
- Händel, G.F., Fifteen Arias for high voice, Schirmer's Library, New York
- Landshoff, L., Alte meister des Bel canto, C.F.Peters, Leipzig
- Losse, P., Heitere lieder für Frauenstimme, Edition Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Lieder, Edition Peters, Leipzig
- Beethoven, L.v., Lieder, Edition Peters, Leipzig

Kompozicije autora XIX, XX i XXI vijeka:

- Schubert, F., Lieder Band I-VII, Edition Peters, Leipzig
- Schumann, R., Liederkreis op.25, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., Liederkreis op.39, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 5 lieder op.40, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 50 songs, Ditson, Boston
- Schumann, R., Lieder für eine Singstimme mit Klavierbegleitung Band I-III, Edition Peters, Leipzig
- Hahn, R., Mélodies (deux volumes), Ménestrel, Paris
- Jensen, A., Lieder und Gefänge, Edition Peters, Leipzig
- Bellini, V., 15 composizioni da camera per canto e pianoforte, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., 20 songs, Hal&Leonard, Minnesota
- Chopin, F., Polnische Lieder op.74, Edition Peters, Leipzig
- Mendelssohn, F.B., Ausgewählte Lieder, C.F.Peters, Leipzig
- Mendelssohn, F.B., Sämtliche Lieder und Gesänge, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Grieg, E., Sämtliche Lieder Band I op.2-49, C.F.Peters, Leipzig
- Grieg, E., Sämtliche Lieder Band II op.58-70, C.F.Peters, Leipzig
- Brahms, J., 8 Lieder and Romances op.14, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 9 Lieder and Songs op.32, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 9 Lieder and Songs op.63, C.F.Peters, Leipzig
- Brahms, J., 5 Lieder op.105, Edition Peters, Leipzig
- Mahler, G., 14 Lieder und Gesänge „Aus der Jugendzeit“, Schott Sohne, Mainz
- Wolf, H., Ausgewählte Lieder Band I-III, Edition Peters, Leipzig
- Donaudy, S., 36 Arie di stile antico (Volume I-III), Casa Ricordi, Milano
- Tosti, F.P., Melodie Volume II, Casa Ricordi, Milano
- Debussy, C., Songs 1880-1904, Dover Publication Inc., New York
- Debussy, C., Trois Ballades de François Villon, Durand&C., Paris
- Satie, E., Mélodies et chansons pour chant et piano, Salabert, Paris
- Fauré, G., 50 songs, Hal&Leonard, Minnesota
- Fauré, G., Poème d’un jour op.21, Durand, Paris
- Ravel, M., 5 mélodies populaires grecques, Durand, Paris
- Strauss, R., Lieder Band I-III, Edition Peters, Leipzig
- Vocal music of the American Composers, Izdateljstvo Muzika, Moskva

Kompozicije slovenskih autora:

- Konjović, P., Lirika (24 pesme za jedan glas i klavir), Prosveta, Beograd
- Konjović, P., Moja zemlja (100 jugoslovenskih narodnih pesama za jedan glas i klavir u 5 tomova), Prosveta, Beograd

- Milojević, M., Pred veličanstvom prirode (10 pesama za jedan glas i klavir), Društvo za zaštitu jugoslovenske dece, Beograd
- Radić, D., Pesme za glas i klavir, Beograd
- Marinković, J., Pesme za jedan glas i klavir, Državna štamparija kraljevine Jugoslavije, Beograd
- Marinković, J., Narodne pesme za jedan glas i klavir, Beograd
- Rajičić, S., Četiri pesme na glas i klavir, Izdanje autora, Beograd
- Vilhar, F.V., 5 pjesama za glas i klavir, Edition Kugli, Zagreb
- Jugoslovenska solo-pesma, Tom I i II, Savez kompozitora Jugoslavije, Beograd
- Rahmanjinov, S., Romanse I-III, Muzika, Moskva
- Tanjejev, S., Romanse, Gosudarstvenoe muzikaljnoe izdateljstvo, Lenjingrad
- Prozorovsky-Slonimsky, Three ages of the Russian Romance in four volumes, Izdavač „Kompozitor“, Sankt-Petersburg
- Nikolajevskij, M., Jej, dovoljno, Izdanje autora, Moskva
- Izbor kompozicija ostalih slovenskih autora: Babić, Bajić, Binički, Despić, Golemović, Gotovac, Hatze, Krstić, Prebanda, Tajčević, Zajc, Dargomižski, Dvoržak, Čajkovski, Glinka, Korsakov, Musorgski i dr.

Arije iz kantata, oratorijuma, misa, rekvijema:

- Walters, R., The Oratorio Anthology, Hal&Leonard, Minnesota
- Vivaldi, A., Juditha Triumphans R 644, Casa Ricordi, Milano
- Vivaldi, A., Gloria RV 589, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Vivaldi, A., Laudate Pueri RV 601, Casa Ricordi, Milano
- Bach, J.S., Magnificat BWV 243, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Bach, J.S., Mathäus-Passion BWV 244, Edition Peters, Leipzig
- Bach, J.S., Johannes-Passion BWV 245, Edition Peters,Leipzig
- Händel, G.F., 45 oratorio arias from Operas and Oratorios, International Music Company, New York City
- Händel, G.F., Sopran arien aus opern und oratorien, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Händel, G.F., Neun deutche Arien, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Händel, G.F., Israel in Egypt HWV 54, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Messiah HWV 56, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Samson HWV 57, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Alexander's feast HWV 75, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Judas Maccabäus HWV 334, C.F.Peters, Leipzig
- Händel, G.F., Dixit Dominus HWV 232, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mendelssohn-Batholdy, F., Elijah op.70, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Sieben letzten Worte unseres Erlösers Kreuze Hob.XX:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Schöpfung Hob.XXI:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Jahreszeiten Hob.XXI:3, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Pergolesi, G.B., Stabat Mater P.77, Casa Ricordi, Milano
- Dvořak, A., Stabat Mater op.58, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Rossini, G., Stabat Mater, Edition Eulenburg, Zürich
- Verdi, G., Stabat Mater, Casa Ricordi, Milano
- Beethoven, L.V., Messe C dur op.86, C.F.Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Missa C-dur „Krönungs-Messe“, C.F.Peters, Leipzig
- Verdi, G., Messa da Requiem, C.F.Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Requiem K.626, Edition Peters, Leipzig
- Brahms, J., Ein deutsches Requiem, C.F.Peters, Leipzig
- Fauré, G., Requiem op.48, Bärenreiter-Verlag, Kassel

Arije iz opera, opereta, mjuzikala, koncertne arije:

- Ravazzi, G., Grandi operisti per giovani cantanti, Casa Ricordi, Milano
- Mozart,W.A., Soprano Mozart arias, Hal&Leonard, Minnesota
- Wolff, A.E., Operatic Arias for soprano Volume I-IV, Edition Peters, Leipzig
- Antologia di arie, Opera Italiana, Casa Ricordi, Milano
- Rossini, G., Arie per soprano, Casa Ricordi, Milano

- Verdi, G., Arien für sopran, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Arien für sopran, Casa Ricordi, Milano
- Cantolopera, Arie per soprano, Casa Ricordi, Milano
- Petzoldt, R., Opern-Arien Russischer und Sowjetischer meister, Edition Peters, Leipzig
- Britten, B., Opera Arias, Boosey&Hawkes,
- Gluck, C.W., Orfeo ed Euridice Wq.30, Dover Publications, Mineola
- Mozart, W.A., Bastien und Bastiene K.50, Universal Edition, Wien-Leipzig
- Mozart, W.A., Die Entführung aus dem Serail K.384, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Le Nozze di Figaro K.492, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Don Giovanni K.527, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Così fan tutte K.588, C.F.Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Die Zauberflöte K.620, Edition Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., La clemenza di Tito K.621, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Der Schauspieldirektor K.486, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Puccini, G., La Bohème, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Il tabarro SC 85, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Gianni Schicchi SC 88, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Turandot SC 91, Casa Ricordi, Milano
- Puccini,G., Tosca SC 69, Casa Ricordi, Milano
- Bizet, G., Carmen, C.F.Peters, Leipzig
- Bizet, G., Les pêscheurs des perles, E.F.Kalmus, New York
- Gounod, Ch., Faust, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Rossini, G., La cenerentola, Casa Ricordi, Milano
- Rossini, G., Il baribiere di Siviglia, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., La sonambula, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., I Capuletti e i Montechi, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., Norma, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., La fille du regiment, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., Don Pasquale, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., L'elisir d'amore, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., La Traviata, Edition Peters, Leipzig
- Verdi, G., La forza del destino, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Rigoletto, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Nabucco, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Il Trovatore, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Un ballo in maschera, C.F.Peters, Leipzig
- Mascagni, P., Cavalleria rusticana, C.F.Peters, Leipzig
- Webber, A.L., The Phantom of the Opera, Hal&Leonard, Minnesota
- Lehár, F., Die lustige Witwe, Doblinger, Wien
- Strauss Jr., J., Die Fliedermaus, Edition Peters, Leipzig
- Bernstein, L., Candide, Schirmer's Library, New York
- Mozart, W.A., Twenty-one Concert Arias for Soprano in Two Volume, Schirmer's Library,New York

Drugi izvori:

- https://www.edition-peters.de
- https://www.ricordi.com
- https://www.baerenreiter.com
- https://www.boosey.com
- https://www.breitkopf.com
- https://www.halleonard.com
- https://en.schott-music.com
- https://imslp.org
- http://tarakanov.net
- https://musescore.com

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Partitura	2
3.	Klavir	1
4.	Stolica za klavir	1
5.	Stalak za note	1
6.	Ogledalo	1
7.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
8.	WiFi zvučnik	1
9.	Sto	1
10.	Stolica	3

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene od nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou Aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen je obavezan minimum kompozicija u toku školske godine- kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva: 2 kompozicije autora XVII/ XVIII vijeka, 2 arije iz kantate/ oratorijuma/mise/ rekvijema, 3 kompozicije autora XIX vijeka, 2 kompozicije autora XX vijeka, 3 kompozicije slovenskih autora, 3 arije iz opera/ opereta/ mjuzikala/ koncertne arije
- Predviđene su tri praktične provjere znanja na kraju svakog klasifikacionog perioda:
  - I klasifikacioni period: 1 arija iz kantate/oratorijuma/mise/rekvijema, 1 kompozicija autora XIX vijeka kompleksnih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija slovenskog autora kompleksnih interpretativnih zahtjeva
  - II klasifikacioni period: 1 solo pjesma (XVII/ XVIII vijek) za čitanje s lista, 1 kompozicija autora XX vijeka zahtjevnih interpretativnih zadataka, 1 arija iz opere/operete/mjuzikla/koncertna arija
  - III klasifikacioni period: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka kompleksnih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija autora XIX vijeka kompleksnih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija slovenskog autora kompleksnih interpretativnih zahtjeva
  - Predviđena je provjera znanja na kraju školske godine:
  - Godišnji ispit: 1 kompozicija autora XVII/ XVIII vijeka kompleksnih interpretativnih zahtjeva, 1 arija iz kantate/oratorijuma/mise/rekvijema, 1 kompozicija autora XIX vijeka kompleksnih interpretativnih zahtjeva, 1 kompozicija slovenskog autora kompleksnih interpretativnih zahtjeva i 2 arije različitih epoha i karaktera iz opera/opereta/mjuzikla/koncertna arija (uz obavezu izvođenja zadatih kompozicija napamet uz klavirsku pratnju)
  - Napomena: Ukoliko postoje uslovi i mogućnosti, dozvoljeno je umjesto godišnjeg ispita organizovati cjelovečernji koncert na kojem moraju biti ispoštovani svi zahtjevi ispitnog programa.
- Zaključna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, izvodi se iz ocjena svih ishoda, datih u klasifikacionom periodu i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Menadžment u muzičkoj umjetnosti
- Polifonija
- Preduzetništvo
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II
- Strani jezici

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, upotreba stranih riječi u lirskim tekstovima zadatih kompozicija, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođenja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem notnog materijala i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka, razvijanje svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda; razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj, evropskoj i svjetskoj baštini i dr.)

3.2.97. TROMBON IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=120-160, sviranje etida, cikličnog djela, muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ ili solo, pravilno izvođenje kompleksnih vježbi disanja u cilju pripreme za interpretaciju i čitanje sa lista notnog zapisa kompleksnih kompozicija kroz različite ključeve. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno kompleksne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM =120-160
4. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno kompleksne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vrste disanja**	**Vrste disanja:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Demonstrira **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Disanje

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe u skladu sa zahtjevima zadatih kompozicija**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno, uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronome, bending, vježbe za intonaciju, frulato i dr.
5. Demonstrira izvođenje složenijih **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** složenije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe,dupli i tripli jezik, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120 – 160**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske, molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale razloženo kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski, molski i razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni i razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni **dinamičke i agogičke oznake** zadate etide	**Dinamičke i agogičke oznake:** tonski rod, metrika, agogika i dinamika
3. Izvede zadatu etidu prima vista	
4. Interpretira zadatu etidu kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijum 1, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne-forme, **kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	**Kompleksna muzička građa:** tehnički i tonski kompleksnija djela
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja** zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izbor iz literature djela slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja** za zadato ciklično djelo	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonata i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni **transpoziciju**	
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe	
4. Izvrši analizu zadatog primjera kompozicije kroz **različite ključeve**	**Različiti ključevi:** violinski, bas, tenor i alt
5. Izvede zadati primjer kompleksne kompozicije kroz različite ključeve	
6. Izvede zadati primjer na **instrumentima različitih štimova**	**Instrumenti različitih štimova:** alt, tenor i bas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Trombon IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Teoriski deo nastave treba usmeriti tako da se učeniku što jednostavnije predstavi sviranje limenih duvačkih instrumenata, i objasni čitav proces dobijanja tona. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasni ti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodiskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, raličitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da dio programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da procijeni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost djela i dr. Neophodno je obezbijediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi, koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspješno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talanat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve durke i molske skale, sa razloženim dominantnim i umanjenim četvorozvucima, MM= 120-160

Tehničke vježbe:

- C.Colins: Flexibilitis
- M.Scclossberg: Tehničke vježbe
- Ben van Dijk: Ben's basic
- Slokar: : Škola za trombon 1 i 2.
- Renington: Dnevne studije

Etide:

- Kopraš:Etide, II sveska
- E.Gaetke: Tehničke studije
- V.Blaževič: Škola za trombon
- A.Strnad: Etide
- M. Bordogni: Etide

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

- F.Grafe:Koncert
- C.Bresgen: Koncert
- P.M.Dubois: Solo de concert
- F.David: Koncert
- H.F.Hendl: Dvije sonate (F- i C dur)
- A.Vivaldi: Sonata
- Rimski-Korsakov: Koncert
- K.S.Sans: Kavatina
- V.Blaževič: Koncertni komad br. 5
- V.Lovec: Rečitativ i arija
- E.Paudert: Končertino

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	2
3.	Metronom	1
4.	Alt trombone	1
5.	Tenor trombone	1
6.	Bas trombone	1
7.	Notna literatura (književna i zvučna)	po potrebi
8.	AV-sredstva (CD, uređaji za snimanje, TV, DVD)	1
9.	Pianino ili klavinova	1
10.	Manja tabla	1
11.	Računar	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja, definisani su za svaki ishod pojedinačno.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida:
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit: jedna etida, djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV

- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, priikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.98. TRUBA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za pravilno izvođenje kompleksnih vježbi disanja, izvođenje kompleksnih tehničkih i tonskih vježbi, sviranje durskih i molskih skala uz metronom MM=120-140, sviranje etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva, čitanje sa lista notnog zapisa kompleksnih kompozicija kroz različite transpozicije. Razvijanje tačnosti, odgovornosti, preciznosti u radu, sigurnosti prilikom javnog nastupa i kritičkog odnosa prema svom radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši pravilno kompleksne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju
2. Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe
3. Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120 - 140
4. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i/ili solo
6. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija kroz različite transpozicije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši pravilno kompleksne vježbe disanja u cilju pripreme za interpretaciju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste disanja**	**Vrste disanja:** kosto – abdominalno, leđno, dijafragmatsko, kružno i dr.
2. Objasni **vježbe za pravilno disanje**	**Vježbe za pravilno disanje:** aktiviranje dijafragme i širenje kapaciteta pluća
3. Primijeni **tehnike disanja**	**Tehnike disanja:** spor i brz udah i izdah i dr.
4. Demonstrira pravilno **držanje tijela**	**Držanje tijela:** stojeći, sjedeći i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Disanje

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede kompleksne tehničke i tonske vježbe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **predvježbe**	**Predvježbe:** vježbe disanja, zujanje bez i sa usnikom, izdžavanje tonova, dnevne studije uz proširenje registra i dr.
2. Demonstrira **zujanje** bez usnika	**Zujanje:** pravilno intoniranje zadatog materijala, uz klavir i/ili samostalno, uz kontrolu usne postavke ispred ogledala
3. Demonstrira **sviranje na usniku**	**Sviranje na usniku:** pravilno intoniranje zadatog materijala, sa kontrolom položaja usnika ispred ogledala
4. Interpretira **duge tonove**	**Dugi tonovi:** proširenje tonskog registra uz metronom, bending, vježbe za intonaciju, pedalni tonovi, frulato i dr.
5. Demonstrira izvođenje kompleksnih **dnevnih studija**	**Dnevne studije:** kompleksnije vježbe fleksibilnosti, tehničke vježbe, dupli i tripli jezik, vježbe za artikulaciju i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dnevne, tonalne studije i tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale uz metronom MM = 120 – 140**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **vrste skala**	**Vrste skala:** modusi, durske, molske, bluz i dr.
2. Navede načine interpretiranja **durskih, molskih i hromatskih skala**	**Durske, molske i hromatske skale:** dominantni i umanjeni septakord, razloženo i dr.
3. Interpretira skale razloženo kroz različite **artikulacije**	**Artikulacije:** stakato, legato, portato, dupli i tripli jezik
4. Interpretira **intervale** kroz zadate skale	**Intervali:** terce, kvarte, kvinte i oktave
5. Interpretira **trozvuke** kroz zadate skale	**Trozvuk:** durski, molski i razloženo
6. Interpretira **septakorde** kroz zadate skale	**Septakordi:** dominantni, umanjeni i razloženo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Skale	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste zadatih **etida**	**Etide:** tehničke i melodijske
2. Objasni sve dinamičke i agogičke oznake zadate etide	
3. Prepozna tehničke probleme u zadatoj etidi kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
4. Interpretira zadatu etidu kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke i melodijske etide

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu zadatog djela slobodne forme, kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna epohu zadatog muzičkog djela male i/ ili slobodne forme	
3. Odredi **način vježbanja**	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronome, sa ili bez klavira i dr.
4. Interpretira zadato muzičko djelo male i/ ili slobodne forme	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebane su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Djela slobodne forme, različitih epoha

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike **cikličnih djela**	**Ciklična djela:** koncert i/ili sonata
2. Izvrši **analizu** cikličnog djela	**Analiza:** epoha, kompozitor, oblik, stil i dr.
3. Odredi **način vježbanja**	**Način vježbanja:** po segmentima, u sporijem tempu, uz metronom i dr.
4. Interpretira zadato ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonate i koncerati različitih epoha

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Pročita notni zapis kompleksnih kompozicija kroz različite transpozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **muzičke primjere** za čitanje sa lista	**Muzički primjeri:** melodijske etide, orkestarske dionice i dr.
2. Objasni **transpoziciju**	**Transpozicija:** prenošenje određenog notnog teksta u drugu tonsku visinu, višu ili nižu od zadate
3. Prepozna različite muzičke stilove i epohe	
4. Analizira zadati primjer kroz **različite štimove**	**Različiti štimovi:** in C, in B, in F i dr.
5. Izvede zadati primjer kroz različite štimove	
6. Izvede zadati primjer na **instrumentima različitih štimova**	**Instrumenti različitih štimova:** B, C i Es

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Izvodi iz orkestarskih dionica i melodijske etide

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Truba IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja Teoriski deo nastave treba usmeriti tako da se učenik upozna sa pojmom estetike tona, i osnovnim tehničkim zahtevima trube. Preslušavanje tonskih i video zapisa, kao i posećivanje koncerata priznatih umetnika, pružiće učeniku uvid u kom smeru treba razvijati sopstveno sviranje, a takođe će se upoznati is a raznovrsnom muzičkom literaturom. Da bi se i svirački pravilno razvio, treba učeniku predstaviti zdrave životne navike i redovno bavljenje sportom, i objasni ti mu pozitivan uticaj pravilnog disanja na zdravlje, ali upozoriti na moguće zdravstvene probleme ako se isto pravilno ne savlada.
- U praktičnom delu nastave, učenik treba da se upozna sa što više različitih pristupa za usviravanje, sa velikim brojem tehničkih i melodiskih vježbi, i sa raznovrsnim kompozicijama, različitih epoha i kompozitora. Prilikom odabira kompozicija treba posebnu pažnju obratiti na trenutne fizičke i sviračke sposobnosti učenika, kako ne bi došlo do prekomernog napora i stezanja prilikom izvođenja (osim tehničkih zahtjeva, izabrano djelo mora biti prilagođeno i po tonskom opsegu). Učenika treba podsticati da deo programa i sam izabere, kako bi mogao i samostalno da proceni svoje sviračke sposobnosti, zahtjevnost dela i dr. U cilju osamostaljivanja učenika treba navoditi da sam savlada kompoziciju, poštujući sva pravila naučena u prethodnom periodu. Neophodno je obezbediti uslove da učenik što češće program izvodi javno (javni i interni časovi,koncerti, javni ispiti i dr), što bi bio jedan od pokazatelja uspešno sprovedenog vježbanja. Preporučuje se da se učeniku, naročito u početku prilikom svakog javnog nastupa ukaže na pravila ponašanja na sceni, odnosa prema kolegama i publici. Nastavnik može podsticati učenika da samostalno, ili sa drugovima osmisli i javno izvede tačku ili program.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja. Nastavnik je dužan da sa posebnom pažnjom ukuzuje i prati angažovanje učenika koji su posebno nadareni. Njihov talenat se ogleda kroz mogućnost savladavanja težih kompozicija u odnosu na njihov uzrast i mogućnost izvođenja istih na visokom umjetničkom nivou. Posebnu pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale:

- Sve durske i molske skale, sa razloženim trozvucima, dominantnim i umanjenim četvorozvucima, u svim artikulacijama, MM = 120-140.

Dnevne Studije:

- J. Stamp : Wurm-ups + studies (Editions Bim, Jean-Pierre Mathez, CH-1630, Bulle/Suisse)
- H. L. Clarke : Technical studies for the cornet (Carl Fischer, New Jork)
- Vizzutti A. : Trumpet Method - Knjiga 1
- J. B. Arban : Complete method for trumpet (Hofmeister, Leipzig)
- R. Quinque : ASA Methode
- Damrow F. : Shape Up
- J. Thompson : The buzzing (Editions-Bim, Switzerland)
- I druge škole slićne težine i sadržaja

Etide:

- M. Andre : 12 Etudes
- O. Boehme : 24 melodiskih etida Op.20
- R. Laurent : Etudes Pratiques
- J. B. Arban : Etide 1-14
- I druge etide slične težine i sadržaja

Djela slobodne forme:

- A. Arutiunian : Aria et Scherzo
- T. Charlier : Solo de Concours
- A. Goedicke : Konzertna Etide Op. 49
- E. Porrino : Concertino

- I druga djela slične težine i sadržaja

Ciklična djela:

- A. Ponchielli : Koncert za trubu
- G. B. Neruda : Koncert za trubu in Eb
- J. N. Hummel : Koncert za trubu in Eb
- I druga djela slične težine i sadržaja

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Ogledalo	1
2.	Pult	1
3.	Metronom	1
4.	Truba in b	1
5.	Truba in c	1
6.	Truba in es	1
7.	Notna literatura (književna i zvučna).	po potrebi
8.	Av-sredstva (cd, uređaji za snimanje, tv, dvd);	1
9.	Pianino ili klavinova	1
10.	Manja tabla - mogućnost kreativnog izražavanja učenika u kabinetu, preko crteža, slike instrumenta i dr..	1
11.	Računar.	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 3 etide, 1 djelo male i/ili slobodne forme i 1 ciklično djelo.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: dvije durske i dvije molske skale, trozvuk, dominantni i umanjeni četvorozvuk i jedna etida;
  - II klasifikacioni period:dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo manje forme;
  - III klasifikacioni period: dvije durske, dvije molske skale i jedno djelo ciklične forme;
  - Godišnji ispit: djelo manje forme, koncert ili sonata.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)

- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.99. VIOLA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do sedam predznaka, etida, tehničkih vježbi, sonate, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva, djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i prima vista kompozicija kompleksne strukture kroz različite ključeve. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do sedam predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira 1-2 stava kompleksnih interpretativnih zahtjevasvite za solo violončelo J. S. Baha
5. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva
6. Odsvira djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Odsvira prima vista kompozicije kompleksne strukture kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do sedam predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše durske i molske skale do sedam predznaka	
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u skalama	**Trozvuci i četvorozvuci**: durski sa obrtajima, molski sa obrtajima, dominantni i umanjeni septakord
3. Definiše dvozvuke u skalama	
4. Izvede skalu povezano od 2 do 21 na jedan potez gudala	
5. Izvede skalu koristeći i kombinujući **poteze gudala**	**Potezi gudala:** legato, detashe, stakato, leggiero, spiccato i rikoše
6. Izvede trozvuke povezano po tri, šest, devet i dvanaest tonova na jedan potez gudala i četvorozvuke po dvije, četiri, osam i šesnaest tonova na jedan potez gudala	
7. Izvede dvozvuke povezano po dva i četiri tona na jedan potez gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje pozicija
- Primjena pozicija u raznim tonalitetima
- Sviranje dvohvata
- Razvijanje tehnike desne ruke

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe	
2. Izvrši analizu vrste tehničkog problema lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problem lijeve ruke**: motorika prstiju, triler, vibrato, intonacija, arpeđa, dvozvuci (terce, sekste oktave, decime i prstoredne oktave) i pizzicatto lijeve ruke, **Tehničkim problem desne ruke:** detaše, stakato, promjene gudala na vrhu i žabici, potezi gudala detashe, stakato, sotije, leggiero, spiccato i rikoše
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida kompleksnih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne se ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Učvršćivanje pozicija
- Primjena pozicija u raznim tonalitetima
- Sviranje dvohvata
- Razvijanje tehnike desne ruke

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam **ciklična forma**	
2. Definiše cikličnu formu sonate	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
5. Izvede zadatu sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru	
6. Interpretira javno dva stava zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni oblik
- Muzička djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira 1-2 stava kompleksnih interpretativnih zahtjeva svite za solo violončelo J. S. Baha**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Definiše pojam svita za solo instrument	
3. Nabroji **svite** za solo violončelo J. S. Baha	**Svite:** br. 1 G – dur BWV 1007, br. 2 d – mol BWV 1008; br. 3 C – dur BWV 1009; br. 4 Es – dur BWV 1010; br. 5 c – mol BWV 1011 i br. 6 d – mol BWV 1012
4. Izvrši **analizu** svita br. 1 - 4 J. S. Baha	**Analiza:** vrstu takta, tempo, oblik i karakter
5. Izvrši analizu odabranih stavova svite	
6. Izvede dva stava svite po izboru za solo čelo u odgovarajućem tempu poštujući elemente muzičke pismenosti i odabranog stila	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Svite za solo čelo J. S. Baha
- Artikulacija u baroknim djelima
- Muzička djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drug i treći stav koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik kompoziciije koju svira	
2. Definiše cikličnu formu koncerta	
3. Prepozna **oblik stava** koncerta koji izvodi	**Oblik stava:** sonatni oblik, rondo i dr.
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike kompozicije koju svira	
5. Izvede javno prvi stav (ili drug ii treći) zadatog koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza**: tempo, dimamika i agogika

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Fraziranje i interpretacija
- Razvijanje kreativnosti
- Ovladavanje i primjena tehnike lijeve i desne ruke
- Upoznavanje različitih stilskih karakteristika

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista kompozicija zahtjevne strukture kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši analizu zadate kompozicije	
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede srednje muzičke škole
- Orkestarske dionice zahtjevne strukture

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Viola IV je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sljedeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala i sonata; Kolokvijum III: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru. Zahtjevi za godišnji ispit jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se izvodi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala

- E. Primroz: Tehnika pamćenja (Tehnique de memorie)
- B. Berber: Studije dvohvata, lestvica i arpeđa,I i II sveska
- H.Šradik: Škola za tehniku viole
- A. Neinski: Vežbe u dvozvucima, I i II sveska
- K.Fleš: Sistem lestvica
- O. Ševčik: op. 3, 40 varijacija
- O. Ševčik: op. 1, sveska III i IV
- J.Štajner:Tehnika viole, I Isveska

Etide

- Hrestomatija (Moskva, „Muzika”, 1990)
- Dankla: Etide op. 73
- Rode: 24 kaprisa op. 22
- J.Palaško 20 Viola Studies, Op.36
- P. Rode: Koncertna etida
- R.Krojcer: 60 studija za violu (nastavak)
- F.A.Hofmajster: 12 etida br 329 (Hamburg)

Sonate i polifone kompozicije

- J. Brams: Sonata op. 120/1
- P. Hindemit: Sonata za violu solo, op. 25/1
- P. Hindemit: Sonata op. 11/4
- A. Honeger: Sonata

- F. Mendelson: Sonata u Ce-duru
- K. Štamic: Sonata u Be-duru
- L. Bokerini: Sonata de-mol
- G.Valentini: Sonata E-dur
- M. Ristić: Sonata za violu
- Vlado Milošević: Sonata za violu
- Boris Papandopulo: Sonata za violu
- D. Šostakovič: Sonata za violu i klavir op. 147

Muzička djela male i/ ili slobodne forme:

- K. M. Veber: Andante i Rondo ungareze
- P. Hindemit: Žalobna muzika
- M.Bruh: Romansa u F, op. 85
- F. David: Komad za violu
- Bah–Kodalj: Fantazija hromatika
- J. Hajdn: Menuet
- Miroslav Miletić: Rapsodija za violu i klavir
- Primož Ramovš: Skice za violu i klavir
- Primož Ramovš: Nokturno za violu i klavir
- F. Lotka–Kalinski: Sljepačka (Red. L. Miranov)
- S. Grgić: Kompozicije jugoslovenskih autora za violu i klavir, I i II sveska
- A. Lvov: 24 kaprisa (Moskva, „Muzika", 1990)
- H.Sitt: Tarantela
- A.Skrjabin: Etida
- R.Šuman: Večernja pjesma
- F.M.Veracini: Largo
- V.Vlasov: Melodija
- J.S.Bah: Žiga
- S.Cincadze: Horumi, Romansa
- P.I.Čajkovski: Nokturno, Visibaba
- L.David: Etida br. 11
- G.Faure: Buđenje
- A.Glazunov: Arija
- R.Glier: Etida, Valcer, Romansa
- A.Ljadov: Preludijum
- F.Mendelson: Pjesme bez riječi
- S.Prokofjev: Ples djevojaka s ljiljanima iz baleta "Romeo i Julija"
- Ch.Sinding: Presto
- D.Šostaković: Fantastični ples
- F.Šubert: Pčela
- S.Vasilenko: Etida

Koncerti

- G. F. Hendl: Koncert h-mol
- K. Stamic: Koncert D-dur
- F. A. Hofmajster: Koncert D-dur

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Viola	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Klavir	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 3 etide, 2 muzička djela male i/ ili slobodne forme, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svita J. S. Baha br. 1-4, sonata i prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period:jedna skala i sonata
  - III klasifikacioni period: jedna skala i kompozicija slobodne forme, virtuoznog karaktera, uz klavirsku pratnju po izboru
  - Godišnji ispit: jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz druge, treće ili četvrte svite J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju (uz obavezu izvođenja ispitnog programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV

- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)

3.2.100. VIOLINA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje dirskih i molskih skala do sedam predznaka, etida, tehničkih vježbi, sonate, dva složena stava iz Bahovih partitura, koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva, djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz pratnju klavira i sviranje prima vista kompozicija kompleksne strukture i zahtjeva. Razvijanje motorike, koordinacije, strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja i sposobnosti ovladavanja različitim tehnikama sviranja na violini.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do sedam predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira dva složena stava iz Bahovih partita ili sonata za solo violinu
5. Odsvira koncert kompleksnih interpretativnih zahtjeva
6. Odsvira djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Odsvira prima vista notni zapis kompozicija kompleksne strukture

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do sedam predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše trooktavne do 7 predznaka i četvorooktavne skale G-dur i A dur	
2. Definiše **vrste trozvuka** i **četvorozvuka**	**Vrste trozvuka:** durski, molski i obrtaji **Vrste četvorozvuka:** umanjen i dominantni
3. Definiše **vrste dvozvuka**	**Vrste dvozvuka:** terce, sekste, oktave, prstoredne oktave i decime
4. Izvede skalu povezano od 2 do 21 na jedan potez gudala	
5. Izvede skalu koristeći i kombinujući **poteze gudala**	**Potezi gudala:** legato, detashe, stakato, leggiero, spiccato i rikoše
6. Izvede trozvuke povezano po tri, šest, devet i dvanaest tonova na jedan potez gudala i četvorozvuke po dvije, četiri, osam i šesnaest tonova na jedan potez gudala	
7. Izvede dvozvuke povezano po dva i četiri tona na jedan potez gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Skale do pet predznaka
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u skalama do pet predznaka

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam koncertne etide i kaprisa	
2. Izvrši analizu **tehničkog problema** koji zadate etide obrađuju	**Tehnički problemi:** zahtjevi u lijevoj ruci i potezi gudala
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo i dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadate etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za violinu
- Etida kao muzička forma
- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate	
2. Odredi **muzički oblik** svakog stava zadate sonate pojedinačno	**Muzički oblik:** sonatni oblik, menuet, rondo i dr.
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate sonate	
4. Izvede zadatu sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru	
5. Interpretira javno dva stava zadate kompozicije uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Klasična ili romantična sonata
- Artikulacija u klasičnim ili romantičnim djelima
- Muzička djela zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira dva složena stava iz Bahovih partita ili sonata za solo violinu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše cikličnu formu sonate ili pratite	
2. Prepozna **oblik stava** sonate ili partite koji izvodi	**Oblik stava:** alemanda, kuranta, žiga, preludij i dr.
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije	
4. Prepozna temu u akordima uz poštovanje fraziranja i ornamentike u zadatoj kompoziciji	
5. Izvede dva stava zadate partite ili sonate složenih interpretativnih zahtjeva koristeći **sredstva muzičkog izraza**	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika, agogika i artikulacija
6. Interpretira javno zadatu kompoziciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barokna sonata
- Artikulacija u baroknim djelima
- Zadata muzička djela zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 5- Učenik će biti sposoban da **Odsvira koncert kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik zadatog koncerta	
2. Definiše cikličnu formu koncerta	
3. Prepozna **oblik stavova** zadatog koncerta	**Oblik stava:** sonatni oblik, rondo i dr.
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadatog koncerta	
5. Izvede zadati koncert kompleksnih interpretativnih zahtjeva koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dimamika, agogika i artikulacija
6. Izvede javno jedan ili više stavova zadatog koncerta uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Koncert kao ciklična forma
- Muzičko djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi **muzički oblik** zadate kompozicije	**Muzički oblik:** menuet, marš, sicilijana, mazurka i dr.
2. Odredi vrstu takta, tempa i dinamičke oznake zadatih kompozicija	
3. Izvede zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva u zadatom tempu koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika, agogika i artikulacija
5. Interpretira javno zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 7- Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista notni zapis kompozicija kompleksne strukture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja kompleksnog notnog teksta prima vista	
3. Objasni postupak i pravila čitanja kompleksnog notnog teksta prima vista	
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede srednje muzičke škole
- Orkestarske dionice zahtjevne strukture

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Violina IV je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja - muzikalnosti, znanja i vještina.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Potrebnoje razgovarati sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene tj. korigovanja stečenog znanja. Treba podsticati učenika na razvoj kritičkog i estetskog mišljenja kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature. Ukoliko se ukaže prilika, nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenika na koncert, uključujući direktne prijenose/reprize velikih muzičkih djela sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja.
- U nastavi violine, nastavnik naročitu pažnju treba da obrati na posebno nadarene učenike. Njihov talenat se ogleda u sposobnosti savladavanja kompozicija težih u odnosu na njihov uzrast i mogućnost interpretacije na visokom umjetnočkom nivou. Veliku pažnju treba posvetiti odabiru programa za takve učenike. Nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe i studije skala:

- A.Gregorijan: Ljestvice i razloženi akordi
- K. Fleš: Sistem skala
- H.Šradik: Vježbe za lijevu ruku
- O. Ševčik: Vježbe op. 1, 2, 3, 7, 8 i 9

Etide:

- R. Krojcer: 42 etide
- F. Fiorilo: 36 etida
- F.Mazas: Etide op. 36
- J. Dont: Etide op. 37
- A.Lavov: Etide za violinu
- P.Rode: 24 kaprisa
- P.Roveli: 12 kaprisa
- C.Dankla: Etide op. 73
- H. Vietan: 36 etida
- N. Paganini: 24 kaprisa
- H.Petri: Etide op. 9
- D.Alard: Etide op. 41
- H.Vienjavski: 8 etida

Sonate i polifone kompozicije:

- A.Dvoržak: Sonatina op. 100
- V.A.Mocart: Sonate za violinu i klavir
- F.Šubert: Sonatine
- M.Reger: Preludijumi i fuge op. 117
- Bah: Sonate i partite za solo violinu

Male forme:

- B.Bartok: Rumunske igre
- P.de Sarasate: Malagenja, Habanera
- P.I. Čajkovski: Razmišljanje, Melodija, Melanholična serenada
- N.Paganini: Perpetum mobile
- O.Novaček: Perpetum mobile
- M.de Falja: Španski ples
- J.Brams: Skerco
- A.Koreli: La Folia
- Tartini - Krajsler: Varijacije
- S.Rahmanjinov: Vokaliza
- J.Suk: 4 igre
- Goljc: 4 igre
- B.Tamindžić: Igra 1 i 2
- B. Zenović: Igra
- Pogačar: Motiv iz Crne Gore
- S. Gačević: Allegro ritmico
- N.Perović: Ornament
- V.Matjan: Devet malih komada za violinu i klavir
- V.Komadina: Komad za solo violionu
- M.Vujović: Fantazija Belveder
- C. Ivanović: Andante piacevole
- R. Mulić: Legenda za violinu i klavir

Koncerti :

- V. A. Mocart: 6 violinskih koncerata
- H. Vienjavski: Koncert d-moll
- M. Bruh: Koncert g-moll, Škotska fantazija
- E. Lalo: Španska simfonija
- F. Mendelson: Koncert e-moll
- K. Sen Sans: Koncert br. 3
- A. Hačaturijan: Koncert za violinu
- J.Konjus: Koncert za violinu
- H.Vietan: Koncert br. 1, 4, 5

Čitanje s lista:

- P.I.Čajkovski: simfonije, uvertire, koncert
- A.Dvoržak: simfonije, Slovenske igre
- B.Britn: jednostavna simfonija
- E.Elgar: Serenada za gudače op.20
- B.Tamindžić: Rapsodija, Igra
- Zenović: orkestarska djela
- Ž. Mirković: Djela za gudače
- S.Gačević: Tevba, orkestarska djela raznih autora

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Violina	2
2.	Pult	1
3.	Partitura	1
4.	Metronom	1
5.	Klavir	1
6.	Uređaj za reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4-6 trooktavnih durskih i istoimenih molskih skala sa arpeđima i dvozvucima (terce, sekste, oktave), 4-6 etida različite problematike, Barokna sonata, koncert i 2-3 muzička djela male i/ ili slobodne forme različitog karaktera.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: durska skala sa arpeđima i durskim dvozvucima i 2 etide različitog tehničkog problema (preporuka je da jedna bude dvozvučna)
  - II klasifikacioni period: molska skala sa arpeđima i molskim dvozvucima i 2 stava barokne sonate
  - III klasifikacioni period: 2 kompozicije male forme različitog karaktera
  - Napomena: Program na provjerama znanja se izvodi napamet.
  - Godišnji ispit: jedna etida, dva stava iz partite ili sonate za solo violinu J.S.Baha i stav koncerta po izboru (uz obavezu izvođenja programa na godišnjem ispitu napamet)
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV

- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.101. VIOLONČELO IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	18	18	96	**132**	**8**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za sviranje durskih i molskih skala do sedam predznaka, etida, tehničkih vježbi, soante, prvog ili drugog i trećeg stava koncerta, 1-2 stava svite J. S. Baga kompleksnih interpretativnih zahtjeva, djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju i prima vista kompozicija kompleksne strukture kroz različite ključeve. Razvijanje vještina strpljivosti, upornosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja, memorije sluha, sposobnosti za koncertnu djelatnost, motorike i koordinacije.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale do sedam predznaka
2. Odsvira etide i tehničke vježbe kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
4. Odsvira 1-2 stava kompleksnih interpretativnih zahtjeva svite za solo violončelo J. S. Baha
5. Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva
6. Odsvira djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju
7. Odsvira prima vista kompozicije kompleksne strukture kroz različite ključeve

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale do sedam predznaka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše durske i molske skale do sedam predznaka	
2. Definiše **trozvuke i četvorozvuke** u skalama	**Trozvuci i četvorozvuci:** durski sa obrtajima, molski sa obrtajima i dominantni i umanjeni septakord
3. Definiše **dvozvuke** u skalama	**Dvozvuci:** terce, sekste i oktave
4. Definiše osnovne **poteze gudala**	**Potezi gudala:** detaše, stakato i sotije
5. Izvede skalu vezano po dvije, tri, četiri, šest i osam tonova na jedan potez gudala	
6. Izvede trozvuke odvojeno i vezano po tri na jedan potez gudala, a četvorozvuke vezano po četiri na jedan potez gudala	
7. Izvede dvozvuke simultano kroz jednu oktavu u trajanju polovine note	
8. Izvede skalu koristeći različite poteze gudala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehnika desne ruke - osnovni potezi gudala
- Sve durske i molske skale
- Trozvuci, četvorozvuci i dvohvati u svim durskim i molskim skalama

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide i tehničke vježbe kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam tehničke vježbe ili etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
2. Izvrši analizu vrste tehničkog problema lijeve ili desne ruke koji zadate etide obrađuju	
3. Odredi vrstu takta, tonalitet, tempo, dinamiku zadatih etida	
4. Izvede zadate etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i sa odgovarajućom dinamikom	
5. Izvede tehnički problem zadatih etida kompleksnih interpretativnih zahtjeva na odgovarajući način	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tehničke vježbe za violončelo
- Etida kao muzička forma
- Zadato muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Definiše cikličnu formu sonate	
3. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
5. Izvede zadatu sonatu kompleksnih interpretativnih zahtjeva u odgovarajućem tempu i karakteru	
Interpretira javno dva stava zadate kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka uz klavirsku pratnju	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Sonatni oblik - Muzička djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira 1-2 stava kompleksnih interpretativnih zahtjeva svite za solo violončelo J. S. Baha**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam ciklična forma	
2. Definiše pojam svita za solo instrument	
3. Nabroji **svite** za solo violončelo J. S. Baha	**Svite:** br. 1 G – dur BWV 1007, br. 2 d – mol BWV 1008; br. 3 C – dur BWV 1009; br. 4 Es – dur BWV 1010; br. 5 c – mol BWV 1011 i br. 6 d – mol BWV 1012
4. Izvrši **analizu** svita br. 1 - 4 J. S. Baha	**Analiza:** vrsta takta, tempo, oblik i karakter
5. Izvrši analizu odabranih stavova svite	
6. Izvede dva stava svite po izboru za solo čelo u odgovarajućem tempu poštujući elemente muzičke pismenosti i odabranog stila	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Svite za solo čelo J. S. Baha
- Artikulacija u baroknim djelima
- Muzička djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prvi ili drugi i treći stav koncerta kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše oblik kompoziciije koju svira	
2. Definiše cikličnu formu koncerta	
3. Prepozna oblik zadatog stava koncerta koji izvodi	
4. Odredi vrstu takta, tempa i dinamike zadate kompozicije koju svira	
5. Izvede javno prvi stav (ili drugi i treći stav) zadatog koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka koristeći **sredstva muzičkog izraza** uz klavirsku pratnju	**Sredstva muzičkog izraza:** tempo, dinamika i agogika

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira djela male forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi muzički oblik zadate kompozicije	
2. Odredi vrstu takta, tempa, dinamičke oznake zadate kompozicije	
3. Izvede zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju poštujući stilske karakteristike epohe	
4. Izvede zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju u odgovarajućem tempu koristeći sredstva muzičkog izraza	
5. Izvede javno zadatu kompoziciju kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zadato muzičko djelo

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira prima vista kompozicije kompleksne strukture kroz različite ključeve**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj čitanja notnog teksta prima vista	
2. Objasni postupak i pravila čitanja notnog teksta prima vista	
3. Izvrši analizu zadate kompozicije	
4. Odredi pravilan tempo u kom će izvoditi zadatu kompoziciju	
5. Izvede zadatu kompoziciju poštujući pravila čitanja notnog teksta prima vista	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije pisane za mlađe razrede srednje muzičke škole
- Orkestarske dionice zahtjevne strukture

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Violončelo IV je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnost učenika. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama; od laganog ka brzom tempu, prema mogućnostima učenika.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, posebnu pažnju treba usmjeriti na pravilan položaj tijela tokom sviranja. Obavezan je razgovor sa učenikom o određenim kompozitorima i njihovim muzičkim djelima, stilovima i dr. Potrebno je pratiti učenikov napredak u cjelini kao i u svim pojedinačnim elementima napredovanja- muzikalnosti, znanja i vještina. Obavezan je jedan čas sa korepetitorom nedeljno u cilju boljeg razumijevanja djela na kom radi i primjene, tj. korigovanja stečenog znanja. Čas treba podijeliti na dva dijela: prvi dio u kom će se nastavnik baviti problematikom čitanja s lista (u trajanju od 15 min.), drugi dio koji započinje radom na tehničkim vježbama i skalama (ne duže od 10 min.), radu na zadatim kompozicijama i zaključni dio (objedinjavanje postignutih saznanja u toku časa, iz notnog zapisa ili napamet). Kod učenika treba razvijati svijest o njegovim potencijalima i pružiti mu priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara mogućnostima učenika. Preporučuje se povećan intenzitet javnog nastupanja, zbog otklanjanja treme, kao i povećanja sigurnosti u nastupu. Kroz praksu javnih nastupa učenik će razvijati kreativnost. Ipak, učestalost nastupa ne treba ići na štetu pređenog gradiva, kao ni kvaliteta izvođenja. Na kraju savakiog klasifikacionig perioda učenik polaže kolokvijum. Zahtjevi za kolokvijum su sledeći: Kolokvijum I: jedna skala i jedna etida po izboru; Kolokvijum II: jedna skala i dva stava barokne sonate po izboru; Kolokvijum III: jedna skala i kompozicija slobodne forme uz klavirsku pratnju po izboru. Zahtjevi za godišnji ispit jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svite br. 1 J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju. Ispitni program se izvodi napamet.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Tehničke vježbe:

- O. Ševčik: Škola tehnike gudala op.2
- J. Štarker: Metodika sviranja - vježbe za lijevu ruku
- B. Kozman: Vježbe za razvijanje prstiju lijeve ruke

Etide:

- D. Poper: Visoka škola sviranja na violončelu op.43
- F. Docer: 113 etida - I, II, III
- J. Merk: Dvadeset studija op.11
- J. Dipor: 21 etida , I i II
- F. Gricmaher : Zbirka etida
- S. Li: 40 melodija i naprednih etida
- R. Mac: Zbirka 12 etida
- R. Mac: Zbirka 24 etide

Sonate:

- B. Marčelo: 6 sonata
- A.Vivaldi: 6 sonata
- A. Koreli: Sonata br.8 op. 5,
- G.F. Teleman: Sonata – D-dur
- J.S.Bah: 3 Sonate za viola da gamba
- G. Hendl: 3 sonate
- L. Bokerini: 6 sonata za violončelo i klavir
- Ž. Breval: Sonata G-dur

- L. van Betoven: 7 varijacija na temu "Bei Mannern“
- L. van Betoven: 12 varijacija na temu "Ein Madchen oder Weibchen"
- L, van Betoven: 12 varijacija na temu "Judas Maccabius"
- J. Bramms: Sonata u e-molu
- L. van Betoven: Sonata za violončelo br. 1 i 2
- C. Frank: Sonata A-dur
- D. Šostakovič: Sonata u D-duru
- K, Debisi: Sonata za violončelo
- F. Šubert: Arpađione Sonata u a-molu

Violončelo solo:

- J.S. Bah – 6 Svita,
- S. Prokofijev: Mar
- G. Kasado: Svita za solo violončelo
- E. Bloh: Svita za violončelo

Djela slobodne forme:

- A.Koreli: Preludijum
- K. Sen-Sans: Allegro Appasionato
- G. Fore: Elegija
- M.Bruh: Kol Nidrei
- S. Rahmanjnov: Vokaliza
- V. H. Skvajr: Tarantela
- P. Čajkovski: Sentimentalni valcer
- K. Sen-Sans: Labud
- G. Fore: Elegija
- K. Debisi: Romansa,
- G.Fore: Apres un reve
- Bah-Guno: Ave Maria
- E. Bloh: Jevrejski život
- P. Čajkovski - Peco Kapričozo
- D. Poper: Mađarska rapsodija
- D. Poper: Fontana
- R. Šuman: Pet komada op.102

Koncerti:

- K.Sen-Sans: a-mol
- J. Breval: Koncert C-dur
- E. Elgar: Koncert e-mol
- D. Golterman: Koncert h – mol
- J. Hajdn: Koncert C-dur
- L. Bokerini: Koncert B-dur
- K. Davidov: Koncert a-mol
- E. Lalo: Koncert d-mol
- A. Dvoržak: Koncert u h-molu
- R. Šuman – Koncert u a-molu
- J. Hajdn: Koncert D-dur
- P. I. Čajkovski: Rokoko varijacije
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult	2
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 3 etide, 2 komada, preludijum ili druga dva stava po izboru iz svita J. S. Baha br. 1-4, stav po izboru klasične sonate ili stav po izboru romantične sonate i prvi ili drugi i treći stav koncerta.
- Predviđene su provjere na kraju svakog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I klasifikacioni period: jedna skala i jedna etida po izboru
  - II klasifikacioni period: jedna skala i stav po izboru klasične sonate ili stav po izboru romantične sonate
  - III klasifikacioni period: jedna skala i kompozicija slobodne forme, virtuoznog karaktera, uz klavirsku pratnju po izboru
  - Godišnji ispit: jedna etida, preludijum ili druga dva stava po izboru iz druge, treće ili četvrte svite J. S. Baha, prvi ili drugi i treći stav koncerta, kompozicija slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz klavirsku pratnju (uz obevezu izvođenja ispitnog programa napamet).
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Muzička tehnologija
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu, kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.102. KAMERNA MUZIKA IV/ HARMONIKA, GITARA, HARFA, KLARINET, OBOA, FAGOT, TRUBA, TROMBON, HORNA, SAKSOFON

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	9	48	9	**66**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa značajem kamerne muzike u razvoju profila muzičkog izvođača. Osposobljavanje za primjenu elemenata kamernog muziciranja i interpretaciju odabranog muzičkog djela kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje elemenata muzičke pismenosti i kamernog muziciranja. Razvijanje koncentracije, komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad i sposobnosti rukovođenja probama sa manjim ansamblima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Organizuje zajedničke probe i rad sa manjim kamernim ansamblom
2. Ukaže na značaj kamerne muzike u razvoju profila muzičkog izvođača
3. Primijeni elemente kamernog muziciranja u djelima kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Interpretira odabrano muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti i kamernog muziciranja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Organizuje zajedničke probe i rad sa manjim kamernim ansamblom**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj zajedničkih proba u radu na kamernom djelu	
2. Navede **načine** uvježbavanja kamernog muzičkog djela	**Načini:** u odnosu na tematski materijal, ritmičku problematiku, strukturu djela, dinamiku, agogiku i dr.
3. Navede **načine** uvježbavanja kamernog ansambla	**Načini:** izdvajanje i uparivanje različitih dionica, ponavljanje pojedinih djelova kompozicije sa određenom ritmičkom i agogičkom problematikom i dr.
4. Simulira probu sa manjim ansamblom na zadatoj kompoziciji	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vrste i značaj proba kamernog ansambla

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na značaj kamerne muzike u profilu muzičkog izvođača**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **karakteristike** interpretacije solističke muzike	**Karakteristike:** kompleksnost dionice, zvučna slika, predmet fokusa, sloboda izražavanja, stepen odgovornosti i dr.
2. Objasni karakteristike interpretacije orkestarske muzike	
3. Objasni karakteristike interpretacije kamerne muzike	
4. Napravi paralelu između ova tri vida interpretiranja muzičkih djela	
5. Objasni uticaj kamerne muzike na izgrađivanje profila muzičkog izvođača	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Interpretacija solističke muzike
- Interpretacija orkestarske muzike
- Interpretacija kamerne muzike

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni stečena znanja o osnovnim elementima kamernog muziciranja u radu na kamernom djelu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **osnovne elemente** kamernog muziciranja	**Osnovni elementi:** iznošenje tematskog materijala, dinamičko prilagođavanje drugim instrumentima, slušanje drugih dionica, ritmička i agogička preciznost i dr.
2. Objasni način usklađivanja zvučnog balansa u ansamblu	
3. Objasni **sredstva** za usklađivanje preciznosti u interpretaciji	**Sredstva:** artikulacija, agogika, uzimanje daha (ansambli sa duvačima) i dr.
4. Izvrši usmenu analizu zadate kompozicije sa osvrtom na **elemente** kamerne muzike	**Elementi:** tematski materijal, melodijska i ritmička specifičnost dionica i tehnike komponovanja (imitacija, sekvence i dr.) i dr.
5. Osmisli **elemente muzičke fraze** u zadatom djelu poštujući osnovne karakteristike kamerne muzike i stil epohe u kojoj je djelo nastalo	**Elementi muzičke fraze:** dinamika, artikulacija i agogika

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Osnovni elementi kamernog muziciranja

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira odabrano kamerno djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadatog muzičkog djela	**Analiza:** vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
2. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
3. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
4. Izvede zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva (originalno pisana za ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika II/ Harmonika, gitara, harfa, klarinet, oboa, fagot, truba, trombon, horna i saksofon, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 5 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Harmonika:

- A. Vivaldi: Godišnja doba; V. Semjonov: Donska rapsodija; F. Angelis: Pariz Moskva- Moskva Pariz; V. Zubicki: Fatum sonata, Lacrimoso, Omaggio ad A. Piazzolla; A. Šenderjov: Svita, Ruski ples V. Zolotarjov: Rondo capricioso; V. Bonakov: Sonata balada; B. Preč: Tokata 12 u 4

Gitara:

- J. S. Bah: Dvoglasne invencije (arr. Matušić) i Engleska suita br.3, BWV 808; M. Castelnuovo-Tedesco: Les guitares bien tempérées Op. 199; A. Pjacola: Tango suite; J.K.Merc: Dueti za dvije gitare; F. Sor: op. 41; op. 54 bis; op. 63; M.Đulijani: op. 130; op. 137; op. 116; op. 65; op. 101; op. 102; op. 103 – dvije gitare; J. S. Bah: Troglasna invencija br. 15 (arr. Čagalj); D. Caruso: Le voci dell'anima; J. W. Duarte: Little Suite nr. 4 Op. 95; P. Hindemith: Rondo – tri gitare; J. S. Bah: Preludij i fuga BWV 539 (arr. Čagalj); L. Bokerini: Introduction et Fandango; F. M. Torroba: Ráfagas; L. Brouver :Toccata; J. W. Duarte: Americana Op. 96a; S. Rak: Kvartet pro 4 kytary; A. Pjacola: Summit izbor (arr. Čagalj) ; transkripcije djela za kamerne sastave sa gitarom

Harfa:

- Krumpholc: Sonata u F duru - vl/ fl i harfa; M. Ravel: Pavana - violina i harfa; Iber: Trio - flauta, violina i harfa; Turnije: 4 prelida za dve harfe; Dz. Tomas: Kambrija za dve harfe; L. Bokerini: Sonata za harfu i celo; Gersvin: Tri prelida, dve harfe; Albrestberger: Cartita in C - flauta, celo i harfa; Britn: Ceremony of carols - harfa i hor; Debisi: Igre- harfa i gudaci; Ravel: Introdukcija i alegro - harfa, flauta, klarinet, gudacki kvartet; Debisi: Sonata - harfa, flauta i viol

Klarinet:

- L. van Betoven: Dva dua za klarinet i fagot; A.Rene: 6 koncertnih dueta za dva klarineta; M.D.Levin : Španska nostalgija za klarinet i flautu; J.Hunt: Kvartet za četiri klarineta; W.A.Mocart: Kvintet za flautu, obou, klarinet, fagot, hornu; R. Noda: Nagare; P. Paubon: Suite, P. Poulteau: Sonatine, J.Rieunier: Autiemme za flautu i klarinet

Oboa:

- J. Haydn: Duvački kvintet za obou, flautu, klarinet, fagot i hornu; V. A. Mocart: Divertimento br. 9; L. van Betoven: Kvintet Op.71

Fagot:

- J. Huber: Trio za obou, klarinet i fagot; M. Glinka: Trio za, klarinet, fagot i klavir; G. F. Teleman: Kvartet za flautu, obou, fagot i klavir; J. Haydn: Kvintet za flautu, obou, klarinet, fagot i hornu; Ž. Iber: Trio za obou, klarinet i fagot;

Truba:

- Đ.Tošić: Tri kvarteta za duvačke instrumente; W.A.Mocart: Kvartet limenih duvača (dvije trube, horna,trombon); B.Mariasi: Renesansni komadi za limene duvačke instrumente

Trombon:

- D.Iber: Modern trois za tri trombona; D.Sper: Dvije sonate za tri trombona; W.A.Mocart: dva dua; G.F.Teleman: Sonata za četiri trombona

Horna:

- Lj.Marić: Duvački kvintet; D.Despić: Vinjete, kvintet; K.D.Ditersdorf: Partita in A, in F, in D, kvintet; F.Danci: Kvintet I i II; J.S.Bah: Sarabande, sekstet limenih duvača; S.Barber: Letnja muzika, kvintet; R.Korsakov: Nokturno za četiri horne

Saksofon:

- Transkripcije : J.S.Bah, V. A. Mocart, L.van Betoven, M.Ravel, J.Sibelijus, B.Bartok, N.Rimski-Korsakov; S.Krtička: II sveska; H.Kloze: II sveska; M. Šopornikova: Hrestomatija; A.Rivčuni: Škola igre za saksofon
- Druga literatura po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- clarinet institute (https://www.clarinetinstitute.com)
- 8notes (https://www.8notes./sheet_music)
- IMSLP (https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine:
  - jedno djelo cikličnog oblika kompleksnih interpretativnih zahtjeva ili
  - dvije do tri kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva (originalno pisane za ansambl ili transkripcija).
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 20 min. po izboru predmetnog nastavnika..
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Polifonija
- Muzički oblici I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.103. KAMERNA MUZIKA IV / KLAVIR

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	9	48	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vrstama i strukturom ansambala sa akcentom na muziku XX vijeka. Osposobljavanje za organizaciju probe, rad sa manjim muzičkim ansamblom, izvođenje odabrane kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje elemenata muzičke pismenosti, kamernog muziciranja, odabranog stila. Razvijanje sposobnosti koncentracije, komunikacije, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima, sposobnosti za timski rad, zajedničko muziciranje, njegovanje i međusobno usklađivanje intonacije, poznavanje i slušanje drugih glasova u ansamblu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Ukaže na značaj kamerne muzike u profilu muzičkog izvođača
2. Organizuje probe i rad sa manjim muzičkim ansamblom
3. Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na umjetničku muziku XX vijeka
4. Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u umjetničkoj muzici XX vijeka
5. Interpretira odabrano muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na značaj kamerne muzike u profilu muzičkog izvođača**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **karakteristike** interpretacije solističke muzike	**Karakteristike:** kompleksnost dionice, zvučna slika, predmet fokusa, sloboda izražavanja, stepen odgovornosti i dr.
2. Objasni karakteristike interpretacije orkestarske muzike	
3. Objasni karakteristike interpretacije kamerne muzike	
4. Napravi paralelu između ova tri vida interpretiranja muzičkih djela	
5. Objasni uticaj kamerne muzike na izgrađivanje profila muzičkog izvođača	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Interpretacija solističke muzike
- Interpretacija orkestarske muzike
- Interpretacija kamerne muzike

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Organizuje probe i rad sa manjim muzičkim ansamblom**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj zajedničkih proba u radu na kamernom djelu	
2. Navede **načine** uvježbavanja kamernog muzičkog djela	**Načini:** u odnosu na tematski materijal, ritmičku problematiku, strukturu djela, dinamiku, agogiku i dr.
3. Navede **načine** uvježbavanja kamernog ansambla	**Načini:** izdvajanje i uparivanje različitih dionica, ponavljanje pojedinih djelova kompozicije sa određenom ritmičkom i agogičkom problematikom i dr.
4. Simulira probu sa manjim ansamblom na zadatoj kompoziciji	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vrste i značaj proba kamernog ansambla

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na umjetničku muziku XX vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede stilska obilježja umjetničke muzike XX vijeka	
2. Objasni položaj kamerne muzike u umjetničkoj muzici XX vijeka	
3. Navede **najznačajnije kompozitore** umjetničke muzike XX vijeka i njihov kamerni opus	**Najznačajniji kompozitori:** Debisi, Ravel, Pulank, Šostakovič, Prokofjev, Martinu, Stravinski, Bartok, Štokhauzen i dr.
4. Navede **osnovne kamerne forme** u umjetničkoj muzici XX vijeka	**Osnovne kamerne forme:** klavirski trio, gudački kvartet, klavirski duo, duvački kvintet, seksteti, septeti i veće kamerne forme
5. Opiše instrumentarij u umjetničkoj muzici XX vijeka i uticaj razvoja tehnologije na kamerni opus kompozitora	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Stilske odlike umjetničke muzike XX vijeka
- Kamerna muzika u umjetničkoj muzici XX vijeka i najznačajniji kompozitori ove epoha
- Kamerni sastavi u umjetničkoj muzici XX vijeka
- Instrumentarij u umjetničkoj muzici XX vijeka

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u umjetničkoj muzici XX vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izloži razliku u notnim zapisima kompozitora impresionizma i umjetničke muzike XX vijeka i kompozitora ranijih epoha	
2. Izloži **specifičnosti** prilikom interpretacije kamernih djela u umjetničkoj muzici XX vijeka	**Specifičnosti:** vibrato, potezi gudala, artikulacija i dr.
3. Navede **sredstva** koja utiču na kreiranje interpretacije muzičkog djela	**Sredstva:** artikulacija, dinamika, agogika, lični resursi i dr.
4. Uporedi sredstva i specifičnosti na audio-vizuelnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija savremene muzike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira odabrano muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analiz**u zadatog muzičkog djela	**Analiza:** vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
2. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova u realnim uslovima	
4. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
5. Interpretira zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva (originalno pisana za ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika III/ Klavir, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 5 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Klavirski duo: D. Šostakovič: Končetino za 2 klavira; A. Hačaturjan: Tri komada; F. Pulenk: Valse-musette za 2 klavira i Sonata za četiri ruke; D. Mijo: Six danses en trois mouvements op. 433, Skaramuš op. 71; I. Stravinski: Tango za dva klavira; B. Martinu: 3 Danses Tcheques; J. Magdić: Zvučni spektri; B. Bjelinski: Romeo i Julija; C. A. Debisi: Mala svita; A. Ferte: Dialozi; E. Sati: Ekscentrična ljepotica, Parada; G. Orik: Adieu, New York!; D. Detoni: Satovi; S. Mihelčič Klavirske skladbe za štiriročno igro; J. Magdić: Igra; M. Ravel: Ma Mere l'Oye (Moja majka guska); D. Mijo: Enfantines Op. 59; S. Prokofjev Romeo i Julija (iz baleta); A. Šnitke: Omaž Prokofjevu, Stravinskom i Šostakoviču za šest ruku; F. Šmit: 7 komada za četiri ruke, op.15; TRIJA: M.Pepuš:Trio sonate (flauta, oboa i klavir); B. Bartok: Narodne pjesme za obou i klavir; B. Martinu: Sonatina (dvije violine i klavir); D. Šostakovič: 5 komada za dvije violine i klavir; Z. Fibih: S cvijećem u ruci za flautu, violinu i klavir
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Portal:

- Izvori: IMSLP ((https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 1 djelo cikličnog oblika kompleksnih interpretativnih zahtjeva muzike XX vijeka ili 2 do 3 kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva (originalno pisane za ansambl ili transkripcija) od kojih jedna mora biti iz perioda muzike XX vijeka.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 20 min. po izboru predmetnog nastavnika sa akcentom na muziku XX vijeka.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Klavir I, II, III i IV
- Korepeticija I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II
- Polifonija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva I dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.104. KAMERNA MUZIKA IV / VIOLINA, VIOLA, VIOLONČELO, KONTRABAS I FLAUTA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	9	48	9	**66**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 5 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vrstama i strukturom ansambala sa akcentom na muziku XX vijeka. Osposobljavanje za organizaciju probe, rad sa manjim muzičkim ansamblom, izvođenje odabrane kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva uz poštovanje elemenata muzičke pismenosti, kamernog muziciranja, odabranog stila. Razvijanje sposobnosti koncentracije, komunikacije, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima, sposobnosti za timski rad, zajedničko muziciranje, njegovanje i međusobno usklađivanje intonacije, poznavanje i slušanje drugih glasova u ansamblu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Ukaže na značaj kamerne muzike u profilu muzičkog izvođača
2. Organizuje probe i rad manjeg muzičkog ansambla
3. Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na umjetničku muziku XX vijeka
4. Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u umjetničkoj muzici XX vijeka
5. Interpretira odabrano muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na značaj kamerne muzike u profilu muzičkog izvođača**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **karakteristike** interpretacije solističke muzike	**Karakteristike:** kompleksnost dionice, zvučna slika, predmet fokusa, sloboda izražavanja, stepen odgovornosti i dr.
2. Objasni karakteristike interpretacije orkestarske muzike	
3. Objasni karakteristike interpretacije kamerne muzike	
4. Napravi paralelu između ova tri vida interpretiranja muzičkih djela	
5. Objasni uticaj kamerne muzike na izgrađivanje profila muzičkog izvođača	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Interpretacija solističke muzike
- Interpretacija orkestarske muzike
- Interpretacija kamerne muzike

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Organizuje probe i rad manjeg muzičkog ansambla**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj zajedničkih proba u radu na kamernom djelu	
2. Navede načine uvježbavanja kamernog muzičkog djela	**Načini:** u odnosu na tematski materijal , ritmičku problematiku, strukturu djela, dinamiku, agogiku i dr.
3. Navede načine uvježbavanja kamernog ansambla	**Načini:** izdvajanje i uparivanje različitih dionica, ponavljanje pojedinih djelova kompozicije sa određenom ritmičkom i agogičkom problematikom i dr.
4. Simulira probu sa manjim ansamblom na zadatoj kompoziciji	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vrste i značaj proba kamernog ansambla

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izloži osnovne karakteristike i specifičnosti kamernih ansambala sa akcentom na umjetničku muziku XX vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede stilska obilježja umjetničke muzike XX vijeka	
2. Objasni položaj kamerne muzike u umjetničkoj muzici XX vijeka	
3. Navede **najznačajnije kompozitore** umjetničke muzike XX vijeka i istraži njihov kamerni opus	**Najznačajniji kompozitori :** Debisi, Ravel, Pulank, Šostakovič, Prokofjev, Martinu, Stravinski, Bartok, Štokhauzen i dr.
4. Navede **osnovne kamerne forme** u umjetničkoj muzici XX vijeka	**Osnovne kamerne forme:** klavirski trio, gudački kvartet, klavirski duo, duvački kvintet, seksteti, septeti i veće kamerne forme
5. Opiše instrumentarij u umjetničkoj muzici XX vijeka i uticaj razvoja tehnologije na kamerni opus kompozitora	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Stilske odlike umjetničke muzike XX vijeka
- Kamerna muzika u umjetničkoj muzici XX vijeka i najznačajniji kompozitori ove epoha
- Kamerni sastavi u umjetničkoj muzici XX vijeka
- Instrumentarij u umjetničkoj muzici XX vijeka

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u interpretaciji kamernih djela nastalih u umjetničkoj muzici XX vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izloži razliku u notnim zapisima kompozitora impresionizma i umjetničke muzike XX vijeka i kompozitora ranijih epoha	
2. Izloži **specifičnosti** prilikom interpretacije kamernih djela u umjetničkoj muzici XX vijeka	**Specifičnosti:** vibrato, potezi gudala, artikulacija i dr.
3. Navede **sredstva** koja utiču na kreiranje interpretacije muzičkog djela	**Sredstva:** artikulacija, dinamika, agogika, lični resursi i dr.
4. Uporedi specifičnosti i sredstva na audio -vizuelnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija savremene muzike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira odabrano muzičko djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva poštujući elemente muzičke pismenosti, kamernog muziciranja i odabranog stila**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analiz**u zadatog muzičkog djela	**Analiza:** vrsta takta, tempo, dinamika, agogika, karakter stavova i dr.
2. Prepozna odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova u realnim uslovima	
4. Provjeri štim svog instrumenta u okviru ansambla	
5. Interpretira zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađena praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicija kompleksnih interpretativnih zahtjeva (originalno pisana za ansambl ili transkripcija)

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika III/ Violina, viola, violončelo, kontrabas i flauta, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 5 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Gudači:

- P. Linde Sonata za kontrabas i klavir u E – duru; H. Hofmann: Trio op. 1/1 za violu, violončelo i kontrabas; E. Šulhof: Končertino za flautu, violu i kontrabas; V. Aeschbacher: Trio op. 72 za flautu, violu i kontrabas; V. Barkauskas: Sextet + piano za dvije violine, violu, violončelo i kontrabas; K. A. Hartman: Duo za dva kontrabasa; F. Proto: Duetts for young basses; E. Erdmann: Mouvements za kontrabas i gitaru; E. Shulhoff: Končertino za flautu, violu i kontrabas; L. Weiner: Svita za gitaru i kontrabas; A. Ferrante: D` un tratto za violinu, flautu i klavir; A. Pjacola: Godišnja doba u Buenos Airesu za violinu, violončelo i klavir; D. Mijo: Sonatina za dvije violine i klavir; Z. Fibih: S cvijećem u ruci za flautu, violinu i klavir; M. Pilni: Nokturno za violinu, violončelo i harfu; D. Mijo: Svita za klarinet, violinu i klavir

Flauta:

- E. Shulhoff: Končertino za flautu, violu i kontrabas; A. Ferrante: D` un tratto za violinu, flautu i klavir; Z. Fibih: S cvijećem u ruci za flautu, violinu i klavir; K.Debisi: Le petit negre; J. Feld: 5 invencija za dvije flaute; G. Fore: Komad za flautu i gitaru; M. Ravel: Pieces en forme de habanera (komad u formi habanere); R. Noda: Nagare; P. Paubon: Suite, P. Poulteau: Sonatine, J.Rieunier: Autiemme za flautu i klarinet; E. Bozza: 3 evocations, 3 pieces za dvije flaute; E. Bozza: Berceuse et serenade za flautu i gitaru; J. Casterede: Sonatine d'avril za flautu i gitaru; J. Ibert:Entr' acte histoires za flautu i gitaru

- Druga literatura po izboru predmetnog nastavnika
- Izvori: IMSLP ((https://imslp.org/wiki/IMSLP:View_Genres/Instrumentation)
- 8notes (https://www.8notes.com/sheet_music/)

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 1 djelo cikličnog oblika kompleksnih interpretativnih zahtjeva muzike XX vijeka ili 2 do 3 kompozicije (zavisno od trajanja kompozicije) različitog karaktera kompleksnih interpretativnih zahtjeva (originalno pisane za ansambl ili transkripcija) od kojih jedna mora biti iz perioda muzike XX vijeka.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 20 min. po izboru predmetnog nastavnika sa akcentom na muziku XX vijeka.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Istorija muzike I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Orkestar I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)

- Učiti kako učiti kroz (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost, učenje u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti, podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.105. KAMERNA MUZIKA IV/ PERKUSIJE

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	9	48	9	**72**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vrstama i strukturama ansambala sa akcentom na mješovite ansamble sa udaraljkama. Osposobljavanje za izvođenje odabranog muzičkog djela uz poštovanje osnovnih elemenata muzičkog teksta i kamernog muziciranja i samostalno štimovanje. Razvijanje sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad, sposobnosti rukovođenja probama sa manjim ansamblima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izloži mogućnosti kombinovanja svih vrsta udaraljki sa drugim instrumentima, način kreiranja kamernog ansambla i njihovu ulogu u njima
2. Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima (udaraljkama ili ostalim melodijskim instrumentima) u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela
3. Ukaže na specifičnosti u izvođenju kamernih djela baziranim na korišćenu svih vrsta udaraljki i kombinaciji sa drugim instrumentima
4. Interpretira odabrano muzičko djelo poštujući osnovne elemente muzičkog teksta i kamernog muziciranja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izloži mogućnosti kombinovanja svih vrsta udaraljki sa drugim instrumentima, način kreiranja kamernog ansambla i njihovu ulogu u njima**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam kamerni ansambl sa udaračkim instrumentima	
2. Nabroji sve vrste udaračkih instrumenata i njihovu klasifikaciju	
3. Izloži moguće vrste i sastave kamernih ansambala sa udaračkim instrumentima i objasni njihovo pozicioniranje na sceni	
4. Objasni ulogu udaraljki u kamernom ansamblu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Udarački instrumenti

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Uskladi jačinu zvuka svog instrumenta sa drugim instrumentima (udaraljkama ili ostalim melodijskim instrumentima) u ansamblu u zavisnosti od tematskog materijala muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tematski materijal / važan ritmički obrazac u svojoj dionici	
2. Prepozna tematski materijal / važan ritmički obrazac u dionicama ostalih instrumenata	
3. Navede sredstvo kojim se niveliše zvuk	
4. Demonstrira na zadatom primjeru nivelaciju zvuka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stvaranje zvuka kod udaraljki
- Tematski materijal / ritmički obrasci kod udaraljki

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Ukaže na specifičnosti u izvođenju kamernih djela baziranim na korišćenju svih vrsta udaraljki I kombinaciji sa drugim instrumentima**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike svih udaračkih instrumenata ponaosob	
2. Objasni ulogu udaračkih instrumenta u odnosu na druge u kamernom ansamblu	
3. Navede specifičnosti u kreiranju zvučne slike	
4. Pokaže **načine** korigovanja zvuka	**Načini:** dinamika, upotreba različitih palica i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem..

Predložene teme

- Uloga udaračkih instrumenata u kamernom ansamblu

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira odabrano muzičko djelo poštujući osnovne elemente muzičkog teksta i kamernog muziciranja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu ritmičkog i melodijskog obrasca u zadatom djelu	
2. Prepozna i obrazloži odlike kamerne muzike u zadatom djelu	
3. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
4. Interpretira zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzičko djelo

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika III/ Perkusije, omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti kamernog muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, učenike treba podijeliti u grupe od 2 do 4 učenika, zavisno od odabranog muzičkog djela. Primarno se izvode u predviđenim grupama (kompletan sastav ansambla), ali se dio vježbi može realizovati i individualno sa članovima ansambla u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- S.Prokofjev, Egipatske noći: komad za ansambl udaraljki.
- D.Mio, Smrt tirana: za ansambl udaraljki.
- M.Ravel: Španski sat, kratki komadi za ansambl udaraljki.
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Pult – stalak za note	5
2.	Audio uređaj	1
3.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 2 kompozicije za ansambl po izboru.
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: program u trajanju od 15 min. po izboru predmetnog nastavnika..
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Instrument I, II, III I IV
- Istorija muzike I, II, III I IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Muzički instrumenti
- Orkestar I, II, III I IV
- Muzički oblici I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti kroz (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost, učenje u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti, podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.106. KAMERNA MUZIKA IV / SOLO PJEVAČ

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	9	48	9	**66**	**4**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika..

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vokalnim ansamblima iz opera autora od XVII do XX vijeka. Osposobljavanje za ovladavanje specifičnim zahtjevima zajedničkog muziciranja u domenu ritmičke, agogičke, tonske problematike, izvođenje javnih nastupa, rad u profesionalnom vokalnom/vokalno-instrumentalnom ansamblu, formiranje i vođenje ansambla. Razvijanje kolektivne odgovornosti, sposobnosti komuniciranja, prilagođavanja grupi, dijaloga, osjećaja solidarnosti, efikasne saradnje sa drugima, sposobnosti za timski rad.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši prepoznavanje osnovnih karakteristika u vokalnim sastavima iz opera i/ili oratorijuma autora od XVII do XX vijeka
2. Otpjeva kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva za dva, tri i/ili četiri glasa autora od XVII do XX vijeka, napamet ili iz nota, *a cappella* i/ili uz pratnju klavira, nekog drugog instrumenta i/ili instrumentalnog sastava
3. Otpjeva vokalne dionice iz opera i/ili oratorijuma za dva, tri i/ili četiri glasa, napamet i/ili iz nota, *a cappella* i/ili uz pratnju klavira i/ili instrumentalnog sastava
4. Interpretira na javnom nastupu kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva i vokalne dionice iz opera i/ili oratorijuma za dva, tri i/ili četiri glasa autora od XVII do XX vijeka dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela
5. Formira ansambl u skladu sa odabranim repertoarom i uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i u ansamblu
6. Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši prepoznavanje osnovnih karakteristika u vokalnim sastavima iz opera i/ili oratorijuma autora od XVII do XX vijeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam **vokalni sastav**	**Vokalni sastav:** duo, trio, kvartet i kvintet
2. Navede **osnovne karakteristike opere**	**Osnovne karakteristike opere:** muzičko-scensko djelo za soliste, hor i orkestar; baletski ansambli; scensko izvođenje; uključuje glumu, scenski pokret, kostimografiju, scenografiju, šminku i dr.; *secco* i *accompagnato* rečitativ, arije, vokalni ansambli; libreto; dugo trajanje; različita tematika – od romana i dramskih djela, preko istorijskih događaja do novih, izmišljenih priča; uloga korepetitora u pripremi opere i dr.
3. Navede **okolnosti** u kojima su autori stvarali operska djela	**Okolnosti:** društvene prilike, životne prilike kompozitora u momentu stvaranja, njegove umjetničke preokupacije i dr.
4. Navede osnovne karakteristike oratorijuma	
5. Navede razlike između oratorijuma i opere	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Vokalni sastavi
- Osnovne karakteristike opera
- Osnovne karakteristike oratorijuma

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva za dva, tri i/ili četiri glasa autora od XVII do XX vijeka, napamet ili iz nota, *a cappella* i/ili uz pratnju klavira, nekog drugog instrumenta i/ili instrumentalnog sastava**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije** u izvođenju zadatih kompozicija	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, artikulacija, agogika, fraziranje, stil i dr.
2. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka**	**Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XVII vijeka:** kompleksni dueti/ terceti/ kvarteti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Monteverdija, Pegrolezija, Baha, Hendla, Vivaldija, Persla i dr.
3. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka**	**Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XVIII vijeka:** kompleksni dueti/ terceti/ kvarteti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Betovena, Mocarta, Hajdna i dr.
4. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XIX vijeka**	**Kompozicije kompleksne zahtjevnih interpretativnih zadataka autora XIX vijeka:** kompleksni dueti/ terceti/ kvarteti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Mendelsona, Šumana, Bramsa, Dvoržaka, Tostija i dr.
5. Izvede **kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XX vijeka**	**Kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva autora XX vijeka:** kompleksni dueti/ terceti/ kvarteti i/ili transkripcije za neki drugi instrument, osim klavira, iz opusa Strausa, Rahmanjinova, Britna i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Elementi muzičke interpretacije

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva vokalne dionice iz opera i/ili oratorijuma za dva, tri i/ili četiri glasa, napamet i/ili iz nota, *a cappella* i/ili uz pratnju klavira i/ili instrumentalnog sastava**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Kombinuje **elemente muzičke interpretacije**	**Elementi muzičke interpretacije:** tempo, dinamika, agogika, artikulacija, karakter, ornamenti, stilske karakteristike, fraziranje i dr.
2. Usaglasi intonaciju pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	
3. Otpjeva **vokalne dionice iz opera**	**Vokalne dionice iz opera:** iz dueta/ terceta/ kvarteta iz opera Mocarta, Pučinija, Belinija, Donicetija i dr.
4. Primijeni **osnovne elemente glume** u interpretaciji vokalnih dionica iz opera	**Osnovni elementi glume:** dikcija, scenski pokret, igra, glas
5. Otpjeva **vokalne dionice iz oratorijuma**	**Vokalne dionice iz oratorijuma:** iz dueta/ terceta/ kvarteta iz oratorijuma Vivaldija, Pregolezija, Baha, Hendla i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela
- Osnovni elementi glume

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira na javnom nastupu kompozicije kompleksnih interpretativnih zahtjeva i vokalne dionice is opera i/ili oratorijuma za dva, tri i/ili četiri glasa autora od XVII do XX vijeka dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odrabranog muzičkog djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede **pripremne vježbe** pred nastup	**Pripremne vježbe:** vježbe disanja, tjelesne vježbe, vježbe koncentracije i dr.
2. Odabere poziciju na sceni u odnosu na vrstu ansambla i poziciju ostalih članova	
3. Usaglasi intonaciju pjevačkog instrumenta prema zadatom tonalitetu	
4. Primijeni osnovne elemente glume u interpretaciji vokalnih dionica iz opera	
5. Odloži notni materijal i garderobu na odgovarajući način	
6. Iskaže osjećaj za **zajedničko muziciranje**	**Zajedničko muziciranje:** kamerna muzika, hor, vokalni i vokalno-instrumentalni ansambli
7. Izvede zadate kompozicije na javnom nastupu, dajući im poseban doprinos kroz zajedničko shvatanje odabranog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 3, 5 i 6. Za kriterijume 1, 2, 4 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Interpretacija muzičkog djela
- Javni nastup

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Formira ansambl u skladu sa odabranim repertoarom i uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno ili u ansamblu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam **muzički ansambl**	**Muzički ansambl:** sastav po broju i vrsti instrumenata
2. Navede **vrste ansambla**	**Vrste ansambla:** vokalni i vokalno-instrumentalni
3. Kreira ansambl u skladu sa izabranim repertoarom	
4. Objasni značaj i upotrebu **pomoćnih sredstava** u procesu uvježbavanja	**Pomoćna sredstva:** metronom, štimer, ogledalo, audio-video oprema i dr.
5. Napravi **plan proba**	**Plan proba:** broj termina, trajanje proba, ukupno vrijeme za realizaciju proba i dr
6. Realizuje probe pred javni nastup u realnim uslovima	.
7. Navede razlike u uvježbavanju muzičkog repertoara samostalno i u grupi - ansamblu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4 i 7. Za kriterijume 3, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vrste ansambla
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Preduzetništvo

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam kritika i i njen značaj	
2. Objasni uticaj analize kritika u definisanju elemenata za poboljšanje javnog nastupa	
3. Analizira kritike javnog nastupa na zadatim primjerima	
4. Iznese stav u odnosu na dobijene kritike	
5. Predloži promjene u radu na osnovu date kritike	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne se ispravno urađena vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Analiza kritike

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kamerna muzika IV/ Solo pjevanje, je koncipiran tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja kroz zajedničko muziciranje. Mogućnosti vježbanja i interpretacije učenika su individualna stvar. Stoga kamernu muziku treba posmatrati u tom kontekstu i prilagoditi program nivou, spretnosti, znanju i brzini savladavanja zadataka članovima vokalnog/vokalno-instrumentalnog sastava. Ukoliko nema dovoljan broj učenika instrumentalista odgovarajućeg godišta za formiranje željenog ansambla, član kamernog ansambla može biti profesionalni korepetitor ili nastavnik nekog drugog instrumenta. U skladu sa tim, treba odabrati adekvatan program. Učenicima III i IV razreda se pruža mogućnost da obrađuju ciklična djela poput ciklusa solo pjesama autora raznih muzičkih epoha, zaključno sa XX vijekom. Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- Vježbe su dio nastave koje treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Ukoliko nema dovoljno učenika iz IV razreda za formiranje kamernog ansambla, preporučuje se kombinacija učenika III i IV razreda srednje muzičke škole. U cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata dio vježbi se može realizovati i individualno sa članovima ansambla. Obavezna je saradnja sa profesionalnim korepetitorom, za operski repertoar. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje znanja sa praktičnom primjenom. Kod učenika treba razvijati svijest o njihovim potencijalima i pružiti im priliku da predlože kompozicije koje bi željeli da nauče, a nastavnik će odlučiti da li to muzičko djelo odgovara njihovim mogućnostima. Ukoliko učenik nema dovoljno znanja iz poznavanja potrebnih stranih jezika, obaveza nastavnika je da mu pomogne u savladavanju čitanja i prevođenja teksta.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije. Osim navedenog, kod učenika treba razvijati već prisutnu ljubav prema muzici (afektivni domen) koja bi uz stečena i nova znanja (kognitivni domen) i vještinu/zanat (psiho-motorni domen) dovela do željenih rezultata u radu sa učenikom. Kod učenika treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela, ali i ostalih kompozicija istog kompozitora kako bi se upoznao sa opusom kompozitora i proširio svoja znanja iz poznavanja muzičke literature.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Dueti, terceti, kvarteti:

- Landshoff, L., Alte meister des bel canto, C.F.Peters, Leipzig
- Purcell, H., 6 Vocal Duets, Augener, London
- Purcell, H., The Beauties of Purcell Volime I-II, Rt.Birchall, London
- Mendelssohn-Batholdy, F., Duette für zwei singstimmen, Edition Peters, Leipzig
- Martinssen, F., Duettenkranz, Edition Peters, Leipzig
- Brahms, J., 3 duets op.20, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 duets op.28, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 duets op.61, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 5 duets op.66, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 ballades and romances op.75, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 3 quartets op.31, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 3 quartets op.64, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 4 quartets op.92, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., Zigeunerlieder op.103, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 6 quartets op.112, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., Kleine Hochzeits-Kantate WoO16, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Brahms, J., 13 Canons op.113, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 4 duets op.34, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R., 4 duets op.78, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schumann, R. 3 lieder für 3 Frauenstimmen op.114, Breitkopf & Härtel, Leipzig

- Schubert, F., Das Abendrot D.236, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schubert, F., Die Advokaten D.37, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Schubert, F., Der Hochzeitsbraten D.930, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Dvořak, A., Cigánske melodie op.55, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Dvořak, A., Biblické písně op.99, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Giuliani, M., Trois romances op.13
- Giuliani, M., Trois romances op.22
- Giuliani, M., Sei Cavatine op.39
- Giuliani, M., Cavatina „Di tanti palpiti“ op.79
- Giuliani, M., Sechs Lieder op.89
- Giuliani, M., Sei Ariette op.95
- Rodrigo, J., 12 canciónes españolas
- Rodrigo, J., Folias canarias
- Rodrigo, J., Aranjuez, ma pensée
- Rodrigo, J., Romance de Durante
- Faure, G., Ave Maria, Heugel, Paris
- Beethoven, L.v., 25 Schottish Songs op.108, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Beethoven, L.v., 12 Schottish Songs WoO 156, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Händel, G.F., Nein deutsche Arien, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Bach, J.S., Ave Maria
- Giuliani, M., Pastorale op.149
- Braga, G., La serenata, Schott&Co., Mainz
- Braga, G., L'esule, Schott&Co., Mainz
- Mozart, W.A., Il re pastore K.208, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Schon lacht der holde Frühling, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Reinecke, C., Waldesgruss, Schrimer, New York City
- Reinecke, C., Frühlingsblumen, Schrimer, New York City
- Copland, A., As it fell upon a day
- Rossini, G., Il giorno si bello, Pacini, Paris

Oratorijumi:

- Vivaldi, A., Juditha Triumphans R 644, Casa Ricordi, Milano
- Vivaldi, A., Gloria RV 589, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Vivaldi, A., Laudate Pueri RV 601, Casa Ricordi, Milano
- Pergolesi, G.B., Stabat Mater P.77, Casa Ricordi, Milano
- Bach, J.S., Magnificat BWV 243, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Bach, J.S., Mathäus-Passion BWV 244, Edition Peters, Leipzig
- Bach, J.S., Johannes-Passion BWV 245, Edition Peters,Leipzig
- Händel, G.F., 45 oratorio arias from Operas and Oratorios, International Music Company, New York City
- Händel, G.F., Israel in Egypt HWV 54, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Messiah HWV 56, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Samson HWV 57, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Alexander's feast HWV 75, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Händel, G.F., Judas Maccabäus HWV 334, C.F.Peters, Leipzig
- Händel, G.F., Dixit Dominus HWV 232, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mendelssohn-Batholdy, F., Elijah op.70, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Sieben letzten Worte unseres Erlösers Kreuze Hob.XX:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Schöpfung Hob.XXI:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Haydn, J., Die Jahreszeiten Hob.XXI:3, Breitkopf & Härtel, Leipzig
- Dvořak, A., Stabat Mater op.58, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Rossini, G., Stabat Mater, Edition Eulenburg, Zürich
- Verdi, G., Stabat Mater, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Messa da Requiem, C.F.Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Requiem K.626, Edition Peters, Leipzig
- Brahms, J., Ein deutsches Requiem, C.F.Peters, Leipzig

- Fauré, G., Requiem op.48, Bärenreiter-Verlag, Kassel

Opere:

- Mozart, W.A., Bastien und Bastiene K.50, Universal Edition, Wien-Leipzig
- Mozart, W.A., Die Entführung aus dem Serail K.384, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Le Nozze di Figaro K.492, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Don Giovanni K.527, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Così fan tutte K.588, C.F.Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., Die Zauberflöte K.620, Edition Peters, Leipzig
- Mozart, W.A., La clemenza di Tito K.621, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Mozart, W.A., Der Schauspieldirektor K.486, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Puccini, G., La Bohème, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Il tabarro SC 85, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Gianni Schicchi SC 88, Casa Ricordi, Milano
- Puccini, G., Turandot SC 91, Casa Ricordi, Milano
- Puccini,G., Tosca SC 69, Casa Ricordi, Milano
- Bizet, G., Carmen, C.F.Peters, Leipzig
- Bizet, G., Les pêscheurs des perles, E.F.Kalmus, New York
- Gounod, Ch., Faust, Bärenreiter-Verlag, Kassel
- Rossini, G., La cenerentola, Casa Ricordi, Milano
- Rossini, G., Il baribiere di Siviglia, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., La sonambula, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., I Capuletti e i Montechi, Casa Ricordi, Milano
- Bellini, V., Norma, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., La fille du regiment, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., Don Pasquale, Casa Ricordi, Milano
- Donizetti, G., L'elisir d'amore, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., La Traviata, Edition Peters, Leipzig
- Verdi, G., La forza del destino, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Rigoletto, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Nabucco, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Il Trovatore, Casa Ricordi, Milano
- Verdi, G., Un ballo in maschera, C.F.Peters, Leipzig
- Mascagni, P., Cavalleria rusticana, C.F.Peters, Leipzig

Ostalo:

- Dueti, terceti i kvarteti slovenskih kompozitora
- Ciklusi solo pjesama za glasi i klavir/drugi instrument ili ansambl autora od XVII do XX vijeka
- Originalno pisane kompozicije i/ili transkripcije za vokalno-instrumentalne sastave (do 6 članova)
- Vokalni ansambli iz mjuzikala

Drugi izvori:

- https://www.edition-peters.de
- https://www.ricordi.com
- https://www.baerenreiter.com
- https://www.boosey.com
- https://www.breitkopf.com
- https://www.halleonard.com
- https://en.schott-music.com
- https://imslp.org
- http://tarakanov.net
- https://musescore.com

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Partiture	2 do 6
3.	Klavir / drugi instrument	1 do 4
4.	Stolica za klavir	1
5.	Stalak za note	2 do 6
6.	Ogledalo dimenzija 150x200 cm	1
7.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka i slike	1
8.	WiFi zvučnik	1
9.	Sto	1
10.	Stolica	5

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen je obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 1 stav iz oratorijuma, 2 vokalna ansambla iz opera/ opereta/ mjuzikla i 3 kompozicije autora od XVII do XX vijeka.
- Predviđena je provjera na kraju školske godine, pred komisijom:
  - Godišnji ispit: 1 stav iz oratorijuma, 1 vokalni duet iz opere/ operete/ mjuzikla i 1 duet/ tercet/ kvartet autora od XVII do XX vijeka (uz obavezu izvođenja zadatih kompozicija iz opere/ operete/ mjuzikla, uz instrumentalnu pratnju). Učenici IV razreda na godišnjem ispitu mogu otpjevati dio cikličnog djela (npr. 2 solo pjesme iz ciklusa solo pjesama) umjesto 1 stava iz oratorijuma.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Analiza muzičkih oblika I i II

- Muzička tehnologija
- Menadžment u muzičkoj umjetnosti
- Komplementarni klavir I, II, III i IV
- Džez I i II
- Popularna I i II
- Tradicionalna muzika I i II
- Preduzetništvo
- Strani jezici

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, upotreba stranih riječi u lirskim tekstovima zadatih kompozicija, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođenja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem notnog materijala i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka, razvijanje svijesti o važnosti sopstvene kulture i kulture drugih naroda; razvoj svijesti o lokalnoj, nacionalnoj, evropskoj i svjetskoj baštini i dr.)

3.2.107. ANALIZA MUZIČKIH OBLIKA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	36	30		**66**	**4**

Teorijska nastava i vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za samostalnu analizu složenijih muzičkih oblika i upoređivanje različitih formi i struktura. Razvijanje zapažanja, analitičnosti, kritičkog mišljenja, estetike i kreativnosti, marljivosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Analizira klasični rondo sa jednom, dvije i tri teme
2. Analizira sonatni oblik prateći njegov razvoj od baroknog dvodjela, preko Skarlatijevog do klasičnog sonatnog oblika
3. Analizira sonatni rondo upoređujući ga sa sonatnim oblikom i ostalim vrstama ronda
4. Utvrdi karakteristike i primjenu sonatnog ciklusa: broj, raspored i povezivanje stavova

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Analizira klasični rondo sa jednom, dvije i tri teme**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede istorijat ronda, njegove **vrste** sa posebnim osvrtom na Kuprenov rondo	**Vrste**: Kuprenov rondo (sa kupletima), klasični rondo: sa jednom temom (sa epizodama), dvije i tri teme
2. Izvrši analizu Kuprenovog ronda (**djelovi** i **shema**) na zadatom primjeru iz literature u odnosu na sve **aspekte**	**Djelovi**: refren i kupleti **Shema:** R C1 R C2 R **Aspekti**: formalni, strukturalni, tonalni, tematski, stilski i zvučni
3. Objasni karakteristike klasičnog ronda sa jednom, dvije i tri teme sa posebnim osvrtom na **shemu** i tonalni plan	**Shema:** AE1AE2A+Coda, ABABA+Coda i ABACA+Coda
4. Izvrši **analizu** obliak klasičnog ronda sa jednom temom (rondo sa epizodama) na zadatom notnom primjeru	**Analiza:** uz upoređivanje sheme, odnosa i osobina njegovih djelova sa Kuprenovim rondom
5. Izvrši analizu klasičnog rondo sa dvije teme, razumijevajući njegovu građu na zadatom notnom primjeru	
6. Izvrši analizu klasičnog ronda sa tri teme sa posebnim osvrtom na karakteristike treće teme na zadatom notnom primjeru	
7. Navede **odstupanja** u obliku ronda	**Odstupanja:** redukcija sheme ronda, rondo u laganom tempu i pojava osnovne (A) teme u drugim tonalitetima
8. Izvrši analizu odstupanja u obliku ronda na zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni i pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3 i 7. Za kriterijume 2, 4, 5, 6 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kuprenov rondo
- Klasični rondo sa jednom, dvije i tri teme
- Odstupanja u obliku ronda

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da: **Analizira sonatni oblik prateći njegov razvoj od baroknog dvodjela, preko Skarlatijevog do klasičnog sonatnog oblika**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše razvoj Skarlatijevog sonatnog oblika od baroknog dvodjela	
2. Izvrši analizu Skarlatijevog sonatnog oblika na zadatom notnom primjeru	
3. Objasni **građu** klasičnog sonatnog oblika u odnosu na Skarlatijev sonatni oblik	**Građa:** ekspozicija, razvojni dio i repriza
4. Izvrši analizu **ekspozicije** sa posebnim osvrtom na karakteristike, ulogu i tonalni plan njenih djelova na zadatom notnom primjeru	**Ekspozicija**: I tema most, II tema i završna grupa
5. Izvrši analizu **razvojnog dijela** sonatnog oblika sa posebnim osvrtom na njegovu strukturu, ulogu, tematski i modulacioni plan na zadatom notnom primjeru	**Razvojni dio**: uvodni, centralni i završni odsjek
6. Izvrši analizu **reprize** sonatnog oblika uočavajući razlike u odnosu na ekspoziciju sa naglaskom na tonalni plan na zadatom notnom primjeru	**Repriza**: I tema, most, II tema i završna grupa
7. Objasni ulogu uvoda i kode u sonatnom obliku	
8. Navede **odstupanja** u sonatnom obliku	**Odstupanja:** odsustvo mosta ili završne grupe u ekspoziciji; pojava II teme u udaljenom tonalitet; nova (treća tema) u razvojnom dijelu; lažna, subdominantna i obrnuta repriza; početak II teme u novom tonalitetu u reprizi; početak reprize II temom; kombinacija sonatnog oblika i trodjelne pjesme; kombinacija sonatnog oblika i ronda
9. Izvrši analizu odstupanja u sonatnom obliku na zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni i pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3, 7 i 8. Za kriterijume 2, 4, 5, 6 i 9 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skarlatijev sonatni oblik

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da: **Analizira sonatni oblik prateći njegov razvoj od baroknog dvodjela, preko Skarlatijevog do klasičnog sonatnog oblika**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- Klasični sonatni oblik - Odstupanja u sonatnom obliku	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Analizira sonatni rondo upoređujući ga sa sonatnim oblikom i ostalim vrstama ronda**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše shemu ABACABA sonatnog ronda	
2. Objasni shemu sonatnog ronda	
3. Uporedi sonatni rondo sa klasičnim rondom sa tri teme na zadatom notnom primjeru	
4. Uporedi sonatni rondo sa klasičnim sonatnim oblikom na zadatom notnom primjeru	
5. Navede **odstupanja** od oblika sonatnog ronda	**Odstupanja:** izostavljanje trećeg nastupa I teme - ABACBA; razvojni dio umjesto III teme - ABA; razvojni dio ABA i rondo sa četiri teme - ABACADABA
6. Izrši analizu sonatnog ronda na zadatim notnim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijume 3, 4 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni rondo
- Odstupanja od oblika sonatnog ronda

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Utvrdi karakteristike i primjenu sonatnog ciklusa: broj, raspored, oblik i povezivanje njegovih stavova**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni karakteristike sonatnog ciklusa	
2. Imenuje različite **vrste** oblika komponovanih u sonatnom ciklusu.	**Vrste:** sonata, kamerni sastavi, simfonija i koncert (serenada, divertimento, kasacija)
3. Navede **broj i raspored** stavova u sonatnom ciklusu različitih vrsta	**Broj i raspored**: tri stava (brz-lagan-brz) sonata i koncert; četiri stava (brz-lagan-menuet/skerco-brz) simfonija, kamerni oblici i sonata
4. Navede moguće **oblike stavova** po njihovom redosledu u sonatnom ciklusu.	**Oblici stavova**: I stav: sonatni oblik; II stav: oblik pjesme, sonatni oblik, tema s varijacijama i rondo; III stav: menuet ili skerco i IV stav: rondo, sonatni oblik, tema s varijacijama i fuga
5. Uoči **načine međusobnog povezivanja stavova** sonatnog ciklusa na zadatom notnom primjeru	**Načini međusobnog povezivanja stavova:** bez pauze (attaca), prelazima, primjenom iste tematike, primjenom fiks-ideje (lajtmotiv), monotematizmom i cikličnim principom
6. Navede **odstupanja** od sonatnog ciklusa	**Odstupanja:** I stav u obliku varijacija, pjesme ili fuge, izostavljanje razvojnog dijela; IV stav (finale) u laganom tempu, sonatni ciklusi sa samo dva ili više od četiri stava
7. Izvrši analizu sonatnog ciklusa na zadatom notnom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4 i 6. Za kriterijume 5 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni ciklus
- Odstupanja u sonatnom ciklusu

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Analiza muzičkih oblika II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Preporučuju se one didaktičke metode koje omogućavaju da svi učenici budu aktivni u najvećoj mjeri u cilju postizanja značajnog stepena samostalnosti i inicijativnosti u učenju i radu. Preporučene didaktičke metode su metode aktivnog učenja: smisleno verbalno receptivno učenje, praktično smisaono učenje, konvergentno (logičko) učenje, divergentno (stvaralačko) učenje, kooperativno učenje učenik-učenik, kooperativno učenje učenik-nastavnik, učenja putem otkrića, analiza notnih primjera. Nastava treba da bude aktivna sa uključivanjem svih učenika. Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Analitički dio nastave podrazumijeva primjere iz literature prvenstveno kompozitora iz perioda baroka, klasicizma i romantizma. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Ishodi učenja obrađeni u modulima Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature II i III, Muzičkih oblika i Analiza muzičkih oblika I uvode se kao obnova prethodno stečenih znanja, a zatim se detaljnije proučavaju.
- Vježbe podrazumijevaju primjenu stečenih znanja na konkretnim zadacima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom i, po mogućnosti, obratiti pažnju na aktivnosti i postignuća svakog učenika. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Mihajlović M., Muzički oblici za III i IV razred Srednje muzičke škole, Zavod za izdavanje udžbenika i nastavnih sredstava, Beograd,1998.
- Peričić V., Skovran D., Nauka o muzičkim oblicima, Univerzitet umetnosti, Beograd,1991.
- Popović B., Muzička forma ili smisao o muzici, Clio, Beograd, 1998.
- Kamien R., Music an appreciation, McGaw-Hill Companies, 1998.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Školska tabla sa linijskim sistemom	1
2.	Instrument - klavir	1
3.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
4.	Notni primjeri kompozitora baroka, klasicizma i romantizma	Po potrebi
5.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike sa osnovama harmonije
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III i IV
- Muzički oblici
- Analiza muzičkih oblika I
- Harmonija I, II i III
- Komplementrani klavir I, II, III i IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzičkih oblika u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzičkih oblika u usmenom i pisanom obliku, istraživanje na Internetu i korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanjem logičkog načina razmišljanja i donošenjem zaključaka prilikom različitih analiza i korišćenje računara i dr.)
- Digitalna kompetencija korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija (radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti muzičkih oblika, prepoznavanja relevantnih stručnih tekstova i video zapisa, prezentovanje radova na zadatu temu, korišćenje foruma i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanjem učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjena, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.108. MENADŽMENT U MUZIČKOJ UMJETNOSTI

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	39	18	9	**66**	**4**

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika.

2. Cilj modula:.

- Osposobljavanje za primjenu procesa menadžmenta radi efikasnijeg upravljanja zadacima i marketing koncepcije u cilju uspešnije promocije i postizanja definisanih ciljeva. Razvijanje vještina organizacije, timskog rada i sardanje, tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši analizu, pripremu i organizaciju javnog nastupa u odnosu na ciljnu grupu i vrstu projekta
2. Izradi osmišljen plan aktivnosti za realizaciju postavljenih ciljeva u okviru etičkog kodeksa i pravne zaštite autorskog dela
3. Predstavi svoj umjetnički proizvod zasnovan na segmentaciji tržišta, marketing miksu i poslovnoj komunikaciji
4. Izvrši klasifikaciju, pripremu i realizaciju aktivnosti u okviru muzičke animacije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši analizu, pripremu i organizaciju javnog nastupa u odnosu na ciljnu grupu i vrstu projekta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam kulture i kulturnih potreba.	
2. Objasni **funkciju menadžmenta** (u cilju organizacije javnog nastupa)	**Funkcija menadžmenta:** planiranje, organizacija, rukovođenje i kontrola
3. Objasni **ciljeve i zadatke** kulturnog i umetničkog menadžmenta	**Ciljevi i zadaci:** izgradnja sistema kulturnog života, planiranje i razvoj kulture i organizovanje procesa proizvodnje umjetničkog djela
4. Navede **klasifikaciju** menadžerskih zanimanja	**Klasifikacija:** menadžer preduzetnik, menažer producent, menadžer prodaje, marketing menadžer, menadžer projekata i dr.
5. Objasni razlike **modela projekata u kulturi**	**Modeli projekata u kulturi:** osnovni, kompleksni, mas medijski

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Kultura (materijalna i nematerijalna)
- Kulturne potrebe
- Pojam i funkcija menadžmenta
- Ciljevi i zadaci menadžmenta u muzičkoj kulturi i umetnosti
- Menadžerska zanimanja
- Modeli projekata u kulturi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izradi osmišljen plan aktivnosti za realizaciju postavljenih ciljeva u okviru etičkog kodeksa i pravne zaštite autorskog dela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Formuliše strategiju kroz **stratešku analizu** i metode realizovanja akcionog plana	**Strateška analiza:** snaga, slabosti, mogućnosti i prijetnje
2. Objasni faze **životnog ciklusa projekta** - ideje koji vodi u pravcu postavljenih ciljeva	**Životni ciklus projekta:** koncepcija, planiranje, realizacija, kontrola i evaluacija
3. Objasni **oblike** sponzorstva i donatorstva	**Oblici:** mecenatstvo, patronat, donatorstvo, sponzorstvo i otkup
4. Nabroji vrste i **tipove odgovornosti** u oviru poslovne etike	**Tipovi odgovornosti:** lična, poslovna, moralna, pravna i socijalna
5. Objasni plan aktivnosti **odnosa sa javnošću**	**Odnosi sa javnošću:** dobar imidž, tokovi javnog mnjenja (pridobijanje povjerenja, stvaranje dobre volje i povoljnog mišljenja)
6. Izradi projekat-plan aktivnosti u okviru timskog rada, vođen strateškom analizom uključujući sve faze životnog ciklusa projekta	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Strateška analiza - SWOT analiza
- Projektni menadžment
- Sponzorstvo u kulturi
- Odgovornost i poslovna etika
- Odnosi sa javnošću

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Predstavi svoj umjetnički proizvod zasnovan na segmentaciji tržišta, marketing miksu i poslovnoj komunikaciji**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam marketinga	
2. Izvrši **segmentaciju tržišta** u odnosu na oblike kulturnih modela	**Segmentacija tržišta:** dominantni, model masovne kulture, alternativni, tradicionalni i marginalni
3. Objasni četiri ključna faktora **marketing miksa**	**Marketing miks:** proizvod, mjesto, cijena i promocija
4. Navede **osnove komunikacije** i bontona	**Osnove komunikacije** - četiri zlatna pravila: fleksibilnost, veštine, poštovanje ličnosti i timski rad
5. Uradi **prezentaciju**, na temu po izboru	**Prezentacija:** predstavljanje, objašnjavanje i ubjeđivanje

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Marketing u kulturi i umetnosti
- Segmentacija tržišta
- Marketing miks
- Komunikacija i pravila bontona
- Prezentacija

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši klasifikaciju, pripremu i realizaciju aktivnosti u okviru muzičke animacije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni sadržaj i **suštinu** animacione djelatnosti	**Suština:** oslobađa mogućnosti čovjeka, podstiče stvaralaštvo, formira kritičko mišljenje
2. Definiše **faze procesa animacije**	**Faze procesa animacije:** otkrivanje problema, stvaranje grupe, stvaralački proces, dalji život ostvarenja
3. Objasni **oblike kulturne animacije**	**Oblici kulturne animacije**: preanimacija, edukativna, stvaralačka, svečarska animacija
4. Navede **vrste animacionih projekata**	**Vrste animacionih projekata:** prema osobama kojima su namenjeni - lokalna zajednica, starosne grupa, društvene grupe, etničke grupe
5. Navede klasifikaciju i karakteristike **stvaralačkih radionica**	**Stvaralačke radionice:** pripremne, komunikacione, edukativne, kreativne, psihološke, simulacione igre i dr.
6. Realizuje projektni zadatak u okviru timskog rada na zadatu temu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzička animacija
- Oblici kulturne animacije
- Animacioni projekti
- Stvaralačke radionice

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Menadžment u muzičkoj umjetnosti i umjetnosti je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Preporučuje se upotreba pokaznih sredstava za demostriranje pojava, gdje je to moguće, kao i upotreba internet prezentacija i simulacija u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktični dio nastave treba realizovati u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Dragićević Šešić M., Kultura, menadžment, animacija, marketing, Clio Beograd 2011.
- Mandić T., Komunikologija, Beograd 1995.
- Filipović V.; Janičić R., Strateški marketing, FON Beograd 2010.
- Kolber F., Marketing u kulturi i umetnosti, Clio Beograd 2010
- Berns V. Dž., Menadžment i umetnost, Clio Beograd 2009.
- Kotler P.; Keller K., Marketing menadžment, data status, Beograd 2006.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor	1
3.	Projekciono platno	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Preduzetništvo
- Instrumenti I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Muzička tehnologija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, upotreba muzičke terminologije i stručne terminologije Marketing menadžmenta u govornom i pisanom obliku, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje matematičkog načina razmišljanja - logičkog i prostornog mišljenja i izražavanja: formulama, modelima, konstrukcijama i grafikonima u rješavanju praktičnih problema i zadataka Marketing menadžmenta i dr.)
- Osnovne komptencije u prirodnim naukama i tehnologiji. (poštovanje bezbjednosti i održivosti u odnosu prema sebi, porodici, zajednici i globalnim pitanjima i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za objedinjavanjem novih i ranije stečenih znanja i iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, razvijanje odgovornosti, slobode izražavanja različitih stavova i adekvatne podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.).
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanje upoređivanja svoje mišljenje sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.109. MUZIČKA TEHNOLOGIJA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	42		24	**66**	**4**

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 6 do 10 učenika

2. Cilj modula:

- Upoznavanje učenika sa osnovnim principima generisanja i prostiranja zvuka, anatomijom i funkcionisanjem čula zvuka kod čovjeka. Osposobljavanje za prepoznavanje uticaja akustike prostora na izvođenje muzike, podešavanje, pozivicniranje audio-uređaja i muzičara na sceni, izvršavanje jednostavnijijih ozvučavanja muzičkih nastupa i snimanje muzičkih djela. Razvijanje tačnosti, preciznosti, analitičnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Prepozna principe generisanja i prostiranja zvuka
2. Identifikuje anatomiju i funkcionisanje čula sluha kod čovjeka
3. Identifikuje uticaj akustike prostorija na izvođenje muzike
4. Izvrši podešavanje i pozicioniranje audio-uređaja i muzičara na sceni i jednostavnije ozvučavanje muzičkih nastupa
5. Poznaje osnovne digitalne audio-principe i digitalne audio-medije sa ciljem snimanja muzičkih djela

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna principe generisanja i prostiranja zvuka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše način nastanka/generisanja zvuka	
2. Opiše principe prostiranja zvuka kao zvučnog talasa	
3. Objasni osnovne **fizičke veličine i pojave** u akustici	**Fizičke veličine i pojave:** jačina, frekvencija, rezonansa, zvučni pritisak, brzina zvuka i talasna dužina
4. Objasni principe predstavljanja zvuka u vremenskom, frekvencijskom i vremensko-frekvencijskom domenu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Vibracije
- Rezonansa
- Spektri
- Zvučni talasi
- Osnovne fizičke veličine u akustici
- Stojeći talasi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje anatomiju i funkcionisanje čula sluha kod čovjeka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše anatomiju i funkcionisanje čula sluha	
2. Objasni pojmove glasnosti, visine i boje zvuka	
3. Objasni percepciju sazvučja dva tona	
4. Opiše lokalizaciju zvuka u prostoru na osnovu razlika u intezitetu i vremenu dospijeća zvuka do lijevog i desnog uva	
5. Objasni pojam maskiranje	
6. Navede propisanu maksimalnu dnevnu izloženost nivoa zvuka u prostoru u cilju očuvanja čula sluha	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Anatomija ljudskog uva (spoljašnje, srednje i unutrašnje uvo)
- Nivo zvuka
- Nivo glasnosti
- Slabljenje sluha
- Percepcija sazvučja dva tona
- Boja zvuka
- Lokalizacija izvora zvuka
- Maskiranje

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje uticaj akustike prostorija na izvođenje muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam i štetnost uticaja rezonatnih frakvencija na kvalitet zvuka pri izvođenju muzike	
2. Opiše pojam reverberacije prostorije	
3. Opiše poželjne akustičke karakteristike prostorija	
4. Opiše različite vrste geometrijskih dizajna koncertnih sala kroz obrazloženje njihovog uticaja na doživljaj muzike	
5. Prepozna uticaj akustike prostorija na izvođenje muzike na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Rezonantne frakvencije
- Stojeći talasi
- Impulsni odziv prostorije
- Vrijeme reverberacije
- Vrste analize akustike prostorija
- Poželjne akustičke karakteristike prostorija
- Geometrijski dizajn koncertnih sala

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši podešavanje i pozicioniranje muzičara i audio-uređaja na sceni i jednostavnije ozvučavanje muzičkih nastupa**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **osnovne principe** elektrotehnike i elektronike	**Osnovni principi:** naelektrisanje, kondezatori, električna kola, veze otpornika, elektromagnetizam, transformatori, filteri, poluprovodnici i pojačivači
2. Navede **audio uređaje** kroz kratka pojašnjenja njihove namjene	**Audio uređaji:** mikrofoni, zvučnici, mikseri, procesori i dr.
3. Objasni principe rada različitih tipova **elektroakustičkih pretvarača** (mikrofoni i zvučnici)	**Elektroakustički pretvarači:** elektrodinamički (sa pokretnim kalemom i sa trakom) i elektrostatički (kondezatorski i elektret)
4. Objasni podešavanja i postavke mikrofona i zvučnika	
5. Objasni principe rada i podešavanja miksera i procesora	
6. Objasni osnovne principe povezivanja audio-uređaja	
7. Objasni pojam i elemente tehničke rajder liste i stejdž plota (crteža scene)	
8. Izradi tehničku rajder listu i stejdž plot na zadatom primjeru javnog nastupa	
9. Demonstrira podešavanje i povezivanje audio-uređaja i jednostavnije ozvučavanje zadatog muzičkog nastupa	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijume 8 i 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Osnovni principi elektrotehnike i elektronike
- Audio uređaji (mikrofoni, zvučnici, mikseri i procesori i dr.)
- Mikrofoni (usmjerenost, akustička podjela, električna podjela, električne karakteristike)
- Postavka mikrofona
- Zvučnici (zvučne kutije, frekvencijske skretnice i sistemi zvučnika, performanse zvučnika, slušalice)

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši podešavanje i pozicioniranje muzičara i audio-uređaja na sceni i jednostavnije ozvučavanje muzičkih nastupa**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
- Audio-mikseri i audio-konzole - Audio-procesori u frekvencijskom, amplitudnom i vremenskom domenu (ekvalizeri, dinamički procesori, reverberatori i dr.) - Povezivanje audio-uređaja - Rajder lista i stejdž plot - Jednostavnija ozvučavanja muzičkih nastupa	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna osnovne digitalne audio-principe i digitalne audio-medije sa ciljem snimanja muzičkih djela**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni osnovne **digitalne audio-principe**	**Digitalni audio-principi:** binarni brojevi, A/D konverzija, D/A konverzija i dr.
2. Objasni osnovne principe rada **digitalnih audio-medija**	**Digitalni audio-mediji:** CD, DVD-Audio, SACD, DAT i dr.
3. Opiše istorijski razvoj snimanja zvuka	
4. Objasni osnovne principe rada **analognih nosača zvuka**	**Analogni nosači zvuka:** gramofonske ploče i magnetne trake
5. Opiše osnovne principe snimanja i obrade zvuke na Računaru	
6. Objasni principe rada audio-interfejsa	
7. Izvrši dvokanalno stereo snimanje zadatog muzičkog djela	
8. Izvrši jednostavnije višekanalno snimanje, miks i mastering zadatog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume 7 i 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Digitalni audio-principi (binarni brojevi, A/D konverzija, D/A konverzija i dr.)
- Digitalni audio-mediji (CD, DVD-Audio, SACD, DAT i dr.)
- Istorijski razvoj snimanja zvuka
- Osnovni principi rada analognih nosača zvuka
- Osnovni principi snimanja i obrade zvuke na Računaru
- Osnovni principi rada audio-interfejsa

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Muzička tehnologija je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Preporučuje se upotreba pokaznih sredstava u cilju boljeg razumijevanja anatomije i funkcionisanja čula sluha, kao i uticaja akustike prostora na izvođenje muzike i uopšte gdje je to moguće, kao i upotreba internet prezentacija i simulacija u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktična nastava se realizuju u učionici koja je opremljena preporučenim materijalnim uslovima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati praktične vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se obavezna posjeta preduzećima (Radio televiziji Crne Gore, Muzičkom centru Crne Gore, KIC-u i dr.) u cilju upoznavanja učenika sa praktičnom realizacijom ozvučavanja i snimanja muzičkih nastupa i muzičkih djela.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Nikčević, D., Audio-tehnologija, Narodna knjiga, Podgorica, 2011. godina

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar sa instaliranim audio-softverom (DAW)	1
2.	Audiointerfejs	1
3.	Mikrofoni	2
4.	Aktivni zvučnici	2
5.	Audio-mikser	1
6.	Odgovarajući kablovi za povezivanje audio-uređaja	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Instrument I, II, III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Marketing menadžment u muzičkoj umjetnosti i kulturi
- Muzički instrumenti

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzičke tehnologije u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom Računarskog softvera (DAW) i stručnih terminologija u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja alatki softvera i čitanja uputstava proizvođača audio-medija i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razumijevanjem osnovnih principa elektonike i elektrotehnike, povezivanja audio-opreme i rješavanja zadataka i praktičnih problema i dr.)
- Osnovne komptencije u prirodnim naukama i tehnologiji (kroz sposobnost rukovanja audio-uređajima i ozvučenjem, poštovanjem bezbjednosti i održivosti u odnosu prema sebi, porodici, zajednici i globalnim pitanjima i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotrebom Računarskog softvera prilikom snimanja muzičkih djela i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.110. PREDUZETNIŠTVO

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	33	33		**66**	**4**

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa značajem preduzetništva, preduzetničkih vještina, tehnikama za pronalaženje biznis ideje, strukturom i načinom izrade biznis plana, oblicima obavljanja privredne djelatnosti i promocijom proizvoda i usluga. Osposobljavanje za kreiranje i pokretanje biznisa. Razvijanje inicijativnosti, kreativnosti, odgovornosti, komunikativnosti i timskog rada.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Identifikuje značaj preduzetništva, preduzetničkih vještina i pokretanja sopstvenog biznisa
2. Osmisli biznis ideju koristeći razne tehnike i rezultate istraživanja tržišta
3. Sastavi biznis plan na osnovu sprovedenih istraživanja i analiza
4. Identifikuje oblike obavljanja privredne djelatnosti i postupak registracije privrednih društava
5. Identifikuje faze u postupku zasnivanja radnog odnosa i karakteristike individualnih i kolektivnih prava zaposlenih
6. Pripremi poslovni sastanak i korespondentne akte u vezi sa njegovom organizacijom
7. Promoviše privredno društvo, proizvod ili uslugu

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje značaj preduzetništva, preduzetničkih vještina i pokretanja sopstvenog biznisa**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam preduzetništva	
2. Opiše nastanak i razvoj preduzetništva	
3. Objasni pojam preduzetnika, različite **pristupe o teoriji preduzetnika** i zablude o njima	**Pristupi o teoriji preduzetnika:** ekonomski, psihološki i sociološki
4. Popuni upitnik za procjenu preduzetničkih osobina	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Preduzetništvo
- Istorija preduzetništva
- Preduzetnik

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Osmisli biznis ideju koristeći razne tehnike i rezultate istraživanja tržišta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
5. Objasni pojam ideje	
6. Objasni pojam biznis ideje	
7. Primijeni odgovarajuću **tehniku za pronalaženje biznis ideje**	**Tehnike za pronalaženje biznis ideje:** kopiranje postojećih poslova, mapiranje, pretvaranje hobija u potencijalni posao, korišćenje radnog iskustva za pokretanje posla, brainstorming tehnika, inovacije novih proizvoda/usluga i dr.
8. Objasni pojam poslovne šanse i **pristupe** za njeno prepoznavanje	**Pristupi:** posmatranje promjena i trendova, rješavanje problema, pronalaženje praznina na tržištu, takmičenje/konkurencija i dr.
9. Sprovede provjeru odabrane biznis ideje na tržištu koristeći odgovarajuće upitnike	
10. Objasni SWOT analizu i njen značaj	
11. Procijeni biznis ideju na osnovu SWOT analize	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4 i 6. Za kriterijume 3, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ideja
- Biznis ideja
- Tehnike za pronalaženje biznis ideje
- Poslovna šansa
- SWOT analiza

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Sastavi biznis plan na osnovu sprovedenih istraživanja i analiza**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni viziju, misiju, poslovne ciljeve i **vrste poslovnih strategija**	**Vrste poslovnih strategija:** ofanzivna, defanzivna, strategija imitacije i tradicionalistička
2. Formuliše misiju i viziju za konkretan primjer privrednog društva	
3. Opiše značaj, **strukturu i elemente biznis plana**	**Struktura i elementi biznis plana:** naslovna strana, sadržaj biznis plana, rezime, osnovni podaci o preduzetniku, opis biznis ideje odnosno proizvoda/usluge, analiza tržišta prodaje i konkurencije, analiza tržišta nabavke, marketing plan (cijena, lokacija, distribucija, promocija), tehničko tehnološka analiza i finansijski plan sa vremenskim okvirom realizacije
4. Izradi pojedinačne elemente biznis plana za odabranu biznis ideju	
5. Sastavi biznis plan na osnovu izrađenih pojedinačnih elemenata	
6. Prezentuje biznis plan koristeći pravila za uspješno prezentovanje	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2, 4, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Misija i vizija privrednog društva
- Ciljevi privrednog društva
- Poslovna politika privrednog društva
- Poslovna strategija privrednog društva
- Biznis plan
- Prezentacija

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje oblike obavljanja privredne djelatnosti i postupak registracije privrednih društava**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **oblike obavljanja privredne djelatnosti** i njihove karakteristike	**Oblici obavljanja privredne djelatnosti:** preduzetnik, ortačko društvo, komanditno društvo, društvo sa ograničenom odgovornošću i djelovi stranog društva
2. Objasni **naziv i vizuelni identitet privrednog društva**	**Naziv i vizuelni identitet privrednog društva:** ime privrednog društva, logotip, zaštitna boja, tipografija, maskota, grb, slogan i dr.
3. Osmisli ime za privredno društvo za konkretan primjer	
4. Kreira logotip i slogan za konkretan primjer privrednog društva ili proizvoda/usluge	
5. Opiše postupak i potrebnu dokumentaciju za registraciju privrednih društava	
6. Popuni formular za registraciju preduzetnika za konkretan primjer	
7. Objasni poslovni kodeks privrednog društva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 5 i 7. Za kriterijume 3, 4 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vrste privrednih društava
- Naziv i vizuelni identitet privrednog društva
- Registracija privrednog društva
- Poslovni kodeks

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje faze u postupku zasnivanja radnog odnosa i karakteristike individualnih i kolektivnih prava zaposlenih**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam zasnivanja radnog odnosa	
2. Opiše **opšte** i **posebne uslove** za zasnivanje radnog odnosa	**Opšti uslovi:** godine života, zdravstvena sposobnost i dr. **Posebni uslovi:** nivo kvalifikacije, radno iskustvo, stručni ispit i dr.
3. Objasni način zasnivanja radnog odnosa i **vrijeme na koje se zasniva radni odnos**	**Vrijeme na koje se zasniva radni odnos:** određeno i neodređeno
4. Sastavi konkurs za prijem u radni odnos za određeno radno mjesto	
5. Sastavi radnu biografiju (CV) za prijem u radni odnos na konkretnom primjeru	
6. Navede **vrste prava zaposlenih**	**Vrste prava zaposlenih:** individualna i kolektivna

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 6. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zasnivanje radnog odnosa
- Prava zaposlenih

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Pripremi poslovni sastanak i korespondentne akte u vezi sa njegovom organizacijom**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam, cilj i **vrste poslovnih sastanaka**	**Vrste poslovnih sastanaka:** formalni, neformalni, radni, informativni, diskusioni, poslovna druženja, seminari, konferencije i dr.
2. Objasni pripremu materijala, opreme i mjesta za održavanje poslovnog sastanka	
3. Objasni pojam, proces, pravila i **vrste komunikacije**	**Vrste komunikacije:** usmena, pisana, interna, eksterna, privatna, poslovna, domaća, strana i dr.
4. Objasni pojam, stilove i fraze poslovne i službene korespondencije, sadržaj i elemente poslovnog pisma i službenog dopisa	
5. Sastavi poziv za učesnike sastanka sa dnevnim redom, terminom i mjestom održavanja u odgovarajućoj formi	
6. Sastavi zapisnik o održanom sastanku u odgovarajućoj formi	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Poslovni sastanak
- Pojam i vrste komunikacije
- Poslovna i službena korespondencija
- Korespondentni akti u vezi poslovnih sastanaka

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Promoviše privredno društvo, proizvod ili uslugu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam promocije	
2. Navede **oblike promocionih aktivnosti**	**Oblici promocionih aktivnosti:** privredna propaganda, lična prodaja, prodajna promocija, odnosi sa javnošću i dr.
3. Kreira reklamnu poruku, na konkretnom primjeru	
4. Osmisli flajer za konkretan primjer	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Promocija

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Preduzetništvo je tako koncipiran da omogućava učenicima da stiču teorijska i praktična znanja i vještine iz ove oblasti. Prilikom realizacije ovog modula učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad. Preporučljivo je da se nastava iz ovog modula, realizuje u blok časovima sa po dva časa nedjeljno. Učenike bi trebalo poslije realizacije uvodnih sadržaja i pojedinačnih aktivnosti koje su u vezi sa njima, podijeliti na timove (sastavljene od tri do sedam učenika) u kojima će tako raditi do kraja školske godine. Iako će učenici raditi u timu, svako od njih treba da ima pojedinačna zaduženja, na osnovu čega će biti ocjenjivani. Preporučljivo je da svaki tim učenika ima svoj folder u kom će čuvati sve radne listove koje će popunjavati tokom školske godine prilikom izrade određenih praktičnih vježbi. Radni listovi za svaku aktivnost su predviđeni u Priručniku za nastavnike, koji je urađen za ovu namjenu. Prilikom obrade određenih nastavnih sadržaja preporučljivo je podsticati učenike na sprovođenje različitih istraživanja kako bi na taj način došli do relevatnih informacija. Poželjno je da učenici učestvuju na školskim i nacionalnim takmičenjima za najbolji Biznis plan.
- Preporučljivo je da učenici nakon urađenih vježbi, svoje rezultate usmeno prezentuju drugim učenicima, uz obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom. Tokom prezentacije učenici treba da se jasno izražavaju i pravilno koriste stručnu terminologiju. Prilikom obrade određenih nastavnih sadržaja mogu se na času pozvati lokalni preduzetnici, predstavnici određenih institucija i privrednih društava ili organizovati posjeta istim, kako bi učenici dobili konkretne informacije o određenim oblastima koji se odnose na realizaciju biznis ideja.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Grupa autora, Mladi preduzetnici - Priručnik iz preduzetništva za učenike srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, 2014.
- Grupa autora, Mladi preduzetnici – Priručnik iz preduzetništva za nastavnike srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2014.
- Lajović D.; i grupa autora, Preduzetništvo u novi milenijum, CID, Podgorica, 2001.
- Lajović D.; i grupa autora, Marketing plan kao preduzetničko sredstvo, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Podgorica, 2009.
- Propisi koji regulišu oblast radnih odnosa.
- Propisi koji regulišu oblast privrednih društava.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1
4.	Skener	1
5.	Kancelarijski materijal i pribor	Po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Muzička tehnologija
- Osnove menadžmenta u muzici

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz oblasti preduzetništva i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje matematičkog načina razmišljanja i izražavanje kroz određene modele u rješavanju praktičnih zadataka i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba namjenskog softvera za obradu i uređivanje teksta i tabela, čuvanje dokumenata u elektronskom obliku i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanje različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije određenih praktičnih zadataka iz ove oblasti i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti planiranja, organizovanja, pripreme izvještaja, procjene, evidentiranja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanje upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.2.111. ORKESTAR I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	45	18	**72**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 3 do 6 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa orkestarskom muzikom različitih epoha, osnovnim principom kolektivnog muziciranja i odgovornosti rada u grupi. Osposobljavanje za čitanje s lista kompozicija jednostavnije muzičke građe, primjenu elemenata interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije jednostavnije muzičke građe i pripremu za javno izvođenje, javne nastupe i takmičenja, a samim tim i pripreme za ulazak u profesionalne orkestre. Razvijanje tačnosti i odgovornosti u radu, vještina timskog rada.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Primijeni osnovne principe kolektivnog muziciranja prilikom izvođenja kompozicija jednostavnije muzičke građe
2. Izvede čitanje s lista kompozicije jednostavnije muzičke građe
3. Primijeni elemente interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije jednostavnije muzičke građe
4. Pripremi djelo jednostavnije muzičke građe za javno izvođenje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni osnovne principe kolektivnog muziciranja prilikom izvođenja kompozicija jednostavnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam kamerton	
2. Objasni tačnost intonacije na instrumentu	
3. Podesi intonaciju na instrumentu	
4. Objasni značaj prilagođavanja intonacije u kolektivnom muziciranju	
5. Objasni značaj i ulogu svog instrumenta u ansamblu	
6. Prilagodi individualno muziciranje sviranjem u grupi i u orkestru na zadato muzičko djelo jednostavnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4 i 5. Za kriterijume 3 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kamerton
- Intonacija
- Kolektivno muziciranje
- Ansambl

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede čitanje s lista kompozicije jednostavnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tonalitet i vrstu takta u zadatoj kompoziciji jednostavnije muzičke građe	
2. Prepozna tempo i dinamiku na zadatom primjeru	
3. Pokaže muzičku frazu na zadatom primjeru	
4. Interpretira svoj štim čitanjem s lista kompozicije jednostavnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tonalitet
- Tempo i dinamika
- Muzička fraza

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni elemente interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije jednostavnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Zapiše samostalno prstored	
2. Koristi tačan prstored	
3. Izvede štim sa tačnom dinamikom i artikulacijom	
4. Izvede štim u zadatom tempu	
5. Interpretira agogiku u skladu sa zahtjevima kompozicije jednostavnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dinamika
- Artikulacija
- Tempo
- Agogika

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pripremi djelo jednostavnije muzičke građe za javno izvođenje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira svoju dionicu samostalno i u grupi	
2. Definiše ulogu svoje grupe u odnosu na druge	
3. Izvede tačan notni tekst, sa tačnim prstoredom, artikulacijom i dinamikom, u zadatom tempu	
4. Prati pokrete dirigenta tokom izvođenja zadatog muzičkog djela jednostavnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dirigentski pokreti

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Orkestar I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Preporučuje se da nastavnik osmisli i izplanira kompozicije koje je potrebno izvoditi, vodeći računa o instrumentalnoj strukturi ansambla, kao i o njihovim tehničkim mogućnostima. U toku godine obavezan minimum sadržaja je jedno djelo cikličnog oblika jednostavnije muzičke građe ili tri kompozicije različitog karaktera jednostavnije muzičke građe u okviru svih ishoda.
- U zavisnosti od izabranog djela za obradu, dio vježbi treba prilagoditi radu sa manjim grupama, u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Veći dio vježbi izvoditi sa cijelim ansamblom. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr. Učenike ovog uzrasta je potrebno podsticati da samostalno naštimaju-podese intonaciju na instrumentu u čemu im za početak pomažu dirigent i stariji učenici. Kod gudača treba njegovati smisao za ujednačene poteze gudala. Kod duvača, pored tačne intonacije, treba ukazati na važnost pravilnog disanja, tačnog fraziranja i artikulacije. Za orkestar harmonika, ukoliko je moguće, uskladiti pravac kretanja i promjene mijeha i upotrebu ogovarajućih registara. Za orkestar tamburica i gitara, bitno je ukazati na preciznost u trzanju žica, zbog unificiranog tona (apoyuando, tirando, legato i dr.). Važno je naučiti učenike da precizno reaguju na pokrete dirigenta. Učenicima se mora jasno objasniti uloga i značaj koncert majstora i vođe dionice u orkestru. Svaki učenik mora znati zašto sjedi na određenom mjestu u orkestru, a onaj koji pokazuje izuzetan napredak u ovladavanju vještinom orkestarskog muziciranja može da se nagradi prelaskom za pult bliže koncertmajstoru i na taj način poštuje i uči hijerarhiju u orkestru. Dirigent treba da insistira na pravinom stavu pri sviranju i načinu sjedanja na probi. Takođe se mora insistirati na disciplini koja je važan dio kolektivne odgovornosti. Važnu ulogu u razvoju mladog muzičara igraju javni nastupi i treba ih što češće organizovati tokom školske godine. Posebnu pažnju treba obratiti na važnost scenskog nastupa koji orkestarsko izvođenje podiže na još veći nivo. Moguće je zbog manjeg broja učenika formirati orkestar od različitih vrsta instrumenata.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičanjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Za gudački orkestar :

- Končerta grosa: Koreli, Hendl, Džeminijani i dr.
- Koncerti: Vivaldi i dr.
- Simfonije: Vivaldi, Albinoni, Sorkočević i dr.
- Divertimenta: Mocart
- Djela za gudački orkestar: Grig, Dvoržak,Čajkovski i dr.

Simfonijski orkestar:

- Simfonije: Mocart, Hajdn, Betoven, Mendelson Šubert i dr.
- Koncerti: Hajdn, Mocart i dr.
- Uvertire: Mocart. Gluk, Mendelson, Maskanji i dr.

Duvački orkestar:

- Uvertire: Verdi, Ofembah, Vagner
- Potpuri: Verdi, Štraus, Smetana, Bize,
- Marševi: Štraus, Čajkovski i dr.
- Filmska muzika

Orkestar harmonika:

- H.Breme: Pastorala i fuga na Hendlovu temu, Simfonijska predigra;
- H.Herman: Ruska fantazija
- A.Gotz: Dalmatinska svita; Andaluzijska rapsodija
- M.Schreck. Just a party
- T.Uhlik: Mali Princ
- M.Dojčinović: Uklesana svita
- R.Bruči: Arija i Finale; Imaginacija
- V.Prokudina. Livska polka
- E.Derbenko: Harmonikaši sviraju džez
- Orginalne kompozicije za solo harmoniku i orkestar: Herman, Mar, Feld, Miler, Rizolj, Zubicki i druge orginalne i transkribovane kompozicije aranžirane za orkestar harmonika –J.S.Bach, A.Hačaturijan, M.Musorgski, A.Dvoržak, J.Brams i dr.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Prostorija adekvatna veličini ansambla	1
2.	Stolice	25
3.	Pultevi	20
4.	Instrumenti	25
5.	Dirigentski štapić	1
6.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Orkestrar II, III i IV
- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II

- Polifonija
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Muzički instrumenti

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i proncipa kolektivnog muziciranja u okviru modula Orkestar, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanjem kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Orkestar)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative kroz rad u grupi i ansamblu, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.112. ORKESTAR II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	9	36	27	**72**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 3 do 6 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa orkestarskom muzikom različitih epoha, osnovnim principom kolektivnog muziciranja i odgovornosti rada u grupi. Osposobljavanje za čitanje s lista kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva, primjenu elemenata interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva i pripremu za javno izvođenje i takmičenja, a samim tim i pripreme za ulazak u profesionalne orkestre. Razvijanje tačnosti i odgovornosti u radu, vještina timskog rada.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Primijeni osnovne principe kolektivnog muziciranja prilikom izvođenja kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva
2. Izvede čitanje s lista kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva
3. Primijeni elemente interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva
4. Pripremi djelo složenih interpretativnih zahtjeva za javno izvođenje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni osnovne principe kolektivnog muziciranja prilikom izvođenja kompozicija složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Interpretira kamerton	
2. Procijeni tačnost intonacije na instrumentu	
3. Podesi intonaciju na instrumentu	
4. Prilagodi intonaciju u kolektivnom muziciranju	
5. Procijeni ulogu svog instrumenta u ansamblu	
6. Prilagodi individualno muziciranje sviranjem u grupi i orkestru na zadato muzičko djelo složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kamerton
- Intonacija
- Kolektivno muziciranje
- Ansambl

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede čitanje s lista kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Identifikuje tonalitet i vrstu takta u zadatoj kompoziciji složenih interpretativnih zahtjeva	
2. Prepozna tempo i dinamiku na zadatom primjeru	
3. Pokaže muzičku frazu na zadatom primjeru	
4. Interpretira svoj štim čitanjem s lista na zadatom primjeru kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tonalitet
- Tempo i dinamika
- Muzička fraza

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni elemente interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Zapiše samostalno prstored	
2. Koristi tačan prstored	
3. Izvede štim sa tačnom dinamikom i artikulacijom	
4. Izvede štim u zadatom tempu	
5. Primjeni agogiku u skladu sa zahtjevima kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dinamika
- Artikulacija
- Tempo
- Agogika

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pripremi djelo složenih interpretativnih zahtjeva za javno izvođenje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira svoju dionicu samostalno i u grupi	
2. Definiše ulogu svoje grupe u odnosu na druge	
3. Izvede tačan notni tekst, sa tačnim prstoredom, artikulacijom i dinamikom, u zadatom tempu	
4. Prati pokrete dirigenta tokom izvođenja zadatog muzičkog djela složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijum 1 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dirigentski pokreti

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Orkestar II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Preporučuje se da nastavnik osmisli i isplanira kompozicije koje je potrebno izvoditi, vodeći računa o instrumentalnoj strukturi ansambla, kao i o njihovim tehničkim mogućnostima. U toku godine obavezan minimum sadržaja je jedno djelo cikličnog oblika složenih interpretativnih zahtjeva ili tri kompozicije različitog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva u okviru svih ishoda.
- U zavisnosti od izabranog djela za obradu, dio vježbi treba prilagoditi radu sa manjim grupama, u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Veći dio vježbi izvoditi sa cijelim ansamblom. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr. Učenike ovog uzrasta je potrebno podsticati da samostalno naštimaju-podese intonaciju na instrumentu u čemu im za početak pomažu dirigent i stariji učenici. Kod gudača treba njegovati smisao za ujednačene poteze gudala. Kod duvača, pored tačne intonacije, treba ukazati na važnost pravilnog disanja, tačnog fraziranja i artikulacije. Za orkestar harmonika, ukoliko je moguće, uskladiti pravac kretanja i promjene mijeha i upotrebu ogovarajućih registara. Za orkestar tamburica i gitara, bitno je ukazati na preciznost u trzanju žica, zbog unificiranog tona (apoyuando, tirando, legato i dr.). Važno je naučiti učenike da precizno reaguju na pokrete dirigenta. Učenicima se mora jasno objasniti uloga i značaj koncert majstora i vođe dionice u orkestru. Svaki učenik mora znati zašto sjedi na određenom mjestu u orkestru, a onaj koji pokazuje izuzetan napredak u ovladavanju vještinom orkestarskog muziciranja može da se nagradi prelaskom za pult bliže koncertmajstoru i na taj način poštuje i uči hijerarhiju u orkestru. Dirigent treba da insistira na pravinom stavu pri sviranju i načinu sjedanja na probi. Takođe se mora insistirati na disciplini koja je važan dio kolektivne odgovornosti. Važnu ulogu u razvoju mladog muzičara igraju javni nastupi i treba ih što češće organizovati tokom školske godine. Posebnu pažnju treba obratiti na važnost scenskog nastupa koji orkestarsko izvođenje podiže na još veći nivo. Moguće je zbog manjeg broja učenika formirati orkestar od različitih vrsta instrumenata.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičanjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Za gudački orkestar :

- Končerta grosa: Koreli, Hendl, Džeminijani i dr.
- Koncerti: Vivaldi i dr.
- Simfonije: Vivaldi, Albinoni, Sorkočević i dr.
- Divertimenta: Mocart
- Djela za gudački orkestar: Grig, Dvoržak,Čajkovski i dr.

Simfonijski orkestar:

- Simfonije: Mocart, Hajdn, Betoven, Mendelson Šubert i dr.
- Koncerti: Hajdn, Mocart i dr.
- Uvertire: Mocart. Gluk, Mendelson, Maskanji i dr.

Duvački orkestar:

- Uvertire: Verdi, Ofembah, Vagner
- Potpuri: Verdi, Štraus, Smetana, Bize,
- Marševi: Štraus, Čajkovski i dr.
- Filmska muzika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Prostorija adekvatna veličini ansambla	1
2.	Stolice	25
3.	Pultevi	20
4.	Instrumenti	25
5.	Dirigentski štapić	1
6.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Orkestar I, III i IV
- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Muzički instrumenti

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i proncipa kolektivnog muziciranja u okviru modula Orkestar, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanjem kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Orkestar i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative kroz rad u grupi i ansamblu, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.113. ORKESTAR III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	36	27	**72**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 3 do 6 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa orkestarskom muzikom različitih epoha, osnovnim principom kolektivnog muziciranja i odgovornosti rada u grupi. Osposobljavanje za čitanje s lista kompozicija zahtjevnije muzičke građe, primjenu elemenata interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije zahtjevnije muzičke građe i pripremu za javno izvođenje i takmičenja, a samim tim i pripreme za ulazak u profesionalne orkestre. Razvijanje tačnosti i odgovornosti u radu, vještina timskog rada . Izvede čitanje s lista kompozicije jednostavnije muzičke građe.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Primijeni osnovne principe kolektivnog muziciranja prilikom izvođenja kompozicija zahtjevnije muzičke građe
2. Izvede čitanje s lista kompozicije zahtjevnije muzičke građe
3. Primijeni elemente interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije zahtjevnije muzičke građe
4. Pripremi djelo zahtjevnije muzičke građe za javno izvođenje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni osnovne principe kolektivnog muziciranja prilikom izvođenja kompozicija zahtjevnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Interpretira kamerton	
2. Procijeni tačnost intonacije na instrumentu	
3. Podesi intonaciju na instrumentu	
4. Prilagodi intonaciju u kolektivnom muziciranju	
5. Prilagodi individualno muziciranje sviranjem u grupi i u orkestru na zadato muzičko djelo zahtjevnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kamerton
- Intonacija
- Kolektivno muziciranje
- Ansambl

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede čitanje s lista kompozicije zahtjevnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tonalitet i vrstu takta u kompoziciji zahtjevnije muzičke građe	
2. Prepozna tempo i dinamiku na zadatom primjeru	
3. Pokaže muzičku frazu na zadatom primjeru	
4. Interpretira svoj štim čitanjem s lista na zadatom primjeru kompozicije zahtjevnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tonalitet
- Tempo i dinamika
- Muzička fraza

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni elemente interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije zahtjevnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Zapiše samostalno prstored	
2. Koristi tačan prstored	
3. Izvede štim sa tačnom dinamikom i artikulacijom	
4. Izvede štim u zadatom tempu	
5. Interpretira agogiku u skladu sa zahtjevima kompozicije zahtjevnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijum od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dinamika
- Artikulacija
- Tempo
- Agogika

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pripremi djelo zahtjevnije muzičke građe za javno izvođenje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira svoju dionicu samostalno i u grupi	
2. Procijeni ulogu svoje grupe u odnosu na ansambl	
3. Izvede tačan notni tekst, sa tačnim prstoredom, artikulacijom i dinamikom, u zadatom tempu	
4. Prati pokrete dirigenta tokom izvođenja zadatog muzičkog djela zahtjevnije muzičke građe	
5. Objasni pojam, vrstu i **značaj kritike**	**Značaj kritike:** analiza kritike javnog nastupa, formiranje stava u odnosu na dobijenu kritiku i dr.
6. Objasni razliku između **tonske** (akustične) i **generalne probe** pred javni nastup	**Tonska proba:** podešavanje dinamike izvođenja, ozvučenja, scenske rasvjete u odnosu na prostor u kom se održavava javni nastup i dr. **Generalna proba:** redosljed sviranja, raspored izvođača, izlazak na scenu, provjera intonacije i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 5 i 6. Za kriterijume od 1 do 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dirigentski pokreti
- Kritika
- Tonska proba
- Generalna proba

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Orkestar III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Preporučuje se da nastavnik osmisli i isplanira kompozicije koje je potrebno izvoditi, vodeći računa o instrumentalnoj strukturi ansambla, kao i o njihovim tehničkim mogućnostima. U toku godine obavezan minimum sadržaja je jedno djelo cikličnog oblika zahtjevnije muzičke građe ili tri kompozicije različitog karaktera zahtjevnije muzičke građe u okviru svih ishoda.
- U zavisnosti od izabranog djela za obradu, dio vježbi treba prilagoditi radu sa manjim grupama, u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Veći dio vježbi izvoditi sa cijelim ansamblom. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr. Učenike ovog uzrasta je potrebno podsticati da samostalno naštimaju-podese intonaciju na instrumentu u čemu im za početak pomažu dirigent i stariji učenici. Kod gudača treba njegovati smisao za ujednačene poteze gudala. Kod duvača, pored tačne intonacije, treba ukazati na važnost pravilnog disanja, tačnog fraziranja i artikulacije. Za orkestar harmonika, ukoliko je moguće, uskladiti pravac kretanja i promjene mijeha i upotrebu ogovarajućih registara. Za orkestar tamburica i gitara, bitno je ukazati na preciznost u trzanju žica, zbog unificiranog tona (apoyuando, tirando, legato i dr.). Važno je naučiti učenike da precizno reaguju na pokrete dirigenta. Učenicima se mora jasno objasniti uloga i značaj koncert majstora i vođe dionice u orkestru. Svaki učenik mora znati zašto sjedi na određenom mjestu u orkestru, a onaj koji pokazuje izuzetan napredak u ovladavanju vještinom orkestarskog muziciranja može da se nagradi prelaskom za pult bliže koncertmajstoru i na taj način poštuje i uči hijerarhiju u orkestru. Dirigent treba da insistira na pravinom stavu pri sviranju i načinu sjedanja na probi. Takođe se mora insistirati na disciplini koja je važan dio kolektivne odgovornosti. Važnu ulogu u razvoju mladog muzičara igraju javni nastupi i treba ih što češće organizovati tokom školske godine. Posebnu pažnju treba obratiti na važnost scenskog nastupa koji orkestarsko izvođenje podiže na još veći nivo. Moguće je zbog manjeg broja učenika formirati orkestar od različitih vrsta instrumenata.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičanjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Za gudački orkestar :

- Končerta grosa: Koreli, Hendl, Džeminijani i dr.
- Koncerti: Vivaldi i dr.
- Simfonije: Vivaldi, Albinoni, Sorkočević i dr.
- Divertimenta: Mocart
- Djela za gudački orkestar: Grig, Dvoržak,Čajkovski i dr.

Simfonijski orkestar:

- Simfonije: Mocart, Hajdn, Betoven, Mendelson Šubert i dr.
- Koncerti: Hajdn, Mocart i dr.
- Uvertire: Mocart. Gluk, Mendelson, Maskanji i dr.

Duvački orkestar:

- Uvertire: Verdi, Ofembah, Vagner
- Potpuri: Verdi, Štraus, Smetana, Bize,
- Marševi: Štraus, Čajkovski i dr.
- Filmska muzika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Prostorija adekvatna veličini ansambla	1
2.	Stolice	25
3.	Pultevi	20
4.	Instrumenti	25
5.	Dirigentski štapić	1
6.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Orkestar I, II i IV
- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Muzički instrumenti

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i proncipa kolektivnog muziciranja u okviru modula Orkestar, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanjem kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Orkestar)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative kroz rad u grupi i ansamblu, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.114. ORKESTAR IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	8	31	27	**66**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 3 do 6 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa orkestarskom muzikom različitih epoha, značajem primjene osnovnih principa kolektivnog muziciranja i odgovornosti rada u grupi. Osposobljavanje za čitanje s lista kompozicija kompleksnije muzičke građe, primjenu elemenata interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije kompleksnije muzičke građe i pripremu za javno izvođenje i takmičenja, a samim tim i pripreme za ulazak u profesionalne orkestre. Razvijanje tačnosti i odgovornosti u radu, vještina timskog rada . Izvede čitanje s lista kompozicije jednostavnije muzičke građe.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Realizuje osnovne principe kolektivnog muziciranja prilikom izvođenja kompozicija kompleksnije muzičke građe
2. Izvede čitanje s lista kompozicije kompleksnije muzičke građe
3. Primijeni elemente interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije kompleksnije muzičke građe
4. Pripremi djelo kompleksnije muzičke građe za javno izvođenje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Realizuje osnovne principe kolektivnog muziciranja prilikom izvođenja kompozicija kompleksnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Interpretira kamerton	
2. Podesi intonaciju na instrumentu	
3. Prilagodi intonaciju u kolektivnom muziciranju	
4. Prilagodi individualno muziciranje sviranjem u grupi i u orkestru na zadato muzičko djelo kompleksnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kamerton
- Intonacija
- Kolektivno muziciranje
- Ansambl

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede čitanje s lista kompozicije kompleksnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna tonalitet i vrstu takta u kompoziciji kompleksnije muzičke građe	
2. Prepozna tempo i dinamiku na zadatom primjeru	
3. Pokaže muzičku frazu na zadatom primjeru	
4. Interpretira svoj štim čitanjem s lista na zadatom primjeru kompozicije kompleksnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tonalitet
- Tempo i dinamika
- Muzička fraza

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni elemente interpretacije u skladu sa zahtjevima kompozicije kompleksnije muzičke građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Zapiše samostalno prstored	
2. Koristi tačan prstored	
3. Izvede štim sa tačnom dinamikom i artikulacijom	
4. Izvede štim u zadatom tempu	
5. Interpretira agogiku u skladu sa zahtjevima kompozicije kompleksnije muzičke građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Dinamika
- Artikulacija
- Tempo
- Agogika

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Pripremi djelo kompleksnije muzičke građe za javno izvođenje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira svoju dionicu samostalno i u grupi	
2. Procijeni ulogu svoje grupe u odnosu na ansambl	
3. Izvede tačan notni tekst, sa tačnim prstoredom, artikulacijom i dinamikom, u zadatom tempu	
4. Interpretira zadato kompleksnije muzičko djelo prateći pokrete dirigenta	
5. Izvrši kritičku analizu svog doprinosa javnom nastupu	
6. Procjeni ulogu svog instrumenta nakon tonske (akustične) i generalne probe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Dirigentski pokreti
- Kritika
- Tonska proba
- Generalna proba

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Orkestar IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Preporučuje se da nastavnik osmisli i isplanira sadržaj-kompozicije koje će izvoditi, vodeći računa o instrumentalnoj strukturi ansambla, kao i o njihovim tehničkim mogućnostima. U toku godine obavezan minimum programa je jedno djelo cikličnog oblika kompleksnije muzičke građe ili tri kompozicije različitog karaktera kompleksnije muzičke građe u okviru svih ishoda.
- U zavisnosti od izabranog djela za obradu, dio vježbi treba prilagoditi radu sa manjim grupama, u cilju postizanja uspješnih zajedničkih rezultata. Veći dio vježbi izvoditi sa cijelim ansamblom. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr. Učenici samostalno štimuju-podešavaju intonaciju na instrumentu. Kod gudača treba njegovati smisao za ujednačene poteze gudala. Važno je naučiti učenike da precizno reaguju na pokrete dirigenta. Učenicima se mora jasno objasniti uloga i značaj koncert majstora i vođe dionice u orkestru. Svaki učenik mora znati zašto sjedi na određenom mjestu u orkestru, a onaj koji pokazuje izuzetan napredak u ovladavanju vještinom orkestarskog muziciranja može da se nagradi prelaskom za pult bliže koncertmajstoru i na taj način poštuje i uči hijerarhiju u orkestru.Dirigent treba da insistira na pravinom stavu pri sviranju i načinu sjedanja na probi. Takođe se mora insistirati na disciplini koja je važan dio kolektivne odgovornosti. Važnu ulogu u razvoju mladog muzičara igraju javni nastupi i treba ih što češće organizovati tokom školske godine. Posebnu pažnju treba obratiti na važnost scenskog nastupa koji orkestarsko izvođenje podiže na još veći nivo. Moguće je zbog manjeg broja učenika formirati orkestar od različitih vrsta instrumenata.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima- takmičanjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Za gudački orkestar :

- Končerta grosa: Koreli, Hendl, Džeminijani i dr.
- Koncerti: Vivaldi i dr.
- Simfonije: Vivaldi, Albinoni, Sorkočević i dr.
- Divertimenta: Mocart
- Djela za gudački orkestar: Grig, Dvoržak,Čajkovski i dr.

Simfonijski orkestar:

- Simfonije: Mocart, Hajdn, Betoven, Mendelson Šubert i dr.
- Koncerti: Hajdn, Mocart i dr.
- Uvertire: Mocart. Gluk, Mendelson, Maskanji i dr.

Duvački orkestar:

- Uvertire: Verdi, Ofembah, Vagner
- Potpuri: Verdi, Štraus, Smetana, Bize,
- Marševi: Štraus, Čajkovski i dr.
- Filmska muzika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Prostorija adekvatna veličini ansambla	1
2.	Stolice	25
3.	Pultevi	20
4.	Instrumenti	25
5.	Dirigentski štapić	1
6.	Audio i video uređaji za snimanje i reprodukciju zvuka	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Orkestar I, II, III i IV
- Teorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Istorija muzike I, II, III i IV
- Muzički oblici I i II
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Muzički instrumenti

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i proncipa kolektivnog muziciranja u okviru modula Orkestar, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanjem kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Orkestar i dr.)

- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative kroz rad u grupi i ansamblu, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.2.115. HORSKO PJEVANJE I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	45	18	**72**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 3 do 10 učenika

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa horskom literaturom različitih muzičkih epoha. Osposobljavanje za izvođenje troglasnih kompozicija homofone fakture različitih muzičkih epoha prima vista, iz partiture i napamet; izvođenje troglasnih kompozicija homofone fakture različitih muzičkih epoha uz poštovanje stilskih karakteristika i elemenata notnog teksta, ovladavanje elementima vokalne tehnike, pjevanje u horskom ansamblu. Razvijanje vještina timskog rada i saradnje sa drugima, tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pravilno diše u toku pjevanja
2. Primijeni vokalnu tehniku
3. Razumije manuelne kretnje dirigenta
4. Usaglasi svoje sa grupnim muziciranjem poštujući sve elemente muzičke interpretacije u troglasnim kompozicijama homofone fakture

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Pravilno diše u toku pjevanja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira prirodan i ležeran stav pjevača	
2. Objasni razliku između pravilnog i nepravilnog protoka vazduha	
3. Izvrši potpunu kontrolu daha	
4. Demonstrira „tiho disanje“, bez šuštanja	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stav pjevača
- Kontrola daha
- Pravilno pjevačko disanje

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Primijeni vokalnu tehniku**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira pravilan položaj **organa rezonatora**	**Organi rezonatora:** usne, donja vilica i jezik
2. Izvede ataka ton	
3. Interpretira osnovne **tipove artikulacije**	**Tipovi artikulacije:** legato, stakato, portato i martelato
4. Prilagodi samoglasnike po principu **svijetlo-tamno**	**Svijetlo-tamno:** tamnije samoglasnike osvijetliti, a svijetlije zatamniti

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predloženeteme

- Rezonator
- Ataka ton
- Artikulacija
- Samoglasnici

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razumije manuelne kretnje dirigenta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju početak troglasne kompozicije homofone fakture	
2. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju različite metričke vrste troglasne kompozicije homofone fakture	
3. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju tempo izvođenja troglasne kompozicije homofone fakture	
4. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju agogičko i dinamičko nijansiranje u troglasnoj kompoziciji homofone fakture	
5. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju kraj cijele ili kraj jednog dijela troglasne kompozicije homofone fakture	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 5.

Predložene teme

- Dirigentski potezi za početak i kraj kopozicije
- Dirigentski potezi za različite metričke vrste
- Dirigentski potezi za izvođenje različitih tempa u kompozicijama
- Dirigentski potezi za dinamičko nijansiranje

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Usaglasi svoje sa grupnim muziciranjem poštujući sve elemente muzičke interpretacije u troglasnim kompozicijama homofone fakture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Podesi svoje sa kolektivnim disanjem tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
2. Prilagodi intonaciju i artikulaciju horskom ansamblu tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
3. Interpretira zadato muzičko djelo uz smisao za precizan ritam i harmoniju u toku izvođenja	
4. Demonstrira agogičko i dinamičko nijansiranje u grupnom izvođenju tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kolektivno disanje
- Muzički elementi
- Agogičko i dinamičko nijansiranje

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Horsko pjevanje I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela. Čas treba podijeliti na tri dijela: raspjevavanje (ne duže od 10 minuta, od prostijih ka složenijim tehničkim vježbama, uzlazno i silazno), rad po glasovima i rad sa cijelim ansamblom. U toku godine obavezan minimum programa je jedno djelo cikličnog oblika jednostavnije muzičke građe ili tri kompozicije različitog karaktera jednostavnije muzičke građe.
- Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr, tako da svaki učenik samostalno uradi prktičnu vježbu. Nastavnik treba da podstiče učenike da uspostave pravilan položaj tijela tokom pjevanja. Komentarisanje razlika između otvorenih i zatvorenih vokala, i vježbanje bez i uz klavirsku pratnju je neophodno. Nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenike na koncert vokalnog ili vokalno-instrumentalnog djela (opere, oratorijuma, mise, kantate, pasije), sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima- takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije.
- U toku godine obavezan minimum programa je jedno djelo cikličnog oblika jednostavnije muzičke građe ili tri kompozicije različitog karaktera jednostavnije muzičke građe.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- B.Špiler: Umetnost solo-pevanja
- St.St.Mokranjac: Rukoveti II, VI, VII, VIII i IX
- St.St.Mokranjac: Stavovi iz Liturgije
- K.Babić: Sosa sa satom; Žablja idila
- Stari majstori: Palestrina, Laso, Monteverdi
- Borislav Boro Tamindžić: "Lov lovilo mlado momče"- varijante za ženski i mješoviti hor; "Biser Mara"- za ženski hor; "Mlado momče bolje skoči"- za ženski hor; "Zavolje se dvoje mlado"- za mješoviti hor; "Intiri mintiri"- za mješoviti hor.
- Branko Zenović: "Oj golube, moj golube"; "Skoči kolo"; "Kolovođo".
- Žarko Mirković: "Trenos"- za mješoviti hor; "Junior"- za ženski hor.
- Senad Gačević: " Slava Tebje ".
- Slobodan Jerkov: "Bajkoviti prizor"; "Crnoj Gori"; "Iza brda"; "Jesen"; "Zima"; "Proljeće"; "Ljeto"; "Vjetar"; "Okrilati".
- Aleksandar Saša Perunovic: "Kletva" - za mješoviti hor; "Emina" - za zenski hor; "Vokaliza" - za zenski hor;
- Nina Perović: "Večernja molitva"- za ženski hor (skraćena verzija); "Uspavanka"- za ženski hor (u orginalu napisana za ženski vokalni anasambl od osam glasova).
- Pored navedenih djela repertoar hora treba da sadrži Državnu Himnu

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Horske partiture	10-30
3.	Klavir	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
4.	Stolica za klavir	1
5.	Pult	1
6.	Audio i video uređaj za reprodukciju videa i zvuka	1
7.	Stolice	10-30

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Zaključna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, izvodi se iz ocjena svih ishoda, datih u klasifikacionom periodu
- Zaključna ocjena na kraju nastavne godine, izvodi se na osnovu svih datih ocjena iz klasifikacionih perioda[
- Provjera se vrši pjevanjem u kvartetima(S,A,T,B)

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Horsko pjevanje II, III i IV
- Teorija muzike sa osnovama harmonije
- Harmonija I, II i III
- Vokalna polifonija
- Instrumentalna polifonija
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III i IV
- Analiza muzičkih oblika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku u okviru modula Horsko pjevanje I, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanjem kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Horsko pjevanje I)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative kroz rad u grupi i ansamblu, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)

3.2.116. HORSKO PJEVANJE II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	9	36	27	**72**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 3 do 10 učenika

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa horskom literaturom različitih muzičkih epoha. Osposobljavanje za izvođenje troglasnih i četvoroglasnih kompozicija homofone fakture različitih muzičkih epoha prima vista, iz partiture i napamet;izvođenje troglasnih i četvoroglasnih kompozicija homofone fakture različitih muzičkih epoha uz poštovanje stilskih karakteristika i elemenata notnog teksta, ovladavanje elementima vokalne tehnike, pjevanje u horskom ansamblu. Razvijanje vještina timskog rada i saradnje sa drugima, tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pravilno diše u toku pjevanja
2. Primijeni vokalnu tehniku pjevajući troglasne i četvoroglasne kompozicije homofone fakture
3. Usaglasi svoje sa grupnim muziciranjem poštujuci sve muzičke elemente prilikom izvođenja troglasnih i četvoroglasnih kompozicija homofone fakture
4. Razumije manuelne kretnje dirigenta

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Pravilno diše u toku pjevanja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira prirodan i ležeran stav pjevača	
2. Objasni razliku između pravilnog i nepravilnog protoka vazduha	
3. Izvrši potpunu kontrolu daha	
4. Demonstrira „tiho disanje“, bez šuštanja	

Načinprovjeravanjadostignutostiishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stav pjevača
- Kontrola daha
- Pravilno pjevačko disanje

Ishod 2 -Učenik će biti sposoban da **Primijeni vokalnu tehniku pjevajući troglasne i četvoroglasne kompozicije homofone fakture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira pravilan položaj organa rezonatora	
2. Izvede ataka ton	
3. Interpretira osnovne tipove artikulacije	
4. Prilagodi samoglasnike po principu svijetlo-tamno	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, za kriterijume od 1 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem

Predložene teme

- Rezonator
- Ataka ton
- Artikulacija
- Samoglasnici

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Usaglasi svoje sa grupnim muziciranjem poštujući sve muzičke elemente prilikom izvođenja troglasnih i četvoroglasnih kompozicija homofone fakture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Podesi svoje sa kolektivnim disanjem tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
2. Prilagodi intonaciju i artikulaciju horskom ansamblu tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
3. Interpretira uz smisao za precizan ritam i harmoniju u toku izvođenja zadatog muzičkog djela	
4. Demonstrira agogičko i dinamičko nijansiranje u grupnom izvođenju tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kritrijume 3 i 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kolektivno disanje
- Muzički elementi
- Agogičko i dinamičko nijansiranje

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Razumije manuelne kretnje dirigenta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna dirigentske pokrete koji izražavaju početak troglasne ili četvoroglasne kompozicije homofone fakture	
2. Prepozna dirigentske pokrete koji izražavaju različite metričke kretnje u troglasnoj ili četvoroglasnoj kompoziciji homofone fakture	
3. Prepozna dirigentske pokrete koji izražavaju tempo izvođenja troglasne ili četvoroglasne kompozicije homofone fakture	
4. Prepozna dirigentske pokrete koji izražavaju dinamičko i agogičko nijansiranje u troglasnoj ili četvoroglasnoj kompoziciji homofone fakture	
5. Prepozna dirigentske pokrete koji izražavaju kraj cijele ili jednog dijela troglasne ili četvoroglasne kompozicije homofone fakture	
6. Izvede troglasne ili četvoroglasne kompozicije homofone fakture u grupi/horu u skladu sa interpretativnim zahtjevima dirigenta izraženim dirigentskim pokretima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutog ishoda učenja potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Dirigentski pokreti koji izražavaju početak i kraj kompoziije
- Dirigentski pokreti koji izražavaju različite metričke kretnje i tempo izvođenja kompozicije
- Dirigentski pokreti koji izražavaju dinamičko i agogičko nijansiranje

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Horsko pjevanje II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela. Čas treba podijeliti na tri dijela: raspjevavanje (ne duže od 10 minuta, od prostijih ka složenijim tehničkim vježbama, uzlazno i silazno), rad po glasovima i rad sa cijelim ansamblom. U toku godine obavezan minimum programa je jedno djelo cikličnog oblika složenih interpretativnih zahtjeva ili tri kompozicije različitog karaktera složenih interpretativnih zahtjeva.
- Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr, tako da svaki učenik samostalno uradi prktičnu vježbu. Nastavnik treba da podstiče učenike da uspostave pravilan položaj tijela tokom pjevanja. Komentarisanje razlika između otvorenih i zatvorenih vokala, i vježbanje bez i uz klavirsku pratnju je neophodno. Nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenike na koncert vokalnog ili vokalno-instrumentalnog djela (opere, oratorijuma, mise, kantate, pasije), sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima- takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- B.Špiler: Umetnost solo-pevanja
- St.St.Mokranjac: Rukoveti II, VI, VII, VIII i IX
- St.St.Mokranjac: Stavovi iz Liturgije
- K.Babić: Sosa sa satom; Žablja idila
- Stari majstori: Palestrina, Laso, Monteverdi
- Borislav Boro Tamindžić: "Lov lovilo mlado momče"- varijante za ženski i mješoviti hor; "Biser Mara"- za ženski hor; "Mlado momče bolje skoči"- za ženski hor; "Zavolje se dvoje mlado"- za mješoviti hor; "Intiri mintiri"- za mješoviti hor.
- Branko Zenović: "Oj golube, moj golube"; "Skoči kolo"; "Kolovođo".
- Žarko Mirković: "Trenos"- za mješoviti hor; "Junior"- za ženski hor.
- Senad Gačević: " Slava Tebje ".
- Slobodan Jerkov: "Bajkoviti prizor"; "Crnoj Gori"; "Iza brda"; "Jesen"; "Zima"; "Proljeće"; "Ljeto"; "Vjetar"; "Okrilati".
- Aleksandar Saša Perunovic: "Kletva" - za mješoviti hor; "Emina" - za zenski hor; "Vokaliza" - za zenski hor;
- Nina Perović: "Večernja molitva"- za ženski hor (skraćena verzija); "Uspavanka"- za ženski hor (u orginalu napisana za ženski vokalni anasambl od osam glasova).
- Pored navedenih djela repertoar hora treba da sadrži Državnu Himnu

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Horske partiture	10-30
3.	Klavir	1
4.	Stolica za klavir	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
5.	Pult	1
6.	Audio i video uređaj za reprodukciju videa i zvuka	1
7.	Stolice	10-30

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.
- Provjera se vrši pjevanjem u kvartetima (S,A,T,B) za sve ishode

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, III i IV
- Teorija muzike
- Harmonija I, II i III
- Vokalna polifonija
- Instrumentalna polifonija
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III i IV
- Analiza muzičkih oblika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku u okviru modula Horsko pjevanje II, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanjem kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Horsko pjevanje II)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi)

- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative kroz rad u grupi i ansamblu, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)

3.2.117. HORSKO PJEVANJE III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	36	27	**72**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 3 do 10 učenika

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa horskom literaturom različitih muzičkih epoha. Osposobljavanje za izvođenje troglasnih kompozicija polifone fakture različitih muzičkih epoha prima vista, iz partiture i napamet;izvođenje troglasnih kompozicija polifone fakture različitih muzičkih epoha uz poštovanje stilskih karakteristika i elemenata notnog teksta, ovladavanje elementima vokalne tehnike, pjevanje u horskom ansamblu. Razvijanje vještina timskog rada i saradnje sa drugima, tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pravilno diše u toku pjevanja
2. Primijeni vokalnu tehniku pjevajući troglasne kompozicije polifone fakture
3. Razumije manuelne kretnje dirigenta
4. Usaglasi svoje sa grupnim muziciranjem poštujući sve elemente muzičke interpretacije u troglasnim kompozicijama polifone fakture

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Pravilno diše u toku pjevanja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira prirodan i ležeran stav pjevača	
2. Objasni razliku između pravilnog i nepravilnog protoka vazduha	
3. Izvrši potpunu kontrolu daha	
4. Demonstrira „tiho disanje“, bez šuštanja	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stav pjevača
- Kontrola daha
- Pravilno pjevačko disanje

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni vokalnu tehniku pjevajući troglasne kompozicije polifone fakture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira pravilan položaj organa rezonatora	
2. Izvede ataka ton	
3. Interpretira osnovne tipove artikulacije prilikom izvođenja troglasnih kompozicija polifone faktire	
4. Prilagodi samoglasnike po principu svijetlo-tamno izodeći troglasne kompozicije polifone fakture	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, za kriterijume od 1 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Rezonator
- Ataka ton
- Artikulacija
- Samoglasnici

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razumije manuelne kretnje dirigenta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju početak troglasne kompozicije polifone fakture	
2. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju različite metričke vrste u troglasnim kompozicijama polifone fakture	
3. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju tempo izvođenja troglasne kompozicije polifone fakture	
4. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju dinamičko i agogičko nijansiranje u troglasnim kompozicijama polifone fakture	
5. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju karakteristične ritmičke figure u troglasnim kompozicijama polifone fakture	
6. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju kraj cijele ili jednog dijela troglasne kompozicije polifone fakture	
7. Izvede troglasne kompozicije polifone fakture u grupi/horu u skladu sa interpretativnim zahtjevima dirigenta izraženih dirigentskim pokretima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Dirigentski potezi koji izražavaju početak i kraj kompozicije
- Dirigentski potezi koji izražavaju različite metričke vrste i tempo
- Dirigentski potezi koji izražavaju dinamičko i agogičko nijansiranje
- Dirigentski potezi koji izražavaju karakteristične ritmičke figure

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Usaglasi svoje sa grupnim muziciranjem poštujući sve elemente muzičke interpretacije u troglasnim kompozicijama polifone fakture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Podesi svoje sa kolektivnim disanjem tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
2. Prilagodi intonaciju i artikulaciju horskom ansamblu tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
3. Interpretira uz smisao za precizan ritam, harmoniju i polifoniju u toku izvođenja zadatog muzičkog djela	
4. Demonstrira agogičko i dinamičko nijansiranje u grupnom izvođenju tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kritrijume 3 i 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kolektivno disanje
- Muzički elementi
- Agogičko i dinamičko nijansiranje

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Horsko pjevanje III je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela. Čas treba podijeliti na tri dijela: raspjevavanje (ne duže od 10 minuta, od prostijih ka složenijim tehničkim vježbama, uzlazno i silazno), rad po glasovima i rad sa cijelim ansamblom. U toku godine obavezan minimum programa je jedno djelo cikličnog oblika zahtjevnije muzičke građe ili tri kompozicije različitog karaktera zahtjevnije muzičke građe.
- Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr, tako da svaki učenik samostalno uradi praktičnu vježbu. Nastavnik treba da podstiče učenike da uspostave pravilan položaj tijela tokom pjevanja. Komentarisanje razlika između otvorenih i zatvorenih vokala, i vježbanje bez i uz klavirsku pratnju je neophodno. Nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenike na koncert vokalnog ili vokalno-instrumentalnog djela (opere, oratorijuma, mise, kantate, pasije), sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima- takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- B.Špiler: Umetnost solo-pevanja
- St.St.Mokranjac: Rukoveti II, VI, VII, VIII i IX
- St.St.Mokranjac: Stavovi iz Liturgije
- K.Babić: Sosa sa satom; Žablja idila
- Stari majstori: Palestrina, Laso, Monteverdi
- Borislav Boro Tamindžić: "Lov lovilo mlado momče"- varijante za ženski i mješoviti hor; "Biser Mara"- za ženski hor; "Mlado momče bolje skoči"- za ženski hor; "Zavolje se dvoje mlado"- za mješoviti hor; "Intiri mintiri"- za mješoviti hor.
- Branko Zenović: "Oj golube, moj golube"; "Skoči kolo"; "Kolovođo".
- Žarko Mirković: "Trenos"- za mješoviti hor; "Junior"- za ženski hor.
- Senad Gačević: " Slava Tebje ".
- Slobodan Jerkov: "Bajkoviti prizor"; "Crnoj Gori"; "Iza brda"; "Jesen"; "Zima"; "Proljeće"; "Ljeto"; "Vjetar"; "Okrilati".
- Aleksandar Saša Perunovic: "Kletva" - za mješoviti hor; "Emina" - za zenski hor; "Vokaliza" - za zenski hor;
- Nina Perović: "Večernja molitva"- za ženski hor (skraćena verzija); "Uspavanka"- za ženski hor (u orginalu napisana za ženski vokalni anasambl od osam glasova).
- Pored navedenih djela repertoar hora treba da sadrži Državnu Himnu

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Horske partiture	10-30
3.	Klavir	1
4.	Stolica za klavir	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
5.	Pult	1
6.	Audio i video uređaj za reprodukciju videa i zvuka	1
7.	Stolice	10-30

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.
- Provjera se vrši pjevanjem u kvartetima (S,A,T,B) za sve ishode

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III I IV
- Horsko pjevanje I, II i IV
- Teorija muzike sa osnovama harmonije
- Harmonija I, II i III
- Vokalna polifonija
- Instrumentalna polifonija
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III I IV
- Analiza muzičkih oblika I I II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku u okviru modula Horsko pjevanje III, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanjem kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Horsko pjevanje III)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative kroz rad u grupi i ansamblu, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)

3.2.118. HORSKO PJEVANJE IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	8	31	27	**66**	**4**

Vježbe i praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 3 do 10 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa horskom literaturom različitih muzičkih epoha. Osposobljavanje za izvođenje troglasnih i četvoroglasnih kompozicija polifone fakture različitih muzičkih epoha prima vista, iz partiture i napamet; izvođenje troglasnih i četvoroglasnih kompozicija polifone fakture različitih muzičkih epoha uz poštovanje stilskih karakteristika i elemenata notnog teksta, ovladavanje elementima vokalne tehnike, pjevanje u horskom ansamblu. Razvijanje vještina timskog rada i saradnje sa drugima, tačnosti, odgovornosti i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pravilno diše u toku pjevanja
2. Primijeni vokalnu tehniku pjevajući troglasne i četvoroglasne kompozicije polifone fakture
3. Razumije manuelne kretnje dirigenta
4. Usaglasi svoje sa grupnim muziciranjem poštujuci sve elemente muzičke interpretacije u troglasnim i četvoroglasnim kompozicijama polifone fakture
5. Nastupa kao profesionalni pjevač na koncertima
6. Interpretira viseglasne kompozicije horske literature (homofone i) polifone fakture

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Pravilno diše u toku pjevanja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira prirodan i ležeran stav pjevača	
2. Objasni razliku između pravilnog i nepravilnog protoka vazduha	
3. Izvrši potpunu kontrolu daha	
4. Demonstrira „tiho disanje“, bez šuštanja	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 2. Za kriterijume 1 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stav pjevača
- Kontrola daha
- Pravilno pjevačko disanje

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni vokalnu tehniku pjevajući troglasne i četvoroglasne kompozicije polifone fakture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demonstrira pravilan položaj organa rezonatora	
2. Izvede ataka ton	
3. Interpretira osnovne tipove artikulacije pjevajući troglasne i četvoroglasne kompozicije polifone fakture	
4. Prilagodi samoglasnike po principu svijetlo-tamno pjevajući troglasne i četvoroglasne kompozicije polifone fakture	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, za kriterijume od 1 do 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Rezonator
- Ataka ton
- Artikulacija
- Samoglasnici

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razumije manuelne kretnje dirigenta**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju početak troglasne ili četvoroglasne kompozicije polifone fakture	
2. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju različite metričke vrste u troglasnoj ili četvoroglasnoj kompoziciji polifone fakture	
3. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju tempo izvođenja troglasne ili četvoroglasne kompozicije polifone fakture	
4. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju dinamičko i agogičko nijansiranje u troglasnoj ili četvoroglasnoj kompoziciji polifone fakture	
5. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju karakteristične ritmičke figure u troglasnoj ili četvoroglasnoj kompoziciji polifone fakture	
6. Prepozna dirigentske poteze koji izražavaju kraj cijele ili jednog dijela troglasne ili četvoroglasne kompozicije polifone fakture	
7. Izvede višeglasne kompozicije (homofone i)polifone fakture u grupi/horu u skladu sa interpretativnim zahtjevima dirigenta izraženih dirigentskim pokretima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Dirigentski potezi koji izražavaju izvođenje različitih elemenata muzičke interpretacije
- Dirigentski potezi koji izražavaju početak i kraj kompozicije

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Usaglasi svoje sa grupnim muziciranjem poštujući sve elemente muzičke interpretacije u troglasnim i četvoroglasnim kompozicijama polifone građe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Podesi svoje sa kolektivnim disanjem tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
2. Prilagodi intonaciju i artikulaciju horskom ansamblu tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
3. Interpretira uz smisao za precizan ritam, harmoniju i polifoniju u toku izvođenja zadatog muzičkog djela	
4. Demonstrira agogičko i dinamičko nijansiranje u grupnom izvođenju tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kritrijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kolektivno disanje
- Muzički elementi
- Agogičko i dinamičko nijansiranje

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Nastupa kao profesionalni pjevač na koncertima**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede pjevajući zapisanu kompoziciju	
2. Demonstrira pravilan stav prilikom pjevanja	
3. Prilagodi individualno izvođenje sa zahtjevim pjevanja u grupi	
4. Prepozna zahtjeve dirigenta na vrijeme tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
5. Poveže pravilnu intonaciju sa artikulacijom,harmonijom,polifonijom,dinamikom i frazom tokom izvođenja zadatog muzičkog djela	
6. Prikaže timski rad tokom izvođenja zadatog muzičkog djela u realnim uslovima ili javnom nastupu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Izvođenje horskih kompozicija
- Pravilan pjevački stav
- Dirigentski zahtjevi
- Timski rad

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira višeglasne kompozicije horske literature (homofone i) polifone fakture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Demnonstrira dobru vokalnu tehniku u svim žanrovima horske literature	
2. Demonstrira čistu intonaciju u grupnom muziciranju	
3. Poveže sve elemente individualne interpretacije sa interpretacijom ansambla	
4. Prikaže uvežbanost za timski rad	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Vokalna tehnika
- Intonacija
- Ansambl
- Timski rad

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Horsko pjevanje IV je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. Nastavnik treba da pravi gradaciju u težini gradiva od jednostavnijih ka zahtjevnijim kompozicijama. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela. Čas treba podijeliti na tri dijela: raspjevavanje (ne duže od 10 minuta, od prostijih ka složenijim tehničkim vježbama, uzlazno i silazno), rad po glasovima i rad sa cijelim ansamblom. U toku godine obavezan minimum programa je jedno djelo cikličnog oblika zahtjevnije muzičke građe ili tri kompozicije različitog karaktera zahtjevnije muzičke građe.
- Praktična nastava podrazumijeva primjenu stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr, tako da svaki učenik samostalno uradi prktičnu vježbu. Nastavnik treba da podstiče učenike da uspostave pravilan položaj tijela tokom pjevanja. Komentarisanje razlika između otvorenih i zatvorenih vokala, i vježbanje bez i uz klavirsku pratnju je neophodno. Nastavnik treba da informiše i/ili odvede učenike na koncert vokalnog ili vokalno-instrumentalnog djela (opere, oratorijuma, mise, kantate, pasije), sve u cilju boljeg shvatanja muzičkog sadržaja i izgradnje muzičkog ukusa.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima- takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljavanja predviđenih propozicija. Nastavnik treba da podstakne učenike na samostalno zaključivanje, razvijanje njihovih sposobnosti i kreativnosti u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- B.Špiler: Umetnost solo-pevanja
- St.St.Mokranjac: Rukoveti II, VI, VII, VIII i IX
- St.St.Mokranjac: Stavovi iz Liturgije
- K.Babić: Sosa sa satom; Žablja idila
- Stari majstori: Palestrina, Laso, Monteverdi
- Borislav Boro Tamindžić: "Lov lovilo mlado momče"- varijante za ženski i mješoviti hor; "Biser Mara"- za ženski hor; "Mlado momče bolje skoči"- za ženski hor; "Zavolje se dvoje mlado"- za mješoviti hor; "Intiri mintiri"- za mješoviti hor.
- Branko Zenović: "Oj golube, moj golube"; "Skoči kolo"; "Kolovođo".
- Žarko Mirković: "Trenos"- za mješoviti hor; "Junior"- za ženski hor.
- Senad Gačević: " Slava Tebje ".
- Slobodan Jerkov: "Bajkoviti prizor"; "Crnoj Gori"; "Iza brda"; "Jesen"; "Zima"; "Proljeće"; "Ljeto"; "Vjetar"; "Okrilati".
- Aleksandar Saša Perunovic: "Kletva" - za mješoviti hor; "Emina" - za zenski hor; "Vokaliza" - za zenski hor;
- Nina Perović: "Večernja molitva"- za ženski hor (skraćena verzija); "Uspavanka"- za ženski hor (u orginalu napisana za ženski vokalni anasambl od osam glasova).
- Pored navedenih djela repertoar hora treba da sadrži Državnu Himnu

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Adekvatno zvučno izolovana učionica sa mogućnošću provjetravanja	1
2.	Horske partiture	10-30
3.	Klavir	1
4.	Stolica za klavir	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
5.	Pult	1
6.	Audio i video uređaj za reprodukciju videa i zvuka	1
7.	Stolice	10-30

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.
- Provjera se vrši pjevanjem u kvartetima (S, A, T, B) za sve ishode

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Horsko pjevanje I, II i III
- Teorija muzike sa osnovama harmonije
- Harmonija I, II i III
- Vokalna polifonija
- Instrumentalna polifonija
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III i IV
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Horsko pjevanje I, II i III

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije usmenom i pisanom obliku u okviru modula Horsko pjevanje IV, izražavanjem vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanjem kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, sticanje jezičkih znanja koja će učeniku omogućiti upotrebu stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i u komunikaciji)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije u okviru modula Horsko pjevanje IV)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačku edukaciju)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanje timskog rada, saradnje, izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji, uvažavanjem različitih stavova, podsticanje odgovornosti i podjele zadataka prilikom realizacije praktičnih vježbi)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative kroz rad u grupi i ansamblu, pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)

3.3. IZBORNI MODULI

3.3.1. KOREPETICIJA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	54	9	**72**	**3**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vokalnom, gudačkom i duvačkom literaturom jednostavne strukture. Osposobljavanje za brzo i tečno čitanje notnog teksta, sviranje kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva sa solistom i pripremu za korepetitorske prakse. Razvijanje sposobnosti komuniciranja i dijaloga sa ciljem uspješne saradnje i podrške drugim instrumentalistima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Objasni ulogu korepetitora u radu sa drugim instrumentalistima
2. Prikaže načine davanja intonacije drugim instrumentima za štimovanje
3. Primijeni osnovna pravila korepetiranja u radu sa solistima
4. Odsvira kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva sa solistom (gudač/ duvač/ solo pjevač)

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Objasni ulogu korepetitora u radu sa drugim instrumentalistima**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam korepeticija	
2. Izloži **razlike** između kamerne muzike i korepeticije	**Razlike:** ravnopravnost dionica, struktura, kompleksnost, virtuoznost dionica i dr.
3. Navede **muzičke forme** koje pripadaju oblasti korepeticije	**Muzičke forme:** solistički komadi, končertina, koncerti i dr.
4. Definiše ulogu korepetitora u radu sa drugim instrumentalistima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Korepeticija i uloga korepetitora

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Prikaže načine davanja intonacije drugim instrumentima za štimovanje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam kamerton	
2. Definiše pojam štimovanje	
3. Navede način/**načine** davanja intonacije gudačkim instrumentima za štimovanje	**Načini:** samo kamerton, razložen akord d-mola, razložen akord D – dura, poluumanjeni četvorozvuk naniže od kamertona i dr.
4. Navede način/**načine** davanja intonacije duvačkim instrumentima za štimovanje	**Načini:** zavisno od štima instrumenta
5. Demonstrira davanje intonacije solistima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kamerton
- Štimovanje gudačkih i duvačkih instrumenata

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni osnovna pravila korepetiranja u radu sa solistima**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izloži **specifičnosti** zvuka gudačkih instrumenata	**Specifičnosti**: jačina i boja zvuka, zvučnost i opseg registara
2. Izloži specifičnosti zvuka duvačkih instrumenata	
3. Izloži specifičnosti klavirskog zvuka	
4. Navede **osnovna pravila** korepetiranja u radu solistima	**Osnovna pravila:** balansiranje zvuka, slušanje solističke dionice, prilagođavanje solisti i dr.
5. Navede **načine** kojima postiže zvučni balans sa solistom	**Načini:** pedalizacija, dinamika, artikulacija i dr.
6. Demonstrira primjenu pravila korepetiranja na zadatoj kompoziciji	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Osnovna pravila korepetiranja

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompoziciju jednostavnih interpretativnih zahtjeva sa solistom (gudač/ duvač/ solo pjevač)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadate klavirske dionice izabranih kompozicija	**Analiza:** vrsta takta, tonalitet, tempo, artikulacija, dinamika, agogika
2. Izvrši analizu zadate solističke dionice izabranih kompozicija	
3. Prepozna mjesta u zadatim kompozicijama od posebne važnosti za preciznost u zajedničkom sviranju	
4. Prepozna mjesta u zadatim kompozicijama od posebne važnosti za zvučni balans u zajedničkom sviranju	
5. Demonstrira način davanja intonacije gudačima i duvačima za štimovanje	
6. Izvede zadate kompozicije sa izabranim solistima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Korepeticija I omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođaštva.Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, a naknadno uključivati u nastavu i soliste kako bi, kroz zajednički rad na zadatom djelu bila obrađena materija u cjelosti. Broj samostalnih časova i časova sa solistom nastavnik određuje po sopstvenom nahođenju, zavisno od nivoa spretnosti učenika – klaviriste. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Instrumentalna literatura:

- Kompozicije za gudačke i duvačke instrumente**,** predviđene po programu za osnovnu muzičku školu.
- K.Zupan - A.Zupan: Zbirke kompozicija za flautu
- D.Marković: Zbirka kompozicija za trubu
- R.Lazić: „Raspjevani klarinet“
- D.Marković: Hrestomatija I, II, III sveska (komadi za violinu)
- K.Rodionov: Početna škola za violinu
- R. Sapožnikov: Hrestomatija za violončelo,početni razredi
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predtmetnog nastavnika

Vokalna literatura:

- A.Varlamov: Romance i pjesme
- A.Guriljov: Romance i pjesme
- A.Aljabjev: Romance i pjesme
- F.Šubert. Solo pjesme (izbor lakših kompozicija)
- Zbirke vokalnih kompozicija starih majstora
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	2
2.	Pult za note	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
3.	Audio uređaj	1
4.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: (šest kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva iz gudačke, duvačke i vokalne literature)
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit: dvije kompozicije sa različitim solistima iz epoha po izboru predmetnog nastavnika.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Solfeđo I, II, III I IV
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Kamerna muzika I, II, III I IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.
- Komunikacija na stranom jeziku upotrebom i razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.
- Učiti kako učiti kroz podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva
- Socijalna i građanska kompetencija kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative
- Kulturološka svijest i ekspresija podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti

3.3.2. KOREPETICIJA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	9	54	9	**72**	**3**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa vokalnom, gudačkom i duvačkom literaturom jednostavne strukture. Osposobljavanje za brzo i tečno čitanje notnog teksta, sviranje kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva sa solistom i vođenje probe sa solistom. Razvijanje sposobnosti samostalnog pjevanja, komuniciranja i dijaloga sa ciljem uspješne saradnje i podrške drugim instrumentalistima i solo pjevačima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Otpjeva vokalnu dionicu kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz sopstvenu pratnju
2. Izvrši analizu klavirske pratnje u djelima složenih interpretativnih zahtjeva iz vokalne, duvačke i gudačke literature
3. Organizuje probu sa solistom
4. Odsvira kompoziciju složenih interpretativnih zahtjeva sa solistom (gudač/ duvač/ solo pjevač)

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Otpjeva vokalnu dionicu kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva uz sopstvenu pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj interpretiranja vokalne dionice uz sopstvenu pratnju	
2. Objasni **principe** interpretiranja vokalne dionice uz sopstvenu pratnju	**Principi:** istovremeno čitanje tri notna reda, prilagođavanje tempa dužini daha, odabir adekvatne dinamike i dr.
3. Izloži **specifičnosti** rada na vokalnoj dionici	**Specifičnost:** fraziranje, dinamika, agogika, tempo na dugim notnim vrijednostima i dr.
4. Izvede zadatu kompoziciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vokalna djela manje forme (romanse, pjesme)

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvrši analizu klavirske pratnje u djelima složenih interpretativnih zahtjeva iz vokalne, duvačke i gudačke literature**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše klavirsku dionicu zadatih kompozicija	
2. Opiše solističku dionicu	
3. Uporedi zadatu solističku i dionicu klavira	
4. Odredi **mjesta** koja zahtjevaju posebnu pažnju korepetitora u zadatom djelu složenih interpretativnih zahtjeva	**Mjesta:** korona, mjesto za uzimanje vazduha kod duvača i solo pjevača, agogika, ritmička podloga i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Osnovna pravila korepetiranja

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Organizuje probu sa izabranim solistom**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam proba	
2. Objasni značaj zajedničkih proba sa solistom	
3. Odredi pravilan način davanja intonacije solisti (gudač i duvač)	
4. Demonstrira rad na djelovima kompozicija važnim za preciznost u zajedničkom sviranju	
5. Demonstrira usklađivanje zvučnog balansa sa solistima	
6. Demonstrira probu sa izabranim solistom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Proba sa solistom

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva sa izabranim solistima (gudač, duvač, solo pjevač)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** klavirske dionice izabranih djela	**Analiza:** vrsta takta, tonalitet, tempo, artikulacija, dinamika i agogika
2. Izvrši analizu solističke dionice izabranih djela	
3. Prepozna **mjesta** u kompozicijama od posebne važnosti za preciznost u zajedničkom sviranju	**Mjesta:** korona, mjesto za uzimanje vazduha kod duvača i solo pjevača, agogika, ritmička podloga i dr.
4. Prepozna **mjesta** u kompozicijama od posebne važnosti za zvučni balans u zajedničkom sviranju	**Mjesta:** pojavljivanje tema, dinamika i dr.
5. Demonstrira način davanja intonacije gudačima i duvačima za štimovanje	
6. Izvede zadate kompozicije sa izabranim solistima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem kao dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zadate kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Korepeticija II omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, a naknadno uključivati u nastavu i soliste kako bi,kroz zajednički rad na zadatom djelu bila obrađena materija u cjelosti. Broj samostalnih časova i časova sa solistom nastavnik određuje po sopstvenom nahođenju, zavisno od nivoa spretnosti učenika – klaviriste. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvoj njihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije..

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Instrumentalna literatura:

- G.Hendl: Sonate za flautu i klavir (izbor stavova).
- G.Hendl: Sonate za obou i klavir (izbor stavova).
- G.Pergolesi. Koncert za flautu (izbor stavova).
- A. Komarovski: Končertino za violinu
- N. Baklanova: Končertino za violinu
- I. Zaic: Končertino za violinu
- J.P.Breval: Končertina za violončelo i klavir
- Druga literarura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Vokalna literatura:

- V. A.Mozart: arije i solo pjesme jednostavnih interpretativnih zahtjeva
- R.Šuman: solo pjesme jednostavnih interpretativnih zahtjeva
- F.Šubert: solo pjesme jednostavnih interpretativnih zahtjeva
- M.Glinka: romance i pjesme jednostavnih interpretativnih zahtjeva
- P.Čajkovski: romance jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Druga literarura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Literatura za samostalno pjevanje uz sopstvenu pratnju

- A.Varlamov: Romanse i pjesme
- A.Guriljev: Romanse i pjesme
- A.Aljabjev: Romanse i pjesme
- Vokalne kompozicije starih majstora po izboru
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	2
2.	Pult za note	1
3.	Audio uređaj	1
4.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine(tri kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva iz gudačke, duvačke i vokalne literature (končertino,sonata,fantazija,varijacije,slobodni romantički oblik i dr.) i tri kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva za pjevanje uz sopstvenu pratnju (solo pjesme)).
- Predviđene su provjere na godišnjem ispitu i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Godišnji ispit:dvije kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva sa različitim solistima i jedna kompozicija jednostavnih interpretativnih zahtjeva za pjevanje uz sopstvenu pratnju.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine
- Dva javna nastupa u toku školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Istorija muzike I, II, III I IV
- Solfeđo I, II, III I IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Kamerna muzika I, II, III I IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebomi razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)

- Učiti kako učiti (kroz podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.3.3. KOREPETICIJA III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	54	9	**72**	**3**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa širom vokalnom, gudačkom i duvačkom literaturom, osnovama i pravilima tehnike transpozicije za pola stepena. Osposobljavanje za brzo savladavanje notnog teksta, samostalno pjevanje složenih vokalnih kompozicija uz sopstvenu pratnju, praktično rješavanje tehničkih problema kao uslova za uspješnu korepetitorsku praksu i podsticanje klaviriste u segmentu vođenja probe sa solistom. Razvijanje sposobnosti za timski rad, dijaloga, efikasne saradnje sa drugima sa ciljem uspješne saradnje i podrške drugim instrumentalistima i solo pjevačima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Realizuje probe sa učenicima gudačkog i duvačkog odsijeka osnovne muzičke škole
2. Transponuje kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva za pola stepena
3. Izvede vokalnu dionicu kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva uz sopstvenu pratnju
4. Odsvira klavirsku pratnju kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka i prvog stava koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva sa solistom (gudač/ duvač/ solo pjevač)

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Realizuje probe sa učenicima gudačkog i duvačkog odsijeka osnovne muzičke škole**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj zajedničkih proba sa solistom	
2. Izvrši analizu klavirske i solističke dionice zadate kompozicije	
3. Objasni učeniku - solisti **specifičnosti** u izvođenju odabrane kompozicije	**Specifičnosti:** fraziranje, agogika i dinamika
4. Demonstrira **vođenje probe** sa učenicima – solistima na zadatoj kompoziciji	**Vođenje probe:** usklađivanje u sviranju,objašnjavanje solisti način rada,rešavanje problema i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Organizacija proba sa solistom
- Kompozicije

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Transponuje kompozicije jednostavnih interpretativnih zahtjeva za pola stepena**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam transpozicija	
2. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza:** vrsta takta, broj predznaka i tonalitet
3. Prepozna u kompoziciji **specifična mjesta** za transponovanje	**Specifična mjesta:** alteracije, modulacije i dr.
4. Objasni proces transponovanja	
5. Izvrši transponovanje tonaliteta sa snizilicama za pola stepena naviše	
6. Izvrši transponovanje tonaliteta sa povisilicama za pola stepena naniže	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Transponovanje notnog teksta

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvede vokalnu dionicu kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva uz sopstvenu pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** vokalne dionice	**Analiza:** vrsta takta, predznaci, tonalitet, tempo i dr.
2. Izvrši analizu klavirske dionice	
3. Primijeni **principe** interpretiranja vokalne dionice uz sopstvenu pratnju	**Principi:** istovremeno čitanje tri notna reda, prilagođavanje tempa dužini daha, odabir adekvatne dinamike i dr.
4. Izvede zadatu kompoziciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vokalna kompozicija

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira klavirsku pratnju kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka i prvog stava koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva sa solistom (gudač/ duvač/ solo pjevač)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam obrada orkestarske dionice	
2. Navede **načine** korigovanja orkestarske dionice operskih arija i instrumentalnih koncerata u transkripciji za klavir	**Načini:** skraćivanje uvodnih djelova i orkestarskih iznošenja tema, korigovanje notnogt eksta, pojednostavljivanje napisanihtranskripcija i dr.
3. Napravi samostalno korekcije u transkripciji za klavir na zadatom muzičkom djelu	
4. Izvede zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zadata kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka i I stav koncerta za gudački ili duvački instrument

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Korepeticija III omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, a naknadno uključivati u nastavu i soliste kako bi, kroz zajednički rad na zadatom djelu bila obrađena materija u cjelosti. Broj samostalnih časova i časova sa solistom nastavnik određuje po sopstvenom nahođenju, zavisno od nivoa spretnosti učenika – klaviriste. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvo jnjihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Instrumentalna literatura:

- Kompozicije za duvački I gudački instrumente,predviđene po programu I-II razreda srednje škole
- K.Štamic.Koncert za flautu
- K.Štamic. Koncerte za klarinet
- J.Hajdn. Koncert za obou.
- J.Hajdn. Koncert za violinu.
- J.Hajdn. Koncert za violončelo C- dur
- A.Vivaldi. Koncerte za violinu D-dur,C-dur,
- Koncertne kompozicije francuskih kompozitora za duvačke instrumente (lakše)
- Druga literarura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Vokalna literatura :

- V. A.Mozart: operske arije.
- Đ. Pučini: operske arije(lakše).
- Đ.Verdi: operske arije(lakše).
- Ž.Bize: operske arije
- R.Šuman: romanse i solo pjesme .
- F.Šubert: solo pjesme .
- M.Glinka: romanse.
- P.Čajkovski: arije i romance jednostavnih interpretativnih zahtjeva
- S.Rahmanjinov. Romanse jednostavnih interpretativnih zahtjeva.
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika.

Literatura za samostalno pjevanje uz sopstvenu pratnju:

- A.Varlamov: Romanse i pjesme
- A.Guriljev: Romanse i pjesme
- A.Aljabjev: Romanse i pjesme
- Vokalne kompozicije starih majstora po izboru
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika.

Kompozicije za transpoziciju:

- I.Grifin - N.Tarasov: Zbirke za čitanje sa lista I ,II,III,IV
- Zbirke vokalnih kompozicija starih majstora.
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	2
2.	Pult za note	1
3.	Audio uređaj	1
4.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđenobavezan minimum kompozicija u toku školske godine: (dvijekompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka, I stav koncerta jednostavnih interpretativnih zahtjeva (gudač ili duvač) i tri kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva za pjevanje uz sopstvenu pratnju (solo pjesme))
- Predviđene su provjere na kraju drugog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - II klasifikacioni period: dvije kraće vokalne kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva uz sopstvenu pratnju (solo pjesma).
  - Godišnji ispit: I stav koncerta sa solistom po izboru predmetnog nastavnika.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivnaocjenanakrajuškolskegodine
- Dvajavnenastupa u tokuškolskegodine

9. Povezanost modula – korelacija

- Klavir
- Kamerna muzika
- Solfeđo
- Istorija muzike
- Harmonija sa harmonskom analizom
- Muzički oblici
- Polifonija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.
- Komunikacija na stranom jeziku upotrebomi razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.
- Učiti kako učiti kroz podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva
- Socijalna i građanska kompetencija kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative
- Kulturološka svijest i ekspresija podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti

3.3.4. KOREPETICIJA IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditnavrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	9	48	9	**66**	**3**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Primjena umjeća samostalnog pjevanja složenih vokalnih kompozicija (operske arije i romanse) uz sopstvenu pratnju i praktičnog rješavanja tehničkih problema kao uslova za uspješnu saradnju sa pjevačima i korepetitorsku praksu. Upoznavanje sa širom vokalnom, gudačkom i duvačkom literaturom zahtjevne strukture. Praktična primjena osnova i pravila tehnike transpozicije za pola stepena. Osamostaljivanje učenika klaviriste u segmentu vođenja probe sa solistom. Razvijanje sposobnosti za timski rad, dijaloga, efikasne saradnje sa drugima sa ciljem uspješne saradnje i podrške drugim instrumentalistima i solo pjevačima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Realizuje probe sa učenicima gudačkog, duvačkog i odsijeka za solo pjevanje srednje muzičke škole
2. Transponuje kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva za pola stepena
3. Izvede vokalnu kompoziciju zahtjevnih interpretativnih zadataka uz sopstvenu pratnju
4. Odsvira klavirsku pratnju operske arije i dva stava koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka sa solistima (gudač/ duvač/ solo pjevač)

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Realizuje probe sa učenicima gudačkog, duvačkog i odsijeka za solo pjevanje srednje muzičke škole**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj zajedničkih proba sa solistom	
2. Izvrši analizu klavirske i solističke dionice zadate kompozicije	
3. Objasni učeniku - solisti **specifičnosti** u izvođenju odabrane kompozicije	**Specifičnosti:** fraziranje, agogika i dinamika
4. Demonstrira **vođenje probe** sa učenicima – solistima na zadatoj kompoziciji	**Vođenje probe:** usklađivanje u sviranju, objašnjavanje solisti načinrada, rješavanje problema i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Organizacija proba sa solistom
- Kompozicije

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Transponuje kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva za pola stepena**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** zadate kompozicije	**Analiza:** vrsta takta, broj predznaka i tonalitet
2. Prepozna u kompoziciji **specifična mjesta** za transponovanje	**Specifična mjesta:** alteracije, modulacije i dr.
3. Objasni proces transponovanja	
4. Izvrši transponovanje tonaliteta sa snizilicama za pola stepena naviše	
5. Izvrši transponovanje tonaliteta sa povisilicama za pola stepena naniže	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 3. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Transponovanje notnog teksta

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvede vokalnu dionicu kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka uz sopstvenu pratnju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši **analizu** vokalne dionice	**Analiza:** vrsta takta, predznaci, tonalitet, tempo i dr.
2. Izvrši analizu klavirske dionice	
3. Primijeni **principe** interpretiranja vokalne dionice uz sopstvenu pratnju	**Principi:** istovremeno čitanje tri notna reda, prilagođavanje tempa dužini daha, odabir adekvatne dinamike i dr.
4. Izvede zadatu kompoziciju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vokalna kompozicija zahtjevnih interpretativnih zadataka (operska arija)

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira klavirsku pratnju operske arije i dva stava koncerta zahtjevnih interpretativnih zadataka sa solistima (gudač/ duvač/ solo pjevač)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam obrada orkestarske dionice	
2. Navede **načine** korigovanja orkestarske dionice operskih arija i instrumentalnih koncerata u transkripciji za klavir	**Načini:** skraćivanje uvodnih djelova i orkestarskih iznošenja tema, korigovanje notnog teksta, pojednostavljivanje napisanih transkripcija i dr.
3. Uporedi audio – vizuelni zapis izabranog koncerta soliste sa orkestrom i sa klavirom	
4. Napravi samostalno korekcije u transkripciji za klavir na zadatom muzičkom djelu	
5. Izvede zadato muzičko djelo	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijum 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzička djela

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Korepeticija IV omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođaštva. Muzička nastava planirana je kompleksno tako da svojim aktivnostima i sadržajima doprinosi opštem i muzičkom razvoju učenika. Priroda muzike zahtjeva upotrebu aktivnih i kreativnih formi i metoda rada. Preporučuje se upotreba pripremljenih prezentacija u Microsoft Power Point – u, upotreba audio i video zapisa u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika. Vježbe treba realizovati u učionici opremljenoj preporučenim materijalnim uslovima. Nastavnik treba da sagleda pojedinačne mogućnosti učenika i da u tom kontekstu koncipira rad kako bi omogućio optimalan razvoj učenika na instrumentalnom nivou, njegovu spretnost, znanje i brzinu savladavanja zadatka.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, a naknadno uključivati u nastavu i soliste kako bi,kroz zajednički rad na zadatom djelu bila obrađena materija u cjelosti. Broj samostalnih časova i časova sa solistom nastavnik određuje po sopstvenom nahođenju, zavisno od nivoa spretnosti učenika – klaviriste. Obuka na vježbama podrazumijeva ukazivanje na određenu problematiku, njeno razriješenje i načine vježbanja. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Praktična nastava je primjena stečenog znanja na internim i javnim časovima, koncertima i dr.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni. Učešće na umjetničkim festivalima-takmičenjima takođe zahtjeva prilagođavanje predloženog programa i proširivanje ishoda učenja u cilju zadovoljenja takmičarskih propozicija. Nastavnik treba da podstakne ove učenike na dalji razvo jnjihovih sposobnosti, kreativnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Instrumentalna literatura:

- Kompozicije za duvački I gudački instrumente, predviđene po programu III-IV razreda srednje škole.
- V.Mozart. Koncerte za violinu (izbor stavova)
- F.Mendelson: Koncert za violinu d- moll
- D.Kabalevski: Koncert za violinu.
- J.Hajdn:.Koncert za violončelo D- dur.
- V.A.Mozart.Koncerte za flautu (izbor stavova).
- K.M.Veber. Končertino za clarinet.
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Vokalna literatura:

- S.Rahmanjinov: Romanse
- P.Čajkovski: Romanse.
- H.Volf: Romanse.
- R.Šuman: Romanse i pjesme.
- romanse savremenih autora
- V. A.Mozart: operske arije.
- Đ. Pučini: operske arije.
- Đ.Verdi: operske arije
- P.Čajkovski: operske arije.
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Literatura za samostalno pjevanje uz sopstvenu pratnju:

- F.Šubert: romance I pjesme
- R.Šuman:romance i pjesme
- M.Glinka: romance i pjesme
- Vokalne kompozicije starih majstora po izboru
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika

Literatura za transpoziciju (uz čitanje sa lista):

- I.Grifina - N.Tarasov: Zbirke za čitanje sa lista I ,II,III,IV
- Zbirke vokalnih kompozicija starih majstora.
- Druga literatura sličnih zahtjeva po izboru predmetnog nastavnika.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	2
2.	Pult za note	1
3.	Audio uređaj	1
4.	TV uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine (klavirska transkripcija koncerta složenih interpretativnih zahtjeva (gudač/duvač) i tri kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka iz vokalne literature)
- Predviđene su provjere na kraju drugog klasifikacionog perioda, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - II klasifikacioni period: samostalno pjevanje i sviranje jedne kraće vokalne kompozicije zahtjevnih interpretativnih zadataka (romansa, solopjesma) i jedne operske arije i transponovanje jedne kompozicije složenih interpretativnih zahtjeva za pola stepena
  - Godišnj ispit: I ili II i III stav koncerta sa solistom po izboru predmetnog nastavnika
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima i komisijske ocjene na godišnjem ispitu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Istorija muzike I, II, III I IV
- Solfeđo I, II, III I IV
- Muzički oblici I i II
- Komplementarni klavir I, II, III I IV
- Kamerna muzika I, II, III I IV

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebomi razumijevanjem stručne muzičke terminologije; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Učiti kako učiti (kroz podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost, učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, razvijanje tehnika istraživanja, učenje kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (kroz podsticanje timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova i uvažavanja drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta; podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjene, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.3.5. KOMPLEMENTARNI KLAVIR I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	9	9	54	**72**	**3**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za savladavanje osnovnih tehnika sviranja na klaviru i izvođenje durskih i molskih skala, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme jednostavne muzička građe. Razvijanje strpljivosti, upornosti, marljivosti, savladavanje problema, sposobnosti za snalaženje u različitim situacijama, analitičkog razmišljanja i kreativnosti.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale
2. Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira jednostavne kompozicije iz perioda baroka
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove **skala** i **trozvuk**	**Skala:** durska i molska **Trozvuk:** durski i molski kvintakord, sekstakord i kvartsekstakord
2. Savlada **durske** i **molske** skale	**Durske skale:** C, G, D, F, B i Es **Molske skale**: a, e, h, d, g i c
3. Izvede **durske** i **molske** skale uz primjenu pravilnog prstoreda, **dinamikog nijasiranja** i **artikulacije**	**Durske i molske skale:** kroz dvije oktave paralelno i suprotno **Dinamičko nijansiranje:** uzlazno kretanje- krešendo i silazno- dekrešendo **Artikulacija:** legato
4. Izvede **durske i molske trozvuke** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Durski i molski trozvuci:** malo razlaganje, simultano i razloženo; troglasno i paralelno
5. Demonstrira slobodu pokreta i koordinaciju između **djelova sviračkog aparata**	**Djelovi sviračkog aparata:** prst, šaka, zglob, podlaktica, lakat, nadlaktica i rameni pojas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skala
- Trozvuk
- Akord
- Svirački aparat klaviriste

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam – etida	
2. Navede **vrste etida**	**Vrste etida:** za sitnu tehniku (sviranje u poziciji, rotacioni pokreti, izvođenje pasaža, trilera, repeticija, arpeđa, smjena ruku), za krupnu tehniku (sviranje akorada, oktava i duplih nota) i kombinacija različitih tehničkih zadataka
3. Primijeni vježbe promjene artikulacije	
4. Primijeni vježbe promjene akcenata	
5. Primijeni vježbe raznih ritmičkih promjena	
6. Primijeni dinamičko nijansiranje u vježbanju	
7. Izvede etide jednostavnih interpretativnih zahtjeva sa različitom tehničkom problematikom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Etida
- Tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke forme** koje formiraju sonatni ciklus	**Muzičke forme:** sonatni oblik, varijacija, složena pjesma, menuet, skerco, rondo i fuga
2. Navede **djelove** i **elemente građe sonatnog oblika**	**Djelovi sonatnog oblika:** uvod, ekspozicija, razvojni dio, repriza i koda **Elementi građe sonatnog oblika:** prva tema, most, druga tema i završna grupa.
3. Izloži strukturu ronda i građu oblika Teme sa varijacijama	
4. Odredi **karakter tema** i navede **sredstva muzičkog izraza**	**Karakter tema:** odlučan, heroičan, nježan, lirski i graciozni **Sredstva muzičkog izraza:** ritam, melodija, harmonija, tempo, dinamika, agogika i artikulacija
5. Primijeni tehničke vježbe u cilju savladavanja složenih elemenata klavirske fakture	
6. Realizuje izražajnost fraziranja u skladu sa autorskim tekstom i karakteristikama muzičkog stila	
7. Interpretira ciklično djelo jednostavnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni oblik
- Rondo
- Menuet
- Skerco
- Tema sa varijacijom
- Složena pjesma
- Sonatni ciklus

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira jednostavne kompozicije iz perioda baroka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede glavne karakteristike baroknog stila	
2. Analizira formu i harmonsku strukturu djela jednostavne građe iz perioda baroka	
3. Izvrši parcijalno izvođenje svakog glasa ponaosob, kao i u međusobnim kombinacijama	
4. Izvrši izvođenje desne i lijeve ruke pojedinačno	
5. Primijeni tehničke vježbe u cilju savladavanja tehnički zahtjevnih djelova kompozije jednostavne građe	
6. Oblikuje frazu u skladu sa osnovnim principima baroknog stila	
7. Izvede **ukrase** u skladu sa karakteristikom baroknog stila	**Ukras**i: dugi predudar, kratki predudar, višestruki predudar, grupeto, praltriler, mordent i triler
8. Izveđe djelo jednostavne građe baroknog stila u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barok
- Imitacija
- Ukrasi
- Polifonija

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike **muzičkog stila** za muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavne građe	**Muzički stil:** barok, klasicizam, romantizam, impresionizam, muzika XX vijeka i popularna muzika
2. Prepozna karakter zadatog muzičkog djela slobodne forme jednostavne građe	
3. Analizira formu i harmonsku građu muzičkog djela slobodne forme jednostavne građe	
4. Izvede tehničke vježbe u cilju savladavanja problema u muzičkom djelu slobodne forme jednostavne građe	
5. Izvede izražajno fraziranje u skladu sa stilom muzičkog djela slobodne forme jednostavne građe	
6. Primijeni desni i lijevi pedal u skladu sa karakterom kompozicije, autorskim tekstom i karakteristikama muzičkog stila muzičkog djela slobodne forme jednostavne građe	
7. Izvede muzičko djelo male i/ili slobodne forme jednostavne građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzički stilovi
- Muzički oblici
- Harmonski plan
- Pijanistička tehnika

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Komplementarni klavir I planiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i praktičnih vještina iz ove oblasti. Sviranje skala i trozvuka bazira se, kao kod većine pijanističkih škola, na osnovnim elementima, bez kombinacija suprotnog kretanja i dr. zbog sistematskog rada na tehnici i ovladavanjem tonaliteta. Na taj način može se ostvariti kvalitativan napredak u tehničko-tonskoj realizaciji, ujednačenosti, brzini, kroz različite načine izvođenja. Profesor mora da sagleda u potpunosti ličnost učenika sa kojim radi, njegove psihofizičke sposobnosti i da mu pomogne pri profesionalnom opredjeljenju i usmjeravanju. On planira individualni program za svakog učenika vodeći računa o postupnosti u povećavanju zahtjeva i harmoničkom razvoju učenikovih pijanističkih i muzičkih sposobnosti.
- Prilikom realizacije vježbi i praktičnih vježbi, čas treba podijeliti u tri dijela: usviravanje sa skalama i tehničkim vježbama (do 10 minuta), rad na zadatim kompozicijama i završni dio gdje se objedinjavaju postignuta znanja tokom časa. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovom potencijalu. Treba mu prižiti priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik donosi odluku da li to djelo odgovara mogućnostima učenika. Obavezan je razgovor sa učenikom o kompozitorima i njihovim djelima, stilovima i dr. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenile na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Poseban dio u nastavi su pripreme učenika za interne, javne časove, koncerte i druge oblike javnih nastupa koji mogu biti veoma korisni podsticaj u radu.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale :

- Durske (C, G, D, F, B i Es) i molske (a, e, h, d, g i c) skale kroz dvije oktave paralelno i suprotno sa trozvucima u malom razlaganju simultano i razloženo (kvintakord, sekstakord, kvartsekstakord) troglasno, paralelno;

<u>Za učenike koji nemaju ili imaju do 5 godina sviranja klavira:</u>

- Jela Kršić: Početna škola za klavir, Klavirska čitanka
- A. Nikolajev: Sviranje na klaviru
- F. Bajer: Škola za početnike
- B.Milić: Klavirska hrestomatija I, II
- I drugi udžbenici sličnog sadržaja

Etide:

- J.B.Divernoy op.176 (izbor lakših etida)
- C.Czerny op.599; op. 139,
- E. Gnesina- Male etide- prvi dio
- A.Goedicke op. 32,
- C. Gurlitt op. 68,
- A.Loeschhorn op. 192
- L. Schytte op. 108- 25 malih etida i op. 160- 25 lakih etida
- i etide slične težine

Kompozicije slobodnog oblika:

- D.Kabalevski op. 27
- S.Maykapar op.16; op. 28; op. 33,
- B.Bartok: Album za mlade,
- K.Sorokin- Dječiji kutak,
- A. Gračaninov op.99
- A.Rauli op. 36; op. 37
- Izbor kompozicija balkanskih kompozitora i slično.

Za učenike koji imaju najmanje 6 razreda ili više osnovne muzičke škole- instumet klavir:

- Udžbenici:
- 1. Miroslava- Lili Petrović: Školica za klavir (Nivo C)
- 2. Jela Kršić: Klavirska čitanka
- 3. A.Nikolajev: Sviranje na klaviru
- 4. B.Milić: Klavirska hrestomatija I, II
- I drugi udžbenici sličnog programskog sadržaja

Etide:

- J.B.Divernoy op.176
- C.Czerny op.599; op. 139,
- E. Gnesina- Male etide
- A.Goedicke op. 32,
- C. Gurlitt op.68,
- A.Loeschhorn op. 66; op. 192,
- L. Schytte op. 108; op. 160,
- F. Burgmuller op.100
- H. Lemoan: op.37 (lakše etide)
- i etide slične težine

Polifone kompozicije:

- J.S.Bach: Male kompozicije,
- Notna knjižica za Annu Magdalenu Bach,
- Kompozicije autora iz 17 i 18.v. sličnog sadržaja

Kompozicije slobodnog oblika:

- D.Kabalevski op. 27
- S.Maykapar op.16; op. 28; op. 33,
- B.Bartok: Album za mlade,
- K.Sorokin- Dječiji kutak,
- A. Gračaninov op.99
- A.Rauli op. 36; op. 37,
- P. I. Čajkovski: Dječiji album op.39,
- Izbor kompozicija balkanskih kompozitora i slično.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	1
2.	Klavirska stolica	2
3.	Notna literatura	po potrebi
4.	Metronom	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: Najmanje 30 vježbi početne škole, 4 etide i 1 sonatina.
- Predviđene su provjere na kraju svakog polugodišta, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - I polugodište: jedna skala i jedna etida
  - II polugodište: jedna skala i jedna kompozicija male forme
  - Godišnji ispit : etida, jedna kompozicija iz baroka; prvi stav sonatine, jedna kompozicija male forme
  - Napomena: Na svim provjerama znanja i godišnjem ispitu, kao i javnim nastupima program se izvodi napamet.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pređen minimum gradiva:
- Pozitivna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, provjeri znanja i godišji ispit.
- Dva javna nastupa u toku školske godine (interni , javni čas ili koncert)

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III, IV
- Solfeđo I, II, III, IV
- Instrument I, II, III i IV
- Harmonija sav harmonskom analizom I i II
- Osnove muzičkih oblika
- Muzički oblici I i II
- Polifonija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)

- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.3.6. KOMPLEMENTARNI KLAVIR II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	9	9	54	**72**	**3**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individulano.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za savladavanje osnovnih tehnika sviranja na klaviru i izvođenje durskih i molskih skala, etida, cikličnog djela, i muzičkog djela složenih interpretativnih zahtjeva. Razvijanje strpljivosti, upornosti, marljivosti, savladavanje problema, sposobnosti za snalaženje u različitim situacijama, analitičkog razmišljanja i kreativnosti.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale
2. Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira složene kompozicije iz perioda baroka
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove **skala** i **trozvuk**	**Skala:** durska i molska **Trozvuk:** durski i molski kvintakord, sekstakord i kvartsekstakord
2. Savlada zadate **durske** i **molske** skale	**Durske skale:** A, E, H, As, Des i Ges **Molske skale:** fis, cis, gis, f, b i es
3. Izvede **durske** i **molske** skale uz primjenu pravilnog prstoreda, **dinamičkog nijansiranja** i **artikulacije**	**Durske i molske skale**: kroz četiri oktave paralelno i suprotno **Dinamičko nijansiranje**: uzlazno kretanje - krešendo i silazno - dekrešendo **Artikulacija:** legato
4. Izvede **durske i molske trozvuke** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Durski i molski trozvuci:** simultano i razloženo u malom razlaganju, troglasno kroz dvije oktave i paralelno
5. Demonstrira slobodu pokreta i koordinaciju između **djelova sviračkog aparata**	**Djelovi sviračkog aparata:** prst, šaka, zglob, podlaktica, lakat, nadlaktica i rameni pojas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skala
- Trozvuk
- Akord
- Svirački aparat klaviriste

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam etida	
2. Navede **vrste etida**	**Vrste etida:** za sitnu tehniku - sviranje u poziciji, rotacioni pokreti, izvođenje pasaža, trilera, repeticija, arpeđa, smjena ruku; za krupnu tehniku - sviranje akorada, oktava, duplih nota i kombinacija različitih tehničkih zadataka
3. Primijeni vježbe promjene artikulacije	
4. Primijeni vježbe promjene akcenata	
5. Primijeni vježbe raznih ritmičkih promjena	
6. Primijeni dinamičko nijansiranje u vježbanju	
7. Izvede etide složenih interpretativnih zahtjeva sa različitom tehničkom problematikom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Etida
- Tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke forme** koje formiraju sonatni ciklus	**Muzičke forme:** sonatni oblik, varijacija, složena pjesma, menuet, skerco, rondo i fuga
2. Navede **djelove** i **elemente građe sonatnog oblika**	**Djelovi sonatnog oblika:** uvod, ekspozicija, razvojni dio, repriza i koda **Elementi građe sonatnog oblika:** prva tema, most, druga tema i završna grupa.
3. Izloži strukturu ronda i građu oblika teme sa varijacijama	
4. Odredi **karakter tema** i navede **sredstva muzičkog izraza**	**Karakter tema**: odlučan, heroičan, nježan, lirski i graciozni **Sredstva muzičkog izraza**: ritam, melodija, harmonija, tempo, dinamika, agogika i artikulacija
5. Primijeni tehničke vježbe u cilju savladavanja složenih elemenata klavirske fakture	
6. Realizuje izražajnost fraziranja u skladu sa autorskim tekstom i karakteristikama muzičkog stila	
7. Interpretira ciklično djelo složenih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni oblik
- Rondo
- Menuet
- Skerco
- Tema sa varijacijom
- Složena pjesma
- Sonatni ciklus

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira složene kompozicije iz perioda baroka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede glavne karakteristike baroknog stila	
2. Analizira formu i harmonsku strukturu zadatog djela složenije građe iz perioda baroka	
3. Izvrši parcijalno izvođenje svakog glasa ponaosob, kao i u međusobnim kombinacijama	
4. Izvrši izvođenje desne i lijeve ruke pojedinačno	
5. Primijeni tehničke vježbe u cilju savladavanja tehnički zahtjevnih djelova kompozicije složenije građe	
6. Oblikuje frazu u skladu sa osnovnim principima baroknog stila	
7. Izvede **ukrase** u skladu sa karakteristikom baroknog stila	**Ukrasi**: dugi predudar, kratki predudar, višestruki predudar, grupeto, praltriler, mordent i triler
8. Izveđe djelo složenije građe u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barok
- Imitacija
- Ukrasi
- Polifonija

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike **muzičkog stila** za muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenije građe	**Muzički stil:** barok, klasicizam, romantizam, impresionizam, muzika XX vijeka i popularna muzika
2. Prepozna karakter muzičkog djela slobodne forme složenije građe	
3. Analizira formu i harmonsku građu muzičkog djela slobodne forme složenije građe	
4. Izvede tehničke vježbe u cilju savladavanja problema u muzičkom djelu slobodne forme složenije građe	
5. Izvede izražajno fraziranje u skladu sa stilom muzičkog djela slobodne forme složenije građe	
6. Primijeni desni i lijevi pedal u skladu sa karakterom kompozicije, autorskim tekstom i karakteristikama muzičkog stila muzičkog djela slobodne forme složenije građe	
7. Izvede muzičko djelo male i/ili slobodne forme složenije građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzički stilovi
- Muzički oblici
- Harmonski plan
- Pijanistička tehnika

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Komplementarni klavir II planiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i praktičnih vještina iz ove oblasti. Sviranje skala i trozvuka bazira se, kao kod većine pijanističkih škola, na osnovnim elementima, bez kombinacija suprotnog kretanja i dr.zbog sistematskog rada na tehnici i ovladavanjem tonaliteta. Na taj način može se ostvariti kvalitativan napredak u tehničko-tonskoj realizaciji, ujednačenosti, brzini, kroz različite načine izvođenja. Profesor mora da sagleda u potpunosti ličnost učenika sa kojim radi, njegove psihofizičke sposobnosti i da mu pomogne pri profesionalnom opredjeljenju i usmjeravanju. On planira individualni program za svakog učenika vodeći računa o postupnosti u povećavanju zahtjeva i harmoničkom razvoju učenikovih pijanističkih i muzičkih sposobnosti.
- Prilikom realizacije vježbi i praktičnih vježbi, čas treba podijeliti u tri dijela: usviravanje sa skalama i tehničkim vježbama (do 10 minuta), rad na zadatim kompozicijama i završni dio gdje se objedinjavaju postignuta znanja tokom časa. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovom potencijalu. Treba mu prižiti priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik donosi odluku da li to djelo odgovara mogućnostima učenika. Obavezan je razgovor sa učenikom o kompozitorima i njihovim djelima, stilovima i dr. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenile na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Poseban dio u nastavi su pripreme učenika za interne, javne časove, koncerte i druge oblike javnih nastupa koji mogu biti veoma korisni podsticaj u radu.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale :

- Durske (A, E, H, As, Des i Ges) i molske (fis, cis, gis, f, b i es) skale kroz dvije oktave paralelno i suprotno sa trozvucima u malom razlaganju simultano i razloženo (kvintakord, sekstakord, kvartsekstakord) troglasno kroz dvije oktave, paralelno.

Udžbenici:

- Miroslava- Lili Petrović: Školica za klavir (Nivo C)
- Jela Kršić: Klavirska čitanka
- A.Nikolajev: Sviranje na klaviru
- B.Milić: Klavirska hrestomatija III, IV
- I drugi udžbenici sličnog programskog sadržaja

Etide:

- J.B.Divernoy op.176
- C.Czerny op.599; op. 139,
- E. Gnesina- Male etide
- A.Goedicke op. 32,
- C. Gurlitt op.68,
- A.Loeschhorn op. 66; op. 192,
- L. Schytte op. 108; op. 160,
- F. Burgmuller op.100
- H. Lemoan: op.37 (lakše etide)
- i etide slične težine

<u>Za učenike koji nemaju ili imaju do 5 godina sviranja klavira:</u>

Polifone kompozicije:

- J.S.Bach: Male kompozicije,
- Notna knjižica za Annu Magdalenu Bach,
- Kompozicije autora iz 17 i 18.v. sličnog sadržaja

Kompozicije slobodnog oblika:

- D.Kabalevski op. 27
- S.Maykapar op.16; op. 28; op. 33,
- B.Bartok: Album za mlade,
- K.Sorokin- Dječiji kutak,
- A. Gračaninov op.99
- A.Rauli op. 36; op. 37,
- P. I. Tchaikovsky: Dječiji album op.39,
- Izbor kompozicija balkanskih kompozitora i slično.

Za učenike koji imaju najmanje 6 razreda ili više osnovne muzičke škole- instumet klavir:

Polifone kompozicije:

- J.S.Bach: Male kompozicije,
- Notna knjižica za Annu Magdalenu Bach,
- 12 i 6 Malih preludijuma (lakši)
- Kompozicije drugih baroknih autora slične sadržine.

Sonatine i varijacije:

- J.B. Wanhal; T.Haslinger; P. Horr; J. Schmitt; J. A. Andre; L. van Beethoven; C. Reinecke; E.Gnesina; V. Stoyanov; I. Berkovič i kompozicije drugih autora slične sadržine

Kompozicije slobodnog oblika:

- W.A. Mozart: 14 dječijih kompozicija
- A. Rauli op. 36, op. 37.
- P.I. Tchaikovsky: Dječiji album op. 39,
- R. Schumann: Album za mlade op.68,
- D.Kabalevski op. 27, op. 30,
- S. Prokofjev op.65,
- S.Maykapar op. 33,
- B.Bartok: Album za mlade (prva i druga sveska),
- W. Gillok: Klavirski komadi za djecu,
- Izbor kompozicija balkanskih kompozitora i slično.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	1
2.	Klavirska stolica	2
3.	Notna literatura	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Audio i video uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4 etide različitih tehničkih zahtjeva, 2 polifone kompozicije, 1 sonatina u cjelini ili više stavova različitog karaktera iz različitih sonatina i 3 kompozicije različite po karakteru i stilu.
- Predviđene su provjere na kraju svakog polugodišta, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Prva provjera- I polugodište: jedna skala i jedna etida
  - Druga provjera- II polugođe: jedna skala i jedna kompozicija male forme
  - Godišnji ispit : etida, jedna kompozicija iz baroka; prvi stav sonatine, jedna kompozicija male forme
  - Napomena: Na svim provjerama znanja i godišnjem ispitu, kao i javnim nastupima program se izvodi napamet.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pređen minimum gradiva:
- Pozitivna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, provjeri znanja i godišnjem ispitu.
- Dva javna nastupa u toku školske godine (interni , javni čas ili koncert).

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III, IV
- Solfeđo I, II, III, IV
- Instrument I, II, III i IV
- Harmonija sav harmonskom analizom I i II
- Osnove muzičkih oblika
- Muzički oblici I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)

- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)

3.3.7. KOMPLEMENTARNI KLAVIR III

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	9	54	**72**	**3**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za savladavanje osnovnih tehnika sviranja na klaviru i izvođenje durskih i molskih skala, etida, cikličnog djela i muzičkog djela slobodne forme zahtjevnije muzička građe. Razvijanje strpljivosti, upornosti, marljivosti, savladavanje problema, sposobnosti za snalaženje u različitim situacijama, analitičkog razmišljanja i kreativnosti.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale
2. Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka
3. Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka
4. Odsvira zahtjevne kompozicije iz perioda baroka
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove: **skala** i **trozvuk**	**Skala:** durska i molska **Trozvuk:** durski i molski kvintakord, sekstakord i kvartsekstakord
2. Savlada sve durske i molske skale	
3. Izvede **durske** i **molske** skale uz primjenu pravilnog prstoreda, **dinamikog nijansiranja** i **artikulacije**	**Durske i molske skale**: kroz četiri oktave paralelno i suprotno **Dinamičko nijansiranje**: uzlazno kretanje - krešendo i silazno - dekrešendo **Artikulacija:** legato
4. Izvede **durske i molske trozvuke** uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Durski i molski trozvuci:** malo razlaganje, simultano i razloženo, četvoroglasno i kroz dvije oktave
5. Demonstrira slobodu pokreta i koordinaciju između **djelova sviračkog aparata**	**Djelovi sviračkog aparata**: prst, šaka, zglob, podlaktica, lakat, nadlaktica i rameni pojas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skala
- Trozvuk
- Akord
- Svirački aparat klaviriste

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam – etida	
2. Navede **vrste etida**	**Vrste etida:** za sitnu tehniku - sviranje u poziciji, rotacioni pokreti, izvođenje pasaža, trilera, repeticija, arpeđa, smjena ruku; za krupnu tehniku - sviranje akorada, oktava, duplih nota i kombinacija različitih tehničkih zadataka
3. Primijeni vježbe promjene artikulacije	
4. Primijeni vježbe promjene akcenata	
5. Primijeni vježbe raznih ritmičkih promjena	
6. Primijeni dinamičko nijansiranje u vježbanju	
7. Izvede etide zahtjevnih interpretativnih zadataka sa različitom tehničkom problematikom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Etida
- Tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke forme** koje formiraju sonatni ciklus	**Muzičke forme:** sonatni oblik, varijacija, složena pjesma, menuet, skerco, rondo i fuga
2. Navede **djelove** i **elemente građe sonatnog oblika**	**Djelovi sonatnog oblika:** uvod, ekspozicija, razvojni dio, repriza, koda. **Elementi građe sonatnog oblika:** prva tema, most, druga tema i završna grupa.
3. Izloži strukturu ronda i građu oblika Teme sa varijacijama	
4. Odredi **karakter tema** i navede **sredstva muzičkog izraza**	**Karakter tema:** odlučan, heroičan, nježan, lirski i graciozni **Sredstva muzičkog izraza**: ritam, melodija, harmonija, tempo, dinamika, agogika i artikulacija
5. Primijeni tehničke vježbe u cilju savladavanja složenih elemenata klavirske fakture	
6. Realizuje izražajnost fraziranja u skladu sa autorskim tekstom i karakteristikama muzičkog stila	
7. Interpretira zadato ciklično djelo zahtjevnih interpretativnih zadataka	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni oblik
- Rondo
- Menuet
- Skerco
- Tema sa varijacijom
- Složena pjesma
- Sonatni ciklus

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira zahtjevne kompozicije iz perioda baroka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede glavne karakteristike baroknog stila	
2. Analizira formu i harmonsku strukturu polifonog djela zahtjevne građe iz perioda baroka	
3. Izvrši parcijalno izvođenje svakog glasa ponaosob, kao i u međusobnim kombinacijama	
4. Izvrši izvođenje desne i lijeve ruke pojedinačno	
5. Primijeni tehničke vježbe u cilju savladavanja tehnički zahtjevnih djelova kompozicije iz perioda paroka	
6. Oblikuje frazu u skladu sa osnovnim principima baroknog stila	
7. Izvede **ukrase** u skadu sa karakteristikom baroknog stila	**Ukrasi:** dugi predudar, kratki predudar, višestruki predudar, grupeto, praltriler, mordent i triler
8. Izvede tadato djelo zahtjevne građe u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barok
- Imitacija
- Ukrasi
- Polifonija

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevnih interpretativnih zadataka**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike **muzičkog stila** za muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevne građe	**Muzički stil:** barok, klasicizam, romantizam, impresionizam, muzika XX vijeka i popularna muzika
2. Prepozna karakter muzičkog djela slobodne forme zahtjevne građe	
3. Analizira formu i harmonsku građu muzičkog djela slobodne forme zahtjevne građe	
4. Izvede tehničke vježbe u cilju savladavanja problema u muzičkom djelu slobodne forme zahtjevne građe	
5. Izvede izražajno fraziranje u skladu sa stilom muzičkog djela slobodne forme zahtjevne građe	
6. Primijeni desni i lijevi pedal u skladu sa karakterom kompozicije, autorskim tekstom i karakteristikama muzičkog stila muzičkog djela slobodne forme zahtjevne građe	
7. Izvede muzičko djelo male i/ili slobodne forme zahtjevne građe	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzički stilovi
- Muzički oblici
- Harmonski plan
- Pijanistička tehnika

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Komplementarni klavir III planiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i praktičnih vještina iz ove oblasti. Sviranje skala i trozvuka bazira se, kao kod većine pijanističkih škola, na osnovnim elementima, bez kombinacija suprotnog kretanja i dr.zbog sistematskog rada na tehnici i ovladavanjem tonaliteta. Na taj način može se ostvariti kvalitativan napredak u tehničko-tonskoj realizaciji, ujednačenosti, brzini, kroz različite načine izvođenja. Profesor mora da sagleda u potpunosti ličnost učenika sa kojim radi, njegove psihofizičke sposobnosti i da mu pomogne pri profesionalnom opredjeljenju i usmjeravanju. On planira individualni program za svakog učenika vodeći računa o postupnosti u povećavanju zahtjeva i harmoničkom razvoju učenikovih pijanističkih i muzičkih sposobnosti.
- Prilikom realizacije vježbi i praktičnih vježbi, čas treba podijeliti u tri dijela: usviravanje sa skalama i tehničkim vježbama (do 10 minuta), rad na zadatim kompozicijama i završni dio gdje se objedinjavaju postignuta znanja tokom časa. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovom potencijalu. Treba mu prižiti priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik donosi odluku da li to djelo odgovara mogućnostima učenika.
- Obavezan je razgovor sa učenikom o kompozitorima i njihovim djelima, stilovima i dr. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenile na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Poseban dio u nastavi su pripreme učenika za interne, javne časove, koncerte i druge oblike javnih nastupa koji mogu biti veoma korisni podsticaj u radu.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale :

- Sve durske i molske skale kroz četiri oktave paralelno i suprotno sa trozvucima četvoroglasno, simultanoi razloženo u malom razlaganju kroz dvije oktave.

Udžbenici:

- Miroslava- Lili Petrović: Školica za klavir (Nivo C)
- Jela Kršić: Klavirska čitanka, Klavirske hrestomatije;
- A.Nikolajev: Sviranje na klaviru
- B.Milić: Klavirska hrestomatija IV, V
- I drugi udžbenici sličnog programskog sadržaja

<u>Za učenike koji nemaju ili imaju do 5 godina sviranja klavira:</u>

Etide:

- J.B.Divernoy op.176
- C.Czerny op.599; op. 139, op. 849
- E. Gnesina- Male etide
- A.Goedicke op. 32,
- C. Gurlitt op.68,
- A.Loeschhorn op. 66; op. 192,
- L. Schytte op. 108; op. 160, op. 68
- F. Burgmuller op.100
- H. Lemoan: op.37 (lakše etide)
- S. Heller op. 47, op. 46
- Bertini op.29
- H. Berens op. 61
- i etide slične težine

Polifone kompozicije:

- J.S.Bach: Male kompozicije,

- Notna knjižica za Annu Magdalenu Bach,
- 12 i 6 Malih preludijuma (lakši)
- Kompozicije drugih baroknih autora slične sadržine.

Sonatine i varijacije

- J.B. Wanhal; T.Haslinger; P. Horr; J. Schmitt; J. A. Andre; L. van Beethoven; C. Reinecke; E.Gnesina; V. Stoyanov; I. Berkovič, A. Diabelli op. 168, op.151; M. Clementi op.36; F.Kuhlau op. 20; J.Haydn: Sonatine (lakše); W. A. Mozart: Bečke sonatine; S. Maykapar; D.Kabalevski i kompozicije drugih autora slične sadržine

Kompozicije slobodnog oblika:

- W.A. Mozart: 14 dječijih kompozicija
- A. Rauli op. 36, op. 37.
- P.I. Tchaikovsky: Dječiji album op. 39,
- R. Schumann: Album za mlade op.68,
- D.Kabalevski op. 27, op. 30,
- S. Prokofjev op.65,
- S.Maykapar op. 33,
- B.Bartok: Album za mlade (prva i druga sveska),
- W. Gillok: Klavirska muzička djela male i/ ili slobodne forme i za djecu,
- Izbor kompozicija balkanskih kompozitora i sličnoIzbor kompozicija balkanskih kompozitora i slično.

<u>Za učenike koji imaju najmanje 6 razreda ili više osnovne muzičke škole- instumet klavir:</u>

Etide:

- C.Czerny op. 849, op. 299 (I i II sveska)
- L. Schytte op. 68
- F. Burgmuller op.100, op. 105, op. 109
- H. Lemoan: op.37 (teže etide)
- S. Heller op. 45, op. 46, op.47
- Bertini op.29
- H. Berens op. 61
- M. Moszkowski op.91
- K. H. Doring op. 306
- i etide slične težine

Polifone kompozicije:

- J.S.Bach: Mali preludijumi
- Kompozicije drugih baroknih autora slične sadržine.

Sonatine i varijacije:

- Diabelli op. 168, op.151;
- M. Clementi op.36;
- F.Kuhlau op. 20; op. 55; op. 88
- J.Haydn: Sonatine (lakše);
- W. A. Mozart: Bečke sonatine;
- S. Maykapar: Varijacije na rusku temu
- D.Kabalevski: Varijacije na slovačku pjesmu
- Berkovič: Varijacije na Paganinijevu temu
- L. Van Beethoven
- i kompozicije drugih autora slične sadržine

Kompozicije slobodnog oblika:

- W.A. Mozart: 14 dječijih kompozicija
- A. Rauli op. 36, op. 37.
- P.I. Tchaikovsky: Dječiji album op. 39,
- R. Schumann: Album za mlade op.68,
- D.Kabalevski op. 27, op. 30,
- S. Prokofjev op.65,
- S.Maykapar op. 33,
- B.Bartok: Album za mlade (prva i druga sveska),
- W. Gillok: Izbor muzičkih djela male i/ ili slobodne forme
- F. Chopin: izbor lakših valcera, mazurki, poloneza
- E. Grieg: op. 3, op. 12, op. 38, op.41, op.43, op.47 (izbor)
- D.Shostakovich: Igre lutaka;
- R. Glier op. 31
- C.Debussy: Dječiji kutak (lakša muzička djela male i/ ili slobodne forme)
- B. Martinu: Lutke (lakša muzička djela male i/ ili slobodne forme)
- Izbor kompozicija balkanskih kompozitora i slično.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	1
2.	Klavirska stolica	2
3.	Notna literatura	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Audio i video uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4 etide različitih tehničkih zahtjeva, 2 polifone kompozicije, 1 sonatina u cjelini ili više stavova različitog karaktera iz različitih sonatina i 3 kompozicije različite po karakteru i stilu.
- Predviđene su provjere na kraju svakog polugodišta, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Prva provjera- I polugodište: jedna skala i jedna etida
  - Druga provjera- II polugođe: jedna skala i jedna kompozicija male forme
  - Godišnji ispit: etida, jedna kompozicija iz baroka; prvi stav sonatine, jedna kompozicija male forme
  - Napomena: Na svim provjerama znanja i godišnjem ispitu, kao i javnim nastupima program se izvodi napamet.

- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, provjeri znanja i godišnjem ispitu.
- Dva javna nastupa u toku školske godine (interni , javni čas ili koncert).

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike
- Istorija muzike I, II, III, IV
- Solfeđo I, II, III, IV
- Instrument I, II, III i IV
- Harmonija sav harmonskom analizom I i II
- Osnove muzičkih oblika
- Muzički oblici I i II
- Polifonija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.3.8. KOMPLEMENTARNI KLAVIR IV

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	9	9	48	**66**	**3**

Teorijska nastava, vježbe i praktična nastava: Nastava se izvodi individualno.

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje učenika za sviranje durskih i molskih skala, etida i cikličnog djele kompleksnih interpretativnih zahtjeva, polifone kompozicije i muzičkog djela slovodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva. Razvijanje strpljivosti, upornosti, marljivosti, savladavanje problema, sposobnosti za snalaženje u različitim situacijama, analitičkog razmišljanja i kreativnosti.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Odsvira durske i molske skale
2. Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva
3. Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva
4. Odsvira polifone kompozicije
5. Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira durske i molske skale**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojmove **skala** i **akord**	**Skala:** durska i molska
2. Savlada sve durske i molske skale	
3. Izvede **durske** i **molske** skale uz primjenu pravilnog prstoreda, **dinamikog nijansiranja** i **artikulacije**	**Durske i molske skale:** kroz četiri oktave paralelno i suprotno **Dinamičko nijansiranje:** uzlazno kretanje- krešendo i silazno- dekrešendo **Artikulacija:** legato
4. Izvede **durske i molske trozvuke, dominantne i umanjene septakorde**, uz primjenu pravilnog prstoreda i dinamičkog nijansiranja	**Durski i molski trozvuci:** četvoroglasno, simultano, malo i veliko razlaganje kroz četiri oktave i paralelno **Dominantni i umanjeni septakordi:** malo razlaganje četvoroglasno kroz četiri oktave
5. Demonstrira slobodu pokreta i koordinaciju između **djelova sviračkog aparata**	**Djelovi sviračkog aparata:** prst, šaka, zglob, podlaktica, lakat, nadlaktica i rameni pojas

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Skala
- Trozvuk
- Akord
- Svirački aparat klaviriste

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam – etida	
2. Navede **vrste etida**	**Vrste etida:** za sitnu tehniku - sviranje u poziciji, rotacioni pokreti, izvođenje pasaža, trilera, repeticija, arpeđa, smjena ruku; za krupnu tehniku - sviranje akorada, oktava, duplih nota i kombinacija različitih tehničkih zadataka
3. Primijeni vježbe promjene artikulacije, akcenata i ritmičkih promjena	
4. Primijeni dinamičko nijansiranje u vježbanju	
5. Izvede etide kompleksnih interpretativnih zahtjeva sa različitom tehničkom problematikom	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Etida
- Tehničke vježbe

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji **muzičke forme** koje formiraju sonatni ciklus	**Muzičke forme:** sonatni oblik, varijacija, složena pjesma, menuet, skerco, rondo i fuga
2. Navede **djelove** i **elemente građe sonatnog oblika**	**Djelovi sonatnog oblika:** uvod, ekspozicija, razvojni dio, repriza, koda. **Elementi građe sonatnog oblika**: prva tema, most, druga tema i završna grupa
3. Izloži strukturu ronda i građu oblika Teme sa varijacijama	
4. Odredi **karakter tema** i navede **sredstva muzičkog izraza**	**Karakter tema:** odlučan, heroičan, nježan, lirski i graciozni **Sredstva muzičkog izraza:** ritam, melodija, harmonija, tempo, dinamika, agogika i artikulacija
5. Primijeni tehničke vježbe u cilju savladavanja složenih elemenata klavirske fakture	
6. Realizuje izražajnost fraziranja u skladu sa autorskim tekstom i karakteristikama muzičkog stila	
7. Interpretira ciklično djelo kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sonatni oblik
- Rondo
- Menuet
- Skerco
- Tema sa varijacijom
- Složena pjesma
- Sonatni ciklus

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira polifone kompozicije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede glavne karakteristike baroknog stila	
2. Analizira formu i harmonsku strukturu polifonog djela	
3. Izvrši parcijalno izvođenje svakog glasa ponaosob, kao i u međusobnim kombinacijama	
4. Izvrši izvođenje desne i lijeve ruke pojedinačno	
5. Primijeni tehničke vježbe u cilju savladavanja tehnički zahtjevnih polifonih djelova	
6. Oblikuje frazu u skladu sa osnovnim principima baroknog stila	
7. Izvede **ukrase** u skladu sa karakteristikom baroknog stila	**Ukrasi:** dugi predudar, kratki predudar, višestruki predudar, grupeto, praltriler, mordent i triler
8. Izveđe polifono djelo u cjelini	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijum 2 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 3 do 8 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Barok
- Imitacija
- Ukrasi
- Polifonija

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Odsvira muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike **muzičkog stila** za muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	**Muzički stil**: barok, klasicizam, romantizam, impresionizam, muzika XX vijeka i popularna muzika
2. Prepozna karakter muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
3. Analizira formu i harmonsku građu muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
4. Izvede tehničke vježbe u cilju savladavanja problema u muzičkom djelu slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
5. Izvede izražajno fraziranje u skladu sa stilom muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
6. Primijeni desni i lijevi pedal u skladu sa karakterom kompozicije, autorskim tekstom i karakteristikama muzičkog stila muzičkog djela slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	
7. Izvede muzičko djelo male i/ili slobodne forme kompleksnih interpretativnih zahtjeva	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2 i 3 potrebne su ispravno urađene vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Muzički stilovi
- Muzički oblici
- Harmonski plan
- Pijanistička tehnika

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Komplementarni klavir IV planiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja i praktičnih vještina iz ove oblasti. Sviranje skala i trozvuka bazira se, kao kod većine pijanističkih škola, na osnovnim elementima, bez kombinacija suprotnog kretanja i dr.zbog sistematskog rada na tehnici i ovladavanjem tonaliteta. Na taj način može se ostvariti kvalitativan napredak u tehničko-tonskoj realizaciji, ujednačenosti, brzini, kroz različite načine izvođenja. Profesor mora da sagleda u potpunosti ličnost učenika sa kojim radi, njegove psihofizičke sposobnosti i da mu pomogne pri profesionalnom opredjeljenju i usmjeravanju. On planira individualni program za svakog učenika vodeći računa o postupnosti u povećavanju zahtjeva i harmoničkom razvoju učenikovih pijanističkih i muzičkih sposobnosti.
- Prilikom realizacije vježbi i praktičnih vježbi, čas treba podijeliti u tri dijela: usviravanje sa skalama i tehničkim vježbama (do 10 minuta), rad na zadatim kompozicijama i završni dio gdje se objedinjavaju postignuta znanja tokom časa. Kod učenika treba razvijati svijest o njegovom potencijalu. Treba mu prižiti priliku da predloži kompozicije koje bi želio da nauči, a nastavnik donosi odluku da li to djelo odgovara mogućnostima učenika.
- Obavezan je razgovor sa učenikom o kompozitorima i njihovim djelima, stilovima i dr. Učeniku treba razvijati kritičko i estetsko mišljenje kroz upoznavanje sa dobrim i lošim interpretacijama zadatog muzičkog djela.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenile na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Poseban dio u nastavi su pripreme učenika za interne, javne časove, koncerte i druge oblike javnih nastupa koji mogu biti veoma korisni podsticaj u radu.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Skale :

- Sve durske i molske skale kroz četiri oktave paralelno i suprotno sa trozvucima četvoroglasno, simultano, malo i veliko razlaganje kroz četiri oktave, sa dominantnim i umanjenim septakordima, malo razlaganje četvoroglasno kroz četiri oktave

Udžbenici:

- Jela Kršić: Klavirske hrestomatije;
- B.Milić: Klavirska hrestomatija V, VI

Etide:

- C.Czerny op. 849, op. 299 (I, II, III i IV sveska), op. 740 (lakše)
- F. Burgmuller op. 105, op. 109
- S. Heller op. 45, op. 46,
- H. Berens op. 61
- M. Moszkowski op.91
- K. H. Doring op. 306
- G. Cramer- prva sveska i drga sveska
- A. Loeschhorn op. 66
- i etide slične težine

Polifone kompozicije:

- J.S.Bach: dvoglasne invencije
- J.S.Bach: troglasne invencije
- Kompozicije drugih baroknih autora slične sadržine.

Sonate:

- L. Van Beethoven: op. 49, br.1, br.2; op. 79;
- J.Haydn: izbor lakših sonata
- W. A. Mozart:: KV545, KV283, KV280, KV 570, KV309, KV332;

- i kompozicije drugih autora slične sadržine

Kompozicije slobodnog oblika:

- R. Schumann: Album za mlade,
- D.Kabalevski op. 27,
- S. Prokofjev op.65,
- B.Bartok: Album za mlade (teža muzička djela male i/ ili slobodne forme),
- W. Gillok: Izbor muzičkih djela male i/ ili slobodne forme
- F. Chopin: izbor valcera, mazurki, poloneza, nokturna,
- E. Grieg: op. 3, op. 12, op. 38, op.41, op.43, op.47, op. 52, op. 54, op. 57, op. 62, op. 65 (izbor)
- D.Shostakovich: Igre lutaka;
- R. Glier op. 31
- C.Debussy: Dječiji kutak (lakši koomadi)
- B. Martinu: Lutke
- P. I. Tchaikovsky op. 37a,
- F. Mendelsohn: Pjesme bez riječi (izbor lakših)
- J. Ibert: Historied,
- F. Poulanc: Na selu
- Izbor kompozicija balkanskih kompozitora i slično.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	1
2.	Klavirska stolica	2
3.	Notna literatura	po potrebi
4.	Metronom	1
5.	Audio i video uređaj	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Predviđen obavezan minimum kompozicija u toku školske godine: 4 etide različitih tehničkih zahtjeva, 2 polifone kompozicije, 1 sonata u cjelini i 3 kompozicije različite po karakteru i stilu.
- Predviđene su provjere na kraju svakog polugodišta, godišnji ispit i najmanje dva javna nastupa u toku školske godine:
  - Prva provjera- I polugodište: jedna skala i jedna etida
  - Druga provjera- II polugođe: jedna skala i jedna kompozicija male forme
  - Godišnji ispit : etida, jedna dvoglasna ili troglasna invencija J.S.Bach, Prvi stav sonate, jedna kompozicija male forme

  - Napomena: Na svim provjerama znanja i godišnjem ispitu, kao i javnim nastupima program se izvodi napamet.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju svakog klasifikacionog perioda, provjeri znanja i godišnjem ispitu.
- Dva javna nastupa u toku školske godine (interni , javni čas ili koncert).

9. Povezanost modula – korelacija

- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I, II, III, IV
- Teorija muzike
- Solfeđo I, II, III, IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Osnove muzičkih oblika
- Muzički oblici I, II
- Polifonija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti muzičkog izvođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (npr. upotreba stručne terminologije koja se odnosi na oznake na italijanskom, njemačkom i engleskom jeziku u muzičkom tekstu kao i u usmenom i pisanom obliku u vidu korišćenja tehničke i stručne dokumentacije i uputstava proizvođača muzičkih instrumenata i opreme, upotrebi stranog jezika u obradi zadatih kompozicija i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacione tehnologije za interaktivno učenje stranih jezika i prevođenje stručne terminologije, prilikom obrade zadatih kompozicija i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanje učenika na samostalan rad i istrajnost u učenju i vježbanju izvođanja zadatih kompozicija, motivisanje za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i vršnjačke edukacije u praktičnom radu, razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih, razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktičan rad i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova, razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom, razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema, razvijanje vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu prilikom ovladavanje vještinama muzičkog izvođenja i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje ekološke svijesti i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem instrumenata i eventualnog otpada nakon obavljanja praktičnih zadataka i dr.)

3.3.9. SAVREMENO ODRASTANJE

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	54	18		**72**	**3**

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje mladih za razumijevanje procesa odrastanja, kao izazova savremenog društva koje nudi različite faktore u formiranju identiteta. Razvijanje kritičkog odnosa prema sadržajima potrošačke-popularne kulture, rizičnim oblicima ponašanja mladih, kao i afirmativnog stava prema identifikaciji sa pozitivnim vrijednostima subkulture mladih i zdravim stilovima života.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Identifikuje izazove procesa odrastanja i adolescencije
2. Uoči značaj porodice kao faktora socijalizacije
3. Prepozna ulogu i sadržaj subkulture mladih
4. Uoči uticaj masovnih medija na mlade, kao konzumente
5. Identifikuje uticaj potrošačke-popularne kulture na oblikovanje stila života
6. Uoči značaj primjene zdravih životnih stilova
7. Prepozna rizično ponašanje mladih i mehanizme prevencije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje izazove procesa odrastanja i adolescencije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam i karakteristike razvojnih faza adolescencije	
2. Opiše društvene **faktore** koji utiču na razvoj ličnosti	**Faktori:** porodica, škola, vršnjaci, kultura, društvo i dr.
3. Objasni uticaj porodičnog i društvenog konteksta na formiranje identiteta	
4. Objasni oblike socijalne izolacije u adolescenciji	
5. Opiše razvojne probleme u procesu odrastanja	
6. Objasni idealističke vrijednosti i ciljeve karakteristične za period adolescencije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Adolescencija

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Uoči značaj porodice kao faktora socijalizacije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede značaj primarne socijalizacije za pojedinca i društvo	
2. Opiše ulogu i najvažnije pravce promjena savremene porodice	
3. Objasni rodnu podjelu uloga unutar porodice i refleksiju na rodnu diskriminaciju	
4. Prezentuje konflikt posla i porodice kao problema modernog društva, na zadatom primjeru	
5. Navede društvene mehanizme zaštite porodice	
6. Prezentuje različite aspekte u procesu prelaska iz roditeljske porodice u sopstvenu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 5. Za kriterijume 4 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Primarna socijalizacija
- Značaj porodice u razvoju mladih

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna ulogu i sadržaj subkulture mladih**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede značenje pojma subkultura mladih	
2. Objasni ulogu subkulture mladih u rješavanju protivrječnosti dominantne i roditeljske kulture	
3. Objasni različite **oblike subkulture i kontrakulture mladih**	**Oblici subkulture i kontrakulture mladih:** navijačke grupe, pankeri, *rave* pokreti, mirovni, ekološki, veganski i skvoterski pokreti
4. Prezentuje uticaj subkulturnih grupa na razvoj zdravih životnih stilova, na zadatom primjeru	
5. Prezentuje igru kao slobodnu djelatnost duha i tijela mladih, na zadatom primjeru	
6. Objasni sociološko određenje i karakteristike kulture takmičenja	
7. Objasni karakteristike i značaj sporta kao socijalne i kulturne kategorije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 6 i 7. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Subkultura mladih
- Igra kao društveni fenomen

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Uoči uticaj masovnih medija na mlade, kao konzumente**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vaspitnu uloga medija	
2. Procijeni kvalitet medijskog sadržaja kome su mladi izloženi, na zadatom primjeru	
3. Objasni principe učenja i zabave, kao načina za postizanje društvene promjene	
4. Objasni gejming kulturu i njen uticaj na mlade	
5. Objasni povezanost medijskih sadržaja i životnog stila mladih	
6. Istraži uticaj medija na oblikovanje sadržaja vlastite subkulture, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3, 4 i 5. Za kriterijume 2 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Vaspitna uloga medija
- Zloupotreba djece u medijima
- Gejming kultura

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje uticaj potrošačke-popularne kulture na oblikovanje stila života**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značenje pojmova potrošačka kultura i potrošačko društvo	
2. Navede osnovne karakteristike potrošačke kulture	
3. Navede primjere masovne kulture	
4. Objasni uticaj masovne kulture na oblikovanje stila života	
5. Objasni uticaj masovne kulture na formiranje potrošačkih navika	
6. Predloži načine za primjenu društveno-odgovorne potrošnje, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Potrošačka-popularna kultura

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Uoči značaj primjene zdravih životnih stilova**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam zdravog životnog stila	
2. Objasni uticaj društvenih faktora na razvoj zdravih stilova života	
3. Objasni koncept zdrave ishrane	
4. Objasni značaj fizičke aktivnosti sa individualnog i socijalnog aspekta	
5. Objasni značaj razvoja životnih vještina	
6. Opiše značaj edukacije za zdravo ponašanje, stavove i **navike**	**Navike:** lična higijena, pravilna ishrana, higijena odjeće i obuće i dr.
7. Istraži posljedice negativnih životnih navika, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Zdravi životni stilovi

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna rizično ponašanje mladih i mehanizme prevencije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni uzroke maloljetničke delikvencije	
2. Navede karakterisitike rizičnih društvenih grupa	
3. Obrazloži **devijantnosti** u sportu	**Devijantnosti:** politizacija, komercijalizacija, doping, nasilje, medijska eksploatacija i dr.
4. Objasni moguće posljedice zloupotrebe **psihoaktivnih supstanci** i alkohola	**Psihoaktivne supstance:** psihodelične droge, opijati, kanabis, cigarete i dr.
5. Objasni moguće uzroke i posljedice rizičnih **oblika seksualnog ponašanja**	**Oblici seksualnog ponašanja:** prerano stupanje u polne odnose, neupotreba zaštitnih sredstava, prostitucija i dr.
6. Obrazloži moguće uzroke i posljedice različitih **oblika nasilja**	**Oblici nasilja:** nasilje nad odraslima (roditeljima, nastavnicima ili drugim osobama), vršnjačko nasilje, nasilje nad marginalizovanim grupama i dr.
7. Obrazloži karakteristike i **negativnosti** hazardnih igara i igara zanosa	**Negativnosti:** koristoljublje, lažiranje, pasivnost, rizik, negacija rada, pretvaranje igre u profesiju, irealnost, nesvjesnost i dr.
8. Objasni ostale **oblike rizičnog ponašanja**	**Oblici rizičnog ponašanja:** nezainteresovanost za školu, neosmišljene životne aktivnosti, sklonost ka rizičnoj vožnji motornih vozila, dugotrajni noćni izlasci, trajno ili dugotrajno napuštanje škole i dr.
9. Istraži društvene kanale za sprečavanje i prevenciju rizičnog ponašanja, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8. Za kriterijum 9 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Oblici rizičnog ponašanja
- Mehanizmi za prevenciju i sprečavanje društveno-rizičnog ponašanja

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Savremeno odrastanje je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja iz ove oblasti kroz teorijsku nastavu i vježbe. Teorijski dio nastave i vježbe treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu aktivnih oblika nastave – interaktivnih predavanja, rada u parovima i malim grupama, samostalnog rada i istraživanja učenika na času.
- Prilikom realizacije vježbi, u zavisnosti od tipa situacije i zadataka, može se organizovati demonstracija/ simulacija u radu sa učenicima. Nakon urađenih vježbi, učenici treba da prezentuju svoje rezultate, uz obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom.
- Preporučuje se ostvarivanje saradnje sa NVO sektorom i poslodavcima. Prilikom realizacije sadržaja mogu se koristiti filmovi, stripovi, propagandni materijali kojim se promovišu zdravi životni stilovi i dr. Potrebno je podsticati učenike na primjenu stečenih znanja. U nastavnom procesu mogu se koristiti i društvene mreže kao što je www.edmundo.com ili druge za koje nastavnik procijeni da su prilagođene učenicima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Laušević D.; Mugoša B.; Žižić Lj.; Ljaljević A.; Vujošević N.; Vratnica Z., Zdravstvene poruke, Zavod za zdravstvenu zaštitu i UNICEF, Podgorica, 2000.
- Krkeljić Lj.; Slobig J.; Dibe F., Srednjoškolci, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2002.
- Kreativno rješavanje konflikta u učionici, UNICEF i Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore, Podgorica, 2001.
- Vukićević S., Ideal i stvarnost eko menadžmenta, Služba zaštite životne sredine Opštine Nikšić, 1956.
- Zečević S.; Krivokapić, N., (prir) Rod, identitet i kultura, Institut za sociologiju, Filozofski fakultet, Nikšić.
- Rot.N., Osnovi socijalne psihologije, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1989.
- Ilić M., Sociologija kulture, Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd 2010.
- Đorđević D., Sociologija forever, Niš, 1996.
- Kajoa R., Igre i ljudi, Nolit, Beograd, 1965.
- Skembler G., Sport i društvo-istorija, mocikultura, CLIO, Beograd, 2007.
- Vuletic V., Sociologija, Klet, Beograd, 2014.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Preduzetništvo
- Socijalne mreže i globalizacija
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti savremenog odrastanja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti savremenog odrastanja prilikom istraživanja na Internetu; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom analize problema savremenog odrastanja i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti savremenog odrastanja, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; izrada seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative, procjene i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje kulturnih kapaciteta prepoznavanjem uticaja sociokulturnih činilaca i razvijanje kros – kulturnih vještina, upoznavanjem subkulture i kontrakulture i dr.)

3.3.10. DŽEZ I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	36	27	**72**	**3**

Vježbe: Nastava se izvodi individualno.

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa karakteristikama džez muzike. Osposobljavanje za sviranje u grupi i samostalno, uz primjenu improvizatorskih tehnika i specifičnih ritmova. Razvijanje sposobnosti aktivnog slušanja, kreativnog razmišljanja i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Poveže sve elemente jednostavnijih stilova džez muzike u jednu cjelinu
2. Identifikuje jednostavnije stilove džez muzike
3. Razlikuje slušno jednostavnije stilove džez muzike i njihove izvođače
4. Interpretira jednostavnije stilove džez muzike
5. Izvodi jednostavniji repertoar džez muzike u ansamblima od 2 do 4 člana

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Poveže sve elemente jednostavnijih stilova džez muzike u jednu cjelinu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **tipove** jednostavnijih ritmičkih obrazaca u džez muzici	**Tipovi**: triolska podjela, „swing“ osmine i sinkope
2. Objasni tipove jednostavnijih ritmičkih obrazaca u džez muzici	
3. Objasni vezu između teme i improvizacije	
4. Navede **tipove** jednostavnijih harmonskih progresija u džez muzici	**Tipovi**: I-IV-V, II-V-I i I-VI-II-V
5. Objasni tipove jednostavnijih harmonskih progresija u džez muzici	
6. Navede jednostavnije **principe** improvizacije	**Principi**: rad sa melodijom, skale, arpeđa, sekvence i prolaznice
7. Objasni jednostavnije principe improvizacije	
8. Demonstrira povezivanje elemenata džez muzike u jednu cjelinu na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijum 8 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ritmički obrasci
- Veza između teme i improvizacije
- Harmonske progresije u džezu
- Principi improvizacije

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje jednostavnije stilove džez muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede jednostavnije **stilove** džez muzike	**Stilovi**: blues, ragtime, „Dixieland“, „Chicago“, swing, „Gypsy Jazz“, bebop, cool jazz, hard bop i bossa nova
2. Objasni karakteristike različitih jednostavnijih stilova džez muzike	
3. Objasni razlike između različitih jednostavnijih stilova džez muzike	
4. Prepozna najznačajnije **predstavnike** različitih jednostavnijih stilova džez muzike	**Predstavnici**: Blind Lemon Jefferson, Leadbelly Ledbetter, Bessy Smith, Scott Joplin, King Oliver, Louis Armstrong, Jelly Roll Morton, Fats Waller, Count Basie, Fletcher Henderson, Django Reindhardt, Charlie Parker, Dizzie Gillespie, Thelonious Monk, Wes Montgomery, Miles Davis, Art Blakey, John Coltrane, Sonny Rollins i Antonio Carlos Jobim

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilovi u džez muzici
- Predstavnici džez stilova

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje slušno jednostavnije stilove džez muzike i njihove izvođače**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna slušno različite jednostavnije stilove džez muzike	
2. Prepozna slušno izvođače različitih jednostavnijih stilova džez muzike	
3. Prepozna slušno improvizatorske tehnike kod **predstavnika** različitih jednostavnijih stilova džez muzike	**Predstavnici:** Blind Lemon Jefferson, Leadbelly Ledbetter, Bessy Smith, Scott Joplin, King Oliver, Louis Armstrong, Jelly Roll Morton, Fats Waller, Count Basie, Fletcher Henderson, Django Reindhardt, Charlie Parker, Dizzie Gillespie, Thelonious Monk, Wes Montgomery, Miles Davis, Art Blakey, John Coltrane, Sonny Rollins i Antonio Carlos Jobim
4. Izvrši slušno klasifikaciju **vrsta ansambla** u izvođenju predstavnika različitih jednostavnijih stilova džez muzike	**Vrsta ansambla:** trio, kvartet, kvintet, sekstet i big bend

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4.

Predložene teme

- Prepoznavanje različitih stilova džez muzike slušno
- Prepoznavanje izvođača različitih stilova džez muzike slušno

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira jednostavnije stilove džez muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede jednostavnije **ritmičke obrasce** džez muzike	**Ritmički obrasci:** triolska podjela, „swing“ osmine i sinkope
2. Izvede jednostavniju nomenklaturu džez muzike	
3. Primjeni jednostavnije **improvizatorske tehnike** tokom izvođenja zadatih jednostavnih stilova džez muzike	**Improvizatorske tehnike:** rad sa melodijom, skale, arpeđa i sekvence
4. Izvede zadate forme **džez muzike**	**Džez forme:** klasični blues, „džez“ blues i „rhythm changes“

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4.

Predložene teme

- Osnovni ritmički obrasci
- Nomenklatura
- Osnovne improvizatorske tehnike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede jednostavniji repertoar džez muzike u ansamblima od 2 do 4 člana**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uskladi individualno izvođenje sa potrebama grupnog	
2. Ukaže na značaj slušanja ostalih članova ansambla u toku izvođenja muzičkog djela	
3. Uskladi intonaciju svog instrumenta sa ostalim instrumentima u ansamblu	
4. Prepozna ulogu svog instrumenta u ansamblu	
5. Interpretira jednostavniju improvizovanu solo dionicu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Grupno muziciranje
- Interpretacija solo dionice u ansamblu
- Razvijanje spremnosti i sposobnosti snalaženja na javnom nastupu

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Džez I omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (demonstracija, vježbe, individualni rad, transkripcija muzike, rad u grupi, radionice, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, gledanje dokumentarnih filmova o džez muzici). Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako učenik samostalno uradi vježbe, a onda treba organizovati časove tako da učenici sviraju u ansanblima od 2 do 4 člana, zavisno od broja polaznika. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju između različitih modula.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti izvođaštva, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte i festivale džez muzike u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Linkoln Kolijer Dž., Istorija Džeza, Nolit, Beograd, 2003.
- Krstić M., Vek džeza, Beograd, 2003.
- Levine M., The Jazz Theory Book, Sher Music Company, Petaluma, 1995
- Levine M., The Jazz Piano Book, Sher Music Company, Petaluma, 1989

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Tabla	1
2.	Klavir	1
3.	Električni klavir	1
4.	Set bubnjeva	1
5.	Kontrabas	1
6.	Bas gitara	1
7.	Bas pojačalo	1
8.	Gitara	1
9.	Gitarsko pojačalo	1
10.	Ozvučenje	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Džez II
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Polifonija
- Popularna muzika I i II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti džez muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije iz oblasti džez muzike koja se odnosi na oznake na engleskom jeziku u muzičkom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom prepoznavanja metričkih podjela, tonskih trajanja, visine tona, intervala, ljestvica, improvizatorskih tehnika i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u grupi kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktične vježbe i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom izvođenja džez muzike i dr.).
- Kulturološka svijest i ekspresija (kroz razumijevanje i izvođenje različitih stilova džez muzike i dr.)

3.3.11. POPULARNA MUZIKA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	36	27	**72**	**3**

Vježbe: Nastava se izvodi individualno.

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa jednostavnim stilovima popularne muzike. Osposobljavanje za sviranje samostalno i u grupi jednostavnih stilova popularne muzike, uz primjenu različitih stilova interpretacije i tipičnih ritmova. Razvijanje sposobnosti aktivnog slušanja, kreativnog razmišljanja i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Poveže sve elemente jednostavnih stilova popularne muzike u jednu cjelinu
2. Identifikuje jednostavne stilove popularne muzike
3. Razlikuje slušno jednostavne stilove popularne muzike i njihove izvođače
4. Interpretira jednostavne stilove popularne muzike
5. Izvede jednostavni repertoar popularne muzike u ansamblima od 2 do 4 člana

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Poveže sve elemente jednostavnih stilova popularne muzike u jednu cjelinu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **tipove** jednostavnih ritmičkih obrazaca u popularnoj muzici	**Tipovi**: triola, swing osmine, punktirani ritam i sinkopa
2. Objasni tipove jednostavnih ritmičkih obrazaca u popularnoj muzici	
3. Navede **tipove** jednostavnih harmonskih progresija u popularnoj muzici	**Tipovi**: I-IV-V, II-V-I, I-V-vi-IV, V-vi-IV-I i IV-I-V-vi
4. Objasni tipove jednostavnih harmonskih progresija u popularnoj muzici	
5. Navede jednostavne **principe** improvizacije	**Principi**: rad sa melodijom, skale, arpeđa i sekvence
6. Objasni jednostavne principe improvizacije	
7. Demonstrira povezivanje elemenata popularne muzike u jednu cjelinu na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ritmički obrasci
- Harmonske progresije u popularnoj muzici
- Principi improvizacije

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje jednostavne stilove popularne muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede jednostavne **stilove** popularne muzike	**Stilovi**: folk, bluz, džez, kantri, rokenrol, rok i rege
2. Objasni karakteristike različitih jednostavnih stilova popularne muzike	
3. Objasni razlike između različitih jednostavnih stilova popularne muzike	
4. Prepozna najznačajnije **predstavnike** različitih popularnih stilova	**Predstavnici**: Woody Guthrie, Bob Dylan, Joni Mitchell, B.B. King, Eric Clapton, Louis Armstrong, Frank Sinatra, Miles Davis, The Beatles, Rolling Stones, Pink Floyd, Jimi Hendrix i Bob Marley

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilovi u popularnoj muzici
- Predstavnici stilova popularne muzike

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje slušno jednostavne stilove popularne muzike i njihove izvođače**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna slušno različite jednostavne stilove popularne muzike	
2. Prepozna slušno izvođače različitih jednostavnih stilova popularne muzike	
3. Prepozna slušno improvizatorske tehnike kod **predstavnika** različitih jednostavnih stilova popularne muzike	**Predstavnici**: Louis Armstrong, Muddy Waters, B.B. King, Eric Clapton, Chuck Berry, Dr. John, Ray Manzarek, Jimi Hendrix, Jimmy Page i Ian Anderson
4. Izvrši slušno klasifikaciju **vrsta ansambla** na zadatim primjerima izvođenja predstavnika različitih jednostavnih stilova popularne muzike	**Vrste ansambla**: duo, trio, kvartet i kvintet

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4.

Predložene teme

- Različiti stilovi popularne muzike
- Izvođači različitih stilova popularne muzike

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira jednostavne stilove popularne muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede jednostavne **ritmičke obrasce** popularne muzike	**Ritmički obrasci**: triola, swing osmine, punktirani ritam i sinkopa
2. Izvede jednostavnu **nomenklaturu** popularne muzike	**Nomenklatura:** akordske šifre
3. Primjeni jednostavne **improvizatorske tehnike** tokom izvođenja zadatih jednotsvnih stilova popularne muzike	**Improvizatorske tehnike**: rad sa melodijom, skale, arpeđa i sekvence
4. Izvede zadate **forme popularne muzike**	**Forme popularne muzike**: dvanaesto-taktni bluz, trideset-dvotaktna forma, strofična forma i through-composed form (slobodna forma)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4.

Predložene teme

- Osnovni ritmički obrasci
- Nomenklatura
- Osnovne improvizatorske tehnike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede jednostavni repertoar popularne muzike u ansamblima od 2 do 4 člana**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uskladi individualno izvođenje sa potrebama grupnog	
2. Ukaže na značaj slušanja ostalih članova ansambla u toku izvođenja muzičkog djela	
3. Uskladi intonaciju svog instrumenta sa ostalim instrumentima u ansamblu	
4. Prepozna ulogu svog instrumenta u ansamblu	
5. Interpretira zadatu jednostavnu kompoziciju javno	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Grupno muziciranje
- Spremnost i sposobnosti snalaženja na javnom nastupu

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Popularna muzika I omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (demonstracija, vježbe, individualni rad, transkripcija muzike, rad u grupi, radionice, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, gledanje dokumentarnih filmova o popularnoj muzici). Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako učenik samostalno uradi vježbe, a onda a onda treba organizovati časove tako da učenici sviraju u ansanblima od 2 do 4 člana, zavisno od broja polaznika. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju između različitih modula.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti izvođaštva, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte i festivale popularne muzike u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Whitburn J., The Ultimate Pop/Rock Fake Book, Hal Leonard, Milwaukee, 1986
- Levine M., The Jazz Theory Book, Sher Music Company, Petaluma, 1995
- Amanović R., Popularna muzika u svetu, Izvođači, Fakultet umjetnosti, UDG, Podgorica, 2011

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Tabla	1
2.	Klavir	1
3.	Električni klavir	1
4.	Set bubnjeva	1
5.	Kontrabas	1
6.	Bas gitara	1
7.	Bas pojačalo	1
8.	Gitara	1
9.	Gitarsko pojačalo	1
10.	Ozvučenje	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Instrument I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Polifonija
- Muzički oblici I i II
- Popularna muzika II

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti popularne muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije iz oblasti popularne muzike koja se odnosi na oznake na engleskom jeziku u muzičkom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom prepoznavanja metričkih podjela, tonskih trajanja, visine tona, intervala, ljestvica i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u grupi kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktične vježbe i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom izvođenja popularne muzike i dr.).
- Kulturološka svijest i ekspresija (kroz razumijevanje i izvođenje različitih stilova popularne muzike i dr.)

3.3.12. TRADICIONALNA I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	9	27	30	**66**	**3**

Vježbe: Nastava se izvodi individualno.

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa karakteristikama tradicionalne muzike i osposobljavanje za sviranje na aerofonim instrumentima sa bridom, izvođenje tradicionalnog repertoara na kordofonim instrumentima, interpretiranje složenijih tradicionalnih oblika i sviranje u ansamblu tamburica. Razvijanje spospobnosti preciznosti u radu, vještine izvođenja, aktivnog slušanja i kreativnosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Klasifikuje sve narodne muzičke instrumente
2. Interpretira tradicionalni repertoar na aerofonim instrumentima sa bridom (frula, dvojnice i kaval)
3. Izvede tradicionalni repertoar na kordofonim instrumentima (tamburica)
4. Interpretira složenije tradicionalne oblike obogaćujući repertoar novim primjerima
5. Realizuje sviranje u ansamblu tamburica

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Klasifikuje sve narodne muzičke instrumente**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše pojam narodni muzički instrument	
2. Objasni Saks-Hornbostelovu **klasifikaciju** narodnih muzičkih instrumenata	**Klasifikacija:** aerofoni, idiofoni, membranofoni, kordofoni
3. Objasni sličnosti i razlike **aerofonih instrumenata**	**Aerofoni instrumenti:** jednostavni i duvački instrumenti (sa bridom i jezičkom)
4. Objasni razlike između idiofoniih i membranofonih instrumenata	
5. Opiše razlike kod **kordofonih instrumenata**	**Kordofoni instrumenti:** instrumenti tipa citre i instrumenti tipa lutnje
6. Definiše karakteristične narodne muzičke **instrumente** u Crnoj Gori	**Instrumenti:** crnogorske diple, dvojnice, gusle

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Narodni muzički instrumenti
- Aerofoni instrumenti
- Idiofoni i membranofoni instrumenti
- Kordofoni instrumenti
- Narodni muzički instrumenti u Crnoj Gori

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira tradicionalni repertoar na aerofonim instrumentima sa bridom (frula, dvojnice i kaval)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **djelove frule**, način držanja i prstored na fruli	**Djelovi frule:** dance, zasvirač, vetrilo, glasnice i oduška
2. Objasni način dobijanja tona na fruli	
3. Svira jednostavne melodije na fruli po notnim zapisima i po sluhu u skladu sa korišćenjem netemperovanog tonskog sistema	
4. Navede karakteristike dvojnica, način držanja i prstored na dvojnicama	
5. Objasi način dobijanja tona na dvojnicama	
6. Svira jednostavne melodije na dvojnicama po notnim zapisima i po sluhu u skladu sa korišćenjem netemperovanog tonskog sistema	
7. Definiše osnovne karakteristike kavala	
8. Demonstrira specifično držanje i **način dobijanja tona** na kavalu	**Način dobijanja tona:** postavka usana, tehnika disanja i princip zatvaranja otvora
9. Svira jednostavne melodije na kavalu po notnim zapisima i po sluhu u skladu sa korišćenjem netemperovanog tonskog sistema	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1, 2, 4, 5 i 7. Za kriterijum 8 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 3, 6 i 9 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Sviranje jednostavnih melodija na fruli
- Sviranja jednostavnih melodija na dvojnicama
- Sviranja jednostavnih melodija na kavalu

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Izvede tradicionalni repertoar na kordofonim instrumentima (tamburica)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede istorijski razvoj i **osnovne djelove tamburice**	**Osnovni djelovi tamburice:** trup, vrat i glava.
2. Opiše **vrste** tamburica	**Vrste:** jednoglasne, dvoglasne, troglasne, četvoroglasne i višeglasne
3. Objasni **načine štimovanja** tamburice	**Načini štimovanja:** kvartni i kvintni
4. Prepozna osnovne ljestvice, intervale i položaj prstiju na žicama	
5. Svira pripremne vježbe za tremolo na praznim žicama	
6. Svira jednostavne melodije na tamburici po notnim zapisima i po sluhu u skladu sa korišćenjem netemperovanog tonskog sistema	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Tamburica- istorijski razvoj i vrste
- Sviranje jednostavnijih melodija na tamburici

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira složenije oblike obogaćujući repertoar novim primjerima**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše razlike u interpretaciji na fruli, dvojnicama i kavalu	
2. Svira **složenije forme** tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na fruli	**Složenije forme:** komplikovanije tradicionalne pjesme i kola
3. Izvede složenije forme tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na dvojnicama	
4. Svira složenije forme tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na kavalu	
5. Izvede složenije forme tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na tamburici	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Primjeri složenijih formi tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na fruli
- Primjeri složenijih formi tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na dvojnicama
- Primjeri složenijih formi tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na kavalu
- Primjeri složenijih formi tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na tamburici

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Realizuje sviranje u ansamblu tamburica**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj individualnog usklađivanja sa potrebama grupnog izvođenja	
2. Objasni značaj ostalih članova tamburaškog ansambla	
3. Objasni ulogu i značaj svog instrumenta u ansamblu tamburica	
4. Svira na tamburici zajedno sa ostalim instrumentima u tamburaškom ansamblu	
5. Interpretira solo dionicu na svom instrumentu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Grupno muziciranje
- Interpretacija solo dionice u tamburaškom ansamblu

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Tradicionalna muzika I je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih, praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (demonstracija, vježbe, radionice, rad u grupama, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, gledanje dokumentarnih filmova o tradicionalnoj instrumentalnoj muzici). Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe i praktičnu nastavu individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi prktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte tradicionalne muzike i KUD-a, kako bi se što bolje upoznali sa živom muzičkom praksom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti izvođaštva, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Dević D., Narodni muzički instrumenti, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd, 1977.
- Gojković A., Narodni muzički instrumenti, Vuk Karadžić, Beograd, 1989.
- Perčević S., Frula, dvojnica, okarina, Muzička škola “Stevan Mokranjac”, Kraljevo, 2003.
- Malagurski L., Škola za tamburu - Bisernica, Nota, Knjaževac, 1987.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Tradicionalni instrumenti	1
2.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
3.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1
4.	Projektor	1
5.	Platno za projektor	1
6.	Notni primjeri iz literature	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.

- Predviđene su provjere na kraju nastavne godine – godišnji ispit:
- Izvođenje po dvije zadate tradicionalne melodije na svakom instrumentu i jedna tradicionalna melodija uz pratnju ansambla.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena po završetku modula
- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Tradicionalna muzika II
- Muzički instrumenti

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti tradicionalne muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti tradicionalne muzike u usmenom i pisanom obliku, istraživanje na Internetu i korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanjem logičkog načina razmišljanja i donošenjem zaključaka prilikom različitih analiza i korišćenje računara i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti tradicionalne muzike, prepoznavanja relevantnih stručnih tekstova i video zapisa, korišćenje foruma i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanjem učenika na samostalan rad, ali i grupni rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjena, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.3.13. SOCIJALNE MREŽE I GLOBALIZACIJA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	50	22		**72**	**3**

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa procesom globalizacije, izazovima savremenog tržišta rada, cjeloživotnim učenjem i volonterizmom, ljudskim pravima i slobodama, kao i značenjem političke angažovanosti i medijske pismenosti. Razvijanje stvaralačkog, kritičkog i kreativnog odnosa prema izazovima savremenog društva.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Prepozna položaj mladih u procesu globalizacije društva
2. Identifikuje obilježja osnovnih ljudskih prava i sloboda
3. Prepozna društveni kontekst rodnih uloga u kulturološki različitim društvima
4. Procijeni značaj razvoja političke svijesti i ostvarivanja ciljeva održivog razvoja
5. Prepozna mogućnosti i zahtjeve globalnog tržišta rada
6. Primijeni medijsku pismenost u svakodnevnom životu
7. Identifikuje karakteristike sajber kulture, kao društvenog fenomena

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna položaj mladih u procesu globalizacije društva**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni proces i **uzroke globalizacije** savremenog društva	**Uzroci globalizacije:** demografski, saobraćajni, komunikacijski, politički i dr.
2. Objasni **faktore globalizacije** savremenog društva	**Faktori globalizacije:** industrijski, finansijski, politički, informacijski i dr.
3. Objasni imperative globalnog društva	
4. Objasni pojam mladosti kroz istorijske epohe	
5. Navede prosvjetiteljske ideje obrazovanja	
6. Obrazloži položaj mladih u globalnom društvu	
7. Prezentuje položaj mladih u savremenom i tradicionalnom društvu, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Mladi i globalno društvo

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje obilježja osnovnih ljudskih prava i sloboda**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam i **vrste ljudskih prava i sloboda**	**Vrste ljudskih prava i sloboda:** pravo na život, pravo na poštovanje privatnog života, pravo slobode mišljenja, savjesti i vjeroispovjesti i dr.
2. Objasni istorijat i filozofiju ljudskih prava i sloboda	
3. Objasni kulturološke različitosti i univerzalnost ljudskih prava i sloboda	
4. Objasni uticaj socijalizacije na lične slobode	
5. Navede oblike kršenja ljudskih prava prema Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima	
6. Istraži primjere kršenja ljudskih prava i sloboda u svijetu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ljudska prava i slobode

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna društveni kontekst rodnih uloga u kulturološki različitim društvima**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni rodne uloge u tradicionalnom i savremenom društvu	
2. Objasni rodni identitet i vrijednosne orijentacije	
3. Opiše rodne nejednakosti u različitim razvojnim fazama i društvenim kontekstima	
4. Objasni pojmove kulturni identitet i etnocentrizam	
5. Navede primjere multikulturalnosti u društvu	
6. Objasni pojam i značaj etničke i rasne pripadnosti u društvu	
7. Objasni nastanak predrasuda i uticaj na razvoj društvene svijesti o prihvatanju različitosti	
8. Izradi kulturološku mapu na primjeru zadatog regiona	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijum 8 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Rodne uloge
- Kulturni identitet
- Globalno društvo
- Multikulturalnost

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Procijeni značaj razvoja političke svijesti i ostvarivanja ciljeva održivog razvoja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni specifičnosti odnosa mladih i politike	
2. Objasni značaj političkog integrisanja i aktivizma mladih	
3. Objasni značaj volonterizma i civilnosti mladih, kao oblika socijalnog kapitala	
4. Predloži oblike aktivizma i volonterizma mladih, na primjeru lokalne zajednice	
5. Argumentuje značaj **globalnih ciljeva održivog razvoja** i njihovu usmjerenost na izgradnju mira	**Globalni ciljevi održivog razvoja:** svijet bez siromaštva, svijet bez gladi, dostojanstven rad i ekonomski rast, mir, pravda i snažne institucije, smanjanje nejednakosti, odgovorna potrošnja i proizvodnja i dr.
6. Istraži politiku i ciljeve održivog razvoja, na primjeru lokalne zajednice	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 5. Za kriterijume 4 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Mladi i politika
- Održivi razvoj

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna mogućnosti i zahtjeve globalnog tržišta rada**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni posljedice globalizacijskih procesa na sferu rada	
2. Objasni nesigurnost tržišta rada u savremenom društvu	
3. Objasni potrebu za stalnim stručnim usavršavanjem i cjeloživotnim učenjem u cilju prilagođavanja potrebama tržišta rada	
4. Objasni koncept izgradnje stila života kroz slobodno vrijeme	
5. Navede mjere za prevazilaženje ograničenja u sferi rada koje nameće savremeno društvo	
6. Objasni funkcije slobodnog vremena i otuđenje od rada	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Uticaj globalizacije na rad i tržište rada
- Otuđenje u procesu rada
- Cjeloživotno učenje

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni medijsku pismenost u svakodnevnom životu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede različite **aspekte medijske pismenosti**	**Aspekti medijske pismenosti:** tehnička, kulturološka, društvena i misaona
2. Objasni pojam i metode spinovanja	
3. Opiše uticaj medija na formiranje javnog mnijenja	
4. Objasni pojam cenzure i medijske manipulacije	
5. Objasni uticaj demografskih karakteristika i kulturnog kapitala na formiranje različitih stavova o medijima	
6. Prepozna **medijske stereotipe**, na zadatom primjeru	**Medijski stereotipi:** kult tijela, diskriminacija, jezik mržnje i dr.
7. Objasni različite oblike uticaja medijskih sadržaja na publiku	
8. Procijeni objektivnost medija primjenom **pravila (5W+1H)**, na zadatom primjeru	**Pravila (5W+1H):** Ko je nešto uradio ili rekao? Šta se desilo? Gdje se desilo? Kada se desilo? Zašto se desilo? Kako se desilo?

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4, 5 i 7. Za kriterijume 6 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Medijska pismenost

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje karakteristike sajber kulture, kao društvenog fenomena**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede specifičnosti umreženog društva	
2. Navede sadržaj i faktore razvoja **sajber kulture**	**Sajber kultura:** računarska tehnologija i digitalna revolucija, kiborg, virtualna stvarnost, kibernetički prostor, virtualne zajednice, *online* identiteti i informacijsko društvo
3. Istraži uticaj virtuelne stvarnosti na kretanja u društvu	
4. Objasni pitanje identiteta i zajednice u virtuelnim svjetovima	
5. Objasni društvene mreže, kao oblik sajber kulture	
6. Objasni pojam kiborgoetike	
7. Objasni značenje i tipove sajber kriminala	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4, 5, 6 i 7. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Umreženo društvo
- Sajber kultura
- Virtuelne zajednice i identitet
- Kiborgoetika
- Sajber kriminal

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Socijalne mreže i globalizacija je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja iz ove oblasti kroz teorijsku nastavu i vježbe. Teorijski dio nastave i vježbe treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu aktivnih oblika nastave – interaktivnih predavanja, rada u parovima i malim grupama, samostalnog rada i istraživanja učenika na času.
- Prilikom realizacije vježbi, u zavisnosti od tipa situacije i zadataka, može se organizovati demonstracija/simulacija u radu sa učenicima. Nakon urađenih vježbi, učenici treba da prezentuju svoje rezultate, uz obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom.
- Prilikom obrade nastavnog sadržaja preporučljivo je podsticati učenike na sprovođenje različitih istraživanja kako bi na taj način došli do informacija. Za realizaciju Ishoda 7 nastavnik može koristiti filmove „Terminator, „Terminator II – Judgment day", „Metropolis", „1984." 5, „A Clockwork Orange", „Star Trek – First Contact" , „Truman show" i dr. U nastavnom procesu mogu se koristiti i društvene mreže kao što je www.edmundo.com ili druge za koje nastavnik procijeni da su prilagođene učenicima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Đorđević D., Sociologija forever, Niš,1996.
- Vuletić V.,Sociologija, Klett, Beograd, 2014.
- Entoni G., Sociologija, CID, Podgorica, 1998.
- Eko U., Kultura, Informacija, Komunikacija, Nolit, Beograd,1993.
- Dragičević A., Doba kiberkomunizma: visoke tehnologije i društvene promjene, Zagreb, Golden marketing, 2003.
- Fukuyama F., Izgradnja države: vlade i svjetski poredak u 21. stoljeću, Zagreb, Izvori, 2005.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Preduzetništvo
- Savremeno odrastanje
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije prilikom istraživanja na Internetu; gledanje filmova, slušanja muzike, korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom analize problema iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; izrada seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, inovativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje kulturne inteligencije i socijalnog kapitala upoznavanjem kulturoloških različitosti i sadržaja vlastite kulture, gledanje filmova i dr.)

3.3.14. DŽEZ II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	7	34	25	**66**	**3**

Vježbe: Nastava se izvodi individualno.

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa karakteristikama džez muzike. Osposobljavanje za sviranje u grupi i samostalno, uz primjenu improvizatorskih tehnika i specifičnih ritmova. Razvijanje sposobnosti aktivnog slušanja, kreativnog razmišljanja i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Poveže sve elemente složenijih stilova džez muzike u jednu cjelinu
2. Identifikuje složenije stilove džez muzike
3. Razlikuje slušno složenije stilove džez muzike i njihove izvođače
4. Interpretira složenije stilove džez muzike
5. Izvede složeniji repertoar džez muzike u ansamblima od 2 do 4 člana

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Poveže sve elemente složenijih stilova džez muzike u jednu cjelinu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **tipove** složenijih ritmičkih obrazaca u džez muzici	**Tipovi**: „off akcenti“, 4/3, kvintole i sekstole
2. Objasni tipove složenijih ritmičkih obrazaca u džez muzici	
3. Objasni vezu između teme i improvizacije	
4. Navede **tipove** složenijih harmonskih progresija u džez muzici	**Tipovi**: hromatske prolaznice, tritonske zamjene i „Coltrane changes“ (Koltrejnove zamjene)
5. Objasni tipove složenijih harmonskih progresija u džez muzici	
6. Navede složenije **principe** improvizacije	**Principi**: rad sa melodijom, skale, arpeđa sa akordskim esktenzijama, sekvence, prolaznice, zaokruživanje ciljnog tona i zadržice
7. Objasni složenije principe improvizacije	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Ritmički obrasci
- Veza između teme i improvizacije
- Harmonske progresije u džezu
- Principi improvizacije

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje složenije stilove džez muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede složenije **stilove** džez muzike	**Stilovi**: modalni džez, free džez, džez fjužn, afro-cuban džez, post bop, acid džez, smooth džez, džez rep i evropski eklekticizam
2. Objasni karakteristike različitih složenijih stilova džez muzike	
3. Objasni razlike između različitih složenijih stilova džez muzike	
4. Prepozna najznačajnije **predstavnike** različitih složenijih stilova džez muzike	**Predstavnici**: John Coltrane, McCoy Tyner, Ornette Coleman, Cecil Taylor, Chick Corea, Joe Zawinul, Waye Shorter, Bebo Valdes, Paquito D'Rivera, Arturo Sandoval, Herbie Hancock, Wynton Marsalis, Wallace Roney, Kenny Garrett, Jamiroquai, Dave Grusin, Lee Ritenour, Robert Glasper, Bilal, Esbjörn Svensson i Jan Garbarek

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilovi u džez muzici
- Predstavnici džez stilova

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje slušno složenije stilove džez muzike i njihove izvođače**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna slušno zadate različite složenije stilove džez muzike	
2. Prepozna slušno izvođače zadatih različitih složenijih stilova džez muzike	
3. Prepozna slušno improvizatorske tehnike kod zadatih **predstavnika** različitih složenijih stilova džez muzike	**Predstavnici:** John Coltrane, McCoy Tyner, Ornette Coleman, Cecil Taylor, Chick Corea, Joe Zawinul, Waye Shorter, Bebo Valdes, Paquito D'Rivera, Arturo Sandoval, Herbie Hancock, Wynton Marsalis, Wallace Roney, Kenny Garrett, Jamiroquai, Dave Grusin, Lee Ritenour, Robert Glasper, Bilal, Esbjörn Svensson, Jan Garbarek
4. Izvrši slušno klasifikaciju **vrsta ansambla** na zadatim primjerima izvođenja predstavnika različitih složenijih stilova džez muzike	**Vrste ansambla**: trio, kvartet, kvintet, sekstet, septet, oktet, nonet, big bend

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4.

Predložene teme

- Različiti stilovi džez muzike
- Izvođači različitih stilova džez muzike

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira složenije stilove džez muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede složenije **ritmičke obrasce** džez muzike	**Ritmički obrasci**: triolska podjela i „off akcenti“,
2. Izvede složenije nomenklaturu džez muzike	
3. Primjeni složenije **improvizatorske tehnike**	**Improvizatorske tehnike**: rad sa melodijom, skale, arpeđa, sekvence, hromatske prolaznice i zaokruživanje ciljnog tona
4. Izvede različita **tempa** u džez muzici	**Tempa**: balada, medijum, fest, ap, džez valcer, afro kuban, bosa nova i strejt
5. Izvede zadate **forme džez muzike**	**Džez forme**: „džez“ bluz, „rhythm changes“, standardi sa funkcionalnom harmonijom i modalni standardni

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 5.

Predložene teme

- Ritmički obrasci
- Nomenklatura
- Improvizatorske tehnike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složeniji repertoar džez muzike u ansamblima od 2 do 4 člana**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uskladi individualno izvođenje sa potrebama grupnog	
2. Ukaže na značaj slušanja ostalih članova ansambla u toku izvođenja muzičkog djela	
3. Uskladi intonaciju svog instrumenta sa ostalim instrumentima u ansamblu	
4. Prepozna ulogu svog instrumenta u ansamblu, na kzadatom primjeru	
5. Interpretira složeniju improvizovanu solo dionicu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Grupno muziciranje
- Interpretacija solo dionice u ansamblu
- Spremnost i sposobnost snalaženja na javnom nastupu

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Džez II omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (demonstracija, vježbe, individualni rad, transkripcija muzike, rad u grupi, radionice, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, gledanje dokumentarnih filmova o džez muzici). Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako učenik samostalno uradi vježbe, a onda a onda treba organizovati časove tako da učenici sviraju u ansanblima od 2 do 4 člana, zavisno od broja polaznika. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju između različitih modula.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti izvođaštva, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte i festivale džez muzike u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Linkoln Kolijer Dž., Istorija Džeza, Nolit, Beograd, 2003.
- Krstić M., Vek džeza, Beograd, 2003.
- Levine M., The Jazz Theory Book, Sher Music Company, Petaluma, 1995.
- Levine M., The Jazz Piano Book, Sher Music Company, Petaluma, 1989.
- Patton J., An Approach to Comping, The Essentials.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Klavir	1
2.	Električni klavir	1
3.	Set bubnjeva	1
4.	Kontrabas	1
5.	Bas gitara	1
6.	Bas pojačalo	1
7.	Gitara	1
8.	Gitarsko pojačalo	1
9.	Ozvučenje	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Usmena i/ili pisana provjera svih ishoda učenja prema kriterijuima koji su definisani u cilju njihovog dostizanja
- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Harmonija sa harmonskom analizom I i II
- Muzički oblici I i II
- Polifonija
- Popularna muzika I i II
- Džez I

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti džez muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije iz oblasti džez muzike koja se odnosi na oznake na engleskom jeziku u muzičkom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom prepoznavanja metričkih podjela, tonskih trajanja, visine tona, intervala, ljestvica, improvizatorskih tehnika i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u grupi kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktične vježbe i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom izvođenja džez muzike i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (kroz razumijevanje i izvođenje različitih stilova džez muzike i dr.)

3.3.15. POPULARNA MUZIKA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	7	34	25	**66**	**3**

Vježbe: Nastava se izvodi individualno.

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 2 do 4 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa složenim stilovima popularne muzike. Osposobljavanje za sviranje samostalno i u grupi složenih stilova popularne muzike, uz primjenu različitih stilova interpretacije i tipičnih ritmova. Razvijanje sposobnosti aktivnog slušanja, kreativnog razmišljanja i preciznosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Poveže sve elemente složenijih stilova popularne muzike u jednu cjelinu
2. Identifikuje složenije stilove popularne muzike
3. Razlikuje slušno složenije stilove popularne muzike i njihove izvođače
4. Interpretira složenije stilove popularne muzike
5. Izvede složeniji repertoar popularne muzike u ansamblima od 2 do 4 člana

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Poveže sve elemente složenijih stilova popularne muzike u jednu cjelinu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede **tipove** složenijih ritmičkih obrazaca u popularnoj muzici	**Tipovi**: duola, velika triola, kvartola, kvintola i sekstola
2. Objasni tipove složenijih ritmičkih obrazaca u popularnoj muzici	
3. Navede **tipove** složenijih harmonskih progresija u popularnoj muzici	**Tipovi**: V-vi-IV-I, IV-I-V-vi i I-V-bVII-IV
4. Objasni tipove složenijih harmonskih progresija u popularnoj muzici	
5. Navede složenije **principe** improvizacije	**Principi**: rad sa melodijom, skale, arpeđa i sekvence
6. Objasni složenije principe improvizacije	
7. Demonstrira povezivanje elemenata popularne muzike u jednu cjelinu na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Ritmički obrasci
- Harmonske progresije u popularnoj muzici
- Principi improvizacije

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje složenije stilove popularne muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede složenije **stilove** popularne muzike	**Stilovi**: hard rok, pank, soul, fank, RnB, disko, pop muzika, rep, grandž, haus, ambijentalna, tehno, savremeni RnB i pop muzika devedesetih
2. Objasni karakteristike različitih složenijih stilova popularne muzike	
3. Objasni razlike između različitih složenijih stilova popularne muzike	
4. Prepozna najznačajnije **predstavnike** različitih popularnih stilova	**Predstavnici**: Jefferson Airplane, Led Zeppelin, The Clash, Sex Pistols, Aretha Franklin, Nina Simone, James Brown, The Meters, Stevie Wonder, Prince, Whitney Houston, Bee Gees, Abba, Donna Summer, Michael Jackson, Madonna, Cindy Lauper, George Michael, Ice Cube, Tupac, Dr. Dre, Eminem, Nirvana, Pearl Jam, Fat Boy Slim, Björk, Massive Attack, Scooter, Jennifer Lopez, Backstreet Boys i Christina Aguilera

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Stilovi u popularnoj muzici
- Predstavnici stilova popularne muzike

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Razlikuje slušno složenije stilove popularne muzike i njihove izvođače**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna slušno različite složenije stilove popularne muzike	
2. Prepozna slušno izvođače različitih složenijih stilova popularne muzike	
3. Prepozna slušno improvizatorske tehnike kod **predstavnika** različitih složenijih stilova popularne muzike	**Predstavnici**: Nina Simone, Maceo Parker, The Meters, Stevie Wonder, Santana, Prince, Grover Washington, Whitney Houston i John Mayer
4. Izvrši slušno klasifikaciju **vrsta ansambla** na zadatim primjerima izvođenja predstavnika različitih složenijih stilova popularne muzike	**Vrsta ansambla**: duo, trio, kvartet, kvintet i sekstet, orkestar

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4.

Predložene teme

- Različiti stilovi popularne muzike
- Izvođači različitih stilova popularne muzike

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira složenije stilove popularne muzike**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvede složenije **ritmičke obrasce** popularne muzike	**Ritmički obrasci**: duola, velika triola, kvartola, kvintola i sekstola
2. Izvede složeniju **nomenklaturu** popularne muzike	**Nomenklatura:** akordske šifre
3. Primjeni složenije **improvizatorske tehnike**	**Improvizatorske tehnike**: rad sa melodijom, skale, arpeđa i sekvence
4. Izvede zadate složenije **forme popularne muzike**	**Forme popularne muzike**: dvanaesto-taktni bluz, trideset-dvotaktna forma, strofična forma i through-composed form (slobodna forma)

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4.

Predložene teme

- Složeniji ritmički obrasci
- Nomenklatura
- Složenije improvizatorske tehnike

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složeniji repertoar popularne muzike u ansamblima od 2 do 4 člana**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Uskladi individualno izvođenje sa potrebama grupnog	
2. Ukaže na značaj slušanja ostalih članova ansambla u toku izvođenja muzičkog djela	
3. Uskladi intonaciju svog instrumenta sa ostalim instrumentima u ansamblu	
4. Prepozna ulogu svog instrumenta u ansamblu	
5. Interpretira zadatu složenu kompoziciju javno	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem za kriterijume 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Grupno muziciranje
- Javni nastup

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Popularna muzika II omogućava sticanje osnovnih teorijskih i praktičnih znanja i vještina iz oblasti muzičkog izvođenja. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (demonstracija, vježbe, individualni rad, transkripcija muzike, rad u grupi, radionice, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, gledanje dokumentarnih filmova o popularnoj muzici). Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave, nastavu treba realizovati individualno, tako učenik samostalno uradi vježbe, a onda a onda treba organizovati časove tako da učenici sviraju u ansanblima od 2 do 4 člana, zavisno od broja polaznika. Nastavnik treba da podstiče problemsku nastavu u kojoj navodi učenika da sam dođe do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Preporučuje se što veći broj javnih nastupa radi otklanjanja treme, povećanja sigurnosti, razvijanja kreativnosti i unapređenja menadžerskih sposobnosti. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju između različitih modula.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti izvođaštva, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte i festivale popularne muzike u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Whitburn J., The Ultimate Pop/Rock Fake Book, Hal Leonard, Milwaukee, 1986.
- Levine M., The Jazz Theory Book, Sher Music Company, Petaluma, 1995.
- Amanović R., Popularna muzika u svetu, Izvođači, Fakultet umjetnosti, UDG, Podgorica, 2011.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	2
2.	Projektor	1
3.	Projekciono platno	1
4.	Tabla sa linijskim sistemom	1
5.	Klavir	1
6.	Električni klavir	1
7.	Set bubnjeva	1
8.	Kontrabas	1
9.	Bas gitara	1
10.	Bas pojačalo	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
11.	Gitara	1
12.	Gitarsko pojačalo	1
13.	Ozvučenje	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine

9. Povezanost modula – korelacija

- Teorija muzike sa osnovama harmonije
- Solfeđo I, II, III i IV
- Harmonija I, II i III
- Analiza muzičkih oblika I i II
- Vokalna polifonija
- Instrumentalna polifonija
- Popularna muzika I
- Popularna muzika XX vijeka

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti popularne muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotreba stručne terminologije iz oblasti popularne muzike koja se odnosi na oznake na engleskom jeziku u muzičkom tekstu i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom prepoznavanja metričkih podjela, tonskih trajanja, visine tona, intervala, ljestvica i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u grupi kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju učenja kroz praktične vježbe i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etikom; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom izvođenja popularne muzike i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (kroz razumijevanje i izvođenje različitih stilova popularne muzike i dr.)

3.2.16. TRADICIONALNA II

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	9	27	36	**66**	**3**

Vježbe: Nastava se izvodi individualno.

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe od 4 do 8 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa karakteristikama tradicionalne muzike i osposobljavanje za sviranje tradicionalnog repertoara na aerofonim instrumentima sa jezičkom, membranofonim instrumentima i interpretiranje složenijih tradicionalnih oblika, i sviranje u ansamblu. Razvijanje spospobnosti preciznosti, vještine izvođenja, aktivnog slušanja i kreativnosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Interpretira tradicionalni repertoar na aerofonim instrumentima sa jezičkom (diple)
2. Izvede tradicionalni repertoar na kordofonim instrumentima (gusle)
3. Interpretira tradicionalni repertoar na membranofonim instrumentima (bubanj, daire, darbuka, tapan)
4. Izvede složenije tradicionalne oblike obogaćujući repertoar novim primjerima
5. Realizuje sviranje u anasamblu

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira tradicionalni repertoar na aerofonim instrumentima sa jezičkom (diple)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše **djelove dipli**	**Djelovi dipli:** duple cijevi sa rupicama za sviranje, dva jezička i kutla
2. Opiše **vrste dipli**	**Vrste dipli:** diple bez mijeha i diple sa mijehom
3. Navede karakteristike crnogorskih dipli	
4. Demonstrira držanje dipli, pravilnu postavku prstoreda uz pojašnjenje načina dobijanja tona na diplama bez mijeha	
5. Demonstrira držanje dipli, pravilnu postavku prstoreda uz pojaašnjenje načina dobijanja tona na diplama sa mijehom	
6. Svira jednostavne melodije na crnogorskim diplama	
7. Svira jednostavne melodije po notnim zapisima i po sluhu u skladu sa korišćenjem netemperovanog tonskog sistema	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Karakteristike dipli
- Diple bez mijeha
- Diple sa mijehom
- Crnogorske diple

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Izvede tradicionalni repertoar na kordofonim instrumentima (gusle)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pokaže **djelove gusala**	**Djelovi gusala:** karlica, vrat, čivija, kobilica i strune
2. Objasni **tok instrumentalnog izvođenja** na guslama	**Tok instrumentalnog izvođenja:** predigra, međuigra i završetak (koda)
3. Objasni štimovanje na guslama i prstored	
4. Demonstrira držanje i način dobijanja tona na guslama	
5. Svira jednostavne melodije po sluhu u skladu sa korišćenjem netemperovanog tonskog sistema	
6. Prepozna najpoznatije guslarske pjesme na zadatim primjerima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2 i 3. Za kriterijume 1, 4 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Karakteristike gusala
- Gusle i guslarske pjesme
- Slušno prepoznavanje guslarskih pjesama

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Interpretira tradicionalni repertoar na membranofonim instrumentima (bubanj, daire, darbuka, tapan)**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše karakteristike daira, bubnja, darbuke, tapana	
2. Navede **način dobijanja tona** na membranofonim instrumentima	**Način dobijanja tona:** udaranjem i trenjem
3. Opiše razlike u interpretaciji na dairama, bubnju, darbuci i tapanu	
4. Demonstrira način dobijanja tona na dairama	
5. Demonstrira način dobijanja tona na darbuci	
6. Demonstrira način dobijanja tona na bubnju i tapanu	
7. Svira jednostavne melodije po notnim zapisima i po sluhu u skladu sa korišćenjem netemperovanog tonskog sistema na membranofonim instrumentima	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Membranofoni instrumenti
- Sviranja na membranofonim instrumentima

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Izvede složenije tradicionalne oblike obogaćujući repertoar novim primjerima**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše razlike u interpretaciji na aerofonim, kordofonim i membranofonim instrumentima	
2. Svira **složenije forme** tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na diplama	**Složenije forme:** komplikovanije pastirske pjesme i kola
3. Izvede složenije forme tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na guslama	
4. Svira složenije forme tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na dairama, darbuci i tapanu	
5. Izvede složenije forme tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na bubnju	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Primjeri složenijih formi tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na diplama
- Primjeri složenijih formi tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na guslama
- Primjeri složenijih formi tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva na bubnju, dairama, darbuci i tapanu
- Primjeri složenijih formi tradicionalnog instrumentalnog stvaralaštva različitih ansambala

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Realizuje sviranje membranofonih instrumenata u ansamblu**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj individualnog usklađivanja sa potrebama grupnog izvođenja	
2. Objasni značaj razvijanja percepcije slušanja ostalih članova ansambla	
3. Izvede ritmičku pratnju na svom instrumentu u skladu sa ostalim instrumentima u ansamblu	
4. Objasni ulogu i značaj svog instrumenta u ansamblu	
5. Interpretira solo dionicu na svom instrumentu	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 4. Za kriterijume 3 i 5 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Grupno muziciranje
- Interpretacija solo dionice u ansamblu

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Tradicionalna muzika II je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih, praktičnih znanja i vještina iz ove oblasti. U cilju dostizanja predviđenih ishoda učenja preporučuje se primjena nastavnih metoda usmjerenih na aktivnosti učenika (demonstracija, vježbe, radionice, rad u grupama, gost na času-stručnjak za predmetnu temu, gledanje dokumentarnih filmova o tradicionalnoj instrumentalnoj muzici). Pri savladavanju nove materije potrebno je da učenici koriste već stečena znanja kako bi povezivali informacije. Od velikog značaja je podsticanje problemske nastave u kojoj nastavnik navodi učenike da sami dolaze do zaključaka prilikom rješavanja problema, čime im omogućava povezivanje teorijskih znanja sa praktičnom primjenom. Osim prethodnog, u pravcu postizanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima.
- Prilikom realizacije vježbi i praktične nastave učenike treba podijeliti u grupe i realizovati vježbe i praktičnu nastavu individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi prktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Nastavnik treba da podstiče učenike da redovno posjećuju koncerte tradicionalne muzike i KUD-a, kako bi se što bolje upoznali sa živom muzičkom praksom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti izvođaštva, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Dević D., Narodni muzički instrumenti, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd, 1977.
- Gojković A., Narodni muzički instrumenti, Vuk Karadžić, Beograd, 1989.
- Vukičević-Zakić M., Diple stare Crne Gore, Beograd, 1990.
- Dević D., Narodna muzika Dragačeva, FMU, Beograd, 1986.
- Dević D., Narodna muzika Crnorečja, FMU, Beograd, 1990.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Tradicionalni instrumenti	1
2.	Bežični zvučnik sa internet konekcijom	1
3.	Računar/laptop sa internet konekcijom	1
4.	Projektor	1
5.	Platno za projektor	1
6.	Notni primjeri iz literature	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.

- Pisani zadaci – po jedan u polugodištu.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena po završetku modula
- Pozitivna ocjena na godišnjem ispitu
- Ispitni program: izvođenje po dvije zadate tradicionalne melodije na svakom instrumentu i jedna tradicionalna melodija uz pratnju ansambla.

9. Povezanost modula – korelacija

- Solfeđo I, II, III i IV
- Tradicionalna muzika I
- Muzički instrumenti

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti tradicionalne muzike u govornom i pisanom obliku, izražavanje vlastitih argumenata i zaključaka na uvjerljiv način, razvijanje kritičkog mišljenja iz stručnih oblasti i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (upotrebom stručne terminologije iz oblasti tradicionalne muzike u usmenom i pisanom obliku, istraživanje na Internetu i korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanjem logičkog načina razmišljanja i donošenjem zaključaka prilikom različitih analiza i korišćenje računara i dr.)
- Digitalna kompetencija korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija (radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti tradicionalne muzike, prepoznavanja relevantnih stručnih tekstova i video zapisa, korišćenje foruma i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (podsticanjem učenika na samostalan, ali i grupni rad i istrajnost u učenju kroz motivaciju i želju za primjenom ranije stečenih znanja i životnog iskustva i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (podsticanjem timskog rada na času u cilju konstruktivne komunikacije, izražavanja različitih stavova, podsticanja odgovornosti i podjele zadataka i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanjem sposobnosti planiranja, organizovanja, davanja izvještaja, procjena, evidentiranja, davanje inicijative i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (podsticanjem upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih, identifikovanje i realizacija društvenih i ekonomskih mogućnosti u kulturnoj aktivnosti i dr.)

3.3.17. POSLOVNA KULTURA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	52	14		**66**	**3**

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za primjenu osnovnih tehnika uspješne komunikacije, pravila za rješavanje konfliktnih situacija, realizaciju poslovnih sastanaka, rukovođenje radom manje radne grupe i primjenu pravila bontona. Podsticanje razumijevanja i prihvatanja različitosti u cilju ostvarivanja pozitivne interakcije u poslovnom okruženju.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Prepozna socijalne i psihičke procese u grupi i njihov uticaj na ponašanje u radnom okruženju
2. Primijeni tehnike uspješne komunikacije
3. Primijeni pravila za rješavanje konfliktnih situacija i mjere prevencije profesionalnog sagorijevanja
4. Identifikuje tipove rukovođenja, načine odlučivanja i pregovaranja u grupi
5. Organizuje rad male radne grupe
6. Uoči način funkcionisanja organizacione kulture
7. Uoči uticaj kulturoloških različitosti među narodima na njihovo međusobno razumijevanje
8. Primijeni pravila bontona u različitim oblastima ličnog i profesionalnog djelovanja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da **Prepozna socijalne i psihičke procese u grupi i njihov uticaj na ponašanje u radnom okruženju**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni specifičnosti poslovne psihologije	
2. Objasni pojmove grupna dinamika, grupni proces i grupna struktura	
3. Objasni karakteristike i mogućnosti mijenjanja stavova i predrasuda	
4. Objasni pojam i djelovanje grupnih normi	
5. Objasni uzroke i posljedice **proindividualnog**, **prosocijalnog** i **antisocijalnog ponašanja** u poslovnom okruženju	**Proindividualno ponašanje:** asertivnost, egoizam i takmičenje **Prosocijalno ponašanje:** saradnja, empatija i altruizam **Antisocijalno ponašanje:** agresivnost i delikventnost
6. Objasni uticaj **socijalnih faktora** na mišljenje i rasuđivanje pojedinca	**Socijalni faktori:** pritisak grupe, uticaj autoriteta i distribucija moći

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.

Predložene teme

- Socijalni i psihički procesi u grupi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni tehnike uspješne komunikacije**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam i tipologiju komunikacije	
2. Navede strukturu i elemente procesa komunikacije	
3. Objasni karakteristike i međuzavisnost verbalne i neverbalne komunikacije	
4. Opiše različite kanale komunikacije	
5. Opiše **faktore** koji utiču na proces komunikacije	**Faktori:** projekcije, efekat prvog utiska, efekat posljednjeg utiska, stereotipi, halo efekat i mentalni modeli
6. Objasni **uzroke smetnji u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji**	**Uzroci smetnji u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji:** „buka“ u komunikacionom kanalu, pridavanje različitog značenja verbalnim simbolima od strane pošiljaoca i primaoca poruke, neusklađenost verbalnih i neverbalnih znakova i dr.
7. Opiše tehnike uspješne komunikacije	
8. Objasni prednosti i nedostatke elektronske komunikacije	
9. Predstavi pravila uspješne komunikacije, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8. Za kriterijum 9 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Komunikacija

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni pravila za rješavanje konfliktnih situacija i mjere prevencije profesionalnog sagorijevanja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni različite teorijske pristupe tumačenja konflikata	
2. Opiše moguće **uzroke konfliktnih situacija** u poslovnom okruženju	**Uzroci konfliktnih situacija:** socijalni, ekonomski, ideološki, istorijski, lični i dr.
3. Navede preporuke za upotrebu različitih **stilova u rješavanju konflikata**	**Stilovi u rješavanju konflikata:** takmičenje, saradnja, izbjegavanje, prilagođavanje i kompromis
4. Predloži različite načine rješavanja konfliktne situacije u radnim uslovima, na zadatom primjeru	
5. Navede faktore koji utiču na profesionalno sagorijevanje u procesu rada	
6. Navede mjere prevencije i terapije profesionalnog sagorijevanja	
7. Prezentuje primjere pojedinačnih **odbrambenih mehanizama** prema radnom zadatku, na zadatom primjeru	**Odbrambeni mehanizmi:** negiranje, projekcija, identifikacija, poricanje, racionalizacija, potiskivanje, regresija i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 5 i 6. Za kriterijume 4 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Konflikti i rješavanje konfliktnih situacija
- Asertivni govor i asertivno ponašanje

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da **Identifikuje tipove rukovođenja, načine odlučivanja i pregovaranja u grupi**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede načela i faze uspješnog poslovnog razgovora	
2. Navede osnovne karakteristike i **načine identifikacije** različitih **pregovaračkih stilova**	**Načini identifikacije:** posmatranje, slušanje, postavljanje pitanja i dr. **Pregovarački stilovi:** slušalac, stvaralac, aktivista mislilac i dr.
3. Objasni **različite stilove** pristupa konfliktu prilikom pregovaranja	**Različiti stilovi:** rješavanje problema, kompromis, izbjegavanje, dominacija i dr.
4. Objasni **principe pregovaranja** i činioce na koje treba obratiti pažnju u različitim **fazama** pregovaranja do pronalaženja kooperativnog rješenja	**Principi pregovaranja:** principijelno pregovaranje, odvajanje ljudi od problema, fokusiranje na interese ne na pozicije, pronalaženje rješenja usmjerenih na zajedničku dobit, insistiranje na upotrebi objektivnih kriterijuma i dr. **Faze:** prije, u toku i poslije pregovora
5. Opiše psihosocijalne osobine koje karakterišu ulogu vođe	
6. Objasni različite načine odlučivanja u grupi	
7. Opiše različite **tipove moći** i stilove rukovođenja grupom	**Tipovi moći:** funkcionalna, statusna, manipulativna i dr.

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.

Predložene teme

- Tipovi rukovođenja, načini odlučivanja i pregovaranja u grupi

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da **Organizuje rad male radne grupe**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede pojam i tipologiju grupa	
2. Objasni najznačajnije **aktivnosti** u procesu organizacije tima	**Aktivnosti:** analiza radnih zadataka, određivanje uloga u timu, izbor članova tima, stvaranje klime povjerenja, saradnje i podrške, određivanje strategije rada i delegiranje zadataka
3. Opiše **vještine** potrebne za efikasan rad u timu	**Vještine:** razmjena ideja u grupi; uvažavanje različitosti u radnom iskustvu, znanju i mišljenju; učenje iz konstruktivne kritike i dr.
4. Opiše **pretpostavke** za uspješno funkcionisanje timova	**Pretpostavke:** adekvatan izbor članova tima, ohrabrivanje različitih mišljenja, njegovanje fokusirane aktivnosti, podsticanje kreativnosti, visok stepen integracije, favorizovanje otvorene komunikacije i dr.
5. Opiše karakteristike uspješnog rukovodioca i različite stilove rukovođenja	
6. Objasni **pokazatelje uspješnog rada radne grupe**	**Pokazatelji uspješnog rada radne grupe:** radni rezultati, očuvana pozitivna atmosfera, smanjeni nivo stresa sa aspekta očuvanja mentalnog zdravlja članova radne grupe i dr.
7. Prezentuje primjenu vještina timskog rada, na zadatom primjeru	
8. Prezentuje konstruktivne modele ponašanja tokom poslovnog sastanka u simuliranoj radnoj situaciji	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Društvene grupe

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da **Uoči način funkcionisanja organizacione kulture**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam organizacione kulture	
2. Objasni **simbolički** i **kognitivni sadržaj** organizacione kulture	**Simbolički sadržaj:** jezički simboli, bihevioralni simboli, materijalni simboli i dr. **Kognitivni sadržaj:** pretpostavke, vrijednosti, norme i stavovi
3. Analizira **tipove organizacione kulture** prema Hendijevoj klasifikaciji	**Tipovi organizacione kulture:** kultura moći, kultura uloga, kultura zadataka i kultura podrške
4. Opiše uticaj organizacione kulture na uspjeh i osjećaj zadovoljstva u radu	
5. Istraži promjene organizacione kulture, na zadatom primjeru	
6. Predloži način rada organizacije, u skladu sa njenom vizijom i misijom, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Organizaciona kultura

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da **Uoči uticaj kulturoloških različitosti među narodima na njihovo međusobno razumijevanje**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni **prepreke** u interkulturnoj komunikaciji	**Prepreke:** etnocentrizam, jezik, pogrešno tumačenje neverbalne komunikacije i dr.
2. Objasni pojam kultura poslovnog ponašanja	
3. Analizira specifičnosti zapadnoevropske kulture	
4. Uporedi **komunikacijske specifičnosti** odabranih kultura širom svijeta	**Komunikacijske specifičnosti:** razlike u gestikulaciji, razlike u definisanju ličnog prostora, kontakt očima, fizički kontakt, razlike u neverbalnoj komunikaciji, razlike u tumačenju simbola i dr.
5. Obrazloži pozitivno i negativno djelovanje kulturoloških razlika između osoba koje učestvuju u poslovnoj komunikaciji	
6. Objasni kulturološke razlike u **poslovnim protokolima**	**Poslovni protokoli:** oblici etikecije, ceremonija, ispravni kodeksi ponašanja i dr.
7. Predstavi kros-kulturalne vještine, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Kulturološke različitosti među narodima

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da **Primijeni pravila bontona u različitim oblastima ličnog i profesionalnog djelovanja**	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	**Kontekst** (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj i društvenu funkciju bontona	
2. Opiše pravila bontona u različitim **situacijama**	**Situacije:** ponašanje-maniri, ponašanje za stolom, telefoniranje, obilježavanje određenih datuma, cvjetni bonton, ponašanje na ulici, ponašanje u školi, turistički bonton i dr.
3. Opiše pravila **poslovnog bontona**	**Poslovni bonton:** poslovno odijevanje, poslovni pokloni, poslovna etikecija, poslovno pregovaranje, oslovljavanje, poslovno druženje i dr.
4. Objasni pravila Internet bontona	
5. Objasni pravila bontona prema pripadnicima različitih grupa	
6. Opiše elemente i vrste **imidža**	**Imidž:** lični, profesionalni i digitalni
7. Predstavi pravila bontona, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Bonton

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Poslovna kultura je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja iz ove oblasti kroz teorijsku nastavu i vježbe. Prilikom realizacije ovog modula, učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad. Preporučljivo je da tokom vježbi učenici samostalno ili u timu, rješavaju zadatke i da ih nakon toga usmeno prezentuju, uz obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom. Tokom prezentacije učenici treba da se jasno izražavaju i pravilno koriste stručnu terminologiju.
- Prilikom izvođenja pojedinih vježbi treba koristiti simulaciju kako bi se učenicima približila određena nastavna materija. U nastavi, je preporučljivo da učenici praktične vježbe rade individualno ili timski na računaru ukoliko je to moguće. Učenici mogu sami da obrade odgovarajuće teme u vidu seminarskog ili projektnog zadatka. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu određenog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Kostić Z., Poslovna komunikacija, Zavod za udžbenike Beograd, 2015.
- Vuletić V., Sociologija, Klet, Beorad, 2014.
- Trebješanin Ž.; Lalović Z., Pojedinac u grupi, Uzbenik za treći i četvrti razred gimnazije, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2011.
- Šarenac R., Rješavanje konfliktnih situacija, priručnik, Uprava za kadrove, Podgorica, 2006.
- Rot N., Psihologija grupe, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1985.
- Gidens E., Sociologija, CID, Podgorica, 1998.
- Vasić M., Timovi i timski rad, Zavod distrofičara, Banja Luka, 2004.
- Šušnjić Đ., Teorija kulture, Zavod za udzbenike Beograd, 2015.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Preduzetništvo
- Savremeno odrastanje
- Socijalne mreže i globalizacija

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Komunikacija na maternjem jeziku (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i koncepata iz oblasti poslovne kulture, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Komunikacija na stranom jeziku (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti poslovne kulture prilikom istraživanja na Internetu; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom analize problema iz oblasti poslovne kulture i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti poslovne kulture, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; izrada seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja i dr.)
- Socijalna i građanska kompetencija (razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje sposobnosti za timski rad i saradnju prilikom realizacije praktičnih vježbi i dr.)
- Smisao za inicijativu i preduzetništvo (razvijanje sposobnosti davanja inicijative, procjene i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom, samostalno ili u timu i dr.)
- Kulturološka svijest i ekspresija (razvijanje kulture dijaloga, tolerantnosti kroz usvajanje sadržaja o kulturnoj različitosti i dr.)

4. STRUČNI ISPIT

Stručni ispit se organizuje u skladu sa zakonom i odgovarajućim pravilnikom

4.1. ISPITNI KATALOG ZA STRUČNU TEORIJU

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručnu teoriju:

- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature I
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature II
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature III
- Istorija muzike sa poznavanjem muzičke literature IV
- Solfeđo III
- Solfeđo IV
- Harmonija I
- Harmnonija II
- Harmonija III
- Analiza muzičkih oblika I
- Analiza muzičkih oblika II

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine stručnu teoriju od značaja za kvalifikaciju nivoa obrazovanja Muzički izvođač/ Muzička izvođačica

3. Sadržaj provjere (ishodi i kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja)

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
Utvrdi karakteristike muzike prvobitne društvene zajednice, starog, srednjeg vijeka i renesanse	- Definiše izvore, teorije nastanka muzike, kao i karakteristike muzike praistorije - Objasni karakteristike muzike **vanevropskih civilizacija** **Vanevropske civilizacije:** Egipat, Kina, Indija, Japan, Mesopotamija i Palestina - Objasni **muzičke instrumente**, **izvođačke forme** i muzičku teoriju antičke Grčke **Muzički instrumenti:** lira, kitara i aulos **Izvođačke forme:** ditiramb i starogrčka tragedija - Uporedi karakteristike muzike antičke Grčke i antičkog Rima - Prepozna proces nastanka i karakteristike gregorijanskog korala, **načine izvođenja** i **oblike** deformacije gregorijanskog korala **Načini izvođenja:** psalmodijski solo, responzorijalno i antifono izvođenje **Oblici:** sekvence, trope i liturgijske drame - Obrazloži karakteristike vizantijske muzike, njene **predstavnike**, osmoglasnik (Oktoih) i **izvođačke oblike**

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	Izvođački oblici: psalmi, tropar, himna, kondak, liturgija i kanon **Predstavnici:** Ivan iz Damaska i Jovan Kukuzelj - Objasni razvoj **notacije**, srednjevjekovne teorije muzike i zasluge Gvida od Areca **Notacija:** ekfonetska, neumatska, modalna i menzuralna - Obrazloži karakteristike svjetovne muzike jednoglasnog tipa, **karakteristične forme** i **stvaraoce** **Karakteristične forme:** kanso, tenso, aube, pastorela, estampida i virlea **Stvaraoci:** trubaduri, truveri, minezengeri i majsterzingeri - Opiše **prve oblike višeglasja** **Prvi oblici višeglasja:** organum, diskant, gimel, foburdon i klauzula - Opiše razvoj instrumentalne muzike u srednjem vijeku i najznačajnije **instrumente** **nstrumenti:** žičani (gudački i trzački) i duvački - Opiše karakteristike razvoja muzike Crne Gore od prvobitne društvene zajednice do XII vijeka - Uporedi **predrenesansna razdoblja**, karakteristične **oblike** i najznačajnije **predstavnike** **Predrenesansna razdoblja:** Notrdamska skola, Ars antiqua, Ars nova u Italiji i Francuskoj **Oblici:** organum; motet, kantilena, rondelus, hoketus, rota, konduktus; madrigal, kaća, balada; misa i šanson **Predstavnici:** Leonin i Perotin, Filip de Vitri i Gijom de Mašo - Opiše **oblike** flanko-flamanske škole i karakteristike stvaralaštva njenih **predstavnika** **Oblici:** misa, motet i šanson **Predstavnici:** Gijom Difaj, Žan Okegem, Jakob Obreht i Žosken de Pre - Prepozna značaj i karakteristike stvaralaštva najznačajnijeg predstavnika rimske škole Đovani Pjerluiđi da Palestrina slušajući primjere iz literature - Protumači značaj pokreta reformacije i karakteristike stvaralaštva najznačajnijeg **predstavnika** renesanse Orlanda di Lasa u Njemačkoj slušajući primjere iz literature - Opiše razvoj instrumentalne muzike u renesansi i najznačajnije instrumente

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	Instrumenti: lutnja, instrumenti sa tipkama, gudački i duvački instrumenti
Sagleda karakteristike muzike baroka i klasicizma	- Objasni stilske karakteristike muzike baroka - Obrazloži **oblike** koji su prethodili razvoju opere, djelatnost Firentinske kamerate i nastanak barokne opere **Oblici:** pastorala i dramatski madrigal - Prepozna karakteristike i najznačajnije predstavnike ozbiljne opere u Italiji slušajući primjere iz literature **Opera u Italiji:** Venecija (Klaudio Monteverdi, Frančesko Kavali), Rim (Stefano Landi) i Napulj (Alesandro Skarlati) - Prepozna karakteristike i najznačajnije predstavnike ozbiljne **opere u Francuskoj, Njemačkoj i Engleskoj** slušajući primjere iz literature **Opere u Francuskoj, Njemačkoj i Engleskoj:** Žan Batist Lili, Hamburška opera (Rajnhard Kajzer), Henri Persl - Prepozna reformu opere Kristofa Vilibalda Gluka i karakteristike njegovog operskog stvaralaštva slušajući primjere iz literature - Obrazloži karakteristike **vokalno-instrumentalnih oblika** baroka i njihove **predstavnike** u Italiji i Njemačkoj **Vokalno-instrumentalni oblici:** oratorijum (crkveni i narodni), kantata, misa i pasija **Predstavnici:** Italija (Đakomo Karisimi), Njemačka (Hajnrih Šic) - Objasni stilske karakteristike srednjeg baroka i **instrumentalne oblike** tog razdoblja **Instrumentalni oblici:** svita, sonata (crkvena, kamerna, trio sonata), končerto groso, solistički koncert; orkestarska muzika; fuga - Prepozna karakteristike stvaralaštva **predstavnika** instrumentalne muzike u Italiji slušajući primjere iz literature **Predstavnici:** Đuzepe Toreli, Arkanđelo Koreli; Violinisti: Antonio Vivaldi, Đuzepe Tartini - Opiše karakteristike stvaralaštva **predstavnika** muzike za čembalo u Italiji i muzike za klavsen u Francuskoj **Predstavnici:** Italija (Domeniko Skarlati), Francuska (Fransoa Kupren) - Prepozna karakteristike **stvaralaštva** Georga Fridriha Hendla slušajući primjere iz literature **Stvaralaštvo:** vokalno-instrumentalno i instrumentalno - Prepozna karakteristike **stvaralaštva** Johana Sebastijana Baha slušajući primjere iz literature **Stvaralaštvo:** vokalno-instrumentalno i instrumentalno

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Uporedi karakteristike stvaralaštva J.S.Baha i G.F.Hendla - Definiše stilske karakteristike muzike pretklasicizma - Protumači pojavu komične opere (bufo) i njenih **predstavnika** u Italiji slušajući primjere iz literature **Predstavnici:** Đovani Batista Pergolezi, Nikola Pičini, Domeniko Čimaroza - Objasni izgrađivanje pretklasične sonate, simfonije i **kamernih oblika** **Kamerni oblici:** gudački kvartet i klavirski trio - Objasni stilske karakteristike klasicizma i razvoj njegovih **muzičkih oblika** **Muzički oblici:** klasična sonata, simfonija, koncert, kamerni oblici (sonatni ciklus) - Prepozna karakteristike **stvaralaštva** i život Franca Jozefa Hajdna slušajući primjere iz literature **Stvaralaštvo:** instrumentalno i vokalno-instrumentalno - Prepozna karakteristike **svaralaštva** i život Volfganga Amadeusa Mocarta slušajući primjere iz literature **Stvaralaštvo:** instrumentalno i vokalno-instrumentalno - Prepozna karakteristike **stvaralaštva** i život Ludviga van Betovena slušajući primjere iz literature **Stvaralaštvo:** instrumentalno i vokalno-instrumentalno - Uporedi stvaralaštvo predstavnika **bečkog klasicizma** u muzici **Bečki klasičari:** Franc Jozef Hajdn, Volfgang Amadeus Mocart i Ludvig van Betoven
Odredi karakteristike muzike romantizma	- Definiše stilske karakteristike muzike romantizma, njegovu **podjelu** i razvoj novih **muzičkih oblika** **Podjela:** rani, srednji, kasni **Muzički oblici:** klavirska minijatura, solo pjesma (lid), simfonijska poema - Prepozna karakteristike stvaralaštva **predstavnika** ranog romantizma slušajući primjere iz literature **Predstavnici**: Franc Šubert, Robert Šuman, Feliks Mendelson i Frederik Šopen - Definiše karakteristike razvoja opere u romantizmu - Prepozna pojavu njemačke i ruske nacionalne opere, ulogu i stvaralaštvo njihovih najznačajnijih **predstavnika** slušajući primjere iz literature **Predstavnici:** Karl Marija fon Veber i Mihailo Glinka - Prepozna karakteristike italijanske opere, pojavu verizma i njenih **predstavnika** slušajući primjere iz literature

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	Predstavnici: Đoakino Rosini, Gaetano Doniceti, Vinćenco Belini, Đuzepe Verdi; Pjetro Maskanji, Ruđero Leonkavalo, Đakomo Pučini - Prepozna karakteristike **francuske opere** i operete i stvaralaštva njenih **predstavnika** slušajući primjere iz literature **Francuska opera:** opera spasa, velika opera **Predstavnici:** Đakomo Majerber, Žorž Bize, Žak Ofenbah - Prepozna **reformu opere** Riharda Vagnera i karakteristike njegovog operskog stvaralaštva slušajući primjere iz literature **Reforma opere:** prizori, lajtmotiv, orkestar - Prepozna nastanak i razvoj programske muzike, kao i karakteristike stvaralaštva Hektora Berlioza i Franca Lista slušajući primjere iz literature - Prepozna simptome povratka na klasični model i karakteristike stvaralaštva **predstavnika** apsolutne muzike slušajući primjere iz literature **Predstavnici:** Johanes Brams, Anton Brukner, Cezar Frank, Maks Reger, Hugo Volf - Prepozna karakteristike stvaralaštva Gustava Malera slušajući primjere iz literature - Prepozna karakteristike stvaralaštva Riharda Štrausa slušajući primjere iz literature - Prepozna karakteristike stvaralaštva predstavnika ruske nacionalne škole - **ruska petorka** slušajući primjere iz literature **Ruska petorka:** Milij Balakirjev, Cezar Kjui, Aleksandar Borodin, Nikolaj Rimski-Korsakov, Modest Musorgski - Prepozna karakteristike stvaralaštva Petra Iljiča Čajkovskog slušajući primjere iz literature - Prepozna karakteristike stvaralaštva predstavnika **češke nacionalne škole** slušajući primjere iz literature **Češka nacionalna škola:** Bežih Smetana, Antonjin Dvoržak - Objasni karakteristike stvaralaštva predstavnika **skandinavske i španske nacionalne škole** **Skandinavska nacionalna škole**: Norveška (Edvard Grig), Finska (Jan Sibelius) **Španska nacionalna škola:** Manuel de Falja, Isak Albeniz - Opiše karakteristike razvoja muzičke kulture na južnoslovenskim prostorima do I svjetskog rata: Slovenija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora
Ukaže na karakteristike muzike impresionizma i muzike XX vijeka	- Objasni **stilske karakteristike** impresionizma u muzici i najznačajnije predstavnike

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	Stilske karakteristike: odnos harmonija-melodija, simbolizam, kolorit, instrumenti **Predstavnici:** Klod Debisi i Moris Ravel - Prepozna karakteristike stvaralaštva Kloda Debisija slušajući primjere iz literature - Prepozna karakteristike stvaralaštva Morisa Ravela slušajući primjere iz literature - Opiše karakteristike stvaralaštva **nasljednika impresionizma** **Nasljednici impresionizma:** Rusija (Aleksandar Skrjabin, Sergej Rahmanjinov), Italija (Otorino Respigi), Poljska (Karol Šimanovski) - Definiše **pravce XX vijeka** i stilske **karakteristike** muzike ekspresionizma **Pravci XX vijeka:** folklorni ekspresionizam, serijalizam, neoklasicizam, socijalistički realizam **Karakteristike**: dodekafonija, atonalnost, minimalizam i dr. - Prepozna pojavu folklornog ekspresionizma i stvaralaštvo predstavnika ovog pravca slušajući primjere iz literature **Predstavnici:** Bela Bartok, Leoš Janaček - Obrazloži karakteristike stvaralaštva najznačajnijeg predstavnika „druge bečke škole“ Arnolda Šenberga i njegovih učenika **Šenbergovi učenici:** Alban Berg, Anton Vebern - Navede karakteristike integralnog serijalizma i stvaralaštva njegovih **predstavnika** **Predstavnici:** Olivije Mesijan, Pjer Bulez, Karhajnc Štokhauzen - Definiše stilske karakteristike neoklasicizma i socijalističkog realizma u muzici i njegove **predstavnike** **Predstavnici neoklasicizma:** Igor Stravinski, Sergej Prokofjev i Paul Hindemit **Predstavnici socijalističkog realizma:** Dmitrij Šostaković, Aram Hačaturijan i Dmitrij Kabalevski - Prepozna karakteristike muzike neoklasicizma u sovjetskoj muzici kroz stvaralaštvo Igora Stravinskog slušajući primjere iz literature - Prepozna karakteristike muzike neoklasicizma u sovjetskoj muzici kroz stvaralaštvo Sergeja Prokofjeva slušajući primjere iz literature - Prepozna karakteristike muzike socijalističkog realizma u sovjetskoj muzici kroz stvaralaštvo njenih predstavnika slušajući primjere iz literature **Predstavnici socijalističkog realizma:** Dmitrij Šostaković, Aram Hačaturijan, Dmitrij Kabalevski

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Navede članove **francuske šestorke** i karakteristike muzike neoklasicizma u njihovom stvaralaštvu **Francuska šestorka:** Artur Honeger, Darijus Mijo, Fransis Pulank, Žorž Orik, Luj Direj, Žermen Tajfer - Obrazloži **karakteristike** razvoja muzike poslje II svjetskog rata **Karakteristike:** avangarda, aleatorika, elektronska muzika - Obrazloži karakteristike stvaralaštva predstavnika **poljske škole** i **predstavnika** elektronske muzike **Poljska škola:** Vitold Lutoslavski i Kšištof Penderecki **Predstavnici:** Pjer Šefer, Herbert Almert i Đerđ Ligeti - Prepozna stilske karakteristike razvoja muzike u Americi i njenog najznačajnijeg predstavnika Džordža Geršvina slušajući primjere iz literature - Opiše razvoj muzičke kulture na južnoslovenskom prostoru u XX vijeku: Slovenija, Hrvatska, Srbija i Crna Gora
Zapiše muzički diktat na osnovi tonalne i modalne dijatonike, alterovane tonove, promjene tonaliteta u jednoglasnom i dvoglasnom toku.	- Prepozna tonske visine pojedinačno u **tonalitetu** **Tonaliteti:** C-dur, c-mol, Es-dur, G-dur, g-mol, B-dur, D-dur, d-mol, F-dur, a-mol, A-dur, fis-mol, e-mol, E-dur, cis-mol, f-mol, As-dur, h-mol, H-dur, gis-mol, b-mol, Des-dur, Fis-dur, dis-mol, es-mol, Ges-dur, Cis-dur, ais-mol i as-mol, Ces-dur - Prepozna tonske visine i njihova trajanja u tonalitetu u jednoglasnom melodijskom kretanju - Prepozna **tonalno stabilne alteracije** u jednoglasnom melodijskom kretanju **Tonalno stabilne alteracije**: povišen IV stupanj u duru i molu, povišen II stupanj u duru, snižen VI stupanj u duru, IV stupanj snižen u molu i snižen II stupanj u duru i molu. Prepozna promjenu tonaliteta u jednoglasnom melodijskom kretanju - Prepozna **promjenu tonaliteta** u jednoglasnom melodijskom kretanju **Promjena tonaliteta:** modulacija i istupanje u tonalitete prvog i drugog kvintnog srodstva,i mutacija - Prepozna tonske visine i njihova trajanja u jednoglasnoj modalnoj melodici - Prepozna melodijska kretanja u **dvoglasnom stavu** **Dvoglasni stav**: homofoni i polifoni - Prepozna **promjenu tonaliteta** u homofonom dvoglasnom stavu **Promjena tonaliteta**: modulacija u dominantni i paralelni tonalitet

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
Pročita pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju.	- Izvodi **nepravilne ritmičke figure** u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti izraženoj odgovarajućim **metričkim vrstama** **Nepravilne ritmičke figure:** triola, sekstola i kvintola **Metričke vrste:** 2/4, 3/4 4/4, 2/2 i 3/2 - Izvodi nepravilnr ritmičke figure u trodjelnoj ritmičkoj vrsti izraženoj odgovarajućim metričkim vrstama **Nepravline ritmičke figure:** duola i kvartola **Metričke vrste:** 6/8,9/8,12/8 i 6/16 - Izvodi muzički tekst sa **promjenom metričke vrste** i tempa **Promjena metričke vrste:** 2/4 u 6/8 i obrnuto, sa izjednačavanjem jedinica brojanja, ili/i djelova jedinica brojanja - Izvodi poliritmijski odnos **Poliritmijski odnosi**: triola na dvije jedinice, duola na tri jedinice brojanja - Izvodi mješoviti ritam izražen odgovarajućim **metričkim vrstama** **Metričke vrste**: 5/8 i 7/8
Intonira muzičke zapise na osnovi tonalne dijatonike, proširenog tonaliteta i sa promjenom tonaliteta, u jednoglasnom i u dvoglasnom toku	- Izvodi vokalno **tonalno stabilne i tonalno labilne alteracija** u melodijskom kretanju **Tonalno stabilne alteracije**: povišen IV stupanj u duru i molu, povišen II stupanj u duru, snižen VI stupanj u duru, IV stupanj snižen u molu i snižen II stupanj u duru i molu **Tonalno labilne alteracije**: povišen I stupanj u duru i molu, povišen V stupanj u duru, snižen VII stupanj u duru - Izvodi vokalno melodiku proširene tonalnosti - Izvodi vokalno tonalnu melodiku sa **promjenom tonaliteta** **Promjena tonaliteta**: modulacije i istupanje u tonalitete prve i druge kvintne srodnosti, mutacija - Izvodi melodiku proširene tonalnosti u homofonom i polifonom dvoglasnom stavu
Zapiše pravilne i nepravilne ritmičke podjele i karakeristične figure u dvodjelnoj i trodjelnoj ritmičkoj vrsti, mješoviti ritam, polimetriju i poliritmiju	- Prepozna **metričku vrstu u** melodiji **Metričke vrste:** 2/4, 3/4 4/4, 2/2, 3/2, 5/8, 7/8, 6/8, 9/8, 12/8 i 6/16 - Prepozna tonska trajanja, **nepravilne ritmičke figure** u dvodjelnoj ritmičkoj vrsti. **Nepravilne ritmičke figure**: triola na jedinici i na polovini jedinice brojanja, sekstola, kvintola, septola

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Prepozna tonska trajanja, **nepravilne ritmičke figure** u trodjelnoj ritmičkoj vrsti **Nepravilne ritmičke figure**: duola, kvartola, kvintola, septola - Prepozna promjenu metričke vrste u melodiji - Prepozna **polirtmijske odnose** **Poliritmijski odnosi**: triola na dvije, odnosno na četiri jedinice; duola i kvartola na tri jedinice brojanja. - Prepozna mješoviti ritam izražen **metričkim vrstama** **Metričke vrste:** 5/8, 7/8 i 9/8
Primijeni poznavanje tonaliteta, harmonskih funkcija, različitih vrsta i oblika ljestvičnih i alterovanih akorada i vanakordskih tonova, u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnih primjera	- Objasni razliku između polifone i homofone fakture, strogog i slobodnog harmonskog stava - Objasni pojmove: tonalitet, **harmonske funkcije** i šifre **Harmonske funkcije**: akordi u tonalitetu - podjela na glavne (T,S, D) i sporedne (II, III, VI, VII) - Obrazloži pojam akorda, **vrste** i **oblike akorada** **Vrste akorada**: trozvuci, četvorozvuci, petozvuci **Oblici akorada**: osnovni i obrtaji - Demonstrira postavljanje kvintakorda u četvoroglasnom harmonskom stavu, u određenom **položaju** i **slogu akorda** **Položaj akorda**: tercni, kvintni, oktavni **Slog akorda**: uski, široki i mješoviti - Primijeni različite **oblike trozvuka** i različite **načine vezivanja** u harmonizaciji zadate melodije, sviranju i analizi notnog primjera **Oblici trozvuka**: osnovni oblik - kvintakord, obrtaji: sekstakord i kvartsekstakord **Načini vezivanja** akorada: strogo, slobodno i poluslobodno - Prepozna **vrste kadenci** u zadatom notnom primjeru **Vrste kadenci**: autentična, plagalna, varljiva i polukadenca - Demonstrira poznavanje **vanakordskih tonova** u izradi strogog četvoroglasnog stava i u analizi zadatog notnog primjera **Vanakordski tonovi**: prolaznica, skretnica, zadržica, anticipacija - Primijeni različite **oblike četvorozvuka** u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnog primjera **Oblici četvorozvuka**: osnovni oblik - septakord, obrtaji: kvintsekstakord, terckvartakord i sekundakord

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Definiše pojmove prošireni tonalitet, tonalno stabilne i tonalno labilne alteracije - Objasni razlike po funkciji i građi između **alterovanih akorada dijatonskog tipa** i **alterovanih akorada hromatskog tipa** **Alterovani akordi dijatonskog tipa**: mali durski septakord u ulozi dominantine dominante (DD) i umanjeni, odnosno poluumanjeni , u ulozi njenog zamjenika (VII_D) ; napolitanski sekstakord, prekomjerna dominanta, umanjeni akordi nedominantne funkcije (II, VI). **Alterovani akordi hromatskog tipa**: tvrdo umanjeni četvorozvuk u ulozi DD i dvostruko umanjeni četvorozvuk u ulozi $VII_{D.}$ - Razlikuje vantonalne akorde po građi i funkciji - Izradi harmonski zadatak i analizu muzičkog primjera sa alterovanim i vantonalnim akordima
Demonstrira poznavanje dijatonske, hromatske i enharmonske modulacije, kao i svih mogućnosti promjene tonaliteta u harmonizaciji zadate melodije i analizi notnih primjera	- Objasni pojavu različitih **vidova promjene tonaliteta** **Vidovi promjene tonaliteta**: modulacija, mutacija, tonalni skok i istupanje. - Definiše pojam i **vrste modulacija** **Vrste modulacija**: dijatonska, hromatska i enharmonska - Objasni princip izvođenja dijatonske modulacije i razliku između dijatonske modulacije u tonalitete I, II, III i IV grupe (preko istupanja u posredni tonalitet) - Prepozna dijatonsku modulaciju, mjesto, sredstva i način njenog izvođenja u zadatim primjerima iz literature i u harmonizaciji zadate kratke melodije u basu ili sopranu - Definiše pojam i **vrste hromatske modulacije** **Vrste hromatske modulacije**: pomoću preznačenja alterovanih akorada dijatonskog tipa (hromatska modulacija na principu dijatonske modulacije), pomoću promjene sklopa akorda i pomoću tercnih srodnosti - Objasni razlike između dijatonske modulacije i hromatske modulacije izvedene pomoću preznačenja alterovanih akorada dijatonskog tipa - Prepozna razlike između hromatske modulacije pomoću promjene sklopa akorda i pomoću tercnih srodnosti u zadatim notnim primjerima - Objasni princip izvođenja enharmonske modulacije i navede **vrste enharmonske modulacije** **Vrste enharmonske modulacije**: enharmonizam umanjenog četvorozvuka, enharmonizam prekomjernog trozvuka, enharmonizam male septime

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Prepozna mjesto, sredstva i način izvođenja enharmonske modulacije u zadatom notnom primjeru i u harmonizaciji zadate melodije u basu ili sopranu - Razlikuje tonalni plan, sve vidove promjene tonaliteta i sve alteracije u harmonizaciji zadate melodije u sopranu ili basu i u analizi notnih primjera
Analizira elemente oblika i različite vrste pjesme	- Definiše motiv određujući njegov sadržaj, metričku strukturu i trajanje na zadatom primjeru - Prepozna apsolutne i relativne izmjene i **vrste rada s motivom** na zadatom primjeru **Vrste rada s motivom**: ponavljanje (doslovno, izmijenjeno, sekventno, imitaciono), variranje, proširenje, dijeljenje i sažimanje - Definiše dvotakt određujući na zadatom primjeru njegov tematski sadržaj - Definiše rečenicu prepoznajući njenu vrstu, strukturu i **konstruktivne faktore** koji je oblikuju na zadatom primjeru **Konstruktivni faktori**: ritam, melodija, metar i harmonija - Prepozna vrstu perioda analizirajući ga na zadatom primjeru - Objasni razlike između perioda, niza rečenica i ponovljene rečenice prepoznajući ih na zadatom primjeru - Utvrdi na zadatom primjeru odstupanja u građi rečenice i perioda u odnosu na standardne strukture - Definiše različite **tipove oblika pjesme** **Tipovi oblika pjesme**: dvodjelna, prelazni oblik između dvodjelne i trodjelne pjesme, trodjelna i složena trodjelna pjesma - Objasni razlike u različitim tipovima oblika pjesme - Prepozna oblik pjesme analizirajući je na zadatom primjeru - Objasni strukturu i osobine složene pjesme analizirajući zadati primjer - Uoči **odstupanja** u građi oblika pjesme na zadatom primjeru **Odstupanja:** AbA, aBa, ababa, abaca (razvijena pjesma), ABABA (ponovljen trio i repriza), ABACA (dva tria), ABCA (dva tria jedan za drugim), AB(dvodjelna složena pjesma)
Utvrdi oblike nastale u periodu rokokoa i klasike objašnjavajući njihov razvoj i primjenu	- Izvrši analizu oblika klasičnog ronda sa jednom temom (sa epizodama) na zadatom primjeru - Analizira oblik klasičnog ronda sa dvije teme na zadatom primjeru - Objasni oblik ronda sa tri teme prepoznajući njegove djelove na zadatom primjeru - Uoči odstupanja u obliku ronda na zadatom notnom primjeru - Analizira temu s varijacijama određujući vrstu varijacija i organizaciju njihovog toka na zadatom primjeru

Ishodi učenja Sa procentualnom zastupljenošću na ispitu	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Objasni razvoj sonatnog oblika od baroknog dvodjela do klasičnog sonatnog oblika - Izvrši analizu Skarlatijevog sonatnog oblika na zadatom primjeru - Analizira na zadatom primjeru ekspoziciju sonatnog oblika - Izvrši analizu razvojnog dijela sonatnog oblika na zadatom primjeru - Analizira reprizu sonatnog oblika na zadatom primjeru - Uoči odstupanja u sonatnom obliku na zadatom notnom primjeru - Definiše shemu sonatnog ronda prepoznajući njegove djelove na zadatom primjeru - Imenuje vrste sonatnog ciklusa navodeći njihove karakteristike, mogući broj, raspored, oblik i načine međusobnog povezivanja stavova

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa pitanjima i zadacima

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen Ispitni katalog za stručnu teoriju

7. Mjerila provjere

- Na osnovu kriterijuma za provjeru dostignutosti ishoda učenja, formiraju se ispitna pitanja i zadaci različitog tipa, na različitom taksonomskom nivou, iz svih ishoda učenja.

Vrste pitanja/zadataka na testu:

- Pitanja/zadaci zatvorenog tipa
    - Pitanja/zadaci višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
    - Pitanja/zadaci alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
    - Pitanja/zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)
- Pitanja/zadaci otvorenog tipa
    - Pitanja/zadaci kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
    - Pitanja/zadaci produženog odgovora
    - Pitanja/zadaci dopunjavanja

Obim zadataka na testu:

- Test se sastoji od pitanja/zadataka koji su povezani sa kriterijumima provjere dostignutosti ishoda učenja kao i praktičnim kriterijumima čiji se pojedini segmenti izvođenja mogu provjeriti putem testa, a vezani su za dostizanje ishoda učenja. Broj pitanja po ishodima na testu u odnosu na ukupan broj, usklađen je sa zastupljenošću ishoda koji su definisani u ispitnom katalogu.

4.2. ISPITNI KATALOG ZA STRUČNI RAD

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Fagot I
- Fagot II
- Fagot III
- Fagot IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

1. Bertoli, 3 Sonatas
2. Besozzi, Sonata
3. Bitsch, Partita, Rondoletto
4. Boismortier, 2 Sonatas, 8 short pieces
5. Bordeau, Premier Solo
6. Corrette, 6 Sonatas Les Del Solitude
7. Galliard, 6 Sonatas
8. Kreutzer, Variationen
9. Lenz, Der Alte Querulant Polka, Der Angeber Intermezzo, Der Tanzende Kobold
10. Lope, de, Sonata (1791)
11. Marcello, Adagio & Allegro, Largo & Allegro, Sonatas in a, C, e, G
12. Merci, 6 Sonatas
13. Merle, Mummers
14. Salaverde, Fantasia V in D
15. Senaille, Allegro Spiritoso
16. Telemann, Sonata in f minor, Sonata in g minor
17. Devienne, Sonatas in F and g
18. Fasch, Sonata in C
19. Kuhlau, Three Fantasias
20. Reicha, Sonata in Bb
21. Gliere, Humoresque, Impromptu
22. Glinka, Sonata
23. Grovlez, Sicilienne et Allegro Giocoso
24. Hurlstone, Sonata in F
25. Jacobi, 6 Caprices
26. Jancourt, Reverie
27. Ozi, Troisieme Sonata
28. Pierne, Concertpiece, Prelude de Concert
29. Jeanjean, Prelude et Scherzo
30. Boutry, Interferances, Prisme, Prelude
31. Bozza, Nocturne-Danse
32. Bruns, Sonate #3
33. Busser, Piece de Concours, Recit et Theme Varie
34. Damase, Aria
35. Denisov, Sonata
36. Dubois, Serenades
37. Dutilleux, Sarabande et Cortege
38. Elgar, Romance

39. Elliot, 6 Portugese Folk Songs
40. Etler, Sonata
41. Farago, Variations on a theme of Corelli
42. Farkas, Romantic Sonata
43. Garfield, 2 Pieces, Poeme, Soliloquy
44. Hess, 7 Recital Pieces
45. Hesselberg, Scherzino
46. Hindemith, Sonata
47. Joubert, Cinq Pieces Faciles
48. Kalliwoda, Variationen & Rondo
49. Kelly, Lerici Variations
50. Lottridge, Jazz Piece
51. Luening, Sonata
52. Lyons, Arthritis III for ageing bassoon
53. Miroshnikov, Scherzo
54. Noel-Gallon, Recitative et Allegro
55. Ridout, Sonata
56. Saint Saens, Sonata
57. Schickele, Summer Serenade
58. Schwantner, Chronicon
59. Tansman, Sonatine, Suite

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam -- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Flauta I
- Flauta II
- Flauta III
- Flauta IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Ciklična djela:

1. J.S.Bach : Sonate po izboru
2. W.A.Mozart : Sonate po izboru
3. C.Stamitz : Koncert G-dur
4. J.Haydn : Koncert D-dur
5. J.J.Quantz : Koncert G-dur
6. W.A.Mozart : Koncerti u G-duru i D-duru
7. F.Hoffmeister : Koncert D-dur
8. F.Devienne Koncert (po izboru)
9. M.Blavet : Koncert po izboru
10. J.S.Bach : Svita h-moll
11. J. Rutter : Suite Antique

Djela slobodne forme sa klavirom:

12. - L.Ganne : Andante et Scherzo
13. - C.Chaminade : Concertino op.107
14. - G.Enesco : Cantabile et Presto
15. - G.Faure : Fantasie op.79
16. - Ph. Gaubert : Fantaisie
17. - Ph. Gaubert : Nocturno et Allegro Scherzando
18. - A.Russel: Svirači flaute Op.27
19. - P. Taffanel : Andante Pastoral et Scherzettino
20. - G.Hue : Fantaisie
21. - W.A.Mozart : Rondo D-dur

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik

samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) – 10%
- Kvalitet tona i intonacija – 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam – 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Gitara I
- Gitara II
- Gitara III
- Gitara IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

1. H. V. Lobos: 12 etida,
2. Đ. Regondi: 10 etida za gitaru,
3. E. Pujol: Etide za gitaru,
4. N. Coste : Etide op. 38,
5. D. Bogdanovic: Sedam etida,
6. F. Sor: Etide op. 29, op. 6,
7. M. Djulijani: Etide op. 48,
8. Sor- Segovija: 20 etida,
9. L. Legnani: Capricci op.20,
10. F. Tarega: Etide
11. J. S. Bach: Laut suite 1, 2, 3, 4,
12. J. S. Bach:Celo suite 1-6,
13. S. L. Weiss: Suite,
14. Dž. Duarte: Engleska svita,
15. G. Sans: Suita espanola,
16. L. Brauer: Crni Decameron,
17. A. Tansman: Suite in mondo Polonico,
18. D. Bogdanovic: Levantinska svita
19. L. Legnani: Introdukcija, tema sa varijacijama op. 64,
20. F. Sor: Fantazije,
21. M. Đulijani: Varijacije za gitaru,
22. F. Sor: Grande Sonata op. 25,
23. F. Sor: Grand Solo,
24. M. Giuliani: Sonata op.15,
25. M. Giuliani: Velika Uvertira op. 61,
26. A. Diabelli: Sonata (A dur i F dur),
27. F. Carulli: Sonata op. 81,
28. F. Molino: Sonata op. 6
29. L. Brouer: Varijacije na Djangovu temu,
30. S. Rak: Varijacije,
31. D. Bogdanovic: Bluz i sedam varijacija,
32. D. Aguado: Variaciones brillantes,
33. M. Ponce: Tema varie et finale
34. M. C. Tedesco: Tarantella,
35. J. Turina: Seviljana,
36. N. Koskin: Pad ptica,
37. J. Rodrigo: Tri spanska muzička djela male i/ ili slobodne forme,
38. L. Brauer: Elogio de la danza,
39. E. Pujol: Guajira,
40. A. M. Barrios: Katedrala

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona- 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja– 30%
- Umjetnički dojam-- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Harfa I
- Harfa II
- Harfa III
- Harfa IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Koncerti za harfu: I stav ili II i III stav (uz pratnju klavira ili orkestra):

1. G. Ch. Wagenseil, Koncert
2. Z. Ciglič, Concertino
3. W. A. Mozart, Koncert za flautu i harfu
4. K. D. von Dittersdorf, Koncert u A-duru
5. J. G. Albrechtsberger, Koncert u C-duru
6. J. K. Krumpholz, Koncert u B-duru
7. N. Rota, Koncert za harfu
8. J. L. Dussek, Koncert za harfu u E-dur
9. C. Saint-Sans, Morceau de concert
10. A.Vivaldi, Concerto u D-duru
11. G. F. Händl, Koncert u B-duru

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona- 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja– 30%
- Umjetnički dojam-- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Harmonika I
- Harmonika II
- Harmonika III
- Harmonika IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

1. J.S.Bah: Dobro temperovani klavir, I, II sveska,
2. J.S. Bah: Orguljski preludijumi i fuge,
3. J.S. Bach: Engleske i Francuske svite,
4. J.Pahelbel: Djela za orgulje,
5. D.Bukstehude: Djela za orgulje,
6. D.Šostakovič: 24 Preludijuma i fuge,
7. C.Frank: Djela za orgulje,
8. D.Skarlati: Sonate,
9. F.Kupren:Kompozicije po izboru,
10. K.Daken: Kompozicije po izboru,
11. Ž.F.Ramo: Kompozicije po izboru

Napomena:

- Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti
- Na stručnom ispitu učenik interpretira kompoziciju po izboru, za koju je dostavio detaljnu analizu u pisanoj formi, i interpretira još jedno djelo po izboru.

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam -- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Horna I
- Horna II
- Horna III
- Horna IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

1. F. Lhotka – Uspomena
2. F. Strauss – Koncert za hornu, op. 8
3. F. Poulenc – Elegija
4. M. Seiber – Notturno, za hornu i gudački orkestar
5. F. Strauss – Romanze, Seaside Impressions, op.12
6. A. Abbot – Alla caccia
7. R. Schumann – Fantasija, br.1, - obrada – Peter Damm
8. E. Bozza – Chaint Lointain
9. M. Haydn – Horn concerto in D
10. R. Gliere – (Intermezzo, op.35, No. 11; Romanca, op. 35, No. 6; Valse Triste, op.35, No. 7; Nocturno, op.35, No.10)
11. S. Adler – Sonata
12. J. Kofron – Sonatina
13. P. Dukas – Villanelle
14. H. Eccles – Sonata g-moll
15. A. Dupuis – Varijacije, na narodnu temu
16. K. Baranović – Elegija
17. G. Vinter – Hunter's Moon
18. F. Poulenc – Elegija
19. C. Saint- Saens – Romansa, op.67
20. H. Busser – La chasse de Saint Hubert
21. P. Dukas – Villanelle
22. G. Vinter – Hunter's Moon
23. J. Rheinberger: Horn Sonata op 178
24. F.Strauss: Theme and Variations op 13
25. W.A. Mozzart: Horn Concerto No 4
26. J. Haydn – Koncert za hornu i orkestar, in D, br. 2, Hob. VII. d. 4
27. F. Strauss – Koncert za hornu i orkestar, op. 8
28. W. A. Mozart – Horn Rondo, K. 371, E-flat major

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam -- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Klarinet I
- Klarinet II
- Klarinet III
- Klarinet IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

1. A. Grgin - varijacije za klarinet i klavir 1 i 2
2. L. Excoffier – Rapsodie provencale for clarinet and piano
3. H. Rabaud – Solo de concours
4. A. Messager – Solo de concours
5. J. Mouquet – Solo de concours
6. B.Brun – 4 minijature za klarinet i klavir
7. G. Finzi – Five bagatelles
8. V. Tuček – Concerto B dur
9. C. P. Stamitz – koncert B dur / Es dur
10. J. V. Knežek – Koncerti 1, 2 i 3
11. F. Hoffmajster – Concerto no.1
12. F. Kramar – Concerto Es dur
13. C.M. Weber – Concertino.
14. C. Saint-Saens – Sonata za klarinet i klavir
15. F. Devienne – Sonata za klarinet i klavir 1 i 2
16. F. Danzi – Sonata za klarinet i klavir
17. F. Mendelssohn – Sonata za klarinet i klavir
18. B. Vlahek – Sonata za klarinet i klavir
19. N. Rota – Sonata za klarinet i klavir

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam -- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Klavir I
- Klavir II
- Klavir III
- Klavir IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Polifone kompozicije:

1. J. S. Bah: Dobro temperovani klavir, I i II sv.
2. I druga djela sličnog nivoa kompleksnosti

Ciklična djela:

3. L. Betoven: Sonate za klavir (izbor)
4. J. Hajdn: Sonate za klavir (izbor)
5. V. Mocart Sonate za klavir (izbor)
6. R. Šuman Sonata g - mol
7. E. Grig Sonata e-mol
8. S. Prokofjev Sonata br. 1 Des – dur

Muzička djela slobodne forme (romantizam)

9. J. Brams: Rapsodije
10. K. Šuman: Arabeska C – dur op. 18, Novelete op. 21
11. F. Šopen: Poloneze, Mazurke, Valceri, Nokturna, Emprompti, Skerca (izbor)
12. F. List: Godine hodočašća (izbor), Mađarske rapsodije (izbor)
13. F. Mendelson: Rondo kapričiozo op. 14
14. P. Čajkovski: Dumka op. 59
15. S. Rahmanjinov: Prelidi op. 23, op. 32 (izbor), Etide – slike op. 33, op. 39 (izbor)

Muzička djela slobodne forme (XX vijek)

16. M. Ravel: Sonatina
17. K. Debisi: Prelidi (izbor)
18. G. Faure: Nocturnes
19. A. Skrjabin: Prelidi op. 11, op. 16
20. S. Prokofjev: Suita iz baleta Romeo i Julija
21. B. Bartok: Alegro barabaro
22. E. Granados: Španski plesovi
23. D. Šostaković: 24 Prelida op. 34
24. D. Kabalevski: Preludijumi op. 38
25. B. Bartok: Allegro barbaro, Rumunske igre,
26. F. Poulenc: Perpetum mobile

Muzička djela slobodne forme (balkanski autori)

27. B. Papandopulo: 8 studija
28. B. Kunc: Valceri
29. M. Logar: Pasorale i burleske
30. S. Gačević: Balada o maslini, Varijacije na crnogorske teme
31. P. Milošević: Sonatina, Mala klavirska svita
32. D. Despić: Nokturno, Vinjete

33. K. Babić: Tokata i Figura
34. V. Milanković: Peludijumi
35. V. Mokranjac: Etide, Igre
36. M. Tajčević: Sedam balkanskih igara, Pet preludijuma

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam -- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Kontrabas I
- Kontrabas II
- Kontrabas III
- Kontrabas IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Sonate:

1. Marčelo
2. Vivaldi
3. Koreli
4. Skarlati
5. Gaillard
6. Hendl
7. Bah
8. Eccles
9. DeFresch
10. Farkas

Djela slobodne forme:

11. Cajkovski: Stara francuska pjesma
12. Sen Sans: The elephant
13. Bah: Gavota
14. Paradowski: Romansa
15. Bah: Aria
16. Novosel: 13 studija za kontrabas
17. Kuhla: Improm pti
18. Novosel: 6 Kaprica Dimistrsku: Seljacki ples
19. Sopen : Nokturno
20. Stirz: Andante religioso
21. Rahmanjinov: Vokaliza
22. Aksamit: Koncertino
23. Gevikssman: Liricne Etide
24. Schvabe: Romansa
25. Simandl: Scherzo capriccioso; Sarabanda in Gavota; Tarantella; Nokturno
26. Raff: Tarantella
27. Tausch: Moment de Valse

Koncerti:

28. Pichl
29. Hoffmeister
30. Dragonetti
31. Dittersdorf
32. Vivaldi
33. Nany
34. Vanhal
35. Sperger
36. Capuzzi

37. Geissel: Koncertno djelo
38. Simandl: Divertimento; Koncertno djelo
39. Aksamit: Koncertino

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam -- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Oboa I
- Oboa II
- Oboa III
- Oboa IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Zbirke etida:

1. Brod,H., Etide, druga sveska
2. Paessler,C., 24 etide za obou
3. Gampieri,A., 16 studija
4. Ferling,W., Etide za obou
5. Mille,K.,20 studija za obou
6. Verroust,S., 24 melodijske etide
7. Luft,J.H., 24 etide za obou ili saksofon
8. Besozzi,C., 28 etida za obou
9. Mille,K., 15 etida za obou

Koncert:

10. Haydn,J., Koncert za obou u C duru
11. Vivaldi,A., Koncert za obou u d molu
12. Vivald, A., Koncert za obou u a molu
13. Cimarosa,D., Koncert za obou
14. Lebrun,L.A., Koncert za obou u d molu
15. Albinoni,T., Koncert za obou u d molu
16. Albinoni, T., Koncert za obou u D duru

Muzička djela slobodne forme:

17. Colin,C., Konkursna sola za obou (po izboru)
18. Bozza,E., Conte pastoral
19. Bozza,E., Fantaisie Pastorale
20. R.Schumann: Romanse, op.94
21. Belini,V., Arija (Iz opere I puritani)
22. Pierne,G., Fantasie e Pastorale
23. Dallier,H., Fantasie Caprice

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela i instrumenta – 10%
- Kvalitet tona i intonacija – 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam – 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Perkusije/ Udaraljke I
- Perkusije/ Udaraljke II
- Perkusije/ Udaraljke III
- Perkusije/ Udaraljke IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije solo i sa klavirskom pratnjom:

1. Ekart Kojne, Etide za doboš
2. Henrih Knauer, Etide za doboš
3. Jozef i Peter Šprunk, Etide za doboš
4. Dobri Paliev, muzičkog djela male i/ ili slobodne forme i za doboš uz pratnju klavira
5. N.J. Živković, Fanny Xylophone, komadi za ksilofon solo
6. N.J. Živković, Makedonija, za ksilofon / marimbu i klavir
7. Moris Goldenberg, Etide za ksilofon
8. Ekatr Kojne, Etide za timpane
9. Rihard Hohrajner, Etide za timpane
10. Vilijam Šinstajn, Timpendijum za timpane i klavir
11. Patris Skortino, Klasični komadi I i II za timpane i klavir

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam -- 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Saksofon I
- Saksofon II
- Saksofon III
- Saksofon IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

1. D. Milhaud: Scaramouche
2. P. Maurice: Slike iz Provanse 1,2,3 stav
3. P. M. Dubois: Mazurka
4. E. Bozza: Aria
5. J. Francaix: Cinq danses exotiques
6. L. Lunde: Sonata
7. A. Tcherepnine: Sonate Sportive
8. J. Ibert: Histories
9. A. Demersseman: Fantasie
10. A. Jolivet: Fantasie Impromptu
11. P. Creston: Sonata
12. P. Bonneau: Concert ili
13. A. Glazunov: Concert
14. P. Maurice: slike iz Provanse 4,5 stav
15. D. Joly: Cantilene et Danse

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%

- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam – 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Solo pjevanje I
- Solo pjevanje II
- Solo pjevanje III
- Solo pjevanje IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu maturskog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije autora XVII i XVIII vijeka:

1. Parisotti, A., Arie Antiche I-III, Casa Ricordi, Milano
2. Purcell, H., Izabranie vokalnie sočinenija, Muzgiz, Moskva
3. Vivaldi, A., Arie per soprano da opere, Casa Ricordi, Milano
4. Händel, G.F., Fifteen Arias for high voice, Schirmer's Library, New York
5. Landshoff, L., Alte meister des Bel canto, C.F.Peters, Leipzig
6. Mozart, W.A., Lieder, Edition Peters, Leipzig
7. Beethoven, L.v., Lieder, Edition Peters, Leipzig

Arije iz kantata, oratorijuma, misa, rekvijema:

8. Walters, R., The Oratorio Anthology, Hal&Leonard, Minnesota
9. Vivaldi, A., Juditha Triumphans R 644, Casa Ricordi, Milano
10. Vivaldi, A., Gloria RV 589, Bärenreiter-Verlag, Kassel
11. Vivaldi, A., Laudate Pueri RV 601, Casa Ricordi, Milano
12. Bach, J.S., Magnificat BWV 243, Bärenreiter-Verlag, Kassel
13. Bach, J.S., Mathäus-Passion BWV 244, Edition Peters, Leipzig
14. Bach, J.S., Johannes-Passion BWV 245, Edition Peters,Leipzig
15. Händel, G.F., 45 oratorio arias from Operas and Oratorios, International Music Company, New York City
16. Händel, G.F., Sopran arien aus opern und oratorien, Breitkopf & Härtel, Leipzig
17. Händel, G.F., Neun deutche Arien, Breitkopf & Härtel, Leipzig
18. Händel, G.F., Israel in Egypt HWV 54, Bärenreiter-Verlag, Kassel
19. Händel, G.F., Messiah HWV 56, Bärenreiter-Verlag, Kassel
20. Händel, G.F., Samson HWV 57, Bärenreiter-Verlag, Kassel
21. Händel, G.F., Alexander's feast HWV 75, Bärenreiter-Verlag, Kassel
22. Händel, G.F., Judas Maccabäus HWV 334, C.F.Peters, Leipzig
23. Händel, G.F., Dixit Dominus HWV 232, Bärenreiter-Verlag, Kassel
24. Haydn, J., Die Sieben letzten Worte unseres Erlösers Kreuze Hob.XX:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
25. Haydn, J., Die Schöpfung Hob.XXI:2, Breitkopf & Härtel, Leipzig
26. Haydn, J., Die Jahreszeiten Hob.XXI:3, Breitkopf & Härtel, Leipzig
27. Pergolesi, G.B., Stabat Mater P.77, Casa Ricordi, Milano
28. Beethoven, L.V., Messe C dur op.86, C.F.Peters, Leipzig
29. Mozart, W.A., Missa C-dur „Krönungs-Messe“, C.F.Peters, Leipzig
30. Mozart, W.A., Requiem K.626, Edition Peters, Leipzig

Arije iz opera, koncertne arije:

31. Mozart,W.A., Soprano Mozart arias, Hal&Leonard, Minnesota
32. Cantolopera, Arie per soprano, Casa Ricordi, Milano
33. Gluck, C.W., Orfeo ed Euridice Wq.30, Dover Publications, Mineola
34. Mozart, W.A., Bastien und Bastiene K.50, Universal Edition, Wien-Leipzig
35. Mozart, W.A., Die Entführung aus dem Serail K.384, Bärenreiter-Verlag, Kassel

36. Mozart, W.A., Le Nozze di Figaro K.492, Bärenreiter-Verlag, Kassel
37. Mozart, W.A., Don Giovanni K.527, Bärenreiter-Verlag, Kassel
38. Mozart, W.A., Così fan tutte K.588, C.F.Peters, Leipzig
39. Mozart, W.A., Die Zauberflöte K.620, Edition Peters, Leipzig
40. Mozart, W.A., La clemenza di Tito K.621, Bärenreiter-Verlag, Kassel
41. Mozart, W.A., Der Schauspieldirektor K.486, Bärenreiter-Verlag, Kassel
42. Mozart, W.A., Twenty-one Concert Arias for Soprano in Two Volume, Schirmer's Library,New York

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- Klavirska pratnja

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje maturskog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stučnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela - 10%
- Kvalitet tona i intonacija – 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam – 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Trombon I
- Trombon II
- Trombon III
- Trombon IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

1. O.Nikolaj: Balada
2. L.Kerubini: Pjesma
3. F.Šubert: Jutarnji pozdrav
4. G.F.Teleman: Con moto
5. G.B.Pergolezi: Aria
6. V.Blažević: Izbor kompozicija za pozaunu sa klavirskom pratnjom
7. R.Clerisse: Molitva
8. Devanže: Humoreska
9. Bozza: Čakona
10. F.Manns: Romansa
11. E.Pandert: Aria
12. A.Najdert: Fantazija(koncertni komad)
13. M.Logar: Menuet
14. A.Sache: Končertino
15. W.Rex: Končertino
16. J.Novakovski: Končertino
17. Diboa: Povorka
18. Rojter: Ostinato
19. M.Poot: Koncertna etida
20. A.Dewanger: Humoreska op.89.
21. R.Clerisse: Theme de concurs
22. J.E.Galjard: Sonate (1, 2)
23. H.Jung: Bagatela
24. K.Odak: Impromti
25. J.S.Alschausky: Serenada
26. J.Demerssmann: Kavatina 6, 7, 8
27. F.Grafe:Koncert
28. C.Bresgen: Koncert
29. P.M.Dubois: Solo de concert
30. F.David: Koncert
31. H.F.Hendl: Dvije sonate (F- i C dur)
32. A.Vivaldi: Sonata
33. Rimski-Korsakov: Koncert
34. K.S.Sans: Kavatina
35. V.Blaževič: Koncertni komad br. 5
36. V.Lovec: Rečitativ i arija
37. E.Paudert: Končertino
38. B. Marcello: Sonata e mol

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Postavka tijela– 20%
- Načini izvođenja i muzikalnost – 50%
- Tehnike izvođenja– 30%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Truba I
- Truba II
- Truba III
- Truba IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

1. P. Baldassari: Sonata za trubu i klavir
2. J. B. Loeillet: Sonate en Bb
3. A. Corelli: Sonata in F
4. T. Albinoni: Koncert za trubu in F
5. G. Balay: Andante Et Allegro
6. J. Porret: Concertina No.20 - 22
7. I. Ivanov: Romanza
8. J. Ed. Barat: Orientale
9. T. Albinoni: Koncert za trubu in Es
10. V. Sheolokov: Koncerti za trubu br. 3 i 6
11. S. Rachmaninoff: Vocalize
12. P. I. Tchaikovsky: Napolitanska pjesma
13. J. Barrat: Fantazija
14. R. Defossez: Les Gammes en Vacances
15. T. Hansen: Sonata Op.18
16. V. Bellini: Koncert in B
17. T. Albinoni: Sonata No.11 St. Marc
18. J. Ed. Barat: Andante et Scherzo
19. T. Hansen: Konzert-Waltzer
20. F. Thome: Fantaisie
21. A. Ponchielli: Koncert za trubu
22. G. B. Neruda: Koncert za trubu in Eb
23. J. N. Hummel: Koncert za trubu in Eb
24. A. Arutiunian: Aria et Scherzo
25. J. Ed. Barat: Lento et Scherzo
26. T. Charlier: Solo de Concours
27. A. Goedicke: Konzertna Etide Op. 49
28. E. Porrino: Concertino
29. A. Arutiunian: Concerto

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam – 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Viola I
- Viola II
- Viola III
- Viola IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Sonate:

1. J. Brams: Sonata op. 120/1
2. P. Hindemit: Sonata za violu solo, op. 25/1
3. P. Hindemit: Sonata op. 11/4
4. A. Honeger: Sonata
5. F. Mendelson: Sonata u Ce-duru
6. K. Štamic: Sonata u Be-duru
7. L. Bokerini: Sonata de-mol
8. G.Valentini: Sonata E-dur
9. M. Ristić: Sonata za violu
10. Vlado Milošević: Sonata za violu
11. Boris Papandopulo: Sonata za violu
12. D. Šostakovič: Sonata za violu i klavir op. 147
13. K. Stamic: Sonata u B-duru
14. F. Mendelson: Sonata u C-duru
15. B.Marčelo: Sonate u G-duru
16. F.David: Sonatina
17. K.H.Graun: Sonata u C-duru
18. P. Nardini: Sonata d-mol
19. K. Fuks: Sonata d-mol
20. A. Gedike: Sonata br. 1

Viola solo:

21. J.S. Bah – 6 Svita za čelo,

Koncerti:

22. G. F. Hendl: Koncert h-mol
23. K. Stamic: Koncert D-dur
24. F. A. Hofmajster: Koncert D-dur
25. P.Hindemit: Koncert za violu

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam – 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalogza stručni rad:

- Violina I
- Violina II
- Violina III
- Violina IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Kompozicije sa klavirskom pratnjom:

1. B.Bartok: Rumunske igre
2. P.de Sarasate:Malagenja, Habanera
3. P.I. Čajkovski: Razmišljanje, Melodija, Melanholična serenada
4. N.Paganini: Perpetum mobile
5. O.Novaček: Perpetum mobile
6. M.de Falja: Španski ples
7. J.Brams: Skerco
8. A.Koreli: La Folia
9. Tartini - Krajsler: Varijacije
10. S.Rahmanjinov: Vokaliza
11. J.Suk: 4 igre
12. N.Paganini: Kantabile
13. S.Rahmanjinov: Romansa; Vokaliza
14. F.Riz: Perpetum mobile
15. F.Šopen: Nokturno cis-moll i e-moll
16. R-Šuman: Romansa
17. F.Krajsler: Preludij i allegro,Liebeslied, Liebesfreud
18. L.van Betoven:Romanse F-dur i G-dur
19. P. de Sarasate: Andaluzijska romansa, Španska igra
20. J.Svendsen: Romansa
21. V. A. Mocart: 6 violinskih koncerata
22. H. Vienjavski: Koncert d-moll
23. M. Bruh: Koncert g-moll, Škotska fantazija
24. E. Lalo: Španska simfonija
25. F. Mendelson: Koncert e-moll
26. K. Sen Sans: Koncert br.3
27. A. Hačaturijan: Koncert za violinu
28. J.Konjus: Koncert za violinu
29. H.Vietan: Koncert br.1, 4, 5

Kompozicije bez klavirske pratnje:

30. J.S.Bah: Sonate i partite za solo violinu
31. P.Rode: 24 kaprisa
32. P.Roveli: 12 kaprisa
33. N. Paganini: 24 kaprisa

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti.

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam – 40%

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Violončelo I
- Violončelo II
- Violončelo III
- Violončelo IV

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenje vremena i energije.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

Sonate:

1. B. Marčelo: 6 sonata
2. A.Vivaldi: 6 sonata
3. A. Koreli: Sonata br.8 op. 5,
4. G.F. Teleman: Sonata – D-dur
5. J.S.Bah: 3 Sonate za viola da gamba
6. G. Hendl: 3 sonate
7. L. Bokerini: 6 sonata za violončelo i klavir
8. Ž. Breval: Sonata G-dur
9. J. Bramms: Sonata u e-molu
10. L. van Betoven: Sonata za violončelo br. 1
11. L. van Betoven: Sonata za violončelo br 2
12. C. Frank: Sonata A-dur
13. D. Šostakovič: Sonata u D-duru
14. K, Debisi: Sonata za violončelo
15. F. Šubert: Arpeđione Sonata u a-molu

Violončelo solo:

16. J.S. Bah – 6 Svita,
17. S. Prokofijev: Mar
18. G. Kasado: Svita za solo violončelo
19. E. Bloh: Svita za violončelo

Koncerti:

20. K.Sen-Sans: a-mol
21. J. Breval: Koncert C-dur
22. E. Elgar: Koncert e-mol
23. D. Golterman: Koncert h – mol
24. J. Hajdn: Koncert C-dur
25. L. Bokerini: Koncert B-dur
26. K. Davidov: Koncert a-mol
27. E. Lalo: Koncert d-mol
28. A. Dvoržak: Koncert u h-molu
29. R. Šuman – Koncert u a-molu
30. J. Hajdn: Koncert D-dur
31. P. I. Čajkovski: Rokoko varijacije

Napomena:

Pored navedenih, mogu se koristiti i kompozicije sličnog nivoa kompleksnosti

4. Tip ispita

- U skladu sa zakonom

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zakonom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Držanje tijela (i instrumenta) - 10%
- Kvalitet tona i intonacija - 20%
- Ritmička preciznost i tehnika izvođenja – 30%
- Umjetnički dojam – 40%

5. NAČIN IZVOĐENJA OBRAZOVNOG PROGRAMA

5.1. BROJ ČASOVA PO GODINAMA OBRAZOVANJA I OBLICIMA NASTAVE

Redni broj	Naziv modula	Razred	Ukupno časova	Oblici nastave			Broj časova kod kojih se odjeljenje dijeli na grupe		
				T	V	P	T	V	P
	Stručni moduli								
1.	Teorija muzike	I	72	36	36	-	36	36	-
2.	Istorija muzike I	I	72	36	36	-	-	-	-
3.	Solfeđo I	I	72	4	68	-	4	68	-
4.	Instrument I	I	144	18	18	108	18	18	108
5.	Kamerna muzika I	I	72	9	54	9	9	54	9
6.	Istorija muzike II	II	72	36	36	-	-	-	-
7.	Solfeđo II	II	72	4	68	-	4	68	-
8.	Instrument II	II	144	18	18	108	18	18	108
9.	Kamerna muzika II	II	72	9	54	9	9	54	9
10.	Muzički instrumenti	II	72	36	27	9		27	9
11.	Harmonija sa harmonskom analizom I	II	72	27	45	-	27	45	-
12.	Istorija muzike III	III	72	36	36	-	-	-	-
13.	Solfeđo III	III	72	4	68	-	4	68	-
14.	Instrument III	III	144	18	18	108	18	18	108
15.	Kamerna muzika III	III	72	9	54	9	9	54	9
16.	Harmonija sa harmonskom analizom II	III	72	27	45	-	27	45	-
17.	Polifonija	III	72	27	45	-	27	45	-
18.	Analiza muzičkih oblika I	III	72	36	36	-	36	36	-
19.	Istorija muzike IV	IV	66	36	30	-	-	-	-
20.	Solfeđo IV	IV	66	4	62	-	4	62	-
21.	Instrument IV	IV	132	18	18	96	18	18	96
22.	Kamerna muzika IV	IV	66	9	48	9	9	48	9
23.	Analiza muzičkih oblika II	IV	66	36	30	-	36	30	-
24.	Menadžment u muzičkoj umjetnosti	IV	66	39	18	9	-	-	9
25.	Muzička tehnologija	IV	66	42	-	24	-	-	24
26.	Preduzetništvo	IV	66	33	33	-	-	-	-
27.	Orkestar I	I	72	9	45	18	-	45	18
28.	Orkestar II	II	72	9	36	27	-	36	27
29.	Orkestar III	III	72	9	36	27	-	36	27
30.	Orkestar IV	IV	66	8	31	27	-	31	27
31.	Horsko pjevanje I	I	72	9	45	18	-	45	18
32.	Horsko pjevanje II	II	72	9	36	27	-	36	27
33.	Horsko pjevanje III	III	72	9	36	27	-	36	27
34.	Horsko pjevanje IV	IV	66	8	31	27	-	31	27
	Izborni moduli								
1.	Korepeticija I	I	72	9	54	9	9	54	9
2.	Korepeticija II	II	72	9	54	9	9	54	9
3.	Korepeticija III	III	72	9	54	9	9	54	9
4.	Korepeticija IV	IV	66	9	48	9	9	48	9
5.	Komplementarni klavir I	I	72	9	9	54	9	9	54

Redni broj	Naziv modula	Razred	Ukupno časova	Oblici nastave			Broj časova kod kojih se odjeljenje dijeli na grupe		
				T	V	P	T	V	P
6.	Komplementarni klavir II	II	72	9	9	54	9	9	54
7.	Komplementarni klavir III	III	72	9	9	54	9	9	54
8.	Komplementarni klavir IV	IV	66	9	9	48	9	9	48
9.	Savremeno odrastanje	II	72	54	18	-	-	-	-
10.	Džez I	III	72	9	36	27	-	36	27
11.	Popularna muzika I	III	72	9	36	27	-	36	27
12.	Tradicionalna muzika I	III	72	9	27	30	-	27	30
13.	Socijalne mreže i globalizacija	III	72	50	22	-	-	-	-
14.	Italijanski jezik III	III	72	72	-	-	-	-	-
15.	Džez II	IV	66	7	34	25	-	34	25
16.	Popularna muzika II	IV	66	7	34	25	-	34	25
17.	Tradicionalna muzika II	IV	66	9	27	36	-	27	36
18.	Poslovna kultura	IV	66	52	14	-	-	-	-
19.	Italijanski jezik IV	IV	66	66	-	-	-	-	-

Napomena:

Moduli kod kojih se izvodi individualna nastava za sve oblike nastave:

- Instrument I, II. III i IV
- Kamerna muzika I, II, III i IV
- Korepeticija I, II, III i IV
- Komplementarni klavir I, II, III i IV

Moduli kod kojih se vježbe izvode kroz individualnu nastavu:

- Džez I i II
- Popularna muzika I i II
- Tradicionalna muzika I i II

5.2. PRAKTIČNO OBRAZOVANJE I PROFESIONALNA PRAKSA

5.2.1. PRAKTIČNO OBRAZOVANJE (PRAKTIČNA NASTAVA – PN) U ŠKOLI I KOD POSLODAVCA

- Praktično obrazovanje se obavlja radi primjene teorijskih znanja u praksi i sticanja novih vještina.
- Praktično obrazovanje se izvodi u objektima škole (radionice, kabineti ili laboratorije) i u objektima van škole (ustanove ili privredna društva)

Spisak modula u okviru kojih se realizuje praktično obrazovanje (praktična nastava – PN) i broj časova u školi i kod poslodavca:

Redni broj	Naziv modula	Razred	Broj časova PN u školi	Broj časova PN kod poslodavca	Ukupan broj časova PN
1.	Instrument I	I	108	-	108
2.	Kamerna muzika I	I	9	-	9
3.	Orkestar I/ Horsko pjevanje I	I	18		18
Ukupno PN – I razred			**135**	**-**	**135**
4.	Instrument II	II	108	-	108
5.	Kamerna muzika II	II	9	-	9
6.	Muzički instrumenti	II	9	-	9
7.	Orkestar II/ Horsko pjevanje II	II	27		27
Ukupno PN – II razred			**153**	**-**	**153**
8.	Instrument III	III	72	36	108
9.	Kamerna muzika III	III	9	-	9
10.	Orkestar III/ Horsko pjevanje III	III	27		27
Ukupno PN – III razred			**108**	**36**	**144**
11.	Instrument IV	IV	63	33	96
12.	Kamerna muzika	IV	9	-	9
13.	Menadžment u muzičkoj umjetnosti	IV	-	9	9
14.	Muzička tehnologija	IV	10	14	24
15.	Orkestar IV/ Horsko pjevanje IV	IV	27		27
Ukupno PN – IV razred			**109**	**56**	**165**
Ukupno PN – I, II, III i IV razred			**505**	**92**	**597**
% zastupljenosti PN u odnosu na ukupan broj časova			**11,2**	**2,0**	**13,2**

Napomena:

Broj časova koji se realizuje kod poslodavca je dat okvirno. Minimalan broj časova koji se realizuje kod poslodavca je po 36 u III i IV razredu.

5.2.2. PROFESIONALNA PRAKSA

- Profesionalna praksa izvodi se tokom ili nakon završetka nastavne godine, u zavisnosti od mogućnosti za njenu realizaciju.
- Učenici I, II i III razreda tokom ili nakon završetka nastavne godine obavljaju profesionalnu praksu u vidu najmanje dva javna nastupa (koncerti, javni časovi, muzičke manifestacije i dr.) u organizaciji škole ili drugih javnih i privrednih subjekata iz oblasti muzičke umjetnosti i kulture u skladu sa zakonom.
- Za izradu programa profesionalne prakse i njenu realizaciju zadužena je škola. Program profesionalne prakse mora biti u korelaciji sa programom stručnih modula i praktičnog obrazovanja koje se realizuje u okviru modula. O realizaciji programa profesionalne prakse učenik je obavezan da vodi dnevnik profesionalne prakse. U dnevnik, učenik po danima upisuje sadržaje rada. Dnevnik profesionalne prakse potpisuje lice zaduženo za realizaciju programa. Podaci o profesionalnoj praksi (ime i prezime učenika, mjesto i vrijeme izvođenja) evidentiraju se u posebnim rubrikama u odjeljenjskim knjigama).
- Profesionalna praksa se ne ocjenjuje, ali je uslov za završetak razreda.

5.3. SLOBODNE/ VANNASTAVNE AKTIVNOSTI

- U školi se organizuju slobodne, odnosno vannastavne aktivnosti učenika.
- Zadaci i program slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti razrađuju se godišnjim programom rada škole.
- Slobodne, odnosno vannastavne aktivnosti učenika se ostvaruju putem: predavanja, stručnih ekskurzija, okruglih stolova, društveno korisnog rada i drugih oblika.
- Uspješnost učenika na slobodnim, odnosno vannastavnim aktivnostima se ne ocjenjuje. Škola je u obavezi da za sve učenike organizuje najmanje 36 časova slobodnih odnosno vannastavnih aktivnosti godišnje (33 časa u IV razredu). Fond časova slobodnih odnosno vannastavnih aktivnosti ne ulazi u ukupan godišnji fond časova iz Nastavnog plana.

Okvirni program slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti sastoji se iz tri cjeline:

- Sadržaji vezani za opšteobrazovno područje: dani sporta, ekološke aktivnosti, zdravi stilovi života, građansko obrazovanje, filmske, pozorišne, muzičke predstave i likovne izložbe, posjeta istorijskim spomenicima, muzejima, sajmu knjiga i dr.
- Obavezni sadržaji vezani za stručno područje: stručne ekskurzije, posjete institucijama i preduzećima koja su stručno vezana za obrazovni program, posjete muzičkim manifestacijama i koncertima, učešće na stručnim predavanjima i takmičenjima u poznavanju određenih oblasti, karijerna orijentacija i dr.
- Sadržaji po izboru učenika: učešće u raznim sekcijama (sportska, dramska, literarna, muzička, likovna, informatička, prva pomoć, saobraćajni propisi, Internet klub, preduzetnički klub i dr.)

5.4. STRUČNE EKSKURZIJE

- Stručne ekskurzije treba da omoguće učenicima uvid u muzičku umjetnost i sticanje iskustava na primjerima koji upotpunjuju stečena znanja i stavove tokom školovanja. One omogućavaju učenicima dalju sociijalizaciju i razvoj pozitivnog odnosa prema kvalifikaciji za koju se obrazuju. Imaju značajnu ulogu i u profesionalnom informisanju i karijernom vođenju.
- Stručne ekskurzije se mogu organizovati kao kratkotrajne (1-3 sata), poludnevne i cjelodnevne. Mogu se organizovati u različitim periodina, u zavisnosti od faze realizacije modula ili oblasti. Stručne ekskurzije se planiraju u godišnjem planu rada nastavnika odnosno stručnih aktiva i dio su godišnjeg plana rada škole.
- Nastavnici koji organizuju i realizuju stručnu ekskurziju treba da:
  - pripreme učenike za ekskurziju - da ih upoznaju sa ciljevima i sadržajem ekskurzije
  - odrede način izvođenja ekskurzije, njenu strukturu, način obilaska, pitanja za nadležne osobe i dr.
  - sistematizuju stečena znanja učenika kroz zadatke, raspravu, refleksiju, prezentaciju i dr.

5.5. DODATNA I DOPUNSKA NASTAVA

- U školi se organizuje dodatna i dopunska nastava.
- Plan dodatne i dopunske nastave pripremaju nastavnici odnosno stručni aktivi za svaki od modula ili grupu modula i razrađuju se u godišnjem programu rada škole.
- Učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama treba omogućiti punu socijalizaciju. U tom smislu nastavnici treba da planiraju načine za pomoć učenicima, u skladu sa iskazanim željama i potrebama učenika i individualinim razvojnim obrazovnim programom.
- Nadarenim učenicima treba organizovati dodatnu nastavu, pomoći im davanjem uputstava za individualno savlađivanje gradiva, uputiti ih na dodatnu literaturu i druge izvore, kao i organizovati dodatne časove.
- Za učenike koji postižu slabije rezultate u učenju treba organizovati dopunsku nastavu. Takođe, učenike sa boljim uspjehom treba podsticati da pomažu onim sa slabijim uspjehom i osmišljavati aktivnosti kroz koje se ta pomoć može realizovati.
- Sve aktivnosti vezane za pomoć učenicima treba da se nađu u godišnjem planu rada nastavnika.

6. NAČIN PRILAGOĐAVANJA OBRAZOVNOG PROGRAMA

6.1. PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNOG PROGRAMA DAROVITIM UČENICIMA

- Prema Strategiji za razvoj i podršku darovitim učenicima (2015-2019), predviđen je specifični cilj „Omogućiti obogaćivanje kurikuluma kao jedan od modela podsticanja darovitosti u školi".
- Kurikulum se obogaćuje po širini, ishodima i sadržajima učenja, kao i po dubini, metodama nastave/učenja koje treba da angažuju više misaone procese u obradi tih sadržaja, a u skladu sa sposobnostima, sklonostima, interesovanjima i motivacijom darovitih učenika. U procesu planiranja nastave, potrebno je da nastavnici pažljivo definišu ishode, sadržaje i metode učenja, koji će biti izazovni za darovite učenike i odgovarati njihovom stepenu razvoja, ali i biti povezani sa jezgrom modula. Sadržaji, kojima se obogaćuje program, treba da budu primjereni učenikovim interesovanjima, u cilju podsticanja njihove motivacije za rad i daljeg razvoja svih potencijala. Oni treba da budu dovoljno izazovni i raznovrsni da podstču više misaone procese. Naglasak treba staviti na sticanje temeljnih znanja, a ne samo činjenica, pri čemu tempo rada treba da bude fleksibilan i da odgovara brzini napredovanja svakog darovitog učenika. Važno je da nastavnici koriste interdisciplinarni pristup u nastavi, koji je zasnovan na integraciji problema iz različitih oblasti nauke, jer se tako podstiče želja darovitih učenika za proširivanjem i produbljivanjem znanja, kao i razvijanjem sposobnosti da reaguju na različite pojave.
- Planiranje i pripremanje nastave treba da sadrži različite pristupe poučavanja, različite metode učenja i, na kraju, različite načine prezentovanja onog što se naučilo. Nastavu treba organizovati tako da omogući učenicima da primjenjuju metode učenja kao što su: rješavanje problema, izrada projekata, istraživanja, kooperativno učenje, divergentno učenje i dr. Prilikom realizacije obogaćenog kurikuluma za redovnu nastavu, darovite učenike ne treba izdvajati iz odjeljenja, već im omogućiti individualan ili rad u grupi na zadacima i projektima uz stručno vođenje nastavnika. Postignuća u učenju se mogu unaprijediti kada daroviti učenici borave i uče u grupi onih sa sličnim sposobnostima i interesovanjima. Stoga je pored planiranja redovne nastave, potrebno sačiniti i plan rada dodatne nastave i sekcija slobodnih aktivnosti čijom će se realizacijom odgovoriti potrebama i interesovanjima darovitih učenika. U ovim planovima je potrebno posebno definisati ishode učenja koje podstiču više misaone procese (analiza, sinteza, evaluacija) kao i razvoj vještina.

6.2. PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNOG PROGRAMA UČENICIMA SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA

- U skladu sa zakonom, obrazovni program za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama može se izvoditi uz dodatne uslove i pomagala, prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, kako bi se obezbijedilo da ti učenici dobiju jednak obrazovni standard, definisan obrazovnim programom, u skladu sa njihovim individualnim mogućnostima.
- Škola je dužna da, u skladu sa zakonom donese individualni razvojno-obrazovni program za učenika sa posebnim obrazovnim potrebama. Individualnim razvojno-obrazovnim programom se određuju: oblici vaspitno-obrazovnog rada za vaspitno-obrazovne oblasti, odnosno predmete i module, način izvođenja dodatne stručne pomoći, prohodnost između programa, prilagođavanje u organizaciji nastave, ishodi učenja, kritrerijumi za dostizane ishoga učenja, provjeravanje i ocjenjivanje ishoda učenja i napredovanja učenika, kao i raspored časova.
- Za pripremu, primjenu, praćenje i prilagođavanje programa, škola obrazuje stručni tim koji čine: nastavnici, stručni saradnici škole ili resursnog centra, uz učešće roditelja.
- Individualni razvojno-obrazovni program se može u toku godine mijenjati, odnosno prilagođavati u skladu sa napretkom i razvojem učenika.

6.3. PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNOG PROGRAMA OBRAZOVANJU ODRASLIH

- Obrazovni programi se prilagođavaju odraslima po obimu, organizaciji i trajanju. Prilikom prilagođavanja programa odraslim polaznicima škola treba da vodi računa o njihovim ranije stečenim znanjima, radnom i životnom iskustvu i specifičnostima učenja odraslih.
- Prilagođeni plan i program, treba na kraju obrazovanja da omogući polazniku sticanje kvalifikacije nivoa obrazovanja i stručnih kvalifikacija, koje su predviđene obrazovnim programom.
- Kvalifikacija nivoa obrazovanja Muzički izvođač/ Muzička izvođačica, može se steći kroz vanredno obrazovanje.
- U skladu sa zakonom, vanredni učenik je obavezan da pohađa pripremnu nastavu koja može biti organizovana kao instruktivno-konsultativna, kao grupna nastava za koju je definisan raspored realizacije predmeta, modula ili tema u okviru modula ili kao kombinacija ova dva modela.
- Ukupan fond časova za pojedine razrede ne može biti manji od 50% ukupnog godišnjeg broja časova za obrazovni program, ukoliko se učenici obrazuju nakon završetka osnovnog obrazovanja.
- Ukoliko su učenici završili obrazovanje po obrazovnom programu srednje škole, u skladu sa zakonom, njima se priznaju predmeti odnosno moduli koje su uspješno završili, ukoliko su njihov sadržaj i trajanje odgovarajući. U tom slučaju, broj časova od najmanje 50% ukupnog godišnjeg broja časova, određuje se u odnosu na ukupan godišnji broj časova predmeta i modula koje učenici nijesu prethodno izučavali ili ih nijesu uspješno završili.
- Za svakog učenika škola treba da utvrditi listu predmeta (dopunskih, diferencijalnih), modula ili tema u okviru modula za koje je potrebno da učenik pohađa pripremnu nastavu, kao i broj časova pripremne nastave (obim nastave pojedinih tema). Škola treba da upozna učenika o seminarskim i grafičkim radovma, projektnim i pisanim zadacima koje treba da uradi. Sagledavanjem liste predmeta, modula ili tema u okviru modula, škola formira grupe kandidata za pripremnu nastavu.
- Škola treba da organizuje časove pripreme kandidata za pojedine dijelove stručnog ispita, kao i za izradu stručnog rada, koja može biti organizovana kao instruktivno-konsultativna.
- Škola je dužna da vodi odgovarajuću evidenciju o svakom učeniku.

7. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Obrazovni program Muzički izvođač

Kod dokumenta: OP-120041-MUZIZV

Datum usvajanja dokumenta: 16. jul 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: X sjednica Nacionalnog savjeta za obrazovanje

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Olivera Dakić, diplomirani muzičar, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
2. Gordana Vujošević, diplomirani muzičar, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente talente „Andre Navara", Podgorica
3. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
4. Ana Perunović-Ražnatović, magistar umjetnosti, stručni saradnik, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
5. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
6. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
7. Darko Nikčević, magistar audiotehnologije, rukovodilac elektroakustičke laboratorije, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
8. Antonio Nasevski, diplomirani fagotista, orkestarski muzičar-prvi fagotista, Muzički centar Crne Gore
9. Irina Samardžić, magistar muzičke umjetnosti, orkestarski muzičar-drugi oboista, JU Muzička škola Tivat
10. Nadica Ristić Simović, magistar oboe, prva oboa, JU Muzički centar Crne Gore
11. Andrea Živković, magistar flautista, nastavnik flaute, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje "Vida Matjan", Kotor
12. Žana Marinković, diplomirani flautista, vanredni profesor kamerne muzike, Muzička akademija Cetinje
13. Rade Amanović, doktor muzičke umjetnosti, nastavnik gitare, JU Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente talente „Andre Navara", Podgorica
14. Srđa Bulatović, doktor izvođačke umjetnosti-oblast klasična gitara, nastavnik gitare, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić" Podgorica
15. Zorana Latković, diplomirani muzičar, nastavnik solo pjevanja i kamerne muzike, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić" Podgorica
16. Milica Milanović, magistar solo pjevanje, nastavnik solo pjevanja, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje "Vida Matjan", Kotor
17. Milica Kankaraš, diplomirani umjetnik-harfista, nastavnik harfe, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić" Podgorica
18. Tijana Ilić, magistar harmonike, nastavnik harmonike, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
19. Vesna Šarac, profesor muzičke pedagogije, nastavnik harmonike, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo", Nikšić
20. Petar Garić, magistar klarineta, orkestarski muzičar-prvi klarinetista, JU Muzički centar Crne Gore
21. Goran Turkalj, akademski muzičar, nastavnik klarineta i saksofona, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan", Kotor
22. Milena Nikočević, magistar pijanista, nastavnik klavira, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić" Podgorica
23. Maja Basarab, magistar umjetnosti, nastavnik klavira, JU Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara", Podgorica
24. Lidija Molčanov, diplomirani klavirista, nastavnik klavira, JU Muzička škola Tivat
25. Zoran Zakrajšek, magistar umjetnosti, orkestarski muzičar-vođa grupe kontrabasa, JU Muzički centar Crne Gore
26. Srđan Palačković, doktor muzičke umjetnosti, orkestarski muzičar-vođa grupe perkusionista, JU Muzički centar Crne Gore

27. Martina Vuksanović, specijalista trombona, nastavnik trombona, JU Muzička škola Tivat
28. Meša Kerović, spec. art-divačkih unstrumenata, orkestarski muzičar-trombonista, JU Muzički centar Crne Gore
29. Sava Rajković, diplomirani trubač, orkestarski muzičar-drugi trubač, JU Muzički centar Crne Gore
30. Sara Lakićević, master diplomirani umjetnik-muzički izvođač, trubač, JU Muzički centar Crne Gore
31. Nada Glomazić, diplomirani violinista, nastavnik violine, JU Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente talente „Andre Navara“, Podgorica
32. Marko Simović, magistar umjetnosti, orkestarski muzičar-vođa tuti grupe prvih violina, JU Muzički centar Crne Gore
33. Dijana Dendić, diplomirani violinista, nastavnik violine, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“, Nikšić
34. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
35. Maša Tulić, master muzički izvođač (hornista), nastavnik horne, JU Muzička škola Tivat
36. Dijana Sindik, magistar muzike hornista, nastavnik horne, JU Muzička škola Tivat
37. Danijela Drašković, stepen specijaliste-gudački instrumenti, nastavnik viole, JU Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara”, Podgorica
38. Bogdan Asanović, magistar violončela, nastavnik violončela, JU Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara”, Podgorica
39. Mladen Popović, magistar violončela, nastavnik violončela, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić” Podgorica
40. Gordana Ćetković, diplomirani etnomuzikolog, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Umjetnička škola za muziku i balet “Vasa Pavić” Podgorica
41. Valentina Dapčević, diplomirani muzički pedagog, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Muzička škola Tivat
42. Dragana Glomazić, diplomirani muzičar, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“, Nikšić
43. Danko Kuč, magistar umjetnosti, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Muzička škola Tivat
44. Irena Vuković, diplomirani dirigent, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić” Podgorica
45. Valentina Topalović Jeredić, diplomirani dirigent, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“, Nikšić
46. Ivo Brajak, profesor muzičke kulture, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Muzička škola Tivat
47. Dragana Armacki, diplomirani muzičar, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić” Podgorica
48. Mihajlo Lazarević, magistar horskog dirigovanja, nastavnik teorijske grupe predmeta, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan”, Kotor
49. Oleksij Molčanov, magistar izvođač, profesor korepeticije, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
50. Enes Tahirović, diplomirani džez pijanista, nastavnik džeza, JU Umjetnička škola za muziku i balet “Vasa Pavić”, Podgorica
51. Milorad Jovović, diplomirani muzičar, nastavnik džeza, JU Umjetnička škola za muziku i balet “Vasa Pavić”, Podgorica
52. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
53. Branka Pajović, diplomirani muzičar-harfista, orkestarski muzičar-harfista, Muzički Centar Crne Gore
54. Bojana Brajović, diplomirani gitarista, nastavnik, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić“, Podgorica
55. Andrijana Bogetić, profesor sociologije, nastavnik, JU Srednja stručna škola Nikšić
56. Vjera Mitrović Radošević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje
57. Radoje Novović, diplomirani pedagog, načelnik Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema, Zavod za školstvo
58. Mr Zoran Lalović, magistar psihologije, savjetnik u Odsjeku za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema, Zavod za školstvo

59. Dijana Kostović, diplomirani ekonomista, nastavnik, JU Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“ Budva
60. Srđan Obradović, diplomirani pravnik, koordinator u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje